

Diasporalarımızın fəaliyyəti

2007-ci il

- **Həbibəoğlu, Vəli.** Azərbaycan diasporunun yeni mərhələdə inkişafının istiqamətləri // Respublika .- 2007.- 2 yanvar.
- **Baltikyanı ölkələrdəki Azərbaycan diaspor təşkilatları konqresi yaradılacaqdır** // AzərTAc.-2007.- 4 yanvar.
- **ABŞ-dakı Azərbaycan icması təzə ilə yeni planlarla qədəm qoyur** // AzərTAc.- 2007.- 8 yanvar.
- **Belçikadakı diasporumuzun fəallığı artır** // AzərTAc.- 2007.- 8 yanvar.
- **“Belçika Azərbaycan Evi” Azərbaycanı Avropada təbliğ edir** // AzərTAc.- 2007.-10 yanvar.
- **Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların problemləri diqqət mərkəzindədir** // Azərbaycan.-2007.- 12 yanvar.
- **Aslan, Qədir.** İlham Əliyev: Hazırda Azərbaycan Respublikası və diasporumuz keyfiyyətcə yeni fəaliyyət mərhələsinə qədəm qoymuşdur // Respublika.- 2007.- 13 yanvar.
- **Azərbaycan həqiqətləri Kanada gündəmində** // AzərTAc.- 2007.-18 yanvar.
- **Niyazov, Xalid.** Dünya azərbaycanlılarının konsolidasiya prosesində mühüm mərhələ // Azərbaycan.- 2007.- 31 yanvar.
- **Amerikadakı diasporumuz gücləndirilməlidir** // Palitra.- 2007.- 6 fevral.
- **Tahirə.** Azəri və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcək // Paritet.- 2007.- 13-14 fevral.
- **Məmmədov, Süleyman.** Azərbaycançılıq milli birliyimizin əsasıdır // Xalq qəzeti.- 2007.- 14 fevral.
- **Arif, Qalib .** Prezident İlham ƏLİYEV: Xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı Azərbaycanın hansı uğurlara nail olduğunu görəndə haqlı olaraq qürur hissi keçirir // Xalq qəzeti.- 2007.- 25 fevral.
- Bakıda dünya Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcəkdir // Azərbaycan.- 2007.- 3 mart.
- **Bakıda Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcəkdir** // AzərTAc.- 2007.-5 mart.
- **Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu birliyimizin sübutudur** // Azərbaycan.- 2007.- 8 mart.
- **“İrəli” diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlığı genişləndirir** // AzərTAc.-2007.- 9 mart.
- **İmanov,Vahid., Bayramov, Vaqif.** Söz forum iştirakçılarınınındır // Xalq qəzeti.- 2007.- 12 mart.
- **Piriyev, Qüdrət.** Düşməyə qarşı ən güclü silahımız birliyimiz və həmrəyliyimizdir // Xalq qəzeti.- 2007.- 12 mart.
- **Yaqubzadə, Mirbağır.** Azərbaycan diasporu Polşada öz fəaliyyətini gücləndirir // Xalq qəzeti.- 2007.-12 mart.

- **Forum diaspor təşkilatlarına mütəşəkkillik gətirəcək Əli Həsənov "OLAYLAR"a verdiyi açıqlama // İki sahil.-2007.- 13 mart.**
- **Əliyev, R. İlham Əliyev:** "Azərbaycan diaspora təşkilatları bütün dünyada böyük gücə çevrilib" Azərbaycan və Türkiyə diaspora təşkilatlarının I Bakı Forumu diaspora quruculuğunda yeni səhifə açdı // Səs.-2007.- 13 mart.
- **Əsgərova, Sevdə. Əli Həsənov:** "Türk-Azərbaycan diasporlarının birləşdirilməsi çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir" // Səs.-2007.- 13 mart.
- **Əsgərova, Sevdə.** Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II Qurultayı keçirildi. Əli Həsənov: "2006-cı ilə qədər olan müddətdə Avropa ölkələrində 300-dən çox diaspor təşkilatı yaradıldı" // Səs.- 2007.-13 mart.
- **DAK mücadiləni sonadək aparmalıdır. Çünki türk dünyasının yolu Qarabağdan və Güneydən keçir // Şərq.- 2007.-13 mart.**
- **Əsgərova, Sevdə.** Diaspora tariximizdə yeni mərhələ başlayıb // Səs.- 2017.- 16 mart.
- **Mirbağır Yaqubzadə, Vaqif Bayramov.** Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində yeni mərhələ başlanır // Xalq qəzeti.- 2017.- 16 mart.
- **Sultanova, P.** "Biz təbliğatımızı uğurla qurmalıyıq" // 525-ci qəzet.- 2007.- 16 mart.
- **Abbas, Ceyhun.** Diaspor - xarici siyasətimizin ağırlıq mərkəzi // İki sahil .- 2007.- 16 mart.
- **Cəfərli, Rəşad.** Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu soydaşlarımızın lobbichilik fəaliyyətinə böyük təkan verəcək // Azərbaycan.- 2007.- 18 mart.
- **Nigar.** ABŞ-dakı diasporumuz fəallaşır // Palitra.- 2007.- 30 mart.
- **Qaraxanlı, R.** Biz çoxuq və varlıyıq // Azərbaycan.- 2007.- 3 aprel
- **Babayev, Elman .** "Aziz" ən güclü diaspor təşkilatlarımızdan olacaq" Yevda Abramov: "Yəhudi, türk və Azərbaycan diasporlarını birləşdirməliyik" // Ayna.- 2007.- 4 aprel.
- **Aslan, Qədir.** Qazaxıstanda milli diasporumuz mütəşəkkil qüvvəyə çevrilir // Respublika.- 2007.- 5 aprel.
- **Əlisa, Süleyman.** Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin lideri // Respublika.- 2007.- 6 aprel.
- **Mirzəbəyli, İttifaq.** Azərbaycan dövləti və diasporu beynəlxalq aləmdə öz sözlərini daha qətiyyətlə deyirlər // Xalq qəzeti.- 2007.- 6 aprel.
- **Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyası ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynayacaqdır // AzərTAc.- 2007.- 13 aprel.**
- **İsrail-Azərbaycan Beynəlxalq Assosiasiyası yaradıldı // Paritet.- 2007.- 14-16 aprel.**
- **Dünya Azərbaycanlı alimlərinin birinci forumu Türkiyədə keçiriləcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 30 aprel.**
- **Məmmədova, Sevinc.** Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq böyük bir gücdür // İki sahil .- 2007.- 2 may.
- **Kanada Parlamentinin deputatı hökumətinin Türkiyəyə olan siyasətini pisləyir // AzərTAc.- 2007.- 5 may.**

- **Strasburqda Şuşanın işğalının 15 illiyi ilə bağlı elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 8 may.**
- **Azərbaycan daha güclü lobbi yarada bilər - "enerji" // Azad Azərbaycan.- 2007.- 8 may.**
- **ABŞ Azərbaycanlıları Şuşanın işğalının ildönümü ilə bağlı Nyu-York və Vaşinqtonda etiraz aksiyaları keçirmişlər // AzərTAc.- 2007.- 9 may.**
- **Brüsseldə Avropada təhsil alan Azərbaycanlı tələbələrin ikinci forumu işə başlamışdır // AzərTAc.- 2007.- 14 may.**
- **ABŞ-da diaspor təşkilatlarının iştirakı ilə Azərbaycanın problemləri müzakirə olunacaqdır // AzərTAc.- 2007.- 14 may.**
- **Tağıyev, Cəlal. Milli mədəniyyətimiz və milli diasporumuz... (Silsilədən ilk məqalə) // Mədəniyyət.- 2007.- 18 may.**
-
- **Hollandiyada 28 May- Respublika günü ilə bağlı tədbir keçirilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 28 may.**
- **Almaniyada Azərbaycanın Avropada lobbiçiliyinin gücləndirilməsinə həsr olunmuş forum keçiriləcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 4 iyun.**
- **Azərbaycanın Niderland Krallığındakı səfirliyində diaspor nümayəndələri ilə görüş keçirilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 4 iyun.**
- **Corc Buş: "Fəxr edirik ki, bir çox Amerika Azərbaycanlıları vətənimizi yaşamaq üçün daha yaxşı yerə çeviriblər" // AzərTAc.- 2007.- 7 iyun.**
- **İsveçrədə Azərbaycanı tanıtım günü keçirilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 18 iyun.**
- **Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin ilk toplantısı keçiriləcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 4 iyul.**
- **Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayı keçiriləcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 4 iyul.**
- **Gülər. Azərbaycan diasporu ilə mütəşəkkil işin 5 ili tamam oldu // Səs.- 2007.- 6 iyul.**
- **Rasimoğlu, Anar. DAK: qurultaydan-qurultaya // Həftə içi.- 2007.- 6 iyul.**
- **Almaniyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Məşvərət Şurası yaradılmışdır // AzərTAc.- 2007.- 6 iyul.**
- **Almaniyada Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyət proqramı təsdiq edilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 6 iyul.**
- **Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin yeni sədri seçilmişdir // AzərTAc.- 2007.- 9 iyul.**
- **Piriyev, Qüdrət. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin yeni sədri – Qulamrza Səbri Təbrizi // Xalq.-qəzeti.- 2007.- 10 iyul.**
- **Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin internet saytı yaradılmışdır // AzərTAc.- 2007.- 12 iyul.**
- **Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsi xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarını dəstəkləyir və onlara hər cür yardımlar göstərir // AzərTAc.- 2007.- 12 iyul.**

- **İsmayılqızı, Xuraman.** Diaspor hərəkatı keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoyur // İki sahil.-2007.- 13 iyul.
- **DAK Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı silsilə tədbirlər keçirəcəkdir** // AzərTAc.- 2007.- 17 iyul.
- **Hacıadə, Asya.** ÜAK-da azərbaycanlı abituriyentlərin Rusiya ali məktəblərinə qəbul imtahanları keçirilmişdir // Azərbaycan.- 2007.- 19 iyul.
- **Orucov, Nadir.** Prezident İlham Əliyevin diaspor qarşısında müəyyənləşdirdiyi vəzifələr uğurla həllini tapır // Azərbaycan, 19 iyul 2007-ci il
- **Ələddinqızı, Nəzakət.** Diaspora mətbuatı // Səs.- 2007.- 21 iyul.
- **İsmayılbəyli, Süleyman.** Ermənilər təşvişə düşüb // Olaylar.- 2007.- 25 iyul .
- **Camal, Aqil.** "DAK-da hər şey təzələnməlidir". Qulamrza Səbri-Təbrizi: "Sədr seçilməkdə məqsədim var" // Ekspress.- 2007.- 26 iyul
- **Aydınoglu, Tural.** Hollandiyada Azərbaycan diasporu "Açıq qapı" günləri keçirdi // 525-ci qəzet.- 2007.- 8 avqust.
- **Kanadada yaşayan Azərbaycan və Türk icmaları erməni terrorunu pisləyən mitinq keçirmişlər** // AzərTAc.- 2007.-28 avqust.
- **Səfir Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşmüşdür** // AzərTAc.- 2007.- 5 sentyabr.
- **Polşada fəaliyyət göstərən “Qafqaz evi” rəsmi qeydiyyatdan keçmişdir** // AzərTAc.- 2007.-8 sentyabr.
- **Berlində Alman-Azərbaycan Forumunun fəxri idarə heyətinin ilk iclası keçirilmişdir** // AzərTAc.- 2007.- 21 sentyabr.
- **“Diaspor: izahlı sözlük və məlumat kitabı” çapdan çıxmışdır** // AzərTAc.- 2007.- 22 sentyabr.
- **Danimarkada daha bir Azərbaycan diaspor təşkilatı yaradılmışdır** // AzərTAc.- 2007.- 26 sentyabr.
- **Azərbaycanın Qırğızıstandakı səfiri Bişkekdəki diasporumuzun üzvləri ilə görüşmüşdür** // AzərTAc.- 2007.- 1 oktyabr.
- **“Aziz–Almaniya” Beynəlxalq Assosiasiyası təsis edilmişdir** // AzərTAc.- 2007.- 4 oktyabr.
- **"Diaspora təşkilatlarının birgə fəaliyyətinə ehtiyac var" Səyyad Aran: "Türkdilli xalqların Parlament Assambleyasının yaradılmasını zəruri hesab edirəm"** // Olaylar.- 2007.- 17 oktyabr.
- **DAK-ın Azərbaycan nümayəndəliyi ABŞ Konqresi nümayəndələr palatası xarici əlaqələr komitəsinin ədalətsiz qərarı ilə bağlı etiraz bəyanatı yaymışdır** // AzərTAc.- 2007.- 18 oktyabr.
- **Piriyev, Qüdrət.** Azərbaycan Respublikası dünya azərbaycanlılarının Vətənidir // Xalq qəzeti.-2007.- 22 oktyabr.
- **Moskvada “Azərbaycanlılar Rusiyada: miqrasiya problemləri və yaşayış” mövzusunda “Dəyirmi masa” keçirilmişdir** // AzərTAc.-2007.- 25 oktyabr.
- **Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Kvemo-Kartli qubernatorunun müavini ilə görüşüb** // AzərTAc.- 2007.- 27 oktyabr.

- **Bakıda Türkdilli dövlətlərin və topluluqların XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı keçiriləcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 30 oktyabr.**
- **"Fransada diasporumuz getdikcə təşkilatlanır" // 525-ci qəzet.- 2007.- 7 noyabr.**
- **Mehdiyev, Ramiz.** Azərbaycançılıq – milli ideologiyanın kamil nümunəsi // Azərbaycan.- 2007.- 9 noyabr.
- **Qulamna Səbri TƏBRİZİ.** Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri cənab Oqtay Əsədova müraciəti // Xalq qəzeti.- 2007.- 9 noyabr.
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı. Qurultayın rəsmi açılış mərasimi // AzərTAc.-2007.- 17 noyabr.**
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi // AzərTAc.- 2007.- 17 noyabr.**
- **Türkiyənin Baş Naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın nitqi // AzərTAc.- 2007.- 17 noyabr.**
- **Şimali Kipr türklərinin lideri, Cümhurbaşqani Mehmet Əli Tələtin nitqi // AzərTAc.- 2007.- 17 noyabr.**
- **Türkmənistan nazirlər kabineti sədrinin müavini Xidir Saparliyevin çıxışı // AzərTAc.-2007.- 17 noyabr.**
- **Qırğızistanın təhsil və elm naziri Kanibek Osmonaliyevin çıxışı // AzərTAc.- 2007.- 17 noyabr.**
- **Qazaxıstan mədəniyyət və informasiya nazirinin müavini Askar Buribayevin çıxışı // AzərTAc.-2007.- 17 noyabr.**
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı çərçivəsində komissiyaların iclasları keçirilir // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Türkdilli dövlətlərin iqtisadi əməkdaşlığı onları gücləndirməklə yanaşı, həm də biri-birinə daha da yaxınlaşdırır // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının elm, təhsil və texnologiyalar komissiyasının iclası // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Türkdilli dövlətlərin parlament assambleyasının yaradılması problemlərin həllində və bu xalqların daha sıx birləşməsində mühüm rol oynayacaqdır // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları komissiyasının iclasında vacib məsələlər müzakirə olunmuşdur // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Türk xalqlarının mədəniyyətinin birgə araşdırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr.**
- **Gənclər türkdilli ölkələrin xalqlarının integrasiyasında fəal rol oynayırlar // AzərTAc.- 2007.- 18 noyabr/**
- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı öz işini başa çatdırmışdır // AzərTAc.- 2007.- 19 noyabr.**

- **Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının yekun hesabatı** // AzərTac.- 2007.-19 noyabr.
- **1915-ci il hadisələri ilə əlaqədar “erməni soyqırımı” iddiaları ilə bağlı türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı iştirakçılarının bəyanatı** // AzərTac.- 2007.-19 noyabr.
- **Əlivev, Azad.** "Diasporumuzun başlıca problemi maliyyədir" İş adamları verdikləri sözlün arxasından qaçırırlar // Həftə içi.- 2007.- 23 noyabr.
- **Londonda “Azərbaycan evi”nin yeni binasının açılışı olacaqdır** // AzərTAc.- 2007.- 26 noyabr.
- **Səfəroğlu, X.** "Beynəlxalq təşkilatlar bizim diasporun güclənməsində maraqlı deyil" // Ayna.- 2007 .-5 dekabr.
- **Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi Mərkəzi Şurasının iclası keçirilmişdir** // AzərTAc.- 2007 .-7 dekabr.
- **Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi günü Rumniyada da təntənə ilə qeyd edilmişdir** // AzərTAc.- 2007.-31 dekabr.
- **Strasburqda həmrəylik günü qeyd edilmişdir** // AzərTAc.- 2007.- 31 dekabr.
- **Piriyev, Qüdrət.** Hər birimizin qəlbi doğma Azərbaycanımızla bir vurmalıdır // Xalq qəzeti.- 2007.- 31 dekabr.
- **Arif, Qalib .** Heydər ƏLİYEV: Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam.Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyindən birliyinə doğru // Xalq qəzeti.- 2007.- 31 dekabr.
- **Kərimov, Akif.** Heydər ƏLİYEV: “Hər bir azərbaycanlı Azərbaycana ata ocağı kimi baxmalıdır” // Azərbaycan.- 2007.- 31 dekabr.
- **Hüseynli, İxtiyar.** Etimada sədaqətlə // Azərbaycan.- 2007.- 31 dekabr.
- **Kərimov, Akif.** Heydər ƏLİYEV: “Hər bir azərbaycanlı Azərbaycana ata ocağı kimi baxmalıdır” // Azərbaycan.- 2007.- 31 dekabr.

ABŞ-dakı Azərbaycan icması təzə ilə yeni planlarla qədəm qoyur

Birləşmiş Ştatlarda yaşayan soydaşlarımız təzə ili yeni planlarla başlayır. ABŞ-ın Azərbaycan icması 2007-ci ildə daha təşkilatlanmış şəkildə fəaliyyət göstərərək, ölkənin siyasi həyatında yaxından iştirak etmək niyyətindədir. Bu barədə AzərTAc-ın xüsusi müxbirinə məlumat verən Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyətinin Vaşinqtondakı təmsilçisi Bədir Məmmədli bildirmişdir ki, Azərbaycanın tarixi ilə bağlı mühüm günlərin anılması və qeyd edilməsi ilə yanaşı, həmvətənlərimiz ABŞ-ın bu günlərdə fəaliyyətə başlayan yeni Konqresi ilə daha yaxından işləmək niyyətindədir. O demişdir: “Yaşadığımız ştatları və dairələri təmsil edən senator və konqresmenlərlə əlaqə yaradıb onlara Azərbaycan icmasının mövcudluğunu nümayiş etdirməliyik. Bir sözlə, ənənəvi fəaliyyətlə yanaşı, yəni, Xocalı soyqırımı, 20 Yanvar qırğını, işğal edilmiş torpaqlarımız barədə həqiqətləri yaymaqla yanaşı, ABŞ-da siyasi mübarizəmizi də gücləndirməliyik.”

Bu il Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyəti ABŞ-da yaranan ilk diaspor təşkilatımız kimi 50 illik yubileyini qeyd edəcəkdir. Cəmiyyətdən alınan məlumata görə, may ayında təşkilat bu münasibətlə Nyu-Yorkun mərkəzi salonlarının birində böyük tədbir keçirməyi planlaşdırır. Cəmiyyətin prezidenti Tomris Azərinin sözlərinə görə, tədbirdə dünyanın hər yerindən gələn qonaqlarla yanaşı, ABŞ rəsmiləri və Konqres üzvlərinin iştirakı da gözlənilir. O demişdir: “Hətta Azərbaycan müstəqil olmayan illərdə də AAC çalışırdı ki, Azərbaycan mənşəli amerikalılar Vətənin məğrur tarixi və mədəniyyətini öyrənərək böyüsunlər. Hazırda cəmiyyət üzvləri Azərbaycan mənşəli amerikalıların ikinci və üçüncü nəsli təmsil edirlər. Keçirəcəyimiz tədbir Konqresdə rəsmi olaraq tanınacaq və bu münasibətlə bir çox binaların üstündə Azərbaycan bayrağı dalğalanacaqdır”.

Virciniya ştatında fəaliyyət göstərən “Ocaq” Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası da təzə ili yeni ruhla başlayıbdır. Təşkilat hər ayın ilk şənbə gününü “Azərbaycan axşamı” kimi qeyd edərək, mühazirələr, ədəbi-bədii axşamlar vasitəsilə milli-mənəvi dəyərlərimizi soydaşlarımız arasında təbliğ etmək niyyətindədir. Yanvarın 6-da Şantili şəhərində belə axşamlardan birincisini keçirən həmvətənlərimiz onu görkəmli şair Səməd Vurğunun 100 illik yubileyinə həsr etmişdilər. Tədbirdə şairin həyat və yaradıcılığında söhbət açılmış, onun əsərlərindən parçalar, şeirlərinə bəstələnmiş mahnılar ifa olunmuşdur. Assosiasiya gələcəkdə bu kimi tədbirlərə ABŞ-da fəaliyyət göstərən azərbaycanlı alimləri, incəsənət xadimlərini cəlb etməyi planlaşdırır.

Hyuston-Bakı Qardaşlaşmış Şəhərlər Assosiasiyası 2006-cı ildə fəaliyyətinə dair yaydığı hesabatda ötən il Texas ştatında həyata keçirilən layihələri sadalamaqla yanaşı, bu ilki planlarını da açıqlamışdır. Assosiasiya üzvləri Azərbaycanı ABŞ-da tanımaq üçün bir sıra maraqlı tədbirlər (Azərbaycan bədii filmlərinin nümayişi, mütəmadi keçiriləcək Azərbaycan mətbəxi saatları, “Hyuston Beynəlxalq Festivalında” iştirak və s.) nəzərdə tutublar. Texasdakı həmvətənlərimiz bu ilki tədbirləri yanvar ayında keçirəcəkləri Azərbaycan incəsənət sərgisi və Azərbaycan xalçaçılığının tarixinə dair mühazirə ilə başlayacaqlar. Assosiasiya üzvləri 2006-cı ildə uğurla həyata keçirdikləri “Çanta layihəsini” də davam etdirəcəklər. Bu layihə “çantadan” çıxan milli kostyumlarımız, dövlət atributlarımız, Bakının emblemi kimi maraqlı əyani vasitələrlə Hyuston məktəblilərini Azərbaycan mədəniyyəti və ənənələri ilə tanış edir.

Ötən il ABŞ-ın qərb sahilində yaradılmış Kaliforniyanın Amerika-Azərbaycan Cəmiyyəti (KAAC) də 2007-ci ildə icma ilə Konqres arasında əlaqələri möhkəmləndirmək üçün siyasi fəallığı artırmaq niyyətindədir. Cəmiyyət həmçinin 2006-cı ildə təşkil etdiyi ABŞ-Azərbaycan İlk Gənclər Forumunun uğurunu və onun Amerikadakı icmamızın gənc nəsli arasında doğurduğu böyük marağı nəzərə alaraq, forumu illik toplantıya çevirmək qərarına gəlmişdir.

AzərTAc.-08 Yanvar.- 2007

Belçikadakı diasporumuzun fəallığı artır

AzərTAc xəbər verir ki, “Belçika Azərbaycan evi” təşkilatının sədri Bülənt Gürçam jurnalistlərə müsahibəsində bildirmişdir ki, yalnız dahi rəhbər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla əlaqələr inkişaf etmiş və hazırkı yüksək səviyyəyə çatmışdır.

Milli mətbuatımızın ilk diaspor qəzeti olan “EU-Xəbər”in təsisçisi və baş redaktoru Bülənt Gürçam qəzetin Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına, xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın vahid təşkilat halında birləşməsinə, ölkəmizin Avropaya və dünyaya inteqrasiyasına xidmət etdiyini söyləmişdir.

AzərTAc.-08 Yanvar.-2007

“Belçika Azərbaycan Evi” Azərbaycanı Avropada təbliğ edir

Yeddi il bundan əvvəl-2000-ci ilin mayında yaradılmış “Belçika Azərbaycan evi” Avropada Azərbaycanın təbliği, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Xocalı soyqırımını barədə həqiqətlərin yayılması istiqamətində böyük işlər görür.

“Belçika Azərbaycan Evi”ndən AzərTAc-a bildirmişlər ki, 2006-cı ildə Belçikada “Terrora və soyqırımına yox!” adlı aksiya keçirilmiş, tədbirə İsveç, Fransa, İngiltərə, Türkiyə, Avstriya, Almaniya və Hollandiyadakı diasporumuzun nümayəndələri də qatılmışdır. İştirakçılara qurumun hazırladığı “Khojaly Genocide” (Xocalı soyqırımını) adlı kompakt disk paylanmışdır. “Belçika Azərbaycan Evi”nin dəstəyi ilə nəşr olunan “EuXəbər” qəzeti Brüsseldə Beynəlxalq Qəzetlər Cəmiyyətinə üzv qəbul edilmişdir.

Qurum Azərbaycanın və Belçikanın adət-ənənələrini tanımaq istiqamətində də bir sıra layihələr həyata keçirilmişdir. May ayında Bakı şəhərində Avropa Qonşular Bayramı adlı tədbir keçirmişdir. Azərbaycanın milli mətbəxinin nümunələrindən, onların təsviri və hazırlanması qaydalarından bəhs edən “Azərbaycan Milli Mətbəxi” kitabını fransız dilində nəşr etdirmişdir, Kitabda qədim şəhərlərimizi, adət-ənənələrimizi, arxeoloji qazıntılar zamanı aşkarlanmış maddi-mədəniyyət nümunələrimizi əks etdirən şəkillər də yer almışdır. 2006-cı il avqustun 30-da isə “Belçika Azərbaycan Evi”nin sədri, “EuXəbər” qəzetinin təsisçisi və baş redaktoru Bülent Gürçəm Türkiyənin AKUD alpinistlər klubunun üzvləri ilə birlikdə üzərində ulu öndər Heydər Əliyevin şəkili və “EuXəbər” qəzetinin loqosu olan bayrağı Ağrı dağın zirvəsinə sancmışdır.

Ötən ilin əlamətdar hadisələrindən biri də “London –Azərbaycan Cəmiyyəti” ilə əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq haqqında müqavilənin imzalanması olmuşdur.

“Belçika-Azərbaycan evi” 2007-ci ildə də bir sıra tədbirlər həyata keçirəcəkdir. Bunun üçün zəngin tədbirlər planı hazırlanmışdır.

AzərTAc.-10 Yanvar.-2007

Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların problemləri diqqət mərkəzindədir

AzərTAc xəbər verir ki, Rusiya Federasiyasında yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həlli və onların hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı tədbirlər davam etdirilir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin şöbə müdiri Şakir Səlimov demişdir ki, Azərbaycan Prezidentinin Sərəncamına əsasən, Rusiya Federasiyası ərazisində ticarətlə məşğul olan vətəndaşlarımızın rastlaşacağı problemlərin həlli məqsədi ilə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır. Komissiyaya daxil olan təşkilatların - Prezidentin İcra Aparatının, Dövlət Komitəsinin və müvafiq nazirliklərin nümayəndələrindən ibarət işçi qrupu fəaliyyətə başlamışdır. Moskva şəhərində və Rusiyanın azərbaycanlılar yaşayan daha yeddi federal dairəsində qərargahlar yaradılmışdır. İstər Bakıdakı, istərsə də Rusiyadakı qərargahlara daxil olan müraciətlərə dərhal baxılır və soydaşlarımıza kömək göstərilir. İndiyədək mərkəzlərə müraciət etmiş 400-ə yaxın soydaşımızın problemi öz müsbət həllini tapmışdır.

Ş.Səlimovun bildirdiyinə görə, bu problemlərin həllində Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresi (ÜAK) xüsusi rol oynayır. ÜAK-ın prezidenti Məmməd Əliyev həm də Dövlət Komissiyasının üzvüdür. Konqresin Rusiyanın federal dairələrindəki mərkəzlərinin rəhbərləri isə ÜAK-ın vitse- prezidentləridir. Dövlət Komitəsi ilə ÜAK birgə fəaliyyət göstərərək, soydaşlarımızın problemlərinin operativ həllinə çalışır. Eyni zamanda, soydaşlarımızı maarifləndirmə işinə də xüsusi diqqət yetirilir. ÜAK-ın nəzdində hüquq müdafiə mərkəzi yaradılmışdır ki, burada da azərbaycanlılara hər cür hüquqi yardım göstərilir.

Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov bu yaxınlarda Moskvada, ÜAK-ın mərkəzi qərargahında dəyirmi masa keçirmiş, Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyinin, Miqrasiya Xidmətinin və digər dövlət və hökumət qurumlarının rəhbərləri ilə görüşmüşdür. Bu görüşlərdə ikitərəfli əlaqələrin inkişaf perspektivləri, Rusiyadakı azərbaycanlıların, eləcə də Azərbaycandakı rusların problemləri və digər məsələlər müzakirə olunmuşdur.

Ş.Səlimovun sözlərinə görə, artıq Rusiya hökuməti miqrantlarla bağlı qərarına və müvafiq qanunlara bir sıra dəyişikliklər etmişdir. Bunun da soydaşlarımızın problemlərinin həllində müəyyən rolu olacaqdır. Yaxın vaxtlarda Rusiyada pasport qeydiyyatı və bazarların fəaliyyəti ilə bağlı qəbul ediləcək yeni qanunlar məsələyə öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Azərbaycan.-12 yanvar.-2007-ci il

Azərbaycan həqiqətləri Kanada gündəmində

Azərbaycan Təhsil və Mədəniyyət Mərkəzinin mətbuat xidmətindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, yanvarın 17-də Toronto şəhərində Kanada Genosid Muzeyinin növbəti illik iclası keçirilmişdir. 40-dan çox təşkilatın təmsil olunduğu tədbirdə Azərbaycan icmasını Azərbaycan Təhsil və Mədəniyyət Mərkəzi təmsil etmişdir. Mərkəzin üzvləri Nazilə İsgəndərova, Aygün Cavadi, Fərid Zeynallı, Rəşad Əhmədov və Cavid Zeynalov genosid haqqında müzakirələrdə fəal iştirak etmiş, məktəb dərslərlərində soyqırımı haqqında məlumatların qərəzsiz və bərabərlik çərçivəsində əks olunmasını və Genosid Muzeyinin tezliklə bu istiqamətdə fəaliyyətə başlaması təklifini irəli sürmüşlər. Tədbirdə iştirak edən Ukrayna, Fələstin, Latviya və digər ölkələrin icma nümayəndələri Azərbaycan tərəfinin irəli sürdüyü təklifi dəstəkləmişlər. Onların fikrincə, bir sıra soyqırımların çox keçmiş tarixlərdə baş verməsinə rəğmən hökumətlər tərəfindən qəbul edildiyi halda, yaxın tariximizdə baş vermiş Ruanda və Xocalı soyqırımlarının hələ də hüquqi və tarixi qiymət almaması təəssüf doğurur.

Azərbaycan Təhsil və Mədəniyyət Mərkəzinin üzvləri Kanada Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyası tərəfindən hazırlanmış 20 Yanvar və 31 mart soyqırımını əks etdirən açıqcalar muzey üzvlərinə təqdim edilmişdir.

AzərTAc.-18 Yanvar.-2007

Amerikadakı diasporumuz gücləndirilməlidir

Azərbaycanın ABŞ-dakı səfiri Yaşar Əliyev: "Konqresin Xocalı soyqırımına münasibət bildirməsi diplomatik danışıqlardan deyil, konqresmenlərin təmsil etdikləri seçicilərin nümayiş etdirəcəkləri mövqedən asılıdır."

Azərbaycanın Amerika Birləşmiş Ştatlarındakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Yaşar Əliyev APA-ya eksklüziv müsahibə verib. Həmin müsahibəni qısa ixtisarla təqdim edirik:

- Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin indiki səviyyəsi sizi qane edirmi?

- Ümumilikdə iki ölkə arasında münasibətlərin inkişaf tempi bizi qane etsə də, qarşıda görülməli işlər çoxdur. Ancaq keyfiyyət baxımından ikitərəfli əlaqələrdə müəyyən dissonans mövcuddur. O da artıq anaxronizmə çevrilmiş "907-ci düzəliş"dir. Onun mövcudluğu nə ABŞ-ın, nə də Azərbaycanın maraqlarına xidmət edir.

Təəssüfləndirici haldır ki, iki ölkə arasında isti münasibətlər ABŞ Konqresində ölkəmizlə bağlı cərəyan edən hadisələrlə uyğunlaşmır. Buna ən yeni nümunə kimi, ötən il ABŞ Konqresinin İdxal-İxrac Bankı (ExImBank) haqda qanuna Bakı-Tbilisi-Qars layihəsinin maliyyələşdirilməməsi ilə bağlı əlavəsini göstərmək olar. Bu, bir daha göstərir ki, ölkəmizin maraqlarının ABŞ-da təmin olunması və Azərbaycana qarşı yönəlmiş addımların qarşısının alınması üçün səylərimizi daha da artırmalıyıq. Fikrimcə, bu istiqamətdə fəaliyyət yalnız Azərbaycan üçün deyil, ümumilikdə ABŞ-la ikitərəfli münasibətlərin inkişafı baxımından da əhəmiyyətlidir. İki ölkə arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq inkişaf etməkdədir. 11 sentyabr hadisələrin-dən sonra "907-ci düzəliş" in tətbiqi müvəqqəti olaraq dayandırılıb və bu, Azərbaycana ABŞ-dan təhlükəsizlik sahəsində müxtəlif proqramlar çərçivəsində yardım almağa imkanlar yaradıb. Azərbaycanın hərbi sisteminin NATO standartlarına uyğunlaşdırılması istiqamətində islahatların keçirilməsi, sərhədlərin mühafizəsinin möhkəmləndirilməsi, Xəzər dənizində neft-qaz yataqları və neft borularının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, narkotik maddələrin yayılmasının qarşısının alınması və hüquq-mühafizə orqanlarının gücləndirilməsi sahəsində ABŞ Azərbaycana yardımlar göstərir.

İki ölkə arasında ikitərəfli ticarətin hazırkı həcmi cəmi 184 milyon dollardır. Əlbəttə ki, bu, qənaətbəxş deyil və qarşılıqlı ticarətin artırılması, diversifikasiyası əldə olunmalıdır. Həmçinin, ABŞ şirkətlərinin Azərbaycanın qeyri-neft sektoruna investisiya qoyuluşunun təşviq edilməsi istiqamətində işlərin davam etdirilməsi zəruridir.

- Səfirliyin ABŞ-dakı Azərbaycan diasporu ilə əlaqələri hansı səviyyədədir? Diasporun fəaliyyəti sizi qane edirmi? Azərbaycanın diaspor təşkilatları türk diasporu ilə birlikdə bu ölkədəki Ermənistan lobbisinin antitəbliğatının qarşısını almaq istiqamətində hansı addımlar atır?

- 2006-cı ildə səfirliyimiz Amerikada mütəşəkkil və işlək diasporun yaradılması istiqamətində yerli Azərbaycan icmaları və cəmiyyətləri ilə aparılan işi davam etdirib. Belə ki, səfirlik həmvətənləri-miz tərəfindən

təşkil edilmiş tədbir və mərasimlərdə yaxından iştirak edib, müvafiq planların həyata keçirilməsinə əməli yardım göstərüb. Eyni zamanda, diaspor nümayəndələri səfirlik tərəfindən keçirilən tədbirlərə cəlb olunublar. Diasporun fəaliyyətinə gəlinə, onun potensialından daha dolğun istifadə edilməsi imkanları mövcuddur və bu istiqamət-də səfirlik tərəfindən müvafiq iş aparılır. ABŞ-ın müxtəlif ştatlarında bir neçə Azərbaycan cəmiyyəti və dəməyi var. Zənnimcə, onların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi üçün Əlaqələndirmə və ya Məşvərət Şurasının yaradılması yaxşı olardı.

Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları Ermənistanın türk dünyasına qarşı yürütdüyü siyasətə və törətdiyi cinayətlərə qarşı keçirdikləri etiraz aksiyalarında bir-birinə dəstək verməkdə davam edir, konqresmenlərə və administrasiya rəsmilərinə birgə məktublar göndərir, müxtəlif, xüsusilə Ermənistan lobbisinin təşkil etdiyi tədbirlərdə iştirak edərək, konkret faktlarla həqiqəti iştirakçılara çatdırır.

- Bakı-Tiflis-Axalkələk-Qars dəmir yolu layihəsinin "Eximbank" tərəfindən maliyyələşdirilməsinə qadağa qoyan qanunun ABŞ prezidenti tərəfindən imzalanmasını necə qiymətləndirirsiniz?

- Əvvəla, bu sənəd sırf Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməməsinə nəzərdə tutmur. ABŞ Konqresi İdxal İxrac Bankı haqqında qanuna BTQ-nin Bank tərəfindən maliyyələşdirilməməsinə dair əlavə bir müddəa qəbul edib. Yəni, bu əlavə İdxal İxrac haqqında qanunun müzakirəsi zamanı bir sıra konqresmenlər tərəfindən daxil edilib. Dolayısı ilə, ABŞ prezidenti qanunun tərkib hissəsi olan əlavəyə deyil, ümumilikdə qanuna veto qoya bilər.

Biz ümumilikdə bu əlavənin İdxal İxrac Bankı haqqında qanuna daxil edilməsinin əleyhinəyik. Çünki layihəni həyata keçirən ölkələr tərəfindən İdxal İxrac Bankından hansısa kredit və maliyyə yardımı ayrılmasının tələb olunmadığını nəzərə aldıq-da, bu cür əlavənin qanuna daxil edilməsi absurddur.

- ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Metyu Brayza dəmir yolu layihəsini Ermənistandan keçmədiyi üçün dəstəkləmədiklərini bildirmişdi. Azərbaycanın bu mövqeyə etirazı olubmu? Gələcəkdə də Azərbaycana qarşı belə sanksiyaların olmaması üçün hansı addımları atmağı nəzərdə tutursunuz?

- Təbii ki, məsələ barədə Dövlət Departamenti rəsmiləri ilə müzakirələr aparılıb və ölkəmizin mövqeyi diqqətə çatdırılıb. Desəm ki, hazırkı dünya pragmatik dünyadır, səhvə yol vermərəm. Fikrim-cə, Dövlət Departamentinin məsələyə bu cür yanaşması layihədə ABŞ-ın iqtisadi marağının olmaması və ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr kimi Azərbaycan və Ermənistanı münasibətdə balanslaşdırılmış siyasət aparmaq istəməsi ilə əlaqədar ola bilər.

Sualın ikinci hissəsinə gəl-dikdə, deməliyik ki, bu qərar sanksiya xarakteri daşmır və bilavasitə Azərbaycanla bağlı deyil. O, ABŞ İdxal İxrac Bankına həmin layihəni maliyyələşdirməyə icazə vermir. Bank özü də təəccüb edir ki, maliyyə yardımı üçün heç bir müraciət olmadığı və onun tərəfindən heç bir təşəbbüs irəli sürülmədiyi halda, ona fərz olunan nəyisə etməyə icazə vermirlər. Ümumiyyətlə, bu qanunun məntiqlə necə uzlaşmasına özünüz qiymət verin.

- "907-ci düzəliş"in tamamilə ləğvi üçün hansı işlər görülür?

- "907-ci düzəliş"in tamamilə ləğvi, bütün sahələrdə Azərbaycan-ABŞ əməkdaşlığının strateji səviyyəyə çatması fonunda, artıq günün tələbinə çevrilib. Təbii ki, səfirliyimiz təsis olunduğu gündən bu düzəlişin ləğvini öz fəaliyyətində prioritet məsələlərdən biri olaraq görüb və bu gün də bu istiqamətdə fəaliyyətimiz davam edir.

Fikrimcə, "907-ci düzəliş" in tam ləğv olunmaması Azərbaycan-ABŞ münasibətlərinin zəifliyi ilə xarakterizə edilə bilməz. Bu, ABŞ siyasi sisteminin xüsusiyyətlərindən biridir, Konqresdən asılı vəziyyətdir və təəssüf ki, Konqres üzvləri bu tip qərarların qəbulunda ölkənin ümumi maraqlarından çox, təmsil etdikləri etnik azlıqların maraqlarını nəzərə alırlar. Bu da öz növbəsində, Amerikada uzun müddətdən bəri təşkilatlanmış erməni diasporunun onlara təsir etmək imkanlarını gücləndirir. Bu, düzəlişin ləğvinə mane olan əsas amillərdən biridir. Belə olan şəraitdə "907-ci düzəliş" in ləğvi və ümumilikdə Konqresdə Azərbaycanın maraqlarının təminində Amerikadakı diasporumuzun daha sürətlə təşkilatlanması və Konqres üzvlərinə təsir edə biləcək səviyyəyə çatması əsas məqsədlərdən biridir.

- ABŞ konqresində qondarma "erməni soyqırımı" nın müzakirəyə çıxarılması üçün ermənipərəst konqresmenlər tərəfindən ciddi təbliğat aparılır. Bunun qarşısının alınması istiqamətində hansı addımları atırsınız?

- Xüsusilə, 2006-cı il seçkilərindən sonra Konqres rəhbərliyinin dəyişməsi və yeni spiker xanım Pelosinin seçkilərdən əvvəl verdiyi bəyanatında qondarma "erməni soyqırımı" haqda qətnamə layihəsini Palatanın səsverməsinə çıxaraçağını söyləməsi, erməni lobbisində qətnamənin bu il Konqresdə qəbuluna inamını artırır. Bu səbəbdən erməni lobbisi qətnamənin qəbulu ilə bağlı Konqresdə ciddi fəaliyyətlə məşğuldur. Təbii ki, Administrasiyanın bu dəfə də qətnamə layihəsinin Konqresdə qəbul edilməməsi istiqamətində Konqres rəhbərliyinə və üzvlərinə təzyiq edəcəyi şübhəsizdir. Çünki Konqres üzvlərindən fərqli olaraq, Administrasiya bu qətnamənin qəbulunun ABŞ-ın milli maraqlarına cavab vermədiyini və Türkiyə ilə münasibətlərə xələl gətirəcəyini anlayır. Şübhəsiz, tərəfimizdən Konqres üzvləri və onların ofislərində keçirdiyimiz görüşlərdə məsələyə dair mövqeyimiz nəzərə çatdırılır.

- Xocalı soyqırımı ilə bağlı məsələnin ABŞ Konqresində müzakirəyə çıxarılması nəzərdə tutulurmu?

- 2005-ci ildə İndiana ştatından olan Konqresmen Den Barton Xocalı soyqırımının ildönümü ilə bağlı bəyanat səsləndirmiş və həmin bəyanat Konqresdə rezonansa səbəb olmuşdu. Belə ki, ilk dəfə Konqres üzvləri 20-ci əsrin sonlarında ermənilər tərəfdən insanlığa qarşı cinayətin törədildiyini öz həmkarlarından eşitdilər. Bəyanatın digər əhəmiyyəti on-dan ibarət idi ki, erməni lobbisinin Konqresdə yaratdığı qondarma "yazıq və daim təcavüzə məruz qalan ermənilər" obrazının heç də reallığa uyğun olmadığı ABŞ Konqresi üzvü tərəfindən göstərildi. Bu tip bəyanatların sayının artırılması gələcəkdə Xocalı soyqırımının Konqresdə tanınması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir və bu istiqamət daim diqqət mərkəzimizdədir.

Xocalı soyqırımının Konqresin gündəliyinə çıxarılması üçün müəyyən vaxta və buna paralel bir sıra işlərin görülməsinə ehtiyac var. Bu işlərdən ən vacibi, yenə Amerikadakı diasporumuzun gücləndirilməsidir. Çünki Konqresin Xocalı soyqırımına münasibət bildirməsi diplomatik danışıqlardan deyil, konqresmenlərin təmsil etdikləri seçicilərin nümayiş etdirəcəkləri mövqedən asılıdır. Erməni diasporunun qondarma "erməni soyqırımının" tanınması istiqamətində uzun müddətdən bəri gördüyü işlər buna nümunədir.

- ABŞ Konqresində Azərbaycanı dəstəkləyən təxminən neçə konqresmen var?

- Hazırda Nümayəndələr Palatasındakı Azərbaycan üzrə İşçi Qrupunun 16 üzvü var. Təəssüf ki, İşçi Qrupunun respublikaçı həmsədr Kurt Veldon ötən il Konqresə keçirilmiş seçkilərdə məğlub oldu. Görülmüş

işlər nəticə-sində Pensilvaniya ştatından respublikaçı konqresmen Bil Şuster İşçi Qrupunun həm-sədri olub. Hazırda Konqresin bir qrup üzvünün Azərbaycana səfəri istiqamətində iş aparılır.

Təbii ki, Azərbaycan üzrə İşçi Qrupunun hazırkı sayı kifayət deyil və Konqreslə münasibətdə gələcək fəaliyyəti-mizdə tərkibin sayının artırılması prioritet olaraq qalır. Lakin bu o demək deyil ki, Konqresdə Azərbaycanı dəstəkləyənlər yalnız Azərbaycan üzrə İşçi Qrupun üzvləridir. Bu İşçi Qrupun üzvü olmayan İndiana ştatından Riçard Luqar, Kanzas ştatından Sem Braunbek, Nebraska ştatından Çak Heygel kimi senatorlar, Şimali Karcüna ştatından Virciniya Foks, Arkanzas ştatından Vik Snayder, Nyu-York ştatından Piter Kinq kimi Nümayəndələr Palatasının üzvləri və digərləri müxtəlif bəyanatlar verməklə, dəfələrlə Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyiblər.

Palitra.-6 fevral.-2007-ci il

“İrəli” diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlığı genişləndirir

“İrəli” Ümumrespublika Gənclər Hərəkatı ölkəmizin beynəlxalq aləmdə tanınması və Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün səmərəli fəaliyyət göstərir, əlaqələrini genişləndirir, müxtəlif təşkilatlarla əməkdaşlıq edir.

Hərəkatdan AzərTAc-a bildirmişlər ki, təşkilatın həmtəsisçiləri Londonda fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporunun nümayəndələri, Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunda iştirak etmək üçün Bakıya gəlmiş “Araz” qəzetinin baş redaktoru Vüsal Həmzəyev və “Caspian Xəzri” Azərbaycan məktəbinin direktoru Simuzər Baloğlanova ilə görüşmüşlər.

Qonaqlara təşkilat haqqında geniş məlumat verilmiş və gələcək əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə olunmuşdur. Qərara alınmışdır ki, “Araz” qəzetində “İrəli” haqqında, “İrəli-press” qəzetində isə Azərbaycanlı Gənclər Klubunun (AGK) fəaliyyəti haqqında müntəzəm olaraq məlumatlar dərc edilsin.

AGK- nın təşəbbüsü ilə Londonda fəaliyyətə başlayan “Azərbaycan Evi” kitabxanasının zənginləşdirilməsi üçün birgə layihələrin həyata keçirilməsi barədə fikr mübadiləsi aparılmışdır.

AzərTAc.-9 mart.-2007-ci il

Azərbaycan diasporu Polşada öz fəaliyyətini gücləndirir

Söhbəti yazdı: Mirbağır Yaqubzadə

Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması işində diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin gücləndirilməsi getdikcə daha çox aktuallıq kəsb edir. Martın 9-da Bakıda, Heydər Əliyev adına Sarayda keçirilmiş dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu Azərbaycan və bütövlükdə türk dünyası üçün müstəsna əhəmiyyətə malik tarixi hadisədir. Forumun iştirakçısı, Polşada fəaliyyət göstərən Azərbaycan Məlumat Mərkəzinin rəhbəri Hicran Əliyeva ilə söhbətimiz də bu barədədir: — 2001-ci ildə mən AzTV-nin beynəlxalq əlaqələr redaksiyasında çalışarkən Polşa dövlətinin Konstitusiyaya günü ilə əlaqədar bir veriliş hazırlamışdım. Həmin veriliş Polşanın Azərbaycandakı səfirliyi tərəfindən rəğbətlə qarşılandı və ondan sonra mən Varşava Universitetinin təşkil etdiyi müsabiqəyə dəvət aldım. Müsabiqədən uğurla keçdikdən sonra Varşava Universitetinin magistraturasına qəbul olundum.

İki illik təhsildən sonra mən 6 ay ATƏT-in Varşava ofisi ilə əməkdaşlıq etdim. ATƏT-in proqramı əsasında bir veriliş hazırladım. Həmin veriliş Polşanın Kentcen şəhərində təlim keçən 15 nəfər azərbaycanlı sərhadçi haqqında idi. Sonra mən sənədlərimi Polşa Elmlər Akademiyasına verdim və ilk azərbaycanlı olaraq ora qəbul olundum. Elmi işimin mövzusu maraqla qarşılandı. “İnformasiya siyasəti” adlanan bu mövzu çox aktual, həm də maraqlıdır. Polşa Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda müdafiə edəcəyim elmi işimin həm də Azərbaycan dili ilə bağlılığı vardır. Burada əsasən Avropa dəyərlərinin dilimizdə necə əks olunması məsələləri əhatə olunmuşdur.

Onu da deyim ki, Polşaya gələn kimi mən soydaşlarımızı axtarmağa başladım. Azərbaycanlıların fəaliyyət göstərdiyi yerləri öyrənib onlarla ünsiyyət yaratmağa nail oldum. Tanışlıq zamanı aydın oldu ki, Polşada yaşayan azərbaycanlıların bəzilərinin sənədləri tam qaydasında deyil. Belədə çalışırdım ki, bu ölkədə sənədləri qaydasında olan və müəyyən sahələrdə fəaliyyət göstərən soydaşlarımızdan, heç olmasa, 5-10 nəfərini bir yerə toplaya bilim. Şükür ki, buna nail oldum və sonralar sıralarımıza qatılan azərbaycanlıların sayı get-gedə artdı. Tez-tez görüşlərimiz və söhbətlərimiz olsa da, mən deyirdim ki, ən vacib tədbirimizi 2004-cü ilin may ayında keçirdik. Belə ki, Polşa Avropa İttifaqına daxil olan ərəfədə biz Varşava şəhərində “Azərbaycan Avropa İttifaqına gedən yolda” adlı beynəlxalq konfrans təşkil etdik. Konfransa soydaşlarımızla yanaşı, polyakları və xarici vətəndaşları dəvət etmişdik. O zaman polyaklar bizə deyirdilər ki, sizin üçün Avropa Birliyi haqqında danışmaq hələ tezdir. Biz isə onlara deyirdik ki, tez olsa da Avropa İttifaqına qoşulmaq uzun bir prosesdir və biz bu məqsədlə indidən fəal iş aparmalıyıq. Onu da deyim ki, həmin ərəfədə – mayın 9-da Polşa paytaxtında Avropa gününə həsr olunmuş parad keçirildi. Biz azərbaycanlılardan ibarət böyük bir nümayəndə heyəti ilə üçrəngli bayrağımızla həmin parada qoşulduq. Məlumat üçün deyim ki, tədbirə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin işçiləri də qatılmışdılar.

Polşada Azərbaycan səfirliyinin fəaliyyətə başlaması bu ölkədəki diaspor fəaliyyətimizin xeyli canlanmasına səbəb olmuşdur. Qeyri-rəsmi məlumatlara görə, hazırda Polşada 5 minədək azərbaycanlı yaşayır.

Çox təəssüf ki, bəzilərinin sənədlərinin qaydasında olmaması onları arayıb-axtarmaqda müəyyən çətinliklər törədir. Yeri gəlmişkən qeyd etmək istəyirəm ki, 1992–93-cü illərdə Polşada “Azərbaycanın dostları təşkilatı” tərəfindən çox maraqlı bir jurnal nəşr olunurdu. Təşkilatın yaradıcıları Fransaya köçdükdən sonra quruma rəhbərlik Kərim Hacıyev adlı digər soydaşımıza həvalə olunub. Bütövlükdə isə, hazırda Polşada dörd Azərbaycan təşkilatı fəaliyyət göstərir. Mən bunu böyük uğur hesab edərək bildirmək istəyirəm ki, Avropada fəaliyyət göstərən Azərbaycan təşkilatları arasında öyünlü bir faktır ki, biz lazımı anlarda bir yerə toplaşa bilirik. Siyasi yönümündən asılı olmayaraq bu təşkilatlar Vətənimiz, millətımız naminə, diaspor hərəkatımızın möhkəmlənməsi naminə bir masa ətrafına yığışırlar. 20 Yanvar, Xocalı faciələrinin acı nəticələrinin Polşa ictimaiyyətinə doğru, düzgün şəkildə çatdırılması üçün birgə tədbirlər müəyyənləşdirib onları həyata keçiririk. Diaspor məsələləri, lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı Polşadakı səfirliyimiz tərəfindən lazımı işlər görülür. O ki qaldı bizim təşkilatımıza, fəaliyyətimizi, əsasən Azərbaycan həqiqətlərinin təbliği və xaricilərlə əlaqələrin yaradılması sahəsində qurmuşuq. Belə ki, xariciləri Azərbaycana dəvət etməklə onlarda ölkəmiz haqqında dolğun, düzgün təsəvvür yaratmağa səy göstəririk. Fikrimi əsaslandırmaq üçün belə bir misal çəkmək istərdim. Bir var ki, biz özümüz polyak dilində Azərbaycan haqqında kitab çap etdirək, bir də var ki, Polşa vətəndaşı gəlib ölkəmizlə yaxından tanış olduqdan sonra kitab yazıb nəşr etdirsin. Heç şübhəsiz, ikinci daha səmərəli olar. Bu məqsədlə biz, çətinliklə də olsa, bir qrup yarada bilmişik. Dünyada ölkəmizin mövqeyini yaxşılaşdırmaq üçün Vətəndə və diasporada Azərbaycan sosial maraqlar qrupunun yaradılması məsələsi üzrə və Qarabağ problemi ilə bağlı xaricilərlə birlikdə memorandum hazırladıq. Bu sənəddə adı çəkilən qrupun konkret fəaliyyət istiqaməti göstərilib. Orada dünyanın Azərbaycana və azərbaycanlılara baxış xəritəsinin hazırlanması prioritet kimi qeyd olunur. Bu məqsədlə Azərbaycanın keçmiş, müasir və gələcək dövrləri üçün strateji partnyorları haqqında araşdırmalar aparılacaq. Müəyyənləşdirmək istəyirik ki, bu ölkələrdən hansı və nə üçün Azərbaycana daha çox dəstək verməyə hazırdır? Fikrimcə, biz müxtəlif ölkələrdə fərqli vətəndaş diplomatiyası aparmalıyıq. Onu araşdırmaq lazımdır ki, hansı ölkəyə nə kimi yollarla biz öz fikirlərimizi çatdırıb bilərik. Digər məsələ ondan ibarətdir ki, çox zaman ermənilərin bizdən daha yaxşı təbliğat apardıqlarını deyirik. Belə olan təqdirdə aydınlaşdırmalıyıq ki, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması üçün biz nədən başlamalıyıq, təbliğat işini necə qurmalıyıq? Üçüncüsü, mən deyərdim ki, ən vacibi Avropa regionundakı informasiya məkanının strukturunu öyrənməkdən ibarətdir. Görək, onlar bizim haqqımızda nə yazırlar və biz bu barədə hansı məqalələri çap etdirə bilərik. Fikrimcə, bizə məhz bu cür lobbicilik lazımdır. İnformasiya məkanını müəyyənləşdirməklə təbliğat işini gücləndirə bilsək, biz çox şeyə nail olarıq.

Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin martın 9-da Bakıda keçirilmiş I forumu çox böyük ictimai-siyasi əhəmiyyətli hadisədir. Bu tədbirin ən böyük uğurlarından biri də ondan ibarətdir ki, xaricdə lobbicilik fəaliyyəti ilə məşğul olan hər bir şəxs Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasını əks etdirən kitabçanı əldə edə bildi. Hesab edirəm ki, sənəd diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyəti üçün mükəmməl bir layihə, proqramdır. Açıgını deyim ki, bu sənədi biz çoxdan gözləyirdik. Polşaya belə bir dolğun layihə ilə qayıtmağıma görə bu tədbirin təşkilatçılarna minnətdarlığımı bildirirəm. Layihənin diaspor təşkilatları arasında səmərəli əməkdaşlıq qurmaq baxımından böyük əhəmiyyəti var. Sənədin “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın prinsipləri” bəndində Avropa regionu ilə bağlı maraqlı məsələlər

öz əksini tapmışdır. Bundan əlavə, “Azərbaycan və Türkiyənin Avropaya inteqrasiya siyasətinə dəstək vermək” bəndi də xüsusi maraq doğurur. Məhz biz Türkiyənin Avropa Birliyinə qəbul olunması işinə var gücümüzlə dəstək verməliyik. Azərbaycan və türk icmalarının fəaliyyətini məqsədyönlü və səmərəli şəkildə əlaqələndirmək, bu sahədə mövcud olan boşluqları aradan qaldırmaq məsələsi də sənəddə xüsusi qeyd edilmişdir. Zənnimcə, araşdırmalar aparmaqla, informasiya məkanı yaratmaqla və dünyanın Azərbaycan və azərbaycanlılara baxış xəritəsini hazırlamaqla qeyd olunan boşluqları aradan qaldırmaq olar. Avropanın ictimai-siyasi və iqtisadi həyatının səciyyəvi xüsusiyyətlərini nəzərə alan birgə fəaliyyət mexanizminin yaradılması məsələsi də sənəddə xüsusi qeyd olunmuşdur. Sənəddə bu mexanizm dəqiq göstərilməsə də, hesab edirəm ki, vahid informasiya sisteminin yaradılması, Azərbaycan-türk diaspor təşkilatlarının vahid informasiya siyasətinin müəyyənləşdirilməsi bu sahədə ən səmərəli mexanizm ola bilər. Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, diaspor təşkilatlarının əlaqələndirilməsi baxımından belə tədbirlərin müntəzəm keçirilməsi son dərəcə zəruridir və bu, xaricdə lobbicilik fəaliyyətinin daha da genişlənməsi baxımından müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Xalq qəzeti.-12 mart.-2007-ci il

Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II Qurultayı keçirildi.

Əli Həsənov: "2006-cı ilə qədər olan müddətdə Avropa ölkələrində 300-dən çox diaspor təşkilatı yaradıldı"

Sevda Əsgərova

Martın 10-da Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin təşkilatçılığı ilə "Park Inn" otelində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin (AAK) II Qurultayı keçirildi. Qurultayın işində 30-dan çox ölkədə fəaliyyət göstərən 84 Azərbaycan diaspor təşkilatının 139 nəfərədək nümayəndəsi iştirak edirdi. Qurultayı açıq elan edən XYAİDK-nın sədri Nazim İbrahimov qonaqları təbrik etmək üçün sözü Prezidentin İcra Aparatının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənova verdi.

Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II Qurultayının nümayəndələrini təbrik edərək onlara uğurlar arzulayan Ə.Həsənov bildirdi ki, 1993-cü ildə Heydər Əliyevin hakimiyyətə yenidən qayıdıışından sonra dekabrın 31-i Dünya Azərbaycanlılarının Birliyi və Həmrəyliyi Günü kimi rəsmi dövlət bayramı statusu qazandı. 1993-cü ildən başlayaraq, azərbaycanlılarla əlaqələr, xaricdə yaşayan diasporun təşkilatlanması Azərbaycanın dövlət siyasəti səviyyəsinə qaldırıldı. 1993-cü ildən başlayaraq, ümummilli liderimizin bütün xarici səfərlərində, təmaslarında diaspor Azərbaycan xalqının, dövlətinin bir hissəsi kimi tədbirlərə cəlb edildi, onlarla görüşlər keçirildi.

2001-ci ildə Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının Bakıda keçirilməsi də, məhz 1993-cü ildə başlayan dünya azərbaycanlılarının birləşdirilməsinin tərkib hissəsi olaraq həyata keçirildi: "2001-ci ildə ilk dəfə Azərbaycanda dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan və Azərbaycanla bağlı olan, azərbaycanlı adını daşıyan insanları biz Bakıya topladıq. Elə həmin ildən başlayaraq, dövlətin xarici siyasətində dünya azərbaycanlılarını təşkilatlandırmaq mərhələsi başlandı.

Əgər o vaxta qədər biz yalnız dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların ünvanını toplayırıdıqsa, onlarla ünsiyyət qururduqsa, ölkə Prezidentinin xarici səfərləri zamanı onları fəaliyyətə ruhlandırırıdıqsa, 2001-ci ildən dünya ölkələrində azərbaycanlıların təşkilatlandırılması və üz ölkələrinin həyatında ciddi ictimai-siyasi amilə çevrilməsi istiqamətində addımlar atmağa başladıq. Qısa bir zamanda, yəni 2006-cı ilə qədər olan bir müddətdə dünyada yaşayan azərbaycanlılardan ibarət 300-ə yaxın icma və təşkilatlar yaradıldı. Bu təşkilatlar üz ölkələrində dövlət qeydiyyatına salındı, üz ölkələrinin ictimai-siyasi həyatında ciddi amilə çevrilməsi istiqamətində müəyyən bir yüksəlişə nail olundu.

2006-cı ildə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin II Qurultayında artıq Dünya Azərbaycanlılarını təmsil edən 300-ə yaxın təşkilatın nümayəndəsi iştirak edirdi. Dünya miqyasında təşkilatlanma isə ilk dəfə Avropadan başlayıb. Əvvəl dünya azərbaycanlılarının təşkilatlandırılması, regionlar, bölgələr üzrə təşkilatlar şəklində aparılırdı. Yəni, hər ölkədə kütləvi, kompakt yaşayan azərbaycanlıların bölgələr üzrə təşkilatlanması işi gedirdi.

Sonra təxminən, 1998-ci ildə ilk dəfə Ukraynada, ondan sonra Rusiyada, Almaniya və Avropanın başqa ölkələrində təşkilatlanma prosesi başlandı. Hazırda tərkibində 35-ə yaxın dövlət olan Avropa miqyasında dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması 2004-cü ildə ilk dəfə Almaniya reallaşdırılaraq Avropa Azərbaycanlıları Konqresi adlı təşkilat təsis edildi. Həmin Konqresin təsis qurultayında iştirak edən şəxs kimi deyə bilərəm ki, ilk dəfə olaraq qitə miqyasında azərbaycanlıları təşkilatlandırdıq. Bu gün qitə miqyasında təşkilatlanma geniş vüsət alıb. Hazırda ABŞ qitəsində təşkilatlanmaq istiqamətində iş gedir, gələcəkdə isə Asiya qitəsində də bu iş aparılacaq. Nəzərə alsaq ki, Afrikada, Avstraliya və Cənubi Amerikada azərbaycanlılar az yaşayır, deməli, hər üç qitədə azərbaycanlıları qitə miqyasında təşkilatlandırmaqla biz bu diaspor hərəkətinə yeni bir stimül verəcəyik". Avropa Azərbaycanlılarının II Qurultayının Bakıda keçirilməsini təsadüfi saymayan Ə.Həsənov məhz bu forum ərəfəsində dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Azərbaycana toplanmasına imkan verdiyini və eyni zamanda, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II Qurultayının keçirildiyini vurğuladı. Türkiyə-Azərbaycan diaspor təşkilatlarının bir araya gətirilməsinin Azərbaycan dövlətinin diaspor fəaliyyətində 3-cü mərhələ olduğunu qeyd edən PA rəsmisi mərhələləri sadaladı. Bildirdi ki, 1-ci mərhələdə azərbaycanlıları təşkilatlandırmaq, 2-ci mərhələdə onların ölkələr və qitələr üzrə birləşdirilib ciddi bir amilə çevirmək, 3-cü mərhələdə isə dünyada yaşayan azərbaycanlılarla türklər arasında əlaqələri yüksək səviyyəyə qaldırmaqdır. Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin işi bundan sonra Avropada yaşayan Türkiyə diaspor təşkilatlarını, icmalarını və Türkiyəni təmsil edən vətəndaşları birləşdirməkdən ibarət olacaq: "Avropanın bu günkü dünya siyasətində oynadığı rolu nəzərə alsaq, düşünürəm ki, bu konqres dünya azərbaycanlılarının ümumi fəaliyyətində mühüm yer tutacaq. Dünyada istehsal edilən iqtisadi, sosial, siyasi resursların üçdən biri Avropa qitəsindədir. Dünya güc mərkəzlərinin, təhlükəsizlik, qloballaşma, transmilli fəaliyyətin əksər mərkəzləri Avropa və ona bağlı ölkələrdə həyata keçirilir. İnanırıq ki, Avropa Azərbaycanlıları Konqresi də dünya azərbaycanlıları və dünya türklərinin birləşməsi, bu fəaliyyətin daha da gücləndirilməsində mühüm amil olaraq fəaliyyətin üçdə birini üz üzərinə götürəcək".

Toplantıda təsis qurultayından keçən dövr ərzində təşkilatın Avropa ölkələri ərazisində Azərbaycan diasporunun formalaşdırılması istiqamətindəki fəaliyyətinə həsr edilmiş hesabat məruzəsi dinlənildi. Tədbirdə AAK-ın Avropadakı diaspor fəaliyyətinin genişləndirilməsi, buradakı soydaşlarımızın ideya-siyasi birliyinin daha da gücləndirilməsi, qitədəki Azərbaycan dərəcələrinin, icmalarının, federasiyalarının və başqa diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya imkanlarının artırılması məsələləri geniş müzakirə edildi. Bundan başqa, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yolundakı ölkəmizin ədalətli mövqeyinin Avropanın aparıcı ölkələrində dəstəklənməsi və bu sahədə ciddi addımların atılması ilə bağlı təkliflər səsləndirildi.

Qurultayda Azərbaycan icmalarının türk diasporu ilə əməkdaşlıq imkanları, Avropada Azərbaycan lobbisinin yaradılması istiqamətində görüləcək tədbirlər, AAK-ın digər regionlardakı federasiya və təşkilatlarla əlaqələrinin qurulması, qurumun operativ idarə olunması məqsədilə daimi qərargahın yaradılması da diqqət mərkəzində oldu. Qurultayın sonunda Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin Mərkəzi Şurasının 101 nəfərdən ibarət yeni tərkibi, AAK-ın Prezidenti, birinci vitse-prezidentləri və vitse-prezidentləri seçildilər. Bundan başqa, qurumun İcraiyyə Komitəsinə 27 nəfər yeni üzv seçildi. Toplantının sonunda qurultay iştirakçıları adından

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə müraciət qəbul edildi. Bundan başqa, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciət və qurultayın qətnaməsi qəbul edildi.

Səs.-13 mart.-2007-ci il

DAK mücadiləni sonadək aparmalıdır.

Çünki türk dünyasının yolu Qarabağdan və Güneydən keçir

Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının Bakı Forumuna 12 dövlətdən gəlmiş nümayəndələri ilə qatılan Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri Cavad Derəxti dünən mətbuat nümayəndələri ilə də görüşdü.

Amma DAK sədrinin dünənki toplantısı DAK-ın və eləcə də xaricdəki diaspor təşkilatlarının qarşısındakı vəzifələrini xatırlatmaqdan daha çox, qurumun ünvanına səslənən tənqidlərlə yadda qaldı. Tənqidlər isə qıraqdan və ya jurnalistlərdən yox, elə DAK-ın Sədr Aparatının öz içindən gəldi. DAK üzvləri qurumun keçirdiyi tədbirlərə dəvət olunmamalarından tutmuş, sədr tərəfindən verilən təkliflərin DAK Məclisində müzakirə edilməməsinə qədər öz narazılıqlarını bildirdilər. 2007-ci ili Xocalı ili elan etdiklərini deyən DAK sədri Cavad Derəxti bildirdi ki, bundan sonra rəhbərlik etdiyi qurumun nəzdində Qarabağla bağlı da ayrıca bir qurum yaranacaq. DAK sədri artıq Səyavuş Mustafayevi həmin quruma rəhbər təyin etdiyini də bildirdi. “Bizim Türkiyədə “Sözdə erməni soyqırımını türk və Azərbaycan diasporunun gündəmində” mövzusunda keçirdiyimiz görüşlər erməni və kürd terror təşkilatlarını həddən artıq qıcıqlandırır. Bizim və eləcə də türk dünyası üzrə məsulumuz Vəli Küçük Paşanın ünvanına bir sıra şayiələr yaratdılar. Lakin biz var gücümüzlə çalışacağıq ki, bütün dünyada Azərbaycanın dərdlərini tanıdaq”. DAK-ın Məclis sədri Sabir Rüstəmxanlı isə bildirdi ki, Forumun bütün işi DAK-ın qarşısına qoyduğu vəzifələrlə demək olar ki, üst-üstə düşür. Forum Azərbaycan və Türkiyə tarixində ciddi hadisə idi. Azərbaycanın prezidenti bildirdi ki, o, 50 milyonluq bir xalqın prezidentidir. İlk dəfə olaraq Azərbaycan və Türkiyə rəhbərləri öz siyasi iradələrini ortaya qoydular, demək biz düz yoldayıq. Forumda Güney məsələsinə diqqət az yönəldildi, amma bu da başadüşüləndir. Çünki dövlətin təşkil etdiyi tədbirlərdə belə məsələlərə bir qədər ehtiyatla yanaşılır. Lakin DAK olaraq biz öz mücadiləmizi sonadək aparmalıyıq. Çünki bütün türk dünyasının yolu Qarabağdan və Güneydən keçir”. Zaman keçdikcə türklük mücadiləsinin Güneyə keçməsinin hamının şahidi olacağını deyən Məclis sədri bildirdi ki, martın sonunda Güneyin çağdaş durumuna həsr olunan forum təşkil olunacaq. “Bəzən DAK-ın içində də xırda söz-söhbətlər olur. Lakin biz bunların hamısını adlayıb keçməliyik. Çünki DAK-a uzanan əllər təkə İrandan uzanmır”. DAK-ın Məclis üzvü Əjdər Tağızadə isə forumda Güney məsələsinin qabardılmamasından narazı qalıb. “DAK-ın birinci qurultayından belə qərarlaşıb ki, Güneyin istiqlalı və Azərbaycanın bütövlüyü, milli bayrağımız və Qarabağ amalımız olacaq. Millətin istəyi bundadır. Dost və ya düşmən cərgəsində olanların xeyrinə Güney məsələsinə kölgədə qoymaq olmaz. Güney türklərinə edilən soyqırımın başında Tehran rejimi durur, bunu niyə gizlətməliyik? Bizdən istəməsinlər ki, Güneyin problemlərini ört-basdır edək. Azərbaycanın Güneyində millətimiz böyük zülmə məruz qalıb. Sabah Güneydə Güney Azərbaycan Türk Cümhuriyyətinin bayrağı dalğalananda çoxları indiki mövqeyinə görə bundan utanacaq”.

“Çıxışlarda bildirilir ki, DAK yaxşı fəaliyyət göstərib. Belə təsəvvür yaranır ki, artıq bir neçə ölkə Xocalı soyqırımını tanıyıb. Lakin burdan-bura canımız-gözümüz olan Türkiyədə biz buna nail ola bilməmişik. Bu gün nə Azərbaycan dövlətinin, nə də Türkiyənin Güneylə bağlı ciddi proqramı yoxdur. Görüşlərdə bunlar

danışılmalı idi”. Bu fikrlərin müəllifi DAK sədrinin Türk dünyası üzrə müşaviri Tənzilə Rüstəmxanlı hesab edir ki, DAK görə biləcəyi işlərin heç də hamısını görməyib. “Görüləsi işlərimiz çoxdur. DAK-ın sədri və Məclisi daha çevik işləyə bilər”. DAK-ın Məclis üzvü Qüdrət Həsənzadə isə bildirdi ki, DAK xarici ölkələrdə keçirdiyi tədbirlərə xarici təşkilatların və xarici mətbuat orqanlarının diqqətini cəlb etməkdə bir qədər geri qalır. “Burdan gedən nümayəndələr özlərini çəkib dərhal Azərbaycana göndərirlər və özlərini reklam edirlər. Lakin bu tədbirlər xarici mətbuatın gündəminə çıxırmı, keçirilən ölkələrin siyasi dairələrində müzakirə olunurmu, bunlar çox az adamı maraqlandırır”.

Şərq.-13 mart.-2007-ci il

ABŞ-dakı diasporumuz fəallaşır

Nigar

Amerika Mədəniyyət Assosiasiyası prezidenti Töhfə Eminova: "Belə bir ölkədə Azərbaycanı təbliğ etmək, onun necə böyük tarixə, mədəniyyətə, adət-ənənələrə malik olduğunu onlara başa salmaq lazımdır"

Hər bir ölkənin tarixinin, mədəniyyətinin, adət-ənənələrinin başqa xalqlar tərəfindən tanınmasında diaspor təşkilatlarının olduqca böyük rolu var. Azərbaycan diaspor təşkilatları da məhz bu istiqamətdə son dövrlərdə fəaliyyətini daha da gücləndirir, bununla yanaşı, bu kimi təşkilatların sayı durmadan artır. Bu gün artıq bir çox dünya ölkələrində diaspor təşkilatı var və onlar Azərbaycan həqiqətlərini çatdırmağa çalışırlar.

ABŞ-da bir neçə müddət öncədən fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları ilə yanaşı, yeni yaranan cəmiyyətlər də var. Onlar da eyni məqsəd uğrunda mübarizə aparırlar. Belə ki, yeni yaranan diaspor təşkilatlarından biri də Azərbaycan-Amerika Mədəniyyət Assosiasiyasıdır. Assosiasiyanın prezidenti Töhfə Eminovanın sözlərinə görə, 2006-cı ilin noyabr ayında yaradılan və hazırda 150 nəfər üzvü olan bu təşkilat artıq güclü fəaliyyət qurub. - Assosiasiya fəaliyyətə başladığı andan qarşısına qoyduğu məqsədlərdən biri də məhz oradakı digər diaspor təşkilatları ilə sıx əlaqə qurmaqdır ki, biz də artıq buna nail olmuşuq. Komitəyə bir illik proqram təqdim etmişik və proqrama əsasən, işlərimizi qururuq. Florida ştatında müxtəlif təbəqədən olan soydaşlarımız yaşayır. Onların da müxtəlif problemləri var. Biz hələ yeni fəaliyyətə başlamışıq, amma gələcəkdə onlara kömək etmək fikrindəyik. Hazırda Amerika əhalisinin həm sayı, həm də tərkibi çoxdur. Belə bir ölkədə Azərbaycanı təbliğ etmək, onun necə böyük tarixə, mədəniyyətə, adət-ənənələrə malik olduğunu onlara başa salmaq lazımdır.

Bunun üçün də ABŞ-da yaşayan hər bir azərbaycanlının, xüsusilə də diaspor təşkilatlarının üzərinə böyük bir vəzifə düşür. Əgər bir neçə il öncə erməni lobbisinin güclü olduğu deyilirdisə, bəlkə də bu bir qədər həqiqət idi. Ancaq indi belə deyil. Onlar bizə çata bilməz. Çünki gündən-günə bizim diaspor təşkilatları arasında "tərəqqi" gedir. Burada sözsüz ki, Prezident İlham Əliyevin və xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlılarla iş üzrə dövlət komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun böyük rolu var. Onlar nəinki yerlərdəki diaspor təşkilatlarına dəstək olurlar, hətta ardıcıl olaraq Azərbaycanda müxtəlif toplantılar keçirirlər. Onu da qeyd edim ki, bizim assosiasiyanın açılışı zamanı komitə sədri N.İbrahimov Florida ştatına gəlmişdi. Bu, bizim üçün dövlətimiz tərəfindən böyük bir dəstəkdir.

- Assosiasiyanın təşkilatçılığı ilə keçirilən tədbirlərdə Azərbaycan reallıqlarını lazıminca çatdırma bilirsinizmi?

- Biz müxtəlif səviyyəli tədbirlər həyata keçirməyə çalışırıq. Ardıcıl olaraq keçirilən tədbirlərdə istəyirik ki, burada iştirakçı olan hər kəsə həmin tədbirin mahiyyətini çatdıraraq. Çünki orada yalnız soydaşlarımız deyil, başqa xalqların da nümayəndələri iştirak edir. Orada bayramlarımızla yanaşı, 20 Yanvar və Xocalı faciəsi ilə bağlı anım mərasimləri keçiririk. Son tədbirlərimizdən biri kimi Xocalı faciəsi ilə bağlı fotosərgi təşkil etdik.

İstədik ki, bu sərgiyə baxan hər bir insan ermənilər tərəfindən xalqımızın başına gətirilən müsibətləri görsün, dərk etsin. Assosiasiyanın üzvləri anım mərasiminin iştirakçılarına xalqımıza qarşı törədilən bu soyqırımı haqqında fikirlərini söylədilər. Eyni zamanda orada bu faciə ilə əlaqədar sənədli film nümayiş olundu. Novruz bayramı ərfə-sində Bakıda Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının I Forumu keçirildi və biz gərəkən bayram üçün lazım olan hədiyyələr aldıq. Novruz bayramını biz burada konsert proqramı ilə keçirdik.

- **Assosiasiya orada Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği istiqamətində hansı addımlar atır?**

- Mən teatrşünas olduğum üçün bizim təşkilata məhz Mədəniyyət Assosiasiyası adı verdik. Çünki ABŞ-da olan soydaşlarımız Azərbaycan mədəniyyəti, musiqisi üçün çox darıxırlar. Hamının evində müxtəlif kasetlər, videolentlər olsa da bu sahədə canlı olaraq mədəni tədbirlərin keçiril-məsi vacibdir. Burada hər hansı bir festivallar keçirmək üçün güclü bir təşkilatçılıq olmalıdır. Bu amerikalılara xalqımızın musiqisini tanıtməqlə yanaşı, həm də soydaşlarımız üçün lazımdır. Azərbaycan hökuməti tərəfindən konsertlərin təşkil edilməsi ilə bağlı köməklik edilir. Biz hazırda böyük bir layihə üzərində işləyirik və onu həyata keçirəcəyik. Belə ki, aprel ayında "Rast qrupunu oraya dəvət edəcəyik. Bu konsert proqramını Florida ştatının mərkəzində təşkil etməyi nəzərdə tutmuşuq. Bundan başqa milli xörəklərdən hazırlanmış "Mətbəx günü" adlı bir sərgi keçirmək niyyətindəyik. İstərdik ki, burada iştirak edənlər gəlib Azərbaycanın necə zəngin bir mətbəxə malik olduğunun şahidi olsunlar. Həmçinin digər layihələrimiz də var.

- **Bakıda keçirilən Forumun nəticələrindən nə gözləyirsiniz?**

- Orada keçirdiyimiz tədbirlərdə soydaşlarımız, assosiasiyanın üzvləri fəal iştirak edirlər. Bizim təşkilat nəinki Mayami, hətta Florida ştatındakı azərbaycanlıları öz ətrafında cəmləşdirib. Yalnız azərbaycanlılar deyil, türklərlə də birgə fəaliyyət vacibdir. Çox şeylər bizi birləşdirir. Bakıda keçirilən forum hər iki xalqın birgə fəaliyyəti, əlaqələrin daha da genişləndirilməsi istiqamətində böyük bir addım oldu. Forumda da mən təklif etdim ki, əlaqələr daha da möhkəm olsun. Ştatlar arasında əlaqə güclənsin. Yəni, bir ştatda hansısa tədbir keçirilirsə, digər yerlərdə olan təşkilatlar da birgə burada iştirak etsin. Bakıda keçirilən Forum da bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə imkan verir. Belə qurultaylarda, forumlarda biz Amerikanın digər ştatlarında olan cəmiyyətlərlə daha yaxından tanış oluruq. İnanıram ki, bu sahədə daha da irəliləyişlərə nail olacağıq. Çünki bu sahədə XÖYƏİDK güclü fəaliyyət qurub.

Soydaşlarımız Floridada mitinq keçirəcək

Bu gün ABŞ-da fəaliyyət göstərən Azərbaycan-Amerika Mədəniyyət Assosiasiyasının üzvlərindən biri də Əjdər Eminovdur. Onun sözlərinə görə, Bakıda keçirilən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının I Forumu bütün diaspor təşkilatlarının bir araya gəl-məsində böyük rol oynayıb: "Belə toplantılar təkcə Bakıda deyil, bütün dünya-da keçirilməlidir. Yəni, harada Azərbaycan cəmiyyəti varsa, hər il bir ölkədə bu tədbirlər keçirilməlidir. Biz bütün dünyaya böyük millət olduğumuzu göstərməliyik. Türk və azərbaycanlı bir xalqdır və hər iki xalq birgə mübarizə aparmalıdır. Forum diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində irəliləyişə doğru daha bir addım oldu. İnanırıq ki, növbəti forumda bundan da çox Azərbaycan və türk diaspor nümayəndələri iştirak edəcək. Belə forumların bir müsbət cəhəti də odur ki, burada iştirak edən hər bir təşkilatın nümayəndəsi öz təklifini deyir.

Bu gün ermənilər bizim musiqini, milli xörəkləri mənimsəyib və bütün dünyaya bunu özlərininki kimi təqdim edirlər. Ancaq bizim böyük bir tariximiz var və bütün dünya da bu həqiqətləri bilməlidir".

Ermənilərin əvvəllər Azərbaycan diasporunun zəif fəaliyyətinin olmasın-dan istifadə etdiklərini deyən Ə.Eminovun sözlərinə görə, bu gün artıq güclənməkdə olan bir diaspor var və ermənilərə heç nədən istifadə etməyə imkan verilməməlidir: "Mən amerikalılarla görüşərkən onlar mənim hansı ölkədən olduğumu öyrəndikdə bir qrup ziyalılar Azərbaycanı tanısa da, bəzilərinin məlumatı yox idi. Ancaq Ermənistan deyəndə tanıyırdılar. Biz orada keçirdiyimiz tədbirlərə amerikalıları da dəvət etdik və faktlarla göstərdik ki, ermənilər bizim torpaqları işğal edib, insanlara qarşı necə vəhşiliklər törədiblər. Bu gün ölkə başçısı tərəfindən də bu istiqamətdə çox işlər görülür və artıq dünya ölkələri həqiqəti görməyə başlayıblar. Harada yaşamasın-dan asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı torpaqlarımızın erməni işğalçılarından azad olunması günü səbirsizliklə gözləyir. Biz bilirik ki, torpaqların azad olunması bir gündə mümkün deyil və bu işə addım-addım nail olmalıyıq".

Orada keçiriləcək növbəti tədbirlərə gəldikdə isə Ə.Eminov bildirdi ki, hazır-da mitinq keçirmək planlaşdırılıb. Assosiasiya Florida ştatında olan konqresin üzvlərinin də bu mitinqdə iştirakını nəzərdə tutub. Bunun üçün ilk növbədə şərait yaradılmalı olduğunu deyən Ə.Eminov qeyd etdi ki, bu mitinq təklifi ilə komitə sədri N.İbrahimovun da razılaşacağına əmindirlər.

Palitra.-30 mart.-2007-ci il

"Aziz" ən güclü diaspor təşkilatlarımızdan olacaq"

Yevda Abramov: "Yəhudi, türk və Azərbaycan diasporlarını birləşdirməliyik"

Elman Babayev

Aprelin 12-də İsraildə Azərbaycan diasporunun ilk təsis konfransı baş tutacaq. Azərbaycan-İsrail Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun rəhbəri, millət vəkili Yevda Abramovun sözlərinə görə, Azərbaycandan 20 nəfər həmin təsis konfransında iştirak edəcək. Nümayəndə heyətinin tərkibində millət vəkilləri, Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, o cümlədən Azərbaycanda olan yəhudi iş adamları təmsil olunacaq.

- Artıq bir müddətdir ki, İsrail dövlətində Azərbaycan diasporunun yaradılacağı barədə məlumatlar getməkdədir. Diqqətinizə çatdırım ki, bu məsələ ilə bağlı təşkilati işlər başa çatmaq üzrədir. İsrail Knessetinin İsrail-Azərbaycan Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun sədri, bizim həmyerlimiz İosif Şaqal bütün ölkələrdə Azərbaycan diasporunun mövcud olduğunu, amma İsraildə bu diasporun tam mütəşəkkil formada bərqərar olmadığını bildirmişdi. Bundan sonra diasporun yaradılması gündəmə gətirildi. İosif Şaqal bununla bağlı Azərbaycana səfər də edib. O, burada apardığı danışıqlardan sonra belə bir diasporun təsis edilməsi razılaşırdı.

- Təsis konfransı nə vaxt keçiriləcək?

- Aprelin 12-də İsraildə Azərbaycan diasporunun ilk təsis konfransı baş tutacaq. Məndə olan məlumata görə, Azərbaycandan 20 nəfər həmin təsis konfransında iştirak edəcək. Nümayəndə heyətinin tərkibində millət vəkilləri, Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, o cümlədən Azərbaycanda olan yəhudi iş adamları təmsil olunacaq. Bundan başqa, Sankt-Peterburqda, Moskvada olan yəhudi iş adamları da konfransa qatılacaq. Konfransda bütün təşkilati məsələlərə də baxılacaq. Qurumun İdarə Heyəti və digər rəhbər strukturları təsis olunacaq.

- Diaspor təşkilatında təqribən nə qədər insanın təmsil olunacağı məlumdurmu?

- Mən indidən bu barədə dəqiq rəqəm deyə bilmərəm. Bildiyimə görə, diaspor təşkilatı "Aziz" adlanacaq. Yəni burada Azərbaycan və İsrail dövlətlərinin baş hərfləri götürülüb. Diasporda təkcə Azərbaycandan İsrailə köçən yəhudilər deyil, ümumiyyətlə, Azərbaycan vətəndaşları olmuş və bu gün İsraildə vətəndaşlıq hüququ əldə edən təqribən 130 min həmvətənimiz təmsil olunacaq. Azərbaycan dövləti İsraildə olan bu güclü diaspordan hərtərəfli istifadə etməlidir. Çünki xarici ölkələrdə Azərbaycan mədəniyyətini, tarixini, ənənələrini İsraildə olan diaspor qədər bilən xalq yoxdur. Ən azı ona görə ki, bu diasporun 80 faizi bizim Azərbaycan dilini, tarixini, musiqisini, incəsənətini çox gözəl bilir. Onlar Azərbaycan həqiqətlərini bütün dünyada təbliğ etmək imkanına malikdirlər. Ona görə də bu diaspordan bərk yapışmaq lazımdır. Gələcəkdə xarici ölkələrdə siyasətimizin həyata keçirilməsində bu diasporun əvəzsiz xidmətləri olacaq. Diasporda Azərbaycan tarixini, musiqisini, incəsənətini, hətta idmanını öyrənib təbliğ edən ayrı-ayrı şəbələr fəaliyyət göstərəcək. Diasporun İsrailin əsas şəhərində fili-alları olacaq. Həmin insanlara əmək haqqı ödəniləcək. Bir sözlə, onların bütün maliyyə problemləri həll

olunacaq. Yəqin ki, İsraildə yaşayan bizim keçmiş həmvətənlərimiz arasında olan iş adamları, həm də Rusiyada və Azərbaycanda olan yəhudi iş adamları "Azİz" təşkilatına maliyyə dəstəyi göstərəcəklər. Mən sizi əmin etmək istəyirəm ki, "Azİz" 3-4 ay içərisində xaricdə mövcud olan ən güclü diasporlarımızdan biri olacaq. Diaspor üçün gözəl yer ayrılacaq, bütün texniki vasitələrlə, əyani vəsaitlə təmin olunacaq. Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi də onlara mənəvi dəstək verəcək. Biz konfransa gedəndə özümüzə Xocalı soyqırımına və ümumiyyətlə, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı törətdikləri soyqırımı ilə bağlı ədəbiyyatlar aparacağıq. Mütəmadi olaraq diaspor ilə əlaqələrimiz olacaq. Mən Milli Məclisin üzvü və Azərbaycan-İsrail Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun rəhbəri kimi bu istiqamətdə fəaliyyət göstərəcəyəm. Bu diaspor bizə lazımdır. Bilirsiniz ki, yəhudi lobbiçiliyi bizə qarşı bürün dünyada düşmənçilik siyasəti aparan və bütün dünyada kök salan erməni lobbiçiliyinə qarşı mübarizə aparıb qalib gələ bilər. Mən bu məsələni ABŞ Konqresində keçirdiyim görüşlərdə də, Türkiyənin ABŞ-dakı səfiri ilə görüşüm-də də bildirmişəm. Ümdə məsələmiz yəhudi, türk və Azərbaycan diasporlarının birləşdirib üçlükdə mübarizə aparmaq olmalıdır. Başqa çıxış yolumuz yoxdur.

- Diasporda İosif Şaqaldan başqa daha hansı tanınmış şəxslər təmsil olunacaq?

- Ondan başqa bu gün İsrail Knessetində İsrail-Azərbaycan Parlamentlərarası Dostluq Qrupunun çox güclü üzvləri var. Onlar ümumilikdə 9 nəfərdir. Hə-min 9 deputat İsrailin ictimai-siyasi həyatında çox tanınmış, nüfuzlu şəxslərdir. Onlar hamısı Azərbaycanpərəstdirlər. Yəqin ki, "Azİz" təşkilatında onlar çox fəal mövqelərə malik olacaqlar. Mən demirəm ki, onların hamısına vəzifə veriləcək. Diasporda prezidentlik və vitse-prezidentlik institutları olacaq. Yalnız onu deyə bilərəm ki, vitse-prezidentlərdən biri Azərbaycanda, digəri isə Moskvada yaşayan yəhudi iş adamı olacaq.

- Yeni yaranan diaspor təşkilatının Amerikada yaşayan yəhudilərə müraciət etməsi və onları ABŞ Konqresində Azərbaycanın mövqeyini müdafiə etməyə çağırması gözlənilirmi?

- Əlbəttə ki, Azərbaycan əsilli yəhudilərin ABŞ-da, Al-maniyada və digər ölkələrdə çox böyük dayaq var. Yəqin ki, "Azİz" təşkilatı hüquqi status aldıqdan sonra Konqres qarşısında bir sıra məsələlər qaldıracaq. Nəzərinizə çatdırım ki, keçən ayın 16-da İsrail Knessetində "erməni soyqırımı" məsələsi gündəmə gətirilmişdi. Knessetdə yalnız iki deputat özü deyib, özü eşitdi. Knesset bu məsələyə heç bir re-aksiya vermədi. Çünki Azərbaycanla İsrail arasında dostluq əlaqəsi var. Heç vaxt İsrail dövləti razı olmaz ki, uydurma soyqırımı qanunvericilik orqanında müzakirəyə çıxarılsın iki ölkənin dostluq münasibətlərinə xələl gətirilsin. Bundan sonra bu məsələ heç vaxt gündəmə gətirilməyəcək.

Ayna.-4 aprel.-2007-ci il

Qazaxıstanda milli diasporumuz mütəşəkkil qüvvəyə çevrilir

Qədir Aslan

Qazaxıstanda yaşayan azəri türklərinin sayı 100 mindən çoxdur. Soydaşlarımızın daha çox məskunlaşdığı bölgə—Canbul, Çimkənd, Al-matı və Taldı-Kurqandır. Bu ölkədə yaşayan azərbaycanlılar Qazaxıstanın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edir. Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında əlaqələr çox uğurla inkişaf edir. Müxtəlif sahələrdə əməkdaşlıq genişlənir, Azərbaycan ölkəni özünə dost, layiqli tərəfdaş hesab edir. Qazaxıstan MDB məkanında dünyanın ən inkişaf etmiş və müasir texnologiyaya malik ölkələrindəndir.

Milli öndərimiz Heydər Əliyev 11 iyun 1997-ci ildə Qazaxıstanda rəsmi səfərdə olarkən buradakı soydaşlarımızla yaddaqalan görüş keçirmiş, diaspor fəalları qarşısında çıxış edərək demişdir: "Qazaxıstanda müxtəlif ixtisaslar üzrə kadrlar, ziyalılarımız var. Azərbaycanın çiçəklənməsi, inkişafı üçün onların gücündən istifadə etmək olar. Biz buna hazırıq, bizim köməyimizə inamınız ola bilər".

Bu ilin mart ayında Bakıda keçirilən dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunda iştirak edən çoxsaylı nümayəndələr arasında Şimali Qazaxıstandan olan millət vəkili, bu ölkədəki Azərbaycan cəmiyyətinin sədri, həmyerlimiz Gülağa İldırımov da var idi. Forum öz işini uğurla başa çatdırdıqdan sonra qürbət bir ölkədə milli diasporumuzu bacarıqla təmsil edən, Vətən təəssübkeşi olan bu insanla mehmanxananın foyesində üz-büz əyləşib söhbət etdik.

Xalq elçisi olan G. İldırımov vurğuladı ki, o, əslən bu gün erməni tapdağı altında olan Qubadlı rayonundandır. Uşaqlıq illəri atlas geyimli dağlar qoynunda keçib, Həkəri, Bərgüşad çaylarının nəğməli sahillərində ayaq izləri qalıb.

Tale elə gətirib ki, qəlbinin hökmü ilə bir neçə il öncə Qazaxıstanda məskunlaşıb, az zaman çərçivəsində insanların gözündə pillə-pillə ucalıb, güc və qüdrətini milli diasporumuzun təşəkkül tapmasına həsr edib. Soydaşlarımızın arxa və dayağına, ümid çırağına çevrilib.

Cəmiyyət sədri kimi Gülağa həmvətənlərimizin fəaliyyətindən məmnun qaldığını bildirdi. Qeyd etdi ki, Şimali Qazaxıstanda statistik məlumata görə, 1600 nəfər azərbaycanlı yaşayır. Oxuyanı da, işləyəni də çoxdur. Bütün sahələrdə çalışanlar var. Azərbaycan cəmiyyətinin təşəbbüsü ilə tarixi bayramlarımız təntənə ilə qeyd olunur, mərasimlərdə milli musiqimizə böyük maraq göstərilir. Həmçinin 20 Yanvar, Xocalı soyqırımı, Mart qırğını ilə bağlı geniş tədbirlər keçirilir. Zaman-zaman Azərbaycan xalqına qarşı erməni terrorçuları tərəfindən törədilən qanlı cinayətlərdən, vəhşiliklərdən söhbət açılır, sənədli filmlər, jurnal və kitablar nümayiş etdirilir. Soydaşlarımız ümid edirlər ki, Prezident İlham Əliyevin titanik səyi nəticəsində işğal altında olan torpaqlarımız daşnak quldurlardan azad olunacaq, Cənubi Qafqazda lider dövlətə çevrilən Azərbaycan ermənilərin yalançı təbliğatını minimuma endirəcəkdir.

Gülağa İldırımov həmçinin qeyd etdi ki, mütəmadi olaraq yerli radioda Azərbaycan dilində verilişlər və musiqi parçaları səsləndirilir, türk xalqlarının qədim tarixindən və sıx birliyindən söhbət açılır.

Cəmiyyətin təşəbbüsü ilə soydaşlarımız şənbə və bazar günü məktəblərinə cəlb olunmuşlar. Onlar Azərbaycan dilini, tarixini və coğrafi-yasını maraqla öyrənir, müxtəlif kanallarla onlara doğma Vətəndən kitablar göndərilir.

Diaspor fəallarından Tahir Hüseynov, Rəsul Dadaşov, Kamal Hüseynov, Atamoğlan Mirzəyev və başqaları müxtəlif tədbirlərin hazırlanıb həyata keçirilməsində səy və təşəbbüskarlıq göstərirlər.

Söhbət əsnasında Gülağa müəllim dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun tarixi əhəmiyyətindən qürurla danışdı. Vurğuladı ki, dünyanın 48 ölkəsindən 513 nəfər iştirak edən forum türkdilli xalqların diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığının inkişafı, ölkələrimizin milli maraqlarının müdafiəsi, mənəvi dəyərlərimizin, mədəni irsimizin təbliği baxımından müstəsna rol oynayacaqdır.

Biz indi tarixi bir mərhələnin asta-nasındayıq. Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu bu yeni mərhələnin başlanğıcı olacaqdır.

Millət vəkili, Azərbaycan cəmiyyətinin sədri Gülağa İldırımov söhbətinin sonunda forumda Qazaxıstanın YUNESKO yanında səfiri, yazıçı Oljas Süleymanovun dərin və məzmunlu çıxışını, Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının sıx həmrəyliyi haqqında onun dəyərli fikirlərini bir daha yada saldı. Sağollaşıb ayrıldıq bu Vətən oğlundan. Dodaqlarından bir pıçıltı qopdu: "Bakıdan xoş təəssüratla qayıdıram. Əminəm ki, jurnalistlərə növbəti müsahibələri, qədim oğuz ellərində, sazlı, sözlü Qubadlı torpağında verəcəyəm".

Amin, o gün heç də uzaqda deyil.

Respublika.-5 aprel.-2007-ci il

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin lideri

Süleyman Əlisa

Keçən əsrin 80-ci illərinin sonu, 90-cı illərinin əvvəlində SSRİ kimi nəhəng bir dövlətin—bütöv bir siyasi sistemin çökməsi başlandı. İmperiyanın süqutu və müstəqil respublikaların yaranması prosesi çoxsaylı milli münaqişələr, müharibələr və insanların kütləvi miqrasiyası ilə müşayiət edilirdi. Rusiyada yaşayan müxtəlif xalqların milli oyanışı çox-saylı milli-ictimai qurumların yaranmasına səbəb oldu. Belə bir şəraitdə azərbaycanlıların da milli icmaları meydana gəldi. İllər keçdikdən sonra Rusiyanın müxtəlif regionlarında pərakəndə halda fəaliyyət göstərən belə icmalar vahid bir qurumda—Ümumrusiya Azərbaycan Konqresində birləşdi.

Konqresin prezidenti, tibb elmləri doktoru, professor Məmməd Əliyevlə söhbətimiz ÜAK-ın yaranması, bugünkü fəaliyyəti və perspektivləri haqqındadır. Məmməd müəllim Rusiyada yaşayan həmvətənlərimizi hansı ideya və prinsiplər birləşdirdiyi, ümumiyyətlə, Azərbaycan diasporunun hansı dayaqlar üzərində təşəkkül tapdığı və əsas fəaliyyət istiqamətləri barəsindəki suallarımızı cavablandıraraq dedi:

—Hər şeydən əvvəl onu deyim ki, Rusiyada yaşayan azərbaycanlıları azərbaycançılıq ideologiyası, doğma Vətənə olan sevgi duyğusu, milli mədəniyyətimiz, dilimiz və adət-ənənələrimiz birləşdirir. Bundan başqa, yeni cəmiyyətdə yaşamaq, Rusiya mühitinin ortaya atdığı yeni qaygılar, problemlər də həmyerlilərimiz arasında həmrəylik yaradır.

Təşkilatımızın yaranmasına gəlincə, azərbaycanlıların həmrəyliyinə nail olmaq, onları vahid bir qurumda birləşdirmək zərurəti müasir tariximizin ən mürəkkəb məqamlarından birində—Qarabağ münaqişəsinin kəskinləşdiyi dövrdə və 20 Yanvar hadisələri zamanı meydana çıxmışdı. Tarixi Vətənlə həmrəylik duyğusu o illər çoxlarını Moskva-da və Rusiyanın digər şəhərlərində əsasən ziyalıların yaratdıqları kiçik ictimai birliklərdə birləşdirirdi. Zaman keçdikcə Azərbaycan mədəniyyətini və dəyərlərini Rusiya cəmiyyətində layiqincə təmsil etmək, eyni zamanda Azərbaycanda baş verən hadisələri buradakı həmvətənlərimizə çatdırmaq zərurəti yarandı. Və bu zərurət 90-cı illərdə Rusiyada müxtəlif diaspor təşkilatlarının vahid qurumda birləşdirilməsi ilə nəticələndi. Beləliklə, 2001-ci ildə Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi (ÜAK) təsis edildi. Sevindirici haldır ki, təşkilatlanma istiqamətində ilk addımlarımız milli liderimiz Heydər Əliyev və Rusiya Federasiyasının prezidenti Vladimir Putin tərəfindən dəstəkləndi. Ümummilli liderimizin konqresin təsis qurultayındakı çıxışı sonrakı fəaliyyətimiz üçün stimül oldu.

Qısa müddət ərzində yüzlərlə həmvətənimiz ÜAK-ın ətrafında birləşdi. Bu gün Rusiya Federasiyasının 67 subyektdə konqresin regional bölmələri fəaliyyət göstərir. Onlar yaşadıkları regionların ictimai-mədəni həyatında fəal iştirak etməklə yanaşı, tarixi Vətənimizi də ləyaqətlə təmsil edirlər.

Konqresin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən hər birinə ÜAK-ın vitse-prezidentləri, Mərkəzi Şuranın üzvləri rəhbərlik edirlər. Onların əksəriyyəti həm Azərbaycanda, həm də Rusiyada tanınmış həmvətənlərimizdir. Tanınmış neftçi, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Rusiya Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü mərhum

F.Salmanov, görkəmli yazıçı-dramaturq, Beynəlxalq Kinematoqrafçılar İttifaqının sədri R.İbrahimbəyov, İTAR-TASS-ın baş direktorunun birinci müavini M.Qusman, "Lukoil" Neft Şirkətinin prezidenti V.Ələkbərov, Rusiyada ilk azərbaycanlı senator F.Əhmədov, "AST" şirkətlər qrupunun prezidenti T.İsmayılov, "Krokus international" şirkətinin prezidenti A.Ağalarov, İSR Plaza holdinqin prezidenti İ.Xəlilov, filologiya elmləri doktoru, professor T.Məlikov, hüquq elmləri doktoru, Rusiya Hüquqşünaslar İttifaqının vitse-prezidenti Ə.Tağıyev, Rusiya Vəkillər Gildiyasının vitse-prezidenti V.İqonin və başqaları təşkilatın hərtərəfli inkişafı üçün əllərindən gələni əsirgəməyiblər.

Konqresin qarşısında duran vəzifələr diasporun formalaşdırılması, həmvətənlərimizin hüquq və maraqlarının müdafiəsi, adət-ənənələrimizin, mədəniyyətimizin qorunub saxlanması, Rusiya-ya gələn azərbaycanlıların yerli mühitə uyğunlaşdırılması, diasporun Rusiya ictimaiyyəti və dövləti ilə, habelə Azərbaycanla əlaqələrinin daha da genişləndirilməsidir. Bu vəzifələri həyata keçirmək üçün ən müxtəlif forma və istiqamətlərdə iş aparırıq.

Fəaliyyətimizin əsas istiqamətlərindən biri də Rusiya ictimaiyyəti ilə, eləcə də federal hakimiyyət orqanları və regional rəhbərliklə dialoq qurmaqdır. Bunun üçün Rusiya prezidentinin administrasiyası və hökumətlə təmaslar yaradır, ölkənin bir çox vilayətlərinin qubernatorları, habelə ictimai-siyasi, yaradıcılıq təşkilatları ilə sıx əlaqələr saxlayırıq.

ÜAK-ın təşkilatlanmasının bütün mərhələlərində Azərbaycanın Rusiyadakı diplomatik korpusunun bütün əməkdaşları bizə yaxından köməklik göstərirlər.

Onu da qeyd edək ki, həmyerlimiz Məmməd Əliyev təkcə Rusiya və Azərbaycanda deyil, onun hüdudlarından kənarında tanınan və qəbul edilən onkoloq cərrahlardan biridir. Onun şəfalı əlləri həyatdan ümidini üzmüş yüzlərlə xəstəyə yeni həyat bəxş edib.

Professor M.Əliyev iri oynaqların endoprotezləşdirilməsi orqanhifzedici əməliyyatların yerinə yetirilməsinin işlənilib hazırlanmasına, habelə sümük və yumşaq toxuma şişlərinin kəsilib götürül-məsi zamanı rekonstruktiv-plastik cərrahi müdaxilələrə xüsusi diqqət yetirir. Onun rəhbərliyi altında onkoortopediyada yeni istiqamətlər başlanmışdır. Bunlar Rusiya üçün prioritet istiqamətlərdir və mətbuatda, o cümlədən dissertasiya tədqiqatlarında öz əksini tapmışdır. İlizarovun metodu ilkin sümük şişlərinin müalicəsi zamanı, habelə sümükdə xərçəng metastazlarının patoloji sınıqlarının fiksasiyası üçün onkoloji praktikaya tətbiq edilmişdir.

Professor M.Əliyevin rəhbərliyi altında sümük və yumşaq toxumalarının şişləri olan xəstələrin müalicəsi zamanı damar cərrahiyyəsi və mikrocərrahiyyə fəal tətbiq edilir.

Həmçinin sümüklərdə yüksək bədxassəli şişlərin kompleks müalicəsinin yeni protokolları işlənilib hazırlanmış və təsdiq edilmişdir ki, bu da beş illik sağalma müddətini 74 faizədək artırmağa imkan vermişdir.

M.Əliyev bu sahədə Rusiya Federasiyasının aparıcı elmi məktəbinin rəhbəridir.

Beləcə, Məmməd Cavad oğlu Əliyev bütün həyatını bir həkim kimi insanlığın rifahına həsr etməkdədir. Bu humanist missiyanın emissarı öz çiyinlərinə daha bir vəzifə götürüb: Vətənə, azərbaycançılığa xidmət vəzifəsini. Bu çətin və şərəfli işdə həmyerlimizə uğurlar arzulayırıq.

Respublika.-6 aprel.-2007-ci il

Azərbaycan dövləti və diasporu beynəlxalq aləmdə öz sözlərini daha qətiyyətlə deyirlər

Suzan Xardalyan: İsveçdəki azəri-türk icmalarına İrandan gəlmiş azərbaycanlıların da qoşulması onları böyük qüvvəyə çevirib

İttifaq Mirzəbəyli

Bu gün dünyanın elə bir ölkəsi yoxdur ki, Azərbaycanla əməkdaşlığa maraq göstərməsin. Bir neçə il əvvəl qədər dünyadakı erməni diasporunun və bədnam qonşularımıza lobbicilik edən bəzi siyasətçilərin qeyri-obyektiv mövqeyi nəticəsində ölkəmiz ikili standartların ağır nəticələrini yaşayırdı. İndi isə vəziyyət tamamilə dəyişmişdir. Həm ulu öndərimiz Heydər Əliyev, həm də dövlət başçısı cənab İlham Əliyev bütün səfərləri çərçivəsində xarici ölkələrdəki Azərbaycan icmalarının nümayəndələri ilə görüşmüş, soydaşlarımızın müstəqil Azərbaycanın ətrafında daha mütəşəkkil surətdə birləşməsi üçün mühüm addımlar atmışlar. Ancaq soydaşlarımızın qüvvəsini birləşdirmək, onları daha monolit bir güc mərkəzinə çevirmək üçün xaricdəki diaspor nümayəndələri ilə görüşmək kifayət etmirdi. Bu məsələyə böyük önəm verən və ali məqsədə çatmaq üçün xüsusi dövlət proqramı işləyib hazırlayan ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Bakıda dünya azərbaycanlılarının möhtəşəm qurultayının keçirilməsinə nail olmuşdu. “Azərbaycanlı hər yerdə yaşaya bilər, ancaq azərbaycançılığını, öz dilini, dinini, milli ənənələrini unutmamalıdır. Onun qəlbi daim doğma Azərbaycanla bir vurmalıdır” – deyən ulu öndər ölkəmizə ikinci dəfə rəhbərlik etdiyi 10 ildə bu sahədə möhtəşəm uğurlara imza atmışdır. Hələ Naxçıvan Muxtar Respublikasına rəhbərlik edərkən “azərbaycançılıq məfkurəsi” barədə ilk dəfə söz açan və həmin qayəni sözdən işə çevirən ulu öndər sonralar Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Gününü təsis etmiş, Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsinə, “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun qəbul edilməsinə nail olmuş, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması üçün fərman imzalamışdır.

Ulu öndərin həmin siyasətini çox böyük uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev isə xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan icmalarının türk icmaları ilə birgə fəaliyyətinə nail oldu. Bu ənənənin təməlini isə 1994-cü ilin sentyabrında ABŞ-dəki Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşən ulu öndər Heydər Əliyev qoymuşdu: “Buradakı Azərbaycan icmalarının nümayəndələri türk icmaları ilə bərabər şəkildə fəaliyyət göstərməlidir”. Ümummilli liderin həmin arzusu bu gün reallığa çevrilmişdir. Cənab İlham Əliyev həmin tövsiyənin gerçəkləşməsinə misilsiz töhfələr vermişdir. O, Azərbaycan parlamentinin AŞPA-dakı daimi nümayəndə heyətinə rəhbərlik etdiyi zaman “biz birlikdə daha güclü, daha qətiyyətli oluruq” – deyər Azərbaycan və Türkiyə parlamentarilərinin birgə fəaliyyəti nəticəsində Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıyan qətnamə qəbul etməsinə nail olmuşdu. Ancaq cənab İlham Əliyev dövlət

başçısı vəzifəsinə seçildəndən sonra Azərbaycan və Türkiyə diasporlarının birgə fəaliyyət göstərməsi üçün daha mükəmməl tədbirlər reallaşdırdı. Bu il martın 9-da Bakıda Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun keçirilməsi, forumda qardaş ölkənin Baş naziri cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirak etməsi, dünyanın bütün ölkələrindəki Azərbaycan və türk diasporlarının aparıcı simalarının müstəqil Azərbaycanın paytaxtına toplaşması bədxahlarımızın, xüsusən torpaqlarımızın 20 faizini işğal etmiş Ermənistan rəsmilərinin böyük təlaşına, narahatlığına səbəb olmuşdur. “Azərbaycan dövləti beynəlxalq aləmdə öz sözünü daha qətiyyətlə deyir” — ifadəsi ilə erməni diasporunu qınayan Yerevan rəsmiləri diaspor rəhbərlərinin daha güclü iradları ilə üzləşirlər.

“Requnum” İnformasiya Agentliyi Kanadadakı Erməni Milli Komitəsinin rəhbəri Aris Papikyana istinadən xəbər verir ki, ABŞ və Kanadadakı türk və Azərbaycan diasporları Ermənistan əleyhinə təbliğat aparmaq üçün (bizim diasporun söylədiyi həqiqətləri bədnam qonşuların Ermənistan əleyhinə təbliğat kimi qiymətləndirməsi yeni məsələ deyildir) hər il 10 milyon ABŞ dollarından çox vəsait sərf edirlər. Papikyana “Requnum”un müxbir ilə müsahibəsində deyib: “Ermənistanın bu ölkələrdəki səfirliklərindən fərqli olaraq Türkiyə və Azərbaycan səfirlikləri çox böyük fəallıq göstərirlər. Qonşularımızın bu hücumlarının qarşısını almaq üçün Ermənistan rəsmiləri ümummilli strategiya işləyib hazırlamalıdır”. Bir daha qeyd edirik ki, bu cümlələr Kanadadakı erməni diasporunun rəhbərinin Azərbaycan və Türkiyə diasporlarının birgə fəaliyyətindən sonra yaranan əndişəsidir.

Skandinaviya ölkələrində fəaliyyət göstərən “Ay Dat” erməni təşkilatının rəhbəri Suzan Xardalyanın narahatlığı isə daha böyükdür. Çünki Aris Papikyana təkcə Azərbaycan və Türkiyə dövlətləri tərəfindən dəstəklənən diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətindən qorxuya düşürsə, xanım Suzan Xardalyanın “dərdi” daha böyükdür: “İsveçdəki Azəri-türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət göstərməsi az imiş kimi indi də İrandan mühacirət etmiş çoxsaylı azərbaycanlılar bu diaspor təşkilatlarına qoşulur”. Xardalyanı daha çox narahat edən ikinci məsələ isə onların İsveçdəki azlığıdır: “Bu gün İsveçdəki erməni icması cəmi 5 min nəfərdən ibarətdirsə, bu ölkədə 100 min azərbaycanlı və bir o qədər də türk icması mövcuddur. Üstəlik onlar əlbir işləyirlər. Ona görə də biz Skandinaviya ölkələrindəki assurlar və kürdlərlə iş birliyi qurmalyıq”. “Requnum” əlavə edir ki, İsveçdəki “Ay Dat” erməni təşkilatının işini əngəlləyən növbəti məqam isə bu Skandinaviya ölkəsində iqtidarda olan sosial-demokrat partiyasının Türkiyə ilə sıx əməkdaşlıq etməsidir.

Cənab İlham Əliyevin Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini birləşdirməsindən sonra beynəlxalq aləmdə əks-sədanı, xüsusən Bakıda keçirilən I Forumun qətnaməsindən sonrakı vəziyyəti “Daşnaksütyun” partiyası da həm maraqla, həm də təlaşla izləyir. Bu dağıdıcı erməni partiyasının Rusiya komitəsinin nümayəndəsi Yuri Navoyan özünü təmkinli göstərməyə çalışsa da erməni məkrini də gizlədə bilməyib: “Doğrudur, Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatları birləşdilər. Bu, bizim üçün xoş xəbər olmasa da, vahiməyə də düşməməliyik. Bəzi erməni təşkilatlarının qaldırdığı hay-küy yersizdir”. “Bundan sonra biz daha ağıllı addımlar atmalyıq” – deyən Navoyan indiki Ermənistan rəhbərliyini Azərbaycan qarşısında acizlik göstərməkdə qınayıb.

Beləliklə, ulu öndər Heydər Əliyevin uzaqgörənliklə işləyib hazırladığı diaspor quruculuğu siyasəti və İlham Əliyevin Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Türkiyə diaspor təşkilatları ilə birgə fəaliyyətinə nail olması beynəlxalq aləmdə öz müsbət nəticələrini verməkdədir.

Xalq qəzeti.-6 aprel.-2007-ci il

Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyası ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafında mühüm rol oynayacaqdır

AzərTAc xəbər verir ki, Təl-Əviv şəhərində Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyası yaradılmışdır.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən bildirmişlər ki, Assosiasiyanın yaradılması ilə bağlı aprelin 12-də Təl-Əvividə keçirilmiş təsis qurultayında İsrailin 26 şəhərində yaşayan 30 minə yaxın Azərbaycandan köçmüş yəhudini təmsil edən 30 Azərbaycan icmasından 408 nəfər nümayəndə iştirak etmişdir. Qurultayda, həmçinin İsrailin dövlət, hökumət, parlament üzvləri, Türkiyənin İsraildəki səfiri Mehmet Tan, “Mərmərə Qrupu”nun rəhbəri Akkan Suverin başçılığı ilə nümayəndə heyəti, ABŞ, İsveçrə, Ukrayna, Rusiya, Moldova, Özbəkistan və digər ölkələrdəki yəhudi icmalarının rəhbərləri də iştirak etmişlər.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov qurultaydakı çıxışında Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının yaradılmasını Azərbaycan diasporunun həyatında mühüm hadisə adlandırmış, bu təşkilatın xalqlarımız və ölkələrimiz arasında münasibətlərə böyük töhfə verəcəyinə inandığını bildirmişdir. Yəhudilərin Azərbaycanda əsrlər boyu yaşadığını xatırladan komitə sədri qeyd etmişdir ki, ölkəmizdəki tolerantlıq bütün digər azsaylı millətlər kimi, yəhudilərin də tamhüquqlu vətəndaş olaraq təhlükəsiz şəraitdə yaşamasına zəmin yaratmışdır. N.İbrahimov qeyd etmişdir ki, yəhudilər daim azərbaycanlılarla dostluq və mehribanlıq şəraitində yaşamış, ən çətin məqamlarda bir-birinə dayaq olmuşlar. O, Azərbaycanda antisemitizm meyillərinin heç vaxt mövcud olmadığını xatırlatmış, ölkəmizdə yəhudi sinaqoqlarının sərbəst fəaliyyət göstərdiyini, dövlətin daim yəhudilərə diqqət və qayğı ilə yanaşdığını bildirmişdir.

N.İbrahimov Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında yəhudi diasporunun dəstəyinə böyük ehtiyac duyulduğunu vurğulamışdır.

İsrail Baş nazirinin müavini, strateji planlaşdırma naziri Aviqdor Liberman çıxışında Assosiasiyanın Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacağına ümidvar olduğunu bildirmiş, Azərbaycanda yəhudilərə qarşı yüksək tolerantlığın olduğunu, bunu Azərbaycan xalqının müdrikliyinin, ölkə rəhbərliyinin uzaqgörən siyasətinin nəticəsi kimi dəyərləndirmişdir. A.Liberman iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafı üçün böyük potensialın mövcudluğunu vurğulayaraq, bundan səmərli istifadə etməyi qarşıda duran əsas vəzifə adlandırmışdır.

İsrailin nəqliyyat naziri Şaul Mofaz yeni təşkilatın yaradılmasını böyük hadisə hesab edərək Azərbaycandan köçmüş yəhudilərin bir araya gəlməsini, vahid bir qurumda birləşərək Azərbaycanın maraqlarını müdafiə etməsini onların bu ölkəyə sevgisinin təzahürü kimi qiymətləndirmişdir. Turizm naziri İsa Aranoviç isə Azərbaycandan köçmüş yəhudiləri ölkələrimiz arasında körpü adlandırmışdır. Nazir İsrailin Azərbaycanla turizm sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsində maraqlı olduğunu qeyd etmişdir.

Türkiyənin “Mərmərə Qrupu”nun rəhbəri Akkan Suver tədbirdə İsrailin üç nazirlə təmsil olunmasını dövlətin bu qurultaya ciddi önəm verdiyinə dəlalət etdiyini diqqətə çatdırmışdır.

Çıxış edən digər natiqlər də Assosiasiyanın yaradılmasının əhəmiyyətini yüksək qiymətləndirmiş, təşkilatın işinə uğurlar arzulamışlar.

Qurultayda təşkilati məsələlərə baxılmış, Assosiasiyanın proqram və nizamnaməsi təsdiq edilmiş, İsrail parlamentinin deputatı İosif Şaqal Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının sədri seçilmişdir. Daha sonra regionlar üzrə sədr müavinləri, rəyasət heyətinin, idarə heyətinin, ictimai şura və ağsaqqallar şurasının üzvləri seçilmiş, təşkilatın nəzdində müxtəlif sahələr üzrə fəaliyyət göstərəcək 12 komitə yaradılmışdır.

Sonda qurultayın qətnaməsi və iştirakçılar adından Azərbaycan Prezidentinə və İsrail Baş nazirinə müraciət qəbul edilmişdir.

AzərTAc.-13 aprel.-2007-ci il

İsrail-Azərbaycan Beynəlxalq Assosiasiyası yaradıldı

İsrailin baş nazirinin müavini Aviqdor Liberman: "Azərbaycanlılar müdrik xalqdır "

Aprəl ayının 12-də Təl-Əviv şəhərində Azərbaycan - İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının təsis Qurultayının keçirilməsi əhəmiyyətli hadisə kimi qeyd edilib. Qurultayın ölkələr arasındakı mədəni əlaqələrin genişlənməsində oynadığı rol xüsusilə önə çəkilib. Qurultayda Azərbaycan Respublikasını Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti təmsil edib.

Komitənin mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, qurultayda İsrailin 26 şəhərində yaşayan 30 minə yaxın Azərbaycandan köçmüş yəhudini təmsil edən 30 Azərbaycan icması tərəfindən seçilmiş 408 nəfər nümayəndə iştirak edib.

Komitənin sədri Nazim İbrahimov assosiasiyanın yaradılmasını azərbaycanlı diasporunun həyatında mühüm hadisə kimi qiymətləndirərək, bu təşkilatın xalqlarımız və ölkələrimiz arasında münasibətlərə böyük təkan verəcəyinə inandığını vurğulayıb. O, yəhudilərin 2500 ilə yaxın tarixi ərzində Azərbaycanda yaşadığını xatırladaraq, ölkəmizdəki tolerantlığın bütün digər azsaylı millətlər kimi, yəhudilərin də tamhüquqlu vətəndaş olaraq təhlükəsiz şəraitdə yaşaması üçün zəmin yaratdığını qeyd edib. N. İbrahimov bildirib ki, yəhudilər daim azərbaycanlılarla dostluq və mehribanlıq şəraitində yaşayıb. O, Azərbaycanda antisemitizm meyillərinin heç vaxt mövcud olmadığını xatırladaraq, ölkəmizdə yəhudi sinaqoqlarının sərbəst fəaliyyət göstərdiyini, dövlətin daim yəhudilərə diqqətlə yanaşdığını önə çəkib. N. İbrahimov öz nitqində Azərbaycan və yəhudi xalqlarının tarixindəki paralellərə diqqət çəkib və hər iki xalqın daim deportasiyalara və soyqırımlara məruz qaldığını xatırladıb: "Öz çoxəsrlik tarixi ərzində dəfələrlə soyqırım və deportasiyalara məruz qalmış Azərbaycan xalqı yəhudi xalqının hisslərini çox yaxşı başa düşür". Dövlət komitəsinin sədri Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün yəhudi diasporunun dəstəyinə böyük ehtiyac duyulduğunu qeyd edib. O, Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının bu istiqamətdə uğurlu fəaliyyət göstərəcəyinə əmin olduğunu qeyd edib.

İsrail baş nazirinin müavini, strateji planlaşdırma naziri Aviqdor Liberman isə assosiasiyanın Azərbaycan-İsrail münasibətlərinin inkişafında əhəmiyyətli rol oynayacağına inandığını söyləyib. O, Azərbaycanda həmişə yəhudilərə qarşı yüksək tolerantlığın olduğunu, bunu Azərbaycan xalqının müdrikliyinin, ölkə rəhbərliyinin uzaqgörən siyasətinin nəticəsi kimi qiymətləndirib: "II Dünya müharibəsi dövründə minlərlə yəhudi başqa ölkələrdə təhdid və təzyiqlərlə üzləşəndə məhz Azərbaycana pənah aparıb. Azərbaycanda bu gün yəhudi sinaqoqları, məktəbləri fəaliyyət göstərir. Biz bunu çox yüksək qiymətləndiririk". A. überman iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafı üçün böyük potensialın mövcud olduğunu qeyd edərək, bu potensialdan səmərəli istifadə etməyi qarşıda duran əsas vəzifə kimi səciyyələndirib.

İsrailin nəqliyyat naziri Şaul Mofaz assosiasiyanın yaradılmasını qeyri-adi hadisə kimi qiymətləndirib. O, İsrail əhalisinin repatriantiardan ibarət olduğuna diqqəti çəkərək qeyd edib ki, Azərbaycandan köçmüş yəhudilərin bir araya gəlməsi, vahid bir təşkilatda birləşməsi və Azərbaycanın maraqlarını müdafiə etməyə çalışması onların bu ölkəyə sevgisinin təzahürüdür.

İsrailin turizm naziri İsax Aranoviç Assosiasiyanın yaradılması münasibətilə qurultay iştirakçılarını təbrik edib. O, Azərbaycandan köçmüş yəhudiləri İsrailə Azərbaycan arasında körpü adlandırır. "İsraildə 80 mindən çox Azərbaycandan köçmüş yəhudi yaşayır. Onlar bizim ölkələrimizi birləşdirən körpüdür". Nazir İsrailin Azərbaycanla turizm sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsində maraqlı olduğunu da qeyd edib.

Türkiyənin Mərmərə Sosial-Siyasi Araşdırmalar vəqfinin rəhbəri Akkan Suver təbrik nitqində qeyd edib ki, qurultayda İsrailin üç nazirlə təmsil olunması dövlətin bu qurultaya verdiyi əhəmiyyətin təzahürüdür.

Çıxışlardan sonra qurultay təşkilati məsələlərə baxıb. Assosiasiyanın proqram və nizamnaməsi təsdiq edil-dikdən sonra qurultay nümayəndələrinin yekdil rəyi əsasında İsrail parlamentinin deputatı İosif Şaqal Azərbaycan-İsrail Beynəlxalq Assosiasiyasının sədri seçilib. Daha sonra regionlar üzrə sədr müavinləri, Rəyasət Heyətinin, İdarə heyətinin, İctimai Şura və Ağsaqqallar Şurasının üzvləri seçilib, təşkilatın nəzdində müxtəlif sahələr üzrə fəaliyyət göstərəcək 12 komitə yaradılıb. Sonda qurultayın qətnaməsi və iştirakçılar adından Azərbaycan prezidentinə və İsrail baş nazirinə müraciət qəbul edilib.

Onu da deyək ki, qurultayın işində Türkiyədən bu ölkənin İsraildəki səfiri Mehmet Tan, ABŞ, Türkiyə, İsveçrə, Ukrayna, Rusiya, Moldova, Özbəkistan və digər ölkələrdəki yəhudi icmalarının nümayəndələri qonaq qismində iştirak ediblər.

Paritet.-14-16 aprel.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlı alimlərinin birinci forumu Türkiyədə keçiriləcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, Dünya azərbaycanlı alimlərinin birinci Forumu iyunun 4-dən 10-dək Türkiyədə keçiriləcəkdir. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov demişdir ki, Türkiyənin Antalya şəhərində keçiriləcək Forumda dünyanın 40 ölkəsindən 300-dən artıq azərbaycanlı elm adamı dəvət olunmuşdur.

Dövlət Komitəsinin sədri onu da bildirmişdir ki, dünya azərbaycanlı jurnalistlərin ilk Forumunun isə sentyabrda Bakıda keçirilməsi planlaşdırılmışdır. N.İbrahimovun dediyinə görə, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan jurnalistlərin məhz Azərbaycana gəlməsi daha məqsədəuyğundur. Yaxın vaxtlarda forumun dəqiq günü müəyyən ediləcəkdir.

AzərTAc.-30 aprel.-2007-ci il

Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq böyük bir gücdür

Sevinc Məmmədova

İYUNUN 4-dən 10-dək ANTALYADA XARİCİ ÖLKƏLƏRDƏ YAŞAYAN AZƏRBAYCANLI ALİMLƏRİN FORUMU KEÇİRİLƏCƏK

Müsaibimiz Xarici Ölkələrdə yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin 4-cü ərazi bölməsinin şöbə müdiri Nazim Qaraxanovdur.

- Nazim müəllim, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı alimlərin iştirakı ilə Türkiyənin Antalya şəhərində keçiriləcək forumun əhəmiyyəti haqqında fikirlərinizi bilmək maraqlıdır...

- Bildiyiniz kimi, ötən il də sözü gedən ölkədə xarici ölkələrdə yaşayan, mədəniyyət sahəsində çalışan azərbaycanlıların forumunu keçirmişik.

Eyni zamanda, bu ilin sentyabr ayında xarici ölkələrdə yaşayan və fəaliyyət göstərən azərbaycanlı jurnalistlərin də forumunu keçirməyi planlaşdırırıq. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirin dəqiq vaxtı hələ müəyyənləşdirilməyib. Qeyd edirəm ki, martda Bakıda keçirilən Türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumundan sonra biz Türk diaspor təşkilatları ilə birlikdə vahid qurum kimi fəaliyyət göstəririk. Məlumat üçün deyim ki, ziyalıların birinci forumunda Azərbaycanı 300 nəfərlik nümayəndə heyəti təmsil edəcək. Eyni zamanda tədbirə bütün türkdilli dövlətlərdən də nümayəndələr qatılacaq. Ziyalılar cəmiyyətin aparıcı qüvvəsidir və bu qüvvədən yetərincə yararlanmaq məqsədilə ölkəmizin hüdudlarından kənarında yaşayan soydaşlarımızın bir araya gəlməsi, eləcə də Azərbaycanda baş verən ictimai-siyasi hadisələrin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması baxımından forumu kifayət qədər əhəmiyyətli hesab etmək olar.

Bunun üçün də elm adamlarının, yaradıcı insanların prosesə qoşulmasına ehtiyac var. Ziyalıların I forumunun keçirilməsində əsas məqsədlərimizdən birində ondan ibarətdir ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı əsl həqiqətləri, elan olunmamış müharibə nəticəsində öz dədə-baba yurdlarından didərgin düşmüş qaçqın və məcburi köçkünlərin, həmçinin əsir və girov götürülmüş insanların, o cümlədən zəbt olunmuş tarixi torpaqlarımızda milli-mənəvi sərvətləri-mizin, abidələrimizin məhv edilməsi ilə bağlı dünya ictimaiyyətini ətraflı məlumatlandırmaqdır.

- Xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini qənaətbəxş hesab etmək olarmı?

- Bəli, bu gün artıq bizim diaspor təşkilatlarımız böyük bir gücdür. Əgər biz istəyiriksə səsımız daha ucadan eşidilsin, bizi narahat edən problemlər daha asanlıqla öz həllini tapsın, haqq ədalət bərpa olunsun bu yönümdə görülən işləri daha da gücləndirməliyik.

Xaricdə yaşayan soydaşlarımıza qarşı dövlət tərəfindən diqqət və qayğının təməli məhz ümummillilikdir. Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Dünyanın bir çox ölkələrində səfərlərdə olduğu zaman ulu öndər orada fəaliyyət göstərən diaspor nümayəndələri, Azərbaycan ziyalıları ilə görüşüb. 1993-1998-ci illər ərzində

səfərdə olan Heydər Əliyev onlardan 74-də diaspor nümayəndələri ilə görüşlər keçirib. Məhz bundan sonra pərakəndə şəkildə fəaliyyət göstərən bu təşkilatları bir araya gətirmək məqsədi ilə 2002-ci ildə ulu öndər Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılması haqqında sərəncam imzalayıb. Azərbaycan müstəqil ölkə olandan sonra artıq vətəndən kənarında yaşayan soydaşlarımız arasında təşkilatlanma prosesi başlayıb və indi də bu iş sürətləndirilir. Azərbaycanın hüduu-larından kənarında yaşayan soydaşlarımızın fəallığı bizi çox sevindirir. Bildiyiniz kimi, Bakıda ilk dəfə 2001-ci ildə və 2006-cı ildə dünya azərbaycanlılarının qurultayı keçirilib və bunların da nəticəsi çox müsbət olub.

- *Beynəlxalq səviyyəli tədbirlərin Ölkəmiz üçün əhəmiyyəti haqda nə deyə bilərsiniz?*

- Ötən 15 il ərzində siyasi proseslər normal macərəyə yönəlib. Ölkəmiz möhkəmlənir, öz iqtisadi potensialını gücləndirir, siyasi imkan-larımız artır, bölgədə gedən proseslərdə biz daha fəal iştirak edirik və onlara təsir edirik. Azərbaycanın Cənubi Qafqazda lider dövlətə çevril-məsi, İpək yolunun, Transmilli energetik xətlərin və nəqliyyat dəhlizlərinin ölkəmizin ərazisindən keçməsi Avropanın Azərbaycana olan marağını gündəndən artırır. Dövlətimizin demokratik istiqamətdə inkişafı, müstəqil dövlət kimi qarşımızda duran problemlərin həlli istiqamətində görülən işlər mənə elə gəlir ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlı alimlərin də qürurla toxunduqları bir mövzudur. İnanırıq ki, beynəlxalq əhəmiyyətli forumun keçirilməsi Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə daha dəqiq çatdırılmasına yardımçı olacaq. Bu kimi tədbirlərin keçirilməsi mühüm hadisədir. Xaricdə yaşayan insanların böyük əksəriyyəti yaşadıkları ölkələrin vətəndaşları olsalar da onlar, türkdürlər, azərbaycanlıdırlar. Bizim millətə xas olan vətənpərvərlik, öz vətəninə bağlılıq, milli ənənələrin qorunmasına hörmət, əlbəttə ki, onların milli mənsubiyyətini qoruyub saxlamaqdır. Vətənlə əlaqələrin daha da sıx olması üçün mütəmadi qaydada heyətlərin, iş adamlarının, siyasətçilərin, parlament üzvlərinin, xarici ölkələrə səfərlərə göndərilməsi bizi narahat edən problemlərin çözülmə-si ilə nəticələnir. Ziyalılardan, elm adamlarının bir araya gəlməsi ilə biz onları diaspor hərəkətinə qoşulmağa sövq edirik. Yaradıcı insanların baxışları daha dolğun olur.

Forumda həmçinin xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları ilə bağlı hansı istiqamətlər-də işlərin aparılması yönündə fikir mübadiləsi aparılacaq.

Prezident İlham Əliyev xarici ölkələrə səfəri zamanı nüfuzlu tribunalardan Azərbaycanın haqq səsinə beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmaq məqsədilə təqdirəlayiq işlər görür. Eyni zamanda, Azərbaycan hökuməti, ölkəmizin xaricdə fəaliyyət göstərən səfirlikləri, parlamentlərarası dostluq qrupları da bu yolda dövlət başçısına dəstək olur. Xaricdə yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi də bu istiqamət-də dövlətimiz və hökumətimizlə birlikdə xalq diplomatiyasına üstünlük verir. Çünki dövlətlərarası münasibətlərin qurulmasında alimlərin, cəmiyyətin ziyalı zümərəsinin rolu böyükdür.

İki sahil.-2 may.-2007-ci il

Kanada Parlamentinin deputatı hökumətinin Türkiyəyə olan siyasətini pisləyir

Kanada Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasından AzərTAc-a bildirmişlər ki, Liberal Partiyasından olan millət vəkili Ken Dryden mayın 4-də Federasiyanın qərargahında Azərbaycan və türk icmalarının fəalları ilə görüşmüşdür.

Görüşdə hər iki icmanı maraqlandıran məsələlər, eləcə də Kanada ictimaiyyətinin problemləri müzakirə edilmişdir. Uşaqlar, tələbə və gənclərlə bağlı hökumətin siyasəti, Liberal Partiyasının bu məsələlərə fərqli baxışları əsas müzakirə mövzusu olmuşdur. Ken Dryden bu problemlərin Liberal Partiyasının seçki platformasında əks olunacağını və bu ilin sentyabr ayına planlaşdırılan seçkilər zamanı ictimaiyyətə təqdim ediləcəyini bildirmişdir.

Kanada-Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyasının sədri Əkbər Məcidov, icmanın üzvü, York Universitetinin professoru Ulduz Rəhimov, Kanada-Türk Dərnəkləri Federasiyasının sədri Nədim Düzənli və başqaları qondarma erməni soyqırımının bu ölkənin baş naziri Stefan Harper tərəfindən dilə gətirildiyinin hər iki icmanı narahat etdiyini bildirmiş, belə bir siyasətin çoxmədəniyyətli və sülhsevər bir ölkə olan Kanadanın imicinə zərbə vurduğunu, həmçinin seçkilərin nəticələrinə təsir göstərəcəyini bildirmişlər.

Azərbaycan Qadınlara Dəstək Mərkəzinin rəhbəri Nazilə İsgəndərova bəzi Kanada şirkətlərinin ermənilərin işğal etdikləri Azərbaycan torpaqlarındakı qeyri-qanuni fəaliyyətindən narahat olduğunu bildirmiş və bununla bağlı ölkənin müvafiq qurumlarına etdikləri müraciətlərin cavabsız qalmasından narazılığını ifadə etmişdir. Kanada şirkətlərinin ermənilərlə qanunsuz işbirliyi quraraq Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərindəki fəaliyyətini sübut edən materiallar deputata təqdim olunmuşdur.

Millət vəkili Ken Dryden hökumətin qondarma erməni soyqırımı məsələsində balanslaşdırılmamış siyasət yürütməsindən təəssüf hissi keçirdiyini bildirmiş, bu addımın Türkiyə və Kanadanın NATO çərçivəsində Yaxın Şərqdəki birgə fəaliyyətinə kölgə saldığını etiraf etmişdir. O, həmçinin Kanada şirkətlərinin Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərindəki qanunsuz fəaliyyətlərini də tənqid etmiş və bununla bağlı məsələni parlament və digər dövlət strukturları qarşısında qaldıracağını bildirmişdir.

AzərTAc.-5 may.-2007-ci il

Strasburqda Şuşanın işğalının 15 illiyi ilə bağlı elmi-praktiki konfrans keçirilmişdir

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, Şuşanın ermənilər tərəfindən işğal edilməsinin 15 illiyi ilə bağlı mayın 5-də Strasburq şəhərində Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin təşəbbüsü ilə elmi-praktik konfrans keçirilmişdir.

Milli Məclisin deputatları, Bakıdan gəlmiş nümayəndə heyətinin, Almaniya və İsveçdəki diasporun təmsilçilərinin, Azərbaycanın Avropa Şurası yanındakı daimi nümayəndəliyi əməkdaşlarının, Strasburqda və Alzas bölgəsində yaşayan soydaşlarımızın, tələbələrimizin iştirakı ilə keçirilmiş konfransın əvvəlində “Azərbaycan” himni səslənmişdir. DAK-ın sədri Cavad Dərəxti qonaqları salamlamış, Azərbaycanın əbədi və əzəl bir parçası olan Qarabağın paytaxtı, vətənimizin dilbər guşəsi Şuşanın 1992-ci il mayın 8-də torpaqlarımız hesabına öz ərazisini genişləndirməyə çalışan, xalqımıza qarşı soyqırımı siyasəti aparən ermənilər tərəfindən işğal edildiyini xatırlatmışdır.

Konfransda Azərbaycanın Avropa Şurası yanında daimi nümayəndəliyinin rəhbəri Arif Məmmədov, DAK sədrinin müavini Xəzər Eminov, Milli Məclisin deputatları Gülər Əhmədova və Qənirə Paşayeva, İsveçdəki diasporun nümayəndəsi Nasir Məmmədi, Strasburqdakı “Azərbaycan Evi” Cəmiyyətinin sədri Mustafa Alınca, xalq artistləri İlhamə Quliyeva və Niyaməddin Musayev çıxış edərək X.Nətəvan, Q.Zakir, Ü.Hacıbəyov, Ə.Haqverdiyev, C.Qaryağdıoğlu, X.Şuşinski kimi tanınmış şair, yazıçı, bəstəkar və xanəndələrimizin vətəni, Azərbaycanın mədəniyyət beşiyi Şuşanı işğal etmiş erməni qəsbkarlarının əhaliyə qarşı törətdikləri vəhşiliklərdən bəhs etmiş, xalqımızın tarixini əks etdirən dünya əhəmiyyətli abidələrini, yüzlərlə təhsil və mədəniyyət ocağını məhv etdiklərini bildirmiş, Şuşa üzərindəki “qələbə”nin 15 illiyini Fransa və digər dövlətlərdə qeyd etməyə hazırlaşan ermənilərin bu hərəkətinə qarşı bütün azərbaycanlıların müvafiq addımlar atmalarının zəruriliyi geyd olunmuş, Prezident İlham Əliyevin dəfələrlə “Dağlıq Qarabağ heç vaxt Ermənistanın tərkibində olmamış və olmayacaqdır” sözləri xüsusi diqqətə çatdırılmış, həmişə türk və Azərbaycan xalqlarına qarşı böhtan və iftiralər yağdırmaq iddiasından əl çəkməyən ermənilərin uydurma “soyqırımı” pərdəsi altında dünya ictimaiyyətinin diqqətini özlərinin əsas işğalçılıq siyasətini gizlətdiklərini açıqlamış, Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin gündən-günə gücləndiyi xüsusi vurğulanmış, xarici ölkələrdə yaşayan bütün azərbaycanlıların öz doğma vətənləri ətrafında daha da sıx birləşmələrinə dair çağırışlar səslənmişdir.

Tanınmış yazıçı -dramaturq Əmir Pəhləvan Şuşanın Daşaltı kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə şəhid olmuş Milli Qəhrəman, polkovnik Riad Əhmədovun unudulmaz xatirəsinə həsr etdiyi “Əsl qəhrəman” poemasını oxumuş, xalq artistləri İlhamə Quliyevanın və Niyaməddin Musayevin ifasında Qarabağ haqqında mahnılar səslənmişdir.

Sonda Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin gələcəkdəki fəaliyyətinin genişləndirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır.

AzərTAc.-8 may.-2007-ci il

Azərbaycan daha güclü lobbi yarada bilər - "enerji"

Dünya şöhrətli alim, Azərbaycanın ən yeni tarixinin öyrənən ABŞ və Polşanın ən görkəmli alimlərindən biri Tadeuş Svyatovxovski bu yaxınlarda "Qafqaz və Mərkəzi Asiya qloballaşma proseslərində"adlı konfransında iştirak etmək üçün ölkəmizdə səfərdə olub. Bununla əlaqədar olaraq məşhur sovetşünasla nüfuzlu "Inews.az" saytı özəl müsahibə götürüb. Müsahibə bir çox məqamları ilə diqqəti cəlb etdiyindən onun mətnini sizlərə çatdırırıq.

— *Cənab Svyato-xovski, siz dünya qloballaşma prosesində Azərbaycanın rolunu necə görürsünüz?*

— Son dövrlərdə Azərbaycan dünya ictimaiyyətinin gözü önündə öz əhəmiyyətini çox güclü şəkildə artırıb. Sizin ölkənin nüfuzu daha çox ona görə artır ki, respublikanız getdikcə həqiqətən də ən iri neft ixracatçılarından birinə çevirilir. Həmçinin Azərbaycanın dünya ictimaiyyətinin gözündə daha əhəmiyyətli rol oynamağa başladığını müəyyənedici amillərdən biri də Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin açılışı olub. Məsələ yalnız bunda deyil. Ən önəmlisi budur ki, Azərbaycan öz beynəlxalq əlaqələrində çox düzgün siyasət seçib. Neft istehsal edərək onu ixrac etməklə sizin ölkəniz ABŞ-ın da diqqətini özünə cəlb edib. Eyni zamanda siz Rusiya ilə - sizin daha yaxın və güclü qonşunuzla əlaqələri nəinki pozdunuz, əksinə, daha da möhkəmləndirdiniz. Azərbaycanın digər qonşu respublikalarla münasibətləri də tamamilə ölçülüb-biçilibdir. İstisna təşkil edən yalnız Ermənistandır, lakin mən ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə bu da düzələcək. Mən bir daha qeyd edirəm ki, neft ən qiymətli yanacaq mənbəyi kimi Azərbaycanın digər ölkələrlə münasibətlərində böyük rol oynayır. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəməri nəinki təkcə Azərbaycan və region ölkələri, eləcə də bütün Mərkəzi Asiya üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Qısaca desək, beynəlxalq səhnədə hazırkı Azərbaycanın dəyərləndirilməsi olduqca müsbətdir.

— *Bütün bunlar xoş səslənir, lakin Azərbaycan Respublikası nisbətən kiçik ölkə hesab edilir və qloballaşma prosesi bizim üçün olduqca çətin və mürəkkəb ola bilər. Bizim ölkənin gələcəyini necə görürsünüz, axı həmişə keçmişə nəzərən analiz vermək daha asan olur.*

— Sizin ölkənin gələcəyi öz əlinizdədir. Siz indi onu edirsiniz. Azərbaycan bu gün iqtisadi inkişaf tempinə görə regionda liderdir. Bunun nə qədər davam edəcəyi isə tamamilə başqa məsələdir. Heç kəs bilmir ki, neft sıçrayışı nə qədər sürəcək, 10 il, 20 il, hətta ola bilər ki, hansısa 2 il. Buna görə də, bu sahədə heç kəs dəqiq proqnoz verə bilməz. Sizin ölkənizin nisbətən kiçik olmasından danışdıqda isə bu, məsələyə hansı səmtdən baxılmasından da asılıdır.

Əlbəttə, Azərbaycan dünya standartlarına görə o qədər də böyük deyil, bununla belə o, regionun nisbətən daha iri ölkəsi və əhalisi daha çox olan, bununla yanaşı həm də etiraf edilmiş liderdir.

Daha bir mühüm amil budur ki - özü də bu barədə nədənsə nadir hallarda söhbət açırlar - Azərbaycan dünya üçün açıqdır. Həm intellektual, həm də siyasi nöqtəyi - nəzərdən açıqdır. Əlbəttə, Avropa mədəniyyətinin təsiri olduqca böyükdür, lakin bununla belə, bir Şərqi ölkəsi kimi siz öz köklərinizi itirməməlisiniz. Siz öz ənənələrini qoruyub-saxlamalı və istədikdə onu Avropa mədəniyyəti ilə uyğunlaşdırmağı öyrənməlisiniz.

— *Əgər qloballaşma, neft və demokratiya barəsində danışdıqda, nədənsə elə o dəqiqə ABŞ və onun ümumi qloballaşma, demokratikləşmə siyasəti xatırlanır. İraq artıq belə zorla demokratikləşmənin qurbanı olub. Bəs Amerikanın bizim ölkəmizdə hansı maraqları var?*

— Bilirsiniz, mən həmişə İraqdakı müharibənin Birləşmiş Ştatların iri səhvlərindən ən böyüyü hesab etmişəm. ABŞ-ın belə böyük səhvə yol ver-məsinin səbəbini söyləmək olduqca çətindir. Buna görə ki, ətraflı məlumat yoxdur. İraqda müharibənin nə ilə əlaqədar olduğunu və onun Amerika və İraq üçün hansı nəticələrə gətirib çıxaracağı yalnız bir neçə ildən sonra bəlli olacaq. Lakin mənim fikrimcə, ABŞ hökumətinin əsas səhvi bu olub ki, İraqdakı vəziyyəti, onun strukturunu və cəmiyyətini düzgün qiymətləndirə bilməyib. Səhv qiymətləndirmək isə amerikalılarla "qəddar zarafat" edib.

İndi bir çox siyasətçilər, eləcə də bütün ictimaiyyət demək olar ki, İraqdan qoşunların çıxarılmasında da təkid edir. Ancaq bu, hökumət üçün olduqca ağır addımdır və ordu kontingentinin çıxarılması Birləşmiş Ştatların nüfuzuna ağır zərbə olacaq. Həm də burada məsələnin texniki tərəfini də nəzərə almaq lazımdır. Amerikanın Azərbaycanla əlaqələrinə gəlicə isə mən onları olduqca isti kimi qiymətləndirirəm və ağıma belə gətirmirəm ki, sizin ölkənin ABŞ-la hansısa ciddi münaqişəsi yarana bilər.

— *Azərbaycan haqqında danışarkən ölkəmizin iqtisadiyyatına, eləcə də onun digər ölkələr arasında nüfuzuna zərbə vuran Dağlıq Qarabağ probleminə toxunmamaq heç cür mümkün deyil. Bəs bu problemin həllini siz necə görürsünüz?*

— Bilirsiniz, Dağlıq Qarabağ problemi haqqında danışarkən mən qısa olacağam. Bu barədə nə deyilməsi mümkündürsə, mənəndək açıqlanıb. Mən isə öz nöqteyi-nəzərimi belə ortaya qoya bilərəm ki, sizin ölkənizdə, eləcə də xaricdə haqqında çox danışılan erməni lobbisi əlbəttə, çox güclü qüvvədir. Lakin məsələ burasındadır ki, Azərbaycan öz növbəsində ona qarşı bundan daha güclü lobbisi - enerji gücünü qoya bilər.

Ermənistan get-gedə öz müstəqilliyini daha çox itirir. öz iqtisadiyyatını daha da dağdır və Dağlıq Qarabağ problemi mütləq sizin xeyrinizə həll olunacaq. Müddəti barədə danışmaq hələ çox tezdir.

Azad Azərbaycan.-8 may.-2007-ci il

ABŞ Azərbaycanlıları Şuşanın işğalının ildönümü ilə bağlı Nyu-York və Vaşinqtonda etiraz aksiyaları keçirmişlər

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, Birləşmiş Ştatlarda yaşayan həmvətənlərimiz mayın 8-də, Şuşanın işğalının 15-ci ildönümü ilə bağlı Nyu-Yorkda BMT-nin iqamətgahı və Vaşinqtonda Ermənistan səfirliyi qarşısında etiraz aksiyaları keçirmişlər. Amerika azərbaycanlıları bu aksiyalara onlara qoşulan türk icmasının nümayəndələri ilə birgə əllərində Ermənistanın etnik təmizləmə və işğal siyasətini pisləyən şüarlarla çıxmışdılar.

“Əgər həyata keçirilmirsə, BMT Təhlükəsizlik Şurası və BMT Baş Məclisi qətnamələrinin qəbul edilməsi nəyə lazımdır?” - həmvətənlərimiz BMT-nin baş katibi Pan Gi Muna ünvanladıkları məktubda bu sualla müraciət etmişlər. Amerikanın Azərbaycan Cəmiyyətinin prezidenti Tomris Azəri dünya azərbaycanlıları adından BMT-ni Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə dair qəbul etdiyi sənədlərin yerinə yetirilməsi üçün ciddi addımlar atmağa çağırmışdır. Baş katibə münaqişənin tarixini və onun haqqında faktları xatırladan Tomris Azəri bildirmişdir ki, erməni qüvvələrinin zəbt etdiyi torpaqlardakı şəhərlər və kəndlər tamamilə dağıdılmışdır. Bu, xüsusilə, Azərbaycan tarixi, mədəniyyət abidələrinə aiddir. Məktubda həmçinin deyilir ki, 15 il əvvəl Şuşa şəhərini işğal edən ermənilər hazırda orada yeni kilsələr tikir, şəhərin tarixən özlərinə aid olduğunu iddia edirlər. ABŞ azərbaycanlıları BMT baş katibini Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən işğalına son qoymağı özünün fəaliyyət prioritetinə çevirməyə və BMT-ni məsələyə yenidən müdaxiləyə çağırmışlar.

AzərTAc.-9 may.-2007-ci il

Brüsseldə Avropada təhsil alan Azərbaycanlı tələbələrin ikinci forumu işə başlamışdır

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, mayın 14-də Brüsseldə Avropada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin ikinci Forumu işə başlamışdır.

Avropa Parlamentinin binasında keçirilən forumda Azərbaycanın gənclər və idman naziri Azad Rəhimov, ölkəmizin Avropa İttifaqı və Avropa Şurası yanındakı nümayəndəliklərinin rəhbərləri Emin Eyyubov və Arif Məmmədov, Avropa İttifaqının (Aİ) Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Peter Semnebi və digər rəsmi şəxslərlə yanaşı, Azərbaycandan gəlmiş gənclər təşkilatlarının nümayəndələri də iştirak edirlər.

E.Eyyubov Avropada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin bir yerə toplanıb fikir mübadiləsi aparmasının mühüm hadisə olduğunu qeyd etmişdir.

Aİ-nin Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Peter Semnebi Avropada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin fəallığını yüksək qiymətləndirmişdir. O, Azərbaycan ilə Aİ arasındakı əməkdaşlığın getdikcə daha da genişləndiyini və inkişaf etdiyini qeyd etmiş, Avropada təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin Azərbaycan ilə Avropa arasında xüsusi körpü rolunu oynadığını vurğulamışdır.

Gənclər və idman naziri Azad Rəhimov belə forumların Azərbaycanın Avropada tanınmasında əhəmiyyətli rol oynadığını diqqətə çatdırmışdır. Forumun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirən nazir, diaspor və lobbicilik fəaliyyətlərində də gənclərin fəallıq göstərməsinin əhəmiyyətinə toxunmuşdur.

Üç gün davam edəcək Forum çərçivəsində Avropa Parlamentində və NATO-da müxtəlif görüşlər keçiriləcək, konfranslar təşkil olunacaqdır.

AzərTAc.-14 may.-2007-ci il

ABŞ-da diaspor təşkilatlarının iştirakı ilə Azərbaycanın problemləri müzakirə olunacaqdır

AzərTAc xəbər verir ki, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov mayın 17-dən 22-dək ABŞ-da səfərdə olacaqdır.

Dövlət Komitəsindən bildirmişlər ki, səfər zamanı N.İbrahimov Nyu-York, Los-Anceles və San-Fransisko şəhərlərində Azərbaycan diasporu, həmçinin yəhudi, türk və digər dost xalqların icmaları ilə görüşlər keçirəcəkdir.

Görüşlərdə Azərbaycan həqiqətlərinin ABŞ ictimaiyyətinə çatdırılması, diasporumuzun təşkilatlanması, möhkəmlənməsi və digər məsələlər müzakirə ediləcəkdir.

AzərTAc.-14 may.-2007-ci il

**Milli mədəniyyətimiz və milli diasporumuz...
(Silsilədən ilk məqalə)**

“Azərbaycanlılar, harada olursunuzsa olun, Hansı ölkədə yaşayırsınızsa yaşayın, ancaq Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisiniz”.

Heydər Əliyev

Cəlal Tağıyev

Məlum olduğu kimi hazırda dünyanın 70-dən artıq ölkəsində 50 milyona qədər azərbaycanlı yaşayır. Lakin onların yalnız 10 milyona yaxını diaspor qurumlarda fəaliyyət göstərir. Belə qurum, cəmiyyət, təşkilat, mərkəz və dərnlərin ümumi sayı 180-ə yaxındır.

Bu baxımdan məsələnin kəmiyyətlə deyil, keyfiyyətlə bağlılığını xatırlatmaq yerinə düşərdi. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Avropada milli mədəniyyətimizin, tarixi-mizin, ədəbiyyatımızın təbliği ilə məşğul olan ilk belə qurum, İkinci Dünya savaşından sonra - 1949-cu ilin fevral ayında Ankarada M.Ə.Rəsulzadənin rəhbərliyi ilə fəaliyyətə başlayan və tez bir zamanda da qapanan "Azərbaycan Kültür Dərnəyi" olmuşdur.

Əlbəttə, xaricdə yaşayan bir çox soydaşlarımız sonrakı illərdə də milli mədəniyyətimizin, ədəbiyyatımızın, tariximizin təbliği ilə məşğul olan bir sıra təşkilat və qurumların yaradılmasına təşəbbüs göstərmişlər. Lakin obyektiv və-subyektiv səbəblər ucbatından bu diaspor təşkilatlarımızın ömrü çox sürməmiş, onlar. inkişaf edib formalaşa bilməmişlər. Bu baxımdan 1956-cı ildə ABŞ-ın Nyu-Cersi ştatında təsis olunan "Azərbaycan Amerika Cəmiyyəti"nin taleyi tamamilə fərqlənir. Təqribən yarım əsr bundan əvvəl milli mədəniyyətimizi okeanın o tayında tanıdan bu qurum bu gün də öz fəaliyyətini uğurla davam etdirməkdədir.

Azərbaycan həqiqətlərini, milli mədəniyyətimizi geniş diapazonda təbliğ edən bu təşkilat hətta yer-ləşdiyi ərazinin yaxınlığında klassik şərq arxitekturası üslubunda məscid tikdirməyə belə nail olmuş, milli-mənəvi dəyərlərimizlə amerikalıların yaxından tanış olmasında müstəsna rol oynamış və oyna-mağdadır. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, Amerika tarixində ilk dəfə olaraq Azərbaycanın üçrəngli bayrağı məhz bu cəmiyyətin qərargahının yerləşdiyi binanın üzə-rində dalğalanmışdır. Fəaliyyətini bu günə kimi davam etdirən "Azərbaycan Amerika Cəmiyyəti" nə 1994-cü ildən etibarən həmyerli-miz, xanım Tomris Azəri rəhbərlik edir. Təkcə belə bir faktı qeyd etmək kifayətdir ki, sözügedən milli diaspor təşkilatımız ABŞ-da digər diaspor təşkilatları arasında da öz nüfuzu və sambalı ilə fərqlənir.

ARAYIŞ:

"Azərbaycan Amerika Cəmiyyəti"nin sədri xanım Tomris Azəri 1918-1920-ci illərdə o zamankı Azərbaycan Demokratik Cəmiyyətində ilk milli təhlükəsizlik nazirimiz olmuş Nağı Şeyxzamanlının nəvəsidir. Sözügedən cəmiyyətin qurucusu və sədri olmuş Saleh Şeyxzamanov isə Nağı bəyin qardaşıdır. Hazırda Tomris xanım ABŞ-da müstəqil Azərbaycanın dövlətçiliyini və milli maraqlarını, habelə, milli mədəniyyətimizi

müdafiə etməkdə, tanıtmada və ləyaqətlə təbliğ etməkdədir. Avropada - Azərbaycan mədəniyyətini, ədəbiyyatını, tarixini böyük vətənpərvərlik və təəssübkeşliklə təbliğ edən diaspor təşkilatlarımızdan biri də şöhrətli həmyerlimiz xanım Nuridə Atəşinin 2003-cü ildə Berlində yaratdığı "Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan Mədəniyyət İnstitutudur.

Fəaliyyətə başladığı qısa bir zaman kəsiyində nəinki Almaniyada, habelə bütün Avropada Azərbaycan mədəniyyətinin təbliğat ocağına çevrilən bu təşkilat həm-çinin Qarabağ həqiqətlərinin, erməni vəhşiliklərinin, xalqımızın başına gətirilən müsibətlərin Qərb dünyasına çatdırılmasında əvəzsiz xidmətlər göstərmişdir. Məkrli erməni siyasətinin nəticəsi olaraq, Qarabağ həqiqətlərini, torpaqlarımızın ermənilər tərəfindən işğalının təhrif olunmuş şəkildə verildiyi dərsliklərə öz etirazını bildirən, bu əməllərin qarşısını alan, alman xalqını Azərbaycanın haqq işinə inandıran xanım Nuridə Atəşi, həmçinin Potsdam Universitetində Azərbaycan dilinin tədris olunma-sına nail olmuş, Almaniyanın kütləvi informasiya vasitələrində çıxış edərək, düşməne qarşı öz qələmini süngüyə çevirmişdir.

Milli mədəniyyətimizi, zəngin ədəbiyyatımızı, keşməkeşli tariximizi, erməni işğalçılarının Azərbaycan torpaqlarında törətdikləri vəhşilikləri, Xocalı dəhşətlərini, öz yurduvalarından didərgin düşmüş milyona yaxın qaçqın və məcburi köçkünlərimizin müsibətini mədəni və demokratik Avropaya çatdıran digər milli diaspor təşkilatımız isə İsveçrədəki "Xəzər" cəmiyyətidir.

Qurumun sədri xanım Leyla Kənis bu sətirlərin müəllifi ilə söhbəti zamanı belə bir məqamı da xüsusilə vurğuladı ki, "hazırda Avropadakı digər diaspor təşkilatları ilə müqayisədə Azərbaycan diasporu çox gənc və nisbətən təcrübəsizdir. Onun sözlərinə görə milli diasporumuz getdikcə daha da güclənməli, bir yumruq kimi ölməliyiq".

Bu da bir həqiqətdir ki, sərhədlərinin "yeddi qıfilla" bağlandığı, SSRİ məkanında "sovet xalqı" adı altında bir çox millət və xalqların dünyadan təcrid olunduğu zamanlarda bizləri həтта şəxsi anketləri-mizdə - "Xaricdə qohumun varmı?" sualına birmənalı şəkildə "Yox!" cavabı verməyə, taleyin hökmü ilə qürbət ellərə üz tutmuş bacı və qardaşlarımızı danmağa məcbur etmişlər. Nə yaxşı ki, müstəqilliyimiz bütün bu qeyri-insani davranış və əxlaq kodekslərinə son qoydu.

Azərbaycanın öz müstəqilliyini elan etdiyi son 15 ildə milli diaspor təşkilatlarının yaranması prosesində qüvvətli bir sıçrayış yarandı. Bu proses bu gün də davam etməkdədir,

Sonda yenə də ulu öndər Heydər Əliyevin sözlərini xatırlatmaq yerinə düşür: "Biz artıq dünya birliyində özümüze yer tutmuşuq. İndi Azərbaycanla hesablaşırıqlar".

P.S. Milli diasporamızın çoxşaxəli fəaliyyəti ilə bağlı kiçik bir yazıda geniş söhbət açmaq qeyri-mümkündür. Gələcəkdə "Mədəniyyət" qəzetinin oxucularına bu mövzu ətrafında daha geniş və maraqlı yazılar vəd edirik.

Mədəniyyət.-18 may.-2007-ci il

Hollandiyada 28 May- Respublika günü ilə bağlı tədbir keçirilmişdir

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, 28 May – Respublika Günü münasibətilə Hollandiyada fəaliyyət göstərən “Ana vətən” Avropa Azərbaycanlı Qadınlar Birliyinin İdarə Heyəti Haaqada təntənəli tədbir keçirmişdir.

Toplantıda birliyin sədri və Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin vitse-prezidenti Gülşən Kazımova əlamətdar bayramla əlaqədar iştirakçıları təbrik etmiş, XX əsrdə Şərqdə ilk demokratik dövlət olmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin layiqli varisi-müstəqil Azərbaycan Respublikasının hazırda yüksəliş yolunda inamla addımladığını, dünyada nüfuzunun getdikcə artdığını, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diasporlarının daha da möhkəmləndiyini qöstərmiş, müxtəlif azlıqların yaşadıkları Azərbaycanın tolerant bir dövlət olduğunu qeyd etmişdir.

Tədbirin qonağı, valideyn qayğısından məhrum olmuş uşaqlarla bağlı Hollandiyada keçirilən Birinci Dünya Konfransının nümayəndəsi Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (Ombudsman) Elmira Suleymanova azərbaycanlı qadınların İctimai-siyasi həyatdakı fəaliyyətlərinə toxunmuş, onların elm, təhsil və mədəniyyət sahələrinə verdikləri töhfələrdən bəhs etmiş, bariz nümunə kimi Heydər Əliyev fondunun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın ölkəmizdəki xidmətlərindən danışmış, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması sahəsində göstərdiyi təşəbbüsləri xüsusi vurğulamış, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı qadınları M.Əliyevadan nümunə götürməyə çağırmış, onun milli maraqlarımıza uyğun müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsi, ölkəmizin Avropa qitəsində layiqincə təmsil olunması, Azərbaycanın haqq səsinin bütün dünyaya çatdırılması sahəsindəki fəaliyyətindən danışmışdır.

Azərbaycanın Niderland krallığındakı səfirliyinin birinci katibi Elçin Bəşirov azərbaycançılıq uğrunda fəaliyyət göstərən təşkilat üzvlərini səfirlik adından 28 May-Respublika Günü münasibətilə təbrik etmişdir.

AzərTAc.-28 may.-2007-ci il

Almaniyada Azərbaycanın Avropada lobbiciliyinin gücləndirilməsinə həsr olunmuş forum keçiriləcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, iyulun 4-dən 11-dək Almaniyanın Frayburq şəhərində Azərbaycanın Avropada lobbiciliyinin gücləndirilməsinə həsr olunmuş Yay Forumu keçiriləcəkdir. Azərbaycanlı Tələbələrin Avropa Forumunun (ATAF) Strasburq filialının təşkil etdiyi tədbirin əsas məqsədi xarici ölkələrdə, xüsusən də Avropada yaşayan azərbaycanlıları daha sıx birləşdirmək, lobbiciliyi inkişaf etdirməkdir. Bir həftə davam edəcək Forum çərçivəsində Azərbaycanın Avropada və dünyada lobbiciliyinin gücləndirilməsində kütləvi informasiya texnologiyalarından istifadə mövzusunda təlim kursları keçiriləcək, sonda iştirakçılara sertifikatlar veriləcəkdir. Eyni zamanda azərbaycanlı tələbələrin sosial fəaliyyətinin artırılması barədə fikir mübadiləsi aparılacaq, yarışlar, əyləncəli proqramlar təşkil olunacaqdır. Yay Forumunun iştirakçıları, həmçinin Fransanın və Almaniyanın tarixi və mədəniyyət abidələri ilə tanış olacaqlar.

Tədbirdə iştirak etmək istəyənlər strasforum@gmail.com elektron ünvanına müraciət edə bilərlər.

AzərTAc.-4 iyun.-2007-ci il

Azərbaycanın Niderland Krallığındakı səfirliyində diaspor nümayəndələri ilə görüş keçirilmişdir

Hollandiyada fəaliyyət göstərən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin mətbuat xidmətindən AzərTAc-ın xüsusi müxbirinə bildirmişlər ki, Niderland krallığında yenidən fəaliyyətə başlamış Azərbaycan Respublikasının fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Fuad İsgəndərov iyunun 2-də ölkənin inzibati mərkəzi sayılan Haaqada Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi (BAK) idarə heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür.

Səfir son illər ölkəmizin diplomatik sahədəki uğurları, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun yüksəlməsi və iqtisadi güdrətinin artması barədə məlumat vermiş, BAK təşkilatının da uğurlu işinin Azərbaycanda təqdir edildiyini bildirmişdir.

BAK-ın sədri Sahil Qasımov rəhbərlik etdiyi qurumun Azərbaycanla bağlı həqiqətləri Hollandiyada, Belçikada və Lüksemburqda təbliği sahəsində gördüyü işlərdən söhbət açmış, təşkilat üzvlərinin ölkəmizi layiqincə təmsil etdiklərini bildirmişdir. O, Hollandiyada diasporun təşkilatlanmasında və güclənməsində Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyini həmişə hiss etdiklərini bildirmişdir.

BAK sədrinin müavini Elsevər Məmmədov və İraq Türkmən Cəmiyyətləri başqanı Guney Avçı belə görüşlərin ümumi işə faydasını vurğulamışlar.

Səfir F.İsgəndərov BAK-a Heydər Əliyev Fondu tərəfindən buraxılmış “Qarabağ xanəndələri” musiqi albomunu hədiyyə vermişdir.

AzərTAc.-4 iyun.-2007-ci il

Corc Buş: “Fəxr edirik ki, bir çox Amerika Azərbaycanlıları vətənimizi yaşamaq üçün daha yaxşı yerə çeviriblər”

ABŞ prezidenti Corc Buş Amerika Azərbaycan Cəmiyyətinin (AAC) 50 illik yubileyi münasibətilə təşkilata təbrik məktubu göndərib. AAC prezidenti Tomris Azərinin APA-ya verdiyi məlumata görə, məktubda cəmiyyətin son yarım əsrdə ABŞ-ın ictimai həyatında oynadığı rol xüsusi vurğulanıb. Məktubda deyilir: “Mən Amerikanın Azərbaycan icmasının 50 illik yubileyini qeyd edən bütün insanlara öz təbrikimi çatdırıram. Əsrlər boyu bütün dünyadan insanlar bizim ölkəyə pənah gətirərək azadlığa nail olmaq və öz arzularını həyata keçirmək istəyiblər. Amerika müxtəlif millətlərin köməyi və xidməti sayəsində daha ümidverici və parlaq ölkəyə çevrilib. İstedadınız, bacarığınız və işgüzarlığınız sayəsində Amerika azərbaycanlıları digər millətlərə nümunə olmuş, ölkəmizin uğuruna və varlanmasına xidmət etmişdir. Mən adətlərinizi, mədəniyyətinizi və tarixinizi saxlamağınızı alqışlayıram. Fəxr edirik ki, bir çox Amerika azərbaycanlıları vətənimizin varlığına xidmət edərək Amerikanı yaşamaq üçün daha yaxşı yerə çeviriblər.

Həyat yoldaşım Laura və mən bu xüsusi mərasimlə bağlı sizə öz təbrikimizi yollayırıq”. Qeyd edək ki, Amerika Azərbaycan Cəmiyyətinin 50 illik yubileyi münasibətilə bu il oktyabrın 18-də Nyu-Yorkun mərkəzində təntənəli mərasim keçiriləcək.

AzərTAc.-7 iyun.-2007-ci il

İsveçrədə Azərbaycanı tanıtım günü keçirilmişdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, iyunun 17-də İsveçrədəki Reform kilsəsində Azərbaycanla bağlı informasiya günü keçirilmişdir.

Azərbaycanlıların İsveçrədəki Mədəniyyət Mərkəzinin rəhbəri Qasım Nəsirov tədbir iştirakçılarına Azərbaycan realıqları haqqında məlumat vermiş, o cümlədən torpaqlarımızın bir hissəsinin Ermənistan silahlı birləşmələrinin işğalı altında olmasından, bu təcavüz nəticəsində 1 milyondək qaçqın və məcburi köçkün ordusunun əmələ gəlməsindən, didərgin soydaşlarımızın çətin vəziyyətdə yaşamasından danışıbmışdır. Ənənəvi muğam üçlüyü Azərbaycan milli musiqisindən ibarət maraqlı repertuarla çıxış etmişdir. Qonaqlar Mədəniyyət Mərkəzinin qadın üzvlərinin bəşirdiyi Azərbaycan paxlavasından dadmış, musiqiçilərimiz onların ölkəmizlə bağlı çoxsaylı suallarına cavab vermişlər.

Proqram böyük marağa səbəb olduğundan Reform kilsəsinin rəsmi qəzetində bu tədbirə geniş yer ayrılmışdır.

AzərTAc.-18 iyun.-2007-ci il

Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin ilk toplantısı keçiriləcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, iyulun 6-da Almaniyanın Maynts şəhərində Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin ilk toplantısı keçiriləcəkdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin təşəbbüsü ilə keçiriləcək toplantıda AAK-ın II Qurultayında qəbul edilmiş sənədlər, qurultayın Qətnaməsinə uyğun hazırlanmış 2007-2009-cu illər üçün Fəaliyyət Proqramının layihəsi, “Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”ndan irəli gələn məsələlər müzakirə ediləcək, quruma üzv olan təşkilatların təklifləri dinləniləcəkdir. Eləcə də Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, doğma Vətənə əlaqələrinin inkişafı, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, ictimai-siyasi həyata inteqrasiyasının sürətləndirilməsi yolları barədə fikir mübadiləsi aparılacaqdır. Bundan əlavə, Azərbaycan xalqının mədəni irsinin təbliği, xalqımızın tarixi və müasir həyatı ilə bağlı həqiqətlərin Avropa ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində görülməsi zəruri olan tədbirlərdən danışılacaq, onların reallaşdırılması yolları müzakirə olunacaqdır.

Qeyd edək ki, iyulun 6-da XÖYAİDK və Azərbaycanın Almaniyadakı səfirliyinin birgə təşəbbüsü ilə bu ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Məşvərət Şurası yaradılacaqdır. Hər iki tədbirdə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun başçılığı ilə nümayəndə heyəti iştirak edəcəkdir.

AzərTAc.-4 iyul.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayı keçiriləcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, iyulun 7-8-də Almaniyanın Köln şəhərində Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayı keçiriləcəkdir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən (XÖYAİDK) bildirmişlər ki, qurultayda təşkilatın illik fəaliyyətinə dair hesabat dinlənəcək, nizamnaməsinə dəyişiklik olunacaqdır. Yeni nizamnaməyə görə, təşkilatın məclisi ləğv ediləcək və həmin funksiya İdarə Heyətinə veriləcəkdir. Bununla da İdarə Heyəti həm qanunverici, həm də icraedici funksiyaları yerinə yetirəcəkdir. DAK İdarə Heyətinin sədri həm də təşkilata rəhbərlik edəcəkdir. Təşkilatın digər rəhbər şəxsləri də İdarə Heyəti tərəfindən seçiləcəklər. Tədbirdə XÖYAİDK-nin sədri Nazim İbrahimov, Azərbaycan Milli Məclisinin deputatları, ziyalılar iştirak edəcəklər.

Qeyd edək ki, 1997-ci ildən fəaliyyət göstərən DAK indiyədək 8 qurultay və bir neçə beynəlxalq tədbir keçirmişdir.

AzərTAc.-4 iyul.-2007-ci il

DAK: qurultaydan-qurultaya

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) 9-cu qurultayı ötən toplantılardan bir sıra cəhətlərinə görə fərqlənir. DAK-ın türk dövlətlərinin və diaspor təşkilatlarının ikinci forumunda Azərbaycanı xaricdə təmsil edən qurumlar qarşısında müəyyən olmuş vəzifələrin həllinə hesablanmış fəaliyyəti qurumun üzvlərinin ali toplantısında növbəti dəfə nəzərdən keçiriləcək. Xatırladaq ki, 9-cu qurultayda DAK-ın nizamnaməsinə dəyişikliklər edilməklə yanaşı, qurumun rəhbərliyində də bir sıra yeniliklərin şahidi olacağıq. Konqresin fəalları ilə və rəhbərlikdə təmsil olunan şəxslərlə söhbətimizdə DAK-ın keçdiyi yola, qurultaydan gözlənilən dəyişikliklərə və digər məsələlərə aydınlıq gətirdik.

Anar Rasimoğlu

DAK sədri Cavad Derəxti isə qurultayın 2 ildir keçirilmədiyini xatırladaraq bunu bir sıra səbəblərlə əlaqələndirdi. O, Xocalı, 31 Mart soyqırımı və digər faciələrin ildönümü ilə bağlı təşkil olunan tədbirlərin hər birinin elə qurultay kimi düzənləndiyini dilə gətirdi. Təşkilat rəhbəri 9-cu qurultaydan çox şey gözlədiyini gizlətməyərək bunu ilk Konqresin dünya ictimaiyyəti, beynəlxalq qurumlar qarşısındakı nüfuzu ilə əlaqələndirdi: "DAK beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən tanınmış nüfuzlu qurumdur.

Qurultayda əsasən 3 məsələni gündəliyə salmışıq. Birinci müzakirə mövzusu "Güney Azərbaycan - problemlər, perspektivlər" məsələsidir. Dünya azərbaycanlılarının ən global problemlərindən olan Güneylə Quzeyin 200 ildən bəri davam edən birliyi mövzusu nəzərdən keçiriləcək predmetlər sırasındadır. Ərazilərimizin 2 yerə parçalanmasına baxmayaraq milli-mənəvi dəyərlərimiz heç zaman bölünməyib. 50 milyonluq Azərbaycan xalqı dünyada adət, ənənə, dil və din baxımından vahiddir". Azərbaycanın ikiyə parçalanmasını xarici faktorlarla əlaqələndirən DAK sədri mənəvi birliyə, haqqı olan hər bir xalqın yer üzündə yaşamaq hüququndan yararlanmaq imkanlarını qabartdı: "Qurultayda müzakirə edəcəyimiz ikinci məsələ Qarabağ problemidir. Münaqişənin həlli yolları vahid Azərbaycan dünyasının ən vacib problemlərindən biridir. DAK Qarabağla bağlı bir sıra mühüm tədbirlər - Brüsseldə elmi-praktik konfrans, etiraz mitinqləri keçirmiş və beynəlxalq təşkilatlara müraciətlər qəbul etmişdir. Eyni zamanda Strasburqda Güney Azərbaycan məsələləri ilə bağlı elmi-praktik konfrans təşkil etdik. Pişəvəri hərəkatının 61-ci ildönümü münasibətilə düzənlənən tədbirlərə Avropa Şurasının da nümayəndələri qatılmışdı. Fransanın millət vəkillərinin, ziyalıların və jurnalistlərinin iştirak etdiyi mərasim bir sıra cəhətlərinə görə yadda qaldı".

Bölünmüş xalq statusu almalıyıq

DAK-ın tədbirlərinin bununla yekunlaşmadığını vurğulayan qurumun sədr müavini Xəzər Emin Türkiyə, Rusiya, İsveç və digər ölkələrdə düzənlənən tədbirlərin bu qəbildən olduğunu önə çəkdi. O, Konqresin dünyanın 13 dövlətindəki nümayəndə heyətinin qatıldığı İstanbul görüşünün əhəmiyyətini xüsusilə vurğulayaraq Azərbaycanın ən böyük diaspor təşkilatının Demokratik Cümhuriyyətin qurucusu Məmməd Əmin Rəsulzadənin

xatirəsinə həsr olunmuş mərasimləri yaddan çıxarmadığını dilə gətirdi: "Türkiyədə baş tutan tədbirlərdə Milliyyətçi Hərəkət Partiyası lideri Dövlət Baxçalı da iştirak edirdi. Biz bir daha Dövlət Baxçalıya Azərbaycanın yalnız Quzeydən ibarət olmadığını xatırlatdıq. 35 milyon soydaşımız İranda yaşayır. Azərilər də dünya türklərinin bir hissəsidir. Milliyyətçi Hərəkət Partiyası lideri isə bildirdi ki, bizim problemlərimizin çoxu ümumi türkcülüklə əlaqədardır. İstanbulda Türk Dünyası Araşdırmaları Vəqfinin sədri Turan Yazqanın DAK-ın ödəli ilə təltiflənməsi məqsədlə təşkil edilmiş tədbiri sözün həqiqi mənasında tarixi görüş adlandırmaq olar. Görüşün əsas məziyyətlərindən biri də onun Qarabağ problemi ilə əlaqədar olması idi". DAK rəhbərlərinin Quzey Kipr Türk Cümhuriyyətinin sabiq prezidenti Rauf Denkaşla görüşlərinə toxunan X.Emin bu işləri qurultaylararası əldə edilən nailiyyətlərdən biri kimi səciyyələndirdi. Tatarıstanın Kazan şəhərində keçirilən tədbirlərin nəticəsini müsbət qiymətləndirən müavin Dünya Tatarları Konqresinin vitse-prezidenti ilə görüşdə memorandumun imzalandığını xəbər verdi: "Dünya Azərbaycanlıları Konqresi şərəfli yol keçib. Konqresin platformasında, məramnaməsində Qarabağ problemi, dünya türklərinin, Azərbaycan diasporunun beynəlxalq aləmdə tanınması, eyni zamanda türk diasporları ilə bizim təşkilatlarımızın fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi məsələləri qarşıya məqsəd qoyulub. Amma nə qədər ki bölünmüş xalq statusunu almamışıq, Güney Azərbaycan problemi həllini tapmayıb, torpaqlarımız düşmən tapdağından azad edilməyib, mübarizəni sonadək davam etdirəcəyik. Prezident İlham Əliyev türk və Azərbaycan diasporuna müraciət edərək müdafiədən hücum keçməyimizin vacibliyini bəyanladı. Dövlət başçısının müraciətindən sonra ideoloji müharibəyə başlamışıq". DAK-ın artıq dünyanın 40-dan artıq ölkəsində nümayəndəliyinin olduğunu bildirən X.Emin ideoloji müharibənin torpaqlarımızın işğaldan azad edildiyi gündə aparılacağını açıqladı: "Dünyanın 4 tərəfində yaşayan soydaşlarımız Azərbaycan adı altında Köln şəhərinə toplaşaraq 9-cu qurultayı keçirəcəklər. Nümayəndə heyətlərinin tərkibində millət vəkilləri, ziyalılar, iş adamları, jurnalistlər - bir sözlə, Azərbaycanı sevən hər kəs var. Qarabağımızın, Güneyimizin azadlığı milli birlikdən keçir".

DAK fəaliyyətini daha da gücləndirməlidir

DAK-ın digər fəali İlham Quliyeva da Konqresin yarandığı gündən gördüyü işlərin əvəzsiz olduğunu bildirsə də, bundan da yaxşı nəticələrə imza atmağın mümkünlüyünü önə çəkdi. Diaspor üzvü hesab edir ki, məhz fəaliyyətin gücləndirilməsi ilə buna qadir olmaq mümkündür: "Ermənilər torpaqlarımızı işğal altında saxlamaqla kifayətlənməyərək ərazilərimizdə təxribatçı hərəkətlərə yol verməklə məşğuldurlar. Onlar işğal altında saxladıkları rayonların zəngin meşə örtüyünü, canlı aləmini məhv edirlər. Azərbaycanımızın tarixi mədəniyyət abidələri ilə barbarcasına rəftar edir, eləcə də fauna və floramıza ziyan vururlar. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin bu məsələləri dünyaya çatdırmağımız istiqamətində gördüyü işləri qiymətləndirməmək mümkün deyil. Amma hesab edirəm ki, diaspor təşkilatımız işini daha yaxşı qursa, fəaliyyətini gücləndirsə, qurum bundan da güclü orqana çevrilə bilər. Bizim yolumuz budur, hər bir azərbaycanlı Konqresimizin fəaliyyətinə dəstək verməklə Azərbaycan həqiqətlərini yaya biləcəyik. Bunun üçün ilk növbədə daha yaxşı çalışmaq və soydaşlarımızın üzərinə düşən mənəvi məsuliyyətini dərinləndirərək dərk etmək lazımdır".

"DAK bütün sınaqları keçib"

Konqresin 8-ci qurultayı ilə 9-cusu arasındakı zaman kəsiyində bir sıra hadisələrin baş verməsinə işarə edən DAK Məclisinin sədri, millət vəkili Sabir Rüstəmxanlı diqqətimizi Güney türklərinin Zəncandan başlayaraq Təbriz, Ərdəbil, Xoy, Maku və Sulduz şəhərlərində azəri türklərinin çox böyük xalq hərəkatının başlamasına yönəltdi. O xatırlatdı ki, ötən ilin mayında başlamış bu proses bütün dünyanın diqqət mərkəzindədir: "Bu, ötəri, adi hərəkat deyil. Proses ötən əsrin əvvəllərində baş vermiş Şeyx Məhəmməd Xiyabani, Pişəvəri hərəkatı ilə müqayisə oluna biləcək gücdədir. Bu isə azərbaycanlıların milli-azadlıq ideallarından əl çəkmədiyini göstərir. Baş verənlər İranın az qala yarısını təşkil edən soydaşlarımızın istiqlal mübarizəsindən əl çəkməməsinin əyani göstəricisidir. Müşahidələr prosesin davam edəcəyini deməyə əsas verir. DAK da belə bir mühüm vaxtda öz qurultayını keçirir. Qurultayda həmin məsələ müzakirə edilərək Konqresin işinin gücləndirilməsi nəzərdən keçiriləcək". DAK-ın Azərbaycanın ən böyük və güclü diaspor təşkilatı olduğunu vurğulayan Məclis sədri qurumun üzləşdiyi maneələri də yaddan çıxarmadı. O qeyd etdi ki, DAK-ın parçalanmasına, dağılmasına uzanmış əllər təşkilatda təfriqələr törətməyə hesablandığından bütün bunlar müəyyən çətinliklər yaradır: "DAK bütün sınaqları keçib. 9-cu qurultay Konqresin güclədiyini sübut edir. Toplantıda DAK-ın fəaliyyəti və Güney hadisələri nəzərdən keçirilməklə yanaşı, Qarabağ məsələsi ayrıca müzakirə mövzusu olacaq. Həmin məsələlərlə bağlı məruzələr hazırlanıb. Bununla yanaşı, Konqresin Türk dünyası və diaspor təşkilatları ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi ətrafında fikir mübadiləsi aparılacaq". Millət vəkili DAK-ın dünyanın bir sıra beynəlxalq təşkilatlarına sənədlər, müraciətlər hazırladığını xəbər verdi. O qeyd etdi ki, qurumun İdarə Heyətinə və ümumiyyətlə rəhbərliyinə seçkilər keçiriləcək, nizamnaməyə müəyyən dəyişikliklərlə bağlı təkliflərə baxılacaq: "Biz iki gün gərgin şəraitdə işləyəcəyik. Qurultayların hər birində təşkilatın rəhbərliyində dəyişikliklər olur. Ali toplantılararası dövrdə zəif fəaliyyət göstərən üzvlər qurumdan kənarlaşdırılır və yaxud özləri təşkilatdan uzaqlaşır. Yəqin ki, İdarə Heyətində müəyyən dəyişikliklər olacaq. Nizamnaməmizə görə, təşkilatda İdarə Heyəti fəaliyyət göstərirdi. Sonradan bütün strukturlar dəyişdirilsə də, 8-ci qurultayda onu təsdiqləməyə vaxt tapmamışdıq. Bu qurultayda isə həmin məsələlər dəqiqləşdiriləcək". DAK-ın arxada qalan illər ərzindəki fəaliyyətini digər diaspor təşkilatları ilə müqayisədə qənaətbəxş sayan Məclis sədri təşkilatın aparıcı qurum kimi çalışdığını vurğuladı. Onun sözlərinə görə, bütün bunlara baxmayaraq Konqres rəhbərliyinin razı olmadığı işlər də var: "Xüsusən Güneylə əlaqələrimiz hələ də güclü deyil. Mən "Bakı-Təbriz" jurnalını nəşr etdirirəm. Təəssüf ki, Konqresin ayrıca televiziya kanalı və radiosu mövcud deyil. Bir sözlə, maliyyə sıxıntılarının olması səbəbindən istədiyimiz adamları DAK-a cəlb edə bilmirik. Bütün bunlar bizi narahat edir və qurultaylarda həmin problemləri aradan qaldırmaq üçün müəyyən işlər görülür". O, DAK-ın növbəti qurultayının türk dövlətlərinin diaspor təşkilatlarının forumundan sonrakı mərhələyə təsadüf etməsi barədə eynəmlərini də bölüşdü. Təşkilat yetkilisi qurultayın bir neçə ay öncə keçirilmiş toplantıda qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrə çatmaq istiqamətindəki çalışmaların qiymətləndirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etməsi haqda fikirlərimizlə razılaşdığını bildirdi: "Forum bir sıra ideyaları, iş istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Bəzi tapşırıq və tövsiyələr DAK-ın fəaliyyəti ilə uyğun gəlir. Digərləri isə başqa istiqamətdə çalışan təşkilatların hədəflərini özündə ehtiva edir. Biz nizamnaməmizə uyğun olan işləri həyata keçiririk.

Düzdür, türk dövlətləri diaspor təşkilatlarının fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi Konqresi daim maraqlandıran məsələlərdən biridir. Şübhəsiz, bu istiqamətdə də qurultayda müəyyən müzakirələr aparılacaq".

"Təşkilatdan çox şey gözləyirik"

DAK-ın Qadınlar Şurasının sədr müavini, millət vəkili Həvvə Məmmədova 9-cu qurultayın əvvəlki toplantılardan kəskin fərqlənəcəyini vurğulayaraq diaspor təşkilatının daha da təkmilləşdiyini önə çəkdi. Millət vəkili sözlərinə görə, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında DAK əvəzsiz rol oynayır: "Dünya Azərbaycanlıları Konqresi həqiqətlərimizin dünyaya çatdırılmasındakı fəaliyyətinə görə əvvəlki qurum deyil. Bu istiqamətdə atılan addımlar, təşkilatın ətrafına toplaşan soydaşlarımızın çalışmaları Konqresin azərbaycançılıq amalının bir daha reallaşacağını göstərir. Heç bir soydaşımız dünyanın hansı ölkəsində yaşamasından asılı olmayaraq həqiqətlərimizin beynəlxalq aləmə çatdırılmasında üzərinə düşən mənəvi vəzifədən imtina edə bilməz. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin qarşısına qoyduğu məqsədlərdən biri və ən mühümü Qarabağ probleminə beynəlxalq birlik tərəfindən qiymət verilməsindən ibarətdir". Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərdəki mədəniyyət abidələrinin erməni vandalizminin hücumuna məruz qalması faktının dünyaya çatdırılmasında DAK-ın gördüyü işlərə toxunan H.Məmmədova bu fəaliyyətin davamlı olacağını dedi. O bildirdi ki, Konqres soydaşlarımıza qarşı haqsızlıqlara ciddi etirazını əməli fəaliyyəti ilə ifadə edir: "Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin indiyə qədər gördüyü ən mühüm işlərdən biri xalqımızın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasından ibarətdir. Bu istiqamətdə aparılan işlər göz qabağındadır. Konqresin hər il fevralın 26-da - Xocalı soyqırımının ildönümündə müxtəlif ölkələrdə keçirdiyi mitinqlər, elmi-praktik konfranslarda sədr aparatından tutmuş sırası üzvlərə qədər hamı iştirak edir. Başda Cavad Dərəxti olmaqla təşkilatımızın bütün fəalları yaşadıkları ölkələrdə XX əsrin ən böyük soyqırımlarından biri olan Xocalı qətliamının bəşəriyyətə çatdırılması üçün ən zəruri addımlar atırlar. Həmin faciəyə dair kitabların yayımı, eləcə də Şuşanın işğalının ildönümü ərəfəsində keçirilən mərasimlər Konqresin əməli fəaliyyətlərindən hesab oluna bilər. Konqres üzvləri dövlətçilik ənənələrindən çıxış etməklə 28 Mayın - Respublika gününün əhəmiyyətini lazımınca qiymətləndirərək digər diaspor təşkilatlarının fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsinə yardımlar göstərirlər". DAK-ın yaranma tarixinin 15 ilə yaxın olduğunu xatırladan millət vəkili bununla yanaşı, Azərbaycanın ən böyük diaspor təşkilatından çox şey gözlədiklərini etiraf etdi: "Biz Konqresin fəaliyyətini tənqid edə bilmərik. Çünki respublikamızın lobbiciliyi istiqamətində aparılan işlərin cəmi 15 yaşı var. Amma ermənilər yarım əsrdən artıqdır diaspor qurumlarının işini davam etdirirlər. Onu da qeyd edirəm ki, təşkilatdan çox şey gözləyirik".

Maliyyə problemləri aradan qaldırılmalıdır

DAK-ın fəxri üzvü, "Həftə içi" qəzetinin baş redaktoru Sevinc Seyidova 9-cu qurultayda iştirak edə bilməməsindən təəssüfləndiyini deyərək sözügedən təşkilatın 8-ci ali toplantısına Stokholmda qatıldığını xatırlatdı. O, Azərbaycanın ən böyük diaspor təşkilatının fəaliyyətini müsbət qiymətləndirsə də, qurumun problemlərdən xali olmadığını da vurğuladı: "Əgər 9-cu qurultaya qatılsaydım, bir sıra təkliflərlə çıxış edərdim. Hesab edirəm Konqresin maliyyə problemlərinin aradan qaldırılmasına yönəlik addımlar atılmalıdır. Bununla yanaşı, Konqresə üzv olmaq istəyən bəzi şəxslər bunun müqabilində DAK sıralarında müəyyən vəzifələrə

iddialı olurlar. Məncə, Konqresə elə adamlar cəlb edilməlidir ki, onlar heç bir təmənnə güdmədən çalışsınlar. Ötən il ərzində dünya Azərbaycanlıları Konqresinin Fransa, İstanbul, Brüssel, Hollandiya və digər ölkələrdə düzənlədiyi tədbirlər Azərbaycanın haqq səsinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında mühüm əhəmiyyət daşıyır".

"Konqres şərəfli yol keçib"

DAK-ın fəalı, Ana Vətən Partiyasının (AVP) sədri, millət vəkili Fəzail Ağamalı Kölnə gedə bilməməsindən təəssüfləndiyini deyərək Konqresin növbəti toplantısının nəticələrinə böyük ümidlər bəslədiyini dilə gətirdi: "Təəssüf ki, başqa ölkəyə səfərimlə əlaqədar Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin 9-cu qurultayında iştirak edə bilməyəcəm. Amma ümid edirəm ki, digər ali toplantıların nəticəsi kimi bu qurultay da Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin işinin gücləndirilməsinə xidmət edəcək. Mən həmkarlarıma uğurlar arzulayıram. Konqres Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında olduqca şərəfli yol keçib. Ümid edirəm ki, bundan sonra da belə olacaq. Biz isə millət vəkilləri olaraq təşkilatımızın fəaliyyətinin gücləndirilməsində əlimizdən gələn köməyi əsirgəməyəcəyik. 9-cu qurultayın nəticələrinə gəlincə, toplantıda mühüm qərarların qəbulunu gözləyirəm".

Diasporlar mədəniyyət üçün də çalışmalıdır

DAK-ın Mədəniyyət və İncəsənət Akademiyasının sədr müavini Niyaməddin Musayev Konqresin dünyanın bir sıra ölkələrində aktiv fəaliyyət göstərdiyini vurğulayaraq təşkilatın azərbaycanlıların beynəlxalq miqyasda fəaliyyətinin əlaqələndirilməsində misilsiz xidmətlərindən söhbət açdı: "Doqquzuncu qurultayın belə bir dövrdə keçirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Mən və İlhamə xanım orada vətənpərvər ruhlu mahnılar oxuyacağıq. Qurultaydan sonra konsert proqramı ilə çıxış edəcəyik. Bununla yanaşı, toplantıda çıxış edərək bir sıra məsələlərə münasibətimizi bildirəcəyik. Mən həmişə DAK-ın MDB ölkələrindəki təşkilatlarının fəaliyyətini izləyirəm. Konqres dövlətçilik ənənələrinin gücləndirilməsində, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətlərinin koordinasiya edilməsində əvəzsiz rol oynayır. Diaspor təşkilatlarımızın istər mədəniyyət, istər siyasət, istərsə də digər sahələrdə birgə çalışması olduqca vacibdir". Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin DAK-a dəstək verdiyini xüsusilə vurğulayan N.Musayev buna baxmayaraq çətinliklərin hələ də mövcud olmasını nəzərdən qaçırmadı. DAK yetkilisi bütün soydaşlarımızın, o cümlədən iş adamlarının Konqresin bundan da yaxşı çalışması üçün qüvvələrini səfərbər etməsi vacibliyindən danışıraq qurultayda qurumun MDB ölkələrində gücləndirilməsi təkliflərini irəli sürəcəyini söylədi: "Biz əsrlər boyu güclü diaspor təşkilatının formalaşdırılmasına çalışmışıq. Yəhudi və türk diasporları birləşib ermənilərin fəaliyyətinə yönəlik daha ciddi işlər görməlidir".

O vurğuladı ki, Azərbaycan torpaqlarını işğal etmiş təcavüzkar Ermənistanın büdcəsi əslində bu ölkənin dünyaya səpələnmiş diasporlarının maddi vəsaiti hesabına dolur. H.Məmmədova DAK-ın gələcəkdə görəcəyi işlərin indi olduğu kimi, azərbaycançılıq ideyalarına söykənəcəyini vurğuladı: "DAK bundan sonra da öz fəaliyyətini Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına yönəltməlidir. Ümid edirəm ki, Konqres inkişafını sürətləndirmiş respublikamıza yeni töhfələr bəxş edəcək. Təşkilat öz gücünü dünyanın müxtəlif dövlətlərində yaşayan azərbaycanlıların bir yerə toparlamasına yönəltməlidir. Hesab edirəm 9-cu qurultayda digər

predmetlərlə yanaşı, bu məsələlərə də aydınlıq gətiriləcək. Dünyada gedən son proseslər həm Türkiyənin, həm də Azərbaycanın müvafiq qurumlarının fəaliyyətlərinin bundan da artıq gücləndirilməsini diktə edir. Son illər ümummilli məsələlər ətrafında keçirilən elmi-praktik konfranslar soydaşlarımızın bu istiqamətdə maarifləndirilməsi vacibliyinin necə aktual olduğunu sübuta yetirdi". Millət vəkili həmvətənlərimizin dünyanın 200-dən çox dövlətində yaşadığını önə çəkərək DAK-ın maarifləndirmə işlərinə başlamağı təklif edir: "Konqres soydaşlarımızı maarifləndirilmə işləri həyata keçirmək üçün mütəmadi olaraq həmvətənlərimizin məskən saldıqları dövlətlərdə olmalıdır. Təşkilat üzvləri ən uzaq ölkələrdən sayılan Kuba və Kanadada belə azərbaycanlılarla görüşməlidir. Hesab edirəm ki, buna görə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin özəkləri fəaliyyət göstərməlidir. Həmin qurumlar bu istiqamətdə çalışaraq müsbət nəticələrə nail olmaq üçün bütün güclərini ortaya qoymalı, soydaşlarımızı da bu işə cəlb etməlidirlər. İstər elm, texika, istərsə də digər sahələr olsun, elə bir ixtisas yoxdur ki, azərbaycanlı alimlərin intellektual səviyyəsi ermənilərdən az olsun. Bizim gücümüz, qüvvəmiz, eləcə də elmi potensialımız bədnam qonşularımızdan çoxdur". DAK-ın işinin aparılmasına Azərbaycanın diaspor təşkilatlarının hamısının cəlb edilməsi zəruriliyinə toxunan Qadınlar Şurası sədrinin müavini hesab edir ki, bütün qurumlar bir ad altında birləşməlidir. Onun qənaətinə, diaspor təşkilatları tək-tək güclü ola bilmədiklərindən qurumlar yalnız vahid mövqedən çıxış etməlidirlər:

"Diaspor təşkilatlarımızın hamısı bir araya gəldikdə bu, müəyyən effekt verə bilər. Buna görə də hesab edirəm ki, yaradılmış təşkilatlarımızın birliyinə ciddi ehtiyac var. Arzu edərdim ki, Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin 9-cu qurultayında bütün beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri iştirak etsin. Biz o zaman güclü olacağıq ki, Azərbaycan həqiqətlərinə birgə aydınlıq gətirək və ümummilli məsələlərin həllinə hesablanmış işimizi sürətləndirək". H.Məmmədova yalnız bu zaman ermənilərin haqqımızda uydurduğu yalan informasiyaların əksəffekt verəcəyini düşünür. Onun sözlərinə görə, bədnam qonşularımız nəinki azərbaycanlılarla birgə yaşadıkları ölkələrdə soydaşlarımızın, eləcə də həmin dövlətlərdəki digər xalqların hüquqlarını pozur, onların haqqını tapdayır: "Ermənilərin haqqımızda yalan informasiyalar yayması beynəlxalq hüquq normalarına sığmayan məsələdir. Beynəlxalq hüquq çərçivəsində elə qanunlar işlənib-hazırlanmalıdır ki, bədnam qonşularımız azərbaycançılıq ideyası ilə bağlı danışıqları yalanlara görə beynəlxalq hüquq məhkəmələrinə cəlb edilsinlər. Avropa ölkələrində yaşayan xalqlar bu zaman Azərbaycanın səsinin haqq səsi olduğunu anlayacaqlar. Onlar respublikamızın torpaqlarını işğal edildiyini, milyondan artıq soydaşımızın məcburi köçkün kimi yaşadığını başa düşəcək, digər həqiqətlərlə də məlumatlandırılacaqlar".

Türkçülük vahid ideya olmalıdır

DAK üzvü, rejissor Əmir Pəhləvan 9-cu qurultaydan çox yeniliklər gözləyir. O, ali toplantının türksoylu xalqları qurultay olmasını arzulayır. Konqres fəali hesab edir ki, ali toplantı türkçülüğü tam təsdiqləməli, milli kimliyimizi möhürləməlidir: "Mən Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin 9-cu qurultayından çox şey gözləyirəm. Əgər orada türkçülüğün vahid ideya kimi tam təsdiqlənməsini təmin edə bilməsək, bundan sonra heç bir toplantıdan söhbət gedə bilməz. Çünki vətəndən pərən-pərən düşmüş və Azərbaycanından kənarında mühacir həyatı yaşayan soydaşlarımızın bir arzusu, şüarı, bir nəğməsi olmalıdır - mən türk millətindən, islam ümmətindənəm, Azərbaycan məmləkətindənəm. Bugünkü azərbaycançılıq məhz həmin 3 təməl üzərində

qurulub. Ümummilli ideyalarımız öz gələcəyini bununla müəyyənləşdirir". DAK-ın indiyə qədərki fəaliyyətindən razı qaldığını vurğulayan Konqres fəalı digər həmkarları kimi, təşkilatın keşməkeşli həyat yolu keçdiyini bildirdi. O vurğuladı ki, diaspor təşkilatının addımladığı cığırlarda xeyli maneələr, daş-kəsək olub: "Dünya Azərbaycanlıları Konqresi keçdiyi keşməkeşli yolda özünü Konqres kimi təsdiq edə bilib. Hər halda, bütün bu cür işlərə görə Konqresin fəaliyyətini müsbət qiymətləndirirəm. 9-cu qurultay bütün məsələləri açacaq".

Həftə içi.-6 iyul.-2007-ci il

Almaniyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Məşvərət Şurası yaradılmışdır

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, bu münasibətlə Maynts şəhərində təntənəli tədbir keçirilmişdir.

Azərbaycanın Almaniyadakı səfiri Pərviz Şahbazov çıxış edərək, ölkələrimiz arasında münasibətlərin bugünkü səviyyəsi barədə məlumat vermişdir. Səfir bildirmişdir ki, Almaniyanın Azərbaycana marağı getdikcə artır və bütün sahələrdə əməkdaşlıq genişlənilir. Bu günlərdə Bakıda keçirilməsi nəzərdə tutulan Azərbaycan-Almaniya Enerji Forumu da əməkdaşlığın daha bir təzahürüdür.

Tədbirdə iştirak edən Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Azərbaycan diasporunun hazırkı vəziyyəti barədə məlumat vermiş, Almaniyadakı diaspor təşkilatlarımızın Dövlət Komitəsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirmişdir. Nazim İbrahimov Məşvərət Şurasının Dövlət Komitəsi tərəfindən dəstəklənəcəyini qeyd etmişdir.

Sonda Məşvərət Şurasında birləşən diaspor təşkilatları birgə bəyanat qəbul etmişlər.

AzərTAc.-6 iyul.-2007-ci il

Almaniyada Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyət proqramı təsdiq edilmişdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, iyulun 6-da Almaniyanın Maynts şəhərində Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin iclası keçirilmişdir. Maynts bələdiyyəsinin binasında keçirilən iclasda bələdiyyə başçısı Yens Boytel iştirakçıları salamlamış, Mayntda Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti üçün hər cür şərait yaradıldığını bildirmiş və şəhər bələdiyyəsinin nəzdindəki Axsaylı Xalqlar Məclisinə iki azərbaycanlının da üzv seçilməsini yüksək dəyərləndirmişdir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov çıxışında qurumun gördüyü işlər barədə məlumat vermiş, Azərbaycan diasporunun yaşadıkları cəmiyyətlərdə daha yüksək mövqe tutmasına yardım məqsədi ilə xüsusi proqramlar işlənilib hazırlandığından danışıbmışdır. Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II qurultayından keçən dövr ərzində görülən işlər barədə iclas iştirakçılarına məlumat verən təşkilatın prezidenti Natiq Ağamirov isə həmin qurultayın Qətnaməsinə uyğun olaraq hazırlanmış 2007-2009-cu illər üçün Fəaliyyət Proqramını müzakirəyə təqdim etmişdir. İclasda Fəaliyyət Proqramı təsdiqlənmiş və qərara alınmışdır ki, bu sənəddən irəli gələn vəzifələr barədə iki ay müddətində tədbirlər planı işlənilib hazırlansın. Proqramdan irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsini əlaqələndirmək İcraiyyə Komitəsinin üzvlərinə və AAK-ın Əlaqələndirici Katibliyinə həvalə edilmişdir. Katiblik sənədin icrası istiqamətində həyata keçiriləcək bütün tədbirlər barədə İcraiyyə Komitəsinin üzvlərinə mütəmadi məlumat verəcək və hər ilin sonunda Fəaliyyət Proqramının icrası barədə hesabat hazırlayacaqdır. Tezliklə Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyətinin operativliyini təmin etmək məqsədi ilə Berlin şəhərində AAK-ın Əlaqələndirici Katibliyinin ofisi yaradılacaqdır.

Həmçinin “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”ndan irəli gələn məsələlərin də diqqət mərkəzində olduğu iclasda quruma üzv olan təşkilatların təklifləri dinlənilmiş, eləcə də Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, doğma Vətənlə əlaqələrinin inkişafı, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, ictimai-siyasi həyata inteqrasiyanın sürətləndirilməsi yolları barədə fikir mübadiləsi aparılmışdır. Bundan başqa Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin tədbirində Azərbaycan xalqının mədəni irsinin təbliği, xalqımızın tarixi və müasir həyatı ilə bağlı həqiqətlərin Avropa ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində görülməsi zəruri olan tədbirlərdən danışılmış, onların həyata keçirilməsi yolları müzakirə olunmuşdur.

İclasda Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin xüsusi mükafatı da təsis edilmişdir. Mükafatın hər il dekabrın 31-də – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi günündə Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, mədəni irsimizin təbliği, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi sahəsində xüsusi xidmətləri olan diaspor təşkilatlarına, ayrı-ayrı şəxslərə təqdim edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Tədbir çərçivəsində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin internet saytının təqdimatı keçirilmişdir. Yaxın vaxtlarda Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin mətbu orqanının da nəşrə başlaması təklif edilmişdir. Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin iclasında Almaniya, Litva, Bolqarıstan, Macarıstan, Çexiya və Rusiyadakı diaspor təşkilatlarımızın, o cümlədən Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin rəhbərləri iştirak etmişlər.

AzərTAc.-6 iyul.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin yeni sədri seçilmişdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) iyulun 7-8-də Almaniyanın Köln şəhərində keçirilmiş IX qurultayında qurumun yeni sədri seçilmişdir. Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurası idarə heyətinin üzvü Qulamrza Təbrizi üç namizəd arasında daha çox səs toplayaraq Konqresin sədri seçilmişdir. Qurultayda Azərbaycandan səsvermə hüququna malik 80 nəfər, həmçinin qonaq qisminə 50-yə yaxın soydaşımız iştirak etmişdir. Ümumilikdə, toplantıya müxtəlif ölkələrdə fəaliyyət göstərən təşkilatlardan 200-dək nümayəndə qatılmışdır.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov tədbirdə çıxış edərək, Prezident İlham Əliyevin təbriklərini çatdırmışdır.

DAK-ın əvvəlki sədri Cavad Derəxti hesabat vermiş, təşkilatın bugünkü vəziyyəti, 10 illik fəaliyyəti dövründə görülən işlər, diaspora problemləri geniş müzakirə olunmuşdur.

Konqresin nizamnamə və strukturunda dəyişiklik edilmiş, 17 nəfərdən ibarət yeni idarə heyəti yaradılmışdır.

Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Cavad Derəxti və Qulamrza Təbrizi ilə görüşmüş, hər ikisinə uğurlar arzulamışdır.

DAK-ın qurultaylarının ildə bir dəfə keçirilməsi qərara alınmışdır.

AzərTAc.-9 iyul.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin yeni sədri – Qulamrza Səbri Təbrizi

Qüdrət Piriyev

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin (DAK) Almaniyanın Köln şəhərində keçirilən IX qurultayı öz işini başa çatdırdı. İki gün davam edən qurultay Cənubi Azərbaycanda baş verən hadisələr, Dağlıq Qarabağ probleminin həlli yolları, xaricdəki Azərbaycan diasporlarının fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi, mühacir həyatı sürən soydaşlarımızın bir araya gətirilməsi və digər məsələləri müzakirə etmiş, habelə təşkilati məsələlərə baxmışdır.

Qurultayda Azərbaycandan səsvermə hüququna malik 80 nəfər, həmçinin qonaq qismində 50-yə yaxın soydaşımız iştirak etmiş, ümumilikdə, toplantıya müxtəlif ölkələrdə fəaliyyət göstərən təşkilatlardan 200-dək nümayəndə qatılmışdır.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov tədbirdə çıxış edərək, Prezident İlham Əliyevin təbriklərini çatdırmışdır.

Qurultay DAK-ın yeni nizamnaməsini müzakirəyə çıxararaq qəbul etmişdir. Yeni nizamnaməyə görə, DAK-ın Məclisi ləğv olunmuş, əvəzində 17 nəfərdən ibarət İdarə Heyəti yaradılmışdır. İdarə Heyəti üzvlərinin 4-ü Azərbaycandan, 4-ü MDB respublikalarından, 9-u isə digər ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız arasından seçilmişdir. Ölkəmizi DAK-ın İdarə Heyətində tanınmış ziyalılar – millət vəkili Sabir Rüstəmxanlı, professorlar Paşa Qəlbinur, Vaqif Sultanlı və Adil Minbaşı təmsil edirlər.

Qurultayda həmçinin DAK-ın sədri seçilmişdir. İndiyədək qurumun sədrini qurultay seçirdi. Yeni nizamnaməyə görə, bu səlahiyyət İdarə Heyətinə verilib. Böyük Britaniyanın Edinburq Universitetinin professoru Qulamrza Səbri Təbrizi alternativ əsasda İdarə Heyətinin 17 üzvündən 10-nun səsini qazanaraq Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri seçilmişdir.

Qulamrza Səbri Təbrizi 1934-cü ildə Təbrizdə anadan olmuşdur. Əvvəlcə mollaxanada, sonra isə xüsusi məktəblərdə təhsil almışdır. 1953–58-ci illərdə Təbriz Universitetinin fars və ingilis filologiyası fakültəsini bitirmişdir.

Yeniyyətə və gənclik illəri Seyid Cəfər Pişəvərinin rəhbərlik etdiyi Azərbaycanın Milli Hökuməti dövrünə düşdüyü üçün bu tarixi hadisə onun yaddaşında silinməz izlər buraxaraq, sonrakı həyat və mübarizə yolunu müəyyənləşdirmişdir. Daimi təqiblərdən yaxa qurtarmaq üçün Q.Təbrizi 1959-cu ildə Təbrizi tərk etməyə məcbur olmuşdur. Əvvəlcə Türkiyədə yaşamış, İstanbul Universitetinin doktoranturasına qəbul olmuşdur.

O, 1960-cı ildə Türkiyədə hökumət çevrilişi ilə əlaqədar İngiltərəyə mühacirət etmişdir. Londonda müxtəlif yerlərdə çalışmaqla bərabər, ali təhsilini də davam etdirmişdir. Təkrar magistr təhsili almış və doktorluq dissertasiyası üzərində işləməyə başlamışdır. Bir müddət BBC şirkətində jurnalistlik fəaliyyətilə məşğul olmuşdur.

Soydaşımız 1969-cu ildə Edinburq Universitetində “Vilyam Bleykin dialektik fikri: ədəbi və sosial görüşləri” mövzusunda uğurla doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1973-cü ildə Londonda nəşr etdirdiyi “Vilyam Bleykin behişi və cəhənnəmi” kitabı Qulamrza Təbriziyə böyük şöhrət qazandırmışdır. O vaxt ingilis mətbuatı yazırdı ki, bu əsər Vilyam Bleyki özümüzə qaytardı.

Q.S.Təbrizi təkcə elm sahəsində deyil, poeziya aləmində də böyük uğur qazanmışdır. İndiyədək onun onlarca şer kitabı, publisistik əsərləri işıq üzü görmüşdür. Zəmanəmizin bir sıra ümumbəşəri problemlərinə Azərbaycan dünyasından baxan filosof-şairin yaradıcılığının əsas leytmotivi Vətən eşqi, yurd həsrətidir. Professor Təbrizi öz xalqının, onun zəngin tarixinin, mədəniyyətinin, milli-mənəvi dəyərlərinin yorulmaz təbliğatçısıdır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən konfranslarda, simpoziumlarda çıxış etmiş, mötəbər universitetlərdə mühazirələr oxumuşdur.

Qulamrza bəyin Bakıya ilk gəlişi 20 il bundan əvvəl – professor Abbas Zamanovun dəvəti ilə baş tutmuşdur. Bir il sonra Mirzə Fətəli Axundovun 175 illik yubiley təntənələrində iştirak etmək üçün yenidən Azərbaycana gəlmişdir. Azərbaycan dövlət müstəqilliyi qazandıqdan sonra bu gediş-gəliş müntəzəm xarakter almışdır. Bakını da Təbriz qədər özünə doğma bilir.

Q.S.Təbrizinin xaricdəki Azərbaycan diasporlarının işinin təşkili və onların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi sahəsində sanballı xidmətləri var. O, Dünya azərbaycanlılarının Bakıda keçirilən hər iki qurultayının iştirakçısı olmuşdur. Ümummillə lider Heydər Əliyevin təklifi ilə Qulamrza Təbrizi I qurultayda Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurası İdarə Heyəti sədrinin müavini seçilmişdir. Onun bu sahədəki fəaliyyəti Prezident İlham Əliyev tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. Dövlət başçısının sərəncamı ilə Q.S.Təbrizi “Tərəqqi” medalına layiq görülmüşdür.

Qulamrza bəy qayğıkeş ailə başçısıdır, iki oğul və iki qız atasıdır. Doğma xalqının yolunda hər cür sınaqlardan ləyaqətlə çıxmış, böyük ürək sahibi olan professor Qulamrza Səbri Təbrizi, şübhəsiz, Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin rəhbəri kimi məsuliyyətli bir işin öhdəsindən də bacarıqla gələcək, bu nəcib missiyamı şərəflə yerinə yetirəcəkdir. Ona uğurlar arzulayırıq!

Xalq qəzeti.-10 iyul.-2007-ci il

Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin internet saytı yaradılmışdır

AzərTAc xəbər verir ki, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin (AAK) internet saytı yaradılmışdır. Yaxın vaxtlarda Konqresin mətbu orqanının nəşrə başlaması da nəzərdə tutulmuşdur. İnternet saytı və mətbu orqanı AAK-ın fəaliyyəti barədə tam, dolğun məlumatların əldə olunmasında, eləcə də Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında mühüm rol oynayacaqdır.

AzərTAc.-12 iyul.-2007-ci il

Diaspor hərəkəti keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyur

Xuraman İsmayılqızı

Nazim İbrahimov: Məşvərət Şurası vahid təşkilatın yaradılmasına doğru atılan addımdır. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü və fədakarlığı sayəsində yaradılan, formalaşan və vahid qüvvə kimi fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarında birləşən soydaşlarımız məşkunlaşdıqları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında mühüm rol oynayırlar. Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının qurultaylarını diasporumuzun inkişafı naminə atılan mühüm, əhəmiyyətli addım hesab edən və “Azərbaycan dövlətinin möhkəm olması dünyada yaşayan azərbaycanlıların mövqeyini möhkəmləndirir” söyləyən Prezident İlham Əliyev bu sahədə həyata keçirilən tədbirlərin yeni mərhələ üzrə, zamanın tələbinə uyğun istiqamətləndirilməsi üçün bütün imkanlardan bəhrələnməyi tövsiyə edir. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın qüvvəsindən istifadəni hər zaman üçün prioritet hesab edən dövlət başçısı bildirmişdir ki, Azərbaycan həqiqətlərini, problemlərini, eyni zamanda ölkəmizin artan nüfuzunu, önəmini, dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq, əlbəttə ki, bizim ümumi işimizə çox böyük töhfə olacaqdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin (XÖYADK) fəaliyyətə başlaması isə diaspor hərəkətinin güclənməsini və soydaşlarımızın təşkilatlanmasını intensivləşdirdi.

Komitənin sədri Nazim İbrahimovun Almaniya Federativ Respublikasına iyulun 3-dən 9-dək davam edən səfəri bu baxımdan maraqlı və uğurlu olub.

Cari ilin may ayında Bakıya gələn Mayns şəhər bələdiyyə başçısı Yens Voytelin dəvəti ilə baş tutan səfərin yekunlarına dair keçirilən mətbuat konfransında bir daha bildirilmişdir ki, artıq vahid qüvvə kimi formalaşan diaspor təşkilatımızın fəaliyyəti Almaniya -Azərbaycan arasında əməkdaşlığın güclənməsinə şərait yaradır. Ölkəmizə daim dost münasibətdə olan Almaniya səfərinin məqsədi barədə məlumat verən komitə sədri qeyd etdi ki, bu ölkədə fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımızın Məşvərət Şurasının yaradılması ilə daha böyük perspektivlərin təmali qoyuldu.

“Mayns şəhərində Məşvərət Şurasının yaradılması bir çox cəhətdən əhəmiyyətlidir” söyləyən komitə sədri ən vacib məqamlara toxundu:

- Azərbaycanın Almaniyaadakı səfiri Pərviz Şahbazovun da iştirak etdiyi tədbirdə yeni yaradılan Məşvərət Surası diaspor təşkilatımızın keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoyması kimi xarakterizə olunmalıdır. Qitə dövlətləri arasında iqtisadi potensialı və nüfuzu ilə seçilən, qüdrətli dövlət kimi tanınan və soydaşlarımızın daha sıx məşkunlaşdığı Almaniya belə bir qurumun yaradılması hər şeydən əvvəl Azərbaycanın Avropaya inteqrasiya siyasətinə dəstəkdir. Şuranın fəaliyyəti ilə Azərbaycan həqiqətlərinin, o cümlədən xalqımızın məruz qaldığı terror aktlarının, Ermənistan- Azərbaycan , Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yaranma səbəblərinin təbliğatına böyük imkan yaranacaq. Başlıca məqsədlərdən biri də Azərbaycan xalqının qədim tarixi, zəngin mədəni irsi barədə Avropa xalqlarına məlumat çatdırmaq , bu ölkədəki icmaların fəaliyyətini koordinasiya etmək, səyləri birləşdirməkdir.

Qeyd olundu ki, yeni yaradılan qurum diaspor təşkilatlarının könüllü şəkildə iştirak edəcəkləri məşvərətçi orqan olmaqla birliklər arasında əlaqələndirmə missiyasını da həyata keçirəcək. Altı ay ərzində formalaşacaq Şuraya rəhbərlik rotasiya qaydası ilə həyata keçiriləcək. Sədrlik MŞ-ya üzv təşkilatların adlarına uyğun olaraq, Azərbaycan əlifbasının qaydalarına müvafiq sıra ilə onların rəhbərləri arasından seçiləcək.

Almaniyaya səfəri zamanı Avropa Azərbaycanlıları Konqresi (AAK) İcraiyyə Komitəsinin iclasında iştirakı barədə məlumat verən Nazim İbrahimov bildirdi ki, aparılan müzakirələrdə Azərbaycan diasporunun fəaliyyət göstərdiyi cəmiyyətlərdə daha yüksək mövqe qazanması üçün nəzərdə tutulan və 2007-2009-cu illəri əhatə edən Fəaliyyət Proqramı qəbul olundu. AAK-nin II qurultayının Əsasnaməsinə uyğun olaraq hazırlanmış Proqramdan irəli gələn vəzifələrin icrası Konqresin İcraiyyə Komitəsinə və AAK-nin Əlaqələndirici Katibliyinə həvalə olundu.

Perspektivlər barədə məlumat verən N.İbrahimovun açıqlamalarından bəlli oldu ki, Konqresin fəaliyyətinin operativliyini təmin etmək məqsədilə AAK-nin Berlində ofisi yaradılacaq, həmçinin “Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”ndan irəli gələn məsələlər diqqət mərkəzində saxlanılacaq.

Hər il dekabrın 31-də- Dünya Azərbaycanlılarının həmrəyliyi günündə verilməsi üçün təsis olunan Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin Xüsusi mükafatı haqqında məlumat verən sədr bildirdi ki, təltif bir neçə nominasiya üzrə keçiriləcək. Avropa ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, mədəni irsimizin təbliği sahəsində fərqlənənlər, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin yaradılıb, möhkəmlənməsində xidmətləri olanlar bu mükafata layiq görüləcəklər.

“AAK-nin internet saytının açılması da təbliğatımızın güclənməsinə imkan yaradacaq” söyləyən komitə sədri bildirdi ki, yaxın zamanlarda Konqresin mətbu orqanının nəşrə başlaması da nəzərdə tutulub. Almaniyada olarkən Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayında iştirak etdiyini diqqətə çatdıran N.İbrahimov “Azərbaycanın dövlət siyasətinə uyğun fəaliyyət göstərən bütün diaspor təşkilatları ilə əlaqə yaratmaq, əlbir fəaliyyət göstərmək ümumi işimizə xeyir gətirər” söylədi.

“Bizim bir prinsipimiz var. Azərbaycanın səsisini dünyaya çatdıran, dövlətçiliyimizin, milli ideyalarımızın və azərbaycançılığın təbliğinə çalışan bütün təşkilatlarla əməkdaşlıqda maraqlıyıq. DAK-in yeni rəhbərliyini dəstəkləyirik. Qurultayda söylədiyim sözləri bir daha təkrarlayıram: Azərbaycan dövləti sizin başınızın üstündə, hökuməti isə yanınızda olsun”.

N.İbrahimov mətbuat konfransında jurnalistlərin çoxsaylı suallarını cavablandırdı.

İki sahil.-13 iyul.-2007-ci il

DAK Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı silsilə tədbirlər keçirəcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, bu fikir Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin yeni seçilmiş sədri, Edinburq Universitetinin professoru Qulamrza Səbri-Təbrizinin iyulun 17-də keçirdiyi mətbuat konfransında səslənmişdir.

Qulamrza Səbri-Təbrizi demişdir ki, iyulun 7-8-də Almanyanın Köln şəhərində DAK-ın doqquzuncu qurultayı keçirilmişdir. 20 ölkədən 250 nümayəndənin iştirak etdiyi qurultayda yeni sədr seçkisi ilə yanaşı, struktur dəyişikliyi də edilmişdir. Yeni nizamnaməyə əsasən məclis ləğv edilmiş, əvəzində 17 nəfərdən ibarət idarə heyəti yaradılmışdır. İdarə heyətinə Avropa və Amerika ölkələrindən 9 nəfər, MDB dövlətlərindən 4, Azərbaycandan isə 4 nəfər seçilmişdir.

DAK Azərbaycanın milli dövlətçilik maraqlarını əsas götürməklə, xalqımızın adət-ənənələrinin dünyada tanıtılmasında, eləcə də üzləşdiyi problemlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında, azərbaycanlıların hüquqlarının müdafiəsində səylərini artıracaqdır. Qurum Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı silsilə tədbirlər planı hazırlamışdır. DAK rəhbəri demişdir ki, erməni diasporunun yalan və iftiralarının qarşısının alınması və problemin əsl mahiyyətinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məqsədilə Edinburq Universitetində azərbaycanlı alim və ziyalıların iştirakı ilə seminar keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə həsr olunan belə seminarların Fransada, Avropanın digər ölkələrində, MDB-də, eləcə də ABŞ-da keçirilməsi də planlaşdırılmışdır.

Sonra DAK sədrinin müavinləri, idarə heyətinin bəzi üzvləri çıxış etmiş, görülcək işlərdən danışıq, problemlərdən söz açmışlar.

AzərTAc.-17 iyul.-2007-ci il

ÜAK-da azərbaycanlı abituriyentlərin Rusiya ali məktəblərinə qəbul imtahanları keçirilmişdir

Asya Hacıadə,

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri

Moskva

İyulun 18-də Moskvada, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin binasında Rusiyada yaşayan və Rusiya məktəblərini bitirən Azərbaycan vətəndaşları üçün qəbul imtahanları keçirilmişdir.

Rusiya Təhsil Nazirliyi ikitərəfli sazişə əsasən öz ali məktəblərinə Azərbaycandan olan abituriyentlər üçün norma ayırır. Azərbaycan Təhsil Nazirliyi isə bu yerlərin bir hissəsini, milliyyətindən asılı olmayaraq müəyyən səbəblərdən Rusiyada yaşayan və orada kamal attestatı alan Azərbaycan vətəndaşları üçün ayırır. Bu il ilk dəfə ÜAK qəbul imtahanlarını Heydər Əliyev Fondunun Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəliyi ilə birlikdə keçirmişdir. İmtahanlardan əvvəl keçirilən rəsmi hissədə Heydər Əliyev Fondunun Rusiya Federasiyasındakı nümayəndəsi Leyla xanım Əliyeva, habelə ÜAK-ın Təhsil Komitəsinin sədri Tofiq Məlikli, komitənin sədr müavini Xumar Əliyeva, Konqresin icraçı direktoru Eldar Quliyev, abituriyentlərin valideynləri çıxış etmişlər.

Leyla Əliyeva ali məktəblərə qəbul imtahanlarında iştirak edən həmvətənlərimizi təbrik edərək onlara uğurlar arzulamış və əmin olduğunu bildirmişdir ki, gənclərin hamısı sınaqdan müvəffəqiyyətlə çıxacaqlar. Leyla Əliyeva demişdir: "Biz, Rusiyada oxuyan və işləyən gənclər Azərbaycanı ləyaqətlə təmsil etməli və tanıtmalıyıq. Heydər Əliyev Fondu təhsilə çox böyük diqqət yetirir. Yarandığı vaxtdan ötən üç il ərzində Fondun təşəbbüsü ilə Azərbaycanda 190-a yaxın məktəb tikilmiş və yenidən qurulmuşdur. Fond dünyada - Pakistanda, Rusiyada, Türkiyədə, Rumıniyada məktəblər tikir və təhsilə yardım edir. Hazırda Rusiyada da Fondun nümayəndəliyi fəaliyyət göstərir. Biz bütün sahələrdə çox işlər görəcəyik və düşünürəm ki, böyük uğurlar qazanacağıq".

Tofiq Məlikli, Xumar Əliyeva və Eldar Quliyev qəbul imtahanlarının təşkilinə görə Heydər Əliyev Fondunun nümayəndəsi L.Əliyevaya, Azərbaycan və Rusiya hökumətlərinə təşəkkürlərini bildirmişlər. Diasporun nümayəndələri vurğulamışlar ki, bu, Rusiya ərazisində yaşayan bütün azərbaycanlılar üçün fərəhli hadisədir və həmvətənlərimizə Rusiyanın aparıcı dövlət ali məktəblərində təhsil almaq imkanı verəcəkdir. Abituriyentlərin valideynləri övladlarına Rusiyada təhsillərini davam etdirmək imkanı yaratdıqlarına görə Azərbaycan dövlətinə, ölkə Prezidenti İlham Əliyevə, habelə Heydər Əliyev Fonduna, Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinə və hər iki ölkənin təhsil nazirliklərinə minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

Təntənəli hissədən sonra Leyla Əliyeva test tapşırıqları olan zərfi açmışdır. Bu il Rusiyanın müxtəlif regionlarında orta məktəbləri uğurla, bəziləri isə qızıl və gümüş medallarla bitirən 26 abituriyent imtahan vermişdir. Son illər Rusiyada bu sistem üzrə 30 nəfər azərbaycanlı tələbə təhsil alır.

Sonra Leyla Əliyeva ÜAK-ın Təhsil komitəsinin üzvləri ilə görüşmüşdür. Onlar qurumun fəaliyyəti, əldə olunmuş nailiyyətlər barədə ətraflı məlumat vermişlər.

Azərbaycan.-19 iyul.-2007-ci il

Diaspora mətbuatı

Azərbaycan diasporunun coğrafi mövqeyi genişlənərək, Asiya və Avropadan başlayaraq, Amerika, Afrika və Avstraliyadək yayılmışdır

Nəzakət Ələddinqızı

Bu gün Azərbaycan milli mətbuatının 132 illik tarixini qeyd edirik. Milli mətbuatımız böyük mütəfəkkirlərinin əməyi sayəsində zaman-zaman inkişaf edərək, genişlənmiş, xalqın istək və arzularını, Azərbaycan həqiqətlərini - ictimai, siyasi, mədəni hadisələri işıqlandıran orqana çevrilmişdir. Qələm, söz əhlinin fədakarlığı milli mətbuatın inkişafına mane olan kəslərin üzərində qələbə çalaraq formalaşdı, "Sözün düzünü demək hünərdir" prinsipi ilə ziyalıları ətrafına toplaya bildi. Dövrün, zamanın carçısına çevrildi. Milli mətbuatın təşəkkül tapması prosesini o qədər sürətlə gədirdi ki, onların sayı durmadan artırdı. Qeyd edək ki, milli mətbuatın nümayəndələri Azərbaycanda nəşr olunan nümunələrlə kifayətlənməyib, dünyanın müxtəlif ölkələrində belə qəzetlərin nəşrinə başlamışdılar. Müxtəlif maneələrə baxmayaraq, diaspor mətbuatının təməli daşı qoyuldu. Beləliklə, zaman ötdükcə milli mətbuatımız təşəkkül taparaq, dünyanın müxtəlif ölkələrində çətinliklərlə olsa da çap olunur, ana dilində soydaşlarımıza ictimai, siyasi, iqtisadi, mədəni həyatdan söz açırdı. Yetişən ziyalılar qələmə güc verərək xalqa həqiqəti çatdırmaq, onları qəflət yuxusundan oyatmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edib, qorxu hissini özlərindən uzaqlaşdırırdılar.

XIX əsrin ortalarından başlayaraq Azərbaycan diaspor mətbuatı formalaşmış, XX əsrin ilk illərində artıq mətbuat orqanlarının inkişafı sürətlənmişdi. 1903-cü ildə yeni bir diaspora mətbuatı işıq üzünə görməyə başladı. Bu maarifpərvər ziyalı Məmmədəğa Şaxtaxtının böyük əziyyətlər hesabına nəşr etdirdiyi "Şərqi-Rus" qəzeti idi. Həftədə üç dəfə türk dilində çap edilən "Şərqi-Rus" Tiflisdəki Azərbaycan diasporunun böyük xidməti nəticəsində oxuculara təqdim olunmuşdur. 1903-cü ildən 1905-ci ilə qədər iki il müddətində işıq üzünə görünən qəzetin cəmi 377 nömrəsi çıxmışdı.

Bildiyimiz kimi, bir qisim Azərbaycan ziyalılarının həyatı, fəaliyyəti Tiflislə sıx bağlı olmuş və onlar həmin şəhərdə ana dilində qəzet və məcmuələr çap etdirərək, orada yaşayan soydaşlarımıza xidmət göstərərək, problemləri müxtəlif yollarla dövrü mətbuatda əks etdirirdilər. 1905-ci ildə "Şərqi-Rus" qapandıqdan sonra, 1918-ci ildə Tiflisdə yeni bir mətbu orqan "Gələcək" ictimai-siyasi, ədəbi qəzet çap olunur. Bu qəzet Mərkəzi Müsəlman Təşkilatı olan "Hümmət" Menşevik Sosial-Demokrat Firqəsinin orqanı idi. Elə həmin il Tiflisdə yeni bir məcmuə də - "Gənclər yurdu" çap edilir. Bala Məmmədzadə və F.T.Hacızadə məcmuənin redaktoru olmuşlar. Qeyd edim ki, "Gənclik" qəzeti həftədə iki dəfə, "Gənclik yurdu" isə ilkin mərhələrdə ayda iki dəfə, sonra isə həftədə bir dəfə buraxılmışdır.

"Bürhani-Tərəqqi"

Zaman ötdükcə Azərbaycan diaspor mətbuatı bu və digər ölkələrdə daha da inkişaf edərək formalaşdı. Rusiya imperiyasının tərkibində olan bölgələrdə də belə qəzetlər çap olunaraq, xalqın mədəniyyətini, milli dəyərlərini təmsil etdirdi. Azərbaycan ziyalılarından olan Mustafa Lütfü İsmayıl Şirvanski 1911-ci ildə Həştərxanda "Bürhani-Tərəqqi" adlı ədəbi, ictimai-siyasi qəzet yaradır. Bu uğurlu hadisədən sonra Kırıda da (1918-ci ildə) "Millət" adlı qəzet fəaliyyətə başlamış və bu mətbu orqan Kırım Müsəlmanları İcra Komitəsi tərəfindən işıq üzü görmüşdür. Qeyd etdiyim qəzetlər orada yaşayan azərbaycanlılarla yanaşı, bu və ya digər xalqların nümayəndələrinə də təsir göstərmiş, Azərbaycan və onun mədəniyyəti ilə bağlı təsəvvür oyatmışdır.

XX əsrin ilk illərində Rusiyanın paytaxt şəhəri olan Sankt-Peterburuqda yaşayan soydaşlarımızın sayı kifayət qədər olduğundan, həmin məkanda da Azərbaycan diaspora mətbuatının formalaşması təbii proses idi. Bu baxımdan, qeyd edirəm ki, 1906-cı illərdə çıxan həftəlik "Nur" qəzeti azəri türklərinin elmi, ictimai-mədəni həyatını səhifələrində işıqlandırır.

Almaniyada Azərbaycan diaspora mətbuatının əsasının qoyulma tarixi

Dünyanın bir çox ölkələrinə qapı açan azərbaycanlılar XX əsrin inkişaf etmiş dövlətlərindən olan Almaniyaya da üz tutur, oranın mədəniyyətini öyrənməyə çalışırdılar. Azərbaycan diaspora mətbuatının tədqiqatçılarından biri qeyd edir ki, yazır ki, Almaniya da öz demokratik yönümü ilə, mədəni inşikafı və XX əsrin başlanğıcında azəri türklərinin diqqətini cəlb etmiş ölkələrdəndir. Dünyaya qot memarlığını, Albrext Dürer rəsmlərini, Bethoven musiqisini, Vaqner bəstələrini, Kant, Hegel, Feyerbax fəlsəfəsini, Göte, Şiller poeziya və dramaturgiyasını vermiş Almaniya istibdad quruluşunun İrandan qovub-dağıtdığı Azərbaycan mühacirlərinin sığınacağına dönmüşdür.

Berlinə pənah gətirən və orada yaşayan görkəmli ictimai xadim, qələm sahibi olan Seyid Həsən Tağızadə həmin məkanda 1915-1921-ci illərdə "Gavə" adlı aylıq qəzet çıxararaq oxuculara təqdim edir. Altı il müddətində çap olunan "Gavə" qapandıqdan sonra elə həmin il Berlində ziyalı Hüseyn Kazımzadə jurnal buraxdırır. Bundan sonra isə Berlində doktor Təqi Əfəndinin rəhbərliyi altında çıxan "Dünya" jurnalı Köln, Hamburq, Vann, Münhen kimi şəhərlərdə Azərbaycan diaspora mətbuatının əsasını qoymuşdur.

Tarixdən bizə məlum olan 1917-ci il inqilabı baş verdikdən sonra Rusiyanın paytaxtında iri şəhərlərində Azərbaycan diasporunun qəzeti və jurnalları çap edilməyə başlamışdır. Petroqradda çıxan "Hürriyyət" qəzeti Bakıdan qaçmış bolşeviklər Çingiz İldırımın, Böyükağa Tağızadənin və Mirəli Mirsadiqovun redaktorluğu ilə çap edilmişdir. Qeyd edirəm ki, bu qəzet Petroqrad Müsəlman Komissariatının həftəlik qəzeti idi. Qəzetin yaradıcı və məsul işçiləri Azərbaycan həqiqətlərini mətbu orqanlar vasitəsilə yaymağa çalışır, mübariz ruhlu qələmləri ilə həqiqətə, xalqa, insanlara humanizmə xidmət edirdilər.

Sovet imperiyası dövründə diaspora mətbuatı

Azərbaycan diaspora mətbuatının dünya ölkələrinin bir qisminə təməl daşının qoyulmasından və inkişaf mərhələlərindən söz açaraq, qeyd etməliyik ki, dünyanın bir çox ölkələrinə qapı açan ziyalılarımız vətənpərvərlik prinsipindən çıxış edərək, müxtəlif ad altında mətbu orqanlarının işıq üzü görməsinə çalışmışlar. Milli Mətbuat Günündə diaspora mətbuatına nəzər salaraq, Azərbaycan mətbuatının, bu və ya digər ölkələrdə

formalaşmasına toxunaraq, istedadlı, tanınmış qələm, zəka sahiblərinin xalqın tarixinin, milli mədəniyyətinin, adət-ənənəsinin təbliği istiqamətində yorulmaq bilmədən çalışdığının şahidi oluruq. Diaspora mətbuatından söz açarkən sovet imperiyası yarandıqdan sonra təşəkkül tapan mətbu orqanlarına nəzər salmaq yerinə düşərdi.

Sovet imperiyası yarandığı zamanda Tiflisdə Azərbaycan diaspora mətbuatı işıq üzü görür, bolşevik ruhlu yazılar dövrü mətbuatda nəşr etdirilirdi. 1918-1920-ci illərdə nəşr olunan "Al bayraq" qəzeti müsəlman ictimaiyyətinin orqanı idi. Ə.Qarayevin, Ə.Sadiqovun, M.Məhərrəmovun redaktorluğu və təşkilatçılığı ilə çıxan qəzet həftədə iki dəfə nəşr olunurdu. Tiflisdə sovet dövrünün ilk on ili ərzində müxtəlif adda Azərbaycan ziyalılarının təşəbbüsü ilə qəzetlər nəşr olunurdu. Bu haqda əldə etdiyimiz mənbələrdən belə oxuyuruq: "1921-ci ildə Tiflisdə məşhur teatr rejissoru və aktyoru Mirseyfəddin Kirmanşahlının məsul müdirliyi ilə İran Kommunist Firqəsi Xarici idarəsinin orqanı "Ədalət" qəzeti həftədə iki dəfə, cəmi 13 sayda çap edilmişdi. 1922-1927-ci ildə isə Mavərayi-Qafqaz Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi və Xalq Komissarlar Şurasının "Yeni fikir" qəzeti nəşr olundu. 1927-ci ildən qəzet "Yeni kənd" adlandırıldı. Beş ildə qəzetin 1397 sayı işıq üzü gördü. Bundan sonra, Tiflisdə 1924-cü ildə Yeni Türk Əlifbası Komitəsinin ərəb və latın əlifbası ilə "İşıq yolu" adlı qəzeti çıxmışdır. 20-ci illərin ikinci yarısında azəri türkcəsində "Qızıl şəfəq" aylıq məcmuəsi (1926-1928) də nəşr olunmuşdur".

"Dağıstan firqəsi" və "Maarif yolu"

Sovet dövründə Dağıstanın Mahaçqala və Buynaksk şəhərlərində də Azərbaycan dilində olan mətbu orqanlarının nəşrinə başlanılır. Belə ki, 1923-1929-cu illərdə çap edilən "Dağıstan firqəsi" və 1925-1929-cu illərdə çıxan "Maarif yolu" qəzetləri Azərbaycan diaspora mətbuatının nümunələridir.

Türkiyədə yaşayan azərbaycanlıların da fəaliyyət dairəsi geniş idi. Belə ki, 1952-ci ildə Ankarada buraxılan "Azərbaycan" jurnalı Türkiyədəki Azərbaycan diasporu mətbuatının nümunələrindən idi. Tanınmış ziyalıların rəhbərliyi ilə çıxan qəzet Azərbaycan ədəbiyyat və incəsənətini, azadlıq mübarizəsini əks etdirərək, xalqın milli mənafeyinin müdafiəçisi kimi çıxış edirdi.

Almaniyanın bir çox şəhərlərində Azərbaycan diaspora mətbuatının təməl daşı qoyulduqdan sonra, bu dövətdə milli mətbuatımızı təmsil edən qəzet və jurnalların sayı artmaqda davam edirdi. Almaniyanın Berlin şəhərində azərbaycanlılar "Milli yol" qəzetinin nəşrinə nail olurlar. Ədəbi, siyasi, elmi, iqtisadi və milli məcmuə olan "Milli yol" ayda iki dəfə nəşr olunurdu. Çox keçmir ki, elə həmin şəhərdə Məmmədəmin Rəsulzadənin redaktorluğu ilə ayda üç dəfə işıq üzü görən "İstiqlal" qəzeti (1932-1934) və "Qurtuluş" (1934-1938) jurnalı çap etdirilir.

XX əsrin 40-cı illərində Tehranda yeni bir diaspora mətbuatı fəaliyyətə başlayır

İranda da Azərbaycan diaspora mətbuatı davamlı olaraq nəşr olunurdu. 1941-ci ildə İranda baş verən məlum hadisədən sonra 11 illik qapalı zindan həyatından qurtulan Seyid Cəfər Pişəvəri 1942-ci ildə Tehranda "Açır" qəzetinin nəşrinə başladı. Demokratik ruhlu qəzətdə o, azadlıq ideyalarını təbliğ edən yazılar çap etdirirdi. XX əsrin 40-cı illərinin sonunda, Tehranda yeni bir diaspora mətbuatı fəaliyyətə başlayır. Bu isə Mehdizadə Rəhimlinin təsisçiliyi və Rəhim Zöhtabın redaktorluğu ilə olan "İradəyi-Azərbaycan" qəzetidir.

Qeyd edim ki, hər iki qəzet oxuculara fars dilində təqdim olunurdu. 1979-1983-cü illər arasında Tehrandə Azərbaycan dilində "Ülkər", "Dədə Qorqud", "Günəş", "Çənlibel", "Koroğlu" və başqa qəzetlər nəşr olunur, ideoloji səpkidə təbliğat işləri görülürdü. Zaman ötdükcə Azərbaycan diasporunun coğrafi mövqeyi genişlənərək, Asiya və Avropadan başlayaraq, Amerika, Afrika və Avstraliyayadək yayılmışdı. Almaniyada 1976-cı ildən başlayaraq, müxtəlif qəzet və məcmuələr "Səttarxan bayrağı", "Savalan" jurnalı, Azərbaycanın səsi", "Ocaq" və s. mətbu orqanları fəaliyyətə başlayır. Almaniyada çıxan "Girdə miz", "Ana dili" qəzetləri, "Azərbaycan" jurnalı və digər nümunələr Azərbaycan diaspora mətbuatının fəaliyyətini təcəssüm etdirir.

Qeyd edim ki, Polşada yaşayan həmyerlilərimiz də Azərbaycan diaspora mətbuatının inkişafında fəallıq nümayiş etdirmişlər. "Xudafərin" adlı ictimai-siyasi, ədəbi-bədii, elmi-kulturoloji dərgi 1995-ci ildə Polşanın Lukov şəhərində işıq üzü görür. Bu dərgi son yarım əsrdə Avropada kütləvi tirajla nəşr olunan ilk mətbu orqandır.

Bu gün də diaspora mətbuatı ideologiyasına xidmət edərək dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyətdədir.

Səs.-21 iyul.-2007-ci il

Ermənilər təşvişə düşüb

Bülənt Gürçam: "Onlar Azərbaycan diaspora təşkilatının inkişaf etməsinə, əldə etdiyi yeni-yeni nailiyyətlərə qısqançlıqla yanaşırlar"

Süleyman İsmayılbəyli

Avropa ölkələrində Azərbaycanın diaspora həyatı, bu sahədə əldə edilən nailiyyətlər barədə kifayət qədər təbliğat işləri aparan "EURO Xəbər" qəzetinin nəşrə başlamasının üç ili tamam olur. Ötən üç ərzində Azərbaycanın həqiqətləri, üzləşdiyi problemlər və Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə Avropa ictimaiyyətini yetərincə məlumatlandıran və yalançı erməni təbliğatına qarşı adekvat addımlar atan qəzet bu sahədəki fəaliyyətini qarşıdakı illərdə də davam etdirəcək. "EURO Xəbər" qəzetinin baş redaktoru Bülənt Gürçam qarşıda duran vəzifələr və yaxın gələcəkdə görülməli işlər barədə danışıb. Eyni zamanda Belçikadakı "Azərbaycan Evi"nin sədri vəzifəsini icra edən Bülənt Gürçam Azərbaycan diasporasının Avropa məkanındakı yeri və rolundan, diaspora sahəsində son illər ərzində əldə edilən uğurlar və "Azərbaycan Evi"nin fəaliyyət istiqamətləri barədə də məlumat verib.

Bülənt bəy, "EURO Xəbər" qəzeti fəaliyyət göstərdiyi üç il müddətində qarşıya qoyduğu məqsədlərə çatıbmi və rəhbərlik etdiyiniz mətbu orqan bundan sonrakı fəaliyyətini hansı istiqamətdə quracaq?

-Belçikada fəaliyyət göstərən "Azərbaycan Evi" olaraq "EURO Xəbər" qəzetini çıxarmaqda məqsədımız Azərbaycanın Avropaya inteqrasiyasına nail olmaq idi. Biz bir Avropa ölkəsində yaşadığımız görə, Azərbaycanın Avropaya inteqrasiyasında fəal rol oynamağı qarşımıza məqsəd qoymuşduq. Mövcud vəziyyətə nəzər salanda görürük ki, bir diaspora təşkilatı və mətbu orqan olaraq qarşıya qoyduğumuz məqsədlərə qismən nail olmuşuq. Belçikada fəaliyyət göstərən "Azərbaycan Evi"ni və rəhbərlik etdiyim mətbu orqana daxil olan məktubları oxuyanda belə bir qənaətə gəlmək olur. Bu, bizim üçün sevindirici haldır və bütün bunlardan ruhlanaraq fəaliyyətimizi bir qədər də aktivləşdiririk. Qəzetin tirajı tədricən artır və ölkədə fəaliyyət göstərən qabaqcıl qəzetlər sırasına daxil olur. Təbii ki, bu günə qədər əldə olunan nailiyyətlər o qədər də bizi qane etmir və daha böyük uğurlara imza atmaq istiqamətində çalışırıq. Əminəm ki, yaxın gələcəkdə qarşımıza qoyduğumuz məqsədlərə çatacaq və Azərbaycanın Avropaya inteqrasiya etməsinə əlimizdən gələn töhfəni verəcəyik.

Rəhbərlik etdiyiniz qəzeti Avropada tanımaq və yaymaq nə dərəcədə asan oldu?

- "EURO Xəbər" qəzetini Avropa üslubunda nəşr etdiyimiz üçün o qədər də problemlə üzləşmədik. Eyni zamanda Avropa Parlamentində jurnalist kimi akkreditə olunmuşam. Avropada gördüyüm və öyrəndiyim təcrübəni burada tətbiq etmişəm. "EURO Xəbər" qəzetinin üz qabığına baxanda görünür ki, Azərbaycanda nəşr olunan digər qəzetlərdən fərqlənir. Bizim qəzet siyasətdən tamamilə uzaq olan, yalnız Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılmasına, diaspora quruculuğuna, Avropaya inteqrasiyaya xidmət edən mətbu orqandır. Avropanın bir sıra ölkələrində fəaliyyət göstərən diaspora təşkilatlarımıza bizim qəzet göndərilir, o cümlədən Türkiyədə geniş şəkildə yayılır. Əldə etdiyimiz məlumatlara görə, həmin ölkələrdə qəzet yüksək səviyyədə

qarşılır. Sanki Belçikada fəaliyyət göstərən "Azərbaycan Evi" digər ölkələrdə fəaliyyət göstərən diaspora təşkilatlarına bir örnək oldu. Bizdən sonra İngiltərədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspora təşkilatı da "Araz" adlı qəzet nəşr etdi. Həmçinin Almaniya da soydaşlarımız tərəfindən yeni bir qəzet nəşr olundu. Hazırda Hollandiyada yaşayan azərbaycanlılar da qəzet nəşr etmək istiqamətində çalışırlar. Həmçinin Dünya Azərbaycanlıları Konqresi də qəzet nəşr etmək istiqamətində düşünür.

Belçikadakı "Azərbaycan Evi"nin sədri kimi Azərbaycan diasporasının mövcud durumu və onun inkişaf etməsi istiqamətində atılan addımlar və həyata keçirilən tədbirlər sizi nə dərəcədə qane edir?

- Bu, bizim ən yaralı yerimizdir. Azərbaycan diasporasının dünya və Avropa ölkələrindəki fəaliyyəti hər kəsə məlumdur. 25 il Belçikada yaşayan bir şəxs kimi mənə ən çox narahat edən məsələ budur. Təəssüf ki, bu günə qədər Azərbaycan diasporasının inkişafına tam mənada nail ola bilməmişik. Parçalanma, yeni təşkilatların yaranması, mövcud olan təşkilatların üzvlərinə düşən missiyanı yerinə yetirə bilməmələri və s. başlıca problemlərdəndir. Mövcud olan təşkilat və qurumları aktivləşdirmək əvəzinə yeni təşkilat və qurumlar yaratmaq əksinə parçalanmaya səbəb olur. Hesab edirəm ki, bir təşkilat fəaliyyət göstərdiyi halda, yenisini yaratmağa ehtiyac yoxdur. Ona görə də işimiz irəli getmir.

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayı ərəfəsində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin də toplantısı oldu və qarşıdakı illərlə bağlı konqresin fəaliyyət proqramı təsdiqləndi. Həmin fəaliyyət proqramı Avropada fəaliyyət göstərən diaspora təşkilatlarının daha da aktivləşməsinə hansı müsbət təsir göstərəcək? Ümumiyyətlə, AAK-ın fəaliyyətini necə qiymətləndirirsiniz?

-Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının I Bakı forumu çərçivəsində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin Azərbaycanda keçirilən toplantısında iştirak etmişəm və həmin toplantıda müəyyən təkliflər irəli sürmüşəm. Ümumiyyətlə, mənə konqresin fəaliyyəti tam mənada qane etmir. Çünki Avropa təkəcə Almaniya demək deyil. Avropanın mərkəzi Brüssel hesab olunur və Avropada hər hansı bir fəaliyyət göstərilirsə, ilk növbədə bu fəaliyyət özünü Brüsseldə büruzə verməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, əksər beynəlxalq təşkilatların mərkəzi ofisi məhz Brüsseldə yerləşir. Zənnimcə, Avropa Azərbaycanlıları Konqresini Brüsseldən idarə etmək lazımdır. Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyət proqramına gəlincə, həmin proqramda nələrin nəzərdə tutulduğu, qarşıya hansı məqsədlərin qoyulduğundan xəbərdar deyiləm. Ona görə də indidən nəşə söyləmək çətindir.

Azərbaycan və türk diaspora rəhbərlərinin I Bakı forumundan sonra hər iki ölkənin diaspora təşkilatlarının birgə fəaliyyəti istiqamətində Belçikada hansı işlər həyata keçirilib?

- Təkəcə Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının I Bakı forumundan sonra deyil, eləcə də ondan əvvəl hər iki ölkənin diaspora təşkilatları birgə fəaliyyət göstərərək, ümumi məqsədlərə çatmaq uğrunda çalışıb. Bu sıraya İrandan Belçikaya köç etmiş azərbaycanlıları da aid etmək olar. Brüsseldə keçirdiyimiz bütün tədbirlər, anım mərasimləri, yürüş və mitinqlərdə türk təşkilatları yaxından iştirak edir. Davamlı olaraq bu istiqamətdə fəaliyyət göstəririk.

Belçikada fəaliyyət göstərən "Azərbaycan Evi" olaraq ölkəmizin haqq səsinin dünyaya çatdırılması, Dağlıq Qarabağ problemi və onun doğurduğu mənfi fəsadlar barədə dünya ictimaiyyətinin məlumatlandırılması məqsədilə indiyə qədər hansı işlər görmüsünüz?

- Diaspora təşkilatı kimi bu istiqamətdə bir çox tədbirlər həyata keçirmişik. Xocalı faciəsi ilə əlaqədar hər il Belçikanın turist meydanlarında çadırlar qurulur, həm ölkə ictimaiyyəti, həm də Belçikaya təşrif buyurmuş turistlərə bu barədə məlumat verilir. Hər il Xocalı soyqırımını ərəfəsində Belçikadakı "Azərbaycan Evi"nin təşəbbüsü ilə 4 dildə "Soyqırım" adlı yurnal nəşr olunur. Həmin dərgini bu ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar, Avropa parlamentinin nümayəndələri və tanınmış ictimai-siyasi xadimlərə təqdim edirik. Eyni zamanda Xocalı faciəsindən bəhs edən diskilər yayır, fotoşəkillər paylayırıq. Bu kimi tədbirlər Dünya Azərbaycanlıları Konqresi ilə birlikdə də həyata keçirilir. Artıq iki ildir ki, Avropa parlamentinə yaxın bir ərazidə həmin ərəfədə geniş bir konfrans keçirir və həmin konfransa Belçikanın tanınmış simalarını da dəvət edirik. Bu istiqamətdə tədbirlərimiz bundan sonra da davam edəcək. Qarşıdakı ildə də Xocalı faciəsinin ildönümünü dəyişik şəkildə tədbirlər keçirməklə qeyd edəcəyik. Həmin tədbirlərin bir qismi təbii ki, yenə də Dünya Azərbaycanlıları Konqresi ilə birlikdə həyata keçiriləcək.

Belçikadakı "Azərbaycan Evi"nin təşkil etdiyi tədbirlərə əngəl olmaq üçün bu ölkədə fəaliyyət göstərən erməni diaspora təşkilatları hər hansı formada maneçilik törədirlərmi? Ümumiyyətlə, erməni diaspora təşkilatlarının Belçikanın ictimai-siyasi dairələrinə təsir imkanları hansı səviyyədədir?

- Belçikada fəaliyyət göstərən erməni diaspora təşkilatlarının internet saytlarında Azərbaycan diaspora təşkilatlarının həyata keçirdikləri tədbirlər, görülən işlərlə bağlı mütəmadi məlumat dərc olunur. Ancaq vaxtılıq Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının rəhbərlərinə qarşı həyata keçirdikləri terror aksiyası, fiziki güc tətbiq etmək kimi hadisələr təkrar olunmur. Artıq bu kimi mənfi tendensiyalar arxada qalıb. Ancaq həyata keçirdiyimiz tədbirlər, gördüyümüz işlərə diqqətlə nəzarət edir, fəaliyyətimizi bir növ təqib edirlər. Eyni zamanda Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının həyata keçirdikləri tədbirlərə adekvat olaraq ermənilər də müəyyən tədbirlər təşkil edirlər. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycan diasporası hələ gəncdir və erməni diaspora təşkilatı kimi güclü şəkildə təşkilatlanmayıb. Buna baxmayaraq, yenə də ermənilər Azərbaycan diaspora təşkilatının inkişaf etməsinə, əldə etdiyi yeni-yeni nailiyyətlərə qısqançlıqla yanaşırlar. Azərbaycan diaspora təşkilatının inkişaf etməsi və xarici ölkələrdə möhkəmlənməsi təbii ki, dövlətimizin iqtisadi və siyasi sahədə inkişaf etməsi, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artması ilə bağlıdır. Azərbaycan bir ölkə olaraq inkişaf etdikcə və iqtisadiyyatımız gücləndikcə bizim diasporamızın da gücü artır. Nəticə etibarilə, geniş miqyasda tədbirlər həyata keçirir, dünyaya Azərbaycan diasporasının güclü, qüvvətli bir diaspora təşkilatı olduğunu sübut edirik. Bu da təbii ki, erməniləri təşvişə salan bir məsələdir. Çünki erməni yalanlarını Avropaya və dünyaya doğru şəkildə çatdırır, onların iç üzünü açıyıq. Hesab edirəm ki, zaman keçdikcə erməni diaspora təşkilatlarının bu sahədə qorxu və təşvişi daha da artacaq və Azərbaycan diasporasının tam şəkildə formalaşması və təşkilatlanması erməni diasporasının indiyə qədər dünyada həyata keçirmək istədiyi məkrli planı alt-üst edəcək. Hesab edirəm ki, bu gün uzaqda deyil. Çünki son illər ərzində dövlət səviyyəsində də diaspora quruculuğuna diqqət və qayğı xeyli artıb. İstər Dünya Azərbaycanlılarının Bakıda keçirilən I və II forumları, istərsə də Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının I Bakı forumu buna əyani sübutdur.

Olaylar.-25 iyul.-2007-ci il

"DAK-da hər şey təzələnməlidir".

Qulamrza Səbri-Təbrizi: "Sədr seçilməkdə məqsədim var"

Aqil Camal

Professor Qulamrza Səbri-Təbrizi 18 gündür Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədridir. Hazırda Bakıda olan Q.Təbrizlə görüşüb, planları ilə bağlı onunla söhbətləşdik.

- DAK sədri olaraq bu 18 günü necə dəyərləndirirsiniz, görüləsi işlər çoxdurmu?

- Qurultayın yorğunluğu hələ çıxmayıb. Bununla belə, daha çox işlər görəcəyimizə ümidvaram. Biz hələ yeni strukturumuzu, əsasnaməmizi, nizamnaməmizi tətbiq etməyə başlayırıq. Kimlər bizə köməklik edə bilər, özümüz nələri etməliyik, kimi məsələləri müzakirə edirik. Avqustun 3-də Bakıda DAK-ın İdarə Heyətinin iclasını toplamaq niyyətindəyik.

Mənim DAK sədrliyinə seçilməkdə məqsədlərim var. Bilirsiniz ki, əvvəl bir DAK vardı, sonra parçalandı iki dənə oldu. Bu təşkilatlar birləşməlidir. Mən bu məsələni İdarə Heyətimizdə ciddi şəkildə qaldıracağam. Bir tanınmış alim olaraq, şair olaraq, 40 ildir diaspor işi ilə məşğul olan bir insan kimi mən bu birliyi istəyirəm və bunda ısrarım var. Biz istəyirik ki, uğurlar qazanaq, balalarımız Güneydə əziyyət çəkirlər, "haray, haray mən türkəm" deyən soydaşlarımızı həbs edib zindana salırlar. Bunların qabağı alınmalıdır. Bunun da yolu bizim birliyimizdən keçir. Bəs nə üçün mən bu yükü götürmüşəm? Burada nə vəzifə var, nə pul var, çox vaxt da öz cibimdən xərcləyirəm. Amma bu yükü millətimin xaritirə götürmüşəm. Əgər Çingiz Bəxtavər kimi insanları "Haray, haray mən türkəm" dediyinə görə, pantürkist damğası ilə zindana atırlar, bizim sakit dayanmağa haqqımız yoxdur. Bu haqsızlıqları dünyaya duyurmalıyıq. Biz beynəlxalq hüquq prinsipləri çərçivəsində bu basqıların qarşısını almalıyıq. Bizim ayrı silahımız yoxdur, nə topumuz var, nə tüfəngimiz. Bizim də heç başqa dövlətlərdən gözlədiyimiz də yoxdur. Bir Azərbaycandır ki, o da bizi müstəqil tanıyır. Xarici dövlətlər öz mənafelərini düşünürlər. Bizim gücümüz içəridədir, xalqımızdır. Ötən ilin 22 mayında xalqımız öz gücünü göstərdi. Xalqımız öz dilində yazıb-oxumaq istəyir, məktəb, dil azadlığı istəyir. Bunlar bəşər hüquqlarıdır və biz bu hüquqları almalıyıq. Mən bu vəzifəyə seçilməmişdən əvvəl 5 il Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurasının sədr müavini olmuşam. Avropada universitet professorları assosiyasının başçısı olmuşam, yazıqlar ittifaqının vitse-prezidenti olmuşam. Böyük vəzifələr görmüşəm. Yəni mən vəzifə davasında deyiləm. Mən fikir davası eləyirəm. Qəzetiniz vasitəsilə də quzeyli, güneyli azərbaycanlılardan xahiş edirəm, analarını, dillərini istəyirlər, mənə köməklik etsinlər. Mənim köməyə ehtiyacım var. Keçmişdə DAK necə olub, bunu araşdırmaq niyyətim yoxdur. DAK təzə bir yola düşüb. Hər şey təzələnməlidir. Biz burda özümüz deyib, özümüz eşidirik. Amma diasporun vəzifəsi məsələləri xaricə çıxarmaqdır. Biz ziyalılarla, sahibkarlarla sıx-sıx işləməliyik. Eşitmişəm, Los-Ancelesdə azərbaycanlıların milyardlarla sərmayəsi var. Bunlar əsasən də güneylilərdir. Biz bunlardan faydalanmalıyıq. Amma göstərməliyik ki, biz doğrudan da çalışırıq, millətə nəsə eləmək istəyirik.

- Bildiyimizə görə, o biri DAK-da olanlar da sizi qəbul edir. Təşkilatların birləşməsi üçün konkret hansı addımları atmağı düşünürsünüz? Məsələn, qarşı tərəfin rəhbərliyi ilə birbaşa danışıqlara gedəcəksinizmi?

- Mən bu günlərdə "GünAz" TV-yə müsahibəmdə də fikrimi açıq bildirmişəm. Bu ideyanı qaldırmışamsa, demək davam etdirəcəyəm. Mən bu yolu getməliyəm. Onlar da, biz də danışıqlar üçün nümayəndələr təyin etməliyik. Birləşmək üçün mexanizm tapılmalıdır. Güllə qabağında, faşist rejimi ilə üzbəüz olan xalqımızı müdafiə etməliyik.

- "GünAz" TV-nin adını çəkdiniz. DAK-ın televiziyasının yaradılması ilə bağlı bu günlərdə fikir səsləndirildi. Olmazmı, yeni televiziya yaratmaqdan sonra, dəstəyi çətin durumda olan "GünAz" TV-yə yönəldəsiniz?

- Mən istərdim ki, "GünAz" TV-yə yardım eləsinlər, onu çətinliklərdən qurtarsınlar. Amma tək bizim dərdlərimizi dünyaya çatdırmaq üçün tək "GünAz" TV yetməz. Bizim başqa televiziyalarımız da olmalıdır. Mənim gileyim imkanları soydaşlarımızdandır. Elələri var ki, "GünAz" TV-nin birillik xərcini ödəyə bilərlər. Bunu eləmirlər. Millətin yolu, Allah yoludur. Millətə də xərcləməyəcəksə, kimə xərcləyəcək? Bunu dərk etsələr, bəlkə canlarından da keçərlər.

- DAK ilk yarandığı vaxtlar daha çox Güney Azərbaycan məsələsi ilə məşğul olurdu. Elə DAK-ın yaradıcılarının da böyük əksəriyyəti güneylilər idi. Amma son dövrlər bu təşkilat sanki, Azərbaycan Respublikasının ictimai təşkilatlarından birinə çevrilib. Bilmək istərdik, sizin nəzərinizdə DAK bir diaspor təşkilatıdır, yoxsa, hərəkətdir?

- DAK diaspor hərəkətidir. Amma məqsədi var, dünya azərbaycanlılarının hüquqlarını qorunmalıdır. Bu müdafiə siyasi də ola bilər, ictimai də, insani də. Necə ki, ötən il 22 mayda Güneydə insanlarımızı qırırdılar, biz gedib Avropada yas tutmamalıyıq. Əksinə, toplantılar keçirib dərdlərimizi dünyaya çıxarmalıyıq.

Ekspress.-26 iyul.-2007-ci il

Hollandiyada Azərbaycan diasporu "Açıq qapı" günləri keçirdi

BENELÜKS AZƏRBAYCANLILARI KONQRESİNİN TƏŞKİLATÇILIĞIYLA BAŞ TUTAN TƏDBİRDƏ AZƏRBAYCANLA BAĞLI MƏSƏLƏLƏR MÜZAKİRƏ OLUNDU

Tural Aydınoglu,

Rotterdam, Niderland Krallığı

Bu günlərdə mərkəzi qərargahı Hollandiyada yerləşən Benelüks Azərbaycanlıları Konqresi (BAK) Azərbaycan həqiqətlərini Benelüks ölkələrində yaymaq və Azərbaycan icmasını öz fəaliyyəti ilə tanış etmək məqsədilə "açıq qapı" günü keçirdi. Tədbirdə məqsəd Belçika, Hollandiya, Lüksemburq və Avropanın digər ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın fikirlərini öyrənmək, onları narahat edən məsələləri müzakirə etmək, ictimaiyyətin arzu və təkliflərini nəzərə almaq olub. Üç aydan bir keçiriləcək "açıq qapı" günləri qütbətdə yaşayan azərbaycanlıların diaspor birliklərinin təşkilatlanmasına, onların ölkəmiz ətrafında daha sıx birləşməsinə, Azərbaycan həqiqətlərini Avropa ölkələrinə çatdırmaq üçün fəaliyyətlərini genişləndirməsinə yönəlib. İlk "açıq qapı" günü avqustun 5-də BAK-ın Rotterdam qərargahında keçirildi. Onlarla soydaşımızın qatıldığı tədbirdə maraqlı məsələlər müzakirə edildi. Ağsaqqal ziyalılarımızın da iştirak etdiyi "açıq qapı" tədbirində iştirakçıların suallarını BAK-ın icraçı direktoru Elman Mustafazadə və təşkilatın sədr müavini Elsevər Məmmədov cavablandırdılar.

İlk öncə E.Mustafazadə BAK-ın yaranma tarixindən, fəaliyyət istiqamətlərindən, gördükləri və görəcəkləri işlər haqda danışdı.

Çıxışçılardan Hollandiyada yaşayan azərbaycanlı kinorejissor Ramiz Hindarxlı (Əliyev) BAK-ın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək bildirdi ki, təşkilat qısa müddət ərzində çox iş görüb, ziyalılara olduqca diqqətlə yanaşır. O, belə bir təşkilata uzun illər ehtiyac olduğunu bildirdi. Yeri gəlmişkən, bu günlərdə Ramiz Hindarxlının çəkdiyi üç sənədli film rejissor ("Azərbaycan: dünən, bu gün", "Azadlığa gedən yol", "Vətən mənə oğul desə...") BAK-ın dəstəyi ilə Hollandiyada nümayiş etdirilib. Ramiz Hindarxlı BAK-la birgə işlərdən məmnunluqla danışdı və bir çox layihə üzərində çalışdıqlarını bildirdi.

Bundan sonra bir neçə gənc maraqlı təkliflərlə çıxış etdi. Çıxışlarda tələbə mübadiləsi, Hollandiyada ermənilərin internet saytlarının bizimkilərdən çox olması, gənclərin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi məsələsi qaldırıldı.

Tədbirdə çıxış edən "Azəri unayted" Cəmiyyətinin sədri Əli Hacı isə BAK-ın fəaliyyətindən narazı olduğunu dedi. O, BAK-ın Azərbaycanda jurnalistlərin həbsinə münasibət bildirmədiyini, Qarabağda keçirilən qondarma "prezident seçkisi" və ümumiyyətlə, Qarabağ probleminə seyrçi mövqedən yanaşdığını iddia etdi. Bu ittihamlarla razılaşmayan E.Mustafazadə dedi ki, BAK bu il Xocalı soyqırımını günü ilə bağlı Brüsseldə Ermənistan səfirliyinin önündə aksiya keçirib. E.Mustafazadənin sözlərinə görə, BAK hər zaman torpaqlarımızın güc yolu ilə azad oluna biləcəyini mümkün sayır və bunu bəyan edir: "BAK Azərbaycan

hökumətinə yox, Azərbaycan dövlətinə xidmət edir". Qurumun haradan maliyyələşməsilə bağlı sualı cavablandıran E.Mustafazadə söylədi ki, BAK-a Amsterdamda yerləşən "Kaspian international" şirkəti maddi dəstək verir. Bundan başqa, BAK-da təmsil olunan hər bir cəmiyyət və qurumlar ayda 50 avro üzvlük haqqı ödəyir: "Amma təəssüf ki, bütün bunlar bizim keçirdiyimiz və keçirmək istəyimiz tədbirlərə bəs etmir. BAK ilin əvvəlindən bu günədək 50-dən artıq irili-xırdalı tədbir keçirib. Bunların içərisində erməni təcavüzünə, erməni təbliğatına qarşı tədbirlər, tələbə gənclərimizə, Bakıdan gələn qonaqlara maddi və mənəvi dəstək əsas yer tutub. Biz BAK-ın tədbirlərinin heç yarısından çoxunu reklam etmirik. Biz vətənimiz Azərbaycana xidmət edirik".

Elsevər Məmmədov isə bildirdi ki, BAK Qarabağ məsələsində olduqca radikal mübarizə aparır: "Elə bu səbəbdəndir ki, Hollandiyada bütün ictimai siyasi təşkilatlar hər kvartal dövlətdən maliyyə yardımı aldığı halda, BAK-da təmsil olunan 15 cəmiyyətdən heç biri indiyədək belə köməyi görməyib. Bizə deyirlər ki, müharibəni təbliğ edirik, Qarabağı güzəştə getmirik".

E.Mustafazadə bildirdi ki, "açıq qapı" günlərinin məqsədi kimisə müdafiə etməyə yönəlməyib. Tədbirdə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun Gürcüstandakı Azərbaycan məktəbləri ilə bağlı bu günlərdə səsləndirdiyi bəyanat ətrafında da müzakirə getdi. Elman Mustafazadə komitə sədrinin çıxışlarını mətbuatdan izlədiyini söylədi: "Ancaq Nazim İbrahimov Amsterdamda kiçik yaşlı azərbaycanlı uşaqlarla söhbət edəndə anladı ki, onların bəziləri ana dillərini bilmir, hollandca danışırlar. Nazim müəlim təklif etdi ki, Amsterdamda ana dilində bir bazar günü məktəbi açaq ki, uşaqlar doğma dillərini unutmasın. Bununla əlaqədar bizə Bakıdan çoxlu dərslik də göndərdi. Ancaq bəzi maddi sıxıntı ucubundan bazar günü məktəbinin açılması ləngiyir. Avropada uşaqlarımızın ana dilini bilməməsindən narahatlıq keçirən Nazim İbrahimovun Gürcüstanda Azərbaycan məktəblərinin bağlanması istəməsi ilə bağlı deyilənlər inandırıcı görünür. Bizim Diaspor Komitəsi yeni yaradılıb. Nazim İbrahimov bir insan kimi çox səmimidir. Mən onu həmişə tənqid etmişəm. Ancaq komitə sədrini və qurumun əməkdaşlarını mətbuatda təhqir və onları gözdən salmağa cəhd edənlər bizim diasporumuzun güclü olmasını istəməyənlər ola bilər. 1980-ci illərin əvvəllərində Yerevanda Teatr meydanı yaxınlığında bir lövhəyə rast gəldim. Bu lövhədə xaricdə yaşayan ermənilər komitəsi barədə məlumat əksini tapmışdı. Maraqlandım, dedilər ki, bu qurum hələ 1960-cı illərdən mövcuddur. Bizim komitə isə yeni yaransa da, az iş görməyib. Siz də bilirsiniz ki, diaspor qurumları ilə işləmək olduqca çətindir. Hərəkətə bir hava çalır, təkcə Hollandiyada 40-a yaxın Azərbaycan cəmiyyəti var. Son illər hansı təşkilatın həqiqətən Azərbaycan uğrunda çalışdığı müəyyənləşib. Komitə məhz bu qurumlarla əməkdaşlıq edir".

Görüşdə Azərbaycan diasporunun üzvləri - Telman Həsənov, Azər Qəhrəmanlı, Davud Məcidşər, Samir Yaquboğlu, Cavan Maştağalı, Samir Tahiroğlu və başqaları maraqlı təkliflərlə çıxış etdilər.

Çox qəribədir ki, BAK-ın "açıq qapı" tədbiri Benelüks ölkələrindəki bəzi Azərbaycan cəmiyyətləri tərəfindən mənfi qarşılanıb. Görünür, onlar diaspor qurumlarının BAK-a artan marağından əndişələnməyə başlayıblar.

Kanadada yaşayan Azərbaycan və Türk icmaları erməni terrorunu pisləyən mitinq keçirmişlər

Azərbaycanın Kanadadakı səfirliyindən AzərTAc-a daxil olmuş məlumatda deyilir ki, 1982-ci il avqustun 27-də Türkiyə səfirliyinin hərbi attaşesi polkovnik Atilla Altıkatın erməni terrorçuları tərəfindən öldürülməsinin 25-ci ildönümü ilə əlaqədar Ottava şəhərində onun qətlə yetirildiyi yerdə Kanada Türk Assosiasiyaları Federasiyası mitinq keçirmişdir.

Mitinqdə Ottava, Toronto və Montreal şəhərlərində yaşayan türk və Azərbaycan icmalarının, Kanada parlamentinin, mətbuatın, yerli ictimaiyyətin, Azərbaycan və Türkiyə səfirliklərinin nümayəndələri iştirak etmişlər.

Erməni terrorçuluğundan, bu qətli törədən cinayətkarların hələ də cəzasız qalmasından danışan mitinq iştirakçıları birtərəfli informasiya nəticəsində Kanadanın qondarma erməni “soyqırımını” tanımasından təəssüfləndiklərini bildirmiş, bu tarixi ədalətsizliyə son qoyulacağına əmin olduqlarını söyləmişlər. Mitinqdə çıxış edən Ottava Azərbaycan İcmasının nümayəndəsi Yaşar Muğan, Atilla Altıkatın erməni terrorçularının Kanadada və dünyada törətdikləri terror aktlarının qurbanlarından biri olduğunu vurğulayaraq, ermənilərin keçən əsrin əvvəllərindən başlayaraq İndiyə qədər Azərbaycan xalqına qarşı təcavüzü davam etdirdiklərini diqqətə çatdırmışdır. Y.Muğan demişdir ki, etnik təmizləmə siyasəti aparən erməni dövləti azərbaycanlıları öz əzəli torpaqlarından silah gücünə çıxarmış, Azərbaycan ərazilərini işğal etmiş, hərbi təcavüz nəticəsində 1 milyondan çox azərbaycanlı öz Vətənidə qaçqın və məcburi köçkünə çevrilmişdir. Ermənilər Azərbaycanın Xocalı şəhərini yer üzündən silərək, XX əsrin ən dəhşətli faciəsini törətmişlər. Terroru iyrənc məqsədə çatmaq üçün vasitəyə çevirən ermənilər Azərbaycanın dəmir yollarında, paytaxt Bakının metrosunda çoxlu insan tələfatı ilə nəticələnən partlayışlar törətmişlər. O, Kanada siyasətçilərini terroru dövlət səviyyəsində dəstəkləyən Ermənistanı pisləməyə çağırmışdır.

Sonra Kanada parlamenti binasının qarşısında türk diplomatının xatirəsinə şamlar yandırılmışdır. Ottava Azərbaycan İcmaları Assosiasiyası adından Kanadanın dövlət və hökumət qurumlarına, parlamentinə müraciət qəbul olunmuşdur.

AzərTAc.-28 avqust.-2007-ci il

Səfir Azərbaycan diasporunun nümayəndələri ilə görüşmüşdür

Hollandiyadakı Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin (BAK) mətbuat xidmətindən AzərTAc-ın xüsusi müxbirinə bildirmişlər ki, Amsterdam şəhərindəki məşhur Heineken ailəsinə məxsus möhtəşəm “Hotel de L’Europe” mehmanxanasının konfrans zalında Azərbaycanın bu ölkədəki səfiri Fuad İsgəndərov və Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Avropa şöbəsinin rəhbəri İlham Məmmədov BAK idarə heyətinin üzvləri ilə görüşmüşdür.

Görüşdə BAK prezidenti Sahil Qasimov bu ölkəyə səfir təyin olunmuş Fuad İsgəndərovu idarə heyətinin üzvlərinə təqdim etmiş, rəhbərlik etdiyi təşkilatın doğma Vətənimizlə bağlı həqiqətləri hollandlara çatdırmaq sahəsindəki fəaliyyətindən, bu ölkəyə inteqrasiyasından, Azərbaycan diasporunun problemlərindən və gələcəkdə görüləcək işlərdən danışıbmışdır.

S.Qasimov Amsterdam şəhərində artıq fəaliyyətə başlamış Azərbaycan dilini tədris edən məktəb barədə qonaqlara məlumat vermişdir. Bu məktəbdə azərbaycanlı uşaqlarla yanaşı, Azərbaycan dilinə böyük həvəs göstərən başqa millətlərin, o cümlədən hollandiyalı uşaqların da təhsil almağa maraq göstərdiklərini xüsusi vurğulamışdır.

Görüşdə səfir F.İsgəndərov bu ölkədəki diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini daim izlədiyini bildirmiş, ölkəmizi tanımaq sahəsində apardıqları səmərəli işi yüksək qiymətləndirmiş, Azərbaycan Respublikasının Niderland Krallığında ləyaqətlə təmsil olunduğunu qeyd etmişdir. Diplomat eyni zamanda diasporumuzun problemlərinin həllinə yardım göstəriləcəyini bildirmişdir.

Sonda F.İsgəndərov səfir kimi fəaliyyətə başladığı müddətdən bəri gördüyü işlər, keçirdiyi rəsmi görüşlər haqqında diaspor fəallarına dolğun məlumat vermişdir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Avropa şöbəsinin müdiri İlham Məmmədov komitənin sədri Nazim İbrahimovun salamlarını Benilüks Azərbaycanlıları Konqresinin idarə heyətinin üzvlərinə çatdırmış, BAK-ın Azərbaycan həqiqətlərinin Avropaya və dünyaya çatdırılmasında böyük rol oynadığını bildirmişdir. İ.Məmmədov eyni zamanda BAK və səfirlik arasında yaranmış sıx əlaqələrdən məmnunluğunu vurğulamış və bu münasibətlərin digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarına və diplomatik korpuslara nümunə ola biləcəyini diqqətə çatdırmışdır.

Sonda BAK prezidenti S.Qasimov belə görüşlərin səmərəsini və onların gələcək fəaliyyətlərinə əməli təsir göstərəcəyini qeyd etmiş və qonaqlara minnətdarlığını bildirmişdir.

AzərTAc.-5 sentyabr.-2007-ci il

Polşada fəaliyyət göstərən “Qafqaz evi” rəsmi qeydiyyatdan keçmişdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, Polşadakı “Qafqaz evi” cəmiyyəti öz fəaliyyətini rəsmiləşdirmişdir.

Bu ilin martında Varşava şəhərində təsis edilmiş “Qafqaz evi” rəsmi qeydiyyata alınmışdır. Azərbaycanlı Hicran Əliyeva “Qafqaz evi”nin prezidenti seçilmişdir.

Hicran Əliyeva bildirmişdir ki, “Qafqaz evi”ndə bu ölkədə yaşayan Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistandan olan nümayəndələr iştirak edəcəklər. Digər Qafqaz xalqları nümayəndələrinin də qurumda iştirakı nəzərdə tutulur.

“Qafqaz evi” adlı qurum ilk dəfə Birinci Dünya müharibəsi zamanı Polşaya köçən qafqazlı miqrantlar tərəfindən yaradılmışdır.

Maraqlananlar qurumun fəaliyyəti ilə www.domkaukaski.org saytında tanış ola bilərlər.

AzərTAc.-8 sentyabr.-2007-ci il

Berlində Alman-Azərbaycan Forumunun fəxri idarə heyətinin ilk iclası keçirilmişdir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən AzərTAc-a bildirmişlər ki, sentyabrın 20-də Berlində, şəhər parlamentinin binasında Alman-Azərbaycan Forumunun fəxri idarə heyətinin ilk iclası keçirilmişdir.

Toplantıda Bundestaqın bir neçə üzvü, müxtəlif alman şirkətlərinin nümayəndələri, elm, mədəniyyət xadimləri, Azərbaycan diasporasının fəalları iştirak etmişlər.

İlk iclasda yeni sədr, idarə heyətinin üzvləri seçilmişdir. Hazırda foruma Otto Hauzer sədrlik edir. O, 14 il Bundestaqın üzvü olmuşdur, Helmut Kol hökumətində dövlət katibi vəzifəsində işləmişdir. Forum Almaniya da Azərbaycanla bu səviyyədə məşğul olan yeganə cəmiyyətdir. Qurumun məqsədi iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar sahədə münasibətlərin inkişafına töhfə verməkdir.

Dövlət Komitəsindən onu da bildirmişlər ki, Forum 1996-cı ildə yaradılarsa da, uzun müddət fəaliyyətsiz qalmışdır. 2006-cı ildə Azərbaycanın Almaniya da səfirliyinin təşəbbüsü ilə qurum fəaliyyətini bərpa etmişdir.

AzərTAc.-21 sentyabr.-2007-ci il

“Diaspor: izahlı sözlük və məlumat kitabı” çapdan çıxmışdır

AzərTAc xəbər verir ki, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə “Diaspor: izahlı sözlük və məlumat kitabı” çapdan çıxmışdır.

Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovun və AMEA-nın prezidenti, Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası idarə heyətinin sədri Mahmud Kərimovun məsləhətçiliyi ilə hazırlanan kitabda diasporla bağlı önəmli olan söz və ifadələr, termin və anlayışlar əksini tapmışdır. Diaspora aid nəzəri və təcrübi məlumatlarla yanaşı lobbiçilik, miqrasiya və digər anlayışlarla bağlı geniş izahlar verilmişdir. “Diaspor: izahlı sözlük və məlumat kitabı”nda xaricdəki diaspor təşkilatları, “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında” Qanun, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Miqrasiya Proqramı (2006-2008-ci illər), mövzu ilə bağlı Azərbaycanda nəşr edilən kitabların adları, Azərbaycan diasporuna məxsus internet saytlarının unvanları, Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının tərkibi, Ginnesin “Rekordlar kitabı”na düşən soydaşlarımızın adları, müxtəlif xalqların diaspor təşkilatları, diaspor quruculuğu barədə nəzəri fikirlər, təcrübi işlər və digər məsələlər barədə məlumatlar da toplanmışdır.

Mənbə kimi Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Rusiya, Fransa, Skandinaviya ölkələri, İsrail və başqa dövlətlərin kitabxanaları, internet saytlarından və ali məktəb dərsliklərindən istifadə olunmuşdur. Kitabın müəllifi gənc tədqiqatçı Zaur Əliyevdir.

AzərTAc.-22 sentyabr.-2007-ci il

Azərbaycan Respublikası dünya azərbaycanlılarının Vətənidir

Müsaibəni apardı: Qüdrət PİRİYEV

Müsaibimiz Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayında böyük səs çoxluğu ilə DAK-ın sədri seçilmiş professor Qulamrza Səbri Təbrizidir

Q. S. Təbrizi 1934-cü ildə Təbrizdə anadan olmuşdur. 1953-58-ci illərdə Təbriz Universitetinin fars və ingilis filologiyası fakültəsini bitirmişdir.

Yeniyyətə və gənclik illəri Seyid Cəfər Pişəvərinin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Milli hökuməti dövrünə düşdüyündən bu tarixi hadisə onun yaddaşında silinməz izlər buraxmış, sonrakı həyat və mübarizə yolunu müəyyənləşdirmişdir. Siyasi baxışlarına görə daimi təqiblərdən yaxa qurtarmaq üçün Qulamrza bəy 1959-cu ildə Təbrizi tərk etməyə məcbur olmuş və bununla da ömrünün mühacir dövrü başlamışdır. Əvvəlcə Türkiyəyə pənah gətirmiş, İstanbul Universitetinin doktoranturasına qəbul olunmuşdur. Lakin 1960-cı ildə Türkiyədə hökumət çevrilişi baş verdiyinə və İstanbul Universiteti bağlandığına görə İngiltərəyə getmişdir. Londonda müxtəlif yerlərdə işləməklə bərabər ali təhsilini də tamamlamağı unutmamışdır. Təkrar magistr təhsili aldıqdan sonra doktorluq dissertasiyası üzərində işləmişdir. Bir müddət BBC və digər kanallarda siyasi icmalçılıqla məşğul olmuşdur.

Q. S. Təbrizi 1969-cu ildə Edinburq Universitetində “Vilyam Bleykin dialektik fikri: Ədəbi və sosial görüşləri” mövzusunda uğurla doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1973-cü ildə Londonda və Nyu-Yorkda nəşr etdirdiyi “Vilyam Bleykin behiştə və cəhənnəmi” əsəri Qulamrza bəyə böyük şöhrət qazandırmışdır.

Edinburq Universitetinin professoru Q. S. Təbrizi təkcə elmi-pedaqoji fəaliyyətlə deyil, ədəbi-bədii yaradıcılıqla da məşğul olmuş, xüsusilə poeziya və publisistika sahəsində sanballı uğurlara imza atmışdır. İndiyədək onun onlarca şer kitabı, publisistik əsəri işıq üzü görmüşdür.

Ömrünün 45 ildən çoxunu mühacirətdə yaşayan, dünyanı, neçə deyərlər, əriş-argac bir neçə dəfə dolaşan, Şərq müdrikliyi ilə Qərb sivilizasiyasının sintezini özündə daşıyan, geniş erudisiyaya, çoxşaxəli zəngin biliyə sahib olan filosof – şairin həyat və yaradıcılığının əsas leytmotivi Vətən eşqi, millət dərdi, bütün cahanda haqq-ədalət axtarışıdır. O, doğma xalqının haqq işinin, onun tarixinin, mədəniyyətinin, mənəvi dəyərlərinin yorulmaz təbliğatçısıdır. Dünyanın onlarca ölkəsində keçirilən mötəbər tədbirlərdə, konfranslarda, simpoziumlarda, toplantılarda çıxış etmiş, nüfuzlu universitetlərdə mühazirələr oxumuşdur.

Professor Təbrizinin xaricdəki Azərbaycan diasporlarının təşkili, onların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi sahəsində danılmaz xidmətləri var. O, dünya azərbaycanlılarının Bakıda keçirilmiş hər iki qurultayının iştirakçısı olmuşdur. Ümummillə lider Heydər Əliyevin təklifi ilə I qurultayda Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurası İdarə Heyəti sədrinin müavini seçilmişdir. Onun bu sahədəki xidmətləri Prezident İlham Əliyev tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. Dövlət başçısının sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalına layiq görülmüşdür. Qulamrza bəy qayğıkeş ailə başçısı, dörd övlad atasıdır.

– Professor, 50 milyonluq böyük Azərbaycan xalqını təmsil edən mötəbər beynəlxalq təşkilata – Dünya Azərbaycanlıları Konqresinə rəhbər seçilməyiniz münasibətilə sizi təbrik edirik. İlk növbədə istərdik ki, DAK-ın yaranma zərurəti və fəaliyyəti barədə oxuculara, qısaca da olsa, məlumat verəsiniz...

– Təbrikə və dəvətə görə “Xalq qəzeti”nin rəhbərliyinə və kollektivinə təşəkkür edirəm. Dünya Azərbaycanlıları Konqresi 1997-ci ilin oktyabr ayında ABŞ-ın Los-Anceles şəhərində yaradılıb. Məqsəd tarixən ən böyük ədalətsizliklərlə üzləşmiş, müstəqilliyi əlindən alınmış, torpağı yağmalanmış, ikiyə parçalanmış Azərbaycan xalqının haqq səsinə dünyaya çatdırmaq, güneyli-quzeyli soydaşlarımızın üzləşdikləri problemlərin həlləməsi üçün yollar axtarmaq, xüsusən, 35 milyonluq güneyli qardaş-bacılarımızın dərd-sərini, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı əsl həqiqətləri beynəlxalq müstəvidə bəyan etmək və sair məsələləri gündəmə gətirmək idi.

Şübhəsiz, bu illər ərzində DAK qarşıya qoyduğu vəzifələrdən müəyyən qismini görə bilmişdir. Düzdür, bəziləri görülən işlərin də üstündən xətt çəkmək istəyir, təşkilatın fəaliyyətsizliyi haqqında rəy formalaşdırmağa çalışırlar. Belə yanaşmanı doğru hesab etmirəm. DAK indiyədək 9 qurultayını keçirmiş, Avropa, Amerika, Türkiyə, MDB ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın fəaliyyətinin canlandırılmasında iştirak etmiş, Güney Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ, Xocalı, qondarma “erməni soyqırımı” kimi ciddi məsələlərin aktiv siyasi müzakirəyə çıxarılmasına səy göstərmiş və bəzi hallarda buna nail olmuşdur. DAK-ın təşəbbüsü ilə Haaqa, Stokholm, Paris, Brüssel və dünyanın başqa iri şəhərlərində beynəlxalq forumlar, konfranslar, simpoziumlar və digər tədbirlər keçirilmişdir.

Lakin bununla belə, bir təşkilat kimi, DAK-da müəyyən problemlər də mövcuddur. Hər şeydən əvvəl, bir zamanlar DAK-ın sıralarından ayrılmış və indiyədək Demokratik Dünya Azərbaycanlıları Konqresi (DDAK) adı ilə fəaliyyət göstərən təşkilatla (iqamətgahı Çikaqodadır) birləşməyə ehtiyac var. DDAK-la birləşmədən digər qurumlarla birlik məsələsini müzakirə etmək mümkün deyil. Bu və digər məsələlər haqqında IX qurultayda ətraflı söhbət getdi.

– DAK-ın son qurultayı necə keçdi, qurumun strukturunda və nizamnaməsində nə kimi dəyişikliklər edildi?

– DAK-ın IX qurultayı iyul ayının 7-8-də Almaniyanın Köln şəhərindəki “Ramada” otelinin konfrans zalında keçirildi. Azərbaycan dövlətinin üçrəngli bayrağı və DAK-ın rəmzi əks olunmuş plakatlarla bəzədilmiş zalda Azərbaycan Respublikasının dövlət himninin sədaları altında öz işinə başlayan ali məclisə dünyanın 20 ölkəsindən 250-dək nümayəndə və qonaqlar qatılmışdı. DAK-ın sədri Cavad Dərəxti giriş sözü ilə qurultayı açdı. İclası idarə etmək üçün Divan və say komissiyası seçildi. Qurultayın gündəliyi təsdiqləndi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göndərdiyi təbrik qurultay iştirakçıları tərəfindən alqışlarla qarşılandı. DAK sədrinin və təftiş komissiyasının hesabatları dinlənildi.

Gündəlikdəki məsələlərlə bağlı Sabir Rüstəmxanlı, Tofiq Məlikov və mən məruzə etdik. Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının məsul əməkdaşı Qafar Əliyev və başqaları çıxış etdilər.

Qurultay təşkilatın yeni nizamnaməsini qəbul etdi. Yeni nizamnaməyə görə, DAK-ın Məclisi ləğv olundu, əvəzində 17 nəfərdən ibarət İdarə Heyəti yaradıldı. Qərara alındı ki, İdarə Heyətinin üzvlərindən 4-ü

Azərbaycandan, 4-ü MDB respublikalarından, 9-u isə digər ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız arasından seçilsin. Azərbaycandan DAK-ın İdarə Heyətinə diaspor sahəsində xidmətləri olan tanınmış ziyalılar – millət vəkili, şair Sabir Rüstəmханlı, professorlar Vaqif Sultanlı, Paşa Qəlbınur və hüquqşünas Adil Minbaşlı seçildilər. Bu vaxtadək ildə bir dəfə DAK-ın qurultayı keçirilirdi. Yeni nizamnamə qurultayın iki ildən bir çağrılmasına qərar verdi. Bundan əlavə, yeni nizamnaməyə əsasən, qurumun sədrini seçmək səlahiyyəti indən belə qurultaya yox, İdarə Heyətinə verildi. İdarə Heyətinin ilk iclasında alternativ əsasda səs çoxluğu ilə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri seçildim.

– Professor Təbrizi yeni vəzifədə özünü necə hiss edir?

– Bu fəaliyyət sahəsində, əslində, yeni deyiləm. İki ildən sonra yarım əsr tamam olacaq ki, mühacir ömrü yaşayırım. Bu da mənim diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olmağıma təbii imkanlar yaratmışdır. Ümumiyyətlə, qəlbində az-çox Vətən sevgisi daşıyan insan üçün qürbətdə yaşayıb Vətənin bir parçası anlamına gələn diaspor fəaliyyətindən kənar qalmaq mümkün deyil. Mən də təbii olaraq qürbətdə yaşadığım bu müddətdə diaspor fəaliyyətimə üstünlük vermişəm. Ona görə də DAK sədri seçilərkən, bir tərəfdən mənə göstərilən yüksək etimadın məsuliyyətinin yaratdığı narahatlığı keçirməklə yanaşı, qarşı tərəfdən uzun illər məşğul olduğum və kifayət qədər təcrübə topladığım sahədə çalışacağım üçün içimdə bir rahatlıq duydum. Bundan əvvəl uzun illər boyu Böyük Britaniyada Azərbaycan Cəmiyyətinə rəhbərlik etmişəm. Azərbaycan tarixini, mədəniyyətini, adət-ənənələrini kifayət qədər geniş təbliğ etməyə çalışmışam, xalqımıza qarşı törədilən haqsızlıqların, Dağlıq Qarabağ problemi, 20 Yanvar, Xocalı faciələri barədə həqiqətlərin dünyaya çatdırılması üçün əlimdən gələni əsirgəməmişəm.

1999-cu ildə dünyadan nakam köçmüş sevimli qızım Leyla Təbrizinin adına Londonda Ana dili Fondunu təsis etmişəm. Həmin fondun vəsaiti ilə Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin təbliği istiqamətində ciddi işlər görülüb. İndiyədək fondun vəsaiti ilə 50 adda on minlərlə nüsxədə kitablar buraxılmış, SD, kompakt disk və sair yayılmışdır.

Mənim diaspor fəaliyyətimin ən parlaq anı 2001-ci ilin noyabr ayına təsadüf edir. Həmin il noyabrın 9-10-da Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayı keçirildi. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa olunmasının 10-cu ildönümünə təsadüf edən həmin möhtəşəm tədbirdə mənə böyük etimad göstərildi. Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası (DAƏŞ) sədrinin müavini seçildim.

Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayı bütövlükdə Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinə güclü təkan verdi. Həmin forumda qəbul olunmuş qətnamə uzunmüddətli fəaliyyət proqramı idi. Həm qurultayın qətnaməsində, həm də müdrik rəhbər Heydər Əliyevin çıxışında xüsusi olaraq vurğulandı ki, hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir. Biz azərbaycançılığı, milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi yaşatmalıyıq. “Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam”.

– Heydər Əliyevin böyük qürur hissi ilə dediyi bu qanadlı sözlər qurultay nümayəndələrini ayağa qaldırdı. Azərbaycanda və xarici ölkələrdə yaşayan çox soydaşımızı silkələdi, mənsub olduğu xalqın böyüklüyünü, şərəfli keçmişini duymağa, özünü dərk etməyə, anlamağa sövq etdi. Həmin qurultayda qeyd olundu ki, müstəqil

Azərbaycan Respublikası bütün dünya azərbaycanlıları üçün cazibə mərkəzidir. Harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan dövləti durur. Azərbaycanı özünün tarixi Vətəni hesab edən insanlar Azərbaycan dövlətçilik ideyaları ətrafında birləşməli, ümummilli məsələlərdə sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər. Bütün bunlar bizim sonrakı işimizdə mühüm rol oynadı, fəaliyyətimizin istiqamətini müəyyənləşdirdi.

– DAƏŞ-in fəaliyyətində əsas ağırlıq sizin üzərinizə düşürdü. Çətin deyildimi?

– Şübhəsiz ki, çətin idi. Lakin mən heç vaxt çətinlikdən qorxmamışam. Həmişə arayıb-axtarıb çətin işin qulpundan yapışmışam. Digər tərəfdən, həmin işi mənə xalqımın xilaskarı, məni özünə dost hesab edən ümummilli liderimiz tapşırırmışdı. Bundan əlavə, o, bizə aydın fəaliyyət proqramı da vermişdi. Şura öz fəaliyyətini həm qurultayda, həm də 2002-ci il dekabrın 27-də ölkə rəhbəri tərəfindən imzalanmış “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda irəli sürülmüş vəzifələrə uyğun tənzimləmişdir. Görülən tədbirlər içərisində xarici ölkələrdə Azərbaycan dilində fəaliyyət göstərən məktəblərin yaradılmasını, onların tədris-metodik, maddi-texniki təminatına və inkişafına, eləcə də həmin məktəblər üçün kadrların hazırlanması işinə yardım edilməsini... misal göstərmək olar. DAƏŞ olaraq biz İngiltərədə, İsveçdə, Norveçdə, ABŞ-da və başqa ölkələrdə Azərbaycan dili kursları, ana dilini öyrənən dərnlər açdıq və oraya yüzlərlə dərs vəsaiti, bədii, tarixi aspektdə yazılmış kitablar göndərdik. Azərbaycan mədəni irsinin qorunması ilə bağlı müxtəlif beynəlxalq tədbirlər, konfrans, seminar və görüşlər keçirdik. Bakıda və soydaşlarımızın sıx yaşadıkları bir sıra ölkələrdə “Azərbaycan Respublikasının xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dil və təhsil siyasəti” mövzusunda konfranslar təşkil etdik. Neçə ildir ki, Avropanın bir sıra iri şəhərlərində Xocalı və 20 Yanvar faciələrinin, 1918-20-ci illərdə daşnakların törətdikləri qırğınların ildönümü günlərində tədbirlər keçirir, dünya xalqlarının diqqətini erməni vəhşiliyinə yönəldirik... Yəni, dediyim odur ki, biz bu işi indiyədək görmüşük, indən belə də daha geniş miqyasda görəcəyik. Şübhəsiz, qarşıda görülməli işlərimiz çoxdur. Bütün bunlar DAK sədri kimi, üzərimə düşən hüquqi və mənəvi məsuliyyətin sərhədlərini genişləndirir.

– Qarşıda duran həlli vacib məsələləri, görülməli işləri bir qədər konkretləşdirmək olarmı?

– Bunlardan ən mühümü DAK-ın təşkilatlanması, onun işlək mexanizminin formalaşdırılmasıdır. Təəssüf doğurası haldır ki, DAK-ın idarəçilik mexanizmi indiyədək aydın şəkildə müəyyənləşdirilməmişdir. Odur ki, bu sahədəki işləri tezliklə sahmana salıb, idarəetmədə qayda-qanun yaratmaq niyyətindəyik. Digər vacib məsələyə bayaq ötəri toxundum. Bu, DAK-ın bütövlüyünə nail olmaq vəzifəsidir. Bir vaxtlar müəyyən səbəbdən onun sıralarından ayrılmış qrupların və insanların təşkilata qayıtmasını təmin etməliyik. Birlik, bütövlük olmayan yerdə heç bir uğurdan, ümummilli problemlərimizin həllindən söhbət gedə bilməz. Nəzərə alsaq ki, bizim yaşı əsri adlanmış erməni lobbisi kimi güclü düşmənimiz var və o, monolit birliyə, böyük maliyyə qaynaqlarına sahibdir, bu gün ona qarşı duruş gətirmək istəyiriksə, birləşməkdən, bütövləşməkdən, zərbəni bir yerə vurmaqdan ayrı əlacımız yoxdur. Sevindirici haldır ki, bizim öz mövqeyimiz DDAK-ın rəhbərliyi səviyyəsində başa düşüldü və müdafiə olundu. Məlumat verim ki, bir neçə gün bundan əvvəl Brüsseldə DDAK-ın sədri Əhməd Obalı ilə görüşdük, ümumi fəaliyyətimiz barədə geniş fikir mübadiləsi apardığımız. Şübhəsiz ki, birləşmək məsələsi söhbətimizin canını təşkil etdi. Qərara aldığımız ki, hər iki təşkilatın idarə

heyətləri üzvlərinin iştirakı ilə yaxın vaxtlarda Londonda görüşək və birləşmək məsələsini birdəfəlik həll edək. Bundan əlavə, Dünya Azərbaycanlıları Konqresi Milli Fondun yaradılmasını zəruri hesab edir. Bunun üçün maliyyə mənbələri tapmaq, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan görkəmli soydaşlarımızla, imkanlı iş adamları ilə görüşmək, onları bir araya gətirmək niyyətindəyik.

DAK Azərbaycan həqiqətlərini beynəlxalq aləmə çatdırmağı, Dağlıq Qarabağ probleminin həllinin uzadılması, Güneydə insan haqları və azadlıqlarının pozulması və sair problemlərin BMT, Avropa Birliyi, Avropa Şurası kimi qurumlarda müzakirəsinə nail olmağı planlaşdırır.

Növbəti qurultaya qədərki iş planımızda DAK-ın tarixi haqqında sənədli film çəkdirməyi, qurumun nəşri olan dərgilərin (“DAK”, “Bakı-Təbriz”), “Okno v mir” qəzetinin fəaliyyətini canlandırmaq, habelə yeni nəşrlər təşkil etmək, Azərbaycan tarixinə, ədəbiyyatına, mədəniyyətinə dair təxminən 50 adda kitabın çapına, milli mədəniyyətimizin ən dəyərli nümunələrinin dünya dillərinə tərcümə edilməsinə nail olmaq, güneyli gənclərin Azərbaycan Respublikasında təhsil alması üçün hüquqi və maddi baza yaratmaq, dünyadakı güclü yəhudi lobbisi, türk diasporu və bizə rəğbət bəsləyən digər diasporlarla dostluq əlaqələri qurmaq ... kimi məsələlər öz əksini tapmışdır.

Onu da deyim ki, bu ilin oktyabrında DAK-ın 10 yaşı tamam olur. Yubileyə bağlı bir sıra tədbirlər keçirməyi nəzərdə tutmuşuq. Bundan əlavə, gələn il may ayının 27-28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyi ilə əlaqədar Gəncə və Tbilisi şəhərlərində konfranslar, aprel ayında Amerika Birləşmiş Ştatlarında “Bölünmüş xalqların taleyi” mövzusunda beynəlxalq forum, oktyabr ayında Avstraliyada Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətinin təşkilinə dair tədbir keçirməyi də planlaşdırmışıq. Nəzərinizə çatdırım ki, biz artıq fəal işə başlamışıq. Son qurultaydan ötən az müddət ərzində qeyd etdiyim kimi, təşkilatın fəaliyyət planını hazırlamışıq, Bakıda Azərbaycandan olan İdarə Heyəti üzvləri ilə bir sıra tədbirlər keçirmişik. Londonda DAK-ın ofisini açmışıq. Onu da deyim ki, nəhayət Londonda “Azərbaycan evi” də açıldı. Şəxsən özüm bir sıra Qərbi Avropa ölkələrinə səfərə çıxaraq, oradakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının rəhbərləri ilə görüşlər keçirmişik, fəaliyyətimizi səmərəli qurmaq üçün yollar axtarmışıq. DDAK-ın sədri Əhməd Obalı ilə birlikdə Bürusseldə yaşayan soydaşlarımızla görüş keçirdik. Sentyabrın 10-da Brüsseldə Avropa Birliyinin iqamətgahı qarşısında dinc mitinq – yürüş təşkil etdik. Tələblərimiz güneyli soydaşlarımıza öz ana dillərində təhsil almaq, qəzet-jurnal buraxmaq hüququnun verilməsi idi. Mitinqə digər təşkilatların nümayəndələri də qatılmışdı.

Sonra biz Haaqaya getdik. Orada BMT-nin milli dövləti olmayan xalqların işi üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi bizi — Əhməd bəylə məni qəbul etdi. Biz ona Azərbaycanın Qarabağ münaqişəsinin tarixi və indiki durumu, habelə güneyli soydaşlarımızın problemləri barədə geniş məlumat verdik. Səfərdə olduğum ölkələrin kütləvi informasiya vasitələrinə, habelə BBC, Əl-cəzirə, GünAz və başqa telekanallara müntəzəm müsahibələr vermiş, həm Azərbaycan həqiqətlərini, həm də problemlərimizi beynəlxalq aləmə çatdırmağa çalışmışam.

– Qeyd etdiniz ki, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan görkəmli soydaşlarımızla, imkanlı iş adamları ilə görüşüb onları diaspor fəaliyyətinə cəlb etmək niyyətindəsiniz. Məqsəd yalnız diaspor üçün maliyyə mənbəyi tapmaqdır, yoxsa?..

– Şübhəsiz, DAK kimi iri beynəlxalq təşkilatın güclü maliyyə mənbəyi olmasa, fəaliyyəti istənilən səmərəni verməz. Milli Fondun yaranmasında dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlı iş adamları da yaxından iştirak etməlidirlər. Xaricdə güclü lobbilyə sahib olan bədnam qonşularımızın, habelə yəhudi, yunan və digər xalqların diaspor təşkilatları formalaşarkən onlar da bu amildən istifadə etmişlər və bu gün də istifadə edirlər. Lakin görüşlərimizdə məqsəd təkcə maddi kömək deyil, həmçinin onların mənəvi köməyinə, nüfuz, ağıl və zəkasına ehtiyacımız var. Yəni nüfuz sahibi olan soydaşlarımızın diaspor fəaliyyətinə aktiv qoşulmasından biz ancaq qazanırıq. Elə adamların sözlərinin və əməllərinin təsiri də çox olur. Ümummilli liderimizlə Londonda görüşərkən mən bu məsələyə toxundum. Qeyd etdim ki, heç bir millətin bizimki qədər güclü intellekt potensialı, alimləri, dəyərli mütəxəssisləri, iş adamları yoxdur. Lütvi Zadənin kəşflərindən, elmi araşdırmalarından ABŞ-da, Yaponiyada, Qərb ölkələrində istifadə edib hər il milyardlar qazanırlar. Soydaşlarımız arasında dünya səviyyəli məşhur elm, zəka sahibləri, iş adamları, güclü sərmayədarlar var. Təkcə Kaliforniyada yaşayan azərbaycanlı iş adamlarının varidatı hələ bir neçə il bundan əvvəl 300 milyard dollarlıq həddi aşmışdı. Onların gücündən niyə istifadə etməyə? Gəlib öz vətənlərində sərmayə qoyub iş görə bilirlər... Ulu öndər o vaxt təklifimi bəyəndi və bildirdi ki, mən xaricdəki soydaşlarımızı Azərbaycanda iş görməyə, investisiya qoymağa dəvət edirəm.

Söhbət ki, gəlib bu məqama yetişdi, bir məsələyə də diqqət yönəltmək istərdim. Mən Azərbaycanda milli sahibkarlığın inkişafını izləyirəm və onlara dövlət səviyyəsində yaradılan münbit şəraiti alqışlayıram. Sırr deyil ki, dövlət müstəqilliyi dövründə indiyədək Azərbaycan iqtisadiyyatına qoyulan investisiyaların böyük əksəriyyəti xarici sərmayədarların payına düşürdü. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bu ilin birinci yarısına yekun vurarkən fərəhlə bəyan etdi ki, ölkə iqtisadiyyatına qoyulan sərmayənin həcmində ilk dəfə olaraq daxili investisiya xarici investisiyanı üstələmişdir. Bu, çox böyük uğurdur və ölkədə iqtisadi siyasətin düzgün aparıldığını göstərir.

İstərdim ki, mənə düzgün başa düşsünlər. Mən əcnəbi sahibkarların Azərbaycanda iş qurmasının əleyhinə deyilim, əksinə, bunu təbii proses sayıram. Lakin onu da dərk edirəm ki, heç bir əcnəbi sahibkar bura Azərbaycan dövlətini gücləndirmək, onun iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək, xalqın güzəranını yaxşılaşdırmaq məqsədilə gəlmir. Onları ilk növbədə öz mənafeyi düşündürür. Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, ucuz iş bazarından bəhrələnmək istəyirlər. XIX əsrin axırları – XX əsrin əvvəllərindəki Bakını yada salaq. Qərbi Avropadan neft iyinə nə qədər məşhur sahibkar gəlmişdi: Nobel qardaşları, ingilis sahibkarları, erməni kapitalistləri Mirzoyev, Montaşev və başqaları. Cüzi miqdarda kapital qoymaqla milyardlar qazanırdılar. Bakıda çıxarılan və satılan neftin böyük əksəriyyəti onların əlində idi. Lakin bu gün həmin əcnəbi sahibkarlardan düz-əməlli bir nişanə qalmamışdır. Bakının bəzəyi olan, arxitekturası ilə seçilən hansı qədim binanı soruşursan deyirlər ki, ya Hacı Zeynalabdin Tağıyev tikdirib, ya Musa Nağıyev, ya Murtuza Muxtarov, ya da hansısa digər azərbaycanlı sahibkar. Eşitdiyimə görə təkcə Musa Nağıyev Bakıda bir-birindən gözəl 96 bina tikdirib. Onlardan neçə-neçə məktəb, xəstəxana, teatr binası yadigar qalıb. Aydın məsələdir ki, yerli sahibkar, yeri gəlsə, öz Vətəni yolunda bütün varidatından keçər. Əcnəbi isə bunu etməz. Ona görə də milli sahibkarlığın inkişafına daha çox önəm verilməlidir.

– DAK-ın demokratik şəkildə başa çatmış IX qurultayından az müddət keçməsinə baxmayaraq, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində, ayrı-ayrı internet saytlarında xoşagəlməz söz-söhbətlərə yol verilir. Sizcə, belə dedi-qoduların yaranmasına səbəb nədir?

– Ümumiyyətlə, bizdə qaydadır: işləməyən, fəaliyyətsiz insanla kimsənin işi yoxdur. Elə ki, iş görməyə başlayırsan, dərhal sənə əleyhinə cürbəcür söz-söhbətlər, dedi-qodular baş alıb gedir. Mən indiyədək dəfələrlə belə haqsız hücumlara məruz qalmışam. Lakin heç vaxt bunlar məni qorxutmayıb, doğru yolumdan sapmamışam. Ona görə də bütün bunları təbii qarşılayıram. Doğrudur, siyasi cəhətdən yetkin olmayan, ictimai düşüncədən məhrum insanlar da bəzən sıralarımıza yol tapır və fəaliyyətimizə əngəl olmağa, diqqətimizi əsas hədəflərimizdən yayındırmağa çalışırlar. Bu isə yolverilməzdir. Məni tanıyanlar da təsdiqləyərlər ki, xaraktercə demokratam. Bütün fəaliyyətimdə, eləcə də diaspor sahəsində həmişə demokratik prinsiplərə üstünlük vermişəm. İdarəçilikdə demokratik prinsipləri formalaşdırmağın özünəməxsus çətinlikləri var. Demokratik idarəçilik kollektivdə hər bir şəxsə münasibətdə fərdi yanaşma, hər kəsin fikirlərinə sayğı tələb edir. Lakin həmin fərdi fikirlər ümummilli mənafeyə qarşı yönəlsə, bunu heç cür qəbul etmək olmaz. Demokratik beynəlxalq qurum olaraq DAK İdarə Heyətinin hər bir üzvünün konkret fəaliyyət sahəsini müəyyənləşdirmişik və onlar təşkilatın nizamnaməsinə uyğun işləyəcəklər. Təəssüf edirəm ki, həmkarlarımızdan bir-ikisi bəzi kütləvi informasiya vasitələrinə müsahibələrində səhv mövqe tutur, dezinformasiyaya və hətta şantajla yol verir. DAK sədri olaraq bəyan edirəm: Təşkilatın nizamnamə şərtlərini pozanlarla bizim yolumuz bir olmayacaqdır. Bizim hər birimizin — sədrin də, idarə heyəti üzvünün də, təşkilatın sırası üzvünün də bir məramı olmalıdır: Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətçiliyinin mənafeyinə xidmət etmək.

– Bu özünü hansı sahələrdə və hansı şəkildə büruzə verməlidir?

– Bütün sahələrdə və bütün formalarda. Bunu ümummilli liderimiz Heydər Əliyev çox aydın şəkildə ifadə etmiş, bizim üçün konkret fəaliyyət proqramı vermişdir. İndiki kimi, yadımdadır: 1994-cü ilin fevral ayında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev İngiltərəyə ilk rəsmi səfərə getmişdi. Fevralın 23-də Londondakı “Hilton” otelində bizimlə – Böyük Britaniyada yaşayan azərbaycanlılarla görüşdə ulu öndər dedi: “Vətəndən kənarda yaşayan soydaşlarımızın ürəkləri gərək daim Azərbaycanın nəbzi ilə bir vursun. Harada yaşamasından, vəziyyətin ağır və çətinliyindən asılı olmayaraq, gərək hər bir kəs Ana Vətəni haqqında düşünsün. Azərbaycanlılar artıq bilirlər və daha çox bilməlidirlər ki, indi bizim, nəhayət, müstəqil dövlətimiz, Azərbaycan Respublikamız var, azərbaycanlılar üçün Ana Vətən var. Bu, müqəddəs Azərbaycan torpağıdır. Deməli, harada olursan-ol, harada yaşayırsan-yaşa, ancaq Azərbaycan haqqında, Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü haqqında, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisən.”

Yaxud, başqa bir fakt. Prezident Heydər Əliyev 2000-ci ilin fevral ayında ABŞ-a çox uğurlu rəsmi səfərdən qayıdarkən Binə hava limanında jurnalistlərin suallarına cavabında xaricdəki diasporlarımızın fəaliyyəti ilə əlaqədar çox incə bir məqama toxundu. Dedi ki, məni Cons Hopkins Universitetinin Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutuna dəvət etmişdilər. Bir dəstə erməni bundan xəbər tutaraq gəlib kəsdirmişdi institutun binasının qarşısını. Əllərində şüarlar, plakatlar tutmuş ermənilər institutda iki saatdan çox çəkən tədbirdən biz çıxanda da orada dayanıb qışqırırdılar. ABŞ-a keçəndəfəki səfərimi pozmaq üçün orada yaşayan ermənilər iki-üç ay əvvəldən Amerika administrasiyasına 50 min məktub göndərmişdilər. Halbuki Ermənistan prezidenti də

xarici ölkələrə, o cümlədən Amerikaya səfərə gedir. Həmin ölkələrdə çoxlu sayda azərbaycanlı yaşayır. Olmayıb ki, üç nəfər azərbaycanlı gedib bir şüarla onun əleyhinə bir söz desin...

Ümummilli liderin bu haqlı iradə xaricdəki diasporlarımızı silkləyib qəflət yuxusundan ayıltmışdı, mübarizə yolunu onlara göstərmişdi. Ümumiyyətlə, nəinki Azərbaycanda, heç dünya miqyasında ikinci bir siyasətçi, dövlət xadimi tanımıram ki, Heydər Əliyev qədər öz xalqının xaricdəki diasporuna maraq və qayğı göstərsin. O, bütün xarici səfərlərinin proqramına həmin ölkələrdə yaşayan Azərbaycan icmaları ilə görüşləri daxil edirdi.

Diaspor nümayəndəsi kimi, mənim qəlbimə rahatlıq gətirən, məmnunluq verən odur ki, Heydər Əliyevin qurduğu dövlət böyük inkişaf yolundadır. O məsələdən də arxayın və məmnunam ki, Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi kursu ümummilli liderin adına və əməllərinə layiq davam etdirir.

Xalq qəzeti.-22 sentyabr.-2007-ci il

Danimarkada daha bir Azərbaycan diaspor təşkilatı yaradılmışdır

AzərTAc xəbər verir ki, Danimarkada yaşayan Azərbaycan diasporunun üzvləri daha bir təşkilat yaradıblar. Bu təşkilatda azərbaycanlı qadınlar toplaşmışdır.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən bildirmişlər ki, “Azərbaycan qadını Danimarkada” adlandırılan quruma diaspor fəallarından olan Fərqanə İsmayılova sədr seçilmişdir. Qurumun rəhbərliyi qeydiyyat üçün tələb olunan sənədləri artıq yerli icra strukturlarına təqdim etmişdir. “Azərbaycan qadını Danimarkada” təşkilatı Səfər Sadiqinin rəhbərlik etdiyi “Vətən” cəmiyyəti ilə sıx əlaqələr qurmuş, onlar bütün tədbirləri birlikdə həyata keçirirlər.

AzərTAc.-26 sentyabr.-2007-ci il

Azərbaycanın Qırğızıstandakı səfiri Bişkekdəki diasporumuzun üzvləri ilə görüşmüşdür

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, bir neçə gün əvvəl Bişkekə gələn Azərbaycanın Qırğızıstandakı səfiri Arif Ağayev “Qırğızıstan xalqları” Beynəlmiləl Mərkəzində paytaxtda yaşayan diasporumuzun üzvləri ilə görüş keçirmişdir.

Müqəddəs Ramazan bayramı münasibətilə soydaşlarımızı təbrik edən səfir bildirmişdir ki, ölkəmizin Qırğızıstanda səfirliyinin açılması iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə əlaqələrin inkişafına təkan verəcəkdir.

Arif Ağayev Azərbaycanın ictimai-siyasi, iqtisadi həyatında baş verən proseslərdən, ölkədə aparılan quruculuq işlərindən danışmış, bu gün ölkəmizin dünyada nüfuzunun artmasında ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti və bu siyasətin uğurlu davamçısı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin müstəsna xidmətləri olduğunu bildirmişdir.

Səfir Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli istiqamətində ölkəmizin apardığı siyasət və Azərbaycan rəhbərliyinin xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımıza qayğısı haqqında da geniş məlumat vermişdir.

Bişkekdəki “Azəri” Mədəniyyət Mərkəzinin sədri, Qırğızıstanın əməkdar həkimi Akif Allahverdiyev, sədrin müavini, Qırğızıstanın əməkdar inşaatçısı Əsəd Həsənov, əməkdar müəllim Flora Şıxlinskaya, Bişkekdəki türkdilli dövlətlərin siyasətinə dəstək fondunun prezidenti Nüsrət Məmmədov, tanınmış həkim, professor Akif Rəfibəyli, professor Arif Qəmərli və başqaları çıxış edərək ölkədə yaşayan azərbaycanlılar haqqında məlumat vermiş, gənc soydaşlarımıza ana dilinin öyrənilməsi məqsədilə bazar günü məktəblərinin açılmasına ehtiyac olduğunu bildirmiş, Bişkekdə səfirliyin açılmasını Azərbaycan rəhbərliyinin Qırğızıstanda yaşayan soydaşlarımıza diqqət və qayğısının ifadəsi olduğunu qeyd etmişlər.

Görüşün sonunda burada yaşayan müğənni Şahmar Tapdıqov və Kant şəhər orta məktəbinin azərbaycanlı qızlardan ibarət rəqs ansamblının üzvləri xalq mahnı və rəqslərimizi ifa etmişlər.

AzərTAc.-1 oktyabr.-2007-ci il

“Aziz–Almaniya” Beynəlxalq Assosiasiyası təsis edilmişdir

AzərTAc xəbər verir ki, Berlində “AZİZ–Almaniya” Beynəlxalq Assosiasiyasının təsis konfransı keçirilmişdir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin mətbuat xidmətindən bildirmişlər ki, yeni yaranmış təşkilatın əsas məqsədi Almaniya da yaşayan on minlərlə azərbaycanlıyı bir araya gətirmək, onların fəaliyyətini əlaqələndirmək, Azərbaycan və Almaniya arasında mədəni, elmi və iqtisadi əməkdaşlığı genişləndirməkdir.

Təsis konfransında xanım Yael Frankfurt “AZİZ–Almaniya” Beynəlxalq Assosiasiyasının sədri Adil Bayramov təşkilatın direktoru, Rita Ağabəyeva, Güllər Ağabəyeva, Səbinə Bayramova, David Osipov, Viktoriya Şextman və Maya Taşlitskaya isə idarə heyətinin üzvləri seçilmişlər.

Konfransda Azərbaycan, İsrailin, Belarusun və Gürcüstanın Almaniya da olan səfirlik və konsulluqlarının məsul işçiləri, həmçinin Azərbaycan diaspor təşkilatlarının, habelə Berlin şəhəri yahudi icmasının nümayəndələri iştirak etmişlər.

İsrail Knessetinin üzvü, “İsrail-Azərbaycan” Beynəlxalq Assosiasiyasının sədri İosif Şaqal və Berlin şəhəri Rəssamlar İttifaqının katibi Əli Saqati isə tədbirə fəxri qonaq qismində qatılmışlar.

AzərTAc.-4 oktyabr.-2007-ci il

"Diaspora təşkilatlarının birgə fəaliyyətinə ehtiyac var"

Səyyad Aran: "Türkdilli xalqların Parlament Assambleyasının yaradılmasını zəruri hesab edirəm"

"Türkiyə Böyük Millət Məclisi X ocalı soyqırımını tanımalıdır ki, ermənilərin yalançı "soyqırım" iddiasının qarşısına əsaslı dəlil çıxara bilsinlər"

"Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri son illər çox sürətlə inkişaf edir. İki ölkə arasında müxtəlif sahələrdə sıx münasibətlər mövcuddur". Bu sözləri Azərbaycanın İstanbuldakı baş konsulu Səyyad Aran ötən bir ildəki fəaliyyəti dövrünə nəzər salarkən deyib. Baş konsul olaraq Ankara və Bakı arasında iqtisadi sahədə əlaqələrin inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirlərdən danışan Səyyad Aran yaxın vaxtlarda həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlərdən də söz açıb. Baş konsul yalançı erməni iddialarına qarşı hər iki ölkənin diaspora təşkilatlarının birgə fəaliyyətini vacib sayıb.

Səyyad müəllim, artıq bir ildir ki, Azərbaycanın İstanbuldakı baş konsulu vəzifəsini icra edirsiniz. Bir illik fəaliyyətiniz dövründə nələri müşahidə etmişiniz və Türkiyədən Azərbaycan mühiti necə görünür?

- Azərbaycandakı dəyişikliklər, inkişafın sürət tempi böyük heyranlıqla qarşılıdır. Türklər Azərbaycandakı bu inkişafı etiraf edirlər. Xüsusən Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın humanitar sahədə göstərdiyi son dərəcə geniş və parlaq fəaliyyət onların hədsiz heyranlığına səbəb olur. Türklər məndən eşidəndə ki, builki tədris ilinə 132 məktəb binası bütün avadanlıqları ilə əsaslı təmir edilərək istifadəyə verilib, bunu təəccüblə qarşıladılar və bir qədər şübhə etdilər. Ancaq Azərbaycan televiziyası ilə bunu izləyəndən sonra deyilənlərin həqiqət olduğunu bildilər. Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən inkişafı da Türkiyədə rəğbətlə qarşılıdır. İstər neft və qaz sahəsində reallaşan yeni layihələr, istər Ümumi Daxili Məhsulun artımı, istərsə də infrastrukturun yenilənməsi Türkiyədə açıq-aydın görünür. Azərbaycanla Türkiyə arasında münasibətlər artan xətlə inkişaf edir. Bunun da əsas səbəbi odur ki, Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə Türkiyənin baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında dostluq və qardaşlıq münasibətləri ən yüksək səviyyədədir. Hər iki dövlət başçısı arasında olan sıx münasibətlər iki ölkə arasında bütün sahələrdə əlaqələrin inkişafına təkan verir.

Türkiyədə keçirilən seçkilər və onun nəticələri, Abdulla Gülün prezident seçilməsi Ankara ilə Bakı arasında hansı yeniliyə səbəb olacaq?

- Əlaqələrin daha yüksək tempə və geniş miqyasda inkişaf edəcəyinə əminəm. Məlum olduğu kimi Türkiyə prezidenti Abdulla Gül ilk xarici səfərini Azərbaycana etməyi nəzərdə tutub. Bu da iki ölkə arasındakı qardaşlıq duyğuları, bir-birimizə bəslədiyimiz dərin məhəbbət və dərin tarixi köklərdən xəbər verir. Azərbaycanın Türkiyə ilə bütün sahələrdə mövqeləri üst-üstə düşür. Dağlıq Qarabağ probleminin həlli məsələsində Türkiyə Azərbaycanın mövqelərindən çıxış edir və münaqişənin həllini Azərbaycanın ərazi

bütövlüyünün təmin olunmasında görür. Həmçinin işğal olunmuş ərazilərdən erməni qoşunları çıxmayacağı təqdirdə Ermənistanla sərhədlərin açılmayacağı bildirilir. Ermənistan hər vasitə ilə Türkiyəni bu şərtdən uzaqlaşdırmağa çalışsa da, rəsmi Ankara həqiqi qardaşlıq mövqeyini ortaya qoyaraq öz şərtindən çəkilmir.

Türkiyədən başqa hansı yüksək səviyyəli səfərlər gözlənilir?

- Prezident Abdulla Güldən sonra Türkiyə Böyük Millət Məclisinin sədrinin Azərbaycana səfəri nəzərdə tutulub. Bir müddət əvvəl Türkiyə-Azərbaycan Dostluq Qrupunun sədri Haluk İpəyin rəhbərliyi altında Türkiyə nümayəndə heyəti Azərbaycana gəlmişdi. İki ölkə arasında bütün sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsi məqsədilə qarşılıqlı səfərlər təşkil olunur.

Parlament sədrinin səfəri nə vaxt baş tutacaq?

- Hələlik səfərin dəqiq vaxtı məlum deyil. Ancaq ümid edirəm ki, səfər gələn ilin əvvəllərində baş tuta bilər. Ümumiyyətlə, Türkiyənin istənilən nazir və yüksək səviyyəli rəsmiləri ilk öncə Azərbaycana səfər etmək istəyirlər.

Hər iki ölkəni iqtisadi əlaqələr o qədər də qane etmir. Baş konsulluq olaraq iqtisadi münasibətlərin inkişaf etdirilməsi məqsədilə hansı tədbirlər həyata keçirməyi düşünürsünüz?

- Baş konsul olaraq iqtisadi sahədə çalışan iri şirkətlər, nüfuz sahibi olan insanların Azərbaycana gəlməsi üçün əlimdən gələni edirəm. Bu yaxınlarda məşhur "Bayraqdar" şirkətinin prezidenti Hüseyn Bayraqdar Azərbaycan prezidenti ilə görüşmək niyyətini açıqlayaraq mənə məktubla müraciət edib. Mən də öz növbəmdə həmin məktubu müvafiq orqanlara göndərdim və artıq bu sahədə müəyyən işlər gedir. Bundan başqa DEİK (Dış Ekonomik İlişgiler Kurumu) Azərbaycanla əlaqələri daha da inkişaf etdirmək məqsədilə mənə müraciət edib. Baş konsul olaraq İqtisadi İnkişaf və Xarici İşlər Nazirliyinə bu barədə məlumat vermişəm və onlar da öz növbəsində bu işlərin həyata keçməsi üçün müvafiq zaman axtarırlar. Hazırda DEİK-in dünyanın 30-dan artıq ölkəsində nümayəndələri var və həmin ölkələrlə sıx əlaqələr qurulub.

Türk dünyası ölkələrinin parlament assambleyasının yaradılması ideyasına münasibətiniz necədir və bu ideyanın reallaşması mümkündürmü?

- Etiraf edirəm ki, bu çox maraqlı ideyadır. Şəxsən mən Azərbaycan vətəndaşı olaraq bu ideyanın reallaşmasının tərəfdarıyam və türkdilli xalqların parlament assambleyasının yaradılmasını zəruri hesab edirəm. Nə üçün başqa bu tipli parlament assambleyası olsun, ancaq türkdilli xalqların parlament assambleyası yaradılmasın? Bu ideyanı ürəkdən dəstəkləyirəm və sözügedən istiqamətdə mənə yönələn hər hansı bir təklifi dəstəkləməyə hazırım.

Seçkilərdən sonra Türkiyə Böyük Millət Məclisi nisbətən yeni tərkibdə formalaşmayıb. Sizcə, yeni parlament Xocalı soyqırımını rəsmən tanıyacaq?

- Bu məsələdə həm Azərbaycan parlamentariləri, həm də Türkiyədəki bəzi millət vəkilləri ardıcıl cəhdlər göstərirlər və bu sənədin qəbul olunmasına çalışırlar. Ancaq nədənsə bu məsələ son anda özünün real və kəskin həllini tapmır. Türkiyə Böyük Millət Məclisi Xocalı soyqırımını tanımalıdır ki, ermənilərin yalançı "soyqırım" iddialarının qarşısına əsaslı dəlil çıxara bilsinlər. Ermənilərin uydurduqları heç kimin yadında deyil və uzaq tarixdə qalıb. Xocalı faciəsi isə dünənin hadisəsidir və bu tarix bütün incəlikləri ilə foto və kinolentlərdə qalıb. Ermənilərin türkləri qıraraq kütləvi məzarlıqlarda dəfn etmələri Türkiyənin tarixçi alimləri tərəfindən tədqiq

olunur, araşdırılır. Bu hadisə dünyanın gözü qarşısında dünən olub. Həmin hadisəni həm Azərbaycan, həm də Türkiyə tarixçiləri və alimləri tədqiq edərək bunu fakt kimi ortaya çıxarmalıdılar. Bu halda əsl soyqırımın müəlliflərinin kim olduğu müəyyənləşər. Keçən il noyabrın 17-də Antalya şəhərində türk dilində danışan dövlət başçılarının səkkizinci zirvə görüşündə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev söylədi ki, artıq biz müdafiədən hücum keçməliyik. Bunun nəticəsi olaraq cənab prezident mart ayında türkdilli ölkələrin diaspora təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumunu keçirdi və orada ermənilərlə mübarizənin son dərəcə parlaq, dəqiq işlənmiş planını verərək tövsiyələrini səsləndirdi. Məhz bundan sonra həm Türkiyə, həm də Azərbaycan diasporunun həyatında bu sahədə çox böyük canlanma hiss olundu və onların fəaliyyətləri artıq konkret nəticələr verməkdədir. Bunun da müəllifi prezident İlham Əliyev oldu. O, Türkiyənin baş naziri, eləcə də Türkiyənin digər mühüm dövlət vəzifəsində çalışanları Azərbaycana dəvət edərək bu məsələni konkret olaraq, hər iki ölkənin diaspora təşkilatları qarşısında qoydu.

Xocalı soyqırımının son nəticədə rəsmən tanınmasına nə maneə olur?

- Buna mane olan ən müxtəlif səbəblər var. Bu sıraya şəxsi maraqları, eləcə də Türkiyə Böyük Millət Məclisində olan bəzi deputatların məsələyə dərinədən və ürəkdən yanaşmamasını da aid etmək olar. Bəziləri isə bu faktı bilmirlər. Bu ilin əvvəlində baş konsulluq olaraq Türkiyədə Xocalı həftəsi elan etdik. Həmin tədbirlər çərçivəsində Türkiyənin 7 böyük şəhərində oldum və Xocalı faciəsi barədə geniş məlumat verdim. Faciənin detallarını şərh edərkən hiss etdim ki, Bursa, İzmir, Manisa və Kocaelidə insanlar bu barədə o qədər də məlumatlı deyillər. Həmçinin İstanbul baş konsulluğu olaraq Taksim meydanında böyük bir mitinq keçirdik. Mitinq Türkiyənin əski və yeni millət vəkilləri, bu ölkənin AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Nevzat Yalçıntaş, Böyük Quruluş Partiyasının sədri Möhsün Yazıcıoğlu, Quzey Kıbrısın keçmiş prezidenti Rauf Denktaşın iştirakı ilə baş tutdu. Aksiya zamanı İstanbulun müxtəlif meydanlarında imzalar toplandı və BMT-yə müraciət qəbul olundu. Həmin müraciət ayrı-ayrı türkdilli dövlətlərə göndərildi. Nə qədər kədərli olsa da bunu deməyə məcburam. Türkiyədəki türkdilli respublikaların baş konsulluqlarının bu məsələyə soyuq münasibətini gördüm. Təəssüf ki, bəzən onlara da bu məsələni izah etmək məcburiyyətində qalıram.

Qubada aşkar edilmiş kütləvi məzarlıqla bağlı Türkiyədə hər hansı bir tədqiqat aparılırmı?

- Türkiyədə çıxan bir sıra mətbuat orqanlarında bu məsələ ilə bağlı məlumatlar dərc olundu. Ancaq onun geniş təhlili və tədqiqinə həsr edilmiş yazılara təəssüf ki, rast gəlinmədi.

Azərbaycan və Türkiyənin diaspora təşkilatlarının erməni yalanlarına qarşı apardığı birgə mübarizəni qanəddici hesab etmək olarmı?

- Hesab edirəm ki, birgə fəaliyyətə çox ciddi ehtiyac var. Hər iki ölkənin diaspora təşkilatları həm öz ölkələri, həm də Avropanın bir sıra ölkələrində bu sahədə bütün işləri görüblər. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi bu sahədə geniş fəaliyyətə başlayıb. Ancaq əlaqələri həmin ölkələrdə fəaliyyət göstərən səfirlər və baş konsullar vasitəsilə koordinasiya etmək daha böyük effekt verə bilər. Çünki bu, canlı bir fəaliyyət növü olar.

Baş konsulluq olaraq Türkiyə-Azərbaycan əlaqələrinin daha da inkişaf etməsi istiqamətində yaxın gələcəkdə hansı tədbirləri həyata keçirməyi düşünürsünüz?

- Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri son illər çox sürətlə inkişaf edir və ən müxtəlif sahələrdə özünü göstərir. Təkcə dövlət başçıları, siyasətçilər, tarixçi alimlər və mədəniyyət xadimləri deyil, eləcə də digər müstəvilərdə bu qarداşlıq münasibətləri davam etdirilir. Hər iki ölkənin bələdiyyələri səviyyəsində də bu əlaqələr inkişaf edir. Türk Dünyası Bələdiyyələri Assosiasiyası bu sahədə xüsusi rol oynayır. Türk Dünyası Bələdiyyələri Assosiasiyasının sədri Erol Koyanın adını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Onun fəaliyyəti nəticəsində türk dünyası bələdiyyə üzvlərinin qarşılıqlı səfərləri təşkil olunur. Eləcə də bir sıra mədəniyyət xadimlərimizin Türkiyədə konsert proqramlarını təşkil edirik. Bundan başqa baş konsulluq olaraq dünya şöhrətli müğənnimiz Zeynəb Xanlarovanın İstanbulda konsertini təşkil etməyi düşünürük və noyabrın 4-də nəzərdə tutulan konsert proqramına ciddi hazırlıq görülür. Əlaqələr ən müxtəlif sahələrdə inkişaf edir. Bu yaxınlarda Türkiyədən böyük sayda iş adamının Naxçıvan Muxtar Respublikasına səfərini təşkil etdim ki, Naxçıvanın iqtisadiyyatına sərmayə qoysunlar. İstanbul baş konsulluğu olaraq ən müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstəririk və çalışırıq ki, bizə göstərilən etimadı doğruldaq.

Mütəmadi olaraq Türkiyə mətbuatında qadın alveri ilə məşğul olan azərbaycanlıların saxlanıldığı barədə məlumatlar yayılır. Bu məsələ Baş Konsulluğun diqqət mərkəzindədirmi və bu istiqamətdə hansı tədbirlər görülür?

- Təəssüf ki, belə məlumatlar olur. Ancaq bu məsələlər tərəfimizdən diqqətlə izlənilir və bizə edilən müraciətlərə uyğun olaraq səlahiyyətimiz daxilində bu məsələlərin çözülməsinə cəhd edirik. Ancaq bununla daha böyük təşkilatlar məşğul olur və ətraflı məlumatları onlar bilirlər.

Olaylar İA.-17 oktyabr.-2007-ci il

DAK-ın Azərbaycan nümayəndəliyi ABŞ Konqresi nümayəndələr palatası xarici əlaqələr komitəsinin ədalətsiz qərarı ilə bağlı etiraz bəyanatı yaymışdır

AzərTAc xəbər verir ki, Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin Azərbaycan nümayəndəliyi ABŞ Konqresi Nümayəndələr Palatası xarici əlaqələr komitəsinin qondarma “erməni soyqırımı”nı müzakirə etməsi ilə əlaqədar etiraz bəyanatı yaymışdır.

Bəyanatda deyilir ki, ermənilərin zaman-zaman törətdikləri vəhşiliklər göz qabağında olmasına baxmayaraq Azərbaycana, eləcə də bütövlükdə türk dünyasına təzyiqlər bu gün də davam etməkdədir. Ötən əsrin əvvəllərindən başlayaraq bu günədək millətimiz dəhşətli faciələr yaşayır. Bu azmış kimi ABŞ Konqresinin Nümayəndələr Palatası da Buş administrasiyasının etirazına baxmayaraq qondarma “erməni soyqırımı”nı müzakirə etmək niyyətindədir. Demokratik prinsiplərə söykənən, daim insan haqlarının qorunmasından danışan və dünya dövlətlərini onu müdafiə etməyə çağıran ABŞ kimi nüfuzlu bir dövlətin belə bir ədalətsiz qətnaməni müzakirə etməsi heç bir beynəlxalq konvensiyaya uyğun deyil. Azərbaycanın Quba və Neftçala rayonlarında aşkarlanmış 1918-ci ildə erməni daşnakları tərəfindən vəhşicəsinə qətlə yetirilən dinc əhalinin basdırıldığı kütləvi məzarlıqlar və əsrin faciəsi olan Xocalı soyqırımı erməniliyin mahiyyətini sübut edən təkzibolunmaz faktlardır. Ermənilər təkcə türkləri, azərbaycanlıları deyil, yəhudiləri və başqa millətlərə mənsub günahsız insanları da belə vəhşiliklə qətlə yetirmişlər.

Bildirilir ki, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizdən çoxu Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş, bu işğal nəticəsində bir milyondan çox soydaşımız doğma yurd-yuvalarından didərgin düşmüş, minlərlə dinc əhali qətlə yetirilmiş, yüzlərlə insan itkin düşmüş, girov götürülmüşdür. Təəssüf ki, fəvqəldövlətlər və bütövlükdə dünya birliyi hələ də bu haqsızlıqlara göz yumur, təcavüzkarə qarşı heç bir tədbir görmür. Amma qondarma, tarixdə olmayan “erməni soyqırımı” məsələsini müzakirəyə çıxarıb, qərarlar qəbul edirlər. Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin Azərbaycan Nümayəndəliyi bu ədalətsiz qətnaməni qətiyyətlə pisləyir və bütün dünya birliklərini Azərbaycana, ümumilikdə türk millətinə qarşı erməni daşnaklarının törətdikləri ağılasığmaz vəhşiliklərə göz yummamaya çağırır.

AzərTAc.-18 oktyabr.-2007-ci il

Azərbaycan Respublikası dünya azərbaycanlılarının Vətənidir

Müsahibəni apardı: Qüdrət Piriyev

Müsahibimiz Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayında böyük səs çoxluğu ilə DAK-ın sədri seçilmiş professor Qulamrza Səbri Təbrizidir

Q. S. Təbrizi 1934-cü ildə Təbrizdə anadan olmuşdur. 1953-58-ci illərdə Təbriz Universitetinin fars və ingilis filologiyası fakültəsini bitirmişdir.

Yeniyyətə və gənclik illəri Seyid Cəfər Pişəvərinin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Milli hökuməti dövrünə düşdüyündən bu tarixi hadisə onun yaddaşında silinməz izlər buraxmış, sonrakı həyat və mübarizə yolunu müəyyənləşdirmişdir. Siyasi baxışlarına görə daimi təqiblərdən yaxa qurtarmaq üçün Qulamrza bəy 1959-cu ildə Təbrizi tərk etməyə məcbur olmuş və bununla da ömrünün mühacir dövrü başlamışdır. Əvvəlcə Türkiyəyə pənah gətirmiş, İstanbul Universitetinin doktoranturasına qəbul olunmuşdur. Lakin 1960-cı ildə Türkiyədə hökumət çevrilişi baş verdiyinə və İstanbul Universiteti bağlandığına görə İngiltərəyə getmişdir. Londonda müxtəlif yerlərdə işləməklə bərabər ali təhsilini də tamamlamağı unutmamışdır. Təkrar magistr təhsili aldıqdan sonra doktorluq dissertasiyası üzərində işləmişdir. Bir müddət BBC və digər kanallarda siyasi icmalçılıqla məşğul olmuşdur.

Q. S. Təbrizi 1969-cu ildə Edinburq Universitetində “Vilyam Bleykin dialektik fikri: Ədəbi və sosial görüşləri” mövzusunda uğurla doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. 1973-cü ildə Londonda və Nyu-Yorkda nəşr etdirdiyi “Vilyam Bleykin behiştə və cəhənnəmi” əsəri Qulamrza bəyə böyük şöhrət qazandırmışdır.

Edinburq Universitetinin professoru Q. S. Təbrizi təkcə elmi-pedaqoji fəaliyyətlə deyil, ədəbi-bədii yaradıcılıqla da məşğul olmuş, xüsusilə poeziya və publisistika sahəsində sanballı uğurlara imza atmışdır. İndiyədək onun onlarca şer kitabı, publisistik əsəri işıq üzə görmüşdür.

Ömrünün 45 ildən çoxunu mühacirətdə yaşayan, dünyanı, neçə deyərlər, əriş-argac bir neçə dəfə dolaşan, Şərq müdrikliyi ilə Qərb sivilizasiyasının sintezini özündə daşıyan, geniş erudisiyaya, çoxşaxəli zəngin biliyə sahib olan filosof – şairin həyat və yaradıcılığının əsas leytmotivi Vətən eşqi, millət dərdi, bütün cahanda haqq-ədalət axtarışıdır. O, doğma xalqının haqq işinin, onun tarixinin, mədəniyyətinin, mənəvi dəyərlərinin yorulmaz təbliğatçısıdır. Dünyanın onlarca ölkəsində keçirilən mötəbər tədbirlərdə, konfranslarda, simpoziumlarda, toplantılarda çıxış etmiş, nüfuzlu universitetlərdə mühazirələr oxumuşdur.

Professor Təbrizinin xaricdəki Azərbaycan diasporlarının təşkili, onların fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi sahəsində danılmaz xidmətləri var. O, dünya azərbaycanlılarının Bakıda keçirilmiş hər iki qurultayının iştirakçısı olmuşdur. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təklifi ilə I qurultayda Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurası İdarə Heyəti sədrinin müavini seçilmişdir. Onun bu sahədəki xidmətləri Prezident İlham

Əliyev tərəfindən də yüksək qiymətləndirilmişdir. Dövlət başçısının sərəncamı ilə “Tərəqqi” medalına layiq görülmüşdür. Qulamrza bəy qayğıkeş ailə başçısı, dörd övlad atasıdır.

– Professor, 50 milyonluq böyük Azərbaycan xalqını təmsil edən mötəbər beynəlxalq təşkilata – Dünya Azərbaycanlıları Konqresinə rəhbər seçilməyiniz münasibətilə sizi təbrik edirik. İlk növbədə istərdik ki, DAK-ın yaranma zərurəti və fəaliyyəti barədə oxuculara, qısaca da olsa, məlumat verəsiniz...

– Təbrikə və dəvətə görə “Xalq qəzeti”nin rəhbərliyinə və kollektivinə təşəkkür edirəm. Dünya Azərbaycanlıları Konqresi 1997-ci ilin oktyabr ayında ABŞ-ın Los-Anceles şəhərində yaradılıb. Məqsəd tarixən ən böyük ədalətsizliklərlə üzləmiş, müstəqilliyi əlindən alınmış, torpağı yağmalanmış, ikiyə parçalanmış Azərbaycan xalqının haqq səsinə dünyaya çatdırmaq, güneyli-quzeyli soydaşlarımızın üzləşdikləri problemlərin çözülməsi üçün yollar axtarmaq, xüsusən, 35 milyonluq güneyli qardaş-bacılarımızın dərd-sərini, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı əsl həqiqətləri beynəlxalq müstəvidə bəyan etmək və sair məsələləri gündəmə gətirmək

Şübhəsiz, bu illər ərzində DAK qarşıya qoyduğu vəzifələrdən müəyyən qismini görə bilmişdir. Düzdür, bəziləri görülən işlərin də üstündən xətt çəkmək istəyir, təşkilatın fəaliyyətsizliyi haqqında rəy formalaşdırmağa çalışırlar. Belə yanaşmanı doğru hesab etmirəm. DAK indiyədək 9 qurultayını keçirmiş, Avropa, Amerika, Türkiyə, MDB ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın fəaliyyətinin canlandırılmasında iştirak etmiş, Güney Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ, Xocalı, qondarma “erməni soyqırımı” kimi ciddi məsələlərin aktiv siyasi müzakirəyə çıxarılmasına səy göstərmiş və bəzi hallarda buna nail olmuşdur. DAK-ın təşəbbüsü ilə Haaqa, Stokholm, Paris, Brüssel və dünyanın başqa iri şəhərlərində beynəlxalq forumlar, konfranslar, simpoziumlar və digər tədbirlər keçirilmişdir.

Lakin bununla belə, bir təşkilat kimi, DAK-da müəyyən problemlər də mövcuddur. Hər şeydən əvvəl, bir zamanlar DAK-ın sıralarından ayrılmış və indiyədək Demokratik Dünya Azərbaycanlıları Konqresi (DDAK) adı ilə fəaliyyət göstərən təşkilatla (iqamətgahı Çikaqodadır) birləşməyə ehtiyac var. DDAK-la birləşmədən digər qurumlarla birlik məsələsini müzakirə etmək mümkün deyil. Bu və digər məsələlər haqqında IX qurultayda ətraflı söhbət getdi.

– DAK-ın son qurultayı necə keçdi, qurumun strukturunda və nizamnaməsində nə kimi dəyişikliklər edildi?

– DAK-ın IX qurultayı iyul ayının 7-8-də Almanyanın Köln şəhərindəki “Ramada” otelinin konfrans zalında keçirildi. Azərbaycan dövlətinin üçrəngli bayrağı və DAK-ın rəmzi əks olunmuş plakatlarla bəzədilmiş zalda Azərbaycan Respublikasının dövlət himninin sədaları altında öz işinə başlayan ali məclisə dünyanın 20 ölkəsindən 250-dək nümayəndə və qonaqlar qatılmışdı. DAK-ın sədri Cavad Dərəxti giriş sözü ilə qurultayı açdı. İclası idarə etmək üçün Divan və say komissiyası seçildi. Qurultayın gündəliyi təsdiqləndi. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin göndərdiyi təbrik qurultay iştirakçıları tərəfindən alqışlarla qarşılandı. DAK sədrinin və təftiş komissiyasının hesabatları dinləndi.

Gündəlikdəki məsələlərlə bağlı Sabir Rüstəmxanlı, Tofiq Məlikov və mən məruzə etdik. Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının məsul əməkdaşı Qafar Əliyev və başqaları çıxış etdilər.

Qurultay təşkilatın yeni nizamnaməsini qəbul etdi. Yeni nizamnaməyə görə, DAK-ın Məclisi ləğv olundu, əvəzində 17 nəfərdən ibarət İdarə Heyəti yaradıldı. Qərara alındı ki, İdarə Heyətinin üzvlərindən 4-ü Azərbaycandan, 4-ü MDB respublikalarından, 9-u isə digər ölkələrdə yaşayan soydaşlarımız arasından seçilsin. Azərbaycandan DAK-ın İdarə Heyətinə diaspor sahəsində xidmətləri olan tanınmış ziyalılar – millət vəkili, şair Sabir Rüstəmxanlı, professorlar Vaqif Sultanlı, Paşa Qəlbinur və hüquqşünas Adil Minbaşı seçildilər. Bu vaxtadək ildə bir dəfə DAK-ın qurultayı keçirilirdi. Yeni nizamnamə qurultayın iki ildən bir çağrılmasına qərar verdi. Bundan əlavə, yeni nizamnaməyə əsasən, qurumun sədrini seçmək səlahiyyəti indən belə qurultaya yox, İdarə Heyətinə verildi. İdarə Heyətinin ilk iclasında alternativ əsasda səs çoxluğu ilə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri seçildim.

– Professor Təbrizi yeni vəzifədə özünü necə hiss edir?

– Bu fəaliyyət sahəsində, əslində, yeni deyiləm. İki ildən sonra yarım əsr tamam olacaq ki, mühacir ömrü yaşayıram. Bu da mənim diaspor fəaliyyəti ilə məşğul olmağıma təbii imkanlar yaratmışdır. Ümumiyyətlə, qəlbində az-çox Vətən sevgisi daşıyan insan üçün qürbətdə yaşayıb Vətənin bir parçası anlamına gələn diaspor fəaliyyətindən kənarda qalmaq mümkün deyil. Mən də təbii olaraq qürbətdə yaşadığım bu müddətdə diaspor fəaliyyətimə üstünlük vermişəm. Ona görə də DAK sədri seçilərkən, bir tərəfdən mənə göstərilən yüksək etimadın məsuliyyətinin yaratdığı narahatlığı keçirməklə yanaşı, qarşı tərəfdən uzun illər məşğul olduğum və kifayət qədər təcrübə topladığım sahədə çalışacağım üçün içimdə bir rahatlıq duydum. Bundan əvvəl uzun illər boyu Böyük Britaniyada Azərbaycan Cəmiyyətinə rəhbərlik etmişəm. Azərbaycan tarixini, mədəniyyətini, adət-ənənələrini kifayət qədər geniş təbliğ etməyə çalışmışam, xalqımıza qarşı törədilən haqsızlıqların, Dağlıq Qarabağ problemi, 20 Yanvar, Xocalı faciələri barədə həqiqətlərin dünyaya çatdırılması üçün əlimdən gələni əsirgəməmişəm.

1999-cu ildə dünyadan nakam köçmüş sevimli qızım Leyla Təbrizinin adına Londonda Ana dili Fondunu təsis etmişəm. Həmin fondun vəsaiti ilə Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin təbliği istiqamətində ciddi işlər görülüb. İndiyədək fondun vəsaiti ilə 50 adda on minlərlə nüsxədə kitablar buraxılmış, SD, kompakt disk və sair yayılmışdır.

Mənim diaspor fəaliyyətimin ən parlaq anı 2001-ci ilin noyabr ayına təsadüf edir. Həmin il noyabrın 9-10-da Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin təşəbbüsü və təşkilatçılığı ilə Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayı keçirildi. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa olunmasının 10-cu ildönümünə təsadüf edən həmin möhtəşəm tədbirdə mənə böyük etimad göstərildi. Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası (DAƏŞ) sədrinin müavini seçildim.

Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayı bütövlükdə Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinə güclü təkan verdi. Həmin forumda qəbul olunmuş qətnamə uzunmüddətli fəaliyyət proqramı idi. Həm qurultayın qətnaməsində, həm də müdrik rəhbər Heydər Əliyevin çıxışında xüsusi olaraq vurğulandı ki, hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir. Biz azərbaycançılığı, milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi yaşatmalıyıq. “Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam”.

– Heydər Əliyevin böyük qürur hissi ilə dediği bu qanadlı sözlər qurultay nümayəndələrini ayağa qaldırdı. Azərbaycanda və xarici ölkələrdə yaşayan çox soydaşımızı silkələdi, mənsub olduğu xalqın böyüklüyünü, şərəfli keçmişini duymağa, özünü dərk etməyə, anlamağa sövq etdi. Həmin qurultayda qeyd olundu ki, müstəqil Azərbaycan Respublikası bütün dünya azərbaycanlıları üçün cazibə mərkəzidir. Harada yaşamasından asılı olmayaraq hər bir azərbaycanlı bilməlidir ki, onun arxasında Azərbaycan dövləti durur. Azərbaycanı özünün tarixi Vətəni hesab edən insanlar Azərbaycan dövlətçilik ideyaları ətrafında birləşməli, ümummilli məsələlərdə sarsılmaz birlik nümayiş etdirməlidirlər. Bütün bunlar bizim sonrakı işimizdə mühüm rol oynadı, fəaliyyətimizin istiqamətini müəyyənləşdirdi.

– DAƏŞ-in fəaliyyətində əsas ağırlıq sizin üzərinizə düşürdü. Çətin deyildimi?

– Şübhəsiz ki, çətin idi. Lakin mən heç vaxt çətinlikdən qorxmamışam. Həmişə arayıb-axtarıb çətin işin qulpundan yapışmışam. Digər tərəfdən, həmin işi mənə xalqımın xilaskarı, mənə özünə dost hesab edən ümummilli liderimiz tapşırırmışdı. Bundan əlavə, o, bizə aydın fəaliyyət proqramı da vermişdi. Şura öz fəaliyyətini həm qurultayda, həm də 2002-ci il dekabrın 27-də ölkə rəhbəri tərəfindən imzalanmış “Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda irəli sürülmüş vəzifələrə uyğun tənzimləmişdir. Görülən tədbirlər içərisində xarici ölkələrdə Azərbaycan dilində fəaliyyət göstərən məktəblərin yaradılmasını, onların tədris-metodik, maddi-texniki təminatına və inkişafına, eləcə də həmin məktəblər üçün kadrların hazırlanması işinə yardım edilməsini... misal göstərmək olar. DAƏŞ olaraq biz İngiltərədə, İsveçdə, Norveçdə, ABŞ-da və başqa ölkələrdə Azərbaycan dili kursları, ana dilini öyrənən dərnlər açdıq və oraya yüzlərlə dərs vəsaiti, bədii, tarixi aspektdə yazılmış kitablar göndərdik. Azərbaycan mədəni irsinin qorunması ilə bağlı müxtəlif beynəlxalq tədbirlər, konfrans, seminar və görüşlər keçirdik. Bakıda və soydaşlarımızın sıx yaşadıkları bir sıra ölkələrdə “Azərbaycan Respublikasının xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dil və təhsil siyasəti” mövzusunda konfranslar təşkil etdik. Neçə ildir ki, Avropanın bir sıra iri şəhərlərində Xocalı və 20 Yanvar faciələrinin, 1918-20-ci illərdə daşnakların törətdikləri qırğınların ildönümü günlərində tədbirlər keçirir, dünya xalqlarının diqqətini erməni vəhşiliyinə yönəldirik... Yəni, dediyim odur ki, biz bu işi indiyədək görmüşük, indən belə də daha geniş miqyasda görəcəyik. Şübhəsiz, qarşıda görülməli işlərimiz çoxdur. Bütün bunlar DAK sədri kimi, üzərimə düşən hüquqi və mənəvi məsuliyyətin sərhədlərini genişləndirir.

– Qarşıda duran həlli vacib məsələləri, görülməli işləri bir qədər konkretləşdirmək olarmı?

– Bunlardan ən mühümü DAK-ın təşkilatlanması, onun işlək mexanizminin formalaşdırılmasıdır. Təəssüf doğurası haldır ki, DAK-ın idarəçilik mexanizmi indiyədək aydın şəkildə müəyyənləşdirilməmişdir. Odur ki, bu sahədəki işləri tezliklə sahmana salıb, idarəetmədə qayda-qanun yaratmaq niyyətindəyik. Digər vacib məsələyə bayaq ötəri toxundum. Bu, DAK-ın bütövlüyünə nail olmaq vəzifəsidir. Bir vaxtlar müəyyən səbəbdən onun sıralarından ayrılmış qrupların və insanların təşkilata qayıtmasını təmin etməliyik. Birlik, bütövlük olmayan yerdə heç bir uğurdan, ümummilli problemlərimizin həllindən söhbət gedə bilməz. Nəzərə alsaq ki, bizim yaşı əsri adlanmış erməni lobbisi kimi güclü düşmənimiz var və o, monolit birliyə, böyük maliyyə qaynaqlarına sahibdir, bu gün ona qarşı duruş gətirmək istəyiriksə, birləşməkdən, bütövləşməkdən, zərbəni bir yerə vurmaqdan ayrı əlacımız yoxdur. Sevindirici haldır ki, bizim öz mövqeyimiz DDAK-ın

rəhbərliyi səviyyəsində başa düşüldü və müdafiə olundu. Məlumat verim ki, bir neçə gün bundan əvvəl Brüsseldə DDAK-ın sədri Əhməd Obalı ilə görüşdük, ümumi fəaliyyətimiz barədə geniş fikir mübadiləsi apardıq. Şübhəsiz ki, birləşmək məsələsi söhbətimizin canını təşkil etdi. Qərara aldığımız ki, hər iki təşkilatın idarə heyətləri üzvlərinin iştirakı ilə yaxın vaxtlarda Londonda görüşək və birləşmək məsələsini birdəfəlik həll edək. Bundan əlavə, Dünya Azərbaycanlıları Konqresi Milli Fondun yaradılmasını zəruri hesab edir. Bunun üçün maliyyə mənbələri tapmaq, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan görkəmli soydaşlarımızla, imkanlı iş adamları ilə görüşmək, onları bir araya gətirmək niyyətindəyik.

DAK Azərbaycan həqiqətlərini beynəlxalq aləmə çatdırmağı, Dağlıq Qarabağ probleminin həllinin uzadılması, Güneydə insan haqları və azadlıqlarının pozulması və sair problemlərin BMT, Avropa Birliyi, Avropa Şurası kimi qurumlarda müzakirəsinə nail olmağı planlaşdırır.

Növbəti qurultaya qədərki iş planımızda DAK-ın tarixi haqqında sənədli film çəkdirməyi, qurumun nəşri olan dərgilərin (“DAK”, “Bakı-Təbriz”), “Okno v mir” qəzetinin fəaliyyətini canlandırmaq, habelə yeni nəşrlər təşkil etmək, Azərbaycan tarixinə, ədəbiyyatına, mədəniyyətinə dair təxminən 50 adda kitabın çapına, milli mədəniyyətimizin ən dəyərli nümunələrinin dünya dillərinə tərcümə edilməsinə nail olmaq, güneyli gənclərin Azərbaycan Respublikasında təhsil alması üçün hüquqi və maddi baza yaratmaq, dünyadakı güclü yəhudi lobbisi, türk diasporu və bizə rəğbət bəsləyən digər diasporlarla dostluq əlaqələri qurmaq ... kimi məsələlər öz əksini tapmışdır.

Onu da deyim ki, bu ilin oktyabrında DAK-ın 10 yaşı tamam olur. Yubileyə bağlı bir sıra tədbirlər keçirməyi nəzərdə tutmuşuq. Bundan əlavə, gələn il may ayının 27-28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 80 illik yubileyi ilə əlaqədar Gəncə və Tbilisi şəhərlərində konfranslar, aprel ayında Amerika Birləşmiş Ştatlarında “Bölünmüş xalqların taleyi” mövzusunda beynəlxalq forum, oktyabr ayında Avstraliyada Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətinin təşkilinə dair tədbir keçirməyi də planlaşdırmışıq. Nəzərinizə çatdırım ki, biz artıq fəal işə başlamışıq. Son qurultaydan ötən az müddət ərzində qeyd etdiyim kimi, təşkilatın fəaliyyət planını hazırlamışıq, Bakıda Azərbaycandan olan İdarə Heyəti üzvləri ilə bir sıra tədbirlər keçirmişik. Londonda DAK-ın ofisini açmışıq. Onu da deyim ki, nəhayət Londonda “Azərbaycan evi” də açıldı. Şəxsən özüm bir sıra Qərbi Avropa ölkələrinə səfərə çıxaraq, oradakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının rəhbərləri ilə görüşlər keçirmişik, fəaliyyətimizi səmərəli qurmaq üçün yollar axtarmışıq. DDAK-ın sədri Əhməd Obalı ilə birlikdə Brüsseldə yaşayan soydaşlarımızla görüş keçirdik. Sentyabrın 10-da Brüsseldə Avropa Birliyinin iqamətgahı qarşısında dinc mitinq – yürüş təşkil etdik. Tələblərimiz güneyli soydaşlarımıza öz ana dillərində təhsil almaq, qəzet-jurnal buraxmaq hüququnun verilməsi idi. Mitinqə digər təşkilatların nümayəndələri də qatılmışdı.

Sonra biz Haaqaya getdik. Orada BMT-nin milli dövləti olmayan xalqların işi üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi bizi — Əhməd bəylə məni qəbul etdi. Biz ona Azərbaycanın Qarabağ münaqişəsinin tarixi və indiki durumu, habelə güneyli soydaşlarımızın problemləri barədə geniş məlumat verdik. Səfərdə olduğum ölkələrin kütləvi informasiya vasitələrinə, habelə BBC, Əl-cəzirə, GünAz və başqa telekanallara müntəzəm müsahibələr vermiş, həm Azərbaycan həqiqətlərini, həm də problemlərimizi beynəlxalq aləmə çatdırmağa çalışmışam.

– Qeyd etdiniz ki, dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan görkəmli soydaşlarımızla, imkanlı iş adamları ilə görüşüb onları diaspor fəaliyyətinə cəlb etmək niyyətindəsiniz. Məqsəd yalnız diaspor üçün maliyyə mənbəyi tapmaqdır, yoxsa?..

– Şübhəsiz, DAK kimi iri beynəlxalq təşkilatın güclü maliyyə mənbəyi olmasa, fəaliyyəti istənilən səmərəni verməz. Milli Fondun yaranmasında dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində yaşayan azərbaycanlı iş adamları da yaxından iştirak etməlidirlər. Xaricdə güclü lobbiyə sahib olan bədnam qonşularımızın, habelə yəhudi, yunan və digər xalqların diaspor təşkilatları formalaşarkən onlar da bu amildən istifadə etmişlər və bu gün də istifadə edirlər. Lakin görüşlərimizdə məqsəd təkcə maddi kömək deyil, həmçinin onların mənəvi köməyinə, nüfuz, ağıl və zəkasına ehtiyacımız var. Yəni nüfuz sahibi olan soydaşlarımızın diaspor fəaliyyətinə aktiv qoşulmasından biz ancaq qazanırıq. Elə adamların sözlərinin və əməllərinin təsiri də çox olur. Ümummilli liderimizlə Londonda görüşərkən mən bu məsələyə toxundum. Qeyd etdim ki, heç bir millətin bizimki qədər güclü intellekt potensialı, alimləri, dəyərli mütəxəssisləri, iş adamları yoxdur. Lütvi Zadənin kəşflərindən, elmi araşdırmalarından ABŞ-da, Yaponiyada, Qərb ölkələrində istifadə edib hər il milyardlar qazanırlar. Soydaşlarımız arasında dünya səviyyəli məşhur elm, zəka sahibləri, iş adamları, güclü sərmayədarlar var. Təkcə Kaliforniyada yaşayan azərbaycanlı iş adamlarının varidatı hələ bir neçə il bundan əvvəl 300 milyard dollarlıq həddi aşmışdı. Onların gücündən niyə istifadə etməyə? Gəlib öz vətənlərində sərmayə qoyub iş görə bilərlər... Ulu öndər o vaxt təklifimi bəyəndi və bildirdi ki, mən xaricdəki soydaşlarımızı Azərbaycanda iş görməyə, investisiya qoymağa dəvət edirəm.

Söhbət ki, gəlib bu məqama yetişdi, bir məsələyə də diqqət yönəltmək istərdim. Mən Azərbaycanda milli sahibkarlığın inkişafını izləyirəm və onlara dövlət səviyyəsində yaradılan münbit şəraiti alqışlayıram. Sırr deyil ki, dövlət müstəqilliyi dövründə indiyədək Azərbaycan iqtisadiyyatına qoyulan investisiyaların böyük əksəriyyəti xarici sərmayədarların payına düşürdü. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bu ilin birinci yarısına yekun vurarkən fərhlə bəyan etdi ki, ölkə iqtisadiyyatına qoyulan sərmayənin həcmində ilk dəfə olaraq daxili investisiya xarici investisiyanı üstələmişdir. Bu, çox böyük uğurdur və ölkədə iqtisadi siyasətin düzgün aparıldığını göstərir.

İstərdim ki, mənə düzgün başa düşsünlər. Mən əcnəbi sahibkarların Azərbaycanda iş qurmasının əleyhinə deyilim, əksinə, bunu təbii proses sayıram. Lakin onu da dərk edirəm ki, heç bir əcnəbi sahibkar bura Azərbaycan dövlətini gücləndirmək, onun iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək, xalqın güzəranını yaxşılaşdırmaq məqsədilə gəlmir. Onları ilk növbədə öz mənafeyi düşündürür. Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, ucuz iş bazarından bəhrələnmək istəyirlər. XIX əsrin axırları – XX əsrin əvvəllərindəki Bakını yada salaq. Qərbi Avropadan neft iyinə nə qədər məşhur sahibkar gəlmişdi: Nobel qardaşları, ingilis sahibkarları, erməni kapitalistləri Mirzoyev, Montaşev və başqaları. Cüzi miqdarda kapital qoymaqla milyardlar qazanırdılar. Bakıda çıxarılan və satılan neftin böyük əksəriyyəti onların əlində idi. Lakin bu gün həmin əcnəbi sahibkarlardan düz-əməlli bir nişanə qalmamışdır. Bakının bəzəyi olan, arxitekturası ilə seçilən hansı qədim binanı soruşsan deyirlər ki, ya Hacı Zeynalabdin Tağıyev tikdirib, ya Musa Nağıyev, ya Murtuza Muxtarov, ya da hansısa digər azərbaycanlı sahibkar. Eşitdiyimə görə təkcə Musa Nağıyev Bakıda bir-birindən gözəl 96 bina tikdirib. Onlardan neçə-neçə məktəb, xəstəxana, teatr binası yadigar qalıb. Aydın məsələdir ki, yerli sahibkar, yeri gəlsə,

öz Vətəni yolunda bütün varidatından keçər. Əcnəbi isə bunu etməz. Ona görə də milli sahibkarlığın inkişafına daha çox önəm verilməlidir.

– DAK-ın demokratik şəkildə başa çatmış IX qurultayından az müddət keçməsinə baxmayaraq, bəzi kütləvi informasiya vasitələrində, ayrı-ayrı internet saytlarında xoşagəlməz söz-söhbətlərə yol verilir. Sizcə, belə dedi-qoduların yaranmasına səbəb nədir?

– Ümumiyyətlə, bizdə qaydadır: işləməyən, fəaliyyətsiz insanla kimsənin işi yoxdur. Elə ki, iş görməyə başlayırsan, dərhal sənə əleyhinə cürbəcür söz-söhbətlər, dedi-qodular baş alıb gedir. Mən indiyədək dəfələrlə belə haqsız hücumlara məruz qalmışam. Lakin heç vaxt bunlar məni qorxutmayıb, doğru yolumdan sapmamışam. Ona görə də bütün bunları təbii qarşılayıram. Doğrudur, siyasi cəhətdən yetkin olmayan, ictimai düşüncədən məhrum insanlar da bəzən sıralarımıza yol tapır və fəaliyyətimizə əngəl olmağa, diqqətimizi əsas hədəflərimizdən yayındırmağa çalışırlar. Bu isə yolverilməzdir. Məni tanıyanlar da təsdiqləyərlər ki, xaraktercə demokratam. Bütün fəaliyyətimdə, eləcə də diaspor sahəsində həmişə demokratik prinsiplərə üstünlük vermişəm. İdarəçilikdə demokratik prinsipləri formalaşdırmağın özünəməxsus çətinlikləri var. Demokratik idarəçilik kollektivdə hər bir şəxsə münasibətdə fərdi yanaşma, hər kəsin fikirlərinə sayğı tələb edir. Lakin həmin fərdi fikirlər ümummilli mənafeyə qarşı yönəlsə, bunu heç cür qəbul etmək olmaz. Demokratik beynəlxalq qurum olaraq DAK İdarə Heyətinin hər bir üzvünün konkret fəaliyyət sahəsini müəyyənləşdirmişik və onlar təşkilatın nizamnaməsinə uyğun işləyəcəklər. Təəssüf edirəm ki, həmkarlarımızdan bir-ikisi bəzi kütləvi informasiya vasitələrinə müsahibələrində səhv mövqə tutur, dezinformasiyaya və hətta şantajə yol verir. DAK sədri olaraq bəyan edirəm: Təşkilatın nizamnamə şərtlərini pozanlarla bizim yolumuz bir olmayacaqdır. Bizim hər birimizin — sədrin də, idarə heyəti üzvünün də, təşkilatın sırası üzvünün də bir məramı olmalıdır: Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətçiliyinin mənafeyinə xidmət etmək.

– Bu özünü hansı sahələrdə və hansı şəkildə büruzə verməlidir?

– Bütün sahələrdə və bütün formalarda. Bunu ümummilli liderimiz Heydər Əliyev çox aydın şəkildə ifadə etmiş, bizim üçün konkret fəaliyyət proqramı vermişdir. İndiki kimi, yadımdadır: 1994-cü ilin fevral ayında Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev İngiltərəyə ilk rəsmi səfərə getmişdi. Fevralın 23-də Londondakı “Hilton” otelində bizimlə – Böyük Britaniyada yaşayan azərbaycanlılarla görüşdə ulu öndər dedi: “Vətəndən kənarda yaşayan soydaşlarımızın ürəkləri gərək daim Azərbaycanın nəbzi ilə bir vursun. Harada yaşamasından, vəziyyətin ağır və çətinliyindən asılı olmayaraq, gərək hər bir kəs Ana Vətəni haqqında düşünsün. Azərbaycanlılar artıq bilirlər və daha çox bilməlidirlər ki, indi bizim, nəhayət, müstəqil dövlətimiz, Azərbaycan Respublikamız var, azərbaycanlılar üçün Ana Vətən var. Bu, müqəddəs Azərbaycan torpağıdır. Deməli, harada olursan-ol, harada yaşayırsan-yaşa, ancaq Azərbaycan haqqında, Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü haqqında, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisən.”

Yaxud, başqa bir fakt. Prezident Heydər Əliyev 2000-ci ilin fevral ayında ABŞ-a çox uğurlu rəsmi səfərdən qayıdarkən Binə hava limanında jurnalistlərin suallarına cavabında xaricdəki diasporlarımızın fəaliyyəti ilə əlaqədar çox incə bir məqama toxundu. Dedi ki, məni Cons Hopkins Universitetinin Beynəlxalq Əlaqələr İnstitutuna dəvət etmişdilər. Bir dəstə erməni bundan xəbər tutaraq gəlib kəsdirmişdi institutun binasının qarşısını. Əllərində şüarlar, plakatlar tutmuş ermənilər institutda iki saatdan çox çəkən tədbirdən biz

çıxanda da orada dayanıb qışqırırdılar. ABŞ-a keçəndəfəki səfərimi pozmaq üçün orada yaşayan ermənilər iki-üç ay əvvəldən Amerika administrasiyasına 50 min məktub göndərmişdilər. Halbuki Ermənistan prezidenti də xarici ölkələrə, o cümlədən Amerikaya səfərə gedir. Həmin ölkələrdə çoxlu sayda azərbaycanlı yaşayır. Olmayıb ki, üç nəfər azərbaycanlı gedib bir şüarla onun əleyhinə bir söz desin...

Ümummilli liderin bu haqlı iradı xaricdəki diasporlarımızı silikləyib qəflət yuxusundan ayıltdı, mübarizə yolunu onlara göstərdi. Ümumiyyətlə, nəinki Azərbaycanda, heç dünya miqyasında ikinci bir siyasətçi, dövlət xadimi tanımıram ki, Heydər Əliyev qədər öz xalqının xaricdəki diasporuna maraq və qayğı göstərsin. O, bütün xarici səfərlərinin proqramına həmin ölkələrdə yaşayan Azərbaycan icmaları ilə görüşləri daxil edirdi. Diaspor nümayəndəsi kimi, mənim qəlbimə rahatlıq gətirən, məmnunluq verən odur ki, Heydər Əliyevin qurduğu dövlət böyük inkişaf yolundadır. O məsələdən də arxayın və məmnunam ki, Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi siyasi kursu ümummilli liderin adına və əməllərinə layiq davam etdirir.

Xalq qəzeti.-22 oktyabr.-2007-ci il

Moskvada “Azərbaycanlılar Rusiyada: miqrasiya problemləri və yaşayış” mövzusunda “Dəyirmi masa” keçirilmişdir

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, “RIA Novosti” mətbuat mərkəzində ölkəmizin müstəqilliyinin 16-cı il dönümü münasibətilə Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin təşəbbüsü ilə “Azərbaycanlılar Rusiyada: miqrasiya problemləri və yaşayış” mövzusunda “dəyirmi masa” keçirilmişdir. Tədbirdə ÜAK-ın icraçı direktoru Eldar Quliyev, ÜAK-ın vitse-prezidenti Əfrand Daşdəmirov, Rusiya Elmlər Akademiyası Avropa İnstitutunun Aralıq dənizi və Qara dəniz Mərkəzinin rəhbəri Alla Yazıkova, Rusiya Dövlət Sosial Universitetinin beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə prorektoru Mixail Kodin, Azərbaycan səfirliyinin humanitar məsələlər üzrə müşaviri Nigar Axundova, habelə Rusiya və Azərbaycan KİV-lərinin nümayəndələri iştirak etmişlər.

“Dəyirmi masa”da Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinin misalında SSRİ-nin süqutunun nəticələri və keçmiş müttəfiq respublikaların müstəqillik qazanması, ikitərəfli əlaqələrin və humanitar əməkdaşlığın möhkəmlənməsində Azərbaycan diasporunun rolu, habelə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həlli, münaqişə haqqında düzgün informasiyanın Rusiya ictimaiyyətinə çatdırılmasında Konqresin rolu ilə bağlı məsələlər müzakirə olunmuşdur.

Natiqlər ölkələrimizin daha sıx inteqrasiyasının və Azərbaycanı daha yaxşı tanımağa imkan verən əlaqələrin qurulmasının vacibliyini vurğulamışlar. ÜAK nümayəndələri vurğulamışlar ki, Rusiyadakı Azərbaycan diasporu bütün bu proseslərdə, xüsusilə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi haqqında obyektiv informasiyanın çatdırılmasında fəal iştirak etməyi özünə borc bilir.

Mixail Kodin bildirmişdir ki, millətlərarası münasibətlər boş sözlər deyil, kökləri tarixə gedən reallıqdır. O, iki xalq arasında dialoqa yaxından kömək edən ÜAK-ın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmiş və demişdir ki, özünü Azərbaycan diasporunun ayrılmaz hissəsi sayır. M.Kodin “Qafqaz milliyyətindən olan şəxslər” terminini işlədən bəzi məmurları tənqid edərək bildirmişdir ki, Qafqaz dünyaya çox məşhur və nüfuzlu insanlar bəxş etmişdir. Heç bir məmur qədim mədəni əlaqələrə malik xalqlar arasından sərhəd çəkmə bilməz. Alla Yazıkova Cənubi Qafqaz regionunda münaqişələrin, o cümlədən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ probleminin həlli məsələsinə toxunmuşdur. Onun sözlərinə görə, Dağlıq Qarabağ ətrafında vəziyyət ölkələrimizin dövlətlərarası münasibətlərindən və xarici siyasətindən kənar müzakirə oluna bilməz. A.Yazıkovanın fikrincə, dondurulmuş münaqişələri dinc yolla həll etmək üçün ölkələrimizin maraqlarını yaxınlaşdırmaq və təmas nöqtələri tapmaq lazımdır. Həll olunmamış münaqişələr regionun heç bir ölkəsinin mənafeyinə uyğun deyil və dövlətlərin inkişafına mane olur.

Tədbirdə Rusiyanın miqrasiya siyasəti, ÜAK-ın həmvətənlərimizin yaşadıkları ölkəyə uyğunlaşmasında onlara kömək göstərilməsinə yönəldilmiş fəaliyyəti ilə bağlı məsələlər də müzakirə olunmuşdur.

AzərTAc.-25 oktyabr.-2007-ci il

Bakıda Türkdilli dövlətlərin və topluluqların XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı keçiriləcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə noyabrın 17-dən 19-dək Bakıda Türkdilli dövlətlərin və topluluqların XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı keçiriləcəkdir. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən bildirmişlər ki, tədbirdən məqsəd türk dövlət və cəmiyyətləri arasında dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq əlaqələrini inkişaf etdirmək, informasiya mübadiləsini və bir-birilərini daha yaxından tanımalarını təmin etmək, türk mədəniyyətinin zənginliklərinin təbliği, iqtisadi inkişaf sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlığı genişləndirən tədbirlər görmək və türk dövlət və cəmiyyətlərinin ümumi problemlərinin həlli yollarını birlikdə araşdırmaqdır.

XI qurultaya Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Tacikistan və Monqolustan dövlətləri ilə yanaşı, Rusiya Federasiyasının Altay, Başqırdıstan, Çuvaş, Dağıstan, Qabardin-Balkar, Tatarıstan, Qaraçay-Çerkəz respublikalarında, Ukraynanın Kırım vilayətində, Rumıniyada, Bolqarıstanda, Kosovoda və Yunanıstanın Qərbi Trakya bölgəsində yaşayan türkdilli xalqların nümayəndələri, Kumık, Noqay, Şimali Kipr, Qaqauz, mesxeti türklərinin təmsilçiləri qatılacaqlar.

Bundan başqa, Amerika, İdil-Ural, Sibir, Yaxın Şərq, Əfqanıstandakı türk cəmiyyətlərinin nümayəndələri, millət vəkilləri, ictimai birlik və qeyri-hökumət təşkilatlarının, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan və türk icmalarının rəhbərləri də tədbirə dəvət olunmuşlar. 30 ölkədən 550-dək nümayəndə və qonağın dəvət olunduğu qurultayın açılışında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, qardaş ölkənin 9-cu Prezidenti Süleyman Dəmirəlin, habelə türkdilli dövlətlərin yüksək dövlət və hökumət nümayəndələrinin iştirakı gözlənilir.

Qurultay çərçivəsində türkdilli xalqlar arasında elm, texnika, mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat, ticarət, turizm və maliyyə sahələrində əməkdaşlıq, türk dünyasının mədəni irsinin təbliği, türk gəncliyinin qarşısında duran vəzifələr, onların milli ruhda tərbiyə olunması problemləri, müasir qloballaşma proseslərinin xalqlarımızın həyatına təsiri ilə bağlı məsələlər müzakirə ediləcəkdir.

Eyni zamanda, türk dünyasını narahat edən bir sıra digər problemlər - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Şimali Kipr Türk Respublikasının beynəlxalq təcriddən çıxarılması, İraq və Əfqanıstanda yaşayan türkdilli xalqların vəziyyəti, mesxeti türklərinin öz tarixi torpaqlarına qayıdışı sahəsindəki mövcud çətinliklərlə bağlı fikir mübadiləsi də aparılacaqdır.

Rəsmi açıılışdan sonra qurultay işini 6 komissiyada - beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları, İqtisadi, ticarət, maliyyə əlaqələri və turizm, elm, təhsil və texnologiya, cəmiyyətin idarə olunması və hüquq, dil və mədəniyyət və gənclik komissiyalarında davam etdirəcəkdir. Tədbirin sonunda komissiyaların hesabatları dinlənəcək və qurultayın yekun hesabatı qəbul olunacaqdır.

Bundan başqa, qurultayda ABŞ Nümayəndələr Palatası Xarici Əlaqələr Komitəsinin qondarma “erməni soyqırımı” ilə bağlı qətnaməni pisləyən bəyanatın da qəbul edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. 1993-cü ildən Türkdilli dövlətlərin və topluluqların dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultaylarını Türk Dövlət

və Cəmiyyətləri Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Vəqfi keçirir. Əvvəlki 10 qurultayın hamısı Türkiyədə keçirilmişdir. 2006-cı il sentyabrın 18-20-də Antalyada keçirilən 10-cu qurultayda iştirak edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təklifi ilə növbəti qurultayın Bakıda keçirilməsi qərara alınmışdır. Beləliklə, ilk dəfədir ki, türkdilli dövlətlərin və topluluqların dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı Türkiyənin hüdudlarından kənarında təşkil olunacaqdır.

AzərTAc.-30 oktyabr.-2007-ci il

"Fransada diasporumuz getdikcə təşkilatlanır"

FAZİL ZEYNALOV: "SARKOZİNİN PREZİDENT SEÇİLMƏSİNİN AZƏRBAYCAN VƏ TÜRK DİASPORUNA NƏ MƏNFİ, NƏ DƏ MÜSBƏT TƏSİRİ OLUB"

Fransanın Pyer Mandes Frans Universitetinin beynəlxalq təhlükəsizlik və müdafiə mərkəzinin elmi işçisi, hüquq elmləri doktoru Fazil Zeynalov APA-ya müsahibə verib. Müsahibəni ixtisarla təqdim edirik.

- Fransada yeni prezident seçildikdən sonra ölkədə baş verən dəyişikliklərin Azərbaycan diasporuna hansı təsiri olub?

- Nikola Sarkozi prezident seçildikdən sonra daxili siyasət göstəriciləri çox da ürəkaçan deyil. Amma o, təhlükəsizlik məsələsindən istifadə edərək öz populyarlığını saxlaya bilib. Onun seçki kampaniyasının əsas prioritet istiqaməti də təhlükəsizlik məsələsi idi. Bilirsiniz ki, Fransaya mühacir axını çox yüksəkdir, mühacirlərin çoxu qeyri-leqal yaşayır və bu da bəzi təhlükəsizlik problemləri yaradır. Nikola Sarkozi seçki kampaniyası zamanı radikal millətçi və mühacirlərə mənfi münasibəti ilə tanınan Milli Cəbhə Partiyasının müəyyən tezislərini öz platformasına daxil edərək Li Penin tərəfdarlarını öz tərəfinə çəkməyə çalışdı. Bu da öz nəticəsini verdi. Sarkozinin Türkiyəyə olan münasibətinə də məhz bu nöqteyi-nəzərdən yanaşmaq lazımdır. Fransada bir çox qüvvə Türkiyənin Avropa İttifaqına üzv olmasına qarşı çıxır, onlar Türkiyə kimi müsəlman dövlətin Avropa İttifaqına üzv qəbul olmasından qorxurlar. Bu mif də əslində bir çox siyasətçilər tərəfindən formalaşdırılır. Bu prosesdə erməni əsilli siyasətçilərin də rolu az deyil. Avropa İttifaqına "xristian klubu" kimi baxan siyasətçilər də çoxdur. Sarkozi də bütün bunları nəzərə alaraq, Türkiyənin Avropa İttifaqına qəbulu məsələsinə mənfi münasibət bəsləyir. Bu münasibət Fransadakı türk və Azərbaycan diasporunu narahat etməyə bilməz, ona görə də seçki kampaniyası zamanı bizim diaspor qurumları Sarkozinin rəqibi Seqolen Ruayalı dəstəklədilər. Baxmayaraq ki, Seqolen Ruayalın namizədliyini verən Sosialist Partiyası Sarkozini dəstəkləyən Xalq Hərəkatı Birliyindən də ermənipərəst partiyadır. Fransanın özünün daxili sosial problemləri çoxdur, yeni hakimiyyət əsas diqqəti bu istiqamətə yönəldib. Buna görə də Sarkozinin prezident seçilməsinin Azərbaycan və türk diasporuna nə mənfi, nə də müsbət təsiri olmayıb.

- Bakıda keçirilmiş Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının birgə forumundan sonra Fransada bu qurumların birgə fəaliyyətində dəyişiklik baş veribmi?

- Fransada türk icmasının sayı 400 mindən çoxdur, amma Azərbaycan diasporunun sayı çox azdır. Diasporumuz getdikcə formalaşır və təşkilatlanır. Bu işdə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin və onun sədri Nazim İbrahimovun rolu böyükdür. Azərbaycan diasporu tələbələrə, İrandan olan soydaşlarımızdan və Azərbaycandan köçmüş insanlardan ibarətdir. Saylarının azlığına baxmayaraq, soydaşlarımız çox aktiv fəaliyyət göstərirlər. Forumdan sonra təşkilatlar arasında münasibətlər sıxlaşıb, iyunda Qrenobl Universitetində keçirdiyimiz beynəlxalq konfransda türk diasporu bizə yaxından yardım etdi.

- Qondarma "erməni soyqırımı"nın inkarına görə cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan qanun layihəsi Senatda qəbul edilərsə, bu qanunun Fransada yaşayan türk və azərbaycanlılara təsiri necə olacaq?

- Fransa və fransız xalqı ermənipərəst deyil, amma erməni diasporunun imkanları çox böyükdür və onlar həmin imkanlardan yaxşı istifadə edirlər. Patrik Dəvəçiyən, Eduard Baladur hal hazırda hakimiyyətə yaxın insanlardır, ölkədə erməni əsilli tanınmış aktyor və müğənnilər də var. Erməni diasporu o qədər güclüdür ki, hətta Ermənistan maddi dəstək belə göstərməyə qabildirlər. Ümumiyyətlə, dünyadakı erməni diasporu Ermənistan büdcəsinə ildə 300 milyon dollardan artıq vəsait köçürür. Diasporun deputatlara təsir imkanları böyük olduğu üçün həmin qanunu Milli Assambleyadan keçirdilər. Türk-Azərbaycan diasporunun bu məsələdə əks təsir etmək imkanı yoxdur. Rəsmi Paris isə bu məsələdə neytral mövqedə dayanır, hökumət həmin qanunun Konstitusiyaya zidd olmasını əsas gətirərək Konstitusiya Məhkəməsi qarşısında məsələ qaldıra bilərdi. Çünki, bu yanaşma demokratiya nöqtəyi-nəzərindən çox böyük problem yarada bilərdi. Demokratiya - insanların öz fikirlərini azad şəkildə ifadə etməsi deməkdir, qanunla insanların fikrini formalaşdırmaq qeyri-mümkündür. Bu, antidemokratik bir addımdır. Burada sadəcə olaraq erməni diasporuna əks-təsir etmək lazımdır. Bu işdə artıq bizdə çoxlu irəliləyişlər var, amma hələlik bunu ermənilər etdiyi səviyyədə edə bilmirik. Bu qanun haqqında televiziya da çoxlu müzakirələr aparılır, Milli Assambleyanın deputatı Patrik Dəvəçiyən bu müzakirələrdə aktiv iştirak edir. Çox güman ki, bu qanun Senatdan da keçəcək. Amma fransız elm adamları çox gözəl dərk edirlər ki, tarixi tarixçilər araşdırmalıdır. Tarix qanunla yazılmır, yəqin ki, bunu nə vaxtsa fransız deputatlar da nəzərə alacaqlar. Eyni zamanda erməni diasporu radikal mövqedə dayanır, halbuki bu gün Ermənistan iqtisadi cəhətdən çətin vəziyyətdədir. Ona görə də Ermənistan qonşuları ilə normal münasibətlər qurmaq lazımdır. Erməni diasporu yaxşı olar ki, münasibətləri gərginləşdirmək əvəzinə, yaxşılaşdırmağa kömək etsin.

525-ci qəzet.-7 noyabr.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri cənab Oqtay Əsədova
MÜRACİƏTİ

Hörmətli sədr!

1997-ci ilin oktyabr ayında ABŞ-ın Los-Anceles şəhərində Azərbaycan xalqının haqq səsinə dünyaya çatdırmaq, güneyli-quzeyli soydaşlarımızın üzləşdikləri problemlərin həlmi üçün yollar axtarmaq, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı əsl həqiqətləri beynəlxalq müstəvidə bəyan etmək və sair məsələləri gündəmə gətirmək məqsədi ilə yaradılan Dünya Azərbaycanlıları Konqresi adından özünü Kürd Fəhlə Partiyası - PKK adlandıran təşkilatın terrorçu kimi tanınması üçün sizə müraciət edirik.

Məlumdur ki, Azərbaycan xalqı tarixən ən böyük ədalətsizliklərlə üzləşmiş, müstəqilliyi əlindən alınmış, torpağı yağmalanmışdır. Terrora ən çox məruz qalan ölkə olaraq bu gün də 20 faizdən çox ərazisi erməni işğalı altındadır. Faktlar sübut edir ki, Qarabağda ermənilərlə birgə dinc azərbaycanlıları qətlə yetirənlər içərisində öz qəddarlığı ilə seçilən PKK terror təşkilatının üzvləri də olmuşlar. Azərbaycan və qardaş Türkiyə ərazisində minlərlə günahsız insanın qanına əli bulaşan PKK terrorçuları dünyanın müxtəlif bölgələrində düşmən ermənilərlə birgə iki dövlətə qarşı ən çirkin vasitələrlə iş aparır və öz məqsədlərinə çatmaqdan ötrü insanları qətlə yetirməkdən belə çəkinmirlər. Belə siyasətin qurbanları arasında türk xalqları ilə yanaşı digər millətlərin nümayəndələri də vardır.

Hörmətli sədr!

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycan və Türkiyəni "Bir millət - iki dövlət" adlandırmışdır. Bu çağırış 50 milyonluq Azərbaycan türkü ilə yanaşı dünyada sayı 300 milyondan çox olan dünya türklərinin qəlbində yer tutmuş və türk xalqlarının şüarına çevrilmişdir. Biz dünyanın müxtəlif ölkələrində türk qardaşlarımızla birgə Türk dünyasına qarşı yönələn terrora qarşı sivil yolla mübarizə aparırıq. Bu gün qardaş Türkiyə türk xalqını məhv etməyi qarşısına məqsəd qoyan PKK terroruna qarşı mübarizə aparır. Biz belə çətin gündə qardaş ölkənin yanındaıq. Dünya Azərbaycanlıları Konqresi gücü və imkanları daxilində, beynəlxalq hüquq çərçivəsində Türkiyəyə öz dəstəyini göstərir. Bunun üçün biz 50 milyonluq dünya azərbaycanlıları adından Milli Məclisdən xahiş edirik:

PKK terrorçu təşkilat kimi tanınsın. Türk xalqlarına qarşı düşmən mövqedə duran PKK terroruna hüquqi qiymət verilsin.

Hörmətli sədr!

Biz Dünya Azərbaycanlıları Konqresi olaraq hər zaman Azərbaycan dövlətinin başçısı cənab İlham Heydər oğlu Əliyevin yeritdiyi siyasətin yanındaıq və inanırıq ki, 50 milyonluq dünya azərbaycanlılarının Milli Məclisi haqqa və ədalətə səs verəcək və PKK terrorçu təşkilat kimi öz hüquqi qiymətini alacaq.

Hörmətlə

Qulamna Səbri TƏBRİZİ

Dünya Azərbaycanlıları

Kongresinin sədri

Xalq qəzeti.-9 noyabr.-2007-ci il

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı

Qurultayın rəsmi açılış mərasimi

AzərTAc xəbər verir ki, noyabrın 17-də “Gülüstan” sarayında Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının rəsmi açılış mərasimi olmuşdur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi, Türkdilli Dövlətlərin və Topluqların Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Fondu (TÜDEV) və Türkiyə Respublikasının Baş Nazirliyi yanında Türk İşbirliyi və İnkişaf Agentliyi (TİKA) tərəfindən keçirilən qurultayda 30-dan çox ölkədən 800 nümayəndə və qonaq iştirak edir.

Sarayın foyesində tarix boyu türkdilli xalqlara, o cümlədən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş terrorlarını, soyqırım aktlarını, habelə Xocalı soyqırımını əks etdirən fotosərgi təşkil olunmuşdur.

Salona toplaşanlar Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, Şimali Kipr türklərinin lideri Mehmet Əli Tələtin və digər türkdilli ölkələrin rəsmi şəxslərini hərərlə qarşıladılar.

İştirakçılar türk dünyasının görkəmli şəxsiyyətlərinin - Heydər Əliyev, Mustafa Kamal Atatürk, Əhməd Yəsəvi, Ərtoğrul Qazi, Əlişir Nəvai və Alparslan Türkeşin əziz xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad etdilər. Qurultay Təşkilat Komitəsinin Azərbaycan tərəfdən həmsədri, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri NAZİM İBRAHİMOV giriş sözü ilə açdı:

-Zati-aliləri möhtərəm cənab Prezident!

Zati-aliləri möhtərəm cənab Baş nazir!

Hörmətli qurultay iştirakçıları!

Əziz qonaqlar!

Təşkilat Komitəsi adından sizi - Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq və əməkdaşlıq qurultayının nümayəndələrini və qonaqlarını salamlayı, bu tarixi toplantının açılışı münasibətilə təbrik edirəm. Qurultay türk dövlət və cəmiyyətləri üçün böyük mənəvi, siyasi əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev türk dünyasının birliyini yüksək qiymətləndirərək demişdir: “Türk cümhuriyyətlərinin bir sırada inamlı addımları, türk dünyasının xoşbəxt sabahından soraq verir. Əminəm ki, türk xalqlarının qurultayları müqəddəs arzu və istəklərimizin həyata keçirilməsində mühüm rol oynayacaqdır”. Hörmətli qurultay iştirakçıları!

Bu gün türk xalqları arasında birliyin və həmrəyliyin daha da möhkəmləndirilməsi qarşımızda dayanan vacib vəzifələrdəndir. Ömrünü türk dünyasının birliyinə həsr etmiş görkəmli ictimai-siyasi xadim İsmayıl bəy Qasprallının “Dildə, fikirdə, əməldə birlik” ideyası xalqlarımızın tərəqqi və rifahının başlıca düsturu olaraq, vahid amal uğrunda birgə fəaliyyətimizin əsasını təşkil edir. Bu məfkurə müasir dövrümüzdə yüz il bundan öncə olduğundan daha vacib, daha aktualdır.

Türkdilli xalqlar mürəkkəb ictimai-siyasi proseslərin cərəyan etdiyi dünyada özlərinin mübarizliyi, çalışqanlığı və intellekti sayəsində qazandıqları yüksək mövqelərini bundan sonra da qoruyub saxlamalı, möhkəmləndirməli, əldə etdikləri nailiyyətləri gələcək nəsillərə ötürməlidirlər. Bunun yolu isə birlikdən və əməkdaşlıqdan keçir. Son illərdə bu birliyin möhkəmləndirilməsinə yönəlmiş səylər gələcəyimizə nikbinliklə və böyük ümidlərlə baxmağa əsas verir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə bu ilin mart ayında Bakı şəhərində keçirilmiş Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu türkdilli xalqların birliyi ideyasının dövlətlərimizin xarici siyasətində nəinki prioritet istiqamətlərdən biri olmasının, eyni zamanda, öz tarixi vətəninədən kənarında yaşayan milyonlarla türkəsilli soydaşımız üçün ən ali məqamlar sırasında dayanmasının təsdiqi olmuşdur.

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayları 15 ildir ki, xalqlarımızın qarşılıqlı münasibətlərinin inkişafına öz töhfəsini verməkdədir. 1993-cü ildən etibarən keçirilən və yüksək məramlara xidmət edən bu tədbir cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə ilk dəfə olaraq Türkiyədən kənarında, məhz

Azərbaycan Respublikasında təşkil olunur.

Möhtərəm cənab Prezident!

Zati-alinizin bu təşəbbüsü Azərbaycan dövlətinin türk dünyasının sarsılmaz birliyinə, xalqlarımız arasında səmimi dostluq, əməkdaşlıq əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinə verdiyi əhəmiyyətin parlaq təzahürüdür. Bu bir daha sübut edir ki, ümummillə lider Heydər Əliyevin türkdilli xalqlar arasında birliyin gerçəkləşdirilməsinə yönəlmiş ideyaları Azərbaycan Respublikasında dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirən başlıca prinsiplərdən biri olaraq qalır və qalacaqdır.

Hörmətli qurultay iştirakçıları!

Əminik ki, türk dünyasının coğrafi mərkəzində yerləşən, qədim mədəniyyət mərkəzlərindən biri olan Bakı şəhərində keçirilən bu mötəbər tədbir xalqlarımızın birlik və qardaşlıq salnaməsində yeni bir səhifə açacaq, qarşılıqlı əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsi, milli mədəniyyətlərin sıx inteqrasiyası və iqtisadi əməkdaşlığın inkişafında mühüm rol oynayacaqdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin, Türkiyə Respublikasının Baş naziri cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, Şimali Kipr türk xalqının lideri cənab Mehmet Əli Tələtin qurultayda iştirakı bu inamı daha da möhkəmləndirir, türk dünyasının birliyi nəminə bütün imkan və bacarıqlarını səfərbər edənlərə yeni ruh verir.

Türkmənistanın Baş nazirinin müavini cənab Saparlıyevin tədbirdə iştirakı, habelə Qırğızıstan, Qazaxıstan, Özbəkistan, Rusiya Federasiyasının Tatarıstan, Altay, Başqırdıstan və Çuvaşiya respublikalarının, Moldova Respublikasının Qaqauz Muxtar vilayətinin nümayəndə heyətlərinin qurultaya qatılması bu birliyin coğrafiyasının nə qədər geniş olduğunu göstərir.

Adından görüldüyü kimi, məramı dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq olan bu qurultayın işində dünyanın 30-dan çox ölkəsindən gəlmiş 800 nümayəndə və qonaq iştirak edir. Qurultay çərçivəsində türkdilli xalqlar arasında elm, texnika, mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat, ticarət, turizm və maliyyə sahələrində əməkdaşlıq, ortaq mədəni irsimizini öyrənilməsi və təbliği, türk dünyası haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,

gənclərimizin milli ruhda və müasir tələblər səviyyəsində təlim-tərbiyəsi, qloballaşma prosesinin ölkələrimizin həyatına təsirinin ən müxtəlif aspektləri ilə bağlı taleyüklü məsələlər müzakirə ediləcəkdir.

Qurultayda türk dünyasını narahat edən bir sıra problemlər - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Şimali Kiprin beynəlxalq təcriddən çıxarılması, İraq və Əfqanıstanda yaşayan türkdilli xalqların vəziyyəti, axıska türklərinin öz tarixi torpaqlarına qayıdışı ilə əlaqədar olan və qarşıya çıxan çətinliklərlə bağlı ətraflı fikir mübadiləsi aparılacaq, mühüm sənədlər qəbul ediləcəkdir.

Hörmətli qurultay iştirakçıları!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

İnanırıq ki, Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı türk dünyasının birliyinin inkişafına layiqli töhfələrini verəcək, xalqlarımızı bir-birinə daha da yaxınlaşdıracaq, dünyanın siyasi xəritəsində türkdilli dövlətlərin mövqelərinin daha möhkəmləndirilməsinə xidmət edəcəkdir. Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı açıq elan edilir. Təşəkkür edirəm.

X X X

Qurultayın Təşkilat Komitəsinin Türkiyə tərəfdən həmsədri, Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Fondunun İdarə heyətinin sədri ƏBDÜLXALIQ ÇAY çıxış edərək dedi:

-Hörmətli Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev!

Hörmətli cənab Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Şimali Kipr türklərinin lideri hörmətli cənab Mehmet Əli Tələt!

Dünyanın 30-dan çox ölkəsinin türk dövlət və cəmiyyətlərindən zəhmət çəkərək gələn bütün qurultay iştirakçılarını böyük hörmət və ehtiramla salamlayıram.

1990-cı illərdə sovet imperiyasının dağılmasından sonra Allahın izni ilə beş türk cümhuriyyəti meydana çıxdı. Bu cümhuriyyətlər yarandığı zaman Türkiyə bütün dünya dövlətlərindən öncə bu ölkələrin müstəqilliyini tanıdı, gələcək əlaqələri inkişaf etdirmək siyasətini açıqladı. 1992-ci ildə, xüsusilə Azərbaycandan və digər türk respublikalarından dostlarımız Ankaraya gələrək, 1905-ci ildə çar Rusiyasındakı qurultaya bənzər, türk dövlət və cəmiyyətlərinin problemlərinin açıq şəkildə, sayiələrə uymadan müzakirəsi və həlli yollarının axtarılması ilə bağlı qurultayın keçirilməsi barədə təklif səsəndirdilər. Nəhayət, 1992-ci ilin sonunda o dövrdə Baş nazir olan hörmətli Süleyman Dəmirəl və bizim Fondumuzun qurucusu hörmətli Alparslan Türkeş bu qurultayın hansı şəkildə keçirilməsi barəsində mənimlə birlikdə beş həmkarımızı təlimatlandırdılar. Biz 35 gün ərzində türk cümhuriyyətləri ilə bağlı toplantılarda iştirak etdik, dövlət rəsmiləri, ziyalılar və mətbuat nümayəndələri ilə görüşlər keçirdik, bu məsələlərin həllinə dair belə bir qurultayın necə keçirilməsini soruşduq və müsbət cavablar aldığımız. Ondan sonra, 1993-cü il martın 20-24-də ilk dəfə Antalyada keçirilən qurultayımız fasilə vermədən 2001-ci ilədək davam etdi. Bu qurultaylarda, dəfələrlə dediyimiz kimi, heç bir siyasi səpmalara uymadan hər ölkədən gəlmiş nümayəndə heyəti türk dövlət və cəmiyyətlərinin iqtisadi, siyasi, mədəni inkişafı ilə əlaqədar düşüncələrini sərbəst şəkildə açıqladılar və müzakirə etdilər.

Təbii ki, bu qurultayların məqsədi dövlət rəsmilərinə problemləri çatdırmaq, onların məsələlərin həllinə köməyini əsirgəməmələrinə çalışmaqdır. Bizim Fondun və qurultayımızın məqsədi budur. 2001-ci ildə fasilə verən qurultayımızın onuncusu keçən il Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğanın himayəsi ilə Antalyada gerçəkləşdirildi. Antalyada bizi sevindirən çox böyük hadisə baş verdi. Hörmətli Cümhurbaşqanımız İlham Əliyev dedi ki, XI qurultay Bakıda keçiriləcəkdir. İnanın, bu, türk dünyası üçün, türk milləti üçün, qəlbi, ürəyi türk dünyası ilə çırpınan insanlar üçün çox böyük bir müjdə idi. Allah bunu bizə qismət etdi, biz burada XI qurultayı keçirməyə nail olduq. Buna görə hörmətli Cümhurbaşqanımız İlham Əliyevə dərin minnətdarlığımı bildirir, sizlərə təşəkkür edirəm. Sağ olun.

X X X

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Şimali Kipr türklərinin lideri, cümhurbaşqanı Mehmet Əli Tələt qurultayda nitq söylədilər. Açıılış mərasimində Türkmənistan Nazirlər Kabineti sədrinin müavini Xıdır Səparlıyev, Qırğızıstanın təhsil və elm naziri Kanıbek Osmonaliyev, Qazaxıstan mədəniyyət və informasiya nazirinin müavini Askar Burıbayev də çıxış etdilər.

X X X

Sonra qədim türklərin Ərgənəkondan çıxışı, türk birliyini simvolizə edən dəmirdöymə mərasimi oldu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Şimali Kipr türklərinin lideri Mehmet Əli Tələt, digər türkdilli dövlətlərin nümayəndələri rəmzi dəmirdöymə mərasimini icra etdilər. Daha sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla türkdilli dövlətlər və xalqlar arasında dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafı sahəsindəki xidmətlərinə görə TÜDEV adından “Orxon-Yenisey” mükafatı təqdim olundu.

Qurultay iştirakçıları birgə xatirə şəkli çəkdirdilər.

Bununla da qurultayın rəsmi hissəsi başa çatdı.

X X X

Noyabrın 17-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin adından Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı iştirakçılarının şərəfinə nahar verildi. Qonaqlara Azərbaycanın incəsənət ustalarının ifasında konsert proqramı da təqdim olundu.

Qurultay noyabrın 18-də öz işini komissiyalarda davam etdirəcəkdir.

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin

nitqi

-Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əziz qonaqlar!

Əziz qurultay iştirakçıları!

Mən sizin hamınızı Azərbaycanda ürəkdən salamlayıram. Bütün qonaqlara “Xoş gəlmisiniz!” deyirəm. Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının Azərbaycanda keçirilməsi bütün türk dünyası üçün çox böyük hadisədir. Qurultaylar, adətən, Türkiyədə keçirilirdi. Mən xatırlayıram, keçən il biz Antalyada qurultayda bərabər iştirak etmişdik. Orada çox vacib, çox önəmli qərarlar qəbul edilmişdi, çox maraqlı müzakirələr keçirilmişdi. Mən çox şadam ki, növbəti qurultayın Azərbaycanda keçirilməsi barədə bizim təklifimiz qəbul olundu və bu gün biz bu gözəl qurultayı Bakıda keçiririk. Bu bir daha onu göstərir ki, bütün türk dünyası birləşməyə doğru daha da sürətlə gedir. Buna çox böyük ehtiyac var. Bizim müstəqil ölkə kimi yaşamağımız, Sovet İttifaqının dağılmasından sonra 5 türk cümhuriyyətinin meydana gəlməsi nəticəsində yaranmış yeni bir vəziyyət, əlbəttə ki, bizi daha sıx birləşməyə sövq edir. Biz bunu fəal şəkildə edirik. Son qısa müddət ərzində Türkiyədə və Azərbaycanda bizim birliyimizi möhkəmləndirən çox vacib tədbirlər keçirildi. Qeyd etdiyim kimi, ötən il Antalyada qurultay keçirildi. Ondan sonra Antalyada türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşü keçirildi. Bu ilin mart ayında Bakıda Azərbaycan və türk diasporları rəhbərlərinin I forumu keçirildi. Bu gün bu gözəl qurultay keçirilir. Gələn il, 2008-ci ildə Bakıda türkdilli dövlət başçılarının növbəti zirvə görüşü keçiriləcəkdir. Yəni bütün bu görüşlər, qurultaylar, tədbirlər bir məqsəd güdür - türk dünyası daha da mütəşəkkil olsun, bir-birilə əlaqələrini və dünyadakı mövqelərini daha da möhkəmləndirsin. Bu, bizim hamımızın marağındadır. Bizim birliyimiz nə qədər güclü olsa, hər bir ölkə öz milli maraqlarını bir o qədər uğurla müdafiə edə bilər.

İndi dünyada gedən qloballaşma prosesləri, əlbəttə ki, bizim ölkələrdən də yan keçmir. Amma bununla bərabər biz milli dəyərlərimiz üzərində dövlətlərimizi qururuq. Müstəqil olmayan dövrdə bizi bir xalq kimi saxlayan, milli mənsubiyyətimizi qoruyan bizim tariximiz olubdur, mədəniyyətimiz olubdur, ana dilimiz olubdur, bizim milli musiqimiz olubdur, ədəbiyyatımız olubdur. Bu sahədə birliyin və qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün çox gözəl imkanlar var.

Bu gün bu gözəl gündə türk dünyasının iki dahi şəxsiyyətinin unudulmaz kəlamları yada düşür. Ulu öndər Mustafa Kamal Atatürk demişdir: “Azərbaycanın kədəri bizim kədərimiz, Azərbaycanın sevinci bizim sevincimizdir”. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev demişdir: “Türkiyə və Azərbaycan bir millət, iki dövlətdir”. Bu kəlamlar bizim münasibətlərimizin təməl prinsipidir. Bu gün Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri məhz bu əsasda qurulur və əminəm ki, bizim uğurlu işbirliyimiz bütün türk dünyasına öz müsbət təsirini göstərir. Bu iki məşhur tarixi kəlamda çox böyük məna var və çox böyük məhəbbət var. Bu, bizi

birləşdirir və mən çox şadam ki, bu gün bizimlə bərabər bütün türk dünyasını əhatə edən qonaqlar bu qurultayda iştirak edirlər.

Bu gün Azərbaycanın tarixində də çox əlamətdar bir gündür. Düz 17 il bundan əvvəl, 1990-cı ilin noyabrın 17-də Azərbaycanın milli bayrağı ilk dəfə olaraq, rəsmi bayraq kimi qəbul edilmişdir. O zaman Azərbaycan hələ müstəqil dövlət deyildi. Hələ ki, biz Sovet İttifaqının tərkibində idik. Hələ ki, Bakıda Azərbaycan Kommunist Partiyası iqtidarda idi. Ancaq Azərbaycanın tarixi torpağı, ayrılmaz hissəsi olan Naxçıvanda Muxtar Respublikanın Ali Məclisinin o vaxtkı sədri Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin bayrağı, üçrəngli bayraq Ali Məclisin binasında qaldırılmışdır. Əminəm və şübhə yoxdur ki, bu tarixi hadisə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini yaxınlaşdıran bir addım idi.

Bir daha demək istəyirəm ki, o vaxt Azərbaycan müstəqil deyildi. Bizim müstəqilliyə gedən yollarımız müxtəlif istiqamətlərdən keçibdir. Azərbaycan xalqının müstəqillik uğrunda mübarizəsi, bütün cəmiyyətin birləşməsi və əlbəttə ki, dövlət bayrağının, üçrəngli bayrağın qaldırılması bu istiqamətdə çox vacib bir addım idi.

Biz gözəl bir gündə toplaşmışıq. Bu da yəqin ki, rəmzi xarakter daşıyır. Müstəqillikdən keçən dövr ərzində bütün türk dövlətləri güclənmişlər. Əgər 1991-ci ildə bizim ölkələrimizdə demək olar ki, həm iqtisadi, həm də siyasi problemlər kifayət qədər idisə, bu gün, 16 il keçəndən sonra biz bütün ağır günlərimizi arxada qoymuşuq, biz bütün böhranlardan şərəflə çıxmışıq. Həm iqtisadi artım, həm siyasi sabitlik, həm də dünyadakı mövqələrimizin möhkəmləndirilməsi bizim ölkələrimizi çox qabağa aparıbdir. Tarix baxımından 16 il o qədər də böyük zaman deyil. Ancaq xalqlarımız sübut etdilər ki, biz müstəqil xalqlar kimi yaşaya bilərik. Müstəqillik ən böyük sərvətdir. Azərbaycan xalqının ən böyük nemətidir. Əsrlər boyu Azərbaycan xalqı müstəqilliyə həsrət qalmışdır. Biz başqa ölkələrin tərkibində yaşayırdıq və müstəqil deyildik. Ancaq bu gün Azərbaycan müstəqil ölkədir. Müstəqilliyimiz bu gün təkə rəsmi atributlarla deyil, eyni zamanda, bizim siyasətimizlə ölçülür. Azərbaycan müstəqil siyasət aparmaq iqtidarındadır. Nəyin hesabına? Əlbəttə ki, ölkədə gedən iqtisadi, siyasi islahatlar nəticəsində, aparılan böyük quruculuq işləri nəticəsində və eyni zamanda, türk dünyası dövlətlərinin bir-birinə dəstək verməsi nəticəsində.

Mən bizim müstəqil dövlətlərimizin formalaşmasında Türkiyə Cümhuriyyətinin rolunu qeyd etmək istəyirəm. Türkiyə Azərbaycanı müstəqil ölkə kimi tanıyan ilk dövlət olmuşdur. İlk illərdə və bütün dövrlərdə biz Türkiyənin dəstəyini, köməyini hiss etmişik, bu gün də hiss edirik və bu, bizə əlavə güc verir. Biz müstəqil ölkə olanda dünya birliyinə yeni qədəm qoymuşduq. Amma Türkiyə kimi böyük dövlətin, qardaş ölkənin yanımızda olması, əlbəttə, Azərbaycana çox böyük faydalar gətirirdi.

Bu gün isə qarşılıqlı fəaliyyət nəticəsində bizim gücümüz, Azərbaycanın artan gücü eyni zamanda Türkiyəni gücləndirir. Bu gün qarşılıqlı investisiyaların həcmi ildən-ilə artır. Artıq Azərbaycan investisiyaları Türkiyəyə qoyulur. Bu investisiyalar milyardlarla dollar həcmindədir. Azərbaycanın artan iqtisadiyyatı Türkiyəni gücləndirir və əksinə. Bu yaxınlarda Türkiyə-Azərbaycan biznes forumunun keçirilməsi bu istiqamətdə çox önəmli addımdır. Forumda bütün iqtisadi sahədə olan məsələlər müzakirə edildi və gələcək planlar müəyyən olundu. Ölkələrimizin ildən-ilə artan iqtisadi potensialı, əlbəttə, bütün türk dünyasını birləşdirəcəkdir. Biz elə etməliyik ki, qarşılıqlı ticarətin təşviqi ilə bir-birimizi gücləndirək. Bu gün bizim

ölkələrimizdə kifayət qədər imkanlar var. Həm təbii sərvətlər, həm inkişaf etmiş sənaye, həm də liberal müasir bazar iqtisadiyyatı. Biz öz resurslarımızı birləşdirib böyük gücə çevrilməliyik.

Yeni yaradılmış, gənc müstəqil türk cümhuriyyətlərində çox böyük təbii ehtiyatlar var. Qazaxıstanda, Türkmənistanda, Azərbaycanda birlikdə neft və qazın hasilatı dünyanın ən böyük neft-qaz hasil edən ölkələri səviyyəsindədir. Eyni zamanda, mövcud neft-qaz ehtiyatları dünya enerji bazarına çox böyük təsiretmə gücündə olan həcmdədir. Biz bunlardan səmərəli istifadə etməklə ölkələrimizi inkişaf etdiririk. Eyni zamanda, qardaş Türkiyənin infrastruktur və tranzit imkanlarından istifadə edərək, öz resurslarımızla dünya bazarlarına çıxırıq. Bu, bizi gücləndirir, əlavə maddi imkanlar yaradır, müstəqil siyasət aparmaq üçün bizə çox gözəl şərait yaradır. Eyni zamanda, bütün türk dünyasını birləşdirir.

Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum neft və qaz kəmərləri dünya miqyaslı layihələrdir. Bu layihələr bütün bölgədə coğrafi-siyasi və iqtisadi vəziyyəti köklü şəkildə bizim xeyrimizə dəyişdirmişdir. Bu layihələr həyata keçdikcə bizim xalqlarımız bundan çox böyük fayda götürür. Biz Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən neft-qaz yataqlarından səmərəli istifadə etməklə Türkiyə ərazisi ilə dünya bazarlarına çatdırırıq. Bu yeni iqtisadi, enerji dəhlizlərinin açılması bizim müstəqilliyimizi daha da gücləndirir. İndi enerji müstəqilliyi ölkələrin müstəqilliyi deməkdir. Biz enerji cəhətdən tam müstəqil ölkəyik. Amma dünya bazarlarına çıxışımız yoxdur. Bu çıxışı bizim üçün qardaş Türkiyə təmin edir və bundan bütün türk dünyası faydalana bilər.

Mən əminəm ki, gələcəkdə bu sahədə mövcud olan əməkdaşlıq daha da dərinləşməlidir, yeni ölkələri əhatə etməlidir. Türkiyə və Azərbaycan uzun illər ərzində bu sahədə çox səmərəli işləyirlər. Vaxtilə əfsanə kimi tanınan layihələri bizim təşəbbüsümüzlə, birgə səylərlə, rəhbərlərin iradəsi və xalqların dəstəyi ilə gerçəkləşdirmişik. İndi artıq bu yollar açıqdır. Bunlar yeni yollardır, gələcəyə aparan yollardır. Bu yollar müstəqilliyin möhkəmlənməsinə gedən yollardır. Mən əminəm ki, bu gözəl imkanlardan bütün türk dünyası istifadə edəcəkdir.

Əlbəttə, bizi birləşdirən bizim tariximizdir, - xalqlarımız əsrlər boyu bir yerdə yaşamış, yaratmışlar, - ənənələrimizdir, bizim mədəniyyətimizdir, dilimizdir, kökümüzdür, etnik mənsubiyyətimizdir. Bu, gələcək inkişaf üçün çox böyük bir əsasdır. Ancaq bununla bərabər, onu da bilirəm ki, dünyada başqa ölkələr var ki, onlar da etnik cəhətdən bir-birinə yaxındır, onların da etnik mənsubiyyəti birdir, onlar da əsrlər boyu bir yerdə yaşamışlar və bir yerdə olmuşlar. Amma bu, heç də o demək deyil ki, onların indiki maraqları və ya siyasi baxışları üst-üstə düşür, yaxud da dostluğu yüksək səviyyədədir.

Yəni, bu, çox böyük bir üstünlükdür, çox böyük bir zəmindir. Bu zəmin üzərində qurulan münasibətlər xalqların bir-birinə bağlı olmasından, siyasətçilərin bir-birinə yaxın olmasından, maraqların üst-üstə düşməsindən asılıdır. Bizim aramızda, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında dostluq, qardaşlıq münasibətləri bütün sahələrdə özünü büruzə verir. Həm xalqlarımız birdir, həm xalqlara rəhbərlik edən insanlar dostdur, qardaşdır, həm də qeyri-hökumət sektoru - millət vəkili, bütün elm adamları, ziyalılar bir-biri ilə sıx bağlıdır. Bu, bizim birliyimizi daha da gücləndirir. Mən bugünkü qurultaya bu prizmadan baxıram. Bu qurultay, əlbəttə, çox gözəl qərarlar qəbul edəcəkdir. Əminəm ki, burada aparılan müzakirələr həm praktik cəhətdən, həm elmi cəhətdən, həm də bizim bütün sahələrdə işbirliyimiz baxımından çox önəmli olacaqdır. Ancaq bununla bərabər, əminəm

ki, Azərbaycanda keçirilən bu qurultay bütün türk dünyasının birləşməsində çox mühüm bir addımdır. Mən şübhə etmirəm ki, qurultayın nəticələri bizim birliyimizi daha da möhkəmləndirəcəkdir.

Biz indi elə bir mərhələdəyik ki, bütün imkanlardan istifadə edib öz mövqelərimizi daha da möhkəmləndirməliyik. Bu sahədə, əlbəttə, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəaliyyətindən çox şey asılıdır. Təsadüfi deyil ki, bu ilin mart ayında Bakıda Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçirilmişdir. Forum türk və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşməsi işində çox mühüm rol oynamışdır. Biz artıq bunun nəticələrini görməkdəyik. Demək olar ki, indi bütün ölkələrdə türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları birgə fəaliyyət göstərirlər, birgə işlər görürlər. Bizi narahat edən, bizim əleyhimizə yönəldilən tədbirlərin qarşısını almaqda da birlikdə çıxış edirlər. Bir-birinin imkanlarından, təşkilatlanma imkanlarından istifadə edirlər. Bəzi hallarda bizə qarşı aparılan ədalətsiz kampaniyalara qarşı çox əsaslandırılmış mövqe ortaya qoyurlar. Əvvəllər bizim buna imkanımız yox idi.

Azərbaycan gənc müstəqil ölkə idi. Müstəqilliyimizin ilk illərində bu sahədə o qədər də böyük imkanlarımız yox idi. Amma bu gün bu sahəyə böyük diqqət göstərilir. Türk diaspor təşkilatlarının bütün dünyada çox böyük tarixi var. Azərbaycan diaspor təşkilatları gəncdir. Amma bunlar birləşərək, bir nöqtəyə vuraraq öz məqsədlərinə nail olurlar, ölkələrimizi müdafiə edirlər, ölkələrimizin milli maraqlarını müdafiə edirlər. Biz dövlətlər də öz dəstəyimizlə onları gücləndiririk. Onların orada bütün strukturlarda fəal olması bizim gücümüzdür. Onlar həm iqtisadi sektorda, həm də siyasi müstəvidə - yaşadıkları ölkələrin parlamentlərində təmsil olunmalıdırlar. Onların təsir imkanları daha da güclü olmalıdır. O təsir imkanları ölkələrimizin milli maraqlarına xidmət edəcəkdir.

Biz, Türkiyə və Azərbaycan, bəlkə də, dünyada nadir ölkələr ki, bizə qarşı çox böyük təşkilatlanmış, böyük maliyyə imkanlarına malik olan erməni lobbisi və dünya erməniləri bizə qarşı kampaniya aparırlar. Başqa ölkələrin belə problemləri yoxdur. Amma bizə qarşı əsassız ittihamlar, əsassız iddialar, düşmənçilik addımları var və əlbəttə, bu, bizi biganə qoya bilməz. Biz buna hazır olmalıyıq. Ermənistanın, erməni lobbisinin və onun himayəsi ilə bəzi inkişaf etmiş ölkələrin riyakar siyasətçilərinin əsassız ittihamlarına qarşı biz öz həqiqətimizi qoymalıyıq. Çünki haqq-ədalət bizim tərəfimizdədir.

Erməni lobbisi və Ermənistan 1915-ci ilin hadisələrinə görə Türkiyəni daim bütün ölkələrdə günahlandırmaq istəyir. Bütün ölkələrin parlamentlərində qondarma “soyqırımı”nı tanıtdırmaq istəyir. Bu, böyük erməni yalanıdır, böyük erməni təxribatıdır. Ermənilər həmişə türklərə, azərbaycanlılara qarşı soyqırımı siyasəti aparmışlar. Keçmiş tarixdə də belə olub, yaxın tarixdə də belə olubdur və Xocalı soyqırımı bunun bariz nümunəsidir. Günahsız insanları, uşaqları, yaşlı qadınları qətlə yetirmək soyqırım deyil, bəs nədir? Ancaq əfsuslar olsun ki, dünya birliyi bunu ya görmür, ya da görmək istəmir, ermənilərin, erməni lobbisinin və dünya ermənilərinin uydurma “faktları” əsasında qərar qəbul edirlər. Biz buna qarşı öz siyasətimizi, öz həqiqətimizi qoymalıyıq, öz təbliğatımızı, öz gücümüzü qoymalıyıq. Əlbəttə ki, həqiqəti çatdırmaq, təbliğ etmək, bütün dünyaya yaymaq bizim işimizdir – dövlətlərin, diaspor təşkilatlarının, hər bir vətənpərvər insanın işidir. Biz indi bunu edirik və bu sahədə Türkiyə dövlətinin, türk xalqının fəal çalışmaları nəticəsində Amerika Konqresinin Xarici əlaqələr komitəsində qəbul edilmiş ədalətsiz qərarın müzakirəsi dayandı və onun davamı olmadı. Yəni bu, Türkiyənin gücü hesabına mümkün oldu. Amma burada, əlbəttə ki, müxtəlif amillərin

mövcudluğu vacibdir. Təbliğat, bizim həqiqətə əsaslanmış sözlərimiz və eyni zamanda, bizim gücümüz. Bizim gücümüz isə birliyimizdədir. Biz nə qədər güclü olsaq, bizim həqiqətimiz də bir o qədər üstün olacaqdır. O qədər də bizim sözumüzü eşidəcəklər, bizim sözumüzlə hesablaşacaqlar. Ona görə bir daha mən bu məsələyə qayıtmaq istəyirəm ki, bizim birliyimiz ölkələrimizin gələcəyi üçün başlıca şərtidir və bizim gücümüz bundadır. Azərbaycana qarşı uzun illər aparılan işğalçı siyasət, əfsuslar olsun ki, dünya birliyi tərəfindən lazımı səviyyədə pislənmir. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü pozulubdur. Ermənilərin azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində 1 milyondan çox soydaşımız qaçqın, köçkün vəziyyətinə düşübdür. Azərbaycanın işğal olunmuş əraziləri tamamilə dağıdılıbdır. Bizim məscidlərimiz, qəbirlər, bütün binalarımız orada yerlə-yeksan ediləbdir. Heç kim buna reaksiya vermir. Heç kim buna görə Ermənistanı cəzalandırmır. Bizim qarşımızda seçim qalmır. Biz nə etməliyik?! Biz artıq 13 ildir sülh danışıqları aparmaqla çalışırıq ki, öz ərazi bütövlüyümüzü danışıqlar yolu ilə bərpa edək. Amma görəndə ki, bu baş vermir, biz başqa üsullara əl atmağa məcburuq. Yenə də qayıdıram bizim əsas mövzumuza - yenə də birlik, yenə də bizim gücümüz. Biz bütün işlərimizdə öz gücümüze əsaslanmalıyıq və öz haqqımızı bərpa etməliyik. Mən şübhə etmirəm ki, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəkdir. Azərbaycanın işğal altındakı bütün bölgələri azad olunacaq və bizim soydaşlarımız oraya qayıdacaqlar və o gün uzaqda deyildir.

Əziz dostlar!

Mən bu gözəl gündə sizi bir daha ürəkdən salamlayıram. Azərbaycana gəlmiş bütün qonaqları səmimiyyətlə salamlayıram. Sizə “Xoş gəlmisiniz!” deyirəm. Siz öz gəlişinizlə, burada olmağınızla Azərbaycana böyük sevinc gətirdiniz. Bu gün bütün türk dünyası Azərbaycandadır. Bu gün bütün türk dünyası birdir. Mən arzu edirəm ki, türk dünyası həmişə bir olsun. Həmişə bir yerdə olsun və gələcək işlərimiz nəticəsində bizim gücümüz artsın, imkanlarımız artsın, türk dünyası rifah içində yaşasın və bütün türk dövlətləri çiçəklənsin, inkişaf etsin.

Sağ olun.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Türkiyənin Baş Naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın nitqi

- Çox hörmətli cümhurbaşqanlarımız!

Çox hörmətli qonaqlar!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında iştirak etməkdən, çox hörmətli Prezident İlham Əliyevin qonağı kimi dost və qardaş Azərbaycana gəlməkdən duyduğumuz məmnunluğu xüsusi ifadə edərək sözlərimə başlamaq istəyirəm.

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin nümayəndələrini, müxtəlif coğrafi məkanlardan şövq və sevincə Bakıya gələrək, qardaş xalqlar arasında əməkdaşlığı gücləndirən bu qurultayda iştirak edən bütün dostlarımızı səmimi qəlbədən salamlayıram.

Bu qurultayların keçirilməsinə səbəbkar olan mərhum Heydər Əliyevi, Alparslan Türkeşi rəhmət və ehtiramla anıram.

Buradan Aşqabada, Daşkəndə, Buxaraya, Səmərqəndə, Almatıya, Bişkekə, Lefkoşaya, Ankaraya, Kərkükə “Salam olsun!” deyirəm. Buradan bütün insanların xoşbəxtliyi, səadəti, ədalətin, mərhəmətin, haqqın səsi yüksəlsin və inşallah, bu səs bütün insanlığın vicdanında yer alsın deyirəm.

Keçən il Antalyada keçirilən X qurultaydan sonra indi XI qurultayın qardaş ölkədə, Azərbaycanda keçirilməsini təmin edən dəyərli qardaşım Cümhurbaşqanı Əliyevə və bu qurultayın gerçəkləşməsində əməyi olan hər kəsə öz adımdan və millətim adından təşəkkür edirəm.

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı əbədi əlaqələrin memarlarından olan böyük dövlət xadimi və siyasi xadim Heydər Əliyevin Türkiyə və Azərbaycan barədə “Biz bir millət, iki dövlət” kəlamı bu gün yenidən burada dəfələrlə səsləndirilir. Bu, bizim üçün xüsusi qürur mənbəyidir. Eynilə bütün cümhuriyyətimizin qurucusu Atatürkün sözləri, bir az əvvəl hörmətli Cümhurbaşqanımızın da dəyərli qardaşlarımızın qarşısında ifadə etdiyi “Azərbaycanın kədəri bizim kədərimiz, sevinci bizim sevincimizdir” kəlamı dostluğumuza və gələcəyimizə işıq salmaqdadır. Bunlar bizim əlaqələrimizi möhkəmləndirir, bizi bir-birimizə daha güclü tellərlə bağlayır.

Dəyərli qardaşlarım, dostlarım!

Geniş bir coğrafiyada yerləşən ölkələrimiz və qardaş cəmiyyətlərimiz tarixin dərinliyindən gələn yaxın, güclü və sarsılmaz tellərlə bir-birinə bağlıdır. Bu qardaşlığımız köklərini qədim dəyərlərimizdən, dərin tarixi, mədəni və insani əlaqələrdən almaqdadır. Bizləri birləşdirən bu əlaqələr həm də ölkələrimizə böyük imkanlar bəxş etməkdədir. Tarixi hadisələr keçmişdə bu əlaqələrimizin ortaya çıxmasını əngəlləmiş və aramıza sərhəd qoymuşdursa da, xoşbəxtlikdən, bu gün tarixi imkanlarla üz-üzəyik. Bunları dəyərli qardaşım Əliyev bir az öncə açıqladı.

Əldən verdiyimiz fürsətləri nəzərdən keçirərək, yeni bir dirçəliş məşəli yandırmağımızın qarşısında heç bir əngəlin olmadığını yaxşı bilməli və önümüzdəki tarixi fürsəti tarixi imkana çevirməliyik. Bunun üçün

təməlinə qardaşlıq duran əlaqələrimizi canlandıraraq əməkdaşlığımıza bəraət qazandırmalı, xalqlarımız arasındakı yaxınlığı gücləndirərək sosial, mədəni və iqtisadi baxımdan yenidən yüksəlişə nail olmalıyıq. Dünəndən bu günə, son 15 ildə keçdiyimiz yol açıq şəkildə göstərmişdir ki, bir-birimizə qovuşmağı əngəlləyən maneələrin artıq hamısı aradan qalxmışdır. Birlikdə quracağımız yeni bir dünya və aydın gələcək bizləri gözləyir. Bu gələcəyimizin memarı yenə bizlər olacağıq. Biz hərtərəfli inkişaf və qardaşlıq əlaqələrimizi gücləndirdikcə, yeni və sağlam körpülər yaratdıqca, hər zaman hörmətlə andığımız atalarımızın rüyalarını da gerçəkləşdirmiş olacağıq. İndi hamımızı bir araya gətirən, siyasətçisi, sənətçisi, elm adamı və tələbəsi ilə ölkələrimizi əlaqələndirən bu cür qurultaylar ortaq gələcək cəmiyyətimizin yaradılmasında əsas dönüş nöqtəsidir. Xüsusilə burada aparılan müzakirələrə və irəli sürülən birgə fikirlərə, göstərilən hədəflərə böyük dəyər verdiyimizi qarşınızda bir daha söyləməkdən böyük şərəf duyuram.

Əziz qardaşlarım, diqqətinizi xüsusilə yaxın ətrafımızda meydana çıxan hadisələrə yönəltmək istəyirəm. Bütün dünyada siyasi, iqtisadi inkişafı yanaşı, əsasən İraqda, Yaxın Şərqdə yaşananlarla bağlı daha ayıq olmalı, hadisələrdən mühüm nəticələr çıxarmalıyıq. Müştərək yaşadığımız coğrafiyada və ya digər yerlərdə meydana çıxan hadisələr bütün türk dünyasını da maraqlandırmalıdır. Bu hadisələrə münasibət göstərməliyik. Göstərmədiyimiz təqdirdə, bizi ağır nəticələrlə üz-üzə qoyacaq hadisələr baş verə bilər.

Keçən həftə Amerika Birləşmiş Ştatlarına səfərim zamanı da söylədiyim kimi, Qarabağ məsələsi bunların içində, bəlkə də, ən ağır yaralardan biridir. Bəli, Qarabağ hamımızın qanayan yarasıdır. Burada bizlərə ev sahibliyi edən dəyərli qardaşlarımızın torpaqlarının önəmli bir hissəsi qonşu dövlətin işğalı altındadır. 1 milyondan çox qardaş və bacılarımız bu haqsız işğalın nəticəsində öz ölkəsində məcburi köçkün vəziyyətinə düşmüşdür. Bu acı vəziyyət hamımızın ürəyini sızlatsa da, beynəlxalq aləmin biganə qaldığı aşkar bir haqsızlıqdır. Ortada oynanan bir oyun var. Bölgəmizdə sülhün, təhlükəsizliyin, rifahın və əməkdaşlığın hakim olması üçün ən əsas şərtlərdən biri Ermənistanın bu işğala son qoyması, münafişənin beynəlxalq hüquq normaları əsasında həllidir.

Ortada Amerikanın, Fransanın və Rusiyanın həmsədr olduğu Minsk qrupu var. Yaxşı, indiyə qədər verilmiş mühüm bir qərarı varmı ki, haqlısınız?! Amma yoxdur. Ermənistan beynəlxalq dəyərlərə, insan haqlarına, qonşuluq əlaqələrinə, heç bir hüquqi davranışa sığmayan bu qəbuledilməz vəziyyətə və haqsız işğala dərhal son qoymalıdır. Türkiyə bu məsələdə hər zaman can qardaşı Azərbaycanın yanında olmuşdur. Bundan sonra da yanında olacaqdır.

İraqdakı türkman qardaşlarımızın da vəziyyəti açıq şəkildə ortadadır. Orada da eyni sıxıntı yaşanmaqdadır. Heç kim oradakı türkman qardaşlarımızın düşdüyü vəziyyəti gündəmə gətirmir. Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətində yaşayan türklər uzun illərdir ədalətli mücadiləsinə, xoşniyyətli çözüm çalışmasına rəğmən blokadaya məruz qalmaqdadır. Bununla bağlı beynəlxalq toplantılarda görüşlər, müzakirələr keçirilmişdir. Bizə söz vermişlər. Elə söz vermişlər ki, - nümunə ən son yaşadığımız zamanda çox açıq və aydındır, - 2004-cü ilin aprel ayında keçiriləcək referendumda müsbət nəticə çıxarın, amma qalan işlərə qarışmayın. Şimali Kipr xalqı bu vədi yerinə yetirmiş, müsbət nəticə çıxarmışdır. Güney Kipr isə “Annan planı”na “yox” demişdir. Amma Güney Kipri mükafatlandırdılar, Şimali Kipri cəzalandırdılar. Baxın, bunların səmimiyyəti, dürüstlüyü budur. Mən bunu özlərinə söylədiyim üçün burada da açıq deyirəm. Yəni burada

söyləyirəm, ancaq onların özlərinə söyləyirəm kimi deyil. Məhz onların özlərinə dediyim üçün burada açıq söyləyirəm və hər görüşdə də bunu deyirəm. Deyirəm ki, səmimiyyət üzrə testdə sinifdə qaldım.

Balkan yarımadasında və ya müştərək coğrafiyamızın müxtəlif bölgələrində yaşayan soydaşlarımızın sıxıntılarını hamımızın ümumi dərdidir. Keçən ay Balkan yarımadasında, Rumıniyada idim. Rumıniyada yaşayan soydaşlarımıza baş çəkdim, dağlara qədər getdim, orada onlarla bir yerdə oldum. Gördüm ki, eyni dərd, eyni qəm orada da davam edir. Bütün bu məsələlərin öhdəsindən gəlməyimiz üçün bir yol var. O da hər zaman söylədiyimiz kimi, aramızda daha sıx işbirliyinin, sürətli inkişafın olmasıdır.

Dəyərli cümhurbaşqanları!

Hörmətli iştirakçılar!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Əsrimiz həmrəylik əsridir. İşbirliyi və həmrəylik bu gün üçün bəlkə də çox artmaqda olan böyük imkanlarımızı həyata keçirmək fürsəti yaradacaqdır. Biz bir-birimizin təbii ortaqlarıyıq. Tariximizə, mədəniyyətimizə, inancımıza söykənərək, aramızdakı əməkdaşlıq potensialını hərəkətə gətirməliyik. Məhz bu qurultay da bu məsələləri hərtərəfli, vahid mövqedən yanaşaraq müzakirə etmək, dəyərləndirmək imkanı yaradacaqdır. Bugünkü dünyada uğur qazanmağın yolu, əsasən əməkdaşlıq və həmrəylik içində yaşamaqdan keçir. Biz həmrəylik içində olmasaq, halımız necə olar?! Bizi parça-parça edirlər. Ona görə də biz həmrəylik içində yaşayacağıq.

Özümüzü dünyadan təcrid etməklə hədəflədiyimiz yerə gəlməyimiz mümkün deyildir. Bu məqsədlə demokratikləşmə, qanunun aliliyi, şəffaflıq, yaxşı idarəetmə, əsas insan hüquq və azadlıqlarının genişləndirilməsi, regional və qlobal inteqrasiya səylərini gücləndirmək gələcək baxışlarımızın təməli olmalıdır. Ortaq bölgəmiz olan Avrasiyanın insan və təbii ehtiyatları bütün problemlərin həllinə imkan verəcək həcmdədir. Rəqabət əvəzinə əməkdaşlıq ruhunun hakim olması hamımızın xeyrinə olacaqdır. Bu günə qədər qardaş xalqlar arasında mühüm addımlar atmağa, əlaqələri irəliyə aparmağa səy göstərmişik. Bu baxımdan Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin səviyyəsinin bir çox cəhətdən nümunə götürülməsinin vacib olduğunu vurğulamaq istəyirəm. Türkiyə ilə Azərbaycan arasında son illərdə həyata keçirilən və bir zamanlar xəyal belə edilməsi mümkün olmayan böyük layihələr hazırda əməkdaşlıq və həmrəyliyin ən parlaq nümunəsidir. Keçən il istifadəyə verilən Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, yaxın vaxtlarda tam həcmdə fəaliyyətə başlayacaq Bakı-Tbilisi-Ərzurum təbii qaz kəməri və indi, inşallah təməlini qoymağa hazırladığımız Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti - ölkələrimizi yaxınlaşdıran tellərə misal göstərilən bu layihələr Asiya ilə Avropanı, Şərqi ilə Qərbi bir-birinə yaxınlaşdırmaqda iştirakçı ölkələrin iqtisadi inkişafını gücləndirir və geostrateji önəmlərini artırır. Eyni zamanda qloballaşmada önəmli olan bu layihələrin daha geniş bir məkanda bütün qardaş xalqlarımızın iştirakına açıq olaraq, bölgəmizin rifahını, əməkdaşlığını və sabitliyini artırmasını birlikdə düşünməyimiz və qiymətləndirməyimiz gərəklidir. Keçirdiyimiz son qurultayda vurğuladığım kimi, necə ki, ingilis dilində danışan ölkələr, fransızca danışan ölkələr, ispanca danışan ölkələr öz aralarında eyni dil və mədəniyyət ətrafında bir araya gəlirlər, bizlər də xarici siyasətdə əlaqəli şəkildə belə bir iş görə bilərik. Gözəl dilimizi danışan türkdilli dövlətlər topluluğu həm beynəlxalq səviyyədə xalqlarımızın mənafelərini daha yaxşı qorumağımıza imkan verəcək, həm də sülh və sabitliyi möhkəmləndirəcəkdir. Bu çərçivədə vahid dil istiqamətində çalışmaları

da artırmalıyıq. Ortaq tariximizin yenidən yazılması və bu müştərək tarixin dərslik kimi oxudulması üzərində dayanılmasının bir mövzu olduğunu təkrar xatırlatmaq istəyirəm. Türk cümhuriyyətləri arasında hər cür əməkdaşlığın daha planlı və əlaqəli olmasının, başqa sözlə təsisatlı hala gəlməsinin vaxtı gəlmişdir. Bu məqsədlə mən türkdilli ölkələrin dövlət başçıları zirvəsinin daimi bir katibliyinin yaradılmasını bu qurultayda təklif edirəm. Bu daimi katiblik nə etdik, nə edirik, nə edəcəyik - bunu daim izləməli və bizləri sonrakı qurultaya hazırlamalıdır. Digər tərəfdən, Antalyada türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşündə Qazaxıstan Prezidenti hörmətli Nursultan Nazarbayev tərəfindən dilə gətirilən parlamentlərarası şuranın və məşvərət şurasının yaradılması istiqamətində də işlərə başlamalıyıq.

Dəyərli dostlar!

Gələcək barədə dəyərli qardaşlarımla paylaştığım baxışları gerçəkləşdirə bilmək yenə bizlərin əlindədir. Bunu edə bilmək üçün gücümüzün, bacarığımızın və ən başlıcası, iradəmizin olduğuna əminəm. Gələcəkdə bugünkündən daha yaxın, daha güclü və sağlam əlaqələr və əməkdaşlıq içində olacağımıza da eyni şəkildə inanıram. İnanın, bunu gerçəkləşdirə bilməsək, gələcək nəsillərə heabat verə bilmərik. Ortaq gələcəyimizi qura bilməyimiz üçün bu qurultay kimi ortaqlar forumlarında qəbul edilən qərarları, bəlkə addım-addım, amma real və qətiyyətli bir şəkildə həyata keçirə bilməliyik. Burada qəbul olunacaq qərarlar, yaradılacaq ortaqlar baxış biz idarəedənlər üçün yol göstərici və işıq olacaqdır. Bu müddətdə dəstəyimizi heç bir zaman əsirgəməyəcəyimizi, daim çalışmalarımızda iştirak edəcəyimizi açıq şəkildə bildirməkdən məmnunluqla duyuram.

Hörmətli cümhurbaşbaşıları!

Dəyərli qardaşlarım!

Hörmətli qonaqlar!

Burada iştirak edən bütün dəyərli qonaqlar bilir ki, başqalarının xəyal belə edə bilmədiyini türk topluluqları gerçəkləşdirməyə qadirdir. Bunu keçmişdə bacardıq, indi də bacara bilərik. Ortaqlar tariximizdə olduğu kimi, bundan sonra seyr edən və ya izləyən deyil, öndə gedən, təyin edən olmalıyıq, olacağıq. Başqa çarəsi yoxdur.

Yəni bu topluluqlar gündəliyi müəyyən edilən yox, gündəliyi müəyyən edən topluluqlar olmalıdır. Çünki lider ölkələr və ya lider ölkə olmağın yolu buradan keçər. İnşallah bizlər də həsəd aparılan ölkələr olacağıq. Bunu burada iştirak edən və ya burada olmasa da könlü, ruhu və vicdanı bizlərlə olan bütün qardaşlarımız edəcəklər. Bu yöndə qətiyyətli addımlar atdığımız təqdirdə bugünkündən daha gözəl günləri birlikdə yaşayacağıq. Bu arzu və inancımı təkrar vurğulayaraq, sizləri hərərətlə qucaqlayır, sizin vasitənlə digər türk ellərindəki qardaşlarıma salamlarımı göndərir, ev sahibinə - qardaş Azərbaycanın Prezidentinə və qurultayın gerçəkləşməsinə töhfə verən bütün qardaşlarıma bir daha öz adımdan və millətim adından təşəkkürümü bildirirəm.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Şimali Kipr türklərinin lideri, Cümhurbaşqanı Mehmet Əli Tələtin nitqi

-Hörmətli Azərbaycan Respublikasının Prezidenti!

Hörmətli Türkiyə Respublikasının Baş naziri!

Dünyanın müxtəlif ölkələrindən və guşələrindən gəlmiş və bu qurultayda iştirak edən hörmətli nümayəndələr!

Hamınızı səmimi qəlbədən salamlayır və təbrik edirəm. Şimali Kipr türklərindən sizə sevgi və salamlar yetirirəm. Hörmətli Prezident və hörmətli Baş nazir türk dünyasının qarşılaşdığı problemləri, onların həlli yollarını çox gözəl şəkildə açıqladılar. Mən bunları təkrarlamayacağam. Amma Şimali Kipr türklərinin qarşılaşdığı problemləri sizin diqqətinizə çatdıracağam. Türk dünyasının dəstəyi ilə bunların həll olunacağına inanıram və bu günə qədər olan dəstəyinizin bundan sonra da davam etməsini rica edirəm.

Bilirsiniz ki, Kipr Türkiyənin cənubunda kiprli türklərin və kiprli yunanların ortaq vətənidir. Onlar uzun illərdir ki, gah dava edərək, gah da sülh içində burada yaşamışlar. 1960-cı ildə Kiprdə ortaq bir respublika - Kipr Respublikası yaradılmışdır. Həmin dövrdə yunanlar və türklər bərabər hüquqlu iki xalq olaraq iqtidarı, ölkə rəhbərliyini paylaşmışlar. Amma 1963-cü ildə kiprli yunanların bütün adada hegemon olmaq səbəbi ilə başladıkları hücumlarla bu respublika yıxılmışdır. Həmin vaxtdan sonra kiprli türklər və yunanlar bir-birindən ayrılmışlar. O tarixdən etibarən kiprli türklər yavaş-yavaş öz dövlətlərini təşkil etmişlər. Parçalanma 1974-cü ilə qədər davam etmişdir. 1974-cü ildə Yunanıstan Kipri özünə birləşdirmək istəyəndə, Türkiyə Respublikası adaya zəmanət hüququndan istifadə edərək, məsələyə müdaxilə etmişdir. Yəni, Türkiyə beynəlxalq hüquq çərçivəsində, kiprli türklərin çağırışları əsasında adaya girmişdir. O vaxtdan bəri Kipr probleminin həlli üçün böyük səylər göstəririk. Başqa türkdilli dövlətlərin yaşadığı sıxıntıları və bayaq deyildiyi kimi, xüsusilə qardaş Azərbaycan xalqının yaşadığı sıxıntıları, onun oxşarını biz də yaşamaqdayıq.

Beynəlxalq hüquq, beynəlxalq təşkilatların çağırışları və dəstəkləri, təəssüf ki, Kipr problemində də yada düşmür. Eynən Qarabağda olduğu kimi. Biz Qarabağın acısını, Azərbaycan xalqının acısını, Azərbaycanda olan qaçqın-köçkünlərin acısını çox yaxşı başa düşürük. Çünki biz də eyni problemləri yaşayırıq. Əmin olun ki, bütün kiprli türklər Azərbaycanın bu acısını ürəklərində hiss edirlər.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsində olduğu kimi, Kipr məsələsində də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qərarları yerinə yetirilmir. Kipr Respublikası hələ də mötəbər dövlət olaraq qəbul edilir.

Bizim hər hansı bir ölkə ilə əlaqələr qurmağımız, hər hansı bir ölkəyə səfərimiz, eləcə də hər hansı bir ölkədən insanların Şimali Kiprə gəlib bizimlə görüşməsi, yunan tərəfinin səyləri ilə əngəllənməyə çalışılır, buna etiraz edilir. Avropa Şurasının üzvü olmaqdan istifadə edilərək, Avropa İttifaqı ölkələrinin də dəstəyi ilə bizimlə əlaqəsi olan qardaş, dost ölkələrə təzyiqlər edilir. Avropa İttifaqı ilə imzalanacaq müqavilələr bəhanə edilərək, təzyiqlər olunur. Biz bu sıxıntıları illərlə yaşayırıq. Biz böyük fədakarlıq göstərərək, 2004-cü ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı baş katibinin təklif etdiyi planı dəstəklədik. Özü də bilirdik ki, bu plan baş tutarsa, Şimali Kipr əhalisinin üçdəbiri yaşayış yerini dəyişdirəcəkdə.

Biz niyə bunu etdik? Çünki demişdilər ki, əgər siz “bəli” desəniz, Kipr problemi həll ediləcək, Kipr bir bütöv olaraq Avropa İttifaqına girəcəkdir. Əgər olmazsa, dünya ilə əməkdaşlıq etməyən, dünya birliyinin istəklərinə zidd davrananlar rahat ola bilməyəcəkdir. Yəni, artıq kiprli türklər təcrid edilməyəcəklər, əksinə, Kiprin yunan tərəfi təcrid olunacaqdır. Bunu Amerika, İngiltərə, Avropa İttifaqı və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı dəfələrlə bildirmişdir. Hətta, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurası qərar da qəbul etmişdi ki, Kipr probleminin həlli ancaq “Annan planı” çərçivəsində ola bilər. Təhlükəsizlik Şurasının bu qərarı Dağlıq Qarabağ barədə qərarlar kimi bir qərar idi. Ancaq Kiprin yunan tərəfi “yox” dedi. Onun lideri televiziya ilə çıxış edib güclü bir “yox” istəyirəm deməsinə baxmayaraq, Avropa İttifaqı və dünya hələ də onları Kiprin məsul hökuməti kimi qəbul edir.

O dövrdə Avropa İttifaqının genişlənmə məsələlərinə cavabdeh olan komissarı hörmətli Günter Verhoygen “aldadıldığımı hiss edirəm” demişdi. Çünki Kiprin yunan tərəfi ona demişdir ki, narahat olmayın, əgər türklər qəbul edərsə, biz də qəbul etməyə hazırıq. Hörmətli Verhoygen, Avropa İttifaqı və BMT buna inanmışdı. Amma belə olmadı. Belə olmadığı halda, kiprli türklərə qarşı qadağa götürülməli idi. Bununla əlaqədar heç bir addım atılmadı. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının baş katibi bildirdi ki, kiprli türklərin təcridi və lazımsız məhdudiyyətlər götürülməlidir. Avropa İttifaqı kiprli türklərə qarşı iqtisadi təcridin götürülməsi barədə qərar qəbul etdi. Ancaq heç birini yerinə yetirmədilər. Təbii ki, bu gün üzümüzə baxmaqdan bir az utanırlar. Biz onlara tez-tez bu sözlərini xatırladıyıq və onların hərəkət etmələrini istəyirik. Əslində, çox şey də istəmirik. Biz Təhlükəsizlik Şurasının qərarları çərçivəsində Kipr probleminin həllinə hazır olduğumuza görə, eyni davranışı qarşı tərəfdən də gözləyirik. Əvvəlki günlərdə, Kiprin yunan tərəfinə konkret təkliflər etdim. Kiprin yunan lideri, guya Kipr problemini bilmirmiş kimi, dedi ki, hazırlığa ehtiyacımız vardır.

Nə hazırlıqdır? Bəlkə də, haqqında ən çox kitab, məqalə yazılmış, qəzet xəbəri çıxmış mövzu Kipr problemidir. İnternetə girib “Kipr problemi” yazın, minlərcə kitab və məqalə taparsınız. Nəyin hazırlığını edəcəyik? Bu, edilmişdir - BMT-nin cildlərlə sənədləri vardır. Ancaq yenə israr edir, hazırlıq istəyirlər. Biz bunu qəbul etdik. Dedik ki, beş dənə komissiya yaradaq, onlar iki ay yarım hazırlıq işləri görsün. Sonra üzübüz oturub müzakirələrə başlayaq, 2008-ci ilin sonuna qədər Kipr problemini həll edək. O isə dedi ki, yox, mən müddət məhdudiyyəti qəbul etmirəm. Bu, nə deməkdir? Müddət məhdudiyyəti qəbul etməmək məsələni sonsuzluğa qədər uzatmaq deməkdir.

Kiprli türklər fikirlərində qətidirlər, təslim olmaq niyyətində deyillər. Kiprli yunanlar nəyi gözləyirlər, niyə vaxtı uzadırlar? Əslində, səbəbi bəllidir. Onların planları başqadır. Hər işdə bizi dəstəkləyən və hər zaman təşəkkür etdiyimiz Türkiyə Respublikası Avropa İttifaqına doğru irəliləyir. Avropa İttifaqının Türkiyə Respublikasından götürəcəyi çox şey vardır. Buna görə də qapılarını açmış və ya açmaq məcburiyyətində qalmışdır. Kiprin yunan tərəfi də Avropa İttifaqının üzvüdür. Türkiyənin bu yolda irəliləyərkən onlara möhtac olacaqlarını zənn edirlər. Türkiyə bu yolda irəliləyərkən önünə əngəllər çıxaracaqlarını və beləliklə Kipr məsələsində Türkiyəni güzəştə getməyə məcbur edə biləcəklərini xəyal edirlər. Onların ən çox ümid etdikləri, gözlədikləri Türkiyənin bizə “yunanların istəklərini qəbul edin, artıq sizi dəstəkləyə bilmirik” deməsidir. Bu xəyalla da vaxtı uzatmağa çalışırlar. Təbii ki, bunun bir xəyal olduğunu hər kəs bilir. Türk dünyası da bunu bilir. Kipr yunanlarının atmış olduqları səhv addımlardan biri olduğu hər kəsə bəllidir. Ona görə biz kiprli türklər

narahat olmuruq. Türk dünyasının dəstəyini bundan sonra da alacağımıza əminik. Türk dünyası birləşdikcə, gücünü bir yerə topladıqca, bizə daha çox dəstək verəcəkdir. Bunu bilirik və görürük. 100 milyonluq bir dünyanın bizə verəcəyi dəstəyin problemlərimizi həll edəcək ən önəmli dəstək olduğunu da bilirik. Dəyərli qardaşlarım, biz çox şey istəmirik. Haqqımızı istəyirik, haqqımızdan çoxunu istəmirik. Heç kimin də haqqına toxunmuruq. Ona görə də bizə verəcəyiniz dəstək haqsızlığa deyil, haqqa dəstək olacaqdır. Türk dünyasının da şöhrəti bunu tələb edir.

Hamınızı bağrıma basıram.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Türkmənistan nazirlər kabineti sədrinin müavini Xidir Saparliyevin

ÇIXIŞI

-Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyev!

Hörmətli xanımlar və cənablar!

Hörmətli dostlar!

Mən sizə günəşli Türkmənistandan, Türkmənistan Prezidenti cənab Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun, bütün türkmən xalqının atəşin salamlarını gətirmişəm.

Türkmənistan Prezidenti adından mən sizi Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının açılışı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, türkdilli dövlətlərə və cəmiyyətlərə bu qurultayın işində müvəffəqiyyətlər diləyirəm.

İlk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Zati-aliləri İlham Əliyevə səmimi minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Azərbaycan xalqının qonaqpərvərliyinə və bu forumun təşkilatçılmasına mənə burada iştirak etmək imkanı verdiklərinə görə öz minnətdarlığımı bildirirəm.

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı dərin tarixi kökləri olan, qocaman ağacın budaqlarını təcəssüm etdirən türkdilli xalqların dostluq və qardaşlıq bayramıdır. Əziz dostlar, vaxtilə Sovetlər birliyinin tərkibində olan türkdilli dövlətlərin müstəqillik əldə etdiyi dövrdən cəmi 16 il keçir. Bu qısa vaxt ərzində bizim qardaş dövlətlərimiz sürətlə inkişaf etmiş və nəinki siyasi, həm də iqtisadi müstəqilliklərini möhkəmləndirmişdir. Uzun əsrlər boyu suveren inkişaf etmək hüququ uğrunda mübarizə aparmış türkdilli xalqlar, artıq yeni şəraitdə öz aralarında münasibətlərin daha da möhkəmlənməsinə, qarşılıqlı hörmət və etimad əsasında inkişaf etdirilməsinə can atırlar. Bu, müstəqil və bitərəf Türkmənistanın siyasətində də təzahür edir. Türkmənistan cəmi 16 il bundan öncə müstəqil olmuşdur və hazırda Prezident Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun dəyərli təşəbbüsləri nəticəsində bizim ölkəmiz işıq saçan dirçəliş və islahatlar yolu ilə əminliklə irəliyə doğru addımlamaqdadır.

Müstəqillik dövrü ərzində Türkmənistan dünya birliyində öz layiqli yerini tutmağa müvəffəq olmuşdur. Ölkəmizin istər siyasət, istərsə də iqtisadiyyatda əldə etdiyi nailiyyətləri, o cümlədən milli mədəniyyətimizin, mənəvi dəyərlərimizin dirçəlişi seçdiyimiz yola sadıq olmağımıza, habelə bütün dünyada tanınmış bu yolun nə dərəcədə mühüm olmasına dəlalət edir. Türkmən cəmiyyətinin hazırkı həyatında milli dəyərlərə daha da önəm verilir, bunlar ümumbəşəri dəyərlərlə uzlaşır və beləliklə, humanizmin bərqərar olunması prosesi gedir.

Türkmənistan və türkmən xalqı bilavasitə dünya dövlətləri və xalqları ilə qardaşlıq münasibətləri saxlamaqdadır. Ölkəmiz müstəqilliyi əldə etdikdən sonra biz bilavasitə açıq qapı siyasətini bəyan etdik. Türkdilli xalqlara gəldikdə, əlbəttə, onlarla münasibətlərimiz xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Çünki Türkmənistanın müstəqilliyini ilk növbədə məhz bu dövlətlər tanımışlar və bundan sonra biz Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanla diplomatik münasibətlər yaratmışıq. 2006-cı ildə məsələn, Türkmənistan ilə Türkiyə, Azərbaycan, Qazaxıstan, Özbəkistan respublikaları arasında mal dövriyyəsinin həcmi xeyli artmışdır. Bu ilin doqquz ayının nəticələrinə nəzər salsanız görəəcəksiniz ki, bu göstəricilər daha da artmaqdadır.

Hörmətli iştirakçılar, demək istəyirəm ki, Türkmənistan ilə digər türkdilli dövlətlər arasında ikitərəfli münasibətlər səmərəli qaydada inkişaf edir. Bu, təkcə iqtisadiyyat sahəsində deyil, həmçinin elm, təhsil, mədəniyyət sahələrində də özünü göstərir. Bu ölkələrdən olan nümayəndə heyətləri Türkmənistanda, bizim nümayəndələr digər türkdilli dövlətlərdə keçirilən beynəlxalq elmi konfranslarda, festivallarda, seminarlarda və başqa tədbirlərdə iştirak edirlər.

Demək istərdim ki, digər türkdilli xalqlar kimi, türkmən xalqı da ümumi köklərə əsaslanır və eyni tarixi taleyi yaşayan bir xalqdır və biz həmişə öz əcdadlarımızın adət-ənənələrinə sadıq olmuşuq. Əlbəttə, türkdilli xalqların bəşəriyyətin inkişafına verdikləri böyük töhfə bizi sevindirir və bizim qürur hissimizdir. Tarix boyu Avrasiyanın geniş məkanlarında məskunlaşmış bizim əcdadlarımız insanların inkişafı üçün tələb olunan və çox böyük əhəmiyyət daşıyan maddi və mənəvi dəyərlər yaratmışlar. Bu irsi məhz biz onlardan qəbul etmişik və bunlar bilavasitə həm dövlət quruculuğunun, həm də ədalət, humanizm, sülh, dostluq və qardaşlıq prinsiplərinin inkişafına rəvac verən dəyərlərdir. Hazırda türkdilli xalqlar böyük bir mədəniyyətin varisləridir və bu mədəniyyətin kökləri tarixin dərinliklərinə gedib çıxır. Biz əlbəttə ki, bundan qürur hissi keçiririk. Ona görə də milli mənəvi irsimizi qoruyur və daha da artırırıq. Özünün keçmişini bilmək, bu keçmişdən ibrət götürmək, əcdadların irsinə arxalanmaq və bundan çıxış edərək bilavasitə gələcəyi qurmaq tarixin tələbi və zərurətdir. Hər bir xalq öz tarixini, tarixi və mədəni irsini bilməlidir və buna borcludur. Məhz buna görə digər türkdilli dövlətlər kimi, Türkmənistan da müstəqilliyini əldə etdikdən sonra millətin mənəvi dirçəlişini özünün prioritet istiqaməti kimi müəyyən etdi. Bu, xalqımızın bilavasitə öz milli zənginliyinə, milli dəyərlərinə qayıtması demək idi. Hazırda bütün dünyada insan təfəkkürünün inkişafı, elmin, texnologiyaların tərəqqisi baş verir. Bu, həm də qloballaşma dövründə xalqların öz milli irsini qoruyub saxlaması deməkdir. Eyni zamanda, bilavasitə dostluq və qardaşlıq münasibətləri, millətlərarası əməkdaşlıq məsələsi çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Qoy, türkdilli xalqların qardaşlıq və dostluq ağacı həmişə çiçəklənsin.

Sağ olun.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Qırğızistanın təhsil və elm naziri Kanibek Osmonaliyevin

çıxışı

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti hörmətli İlham Əliyev!

Hörmətli Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Xanımlar və cənablar!

Biz çox vacib bir missiya ilə Azərbaycana təşrif buyurmuşuq.

Bizi buraya dəvət etdiklərinə, eyni zamanda, belə qonaqpərvərliyə görə istərdim ki, Qırğızistan nümayəndə heyətinin adından Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, hörmətli cənab İlham Əliyevə dərin minnətdarlığımı bildirim. Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının belə yüksək səviyyədə təşkili üçün təşəkkür etmək istəyirəm. Eyni zamanda, qeyd etmək istərdim ki, qısa fasilədən sonra qurultayın fəaliyyəti bərpa olunmuşdur. İnanıram ki, bütün dövlətlərimiz bu qurultaylardan faydalanacaqlar.

Belə bir tədbirin keçirilməsi türkdilli dövlətlərin vəhdətinin, birliyinin mövcud olmasını bir daha göstərir. Bu kontekstdə çox vacib məsələ ondan ibarətdir ki, Qırğızıstanla qonşu türkdilli dövlətlər arasında mühüm əlaqələr mövcuddur. Bu əlaqələr tarix, mədəniyyət və dil birliyi əsasında formalaşmışdır. Onlar bir-birinə qarşılıqlı etimad əsasında həyata keçirilir. Bütün sahələrdə bu əlaqələr qardaşlıq ruhunda, bərabərlik və qarşılıqlı hörmət, ümumi maraq ruhunda həyata keçirilir.

Biz bu qurultayın keçirilməsini çox vacib, əhəmiyyətli hadisə kimi qiymətləndiririk. Belə ki, bütün sahələrdə söylərimizi daha canlı şəkildə həyata keçirmək mümkün olsun, daha səmərəli əməkdaşlıq edək, daha sıx dostluğun yaradılması mümkün olsun.

Türkdilli dövlətlərin birliyinin yaradılması, həm ikitərəfli, həm çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün qurultayın çox böyük əhəmiyyəti vardır. Biz başa düşürük ki, mədəniyyətlər arasında dialoqun yaradılmasına çoxdan ehtiyac vardır. Yəni, bir-birinə qohum olan bu dövlətlər arasında çox yüksək əlaqələr yaradılmış olsun. Siyasi əlaqələr artıq çox yüksək səviyyədə mövcuddur, bizi regional məsələlər birləşdirir. Eyni zamanda, biz istərdik ki, iqtisadi, ticari, mədəni, humanitar sahələrdə əməkdaşlıq nöqtəyi-nəzərindən daha çox nailiyyətlər əldə edilmiş olsun. Bizim ölkələr arasındakı münasibətlərin genişləndirilməsi baxımından qurultayın komissiyalarının işi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Onlar öz işləri ilə dostluq və əməkdaşlığın genişləndirilməsinə gələcəkdə daha çox töhfə verməlidirlər. Bu baxımdan inanıram ki, Qırğızıstanın qardaş türkdilli dövlətlərlə əlaqələrinin genişləndirilməsi XXI əsrdə davam edəcəkdir. Bu, qarşılıqlı etimad, qarşılıqlı hörmət əsasında həyata keçiriləcəkdir.

Biz düşünürük ki, gələcəkdə qurultay çərçivəsində əməkdaşlıq getdikcə inkişaf edəcəkdir, genişlənəcəkdir. Buna ölkələrimizin həm iqtisadi potensialı, həm də siyasi əlaqələri kömək etmiş olacaqdır. Biz öz tərəfimizdən qardaş türkdilli dövlətlərin birliyinə xidmət edən bütün layihələrdə iştirak etməyə hazırıq. Diqqətinizə görə hamınıza təşəkkür edirəm. Hamınıza ən xoş arzularımı ifadə edirəm.

Çox sağ olun.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Qazaxıstan mədəniyyət və informasiya nazirinin müavini Askar Buribayevin

çıxışı

-Azərbaycan Respublikasının hörmətli Prezidenti cənab İlham Əliyev!

Türkiyənin hörmətli Baş naziri cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan!

Xanımlar və cənablar!

Bügünkü Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı xüsusi bir əhəmiyyət kəsb edən hadisədir. Bu tədbirin keçirilməsinə görə biz təşkilatçılara təşəkkürümüzü bildiririk. Xanımlar və cənablar!

Son illər ərzində bütün türkdilli dövlətlər arasında mədəni, mənəvi, humanitar və digər sahələrdə əlaqələr getdikcə genişlənməkdədir. Bu dövlətlər ümumi mədəniyyətə, ümumi tarixi köklərə, ümumi dilə malikdirlər. Türk dünyası dünya siviliziyasında çox əhəmiyyətli rol oynamışdır. Bizim əcdadlarımız tərəfindən yaradılmış mədəniyyət abidələri hazırda bütün bəşəriyyətə məxsusdur. Bu nailiyyətləri, bu dəyərləri yeni nəsillərə çatdırmaq bizim qarşımızda duran məqsədlərdən biridir.

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının Bakıda keçirilməsi türkdilli xalqların əməkdaşlığının bariz nümunəsidir. Onlar öz mentalitetinə, dilləri, tarixi ənənələrinə görə bir-birinə çox yaxındırlar.

Qazaxıstan qardaş Azərbaycanın və digər türkdilli dövlətlərin təşəbbüslərini hərtərəfli şəkildə dəstəkləyir. Növbəti qurultayın keçirilməsi ideyalar mübadiləsi üçün çox gözəl bir imkandır ki, bunun da nəticəsində türk dünyası daha da inkişaf edə bilsin.

Hörmətli dostlar!

Qurulyatın işinə uğurlar arzulayıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Çox sağ olun.

AzərTac.-17 noyabr.-2007-ci il

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı çərçivəsində komissiyaların iclasları keçirilir

AzərTAc xəbər verir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilən Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı öz işini komissiyaların iclaslarında davam etdirmişdir.

Qurultayın altı komissiyasının iclaslarında “Beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları”, “İqtisadi, ticarət, maliyyə əlaqələri və turizm”, “Elm, təhsil və texnologiya”, “Cəmiyyətin idarə olunması və hüquq”, “Dil və mədəniyyət”, “Gənclik” mövzularında müzakirələr aparılır. Komissiya üzvləri müvafiq mövzular üzrə məruzələri dinləyir, məsələyə münasibət bildirirlər.

AzərTAc.-18 noyabr.-2007-ci il

Türkdilli dövlətlərin iqtisadi əməkdaşlığı onları gücləndirməklə yanaşı, həm də biri-birinə daha da yaxınlaşdırır

AzərTAc xəbər verir ki, noyabrın 18-də Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının iqtisadi, ticarət, maliyyə əlaqələri və turizm komissiyasının iclası keçirilmişdir. Komissiyanın sədri, Milli Məclisin iqtisadi siyasət daimi komissiyasının sədri, akademik Ziyad Səmədzadə bildirmişdir ki, iclasda türkdilli dövlətlərin iqtisadi inkişaf strategiyası barədə birgə müzakirələr aparılacaq və yekun hesabat qəbul olunacaqdır.

Komissiyanın sədri Azərbaycanda yoxsulluğun azaldılması, regionların sosial-iqtisadi inkişafı, yeni iş yerlərinin yaradılması ilə əlaqədar xüsusi Dövlət proqramlarının qəbul olunduğu və uğurla həyata keçirildiyi barədə iclasın iştirakçılara ətraflı məlumat vermişdir. Bildirmişdir ki, son dövrlərdə regionlarda dövlət müəssisələri ilə yanaşı özəl sektor da xüsusi fəallığı ilə seçilir. Bununla belə, dövlət regionlarda sahibkarlığın, istehsal infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi üçün ildən-ilə daha çox vəsait ayırır. Təkcə ötən il regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə əlaqədar dövlət büdcəsindən 155 milyon manat investisiya xarakterli vəsait ayrılmışdır.

İclasda məruzə ilə çıxış edən Azərbaycan Türkiyə İş Adamları Birliyinin sədri Əhməd Erentok qeyd etmişdir ki, son vaxtlar Bakının iqtisadi cəhətdən inkişafı özünü beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərin təşkilinin sayının artmasında da göstərir. Belə tədbirlərin keçirilməsi üçün geosiyasi vəziyyətin uyğunluğu, yüksək iqtisadi inkişaf tempinin qeydə alınması və infrastrukturun tələblərə cavab verəcək səviyyədə olması vacib şərtidir və Azərbaycanda bu şərait artıq mövcuddur. Türkdilli dövlətlərin böyük iqtisadi potensiala malik olması, son illər bu ölkələrin hər birində iqtisadi inkişaf tempinin yüksəlməsi yeni birgə layihələrin hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə imkan verir və bundan bəhrələnmək lazımdır.

Natiq Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın iqtisadi cəhətdən daha yüksək tempə inkişafına əsas maneə olduğunu xüsusi vurğulamışdır. Qeyd etmişdir ki, bu münaqişə təkcə Azərbaycanın deyil, eyni zamanda bütün türk dünyasının problemidir. Həmin problemin dinc yolla aradan qaldırılmasında türkdilli dövlətlərin hamısı əlbir çalışmalıdırlar.

Milli Məclisin iqtisadi siyasət daimi komissiyası sədrinin müavini Azər Əmiraslanov keçmiş SSRİ tərkibində olmuş türkdilli dövlətlərin iqtisadi inkişafında son illər yüksək göstəricilərin qeydə alındığını bildirmişdir. Qeyd etmişdir ki, bu dövlətlər həmin iqtisadi güclərini birləşdirərək siyasi imkanlarını daha da genişləndirməlidirlər. Həyata keçirilən birgə layihələr həmin dövlətləri qüdrətləndirməklə yanaşı, həm də biri-birinə daha da yaxınlaşdırır.

A.Əmiraslanov türkdilli dövlətlərin iqtisadi inkişafı ilə bağlı xüsusi konfransın keçirilməsinin, parlamentlərin iqtisadi siyasət daimi komissiyalarının əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinin ümumi inkişafa müsbət təsir edəcəyini bildirmişdir.

Məruzələr ətrafında müzakirələrdə çıxış edən nümayəndələr türkdilli dövlətlərin iş adamlarının birliyinin, vahid gömrük sisteminin yaradılması, viza rejiminin aradan qaldırılması barədə təkliflər irəli sürmüşlər. Eyni

zamanda türk dövlətləri üzrə vahid turizm marşrutunun təşkili, turistlər üçün biletlərin qiymətlərində güzəştlərin tətbiqi ilə əlaqədar məsələlər də qaldırılmışdır.

İclasa yekun vuran Ziyad Səmədzadə irəli sürülmüş təkliflərin qurultaya təqdim ediləcək hesabat məruzəsində ümumiləşdiriləcəyini, məruzə və çıxışların toplanaraq kitab halında nəşr olunacağını diqqətə çatdırmışdır.

AzərTac.-18 noyabr.-2007-ci il

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının elm, təhsil və texnologiyalar komissiyasının iclası

AzərTAc xəbər verir ki, Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının Elm, təhsil və texnologiyalar komissiyasının noyabrın 18-də "Hyatt regency" mehmanxanasında keçirilmiş iclasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın qurultaydakı nitqlərində qaldırılan məsələlər müzakirə edilmişdir.

Milli Məclisin Elm və təhsil məsələləri daimi komissiyasının sədri, Azərbaycan İqtisad Universitetinin rektoru Şəmsəddin Hacıyevin sədrliyi ilə keçirilən iclasda Milli Məclisin deputatı, Tarix İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Yaqub Mahmudovun «Türk tarixinin problemlərinə baxış: faktlar, mübahisəli məqamlar və elmi nəticələr», fəlsəfə elmləri doktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Səlahəddin Xəlilovun «Türkdilli ölkələrdə təhsil sisteminin təkmilləşdirilməsi problemləri», fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor, «Xəzər» Universitetinin rektoru Hamlet İsxanlının «Türkdilli ölkələr arasında elm, təhsil və informasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi sahəsində qarşıda duran vəzifələr», AMEA-nın akademiki Rasim Əfəndiyevin «Türk aləmində daş plastika sənətinin genetik ümumiliyi» mövzusunda məruzələri və 20-dən çox iştirakçının çıxışları dinlənilmişdir.

Məruzə və çıxışlarda qloballaşma əsrində elm, təhsil və informasiya texnologiyalarının şəksiz əhəmiyyəti, türk xalqlarının tarixi keçmişinin və bu gününün öyrənilməsi üçün gözəl imkanların olduğu vurğulanmışdır. Elmin və təhsilin inteqrasiyası mexanizmləri, orta məktəbdə təhsil məsələləri Türkiyədə təhsil və təlimin ümumi sistemindən çıxış etməklə MDB ölkələrindən olan tələbələrin «Beynəlxalq layihə» çərçivəsində orada təhsil alması, onların gələcəkdə işlə təmin olunması problemləri müzakirə edilmişdir.

Müzakirələrin yekunlarına əsasən, təhsil, elm və mədəniyyət nazirləri səviyyəsində daimi əlaqələndirmə komissiyası və müvafiq işçi qrupları yaradılması, növbəti qurultaya qədər təxmini iş planı tərtib edilməsi, qurultayın iştirakçıları olan türkdilli dövlətlər çərçivəsində innovasiya texnologiyaları sahəsində bir sıra elmi layihələr həyata keçirilməsi və başqa tədbirlər görülməsi təklif edilmişdir.

Bütün türkdilli ölkələrdə ümumi türk tarixinin tədrisinin tətbiq edilməsi zərurəti vurğulanmış, ali təhsil haqqında diplomların qarşılıqlı tanınmasına dair arzular bildirilmişdir.

Təklif və arzuların baxılmaq və təsdiq edilmək üçün qurultaya təqdim olunması qərara alınmışdır.

AzərTAc.-18 noyabr.-2007-ci il

Türkdilli dövlətlərin parlament assambleyasının yaradılması problemlərin həllində və bu xalqların daha sıx birləşməsində mühüm rol oynayacaqdır

AzərTAc xəbər verir ki, bu fikir Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının Cəmiyyətin idarə olunması və hüquq komissiyasının noyabrın 18-də “Avropa” hotelinin konfrans zalında keçirilmiş iclasında səslənmişdir.

Komissiyanın sədri, Milli Məclisin hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu məsələləri daimi komissiyasının sədri Əli Hüseynov demişdir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, Şimali Kipr türk xalqının lideri Mehmet Əli Tələtin və digər dövlət və hökumət nümayəndələrinin Türk dövlət və cəmiyyətlərinin Bakıda keçirilən XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının rəsmi açılışındakı çıxışlarında söylədikləri dəyərli fikirlər və tövsiyələr bu ali məclisin türk dünyası üçün yüksək əhəmiyyətinin təsdiqidir.

Qurultay noyabrın 18-də öz işini komissiyalarda davam etdirir. Cəmiyyətin idarə olunması və hüquq komissiyasının iclasında türk dünyası üçün xüsusi önəm kəsb edən müxtəlif mövzular ətrafında məruzələr aparacağıq.

Komissiya sədrinin müavini, Türkiyənin Qazi Universitetinin professoru, hüquq elmləri doktoru İlyas Doğan çıxış edərək, Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının ilk dəfə Türkiyədən kənarında, Bakıda keçirilməsini Azərbaycanın türk dünyasının birliyinə verdiyi yüksək önəmin bariz nümunəsi olduğunu xüsusi vurğulamış və tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlığını bildirmişdir.

Sonra “Türkdilli Dövlətlərin Parlament Assambleyasının yaradılması ideyası və onun vəd etdiyi perspektivlər”, “Türkdilli ölkələrin dövlət və yerli özünüidarəetmə orqanları arasında əməkdaşlıq məsələlərinə dair bəzi mülahizələr”, “Türkdilli ölkələrdə fəaliyyət göstərən qeyri-hökumət təşkilatları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması və inkişaf etdirilməsi məsələləri”, “Türkdilli ölkələrin hüquq sisteminin qarşılıqlı şəkildə öyrənilməsi və bir-birinə uyğunlaşdırılması türkdilli xalqlar arasında inteqrasiyanın vacib şərti kimi”, “Türkdilli dövlətlər arasında miqrasiya qanunvericiliyi və fəaliyyəti sahəsində əməkdaşlığı zəruri edən sosial-siyasi amillər”, “Bələdiyyələr arasında təcrübə mübadiləsi” və sair mövzularda məruzələr dinlənilmiş, çıxışlar olmuşdur.

Məruzələrdə və çıxışlarda Türkdilli Dövlətlərin Parlament Assambleyasının, onun katibliyinin, eləcə də qeyri-hökumət təşkilatlarının, bələdiyyələrin birgə assosiasiyalarının, əlaqələndirmə şuralarının, eləcə də qadın təşkilatlarının vahid qurumunun yaradılması barədə təkliflər səslənmişdir.

Çıxışlarda yaradılması təklif olunan qurumların xalqlarımızın daha sıx birləşməsində mühüm rol oynayacağı xüsusi qeyd olunmuş, bu işdə bütün səylərin səfərbər edilməsinin vacibliyi vurğulanmışdır. Qeyd edilmişdir ki, Türkdilli Dövlətlərin Parlament Assambleyasının yaradılması dövlətlərimizin, xalqlarımızın üzləşdikləri problemlərin həllində, dünyada mövqələrimizin möhkəmlənməsində mühüm rol oynaya bilər. Bu, həm də türkdilli dövlətlərin nüfuzunun daha da artmasına səbəb olacaqdır.

Komissiyanın sədri Əli Hüseynov iclasın olduqca gərgin və səmərəli müzakirələr şəraitində keçdiyini, türk dünyasını narahat edən bir sıra məsələlərlə bağlı fikir və təkliflərin söyləndiyini bildirmişdir. O demişdir ki, bütün çıxışlarda səslənmiş rəy və təkliflər komissiyanın rəyasət heyəti tərəfindən nəzərə alınacaq və Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının noyabrın 19-da “Gülüstən” sarayında keçiriləcək yekun iclasında müzakirəyə çıxarılacaqdır.

AzərTac.-18 noyabr.-2007-ci il

**Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının
beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları komissiyasının iclasında
vacib məsələlər müzakirə olunmuşdur**

AzərTAc xəbər verir ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilən Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları komissiyasının noyabrın 18-də “Park-İNN” mehmanxanasında iclası olmuşdur. Milli Məclisin beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr daimi komissiyasının sədr müavini Gültəkin Hacıyevanın sədrliyi ilə keçən iclasda parlamentin deputatı, AMEA-nın müxbir üzvü, Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru Gövhər Baxşəliyeva “Türkdilli ölkələrin qloballaşan dünyaya inteqrasiyası: reallıqlar, problemlər və perspektivlər” mövzusunda məruzə etdi, türk xalqlarının və dövlətlərinin tarixi, coğrafi mövqeləri barədə məlumat verdi.

Türk xalqları arasında əlaqələrin inkişafı məsələlərindən danışan natiq dedi ki, Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra dünya birliyinə inteqrasiya yolunu tutmuşdur. G.Baxşəliyeva demokratik dəyərlərin inteqrasiya prosesindəki rolunu vurğuladı.

Azərbaycan xalqının müsəlman Şərqudə ilk demokratik, dünyəvi dövlət qurduğunu diqqətə çatdıran Milli Məclisin deputatı bildirdi ki, türk xalqları milli dəyərlərini yaşatmadan Avropa dəyərlərinə sahib ola bilməz.

Ümummillî liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycanın dünya birliyinə inteqrasiyasında qardaş Türkiyənin rolunu yüksək qiymətləndirdiyini xatırladan məruzəçi, Türkiyənin modern dünyanın bir hissəsi olduğunu bildirdi.

G.Baxşəliyeva ABŞ Konqresinin xarici əlaqələr komitəsində qəbul olunmuş qondarma “erməni soyqırımı” haqqında qətnaməni pisləyərək, Türkiyəyə təkə Azərbaycanın deyil, bütün türk dövlətlərinin dəstək verməsinin vacibliyini vurğuladı.

Türk xalqları arasında inteqrasiyanı sürətləndirmək üçün müəyyən addımların atılmasının faydasından söz açan G.Baxşəliyeva, bu istiqamətdə müxtəlif sahələri əhatə edəcək ümumi mükafatların təsis olunmasını təklif etdi. Bildirdi ki, türk dövlətləri bir-birinə terrora qarşı mübarizə məsələsində dəstək verməli, iqtisadi-ticarət əlaqələri genişləndirməlidirlər. Bundan əlavə, parlamentlər və hökumət qurumları, eləcə də qeyri-hökumət təşkilatları arasında əməkdaşlığı genişləndirməyə ehtiyac vardır. Türk dövlətlərinin dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasının sürətləndirilməsinin vacibliyini qeyd edən məruzəçi bildirdi ki, bu ölkələrin hamısı Dünya Ticarət Təşkilatına üzv olmalıdırlar.

AMEA-nın informasiya texnologiyaları institutunun direktoru, akademiyanın müxbir üzvü Rasim Əliquliyev “Türkdilli ölkələr və cəmiyyətlər arasında informasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlığın perspektivləri” mövzusunda məruzə etdi. Alim müasir dövrimizdə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının cəmiyyətdəki rolundan söz açaraq dedi ki, Azərbaycanda bu sahədə dövlət siyasəti

çərçivəsində böyük işlər görülür. O, “Elektron Azərbaycan” layihəsinə bənzər layihələrin digər türk dövlətlərində də tətbiqinin mümkünlüyünü bildirdi.

Natiq türk xalqları arasında informasiya texnologiyaları sahəsində əməkdaşlığı genişləndirmək məqsədi ilə beynəlxalq konfrans keçirilməsini təklif etdi, virtual məkanda ermənilərə qarşı birgə informasiya mübarizəsi aparılmasının, bu istiqamətdə səyləri birləşdirməyin vacibliyini diqqətə çatdırdı.

Bakı Slavyan Univesitetinin professoru Asif Hacıyev Gürcüstan parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş “XX əsrin 40-cı illərində Sovet hakimiyyəti tərəfindən Gürcüstandan zorla qovulmuş şəxslərin repatriasiyası haqqında” qanunun icrası sahəsində vəziyyət: mövcud çətinliklər və onların həlli yolları” mövzusunda məruzə etdi, ahıska türklərinin qarşılaşdıqları çətinliklərdən ətraflı danışdı, onların problemlərinin bütün türk dünyasının problemi olduğunu diqqətə çatdırdı.

Türkiyə Böyük Millət Məclisinin deputatı Ələddin Böyükkaya türk parlamenti yaratmağı təklif etdi. Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi, tarix elmləri doktoru Musa Qasımlı “Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və onun türk dünyasının tarixi mənafeələrinə qarşı yönəlmiş nəticələri” mövzusunda məruzəsində ermənilərin qədim Azərbaycan torpaqlarında yerləşdirilməsinin çirkin məqsədlərindən danışdı, bunun türk dünyasını parçalamaq niyyəti güddüyünü diqqətə çatdırdı.

Natiq Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yaranma səbəbləri, acı nəticələri haqqında danışaraq bildirdi ki, hələ 70-ci illərdə ermənilərin Dağlıq Qarabağı Ermənistana birləşdirmək cəhdlərini ümummillə liderimiz Heydər Əliyev qətiyyətlə ifşa etmişdir.

Türkiyə Böyük Millət Məclisində Azərbaycan üzrə parlament dostluq qrupunun yaradıcılarından biri, sabiq millət vəkili Bülent Akarçalı həmin mövzunu davam etdirərək demişdir ki, ərəb xalqı üçün Fələstin problemi nə deməkdirsə, Qarabağ problemi də türk dünyası üçün eyni mənanı kəsb edir. O, türklərə qarşı ermənilərin zaman-zaman törətdikləri vəhşiliklərdən, terror aktlarından söz açaraq, saxtakar erməni lobbisinə qarşı birgə mübarizənin vacibliyini qeyd etdi.

Bülent Akarçalı diqqətə çatdırdı ki, erməni diasporunun çirkin fəaliyyəti erməni xalqının rifahına xidmət etmir. Hazırda Ermənistandakı ağır iqtisadi-sosial durumun əsas səbəbkarlarından biri də məhz elə erməni diasporudur.

Milli Məclisin deputatı Həvva Məmmədova Ermənistanın işğalçı siyasəti nəticəsində öz yurdlarından didərgin düşmüş soydaşlarımızın vəziyyətindən söz açaraq dedi ki, hələ də erməni əsirliyində olan vətəndaşlarımız vardır. İşğal altındakı qədim türk torpaqlarında tarixi abidələrin vəhşicəsinə məhv edildiyini bildirən H.Məmmədova, qaçqın və məcburi köçkünlərin vəziyyətinə dair beynəlxalq konfransın keçirilməsini təklif etdi.

İraq türkman cəbhəsinin lideri Saadetdin Ergeç İraq türkmanlarının Səddam Hüseyn rejimində, eləcə də hazırkı dövrdə üzləşdikləri çətinlikləri diqqətə çatdırdı. Bildirdi ki, hazırda türkmanların yaşadığı ərazilərə süni şəkildə digər millətlərin nümayəndələri yerləşdirilir, bölgənin demoqrafik vəziyyəti dəyişdirilir.

Fasilədən sonra davam etdirilən müzakirələrdə Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının noyabrın 19-da keçiriləcək iclasında qəbul olunması nəzərdə tutulmuş sənədlərə dair

təkliflər irəli sürülmüşdür. Komissiya üzvləri iclasda müzakirə olunan məsələlərə dair yekun hesabatı hazırlamışlar.

AzərTac.-18 noyabr.-2007-ci il

Türk xalqlarının mədəniyyətinin birgə araşdırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəkdir

AzərTAc xəbər verir ki, noyabrın 18-də “Avropa” mehmanxanasında Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının dil və mədəniyyət komissiyasının iclasına Milli Məclisin deputatı, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat muzeyinin direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Rəfael Hüseynov sədrlik etmişdir.

Müxtəlif türkdilli dövlətlərin dilçi alimlərinin və mədəniyyət xadimlərinin iştirak etdikləri iclasda “Dil və mədəniyyət” mövzusu ətrafında müzakirələr aparılmış, məruzələr dinlənilmiş, təkliflər irəli sürülmüşdür. İclasda akademik Bəkir Nəbiyev “Türk dünyası bioqrafik ensiklopediyası”nın yaradılması ilə bağlı qarşıda duran vəzifələr barədə məruzə ilə çıxış etmişdir.

Bildirilmişdir ki, hazırda bütün türk aləminin son və irihəcmli bioqrafik məlumat toplusu 30 cildlik “Türk dünyasının orta qədərli ədəbiyyatı” layihəsi çərçivəsində hazırlanmış 8 cildlik ədəbiyyatçılar ensiklopediyasıdır. 2002-2007-ci illər arasında nəşr olunmuş bioqrafik ensiklopediya türk köklü bütün şair, nasir, dramaturq, ədəbiyyat tənqidçisi və nəzəriyyəçilərinin həyatını əks etdirir. Nəşrin 9 cildi isə sırf akademik üslubda işlənmiş ədəbiyyat tarixi səciyyəsi daşıyır və böyük ümumiləşdirici müqəddimədən sonra ayrılıqda hər bir türk xalqının ədəbiyyatının tarixini əks etdirir.

Diqqətə çatdırılmışdır ki, hazırda Azərbaycanda türk dünyasının iki böyük lideri Heydər Əliyev və Atatürk haqqında bioqrafik ensiklopediya hazırlanır.

Belə tədbirlərin türkdilli dövlətləri daha da yaxınlaşdıracağını deyən Türk Dünyası Yazarlar və Sənətcilər Vəqfinin sədri Yəhya Akengin “Dədə Qorqud” dövlətlərarası mükafatının yaradılmasını təklif edərək bildirmişdir ki, Dədə Qorqud türk dünyasının böyük orta qədərli dəyəridir.

Orta qədərli əlifbanın yaradılması ilə bağlı məsələ müzakirə olunarkən bildirilmişdir ki, Türkiyə türkcəsi də, Azərbaycan türkcəsi də, türkməncə də, qaqauzca da və başqa adı və tarixi olan neçə-neçə dillər vardır ki, bir kökə, eyni ailəyə bağlıdır. Bu, oğuz türkcəsidir. Amma eyni kökdən qidalanan bu dillərin də sabitləşmiş fərqli özəllikləri vardır. Günün tələbi, zamanın istəyidir ki, bu dillər biri-birinə daha yaxın olsun, daha artıq ortaqlaşsın. Elə olsun ki, aralarındakı ən uzaq məsafələrə baxmayaraq, bu dildə danışanların hər biri digər qardaşının dilində çap olunmuş qəzeti, kitabı oxuyarkən rahat başa düşsün.

İclasda türk dünyası xalqlarının görkəmli xadimlərinin orta qədərli bioqrafik ensiklopediyasının hazırlanmasının yaşadığımız dövrün çox aktual, qlobal və gərəkli vəzifələrindən biri olduğu vurğulanmışdır.

Dil və mədəniyyət komissiyasının iclasında orta qədərli əlifbasının, dilinin, elektron terminoloji lüğətlərin, təhsil ocağının, televiziya kanalının, mətbu orqanının yaradılması, türkdilli yazılı mədəniyyət abidələrinin müasir elektron informasiya vasitələrinin imkanlarından istifadə etməklə gələcək nəsillərə çatdırılması, orta qədərli mədəni irsin birgə araşdırılması, sənətsünaslığın mətnsünaslıq, gərmenevtika, sosiologiya və qnoseologiya, kulturologiya və futurologiya, ontologiya və morfologiya kimi metodoloji aspektlərinin Azərbaycan sənətsünaslığında istifadə olunması və digər məsələlər müzakirə olunmuşdur.

Sonda komissiyanın yekun hesabatı təsdiq edilmişdir.

AzərTac.-18 noyabr.-2007-ci il

Gənclər türkdilli ölkələrin xalqlarının integrasiyasında fəal rol oynayırlar

AzərTAc xəbər verir ki, noyabrın 18-də “Avropa” mehmanxanasında Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının gənclik komissiyasının iclası keçirilmişdir.

Komissiyanın sədri, İslam Konfransı Təşkilatı Gənclər Forumunun baş katibi Elşad İsgəndərov bildirmişdir ki, qurultay həm də türkdilli dövlətlər arasında gənclər siyasətinin əlaqələndirilməsinin, milli mənəvi dəyərlərin daha geniş təbliğ edilməsinin yollarını müəyyənləşdirəcəkdir. Türkdilli dövlətlərin problemləri həmin ölkələrin gəncləri tərəfindən öyrənməli, müasir dünyada türk gəncliyinin yeri və rolu müəyyənləşdirilməlidir. Türkdilli xalqların gəncləri arasında birliyin və həmrəyliyin daha da möhkəmləndirilməsi qarşıda duran vacib məsələlərdəndir. Xalqlarımızın birlik və qardaşlıq sənaməsində qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi milli mədəniyyətlərin sıx integrasiyasında və iqtisadi əməkdaşlığın inkişafında mühüm rol oynayacaqdır. Milli Məclisin deputatı Əkrəm Abdullayev qeyd etmişdir ki, bu qurultay Türk dövlət və cəmiyyətlərinin dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq əlaqələrini inkişaf etdirmək, onların arasında informasiya mübadiləsini təmin etmək, iqtisadi inkişaf sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlığı genişləndirmək və türk dövlətlərinin ümumi problemlərini birlikdə həll etmək yollarını araşdırmaq baxımından əhəmiyyətli olacaqdır.

Dünya Türk Gənclər Birliyinin fəxri sədri, Avrasiya Yazarlar Birliyinin sədri Yaqub Dəliöməröglü qurultayın Azərbaycanda keçirilməsinin türk dünyasına qarşı ikili standartların qarşısının alınmasına öz töhfəsini verəcəyinə ümid bəslədiyini bildirmişdir. PKK terrorçularının fəaliyyəti, ABŞ Konqresi komissiyasının qondarma “erməni soyqırımı”nı qəbul etmək cəhdləri, Dağlıq Qarabağ problemi dünyada türkdilli ölkələrə olan ikili münasibətin nəticəsidir. Komissiyanın iclasında bu problemlərin həlli yollarının tapılması və bütün dünyaya çatdırılması üçün gənclər arasında vahid şəbəkənin yaradılması ideyası irəli sürülmüşdür. Birgə işin daha səmərəli olması üçün türkdilli ölkələrin gənclərinin Avropa məkanında təşkilatlanmasının vacibliyi vurğulanmışdır.

Eyni zamanda türkdilli ölkələrin gəncləri arasında sağlam həyat tərzinin təbliği məqsədilə müxtəlif idman yarışlarının daha intensiv keçirilməsi təklifi də səsləndirilmişdir. Bakı Şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin rəisi Rəqif Abbasov bu məqsədlə 2008-ci ilin mayında ilk dəfə olaraq türkdilli ölkələrin 1-ci idman oyunlarını keçirmək təklifi ilə çıxış etmişdir.

Əlaqələrin genişləndirilməsində kütləvi informasiya vasitələrinin rolunu xüsusi qeyd edən nətiqlər türkdilli ölkələr arasında telekörpülərin, habelə vahid televiziya məkanının yaradılmasının vacibliyini diqqətə çatdırmışlar.

Gənclər təşkilatlarının bir-birinə sıx integrasiyası üçün Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması da diqqət mərkəzində olmuşdur. Bildirilmişdir ki, bu, gələcəkdə türk dövlətlərinin gənc liderləri arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə şərait yaradacaqdır.

Komissiyanın iclasında türk dövlətləri gənclərinin mədəniyyət festivalının, təhsil sahəsində birgə layihələrin həyata keçirilməsi, habelə, ortaq dil və əlifbanın, türkçülüyn ən qatı düşməni olan erməni diasporunun fəaliyyətinə layiqli cavab vermək məqsədilə dünyanın bütün ölkələrində yaşayan türk diasporlarının gəncləri arasında əlaqələndirmə şurasının yaradılması təklifləri irəli sürülmüşdür.

İclasda Türkiyə Əməkdaşlıq və İnkişaf Agentliyinin (TİKA) sabiq prezidenti Hakan Fidan gənclər təşkilatlarının işinin fəallaşdırılmasına göstərdiyi dəstəyə görə İKT-nin Gənclər Təşkilatının xüsusi sertifikatı ilə mükafatlandırılmışdır.

Sonda komissiyanın yekun rəyinə əsasən, türkdilli dövlət başçılarının zirvə görüşünün və türk dövlət və cəmiyyətlərinin dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının Beynəlxalq Baş katibliyinin yaradılması, türkdilli dövlətlərin gənclərinin fəaliyyətlərinin inkişaf etdirilməsi və bu baxımdan İKT Gənclər Forumunun “Gənclər Sivilizasiyaların Alyansı Naminə” platformasının dəstəklənməsi təklif olunmuş və qurultayın yekun hesabatına salınması qərara alınmışdır.

AzərTac.-18 noyabr.-2007-ci il

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı öz işini başa çatdırmışdır

AzərTAc xəbər verir ki, noyabrın 19-da “Gülüstan” sarayında Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının yekun iclası keçirilmişdir. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov tədbiri açaraq, hər birimizin adından bu gün türk dövlət və cəmiyyətlərinin, dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının təşkilinə daim dəstək vermiş xalqlarımız arasında əməkdaşlığın inkişafı sahəsində böyük xidmətləri olan Türkiyənin 9-cu prezidenti Süleyman Dəmirəli qurultay iştirakçıları adından salamlamışdır.

Sonra çıxış edən Türkiyənin dövlət naziri Sait Yazıcıoğlu qurultayın yüksək səviyyədə təşkilinə görə, öz adından və iştirakçılar adından Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlıq etmişdir. O demişdir ki, qurultayda bütün türk dünyası üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən çox vacib məsələlər müzakirə olunmuşdur. Qurultayın komissiyalarında türkdilli dövlətlərin iş adamlarının birliyinin, vahid gömrük sisteminin yaradılması, viza rejiminin aradan qaldırılması Türkdilli Dövlətlərin Parlament Assambleyasının, qeyri-hökumət təşkilatlarının, bələdiyyələrin birgə assosiasiyalarının, qadın təşkilatlarının vahid qurumunun yaradılması barədə təkliflər səslənmişdir. Eyni zamanda vahid turizm marşrutunun təşkili, turistlər üçün biletlərin qiymətlərində güzəştlərin tətbiqi ilə əlaqədar məsələlər də qaldırılmışdır. Biz əminik ki, çıxışlarda yaradılması təklif olunan qurumlar xalqlarımızın daha sıx birləşməsində mühüm rol oynaya bilər.

Qurultayda Türkiyənin 9-cu Prezidenti SÜLEYMAN DƏMİRƏL çıxış etmişdir. O demişdir ki, Türk dövlət və cəmiyyətlərinin dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı ilk dəfə 1993-cü il martın 21-23-də Antalyada keçirilmişdir. Ondan sonra Türkiyədə daha 9 qurultay keçirilmişdir və mən onların hamısında iştirak etmişəm. Bu gün, 15 ildən sonra ilk dəfə Türkiyədən kənarında keçirilən XI qurultayda iştirakımdan böyük qürur duyuram. Bu tədbirə dəvət olunmağıma görə qurultaya ev sahibliyi edən Azərbaycan dövlətinə, Azərbaycanın dəyərli Prezidenti, əziz qardaşım, hörmətli İlham Əliyevin şəxsində bütün dövlət və hökumət adamlarına və Azərbaycan xalqına təşəkkür edirəm.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının dəyərli qurucusu və bu ölkəyə xidmət etmiş əziz qardaşım, böyük dövlət adamı, Türk dünyasının ulduz liderlərindən olan və türk dünyasına mənsub olmağın qüruru ilə yaşayan və ona dəstək verən mərhum Heydər Əliyevi və bu toplantıların başlanması və keçirilməsində hər zaman israrlı olan əziz qardaşım, dostum Alparslan Türkeşi də rəhmətlə anıram.

Türk dünyası 11 milyon kvadratkilometrdir. Yəni üç Avropa böyüklüyündəki bir sahədə türk dillərində danışan, mən türkəm deyən, əfsanəsi, qəhrəmanı, dili və tarixi bir olan insanların dünyasıdır. Türkə görə türk ismini, türk adını Tanrı vermişdir. Bu, bir ulu çınardır, ulu çınarın budaqları vardır. Türkə görə 21 qol bu çınarın budaqlarıdır. Amma hamısı eyni çınarın budaqlarıdır. Tarixin enişi və yoxuşunda bəzən bu çınarın budaqları qurumuş, amma zamanı gəldikdə yenidən yaşılalmışdır. 1990-cı illərdən sonrakı hadisələr də belələrindən biridir. Çınar yaşarmışdır və hamınız bu yaşıl çınarın budaqları və yarpaqları olaraq buradasınız. Mənsub

olduğumuz bu böyük cəmiyyətin harada yaşayırsa-yaşasın, hansı şərtlər içində olursa-olsun, soylu bir millət olduğu hər kəs tərəfindən qəbul edilir. Burada Attilanın bir sözünü ifadə etmək istəyirəm. Romalı general ondan soruşur ki, sizin əsalətiniz varmı? Yəni sizin əsilzadə mənşəyiniz varmı? O, belə söyləyir: Mən bir əsalətə mənsub deyiləm. Amma mən əsalətli bir dövlətin övladiyam.

Bu toplantının səbəbi də sizlərin kökünüzü saxlamanıza bir səbəbdır. O səbəbdən, bu səbəbdən bir-birindən ayrı düşmüş qardaşlar tarixin enişi- yoxuşunda bir-birini unutmadılar. Keçən 15 il bizim tariximizdə çox parlaq və önəmli bir dövr sayılır. 15 il millətlərin həyatında heç bir şeydir. Keçmiş 15 ilə baxaraq, hər şeyi dəyərləndirmək mümkün deyil, ancaq ötən 15 il gələcək üçün bizə yaxşı müjdələr verir.

Süleyman Dəmirəl xatırlatmışdır ki, indi totalitar bir sistemdən çıxmış türkdilli ölkələr, cəmiyyətlər var. Böyük əməkləri olmuş dövlət rəhbərləri və onlarla bərabər işləyən dəyərli yoldaşlarımız yeni dünyanı, yeni sistemi anlamaqda uğurlar qazanmışlar. Əgər belə olmasaydı, siz burada olmazdınız. Sizlər keçən illər ərzində dəyişən dünyanın xalqlarımız tərəfindən anlaşıldığını müşahidə edirsiniz. Bu, çətin bir işdir. Amma heç bir ümitsizliyə gərək yoxdur. Bu məsələlərə ömrünün 60 ilini vermiş insane olaraq bunları görmüşəm. Təxminən 85 illik cümhuriyyət olmasına baxmayaraq, Türkiyənin də bir sıra çətinlikləri vardır. Bərqərar olmuş demokratiyanın da çətinlikləri vardır. Ancaq əsas məsələ istiqaməti itirməmək və fəaliyyəti davam etdirməkdir. Əsas istiqamət demokratiyadır, insan haqlarıdır, bazar iqtisadiyyatıdır, xalqlarımızın rifahıdır, təhlükəsizliyi. Əsas istiqamət işləyən bir dövlətdir, işləyən bir iqtisadiyyatdır, işləyən bir sistemdir. Əsas istiqamət hər şeyi bugünkündən daha yaxşı etməkdir. Sizlərə və gələcək nəsillərə söyləmək istədiyim budur. Səbrinizi tükətməyin. Məcburiyyət qarşısında yorulmayın, yolunuzu, işığı itirməyin. hamımızın getdiyi yol doğru yoldur. Sülh içərisində, əməkdaşlıq içərisində yolumuzu davam etdiririk.

Cənab Süleyman Dəmirəl daha sonra demişdir ki, işbirliyi bir-birini anlamaq, bir-birini xoş görmək deməkdir. Bu, bir mədəniyyətdir. Buna demokratiya mədəniyyəti və yaxud da formalaşmış cəmiyyətlərin mədəniyyəti deyirlər. İnsanların bir-biriləri ilə daha yaxşı işləmək imkanı olanda problemləri daha asan həll edə bilirlər. İnsan öz-özünə problem olmur. Əksinə, qarşıya çıxan problemlərin həlli üçün özündə güc tapır. Bu baxımdan, əvvəlki kimi, bu qurultay da qarşıya qoyduğumuz məqsədə çatmaqda bizim üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Birləşin, inkişaf edin, onda problemləriniz də həll olunacaqdır. Bu yolda sizlərə və bu birlik üçün sizləri bir yerə yığan dəyərli insanlara minnətdarlıq edir, uğurlar arzulayıram.

X X X

Türkdilli dövlətlər və xalqlar arasında dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq münasibətlərinin inkişafında xidmətlərinə görə Süleyman Dəmirələ “Orxon-Yenisey” mükafatı təqdim olunmuşdur.

Daha sonra qurultayın “Beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları”, “İqtisadi, ticarət, maliyyə əlaqələri və turizm”, “Elm, təhsil və texnologiya”, “Cəmiyyətin idarə olunması və hüquq”, “Dil və mədəniyyət” və “Gənclik” komissiyalarının hesabatları dinlənmişdir.

Bildirilmişdir ki, komissiyaların iclaslarında türkdilli xalqlar arasında elm, texnika, mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat, ticarət, turizm və maliyyə sahələrində əməkdaşlıq, türk dünyasının mədəni irsinin təbliği, gənclərin qarşısında duran vəzifələr, onların milli ruhda tərbiyəsi, müasir qloballaşma proseslərinin xalqlarımızın həyatına təsiri ilə bağlı məsələlər, eləcə də türk dünyasını narahat edən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Şimali Kiprin beynəlxalq təcriddən çıxarılması, İraq və Əfqanıstanda yaşayan türkdilli xalqların vəziyyəti, Ahıska türklərinin öz tarixi torpaqlarına qayıdışı sahəsindəki çətinliklərlə bağlı fikir mübadiləsi aparılmış, qurultaya tövsiyələr təqdim olunmuşdur.

TÜDEV-in sədri Əbdülxalıq Çay qurultayda qəbul olunmuş Yekun hesabatı, Milli Məclisin deputatı Rafael Hüseynov isə 1915-ci il hadisələri ilə əlaqədar “erməni soyqırımı” iddiaları ilə bağlı qurultay adından hazırlanmış Bəyanat barədə məlumat vermişlər.

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri Qulam Rza Təbrizi və Milli Məclisin deputatı Sabir Rüstəmxanlı çıxış etmişlər.

Qırğızıstanın təhsil və elm naziri Kanibek Osmonaliyevə, komissiyaların sədrinə və onların müavinlərinə xatirə hədiyyələri təqdim olunmuşdur.

Nazim İbrahimov qurultaya yekun vurmuş, dəvəti qəbul edib Bakıya gəldikləri üçün iştirakçılara minnətdarlıq etmişdir. O, qurultayın Bakıda təşkilinə görə, bütün iştirakçılar adından Azərbaycan Prezidentinə təşəkkür edərək bildirmişdir ki, Prezident İlham Əliyev bu mötəbər tədbirə hazırlıq işini daim diqqət mərkəzində saxlamışdır. Bu, Azərbaycan Prezidentinin türk dünyasının birliyinə, mütəşəkkilliyinə verdiyi önəm əyani sübutudur.

N.İbrahimov həmçinin Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan, qardaş ölkənin 9-cu prezidenti Süleyman Dəmirələ, Şimali Kipr türk xalqının lideri Mehmet Əli Tələtə, eləcə də digər türkdilli dövlətlərin dövlət, hökumət nümayəndələrinə qurultayda iştiraklarına və söylədikləri dəyərli fikirlərə, verdikləri çox qiymətli tövsiyələrə görə minnətdarlıq etmişdir.

Bununla da qurultay bağlı elan olunmuş, iştirakçılar “Gülüstan” sarayının qarşısında xatirə şəkli çəkirmişlər.

X X X

Qurultayın Təşkilat komitəsinin Türkiyə tərəfdən həmsədri, TÜDEV-in sədri Əbdülxalıq Çay tədbirin yekunlarına dair qısa brifinq keçirmişdir.

AzərTac.-19 noyabr.-2007-ci il

Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının yekun hesabatı

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə keçirilən Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi və Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Vəqfinin əlaqələndiriciliyi ilə 2007-ci il noyabr ayının 17-də Bakı şəhərində öz işinə başlamışdır.

Qurultayın birinci günü “Gülüstan” sarayında rəsmi açılış mərasimi olmuşdur. Açılış mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Şimali Kipr Türk xalqının lideri Mehmet Əli Tələt, habelə türkdilli ölkələrin dövlət və hökumət nümayəndələri, üçüncü günündə isə Türkiyə Respublikasının 9-cu Prezidenti Süleyman Dəmirəl iştirak etmişlər. Qurultayın ikinci günü - noyabr ayının 18-də “Beynəlxalq əlaqələr, media və informasiya texnologiyaları”, “İqtisadi, ticarət, maliyyə əlaqələri və turizm”, “Elm, təhsil və texnologiya”, “Cəmiyyətin idarə olunması və hüquq”, “Dil və mədəniyyət” və “Gənclik” komissiyalarının iclasları keçirilmişdir. Komissiya iclaslarında türkdilli xalqlar arasında elm, texnika, mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat, ticarət, turizm və maliyyə sahələrində əməkdaşlıq, türk dünyasının mədəni irsinin təbliği, türk gəncliyinin qarşısında duran vəzifələr, onların milli ruhda tərbiyəsi, müasir qloballaşma proseslərinin xalqlarımızın həyatına təsiri ilə bağlı məsələlər geniş müzakirə edilmişdir. Qurultayda türk dünyasını narahat edən bir sıra digər problemlərlə - Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Şimali Kiprin beynəlxalq təcriddən çıxarılması, İraq və Əfqanıstanda yaşayan türkdilli xalqların vəziyyəti, Ahıska türklərinin öz tarixi torpaqlarına qayıdışı sahəsində mövcud olan çətinliklərlə də bağlı fikir mübadiləsi aparılmış, bir sıra mühüm qərarlar qəbul edilmişdir.

Qurultayın işində Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstan, Türkmənistan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Monqolustan, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyəti, Rusiya Federasiyasının Tatarıstan, Başqırdıstan, Altay, Çuvaşiya, Saxa Xakasiya respublikaları, Krım, Qaqauz və Ahıska türkləri, İran, İraq və Əfqanıstan türklərinin nümayəndələri, türkdilli xalqların Almaniya, Amerika, Avstraliya, Belçika, İsveçrə və digər ölkələrdəki diaspor təşkilatlarının təmsilçiləri iştirak etmişlər. Qurultayda aparılmış müzakirə və təhlillərin, komissiya iclaslarında məruzəçilərin çıxışlarının, irəli sürülmüş rəy və təkliflərin əsas istiqamətləri bunlar olmuşdur:

- regionda sabitliyin bərqərar edilməsi və möhkəmləndirilməsi, türkdilli xalqların sülh və təhlükəsizliyinin təmin olunması, beynəlxalq birliyə inteqrasiyasının sürətləndirilməsi məqsədi ilə fəaliyyətin gücləndirilməsi;
- türkdilli xalqlar arasında birliyin möhkəmləndirilməsi;
- ölkələrimizin iqtisadiyyat, siyasət, mədəniyyət, ticarət və digər sahələrdə əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi, xalqlarımız arasında qarşılıqlı inteqrasiya meyillərinin gücləndirilməsi;
- türkdilli xalqların dünya birliyindəki yerinin möhkəmləndirilməsi.

Qeyd olunan vəzifələrdən çıxış edərək, qurultayda aşağıdakı tövsiyələr irəli sürülmüşdür:

1. Türkdilli Dövlətlər Birliyinin yaradılması üçün zəruri elmi, ideoloji, institusional və hüquqi zəminin formalaşdırılmasına başlamaq məqsədi ilə müvafiq konsepsiyanın hazırlanması vacib hesab edilir.

2. Qurultay Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının Zirvə görüşü daimi katibliyinin yaradılması ideyasını alqışlayır, bu təklifin türk dünyası arasında dostluq, əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə, xalqlarımızın qədim tarixə malik çoxəsrlik qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına təkan verəcəyinə əmin olduğunu bildirir və türkdilli ölkələrin müvafiq dövlət və hökumət strukturlarını bu istiqamətdə tədbirlər görməyə çağırır.

3. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, azərbaycanlılara qarşı erməni işğalçıları tərəfindən törədilmiş soyqırım və terror aktlarının və digər cinayətlərin beynəlxalq miqyasda ifşası istiqamətində türkdilli ölkələr tərəfindən birgə tədbirlərin görülməsi təmin edilməli, Azərbaycana mənəvi-psixoloji və siyasi dəstək gücləndirilməlidir.

4. Qurultay Şimali Kiprin təcriddən çıxarılması istiqamətində bütün türkdilli dövlətlərin səylərinin birləşdirilməsi, Şimali Kiprlə iqtisadi, mədəni, siyasi əlaqələrin qurulması və inkişafı, beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Kipr türklərinin hüquqlarının müdafiəsi istiqamətində Türkiyə Cümhuriyyətinə dəstəyin artırılmasını tövsiyə edir.

5. Qurultay İraq türkmənlərinin hüquqlarının təmin olunması istiqamətində beynəlxalq ictimaiyyətlə intensiv işin aparılması, bu sahədə digər türkdilli dövlətlər tərəfindən Türkiyəyə zəruri diplomatik-siyasi dəstəyin verilməsini tövsiyə edir.

6. Avropada yaşayan türkdilli xalqların diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsi, bu məqsədlə 2007-ci ilin mart ayının 9-da Bakı şəhərində keçirilmiş Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun qərar və tövsiyələrinin, habelə həmin Forumda təsdiq olunmuş “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”nın, “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun Bakı Bəyannaməsi”nin müddəalarından irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində səylərin gücləndirilməsi, Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatlarının Koordinasiya Şurasının fəaliyyətinin səmərəliliyinin təmin edilməsi üçün müvafiq tədbirlər görülməlidir.

7. Türkiyənin Avropa Birliyinə üzvlüyü istiqamətində türkdilli ölkələr tərəfindən Türkiyə Cümhuriyyətinə və onun xalqına hərtərəfli mənəvi-siyasi dəstəyin gücləndirilməsi vacib hesab edilir.

8. Türk xalqlarının yaşadığı coğrafi məkan əhatə edən Avrasiya siyasi-iqtisadi birliyinin yaradılması, Gürcüstan və Tacikistanın bu birliyin üzvü olmasına nail olunması;

9. Qurultay hesab edir ki, Gürcüstan parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş “XX əsrin 40-cı illərində Sovet hakimiyyəti tərəfindən Gürcüstandan zorla qovulmuş şəxslərin repatriasiyası haqqında” qanunun icrası ilə əlaqədar Ahıska türklərinin Gürcüstana qayıdışı, repatriant statusu və vətəndaşlıq alınması məsələlərinin həllinə yardım göstərilməsində türkdilli ölkələrin dəstəyinə ehtiyac var.

10. Qurultay türk dövlət və cəmiyyətlərinə tövsiyə edir ki, Gürcüstan azərbaycanlılarının Gürcüstan cəmiyyətinə inteqrasiyası məsələlərinin həllinə dəstək verilməsi, onların problemlərinin diqqət mərkəzində saxlanması sahəsində müvafiq iş aparılsın.

11. Qurultay iştirakçıları əmindir ki, türkdilli dövlətlərin parlamentləri tərəfindən Xocalı soyqırımının erməni terrorçuları tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş kütləvi soyqırımını aktı kimi tanınması məsələsinin gündəliyə gətirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

12. Qarabağdan sürgün edilən türklərin İnsan Haqqlarının qazanılması üçün Avropa İnsan Haqqları Məhkəməsi nəzdində iddiaların qaldırılmasının təşviq edilməsi;

13. Qurultay hesab edir ki, 1915-ci il hadisələri ilə bağlı “soyqırım” iddialarının ifşası istiqamətində türk dövlət və cəmiyyətləri arasında əməkdaşlıq gücləndirilməli, bu hadisələri “soyqırım” kimi tanıyan ölkələr və beynəlxalq təşkilatlarla müvafiq iş aparılmalı, hadisələrin əsl mahiyyəti barədə dünya ictimaiyyətinin obyektiv məlumatlandırılması təmin edilməlidir. Bu iddiaların bütövlükdə türk dünyasının beynəlxalq imicinə və milli mənafelərinə qarşı yönəldiyi nəzərə alınaraq, “soyqırım” yalanlarının ifşası türkdilli ölkələrin xarici siyasətinin prioritetləri sırasına daxil edilməlidir.

14. Türk dövlət və cəmiyyətləri arasında qarşılıqlı əlaqə və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə ortaq əlifbanın yaradılması sahəsindəki işlərin davam etdirilməsi üçün müvafiq qurumlar, elmi araşdırma mərkəzləri və qeyri-hökumət təşkilatları tərəfindən tədbirlərin görülməsi vacib sayılır.

15. Türk dünyasının Elmlər Akademiyasının yaradılması məqsədi ilə zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün məsləhətləşmələrə başlanılmalıdır.

16. Türk dünyası elmi kitabxanasının və onun elektron versiyasının, türk dünyasına dair bütün zəruri məlumatları özündə əks etdirən internet axtarış sisteminin yaradılması türk xalqlarının zəngin tarixinin və mədəniyyətinin təbliği baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

17. Qurultay tövsiyə edir ki, müvafiq komissiyalar tərəfindən ortaq «Türk tarixi», «Türk ədəbiyyatı», «Dini mədəniyyət və etika» dərslər kitablarının hazırlanması və orta ümumtəhsil məktəblərində tədrisinin təşkili istiqamətində iş aparılsın.

18. Türk xalqlarının qarşısına internet millət olmaq məqsədinin qoyulması və bu məqsədə çatmaq üçün bütün türk xalqları arasında qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi;

19. Türk adları ilə bağlı domen adların mənimsənilməsi prosesinin qarşısının alınması sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi;

20. Domen adların yenidən qeydə alınması zamanı türk dillərinin standartlarının qeydə alınması, .turk və .turk domenlərinin yaradılması;

21. Digər dövlətlərin ərazisində (Rusiya, Ukrayna, Moldova, Makedoniya, Bolqarıstan, İraq, Gürcüstan) yığıcam halda öz tarixi torpaqlarında yaşayan türk xalqlarının ana dilində ədəbiyyat və dərsləklərlə təmin edilməsinə, onların milli mənəvi dəyərlərinin, mədəni irsinin qorunub saxlanılmasına yardım göstərilməsi türkdilli ölkələrin hər birinin mənəvi borcu hesab edilir.

22. Türk dövlət və cəmiyyətlərinin bələdiyyə qurumları tərəfindən təsis edilmiş Türk Dünyası Bələdiyyələr Birliyinin fəaliyyətinin keyfiyyətə təkmilləşdirilməsi, qardaş bələdiyyələr əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi, türkdilli ölkələrin bələdiyyələri arasında qarşılıqlı əməkdaşlığın genişləndirilməsi; idarəetmə sahəsində təcrübə mübadiləsinin aparılması üçün TİKA-nın əlaqələndiriciliyi ilə Türk Dünyası Bələdiyyələr Birliyinin və türkdilli ölkələrin müvafiq dövlət orqanları tərəfindən «Yerli Özünüidarə Orqanları Konqresi»nin təşkili məqsədi ilə hazırlıq işlərinə başlanılsın.

23. Türkdilli ölkələrin hüquq sistemlərinin qarşılıqlı şəkildə öyrənilməsi və uyğunlaşdırılması məqsədi ilə türkdilli dövlətlər arasında ümumi hüquq terminologiyasının yaradılması üçün hüquq lüğətinin hazırlanması;

eyni məqsədə xidmət edəcək ali təhsil ocaqlarının hüquq fakültələri, məhkəmə və inzibati orqanlar arasında TİKA-nın əlaqələndiriciliyi ilə kadr mübadiləsinin təşkili;

24. Türk dövlətlərinin vətəndaşlarının qarşılıqlı səyahət, yaşayış və iş hüquqları mövzusunda qanunvericilik orqanları arasında təcrübə mübadiləsinin aparılması və qanunvericiliyin uyğunlaşdırılması üçün addımlar atılması;

25. Qurultay Türkdilli Dövlətlərin Parlament Assambleyasının yaradılması ideyasının həyata keçirilməsi ilə bağlı layihənin hazırlanması məqsədi ilə türkdilli ölkələrin qanunvericilik orqanlarının müvafiq komissiyaları arasında məsləhətləşmələrin başlanılmasını tövsiyə edir.

26. Qurultay əmindir ki, türkdilli dövlətlər arasında miqrasiya proseslərinin öyrənilməsi və qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması üçün müvafiq dövlət orqanları tərəfindən birgə tədbirlərin görülməsinə ehtiyac duyulmaqdadır.

27. İqtisadi inkişafda xarici sərmayələrin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, türkdilli ölkələrdə xarici sərmayə yatırımına əlverişli şəraitin yaradılması, türkdilli ölkələr arasında qarşılıqlı olaraq bazara giriş qaydalarının sadələşdirilməsi, bu dövlətlərin ərazisində azad ticarət zonalarının, sahibkarlıq müəssisələrinin yaradılması sahəsində mövcud olan bürokratik əngəllərin aradan qaldırılması məqsədi ilə qanunvericilik sahəsində müəyyən islahatların aparılması və müvafiq dövlət orqanları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün tədbirlərin görülməsi tövsiyə olunur.

28. Qurultay türkdilli iş adamları və xırda sahibkarlar arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə müvafiq qurumlarla kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün tədbirlərin görülməsini zəruri sayır.

29. Qurultay Xəzər regionunun enerji imkanlarının daha səmərəli qiymətləndirilməsi məqsədi ilə milli neft və təbii qaz şirkətləri arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, hasilatçı və istehlakçı ölkələr arasında enerji dəhlizi olan Türkiyə Cümhuriyyətinin ərazisindən keçəcək boru xətləri layihələrində əməkdaşlığın genişləndirilməsini türkdilli dövlətlərin milli maraqlarının tələbi kimi qiymətləndirir.

30. Qurultay hesab edir ki, enerji amilinin dünya siyasətində mühüm faktor olduğu indiki mərhələdə neft və qaz hasilatçısı olan Türkdilli Ölkələrin İqtisadi Birliyinin (OPEK-in analoqu) yaradılması məsələsinə baxılması türk dünyasının milli maraqları baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir;

31. Türkdilli ölkələrdəki nüfuzlu iqtisad universitetlərində «Türk dünyası iqtisadiyyatı» fənninin tədris edilməsi qurultay tərəfindən bütün türk dövlət və cəmiyyətlərinə tövsiyə edilir.

32. Türkiyə Cümhuriyyətinin turizm sahəsindəki təcrübəsi digər türkdilli ölkələr tərəfindən öyrənilməli və onun tətbiqi ilə bağlı tədbirlər görülməli, türkdilli ölkələrin turizm imkanları artırılmalı, bu sahədəki potensialdan daha səmərəli istifadə edilməsi yolları axtarılmalıdır.

33. Qurultay həmçinin dünya miqyasında tanınmış türkdilli iş adamları haqqında məlumat kitabçasının hazırlanması və nəşr edilməsi, onların arasında işgüzar əlaqələrin qurulması istiqamətində səylərin artırılması, birgə iqtisadi forumların təşkilini vacib hesab edir və türkdilli ölkələri bu sahədə tədbirlər görməyə çağırır.

34. Qurultay türk dünyası gəncliyinin narkomaniya, alkoqolizm və digər zərərli vərdişlərdən qorunması məqsədi ilə ortaq mübarizə metodlarının müəyyənləşdirilməsi və həyata keçirilməsini son dərəcə vacib hesab edir.

35. Türk dünyası gənclərini bir araya gətirə biləcək gənclik düşərgələrinin və birgə idman olimpiadalarının, musiqi və folklor tədbirlərinin təşkili, gənclərin mənəvi-əxlaqi dəyərlərə uyğun tərbiyə olunması məqsədi ilə təhsil, gənclərlə iş, idman və mədəniyyət sahələrində fəaliyyət göstərən dövlət qurumları ilə nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, İslam Konfransı Təşkilatı kimi qurumların müvafiq strukturları ilə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi türkdilli dövlətlərin qarşısında duran əsas vəzifələrdəndir.

36. Qurultay Dünya Türk Gənclər Birliyi təşkilatının fəaliyyətinin genişləndirilməsi, türkdilli ölkələrdə bu qurumun nümayəndəliklərinin yaradılması, türkdilli gənclərin türk dünyasının tarixi, mədəniyyəti, müasir həyatı, türkdilli dövlətlərin strateji inkişaf istiqamətləri, beynəlxalq münasibətlər sistemində yeri barədə ətraflı məlumatlandırılması istiqamətində tədbirlərin görülməsini, bu məqsəd ilə elmi-praktik konfransların, diskussiyaların, simpoziumların və digər maarifləndirici toplantıların təşkilini tövsiyə edir.

37. Türkdilli dövlətlərin gənclərlə iş üzrə dövlət orqanlarının Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması istiqamətində tədbirlərin görülməsini məqsədəuyğun sayır;

38. Qurultay hesab edir ki, türkdilli xalqların tanınmış rejissorları tərəfindən çəkilmiş bədii, sənədli və cizgi filmlərinin türkdilli televiziyalarda mütəmadi nümayiş etdirilməsi, türkdilli ölkələrin dövlət və özəl kinostudiyaları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması üçün birgə layihələrin hazırlanmasına ehtiyac duyulur.

39. «Türk dünyası uşaq ədəbiyyatı» təsisatının yaradılması, türk dünyasının uşaq ədəbiyyatı əsərlərinin bütün türkdilli xalqların dillərinə çevrilməsi üçün türkdilli ölkələrin müvafiq dövlət orqanları və ictimai təşkilatları arasında əlaqələr genişləndirilməlidir.

40. Qərbi Avropa ölkələrində türk mədəniyyət mərkəzlərinin yaradılması üçün türkdilli ölkələrin xarici işlər və mədəniyyət nazirlikləri tərəfindən birgə layihənin hazırlanması tövsiyə olunur.

AzərTac.-19 noyabr.-2007-ci il

1915-ci il hadisələri ilə əlaqədar “erməni soyqırımı” iddiaları ilə bağlı türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı iştirakçılarının bəyanatı

Dünyada sülh və təhlükəsizliyin təmin olunması, qlobal problemlərin həlli istiqamətində qarşılıqlı əməkdaşlığın genişləndirilməsi bu gün bəşəriyyətin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdəndir. Türkdilli xalqlar tarixən sülhün və əmin-amanlığın tərəfdarı kimi çıxış etmiş, millətlərarası münasibətlərin dostluq, qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq prinsipləri çərçivəsində inkişafına çalışmış, öz imkan və potensialını regionda davamlı sabitliyin qorunub saxlanılmasına yönəltmişlər.

Lakin son dövrlərdə baş verən məlum hadisələr - türk dövlətlərinin şanlı keçmişini saxtalaşdırmaq, ona kölgə salmaq səyləri xalqlar və dövlətlər arasında münasibətlərin normal inkişafına xələl gətirməklə, məkrli siyasi məqsədlərə xidmət edir. Heç bir fakta söykənməyən saxta “erməni soyqırımı” mövzusu ətrafında məqsədli və qərəzli kampaniyanın vüsət alması, yalançı iddiaların bəzi dövlətlərin parlamentlərində müzakirəyə çıxarılması və beynəlxalq hüquqazidd qərarların qəbul edilməsi bütün türk dünyasında hiddət və təəssüf doğurmaqdadır. Bu fəaliyyət birmənalı şəkildə xalqlar arasında uçurumun dərinləşməsinə, regionda sülhə və sabitliyə qarşı təhdidlərin şiddətlənməsinə, separatizm, terrorçuluq meyillərinin süni olaraq genişləndirilməsinə, milli ədavətin qızışdırılmasına yönəlmişdir.

Biz - 2007-ci il noyabr ayının 17-19-da Bakı şəhərində keçirilmiş Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayının iştirakçıları bəzi ölkələrin parlamentlərinin tarixi hadisələrə yalnız münasibət bildirmək cəhdlərini bütün türk dünyasına qarşı qərəzli yanaşma kimi dəyərləndiririk. Biz həmin ölkələri region xalqları arasında səmimi qonşuluq, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına yönəlmiş səylərə mənfi təsir göstərən, nəinki beynəlxalq hüququn normaları, demokratiya və söz azadlığı prinsiplərinə, eyni zamanda tarixi həqiqətlərə və sağlam məntiqə zidd olan bu cür addımlardan çəkinməyə çağırırıq.

Bir daha xatırlatmağı vacib bilirik ki, 1915-1918-ci illərdə Türkiyə ərazisində baş vermiş olayları araşdıran bitərəf tədqiqatçılar “erməni soyqırımı” iddiasının tarixi həqiqətə söykənmədiyini, siyasi məqsədlər güdən saxtakarlıq nümunəsi olduğunu birmənalı şəkildə sübuta yetirmişlər. Gerçəkliyin real mənzərəsinin yaradılması üçün Türkiyə Cümhuriyyətinin öz arxivlərini tədqiqatçıların üzünə açdığını rəsmən bəyan etməsinə, Ermənistanla birgə araşdırma komissiyası yaratmaq təşəbbüsünə baxmayaraq, qarşı tərəfin bu müraciəti cavabsız qoyması «soyqırımı» iddialarının əsassız olduğuna daha bir sübutdur.

Bu gün Türkiyəni bir milyon ermənini guya “soyqırımına” məruz qoymaqda ittiham edərək, yüz il bundan öncə baş verdiyi iddia edilən olaylar haqqında hökm çıxaranlar niyə unudurlar ki, həmin dövrdə Türkiyə ərazisində cəmi 150 min erməni yaşayırdı. Bu müqayisənin özü saxta “soyqırımı” iddialarının əslində böyük bir geosiyasi oyunun tərkib hissəsi olduğunun təsdiqi deyilmi?

Tarixi faktlar, sənədlər, şahid ifadələri isə göstərir ki, 1915-1918-ci illərdə baş verənlər ölkənin azadlığı və istiqlalıyyəti uğrunda mübarizə aparən Türkiyəyə bəzi Qərbi dövlətlərinin və Rusiyanın fitvasına uyaraq,

arxadan zərbə vuran erməni silahlı birləşmələri ilə Türk ordusu arasında hərbi əməliyyatlarla bağlı olmuşdur. Bu dövrdə Rusiya ordusunun tərkibində döyüşən erməni silahlı birləşmələri Türkiyənin müxtəlif vilayətlərində yerli sakinlərə qarşı xüsusi amansızlıqla qətlialmlar törətmişdir. Erməni silahlı birləşmələrinin hücumları nəticəsində 2 milyondan çox türk xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir.

“Böyük Ermənistan” ideyasını reallaşdırmaq məqsədi ilə 1918-ci ilin mart ayında əksinqilabi ünsürlərlə mübarizə adı altında erməni silahlıları tərəfindən Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində on minlərlə dinc sakin, o cümlədən azərbaycanlılar, ləzgilər, avarlar, talışlar, kürdlər, dağ yəhudiləri qətlə yetirilmişdir. XX əsrin sonlarında - 1992-ci ilin fevral ayının 26-da erməni silahlı birləşmələrinin Azərbaycan Respublikasının Xocalı şəhərində törətdiyi, tarixdə analoqu olmayan cinayət, əslində, kimin soyqırırma məruz qaldığını anlamağa imkan verir. Həmin gün Xocalı şəhərində 623 nəfər dinc sakin vəhşicəsinə öldürülmüş, 487 nəfər ömürlük əlil olmuş, 1275 nəfər əsir götürülmüş, 150 nəfər itkin düşmüşdür. Bu dəhşətli cinayət nəticəsində Xocalı şəhəri tamamilə yerlə-yeksan edilmişdir. Ümumilikdə, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində 20 minədək azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, 50 mindən çox insan yaralanmış və əlil olmuşdur. Biz bu faktları dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaqla bir daha bəyan edirik ki, tarixi mübahisələri araşdırmaq siyasətçilərin deyil, tarixçilərin vəzifəsidir. Biz bütün dünya ölkələrini, beynəlxalq təşkilatları regionda sülhə və sabitliyə təhlükə yarada biləcək qərarlardan çəkinməyə, bu cür məsələlərə ədalət hissi, diqqət və həssaslıqla yanaşmağa çağırırıq. İnanırıq ki, region xalqlarının dostluq və mehriban qonşuluq şəraitində yaşamasında maraqlı olan dünya ictimaiyyəti bizim çağırışımıza cavab verərək, belə həssas məsələlərə münasibətdə obyektiv və ədalətli mövqedən çıxış edəcəkdir.

Bəyanat Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında qəbul edilmişdir.

AzərTac.-19 noyabr.-2007-ci il

"Diasporumuzun başlıca problemi maliyyədir" İş adamları verdikləri sözün arxasından qaçırlar

"Diasporum uzun başlıca problemi maliyyədir. Bizə heç kim köməklik göstərmir. Maliyyə imkanları yaxşı olan bir çox iş adamları var ki, onlar bizə köməklik edə bilərlər".

Azad Əlivev

Bu fikirləri "Day.az"a müsahibəsində **Amerika - Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri Tomris Azəri** səsləndirib. Onun sözlərinə görə, erməni diasporuna baxıldıqda erməni iş adamlarının onların fəaliyyətinə böyük həcmdə maliyyə vəsaitləri ayırdığı görünür: **"Ermənilər 1915-ci ildə olmayan "soyqırım" ideyasını bütün dünyaya yayırlar. Biz isə cəmi 15 il əvvəl baş vermiş Xocalı soyqırımını barədə həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə yetərincə çatdırma bilmirik. Bütün bunlar maliyyə imkanları ilə bağlıdır"**. T.Azərinin sözlərinə görə, onlar bir neçə azərbaycanlı biznesmenə müraciət ediblər. İlk vaxtlarda həmin iş adamları razılıq versələr də, sonradan naməlum səbəblərə görə təşkilata heç bir yardım göstərməyiblər.

Amerika - Azərbaycan Cəmiyyətinin 1957-ci ildə yaradıldığını deyən T.Azəri onun azərbaycanlıların dünyada ilk təşkilatlarından biri olduğunu vurğulayıb. O bildirib ki, hazırda təşkilata daha gənc azərbaycanlıların cəlbi ilə məşğuldurlar. Burada əsas məqsəd isə azərbaycanlıların gənc nəslinin ABŞ-ın ictimai-siyasi, iqtisadi həyatında fəal iştirakına nail olmaqdır.

Amerikalı azərbaycanlıların Azərbaycanla əlaqəsi və burada baş verən proseslər barədə məlumatlanması məsələsinə də toxunan T.Azəri sözügedən məsələdə o qədər də böyük imkanlarının olmadığını deyib. Onun sözlərinə görə, ABŞ-da yaşayan azərbaycanlılar müasir Azərbaycanla yaxından tanış olmaq üçün mütəmadi olaraq bura gəlməli və ən azı 1 ay qalmalıdırlar. Azərbaycanlıların ABŞ həyatına inteqrasiyası məsələsinə də münasibətini bildirən T. Azəri tələbələrin konqresmenlərin yanında təcrübə keçdiklərini bildirib.

Amerika - Azərbaycan Cəmiyyətinin hər zaman ABŞ-dakı yəhudi təşkilatları ilə yaxşı əlaqələrinin olduğunu vurğulayan T.Azəri bildirib ki, onlar qarşılıqlı şəkildə bir-birlərinin tədbirlərinə qatılırlar. Təşkilatlarının 50 illik yubileyini də qeyd edəndə tədbirə bir çox diaspor təşkilatlarının rəhbərləri qatılıb.

T.Azəri ABŞ-da fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları arasındakı əlaqələrin səviyyəsinə də toxunub. Onun sözlərinə görə, ABŞ-da çoxdan yaradılan azərbaycanlı təşkilatlar arasında əlaqələr mövcuddur. T.Azəri ABŞ-da erməni diasporunun Azərbaycan əleyhinə apardığı təbliğata da münasibətini açıqlayıb. O bildirib ki, bir müddət əvvəl Naxçıvanla bağlı ermənilərin düzənlədiyi tədbirə onların cavabı çox tutarlı olub. Belə ki, Harvard Universitetinin azərbaycanlı tələbələri də analoji addımı ataraq tədbir keçiriblər, həmçinin təşkilatın şəbəkəsinə daxil olan hər bir kəs bu təhsil müəssisəsinin rəhbərliyinə etiraz məktubu ünvanlayıb.

Londonda “Azərbaycan evi”nin yeni binasının açılışı olacaqdır

AzərTAc xəbər verir ki, gələn ilin fevralında Londonda “Azərbaycan evi”nin yeni binasının açılış mərasimi olacaqdır.

“Azərbaycan evi”nin rəhbəri Vüsal Həmzəyev bildirmişdir ki, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət mərkəzi rolunu oynayan bu qurum bir il əvvəl Londondakı azərbaycanlı gənclər klubu və ziyalılar tərəfindən yaradılmasına baxmayaraq hələ də bina ilə təmin olunmamışdır. Sonradan Azərbaycan əsilli bir xeyriyyəçi tərəfindən quruma Londonun mərkəzinə yaxın yerdə bina verilmiş və orada təmir işləri aparılmışdır. Həmin binada yerləşəcək “Azərbaycan evi”nin gələn ilin fevralında açılış mərasiminin keçirilməsi planlaşdırılır. Mərasimdə Azərbaycandan rəsmi nümayəndələrin, sənətçilərin iştirakı planlaşdırılır. V.Həmzəyev demişdir ki, binanın kitabxanası, iclas zalı, musiqi studiyası vardır. Qurum Azərbaycana dair müxtəlif dillərdə kitablar toplayır.

Bundan başqa, Londondakı “Azərbaycan evi” Azərbaycanlı Tələbələrin Avropa Forumu ilə birgə fevral ayında gənclər Forumu keçirəcəkdir.

V.Həmzəyevin dediyinə görə, Londonda 30 mindən çox azərbaycanlı yaşayır.

AzərTAc.-26 noyabr.-2007-ci il

"Beynəlxalq təşkilatlar bizim diasporun güclənməsində maraqlı deyil"

X.Səfəroğlu

"Vətəndaş Cəmiyyəti Uğrunda" Müstəqil Məsləhət və Yardım Mərkəzinin direktoru Eldar İsmayılov hesab edir ki, erməni lobbisi ilə bizimkiləri müqayisə etmək düz olmazdı

"Mənə elə gəlir ki, Azərbaycan diasporu, xarici ölkələrdəki diaspor təşkilatlarımız hələ ki lazımı səviyyədə Azərbaycan dövlətinə və dövlətçiliyinə fayda verə bilmir. Düzdür, ortalıqda müəyyən fəaliyyətlər var, amma bununla belə, bizi qane edən fəaliyyəti hələ ki görmürük".

Bu fikirləri bizimlə söhbətdə "Vətəndaş Cəmiyyəti Uğrunda" Müstəqil Məsləhət və Yardım Mərkəzinin direktoru Eldar İsmayılov dedi. Onun sözlərinə görə, ümumiyyətlə, diaspor məsələsi geniş anlamlı məsələdir. O hesab edir ki, Azərbaycan diasporunun, diaspor təşkilatlarının, Azərbaycan lobbisinin fəaliyyətini genişləndirmək, gücləndirmək üçün bir sıra obyektiv və subyektiv faktorlara - zamana, vaxta ehtiyac duyulur. Çünki bizim diasporlar yeni-yeni yaranır, formalaşır. Bu baxımdan E.İsmayılov düşünür ki, onların özünü göstərə bilməsi üçün də yardımçı olmaq, bu işə rəvac vermək lazımdır.

Erməni lobbisi ilə Azərbaycan diasporunu müqayisə etməyin yersiz olduğunu deyən E.İsmayılov qeyd etdi ki, erməni lobbisi, erməni diasporu ilə Azərbaycan diasporunu, Azərbaycan lobbisini müqayisə etmək o qədər də yerinə düşmür.

"Bu gün erməni lobbisi, erməni diasporu Ermənistan dövlətinə, dövlətçiliyinə xidmət, kömək edir. Bizim xaricdəki diasporumuz isə əksinə, Azərbaycan dövlətindən kömək, yardım umur. Bu hesab edirəm ki, çox ciddi fərqi və bunun üzərində düşünmək lazımdır", - deyə o vurğuladı.

E.İsmayılovun fikrincə, Azərbaycan diasporundan, Azərbaycan lobbisindən fərqli olaraq, erməni lobbisi, erməni diasporu yüz illərdir ki, formalaşmışdır. Erməni diasporu, erməni lobbisi bu gün daha varlıdır, daha imkanlıdır, daha güclüdür.

"Bizim diasporumuz, bizim lobbimiz isə, təbii ki, yeni formalaşdığı üçün zəifdir. Hələlik bu formalaşma prosesi başa çatmayıb. Ona görə də hesab edirəm ki, bu istiqamətdə çox ciddi işlər görmək, addımlar atmaq lazımdır".

Qeyri-hökumət qurumlarının Azərbaycan diasporunun və lobbisinin fəaliyyətinin daha da genişlənməsinə yardımına gəlincə, QHT rəhbəri hesab edir ki, bu məsələdə QHT-lərdən çox şey ummaq düzgün olmaz.

"Çünki bizim QHT-lər özləri bu gün maddi cəhətdən beynəlxalq təşkilatlardan, beynəlxalq donorlardan asılı vəziyyətdə qalıb. Beynəlxalq təşkilatlar, donorlar isə bizim diasporun, bizim lobbinin güclənməsində maraqlı deyillər, maraqlı görünməzlər. Bu məqamı da nəzərə almaq lazımdır. Əgər Azərbaycan dövləti bizim QHT-lərə lazımı maddi yardım göstərsə, bu zaman onlar da fəallaşar, onlar da beynəlxalq təşkilatlardan az asılı vəziyyətdə qalar, onlar da müstəqil xətlə fəaliyyət göstərər və onlar da Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin güclənməsinə öz töhfəsini verə bilər. Amma, çox təəssüflər olsun ki, hələlik bizim QHT-lərin 99 faizi

beynəlxalq təşkilatlardan, donorlardan yardım almaqla qidalanır. Onu da etiraf edirəm ki, beynəlxalq təşkilatların da, donorların da fəaliyyəti, məramı, proqramı tamam başqadır".

Məlum olduğu kimi, Prezident Yanında QHT Şurasının yaradılması gözlənilir. E.İsmayılovun sözlərinə görə, həmişə belə bir şuranın yaradılmasının tərəfdarı olub və bu gün də öz mövqeyində qalır. "Mən bu işin təşəbbüskarlarından biriyəm. Bu baxımdan, belə bir şuranın yaradılması vacibdir. İndi bu şura necə fəaliyyət göstərəcək, onu həyat, zaman özü sübut edəcək. Bu gün əvvəlcədən bu şuranın fəaliyyətini şübhə altına almağa bizim heç bir əsasımız yoxdur. Əgər, doğrudan da, şura yaranacağı və fəaliyyət göstərəcəyi zaman qeyd etdiyiniz məqamlar özünü büruzə versə, mən özüm ilk öncə onun əleyhinə çıxacağam".

Ayna.-5 dekabr.-2007-ci il

Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi Mərkəzi Şurasının iclası keçirilmişdir

AzərTAc xəbər verir ki, Moskvadakı “Bakı” kinoteatrında Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi (ÜAK) Mərkəzi Şurasının ilin yekunlarına həsr olunmuş iclası keçirilmişdir.

ÜAK-ın prezidenti, Rusiya İctimai Palatasının üzvü, akademik Məmməd Əliyev ötən il diasporumuzun əldə etdiyi uğurlar haqqında ətraflı məlumat vermiş, qarşıda duran vəzifələrdən bəhs etmişdir. Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyinin rəhbəri Leyla Əliyevanın, “Yedinaya Rossiya” Partiyası təmsilçilərinin də iştirak etdikləri iclasda Rusiya Federasiyasının 70 subyektindən gəlmiş Azərbaycan diasporu rəhbərlərinin məruzələri maraqla qarşılanmışdır.

Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə çıxışında Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında ölkəmizin qazandığı uğurlardan danışmış, Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların daha sıx birlik nümayiş etdirmələrinin vacibliyini vurğulamışdır.

Sonra Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin müxtəlif nominasiyalarda mükafatları verilmişdir. Konqres adından “Crocus International” şirkətinin vitse-prezidenti Emin Ağalarov “Diasporun şərəf və ləyaqəti” nominasiyasında mükafatı xalq artisti Müslüm Maqomayevə, Konqresin prezidenti Məmməd Əliyev “Gənclik diasporun gələcəyidir” nominasiyasında “İlin gənc siyasətçisi” mükafatını Heydər Əliyev Fondunun Rusiya nümayəndəliyinin rəhbəri Leyla Əliyevaya təqdim etmişlər.

Akademik Əhməd İsgəndərov “Canlı əfsanə”, professor Tofiq Məlikli “İlin ən yaxşı təhsil işçisi”, Ədalət Hüseynov “İlin ən yaxşı regional təşkilat rəhbəri”, Ruslan Məmmədov “İlin idmançısı” nominasiyalarında mükafatlara layiq görülmüşlər.

Tədbir Azərbaycan estrada müğənnilərinin konserti ilə başa çatmışdır.

AzərTAc.-7 dekabr.-2007-ci il

Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi günü Rumıniyada da təntənə ilə qeyd edilmişdir

AzərTAc xəbər verir ki, dekabrın 31-də Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü münasibətilə Azərbaycanın Rumıniyadakı səfirliyinin təşəbbüsü ilə Rumıniya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətində bayram tədbiri keçirilmişdir.

Tədbirə Rumıniyada yaşayan və təhsil alan azərbaycanlılar, türk-tatar icmasının nümayəndələri, İran azərbaycanlıları, Heydər Əliyev Fondunun Rumıniya nümayəndəliyi, Rumıniya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti, Azərbaycan-Rumıniya Mədəniyyət və Gənclər Assosiasiyası, Rumıniya-Azərbaycan Ticarət və Sənaye Palatası, ARDNŞ-in Rumıniyadakı nümayəndəliyinin üzvləri, KİV nümayəndələri iştirak etmişlər. Bayram şənliyinə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri xalq yazıçısı Anar, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü Zemfira Səfərova, “Dədə Qorqud” Milli Fondunun icraçı direktoru, “Azərbaycan Dünyası” jurnalının baş redaktoru Eldar İsmayılov və Fondun direktoru Nailə Rəhimbəyli də qatılmışlar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dünya azərbaycanlılarına müraciəti oxunmuş və bu sənəd iştirakçılar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanmışdır.

Tədbir iştirakçıları Buxarest şəhərindəki Tey Parkı – Heydər Əliyev Xiyabanında Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin və Mustafa Kamal Atatürkün büstünün önünə tər çiçəklər qoyulmuş, türk dünyasının dahi şəxsiyyətlərinin əziz xatirəsi ehtiramla yad edilmişdir.

AzərTAc.-31 dekabr.-2007-ci il

Strasburqda həmrəylik günü qeyd edilmişdir

AzərTAc-ın xüsusi müxbiri xəbər verir ki, Azərbaycanlı Tələbələrin Avropa Forumunun (ATAF) Strasburq şöbəsinin təşəbbüsü və Azərbaycanın Avropa Şurası yanında daimi nümayəndəliyinin dəstəyi ilə Strasburqdakı “Bakı gecələri” restoranında Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü qeyd edilmişdir. Tədbirdə Strasburqun ali məktəblərində təhsil alan gənclərlə yanaşı, nümayəndəliyin əməkdaşları, Parisdən və digər şəhərlərdən gəlmiş azərbaycanlı gənclər, diaspor təşkilatlarının təmsilçiləri iştirak etmişlər. Nümayəndəliyin rəhbəri Arif Məmmədov Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin dünya azərbaycanlılarına müraciəti barədə məlumat vermiş, gəncləri dövlətimizin başçısının müraciətindən irəli gələn vəzifələri yerinə yetirməyə, doğma Vətənimiz ətrafında sıx birləşməyə, məkrli ermənilərin yalanlarla dolu təbliğatını ifşa etməyə çağırmışdır.

Tədbirdə Azərbaycan mahnıları səslənmiş, gənclər musiqi sədaları altında rəqs etmiş və sonda viktorina keçirilmiş, qaliblər hədiyyələrlə mükafatlandırılmışlar.

AzərTAc.-31 dekabr.-2007-ci il

Hər birimizin qəlbi doğma Azərbaycanımızla bir vurmalıdır

Bizim hamımızın bir Vətəni var – bu, Azərbaycan dövlətidir. Azərbaycanlı hər yerdə yaşaya bilər, ancaq azərbaycanlılığını, öz dilini, dinini, milli ənənələrini unutmamalıdır. Onun qəlbi daim doğma Azərbaycanla bir vurmalıdır.

Heydər ƏLİYEV
Ümummillə lider

Müstəqillik illərində dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi ideyası ictimai təşəbbüslərdən və fərdi duyğulardan əməli işə, çoxşaxəli fəaliyyət planına və dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. Azərbaycanlıların yığcam yaşadıkları ölkələrdə təşkilatlanması, birlik və mütəşəkkilliyinin gücləndirilməsi, tarixi Vətənlə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi istiqamətində davamlı və məqsədyönlü tədbirlər görülmüşdür... Bu mərhələdə qarşımızda duran ən mühüm vəzifə, bir tərəfdən, Azərbaycan həqiqətlərini bütün dünyada fəal təbliğ etmək, dövlətimizin müsbət imicini gücləndirmək, digər tərəfdən, məkrli erməni təbliğatını ifşa etmək, ona qarşı aktiv hücum mövqeyi tutmaqdır.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Müsahibəni apardı: Qüdrət Pirişev,

Müsahibimiz Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri, professor Qulamrza Səbri Təbrizidir.

— Professor, sizinlə xalqımızın əziz bayramı — Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü ərəfəsində görüşürük. Dünya azərbaycanlılarını təmsil edən ən mötəbər təşkilatın — DAK-ın rəhbəri kimi fikrinizi bilmək istərdik: Yer kürəsinin müxtəlif guşələrinə səpələnmiş soydaşlarımızın həyatında bu bayramın rolu nədən ibarətdir? Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar bayramı hansı əhval-ruhiyyə ilə qarşılayırlar?

— Firsətdən istifadə edib 50 milyonluq böyük Azərbaycan xalqını bayram münasibətilə təbrik edirəm. Həmçinin, 31 dekabrı Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi bayramlaşdırıb xalqımıza bəxş edən ulu öndər, müdrik siyasətçi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin ruhu qarşısında baş əyirəm. Xalqımızın əziz günləri, bayramları çoxdur. Belə günlərdə Vətəndən uzaqda yaşayan soydaşlarımız birgə tədbirlər keçirir, bir-birinə qonaq gedir, bayramlaşır, sevinclərini bölüşürlər. Bu bayramlar arasında Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü'nün özünəməxsusluğu var. Yəni, 31 dekabr sadəcə bayram deyil, milli varlığımızı təsdiqləməyə, milli birliyimizi, həmrəyliyimizi möhkəmlətməyə xidmət edən unudulmaz gündür. Həmin gün dünyanın hər yerində yaşayan azərbaycanlılarımız üçün ümummillə bayramdır. Qürbətdə yaşayan soydaşlarımızın ürəkləri o gün eyni duyğularla çırpınır, Vətən sevgisi, doğma yurd nisgili ilə döyünür. İstər-istəməz, düşünürlər: Mən kiməm? Vətənim haradır? Vətənim üçün mən nə etmişəm və nə edə bilərəm? Həmin gün bütün dünya azərbaycanlılarının nəzər-diqqəti müstəqil Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı

şəhərinə yönəlir. Hamı Azərbaycanın dövlət başçısının bayram təbrikini gözləyir. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin bayram ərəfəsində dünya azərbaycanlılarına ünvanladığı builki təbrik-müraciət dərin rəğbət hissi ilə qarşılanmışdır. Dövlət başçısının müraciətində qeyd olunduğu kimi, bayramın əsas məzmununu xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinə hörmət, Azərbaycan xalqına mənsubluq, Vətənə bağlılıq, azərbaycançılıq duyğuları və ideyaları təşkil edir. Bu yüksək ideyaların birləşdirici dəyərlər kimi bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar arasında yayılması, dilimizin, mədəniyyətimizin, mütərəqqi adət-ənənələrimizin yaşadılması və inkişaf etdirilməsi ümummilli lider Heydər Əliyevin müqəddəs amalı idi.

Müraciətdə diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətinə də diqqət yetirilmiş, görülən işlərlə bərabər, qarşıda duran həlli vacib məsələlərdən və danışılmış, dəyərli məsləhətlər verilmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən azərbaycanlı icmaları arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, soydaşlarımızın ayrı-ayrı ölkələrin ictimai, siyasi və mədəni həyatına, eləcə də qloballaşan dünyanın aktual problemlərinə təsirinin gücləndirilməsi tələb olunan səviyyədə deyil. Odur ki, diaspor təşkilatları və müvafiq dövlət qurumları gələcəkdə bu istiqamətlərdə bütün resursların hərəkatə gətirilməsi üçün davamlı çalışmalıdırlar. Eyni zamanda, dost ölkələrin və xalqların lobbi və diaspor təşkilatları ilə səmərəli əməkdaşlığın gücləndirilməsi üzərində ciddi işləməlidirlər.

— Başa çatmaqda olan il sizin həyatınızda xüsusilə əlamətdar oldu: Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayında bu mötəbər milli qurumun rəhbəri seçildiniz. Qurultay və qurultaydan sonrakı fəaliyyətiniz barədə məlumat verməyinizi xahiş edirik.

— DAK-ın IX qurultayı bu il iyulun 7-8-də Almaniyanın Köln şəhərində keçirildi. Konqresin ali məclisinə dünyanın 20 ölkəsindən 250-dək nümayəndə və qonaqlar qatılmışdı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevin qurultaya ünvanladığı təbrik iştirakçılar tərəfindən alqışlarla qarşılandı. Qurultay təşkilatın yeni nizamnaməsini qəbul etdi. Yeni nizamnaməyə görə, DAK-ın Məclisi ləğv olundu, əvəzində 17 nəfərdən ibarət İdarə Heyəti yaradıldı. Bu vaxtadək DAK-ın qurultayı ildə bir dəfə keçirilirdi. Yeni nizamnamə qurultayın iki ildən bir çağırılmasına qərar verdi. Bundan əlavə, yeni nizamnaməyə görə, qurumun sədrini seçmək səlahiyyəti qurultaydan alınıb İdarə Heyətinə verildi. Qurultaydan sonra İdarə Heyətinin keçirdiyi ilk iclasda təşkilat məsələsinə baxıldı və alternativ əsasda böyük səs çoxluğu ilə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin sədri seçildim.

Şübhəsiz, mənə çox böyük etimad göstərilmişdi və bu işin məsuliyyətinin ağırlığını aydın dərk edirdim. İnsana etimad, ümumiyyətlə, boş yerə göstərilmir. Bu zaman onun şəxsi keyfiyyətləri, əqidəsi, intellekti, təşkilatçılıq qabiliyyəti, işgüzarlığı, bacarığı... əsas götürülür. Qurultay iştirakçılarının əksəriyyəti birgə fəaliyyətdə məni yaxşı tanıyırdı. Az qala, yarım əsrdir ki, mühacir ömrü yaşayıram. Ümumiyyətlə, qəlbində Vətən sevgisi daşıyan insan üçün qürbətdə yaşayıb Vətən naminə diaspor fəaliyyətindən kənar qalma qeyri-mümkündür. Mənim də ömrümün böyük bir hissəsi elmi-pedaqoji, bədii yaradıcılıq fəaliyyətindən daha çox diaspor sahəsinə həsr olunmuşdur. Odur ki, kifayət qədər təcrübə topladığım bu sahədə çalışacağıma görə daxilən bir rahatlıq duydum.

Yeni postda fəaliyyətə gəlincə, vəziyyətlə ilkin tanışlıqdan sonra məlum oldu ki, DAK-ın indiyədək işlək idarəetmə mexanizmi qurulmayıb. Halbuki, 10 ildə çox iş görmək olardı. Odur ki, ilk növbədə, bu sahədəki

işləri sahmana salmaq, intizam, qayda-qanun yaratmaq qərarına gəldik, struktur dəyişikliyi apardıq və digər tədbirlər həyata keçirdik.

Daha çox diqqət ayırdığımız digər məsələ Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin bütövlüyünə nail olmaq vəzifəsidir. Bir neçə il bundan əvvəl müəyyən səbəblər üzündən DAK-dan ayrılmış qrupların və insanların təşkilata qaytarılmasını təmin etmək üçün dərhal fəaliyyətə başladıq. Birlik, bütövlük olmayan yerdə heç bir uğurdan söhbət gedə bilməz.

DAK-dan ayrılmış və bu günədək Demokratik Dünya Azərbaycanlıları Konqresi (DDAK) adı ilə fəaliyyət göstərən təşkilatın (iqamətgahı ABŞ-ın Çikaqo şəhərindədir) rəhbərləri ilə apardığımız danışıqlar öz bəhrəsini verməkdədir. Hər iki təşkilatın birləşmək məqsədi ilə yaradılmış komissiyaların sədrləri – DAK sədrinin birinci müavini Sabir Rüstəmxanlı və DDAK-ın İdarə Heyətinin üzvü Əhməd Obalı bu yaxınlarda saziş imzalamışlar. Həmin sazişə görə qərara alınmışdır ki, gələn ilin may ayında Birlik qurultayı çağırılsın. O vaxtdək hər iki təşkilat birgə fəaliyyət barədə 7 bənddən ibarət öhdəlik götürmüşdür.

— Yeri gəlmişkən, mətbuatda və internet saytlarında belə bir informasiya da yer alıb ki, DAK-ın sabiq sədri Cavad Derəxti və İdarə Heyətinin bir neçə üzvü 2008-ci ilin fevral ayında Stokholmda təşkilatın növbədənənar qurultayını keçirməyə hazırlaşılar. Buna səbəb nədir və belə bir hərəkət DAK-ın nizamnaməsinə uyğundurmu?

— Təəssüf ki, Cavad Derəxti və DAK İdarə Heyətinin 17 üzvündən üçü – Səməd Fərtaş, Eldar Qaradağlı və Məmməd Azər belə bir səhv yola düşüblər və bununla da diqqətimizi həlli vacib məsələlərdən yayındırırlar. Cavad Derəxtiyə və onun komandasına xoş gəlməyən ilk növbədə odur ki, biz DAK-la birləşməkdə israrlıyıq. Onlar isə bunu istəmirlər. Çünki DAK kimi güclü təşkilatın parçalanması məhz C.Derəxtinin səhv siyasəti və təşəbbüsü nəticəsində olmuşdur. Digər tərəfdən, DAK-a uzun illər rəhbərlik etməsinə baxmayaraq, C.Derəxti təşkilatın səmərəli fəaliyyətini təşkil edə bilməmiş, demək olar ki, onu iflic vəziyyətinə salmışdır. Bu isə ümummilli mənafeyə zərərdir və bizim birləşib, güclü olmağımızı istəməyən dövlətlərin dəyirmanına su tökmək deməkdir.

Bundan əlavə, Dünya Azərbaycanlıları Konqresi 10 yaşı tamam olmasına baxmayaraq, təşkilatın indiyədək fondu yaradılmayıb. Ayrı-ayrı təşkilatlardan, qurumlardan, imkanlı soydaşlarımızdan DAK-a edilən maddi yardımların uçotu aparılmayıb, hara və nə qədər xərclənib, məlum deyil. Cavad bəydən bütün bunları soruşanda xoşuna gəlmir. Və görünür, qurultayda o və həm də Eldar Qaradağlı çox cüzi səs toplanmalarını həzm edə bilmirlər. Ona görə də bu yolla suyu bulandırıb işimizə mane olmağa çalışırlar. Onlara başa salmışıq ki, belə cəhdlər əbəsdir. İdarə Heyətinin 3–4 üzvünün (heç 20 faiz də deyil) iddiası ilə konqresin qurultayını çağırmaq mümkün deyil və bu, onların özlərinin də səs verib qəbul etdikləri nizamnaməyə ziddir. Onlar bu hərəkətləri ilə ümummilli mənafelərimizə ziyan vururlar, qazanacaqları isə, şübhəsiz, xalq nifrəti olacaqdır. Belə əngəllərə baxmayaraq, DAK və İdarə Heyəti son qurultaydan ötən az müddət ərzində təşkilatın fəaliyyət planını işləyib hazırlamışdır. Həmin plana uyğun olaraq, Bakıda, Londonda, Amsterdanda, Stokholmda, Brüsseldə və digər şəhərlərdə bir sıra tədbirlər keçirmişik. Londonda DAK-ın ofisini açmışıq, təşkilat orada qeydiyyatda alınmışdır. Biz İsveçin, Hollandiyanın, Almaniyanın, İngiltərənin bir sıra şəhərlərində müxtəlif diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, İsveç parlamentinin üzvləri ilə görüşlər keçirmiş, Azərbaycan həqiqətlərini,

güneyli soydaşlarımızın qarşılaşdığı problemləri onlara çatdırmışıq. İsveç – Türk Federasiyasında keçirdiyimiz görüşlərdə bir sıra diaspor təşkilatlarının DAK-a birləşməsi barədə razılıq əldə olunmuşdur. Görülən işlər çoxdur, lakin görüləsi işlərimiz ondan da çoxdur.

— Türkiyənin diaspor təşkilatları ilə DAK-ın əlaqələr yaratdığını qeyd etdiniz. Bu barədə bir qədər ətraflı məlumat verin.

— Bu, çox mühüm məsələdir. Yadınızdadırsa, bu ilin oktyabr ayının ortalarında Bakıda möhtəşəm bir forum – Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI qurultayı keçirildi. Əgər türkdilli dövlətlər bir-birini müdafiə etsələr, bir-birinin təəssübünü çəksələr, sözdə və əməldə bir olsalar, dünyada hamının hesablaşacağı böyük bir güc mərkəzinə çevrilərlər. Çünki türk dünyasının çox böyük potensialı var. Bundan ağılla və səmərəli istifadə etmək lazımdır.

Dünyanın hansı guşəsində yaşamasından asılı olmayaraq, özünü türk hesab edən hər bir insan dostunu, düşmənini yaxşı tanımalıdır. Çoxları fərqi varmasalar da, ayrı-ayrı türkdilli dövlətlərə qarşı düşmən münasibəti bəsləyən, bütövlükdə türk xalqı barədə dünyada mənfi rəy formalaşdırmağa çalışan məkirli qüvvələr, bədxahlarımız mövcuddur. Bunlara qarşı yalnız birgə söylə çıxə bilərik. Hələ ki, türkdilli dövlətlərdən yalnız Türkiyə və Azərbaycan bir-birini açıq şəkildə müdafiə edirlər. Azərbaycan məhz bu köməkdən güc alaraq ilbəl çox böyük uğurlara imza atır.

Bu gün Azərbaycan müxtəlif sahələrdə qazandığı nailiyyətlərlə bütün türk dünyasına, onun möhkəmlənməsinə öz töhfəsini verir. Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft, Bakı–Tbilisi–Ərzurum qaz kəmərləri öz əhəmiyyətinə görə bütün dünyada təsir imkanlarına malikdir. Bu gün Azərbaycan həm bölgənin, həm də Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün sanballı töhfələr verir. Avropanı Orta Asiya, Çin və Yaponiya ilə birləşdirən tarixi İpək Yolunun bərpası, Bakı–Axalkalaki–Qars dəmir yolunun reallaşması da çağdaş dünyamızda yeni bir vəziyyətin yaranacağını vəd edir.

Türk xalqları və dövlətləri bu imkandan maksimum yararlanmalı, həmin layihələrin səmərəli işləməsinə öz töhfələrini verməlidirlər. Bu işdə xaricdəki türkdilli dövlətlərin diaspor təşkilatları da öz sözlərini deməlidir.

Ona görə də fəaliyyətimizin bu sahəsinə xüsusi önəm veririk.

Xalq qəzeti.-31 dekabr.-2007-ci il

Baltikyanı ölkələrdəki Azərbaycan diaspor təşkilatları konqresi yaradılacaqdır

AzərTAc xəbər verir ki, 2008-ci ilin əvvəllərində Baltikyanı ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları konqresinin təsis konfransı keçiriləcəkdir.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsindən bildirmişlər ki, konqresin yaradılmasından məqsəd baltikyanı ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızın fəaliyyətini, eləcə də Latviya, Litva və Estoniyadakı azərbaycanlıların doğma vətənləri və digər xarici ölkələrdəki soydaşlarımızla əlaqələrini genişləndirməkdir.

AzərTAc.-4 yanvar.-2007-ci il

Bakıda Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcəkdir

FORUMUN KEÇİRİLMƏSİ BARƏDƏ TƏŞƏBBÜSÜ AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEV 2006-CI İLİN Sentyabrında Antalyada Türkdilli Dövlətlərin Və Topluluqların X Dostluq, Qardaşlıq Və Əməkdaşlıq Qurultayında İrəli Sürmüşdür

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov forumun keçirilməsi ilə bağlı görülən işlər barədə AzərTAc-ın müxbirinə müsahibə vermişdir.

- Nazim müəllim, Azərbaycan və türk Diaspor Təşkilatları Rəhbərlərinin I Forumunun keçirilməsi hansı zərurətdən irəli gəlir?

- Forumun keçirilməsi ideyası, ilk növbədə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin türk xalqları arasında birliyin möhkəmləndirilməsinə verdiyi xüsusi önəmin göstəricisidir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin “Biz bir millət, iki dövlətlik” kəlamı Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin məzmununu dəqiq ifadə edən fəaliyyət devizinə çevrilmişdir. Əgər biz bir millət, iki dövlətiksə, onda bir millətin iki diasporu ola bilməz və dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin tədbirin keçirilməsi barədə təşəbbüsü də məhz bu prinsipə əsaslanmışdır. Prezidentimiz fəaliyyətinin bütün mərhələlərində türk dünyasının birliyinin möhkəmlənməsinə dəstək vermiş, türk xalqları arasında əməkdaşlığın inkişafı üçün çox mühüm addımlar atmışdır. 2006-cı il sentyabrın 18-də Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilmiş türkdilli dövlətlərin və topluluqların X dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin forumunun keçirilməsi barədə təşəbbüsü bunu bir daha təsdiqləyir. Hesab edirəm ki, forum nəinki Azərbaycan və türk icmalarının, bütün türkdilli xalqların həyatında tarixi bir hadisə olacaqdır. Forumun keçirilməsi ilə bağlı yaradılmış Təşkilat Komitəsinin ünvanına dünyanın müxtəlif ölkələrindən daxil olmuş müraciətlər, Azərbaycan və türk icmalarının reaksiyası bu tədbirin nə qədər mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

- Bu forum Azərbaycan və Türkiyə ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına hansı töhfələri verəcəkdir?

- İndiyə qədər dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları yaxından əməkdaşlıq edir, birgə tədbirlər keçirir, xalqlarımızın tarixi, müasir həyatı ilə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədi ilə söylərini birləşdirməyə çalışırlar. Azərbaycan və türk icmalarının nümayəndələri həmişə bir-birilərinin tədbirlərində fəal iştirak edəblər. Bu baxımdan diasporlarımız arasında əməkdaşlıq təcrübəsi mövcuddur. Lakin bu əməkdaşlıq pərakəndə şəkildə həyata keçirilirdi. Buna görə də Azərbaycan və türk icmalarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, əməkdaşlıq əlaqələrinin sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə ehtiyac vardır.

2006-cı ilin iyununda Antalyada Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasının hazırlanmasına dair Razılıq Protokolu imzalanmışdır. Ötən müddət ərzində strategiya layihəsi üzərində gərgin iş aparılmış və mükəmməl sənəd hazırlanmışdır. Bu sənəddə Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın bütün zəruri prinsipləri, istiqamətləri və formaları öz əksini tapmışdır. Əgər Azərbaycan və türk icmaları öz fəaliyyətlərini həmin strategiya əsasında düzgün qura bilsələr, çox ciddi nailiyyətlər əldə edə biləcəklər.

- Forumda hansı ölkələrdən nümayəndələr iştirak edəcəkdir?

- Forumda 48 ölkədən, o cümlədən Türkiyə, Almaniya, ABŞ, Rusiya, Ukrayna, Bolqarıstan və Niderland Krallığından 500 nəfərə yaxın qonağın iştirakı gözlənilir. Onlar yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının müxtəlif sahələrində fəal iştirak edən, türk xalqlarının birliyi ideyasına daim dəstək verən tanınmış alimlər və ziyalılar, siyasi və ictimai xadimlər, bir sözlə, türk dünyasına sıx bağlı insanlardır. Tədbirə Türkiyə, Almaniya, Latviya, Estoniya, Litva, Ukrayna, Belçika, Lüksemburq, Bolqarıstan ali qanunvericilik orqanlarının üzvləri də qatılacaqlar.

Forumla dünyanın müxtəlif ölkələrində, öz tarixi torpaqlarında yaşayan türkdilli xalqların təmsilçiləri, habelə onların diaspor təşkilatlarının rəhbərləri dəvət olunmuşlar. Tədbirdə müstəqil türk dövlətlərinin nümayəndələrinin də iştirakı forumun bütün türk dünyası üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini təsdiqləyir.

- Forumda hansı sənədlər müzakirəyə çıxarılacaq?

- Forumda “Bakı Bəyannaməsi”, “Türkdilli xalqlara Müraciət”, “Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçalarına Müraciət”, “1915-ci ildə Türkiyədə baş vermiş hadisələrlə əlaqədar erməni iddialarına etiraz Bəyanatı”nın qəbul olunacağı gözlənilir. Bu sənədlərdən ən mühümü “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”dır. Strategiyanın hazırlanmasını zəruri edən başlıca amil Azərbaycanla Türkiyənin diaspor təşkilatlarının vahid qurum olaraq təşkilatlanması, diaspor quruculuğu sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsidir. Bu, çox mühüm məsələdir. “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”nın həyata keçirilməsi bütün türkdilli xalqların diaspor qurumlarının vahid ideologiya ətrafında cəmləşməsi deməkdir.

AzərTAc.-5 mart.-2007ci il

Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu birliyimizin sübutudur

Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə martın 9-da Bakıda Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcəkdir. AzərTAc-ın müxbirləri forumda iştirak etmək üçün gəlmiş nümayəndələrin bəzilərindən müsahibə almışlar.

Gündüz HƏMZƏYEV (Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi İdarə Heyəti sədrinin birinci müavini): Bütün dünyada Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyəti çoxdan gözlənilirdi. Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin dediyi kimi, "Biz bir millət, iki dövlətlik" və buna görə də çoxdan birləşməli, bir-birimizi yaxından tanımalıydıq. Azərbaycanımız gücləndikcə, onun diasporu da güclü olmalıdır. Birliyə, gücə sahib olmaq üçün də belə tədbirlər lazımdır. Düşünürəm ki, Azərbaycan Prezidenti də bunu nəzərə alaraq, forumun keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir.

Forum birliyimizin təmin olunmasına xidmət etməklə yanaşı, qarşımızda daha mühüm vəzifələr qoyur. Azərbaycanımızın inkişafına mane olan problemlər vardır. Ermənistan torpaqlarımızın 20 faizindən çoxunu işğal etmişdir. Hamıya bəllidir ki, ermənilər türk deyəndə azərbaycanlı, Azərbaycan deyəndə türk başa düşürlər. Bizim də əsas borcumuz bu münaqişə barədə yaşadığımız ölkələrin ictimaiyyətinə Azərbaycan haqqında düzgün və dolğun məlumat çatdırmaq, ermənilərin xalqımıza qarşı törətdikləri terror və soyqırımı aktlarına hüquqi və siyasi qiymət verilməsinə nail olmaqdır. Prezident İlham Əliyev 2004-cü ildə ÜAK-nın növbəti qurultayında iştirakı zamanı qarşımızda çox mühüm vəzifələr qoymuşdur. Ona görə də Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları birləşməli, birgə fəaliyyət göstərməlidir. Hesab edirik ki, bu forum həm birliyimizin möhkəmlənməsində, həm də qarşıya qoyduğumuz məqsədə çatmağımızda önəmli rol oynayacaqdır.

Əkbər MƏCİDOV (Kanada Azərbaycanlıları Federasiyasının prezidenti): Hesab edirəm ki, bu gün Azərbaycan və türk diasporlarının birliyi çox vacibdir. Buna çox böyük ehtiyac vardır. Çünki bu gün Azərbaycan və Türkiyə eyni problemlərlə üzləşir. Erməni diaspor təşkilatları və lobbisi qondarma "erməni soyqırımı"nı dünyanın bir çox ölkələrinin parlamentlərində tanıdı biliblər. Amma biz öz həqiqətlərimizi dünyaya lazımınca çatdırı bilmirik. Bunun əsas səbəblərindən biri sıx birgə fəaliyyətimizin olmamasıdır. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə bu tədbirin keçirilməsi bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Düşünürəm ki, forumdan sonra biz istədiyimizə nail olacağıq.

Jak İv HENKES (Lüksemburq parlamentinin deputatı, Avropa Komissiyasının xarici işlər üzrə nümayəndəsi, Lüksemburq-Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri): Azərbaycana gəlməyimdən məqsəd həm ölkənilə, həm də digər ölkələrdəki Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının nümayəndələri ilə tanış olmaq, onların əsas məqsəd və məramları ilə maraqlanmaqdır. Eyni zamanda, mən nə etmək istədiyimiz barədə onlara fikirlərimi bildirib, rəylərini öyrənəcəyəm. Hazırda Lüksemburqla Azərbaycan arasında əlaqələr genişlənir. Artıq ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması barədə hökumətlərimiz səviyyəsində ilkin razılıq əldə olunmuşdur. Hava əlaqələrimiz də yaxşıdır, "Karqo-Lüks" şirkəti Lüksemburqla Bakı arasında hava daşınmaları həyata keçirir. Lüksemburqda yaşayan azərbaycanlıların sayı da artır. Ona görə də hesab edirəm ki, əlaqələrimiz daha da genişlənməlidir. Bu da çox mühümdür. Çünki bir-birimizi daha yaxından tanımalı, əlaqələrimizi

möhkəmləndirməliyik. Bunun üçün də belə forumların keçirilməsi olduqca əhəmiyyətlidir. Düşünürəm ki, biz bir-birimizi yaxından tanıdıqdan və birgə fəaliyyətə başladıqdan sonra problemlərin həllinə də nail olacağıq.

İradə AXUNDOVA (Hyüston-Bakı Qardaşlaşmış Şəhərlər Assosiasiyasının prezidenti): Bildiyiniz kimi, Hyüston və Bakı arasında qardaşlaşmanın əsası 1976-cı ildə qoyulmuşdur. İndiyədək bir neçə dəfə görüşmüşük. Texas ştatında azərbaycanlıların və türklərin çoxlu sayda təşkilat və cəmiyyətləri vardır. Onlar biri-birilərinin tədbirlərində iştirak edirlər, birgə mərasimlər keçirirlər. Amma müəyyən pərakəndəlik vardır. Ona görə də hesab edirəm ki, Azərbaycan Prezidentinin təşəbbüsü ilə belə bir tədbirin keçirilməsi çox vacibdir. Bu, bizi daha da yaxınlaşdıracaq, ölkələr arasında əlaqələrin inkişafına da kömək edəcəkdir. Forumdan sonra biz planlarımızı daha tez həyata keçirə biləcəyik. Bizim səsimiz daha geniş yayılacaqdır, bizi daha yaxşı eşidəcək və problemlərimizə həssaslıqla yanaşacaqlar.

Svetlana ABDULLAYEVA (Macar-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri): Düşünürəm ki, Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin bir araya gəlməsi, birgə fəaliyyət planı hazırlaması ümummilli maraqlarımıza xidmət edir. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Azərbaycan diaspor təşkilatları ilə əlaqəsi yaxşıdır. Hər halda, mən bunu Macarıstanın təmsalında deyə bilərəm. Azərbaycan Prezidentinin diasporun fəaliyyətinə belə ciddi yanaşması, iki qardaş ölkənin diaspor nümayəndələrini bir araya gətirməsi çox təqdirəlayiqdir. Düşünürəm ki, biz bununla çox şey əldə edəcək, problemlərimizi daha tez həll edə biləcəyik.

Doktor Radi KAROY (Müstəqil iqtisadçı): Macarlar və azərbaycanlılar eyni tarixi kökə malikdirlər. Biz hamımız türk köklüyük. Amma təəssüflər olsun ki, Macarıstanda Azərbaycanı az tanıyırlar. Macarıstan nümayəndə heyətinin Bakıya gəlməsi və ölkənilə yaxından tanış olması olduqca vacibdir. Mən və mənim yoldaşlarım, eləcə də digərləri buradakı qonaqpərvərliyi gördükdə, daha da yaxın olurlar. Digər tərəfdən, diaspor nümayəndələri də bir-birilərinə yaxından tanıyaçaqlar. Bu yaxınlıq, təbii ki, problemlərin həllində də özünü göstərəcəkdir. Ona görə də bu forumun çox böyük əhəmiyyəti vardır.

İmamətdin QASIMOV (Avstraliya-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin sədri): Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu Avstraliyadakı təşkilatların deyil, bütün türkdilli ölkələrin nümayəndələrinin üreyindən olan bir tədbirdir. Avstraliyadakı türkmənlər, qaqauzlar, kibr türkləri, özbəklər, qaxaxlar və digərləri də Azərbaycan Prezidentinin bu təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirirlər.

Gülzar QASIMOVA (Avstraliyadakı "Azərbaycan Səsi" radiosunun baş redaktoru): Mən də bu forumun keçirilməsini yüksək qiymətləndirir və tədbirin təşkilinə görə Azərbaycan Prezidentinə minnətdarlığımı bildirirəm. Prezidentimiz bu təşəbbüsü ilə bizi bir araya gətirdi, mütəşəkkil bir diaspor yaradılmasını təmin etmiş oldu. Bu, bizim də üzərimizə böyük məsuliyyət qoyur. Düşünürəm ki, biz birləşərək, bütün problemləri həll edəcəyik. Fərsətdən istifadə edib, AzərTAc-ın rəhbərliyinə və kollektivinə də minnətdarlığımı bildirirəm. Ona görə ki, bu agentliyin Azərbaycan həqiqətlərinin dünyada yayımlanmasında, tarixi vətənimizin informasiya blokadasından çıxmasında müstəsna xidmətləri vardır. Əvvəllər radiomuzda Azərbaycanla bağlı məlumat əldə etməkdə çox böyük əziyyətlər çəkirdik. Amma bu gün AzərTAc bu problemi aradan qaldırılmışdır.

Məhmət SAMANÇI (İsveç-Türkmən İnsan Haqları Federasiyasının sədri): Düşünürəm ki, bu tədbirin təşkili bütün türkdilli xalqların nümayəndələrinin ürəyincədir. Çünki biz əvvəllər çox dağınıq fəaliyyət göstərirdik. Nə azərbaycanlılar, nə türklər, nə də türkmənlər yetərinə sıx olmamışlar. Bu forumdan sonra bizim bir strategiyamız olacaq və hesab edirəm ki, bu da çox vacibdir.

Feyhim YILMAZ (Balkan Türkləri Cəmiyyətinin sədri): Hesab edirəm ki, bu cür tədbirlər bizi daha da yaxınlaşdıracaqdır. Bu gün Balkandakı türklər Azərbaycan haqqında çox az bilirlər, elə Azərbaycanda da Balkan türkləri barədə az məlumat var. Ona görə də bizim əlaqələrimiz inkişaf etdirilməli, bir-birimizi daha yaxından tanımalıyıq. Çünki "güc birlikdədir" deyiblər.

Azərbaycan.-8 mart.-2007-ci il

Söz forum iştirakçılarınıdır

**Vahid İmanov,
Vaqif Bayramov**

Hüseyn SÖZLÜ, Ceyhan Bələdiyyəsinin sədri: — Türklərlə azərbaycanlıları bir-birindən heç nə ayırmır. Dili bir, dini bir, qanı bir qardaşlardır. Türk xalqlarının böyük oğlu Heydər Əliyevin söylədiyi kimi, biz bir millət – iki dövlətik. Ancaq bizim birliyimizi düşmənlərimizin gözü götürmür. Bizə min-bir böhtan atırlar, torpaqlarımızda gözləri var. Əzəli düşmənlərimiz olan ermənilər sayca çox azdırlar, türklər onlardan qat-qat çoxdur. Amma ermənilər harada yaşayırlarsa, orada yaxşı təşkilatlanırlar. Odur ki, dünyadakı türklər təşkilatlanmağı, özü də yaxşı təşkilatlanmağı birinci vəzifələri bilməlidirlər. Türk dünyasına dost qazandırmalıdırlar. Ana vətənləri ilə həmin ölkələrin iqtisadi münasibətlərinin inkişafına çalışmalıdırlar. Türk dövlətləri ilk növbədə bir-birlərinə yardım etməlidirlər, bir-birlərinin iqtisadi inkişafına kömək göstərməlidirlər. Bakı – Tbilisi – Ceyhan, Bakı – Tbilisi – Ərzurum neft və qaz kəmərlərinin uğurla inşa edilməsi türk dünyasının çəkisini dünyada artırır. Bakı – Tbilisi – Qars dəmir yolunun tikintisi başa çatanda isə biz sübut etmiş olacağıq ki, dünyada ən güclü söz sahibləriyik. Bu forum bizi bu uğurlara səfərbər edir.

Mustafa ÇƏLƏBİ, Türk Avropa Mərkəzi Şurasının fəxri başqanı: — Bu gün həsrətlərimizini qovuşan gündür. Bu həsrətə son qoyulan gündür. Möhkəm bir yumruq kimi birləşdiyimizi nümayiş etdirdiyimiz gündür.

Dünyada 5 milyondan çox türk həmin ölkələrə 40 milyard dollardan çox sərmayə qoyublar. Ancaq onların aralarındakı əlaqələr, birlik bizi qane etmir. Azsaylı ermənilərin gücü ondadır ki, yaxşı təşkilatlanıblar. Hədəfləri də türk xalqlarıdır. Onlar bizə qarşı hər cür vasitədən istifadə edirlər. Terrora əl atırlar, antitürk-antiazərbaycan kampaniyası aparırlar. Beləliklə təşkilatlanmağımıza da mane olurlar. Biz onlarla mübarizədə təşkilatlanmağımızı sürətləndirməliyik.

Biz təşkilatlanmalıyıq! Hər bir türkün səsi bütün türklərin səsi olmalıdır. Hər bir türk, ilk növbədə, öz xalqının, türk dünyasının mənafeyi üçün düşünməlidir. Hər bir türk dövləti xaricdə yaşayan vətəndaşının sahibi, müdafiəçisi olmalıdır. Amal, məqsəd bu olmalıdır. Onda nankor ermənilər bizə qarşı heç nə edə bilməzlər. Bu forumun əhəmiyyəti də birliyimizi möhkəmlətməkdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğana alqışlar olsun ki, doğma qardaşlar kimi çiyin-çiyinə verib türk xalqlarının birliyinin möhkəmlənməsinə himayə dururlar.

Tomris AZƏRİ, Amerika Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri: — Biz təkcə Avropada deyil, bütün dünyada, o cümlədən Amerikada da türklərin güclü diasporuna nail olmalıyıq. Amerikada ermənilər az deyil. Ancaq onların gücü yaxşı təşkilatlanmalarındadır. Biz bir şeyi bilməliyik: Bəzi dövlətlər, birincisi, ermənilərə dini nöqtəyi-nəzərdən yardımçı olurlar. İkincisi, ermənilərə Türkiyəyə və Azərbaycana təzyiq göstərmək aləti kimi baxırlar. Biz bu münasibətləri dəyişməyə məcbur etməliyik. İstər Azərbaycan, istərsə də Türkiyə Amerika

Birləşmiş Ştatları üçün Ermənistandan min dəfələrlə çox əhəmiyyətlidir. Amma burada ermənilər elə təşkilatlanıblar ki, onlar dövlət siyasətinə belə təsir gücündədirlər. Biz bu rəqabətdə onları üstələməliyik.

Ermənistanın müstəqil dövlət siyasəti yoxdur. Xaricdən ona diktə edirlər. Azərbaycanın, Türkiyənin isə müstəqil, aydın siyasəti var. Bu ölkələrin arasındakı birlik bu siyasəti daha güclü edir. Biz dünyada türk xalqlarının birliyini gücləndirməliyik ki, xaricdəki erməni lobbisini zəiflədək. Onda ermənilər yenə türklərə, azərbaycanlılara yaltaqlanmaqdan başqa yol tapmayacaqlar və yersiz iddialarından da əl çəkəcəklər.

Qulamrza Səbri TƏBRİZİ, Edinburq Universitetinin professoru: — Dünyada qırıxdan çox türkdilli xalq var. Onlar bəşəriyyətə çox böyük, misilsiz töhfələr veriblər. Ancaq tarixin müxtəlif anlarında pərən-pərən düşüblər. İndi zaman tələb edir ki, onların birliyi yaransın. Bu qaçılmazdır, biz bunu sona çatdırmalıyıq. Bir daha sübut etməliyik ki, türk xalqları dünyaya yenə sülh, tərəqqi, demokratiya gətirir, haqq-ədaləti bərpa edir.

Bu istəyimizə qarşı çıxanlar çoxdur, lap çox. Onlar bir ovuc ermənini vasitə seçiblər. Erməni kimdir ki, türk xalqlarına qarşı çıxsın. Onları qızısqırdan var. Bax, biz o qızısqırdanları, erməniləri üstümüzə qısqırdanları zərərsizləşdirməli, onlara gücümüzü, birliyimizi göstərməliyik.

Ermənilər heç bir fakt olmadan iddia edirlər ki, 1915-ci ildə türklər onları qırıblar. Guya milyon yarım erməni qırılıb. Faktlar isə sübut edir ki, o zaman heç Türkiyədə bu qədər erməni olmayıb. Ancaq dünya Xocalı soyqırımını etiraf etmək istəmir. Hansı ki, bu soyqırımın minlərlə şahidi var. Səzsiz-hesabsız faktlar təsdiq edir bunu. Və yaxud 1918-ci ili götürək. Ermənilər Bakıda, Şamaxıda, Qubada, Qarabağda, Naxçıvanda, İrəvanda, Urmiyədə, Qarsda, İqdırda necə dəhşətli qırğınlar törədiblər. Kəndləri insanlarla birgə yandırılıblar. Bildiyimə görə, ermənilərin Bakıda və Şamaxıda törətdikləri vəhşi əməlləri araşdıran komissiyanın sədri rus millətindən olub. Arxivdə çoxlu, tükürpədicə faktlar var. Dünya tarixçilərinin iştirakı ilə bu sənədləri açmaq lazımdır. Mən çox sevinirəm ki, qarşı düşmənimizə qarşı mübarizədə türklərlə azərbaycanlılar birdir. Türk xalqlarının böyük oğlu Heydər Əliyevin yolunu davam etdirən möhtərəm İlham Əliyev bütün türklərin bir istəyi olan məqsədə – türk xalqlarının monolit birliyinə nail olacaq. Onda kimsə bizə diş qıcamağa ürək etməyəcək. Bu forum həmin ali məqsədə doğru atılmış ən uğurlu və inamlı addımdır. Mən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin də, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da çıxışlarından fərəh duydum. İndi dünya azərbaycanlıları iftixarla deyirlər ki, bizim Vətənimiz var, Azərbaycandır o. Dar gündə üz tutacağımız məbədimiz var, Azərbaycandır o.

Ahmad ÇEYBİ, Avstraliya– Azərbaycan Assosiasiyasının sədri: — Forumun işini yüksək qiymətləndirirəm. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü, dəstəyi ilə reallaşan bu forum əminəm ki, diasporlarımız arasında əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə yardımçı olacaq, iki qardaş ölkənin, eləcə də bütün türk dünyasının birliyində, qovuşmasında yeni bir mərhələyə çevriləcəkdir. Bu forum bir daha anlatdı ki, diaspor təşkilatlarının üzərinə çox mühüm vəzifələr düşür. Bu birgə, səmərəli işimizlə dünyada ermənilərin qondarma soyqırımını təbliğatının qarşısını almalıyıq, düşmənin məkrli niyyətlərini bütün insanlara açıb göstərməliyik. Eyni zamanda, fəaliyyətimizdə ermənilərin Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarının əsassızlığını, haqsızlığını göstərmək, sübut etmək mühüm yer tutmalıdır. Mən bir məqama da toxunmağı lazım bilirəm. Azərbaycan, türk diasporları Xocalı soyqırımının dünya parlamentlərində tanınmasında, əsl həqiqətlərin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında daha çox iş görməlidirlər. Yeri

gəlmişkən, qeyd edirəm ki, Sidney şəhərində Azərbaycan dilində radio fəaliyyət göstərir. Burada səslənən verilişlər Avstraliyada olan Azərbaycan, türk diasporları arasında əlaqələrin möhkəmlənməsində, Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında mühüm rol oynayır...

Başar KÖMÜR, Dünya Azərbaycanlıları Əlaqələndirmə Şurasının sədr müavini: — Bakı mənim üçün qürur yeridir. Bu şəhərin ildən-ilə gözəlləşməsini, böyüməsini görəndə fərəh hissi keçirirəm. Bilirəm ki, Azərbaycanın rayonları da, bölgələri də inkişaf edir, müasirləşir. Sevinirəm ki, Azərbaycan dövləti güclənir, möhkəmlənir. Belə olan halda düşmən Azərbaycanla hesablaşmaq, işğalçılıq siyasətindən əl çəkmək, tapdaq altında saxladığı torpaqları geri qaytarmaq barədə düşünür.

Mən qəti əminəm ki, Azərbaycanın işğal olunan torpaqlarının azad ediləcəyi gün uzaq deyil. Prezident cənab İlham Əliyevin uzaqgörən müdrik siyasətini alqışlayıram. Onun səyi ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunacaqdır, Azərbaycan xalqının yaşayışı daha da yaxşılaşacaqdır. Bu gün Azərbaycanda azad iqtisadiyyat inkişaf edir, dözümlülük, demokratik dəyərlərə əsaslanan cəmiyyət qurulur. Bu, ölkənin Qərbə, Avropaya inteqrasiyasını sürətləndirir. Bu, Azərbaycanın dünya birliyində öz layiqli yerini tutmasında mühüm rol oynayacaqdır.

Onu da deyim ki, Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu Azərbaycanın siyasi həyatına təsirsiz ötüşməyəcək. Əminəm ki, diaspor təşkilatları bundan sonra xalqlarımızın haqq səsinin bütün dünyaya çatdırılmasında daha fəal iş aparacaqlar.

Sonda ölkənizə dövlətçiliyinizin və demokratiyanın, eləcə də iqtisadiyyatınız və mədəniyyətinizin davamlı inkişafında, Azərbaycan ilə Avropanın demokratik ölkələri arasında münasibətlərin genişləndirilməsində uğurlar arzulayıram.

Xalq qəzeti.-12 mart.-2007-ci il

Düşməyə qarşı ən güclü silahımız birliyimiz və həmrəyliyimizdir

Söhbəti qələmə aldı: Qüdrət Piriyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev keçən ilin sentyabr ayında Antalya şəhərində keçirilən Türkdilli dövlətlərin və topluqların 10-cu dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayındakı çıxışında xüsusi olaraq vurğuladı ki, məkrli düşməyə qarşı bizim ən güclü silahımız birliyimiz, həmrəyliyimizdir. Biz bir-birimizə bağlı olmalıyıq. Bir-birimizin əlini möhkəm tutmalıyıq ki, gücümüz daha da artsın: “Bizim əleyhimizə çox böyük, mütəşəkkil, güclü maliyyə dəstəyinə malik olan və bəzi riyakar siyasətçilər tərəfindən dəstəklənən erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Biz onların təbliğatını ifşa etməliyik, darmadağın etməliyik, amma müdafiə naminə yox. Biz hücum etməliyik, çünki həqiqət bizim tərəfimizdədir”.

Azərbaycan Prezidentinin bu fikirlərinin məntiqi sonluğu kimi 2007-ci il martın 9-da Bakıda möhtəşəm tədbir — dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçirildi. Forumda dünyanın 48 ölkəsindən gəlmiş 513 nəfər iştirak edirdi. Onlardan 173 nəfəri Azərbaycan, 150-dən çoxu türk diaspor təşkilatlarını təmsil edirdi. Bundan əlavə, foruma xarici ölkələrdən 170-dək qonaq dəvət olunmuşdu. Bəzi dövlətlərin, o cümlədən Latviya, Estoniya, Litva, Ukrayna, Bolqarıstan, Lüksemburq, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və digər ölkələrin ali qanunvericilik üzvləri, dövlət və hökumət üzvləri səviyyəsində təmsil olunması foruma olan böyük marağın göstəricisi kimi dəyərləndirilə bilər. Forumda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və Şimali Kiprin lideri Mehmet Əli Tələtin iştirakı və parlaq nitq söyləmələri tədbirin böyük əhəmiyyətindən xəbər verirdi.

Dünya Azərbaycan və türk diasporu təşkilatları rəhbərlərinin I forumunda iştirak edən Kanada Azərbaycan Təşkilatları Federasiyasının prezidenti Əkbər Məcidov “Xalq qəzeti” redaksiyasının qonağı oldu. O, xaricdəki diaspor təşkilatlarımızın fəaliyyətindən, uğurlardan, qarşılaşdıqları problemlərdən, habelə iştirak etdiyi forumun əhəmiyyətindən söhbət açdı. Ə.Məcidov dedi:

— Dünyamızın qloballaşma mərhələsinə qədəm qoyması öz varlığını qoruyub saxlamaq istəyən, gələcəyə inamla baxan hər bir xalq, toplum üçün yeni və çox mühüm vəzifələr meydana çıxarır. Dövlətlərarası siyasi və iqtisadi münasibətlərin günbəgün inkişaf etdiyi müasir dövrdə başqa ölkələrdə təmsil olunmaq, həm də layiqincə təmsil olunmaq hər bir toplum üçün həyati önəm daşıyan amildir. Bu mənada qeyd etmək istəyirəm ki, bir neçə ay öncə Kanada Türk Cümhuriyyətlərinin Koordinasiya Mərkəzinin təsis olunması da bu zərurətdən irəli gəlmişdir. Azərbaycanı, Türkiyəni, Şimali Kipri və digər türk dövlət və toplumlarını təmsil edən 30-a yaxın təşkilatın təmsil olunduğu bu təşkilatın ilk işi 1990-cı ildə Bakıda törədilmiş 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı Kanadanın Baş nazirinə ünvanlanmış müraciət — açıqçaların hazırlanması və bu hadisəyə siyasi qiymət verilməsi üçün başlanılan kampaniya olmuşdur. 20 Yanvar hadisələri haqqında məlumatın yer aldığı həmin açıqçalar Kanadanın bütün ictimai-siyasi təşkilatlarına, dövlət qurumlarına ünvanlanmış, millət vəkili arasında yayılmışdır. Müraciətlə bağlı Kanada hökumətindən aldığımız cavabda bildirilir ki, məsələ baxılmaq üçün Xarici İşlər Nazirliyinə göndərilmişdir. Mərkəzin fəaliyyət proqramında türk dünyasını təmsil edən

ölkələrin rəsmi və milli bayramlarını, mühüm əhəmiyyət daşıyan günlərini geniş şəkildə qeyd etmək, tarixi şəxsiyyətlərinin, mövcud liderlərinin tanınması mühüm yer tutur.

Təmsil etdiyim Kanada– Azərbaycan Təşkilatlarının Federasiyası Azərbaycanla bağlı indiyə qədər bir sıra tədbirlər həyata keçirmişdir və bu işi davam etdirir. Bu proqram tədbir çərçivəsində “Daha çox dialoq, daha çox dost” devizi ilə Koreya, Ukrayna, Gürcüstan və Çin diaspor təşkilatları ilə birgə tədbirlər həyata keçirmişik. Sülhməramlı fəaliyyətimizə görə federasiyamızın musiqi qrupu Toronto Şəhər Bələdiyyəsi tərəfindən mükafata layiq görülmüşdür. Biz Kanadanın dövlət qurumları, qeyri-hökumət təşkilatları ilə əlaqələri genişləndirmək üçün layihələr hazırlamışıq və bu sahədə ilk addımlar artıq atılmışdır. Onu da qeyd edirəm ki, Kanada– Azərbaycan Təşkilatlarının Federasiyası Kanadadakı səfirliyimizin dəstəyini hər zaman hiss edir, onlarla qarşılıqlı surətdə fəaliyyət göstərir. Ötən il 28 May Respublika Günü münasibətilə səfirliyimizin dəstəyi ilə keçirdiyimiz böyük tədbirdə 12 dövlət – Braziliya, Argentina, Çin, Koreya, Yaponiya və sair ölkələri təmsil edən diaspor təşkilatlarının nümayəndələri iştirak etdilər.

Kanadanın sabiq baş naziri Paul Marten ilə keçirdiyimiz görüş, Qarabağ problemi ilə bağlı həqiqətləri əks etdirən sənədlərin lazımı ünvanlara çatdırılması və aparılan müzakirələr federasiyamızın uğurlu fəaliyyətləri arasında yer almaqdadır. Qarabağ həqiqətlərini yaymaq üçün biz Kanadanın yerli hökumətləri ilə görüşlərə başlamışıq. Bu tədbirlər çərçivəsində Ontario əyalətinin bir neçə millət vəkili ilə görüşlər keçirmişik və bu istiqamətdə fəaliyyətlərimiz davam etməkdədir.

Azərbaycan gerçəkliyini yaymaq məqsədilə biz Kanadada 2 kitab — “Ümidlər ölkəsi Azərbaycan” və “BTC-nin inşasında NATO-nun rolu” əsərlərini çap etdirmişik. Bundan əlavə, tez-tez ölkənin yüksək tirajlı mətbuat orqanlarında çıxış edirik. Hazırda Kanada – Azərbaycan Təşkilatlarının Federasiyası olaraq televiziya kanalı açmaq istəyirik və bu işi reallaşdırmaq üzrəyik.

Ötən ilin sonunda Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü münasibətilə federasiyamız tərəfindən keçirilən möhtəşəm tədbir və konsert proqramlarında Kanada – Azərbaycan parlamentlərarası qrupunun Kanada başqanı xanım Ratansi də iştirak və çıxış etmişdir.

Yaşadığı qütbət ölkədə milli varlığını itirməmək, övladlarını yadlaşmadan, ögeyləşmədən qoruya bilmək və hər birimizin qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdəndir. Acı da olsa, bu sahədə nə qədər itkilərimiz olduğu tarixdən aydın görünür. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycandan didərgin düşənlərin böyük əksəriyyətini soyu bu gün öz varlığını fransız, ingilis, alman, ispan kimi davam etdirməkdədir. Heç şübhəsiz, biz də bu təhlükədən sığortalanmamışıq. Etiraf edək ki, çoxumuz bu təhlükəni hiss edir və onu dəf etmək üçün yollar axtarıq. Əgər həqiqətən də sənin, mənim övladım bir yabançı kimi düşünür, yabançı həyat təzi yaşayırsa, demək, bizim sabahımız başqa siyahılarda axtarılacaq. Bu mövzuda real təhlükələrin qarşısını almaq üçün biz Kanada– Azərbaycan Təşkilatlarının Federasiyası olaraq Kanada Təhsil Nazirliyinin nəzdində Azərbaycan məktəbi açmışıq. Azərbaycan dili, tarixi, ədəbiyyatı, musiqisi, digər milli dəyərlərimizin tədris olunduğu bu məktəb öz fəaliyyətini uğurla davam etdirməkdədir. Eyni zamanda, federasiyamızın köməkliyi ilə Azərbaycan rəqslərini tədris edən kurslarımız fəaliyyət göstərir. “Qarabağ” xalq çalğı alətləri ansamblının, “İpək yolu” simfonik orkestrinin fəaliyyətləri də bu istiqamətdə həyata keçirdiyimiz tədbirlər arasında qeyd edilə bilər.

Bu gün dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın çoxu fərqli pasportlar daşısı da ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin ifadə etdiyi kimi, “hamımızın bir Vətəni var — Azərbaycan”. Biz bu ölkəyə, bu Vətənə qanımızla, canımızla bağlıyıq və ümummilli maraqlarımız, Azərbaycanımız üçün lazım olan bütün işləri görməyə hazırıq. Eyni zamanda təmsil etdiyim federasiya adından bildirirəm ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımız Azərbaycan Respublikasının Prezidenti möhtərəm İlham Əliyevin yeritdiyi xarici və daxili siyasəti bəyənir və onun nə qədər uğurlu olduğu bizə aydın görünür.

Sözümün sonunda təmsil etdiyim mərkəz və federasiya adından bəzi təklifləri çatdırmağı da gərəkli hesab edirəm. Ümummilli məsələlərimizi, xüsusilə də Qarabağ həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq üçün diaspor təşkilatlarımızın peşəkar mütəxəssislər tərəfindən hazırlanmış ədəbiyyatı, CD, plakatlar, videogörüntülər və sair kimi əyani vəsaitlərə böyük ehtiyacı var. Həmin vəsaitlər müxtəlif dillərə tərcümə edilərək diaspor təşkilatlarımıza çatdırılırsa, onların təbliğat gücünü xeyli artırmış olar. Elə düşünürəm ki, bu iş üçün ensiklopediya xarakterli xüsusi redaksiya təşkil etmək və mətbəə açmaq çox faydalı olardı. Xaricdə yaşayan ailələrin övladlarının milli ruhda tərbiyəsinə yardım və onlara Azərbaycanı tanıtdırmaq, sevdirmək məqsədi ilə uşaq ədəbiyyatı seriyalarının, nağıllarımızın, müxtəlif folklor nümunələrimizin nəşri çox önəmlidir. Bu məqsədlə kiçik həcmli sənədli və bədii filmlər, ölkəmizin gözəlliklərini əks etdirən mənzərə filmləri o körpələrin diqqətini Vətənə çəkməkdə böyük rol oynaya bilər. Ümumiyyətlə, bu mövzuda məqsədyönlü və genişxəli layihələrin hazırlanmasına zərurət vardır.

Vətənimizin paytaxtında toplaşdığımız bu tədbirin – Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumunun nəticələrinin böyük sərəfə verəcəyinə əmin olduğumu bildirirəm. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev və Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğan geniş əhatəli və proqram xarakterli nitqlərində bizə öz məsləhət və tövsiyələrini verdilər, birgə fəaliyyətimizin istiqamətlərini göstərdilər. Bəli, biz tarixi bir missiyanı öz boynumuza götürmüşük və uğurlu nəticələrə qovuşmaq üçün Allah yardımçımız olsun!

Xalq qəzeti.-12 mart.-2007-ci il

Forum diaspor təşkilatlarına mütəşəkkillik gətirəcək Əli Həsənov "OLAYLAR"a verdiyi aşıqlama

Əli Həsənov: Azərbaycan özünün iqtisadi, siyasi, sosial və beynəlxalq əlaqələrindən istifadə edərək torpaqlarının geri qaytarılması üçün daha inamlı addımlar atacaq

Azərbaycan-Türk Diaspor Təşkilatları rəhbərlərinin I Bakı Forumunun nəticələri hər iki ölkənin maraqlarının beynəlxalq aləmdə təmin olunmasına töhfəsini verəcək. Bundan sonra hər iki ölkənin diaspor təşkilatlarının mütəşəkkil və əzmkar şəkildə fəaliyyət göstərəcəyini deyən Prezidentin İcra Aparatının ictimai-siyasi şöbəsinin müdiri Əli Həsənov bu birliyin Azərbaycan və Türkiyə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Xocalı soyqırımının beynəlxalq aləmdə tanıtılmasına da dəstək verəcəyini deyib. Əli Həsənov "OLAYLAR"a verdiyi açıqlamada qarşıda duran vəzifələr, eləcə də soydaşlarımızın yaşadıkları ölkələrin həyatında oynadığı roldan da danışdı.

- Əli müəllim, Azərbaycan-Türk Diaspor Təşkilatları rəhbərlərinin I Bakı Forumunun nəticələrini necə dəyərləndirirsiniz?

- Forumda diaspor təşkilatları bir araya gələcək və bundan sonra onların fəaliyyəti, keçirdiyi tədbirlər mütəşəkkil olacaq. Təsəvvür edin ki, Hollandiya kimi bir ölkədə 10-a yaxın Azərbaycan təşkilatı var. Təxminən bir o qədər və bəlkə də ondan bir qədər çox türk təşkilatı mövcuddur. Əvvəllər onlar ayrı-ayrılıqda, pərakəndə şəkildə fəaliyyət göstərirdilər. Azərbaycan və yaxud Türkiyə ilə bağlı hər hansı bir aksiyanı keçirərkən mütəşəkkillik nümayiş olunmurdu. Bundan sonra əminlik ki, onlar bir yerdə, bərabər və mütəşəkkil fəaliyyət göstərəcəklər. Bir təşkilatın imkanlarından digər bir təşkilat da istifadə edəcək. Bu mənada, həmin təşkilatların özlərinin fəaliyyətində əlaqə, koordinasiya olacaq. Biz də maraqlıyıq ki, onlar bərabər fəaliyyət göstərsin. Hər bir dövlətin xarici siyasətində onun xaricdə yaşayan diaspor təşkilatları əlavə resurs kimi çıxış edir. Dövlət bu fəaliyyətin həyata keçirilməsinə ciddi dəstək verir. Artıq biz də biləcəyik ki, bu təşkilatların mərkəzləşmiş şəkildə koordinasiya mərkəzi olacaq və hansısa problemimizi qaldıranda həmin koordinasiya mərkəzinə müraciət edəcəyik və onlar hamısı birlikdə fəaliyyət göstərəcəklər. Digər tərəfdən, bu təşkilatlar ayrı-ayrılıqda müəyyən qədər sönük fəaliyyət göstərirdi. Birlikdə onlar daha iradəli, daha əzmkar olacaq, öz ölkələrində ciddi ictimai-siyasi faktor kimi çıxış edəcəklər. Ayrı-ayrı dağınıq təşkilatlar ölkələrin ictimai-siyasi həyatında o qədər də hiss olunmur. Ancaq birlikdə onlar mütəşəkkil bir qüvvəyə çevrilirlər. Almaniyada seçkilər keçirilərkən, orada bizə diasporluq edən 300-500 min insan mütəşəkkil qüvvə kimi çıxış edəcəksə, artıq onlar namizəd də irəli sürə bilirlər. Eyni zamanda, hər hansı partiyanın fəaliyyətinə ciddi təsir də göstərirlər. Yəni birlikdə bunlar faktordur. Ayrı-ayrılıqda isə onlar ölkələrin ictimai-siyasi həyatında ciddi faktor deyillər. Forum onlara bu mütəşəkkilliyi gətirəcək və ölkələrinin həyatında özlərinin milli vətəndaş hüquqlarının qorunması, təmsil etdikləri dövlətin problemlərinin həllində ciddi və güclü bir faktor olacaqlar. Əlbəttə ki, digər məsələlər də var. Həmin ölkələrin iş adamları, siyasi və ictimai xadimlərinin təmsil etdikləri ölkələrə dəvət olunması, o ölkələrin həyatı ilə bağlı hadisələrə qoşulması və s. bir faktor kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edəcək.

- Xocalı soyqırımının dünyaya tanıtılmasında hansı nəticələr əldə etmək mümkün olacaq?

- Xocalı soyqırımı ilə bağlı keçirdiyimiz tədbirlər getdikcə mütəşəkkilləşir. Əvvəl bizim Xocalı soyqırımı ilə bağlı hər hansı ölkədə keçirdiyimiz aksiyada 10-15, yaxud 20-50 nəfər iştirak edirdisə, bu il Avropa və dünya ölkələrində keçirdiyimiz aksiyalarda yüzlərlə, hətta minlərlə adam iştirak etdi. Bu onu göstərir ki, Xocalı soyqırımı ilə bağlı təkcə özümüz danışıb, özümüz eşitmirik. Biz həmin ölkələrin ictimaiyyətinin diqqətini cəlb edə biləcək tədbirlər keçiririk. Bu da getdikcə hadisənin ölkələrin ayrı-ayrı ictimaiyyət nümayəndələri, vətəndaşlarına deyil, onların siyasətini müəyyən edən qurumlara çatdırılmasına təsir göstərir. Əgər diaspor nümayəndələri həmin ölkələrin yerli və mərkəzi, eləcə də seçkili orqanlarında təmsil olunursa, deməli, onların vasitəsilə Xocalı soyqırımına qiymət verilməsində həmin ölkələrin hakimiyyət orqanları ilə də bilavasitə əlaqələrimiz olur. Ona görə də düşünürəm ki, bu birlik, Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşməsi həm bizim, həm də diaspor təşkilatları üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır.

- Gələcəkdə digər türk respublikalarının diaspor təşkilatları ilə də belə bir forumun keçirilməsi nəzərdə tutulubmu?

- Forumda belə fikirlər səsləndi. İdeya var ki, təkcə Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşdirilməsilə kifayətlənməyək. Forumda səsləndi ki, dünyada hazırda 30-a yaxın türkdilli dövlət, toplum və yaxud muxtar qurumlar var. Onları da birliyə cəlb etmək, onların gücünü birləşdirmək və vahid mərkəzdən onların fəaliyyətinin koordinasiya olunmasına başlamaq təklifləri var. Düşünürəm ki, bu ilk addım idi ki, atdıq. Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatları birləşdi. bundan sonra əlbəttə ki, qarşıda Orta Asiyanın türk dövlətləri, dünyada mövcud olan türk topluluqları var ki, onları da birgə fəaliyyətə cəlb edəcəyik.

- Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətini nəzərdə tutan vahid bir strategiya hazırlanacaq mı?

- Cənab Prezident çıxışında bu məsələyə toxundu ki, biz artıq xarici ölkələrdə yaşamaqla, işləməklə kifayətlənməməliyik. Xarici ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməliyik. İctimai-siyasi həyatda fəal iştirak etmək üçün, ilk növbədə, təşkilatlanmaq lazımdır. Rusiyada 2 milyona yaxın azərbaycanlının yaşadığı və oranın vətəndaşı olduğunu nəzərə alsaq, onlar birlikdə fəaliyyət göstərsələr, Rusiyanın istənilən partiyası diasporun dəstəyini almaq üçün onların namizədlərini də öz sıralarına qatacaq. Deməli, ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak etməklə biz onların seçkili orqanlarında, dövlət vəzifələrində, ictimai qurumlarda, siyasi institutlarda iştirak etmək imkanı qazanırıq.

- Forumun nəticəsi kimi konkret olaraq, Azərbaycan nə əldə edəcək?

- Azərbaycan bir dövlət olaraq özünün gördüyü işləri, rastlaşdığı problemləri, onun ərazisi, əhalisi ilə bağlı regionda yaranan bu və digər hadisələri, eləcə də Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal etməsini, Xocalı soyqırımı və digər bu kimi hadisələri beynəlxalq aləmdə yaymaq, onu beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırmaq üçün diaspor faktorundan istifadə edir. Eyni zamanda, biz diaspora xarici ölkələrlə Azərbaycan arasında əlaqələrdə də mühüm bir amil kimi baxırıq. Azərbaycanın xarici dövlətlərlə qarşılıqlı münasibətlərini qorumaq üçün təkcə dövlətin gücü yetmir, burada eyni zamanda həmin ölkələrin həyatında mühüm rol oynayan Azərbaycan diaspor təşkilatlarının da rolu danılmazdır.

- Əli müəllim, Prezident İlham Əliyev forumda çıxışı zamanı Ermənistanın işğal etdiyi torpaqları azad etməyəcəyi təqdirdə onun müqəddəratının sual altında qalacağını vurğuladı. Rəsmi Bakının münaqişənin həlli istiqamətində hansı yeni cəhdləri gözlənilir?

- Bizim mövqelərimiz getdikcə möhkəmlənir. Buna bizim həm iqtisadi imkanlarımız, həm də dövlətimizin regionda getdikcə güclənməsi, aparıcı, lider dövlətə çevrilməsi imkan verir. Beynəlxalq aləmdə biz getdikcə haqlı, ədalətli, hüququ pozulan dövlət olduğumuzu anlada bilirik. Xarici dövlətlər də bunu dərk edib, qəbul edirlər. Hazırda demək olar ki, dünyanın əksər ölkələri Azərbaycanın beynəlxalq hüquqlarının pozulduğunu qəbul edirlər. Bu da getdikcə erməniləri diskomfort bir vəziyyətlə üzləşdirir. Dövlət kimi fəaliyyət göstərmək üçün tək o dövlətin içərisinə qatılıb, hansısa aksiyalar keçirmək yetərli deyil. Müasir, qloballaşan dünyada transmilli dünya siyasətinə çıxmaq, orada dövlətin hüquqlarını tanımaq, təsdiq etdirmək üçün mütləq beynəlxalq hüquqa hörmətlə yanaşmaq lazımdır. Bu mənada biz erməniləri getdikcə diskomfort vəziyyətə salırıq. Onlar özlərini çox sıxıntılı hiss edirlər. Bu da onların mövqeyinə təsir etməlidir. Əgər təsir etməyəcəksə, Azərbaycan dövləti özünün iqtisadi, siyasi, sosial və beynəlxalq əlaqələrindən istifadə edərək torpaqlarının geri qaytarılması üçün daha inamlı addımlar atacaq.

İki sahil.-13 mart.-2007-ci il

**İlham Əliyev: "Azərbaycan diaspora təşkilatları bütün dünyada böyük gücə
çevrilib" Azərbaycan və Türkiyə diaspora təşkilatlarının I Bakı Forumu diaspora
quruculuğunda yeni səhifə açdı**

R.Əliyev

Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycan və Türk diaspora təşkilatlarının I Bakı Forumunun keçirilməsi hakimiyyət tərəfindən milli mənafə və maraqların beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə qorunması, ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə dolğun, obyektiv şəkildə çatdırılması baxımından mühüm hadisə kimi qiymətləndirilə bilər. Təsadüfi deyil ki, Forumda çıxış edən Prezident İlham Əliyev də Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının təşkilatlanması, vahid hədəflər naminə mütəşəkkil mücadilə aparmasının vacibliyini vurğuladı. Şübhəsiz ki, İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə diaspor və lobbi quruculuğu fəaliyyətinə xüsusi diqqətlə yanaşması bu sahənin ölkənin xarici siyasət strategiyasındakı mühüm rolu ilə şərtlənir.

Dövlət başçısı düzgün olaraq hesab edir ki, hər bir müstəqil dövlətin beynəlxalq nüfuzu və qüdrəti onun ölkə hüduqlarından kənarında formalaşdırdığı diasporun, lobbinin fəaliyyət imkanlarının səviyyəsi ilə ölçülür. Bu amili nəzərə alan xalqlar dünya miqyasında öz mənafələrini hər zaman layiqincə qoruyur, ümummilliy problemlərinin həllinə nail olur, öz dilini, mədəniyyətini, incəsənətini, tarixini lazımi səviyyədə təbliğ edirlər. Elə diasporlar da var ki, hələ öz dövləti yaranmamışdan xeyli qabaq formalaşmış, təşkilatlanmış və bu gün fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin ictimai-siyasi həyatına fəal təsir imkanlarına malikdir. Bu reallığa nəzərən bu gün Azərbaycan və türk diaspora təşkilatlarının birgə fəaliyyətinə ehtiyac duyulur, necə ki, bu gün rəsmi Bakı və Ankara strateji müttəfiqlər kimi fəaliyyət göstərirlər. Bu amili Prezident İlham Əliyev də öz çıxışında vurğuladı: "Türkiyə Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan birinci ölkə olmuşdur və ilk illərdən Azərbaycana öz qardaş əlini uzatdı. Buna görə mən Türkiyəyə, bütün türk xalqına Azərbaycan xalqı adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Xatırlayıram ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan səfirlikləri Türkiyə səfirliklərinin binalarında yerləşmişdi. Bizim binalarımız yox idi, imkanlarımız yox idi. Ancaq bu gün Azərbaycanın müxtəlif ölkələrdə 51 səfirliyi vardır. Bu, onu göstərir ki, ölkəmiz çox dinamik şəkildə inkişaf edir. Əgər 1991-ci ildə Sovetlər Birliyində, keçmiş respublikalar arasında Azərbaycan axırıncı yerdə idisə, bu gün ən qabaqcıl yerlərdədir".

Bütün bunlara rəğmən, unutmamaq olmas ki, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizini bugünkü işğal altında saxlayan təcavüzkar Ermənistan da ərazi ilhaqı siyasətini məhz xaricdəki güclü erməni lobbisinin maddi və ideoloji-təbliğati dəstəyi ilə gerçəkləşdirməyə çalışır. Tarixi reallıqlar dəfələrlə sübut etmişdir ki, nəhəng imperiyaların süqutu və xalqların milli dirçəliş, azadlıq, istiqlal kimi müqəddəs ideallara qovuşması qərinələrlə davam edən mücadilənin zirvə mərhələsində baş verir. Məhz bu mərhələdə ictimai-siyasi proseslərin inkişaf axarı və cəmiyyətin mənəvi-psixoloji hazırlığı dövlət müstəqilliyinin maksimum az itki ilə qazanılmasına real

zəmin yaradır. Bu baxımdan, yola saldıığımız əsrin 80-90-cı illərində keçmiş Sovetlər Birliyində iqtisadi-siyasi sistemin kifayət qədər böhranlı duruma yetişməsi, ideoloji əsasda bərişmazlığın güclənməsi, zorən müttəfiq respublikalarda müstəqillik və milli dövlətçilik ideyalarının güclənməsinə rəvac verdi. Həmin dövrdə Azərbaycanda milli-azadlıq hərəkatının geniş vüsət almasına təcavüzkar Ermənistanın ərazi iddiaları ilə yanaşı, nəhəng imperiyanın çöküşü və "soyuq müharibə"nin başa çatması kimi qlobal geosiyasi proseslərin də ciddi təsiri oldu. Bu, proseslər fonunda Azərbaycan xalqının istiqlala bağlılığı, müstəqil dövlətçilik hissləri digər müttəfiq respublikalara nisbətən daha impulsiv və bariz şəkildə üzünü göstərdi. Fəqət, müstəqilliyə qovuşmaq Azərbaycan üçün asan və göydəndüşmə olmadı. Digər keçmiş sovet respublikalarından fərqli olaraq, Azərbaycan xalqının azadlıq istəyi son dərəcə ağırlı, qanlı və həm də fəxarət doğuracaq hadisələr fonunda gerçəkləşdi. Şübhəsiz, əlverişli coğrafi-siyasi mövqeyə, güclü intellektual potensiala və zəngin təbii resurslara malik Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğu bəzi xarici dövlətlərə və onların himayəsinə sığınmış antimilli daxili qüvvələrə qətiyyənlə sərəfəli deyildi. 1991-1993-cü illərdə Azərbaycanda ictimai-siyasi, iqtisadi və mənəvi böhranın getdikcə dərinləşməsinin, vətəndaş qarşıdurmasının güclənməsinin kükündə də məhz bu amil dayanırdı. Ümummilli lider Heydər Əliyev diaspor hərəkatını genişləndirmək məqsədilə 23 may 2001-ci il tarixdə Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi barədə sərəncam imzaladı. Elə həmin il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi və bu möhtəşəm tədbir üz əhəmiyyətinə görə ölkəmizin çağdaş tarixinə əlamətdar hadisə kimi düşdü. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız, nüfuzlu diaspor təşkilatlarının rəhbərləri Respublika Sarayına toplaşaraq diaspor və lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra ciddi məsələləri müzakirə etdilər, eləcə də konkret qərarlar, fəaliyyət proqramları təsdiqləndi.

Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşıya qoyduğu başlıca vəzifələr kimi diqqəti cəlb etdi. Qurultaydan sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni bir mərhələyə qədəm qoydu. Ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə fərman imzaladı. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə, onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar verdi.

Qeyd edək ki, dövlət başçısı forumdakı çıxışında xaricdə yaşayan soydaşlarımızın problemlərinin həll edilməsi məqsədilə bütün imkanlardan istifadə olunacağını da xüsusi olaraq vurğuladı: "Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığı bizi çox sevindirir. Biz də buna çalışırıq və əlimizdən gələni edirik ki, bu proseslər daha da sürətlə getsin. Azərbaycanda iki dəfə - 2001-ci ildə və 2006-cı ildə dünya azərbaycanlılarının qurultayları keçirilmiş və bunların nəticəsi çox müsbət olmuşdur. Təşkilatlanma prosesi sürətlə gedir. Bildiyiniz kimi, azərbaycanlılar başqa ölkələrdə əvvəllər də yaşayıblar. Amma Sovet İttifaqı zamanı xaricdə yaşayan azərbaycanlılar mədəni dərnəklər çərçivəsində fəaliyyət göstərirdilər. Azərbaycan müstəqil ölkə olandan sonra təşkilatlanma prosesi başlanmışdır və indi sürətlə gedir. Azərbaycanlılar yaşayan bütün xarici ölkələrdə

təşkilatlanma prosesi gedir və bu gün Azərbaycan diaspor təşkilatları artıq böyük bir gücdür, Azərbaycanla onların çox sıx əlaqələri var. Bütün fəaliyyət planı müzakirə olunur, əlaqələndirilir və biz vahid mövqedən çıxış edirik. Ona görə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın fəallığı çox önəmli bir faktır". Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, hazırda Azərbaycan diasporunun dünyanın müxtəlif ölkələrində 200-dən çox birlik, cəmiyyət və assosiasiyası fəaliyyət göstərir. YUNESKO-nun məlumatına görə, dünyada yaşayan 40 milyondan artıq azərbaycanlının 30 milyona yaxını İranda, 2,5 milyonu Türkiyədə, 2 milyonu Rusiyada, 1 milyonu ABŞ-da yaşayır. Ümumilikdə isə, bu gün Avropanın, Asiyanın, Yaxın Şərqi əksər ölkələrində diasporumuzun dinamik fəaliyyətini hiss etmək olar. Şübhəsiz, ölkəmizin inkişaf və tərəqqi yolundakı nailiyyətlərində dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan, ürəklərində azərbaycançılıq amalını daşıyan həmvətənlərimizin də müstəsna payı var. Müstəqil Azərbaycanın daxili və xarici siyasət sahəsində əldə etdiyi uğurlar onların milli şüurunun, özünüdərkini, torpağa bağlılığını günü-gündən möhkəmləndirir. Müxtəlif ölkələrdəki azərbaycanlı diaspor təşkilatları soydaşlarımızın təşkilatlanması, səylərinin birləşdirilməsi, onların fəaliyyətinin məqsədyönlü xarakter alması naminə faydalı iş aparır, ölkəmizi daha yaxından tanıtdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirirlər. 2002-ci ildə Milli Məclisdə qəbul olunmuş "Xaricdə yaşayan soydaşlarımıza dövlət qayğısı haqqında" qanun xaricdəki azərbaycanlılara dövlət qayğısının hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirir.

Qanuna əsasən, xaricdə yaşayan, fəaliyyət göstərən soydaşlarımızın hüquqları Azərbaycan dövləti səviyyəsində qorunur. Habelə, imkanlı azərbaycanlıların ölkə iqtisadiyyatına sərmayə qoyması üçün qanunda vergi, gömrük güzəştləri nəzərdə tutulur. Bununla belə, mövcud realıq göstərir ki, xaricdəki Azərbaycan diasporunun imkanlarından geniş istifadə olunması, ölkə həyatının müxtəlif sahələrində meydana çıxan problemlərin həllində onun fəal iştirakının gerçəkləşdirilməsi yolunda hələ çox işlər görülməlidir. Şübhəsiz, hazırda Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən strateji siyasi kurs bu işlərin davamlılığına ən real təminatdır. Cənab İlham Əliyev siyasi fəaliyyətində hər zaman diaspor və lobi quruculuğu işinə diqqətlə yanaşır: hələ AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyətinə rəhbərlik edərkən, səmimi ünsiyyəti, diplomatik bacarığı ilə çoxlu sayda əcnəbi parlamentarı ölkəmizin yaxın dostuna, müdafiəçisinə çevirib. Azərbaycan son 3 ildə AŞ PA tribunasından səmərəli istifadə etməklə, Ermənistanın təşkilat tərəfindən təcavüzkar dövlət kimi tanınmasına nail olub. Rəsmi Bakı bu istiqamətdə Azərbaycanın yaxın strateji müttəfiqi olan dövlətlərlə sıx əməkdaşlığı olduqca vacib sayır. Məsələn, Azərbaycan və Türkiyənin xarici ölkələrdəki diaspor qurumları fəaliyyətlərini əlaqələndirir, müxtəlif məsələlərdə bir-birinə dəstək verir. Dövlət başçısı hesab edir ki, Azərbaycan və Türkiyə diaspora təşkilatlarının xarici ölkələrdəki uğurlu fəaliyyətini təmin etmək üçün rəsmi səviyyədə iş aparılmalıdır: "Biz bu yolla onlara dəstək verməliyik, yaşadıkları ölkələrdə onların siyasətini gücləndirməliyik. Müxtəlif tədbirlər keçirilir və keçirilməlidir. Konfranslar, kitabların nəşri, bizim tariximizi, keçmişi və bu günü əks etdirən həqiqətlərin yayılması - bu, daimi proses olmalıdır. Xaricdə fəaliyyət göstərən bütün qeyri-hökumət təşkilatları ilə çox ciddi işbirliyi qurulmalıdır. Bir daha demək istəyirəm, hökumət üzvləri, parlament üzvləri ilə daim bu iş aparılmalıdır. Əgər biz istəyiriksə ki, səsimiz daha da ucadan gəlsin, bizi narahat edən problemlər daha da asanlıqla üz həllini tapsın, haqq-ədalət bərpa olunsun, mütləq bunu etməliyik. Xaricdəki türk, Azərbaycan diasporu artıq çox böyük gücə çevrilibdir. Bugünkü forumun ən böyük önəmi və dəyə bilərəm ki, tarixi nailiyyəti ondadır ki, artıq biz üz fəaliyyətimizi birləşdiririk. Əminəm ki, bu gündən

sonra türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları vahid orqanizm kimi çalışacaqlar". Bütün bunlara baxmayaraq, onu da etiraf etməliyik ki, müstəqilliyin ilk illərində dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması istiqamətində, demək olar ki, heç bir iş görülmədi. Səbəb olduqca sadə idi-Azərbaycan dövlətinin özünün vəziyyəti və onu idarə edənlərin naşisi siyasəti, təfəkkürü belə bir ideyanı həyata keçirmək səviyyəsində deyildi. Azərbaycanlıların təşkilatlanması məsələsi, ilk növbədə, ideoloji və tarixi əhəmiyyət daşıyan bir problem idi. Buna nail olmaq üçün Azərbaycan dövlətinin ideya-siyasi təməlini yaratmaq, onun iqtisadi qüdrətinə və siyasi nüfuzuna güclü inam formalaşdırmaq tələb olunurdu. Ümummilli lider Heydər Əliyev bu ideyanın həyata keçirilməsi prosesinə məhz həmin amilləri nəzərə almaqla başladı.

1993-cü ildən bu istiqamətdə pərakəndəliyə son qoymaq məqsədilə qətiyyətli addımlar atan ulu öndər bir sıra ciddi tədbirlər həyata keçirməyə başladı. Ümummilli lider Heydər Əliyev çoxsaylı xarici səfərlər zamanı irili-xırdalı Azərbaycan icmaları ilə görüşlər keçirmiş, onların problemləri, qayğıları ilə maraqlanmış, tövsiyələrini vermiş, xarici ölkələrdəki səfirliklərimizi birbaşa bu işə cəlb etmiş, həmvətənlərimizi Azərbaycanın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında real iştiraka dəvət etmişdir. Bu görüşlər dünya azərbaycanlılarının milli-mənəvi həmrəyliyi məsələsində son dərəcə ciddi önəm kəsb etmişdir. Həmçinin, ümummilli lider xaricdə diasporumuzun formalaşdırılmasının vacibliyini, lobbiçilik fəaliyyətimizin əsas istiqamətlərini və perspektivlərini bəyan etmişdir. Etiraf edək ki, indi bu missiya Prezident İlham Əliyev tərəfindən böyük inam və ruh yüksəkliyi ilə davam etdirilir.

Səs.-13 mart.-2007-ci il

Əli Həsənov: "Türk-Azərbaycan diasporlarının birləşdirilməsi çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir"

Sevda Əsgərova

Dünyanın 48 ölkəsində yaşayan azərbaycanlıların ilk dəfə Azərbaycanda toplaşaraq, Türk-Azərbaycan diasporlarının birləşdirilməsi münasibətilə forum keçirmələri, dünya ölkələrinin Azərbaycana marağını daha da artırdı. Forumun əhəmiyyəti barədə müsbət fikir bildirən Prezidentin İcra Aparatının ictimai-siyasi məsələlər şöbəsinin müdiri Əli Həsənov da bu Forumun ən böyük əhəmiyyətinin ilk dəfə dünyanın 48 ölkəsində yaşayan Türkiyəni və Azərbaycanı təmsil edən təşkilatların bir araya gəlməsindən ibarət olduğunu vurğuladı:

"İndiyə qədər azərbaycanlılar ayrılıqda, türklər də ayrılıqda fəaliyyət göstərirdilər, bu da istər-istəməz onların fəaliyyətinə müəyyən qədər zəiflik gətirirdi. Biz çox çalışırdıq ki, onları bir araya gətirək. Bu forumda onlar birlikdə fəaliyyət strategiyası qəbul etdilər. Əminik ki, bu fəaliyyət proqramı həyata keçiriləcək və dünya ölkələrində indiyə qədər Azərbaycan təşkilatlarının gücü necə idisə, türk diaspor təşkilatları ilə birləşmək bu gücü iki dəfə artıracaq. Bundan başqa, bu təşkilatların birləşdirilməsi, təkcə onların təşkilat kimi deyil, bütövlükdə dünyada yaşayan türklərlə azərbaycanlılar arasında təması artıracaq. Onlar mütəmadi olaraq bir-birini axtaracaqlar, görüşəcəklər. Bu, onların arasında azərbaycançılığın, türkçülüynün yayılması, onların vətənlə bağlılığının artırılması, dinlərinin və dillərinin yaşaması, milli - mənəvi dəyərlərin geniş təbliğ edilməsinə stimül verəcək. Nəhayət, biz bütün dünya ölkələrinə nümayiş etdirdik ki, təkcə Azərbaycan-Türkiyə dövləti deyil, bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar və türklər də Azərbaycanın və Türkiyənin pozulmuş hüquqlarına biganə qalmayacaqlar. Onların beynəlxalq hüquqlarının qorunmasında həmin ölkələrin tərkibində həmrəylik nümayiş etdirəcəklər ki, bu da həmin ölkələr üçün ciddi siqnaldır. Biri var ki, hansısa Avropa və dünya ölkəsində insanları bizim haqqımızın pozulmasına inandıрмаğa çalışsaq, biri də var ki, həmin ölkələrin vətəndaşları olan azərbaycanlılar, türklər ciddi ictimai-siyasi amil olaraq ölkələrin tərkibində fəaliyyətə başlasınlar. Bu, mühüm amildir. Forum vasitəsilə biz dünyaya ciddi bir iradə və əzm nümayiş etdirdik". Türkiyə Respublikasının baş naziri R.T.Ərdoğanın çıxışına toxunan Əli Həsənov onun dünyaya böyük bir mesaj ünvanladığını bildirdi: "Biz heç kimin haqqını pozmağa çalışmırıq və belə niyyətimiz də yoxdur. Eyni zamanda, bizim də haqqımızın pozulmasına biganə qalmayacağıq, buna ciddi müqavimət göstərəcəyik. Belə hərəkətlərin reallaşmasına yol verməyəcəyik".

Azərbaycan vətəndaşlarının əzminə təsir göstərən bu müraciətin həm də dünyada yaşayan azərbaycanlı və türklərin iradəsini bir az da yüksəltdiyini nəzərə çatdıran Ə.Həsənov onları gələcək fəaliyyətə bir az da ruhlandırıldığını qeyd etdi.

Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində yeni mərhələ başlanır

Mirbağır Yaqubzadə,

Vaqif Bayramov

Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin forumunda iştirak edən nümayəndələr diaspor fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini yüksək dəyərləndirirlər

Əbdülxaliq ÇAY, Türk Dünyası Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Fondunun prezidenti:

— Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü və dəstəyi ilə keçirilən forum bir daha göstərdi ki, dövlət başçısı İlham Əliyev Azərbaycan diasporunun inkişaf etdirilməsinə böyük siyasi əhəmiyyət verir. Cənab Prezident nitqində də xarici soydaşlarımızın təşkilatlanmasını, yaşadıkları ölkələrin həyatında fəal rol oynadığını qürur hissi ilə vurğuladı. Eyni zamanda diasporun bu sahədə qazandığı uğurları layiqincə qiymətləndirərək göstərdi ki, bu, həm onların mövqelərini möhkəmləndirir, həm də müstəqil Azərbaycan Respublikasının mövqeyini, dünya dövlətləri birliyində nüfuzunu gücləndirir. Prezident İlham Əliyev haqlı olaraq bu qənaətdədir ki, həmvətənlərimizin öz fəaliyyətlərini belə düzgün, səmərəli qurmaları üçün hər cür imkan və şərait mövcuddur. Çünki Azərbaycan dövləti bütün ölkələrlə çox işgüzar, səmərəli münasibətlər qurmaqdadır. Belə olan halda, əlbəttə ki, xaricdə yaşayan türklər və azərbaycanlılar da bunu öz gündəlik həyatlarında hiss edirlər.

Biz Azərbaycanın bugünkü tərəqqisindən sevinirik. Başqa cür də ola bilməz. Axı, biz bir millət, iki dövlətik. Ona görə də harada yaşamağımızdan, çalışmağımızdan asılı olmayaraq, qazandığımız uğurlarla Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsinə, güclənməsinə töhfəmizi verməliyik. Mən bu məqamda ulu öndər Heydər Əliyevin sözlərini xatırlayıram. Azərbaycanın ümummillə lideri deyirdi ki, dünyanın harasında yaşamasından asılı olmayaraq hər bir türk, azərbaycanlı Azərbaycan Respublikasına özünün ata yurdu kimi baxmalıdır. Bəli, biz böyük şəxsiyyətin bu sözlərini heç vaxt unutmururuq. Ona görə də çalışırıq ki, Türkiyənin, Azərbaycanın milli maraqlarının həyata keçirilməsində, qorunub müdafiə edilməsində fəallıq göstərək. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev diaspor fəaliyyətinə, quruculuğuna mühüm strateji vəzifə kimi yanaşır. Məhz cənab İlham Əliyevin diqqətinin, qayğısının nəticəsidir ki, son illər istər MDB respublikalarında, istərsə də digər dünya ölkələrində Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması işində yeni keyfiyyət dəyişiklikləri yaranmış, fəaliyyətləri xeyli güclənmiş, qarşılarında duran problemlərin həllində mütəşəkkil qüvvəyə çevrilmişdir. Bunu Azərbaycan diasporlarının Azərbaycan həqiqətlərinin yayılmasında, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli istiqamətində aparılan danışıqların yerli əhəliyə, dövlət strukturlarına düzgün çatdırılmasında öz siyasi fəallıqlarını artırmaları, erməni diasporunun gözləmədiyi vasitələrdən vaxtında və səmərəli istifadə etmələri də aydın göstərir.

Dursun AKDƏMİR, Türkiyə parlamentinin deputatı:

— Türkiyə ilə Azərbaycan arasında qardaşlıq münasibətləri getdikcə dərinləşir, möhkəmlənir. Ölkələrimizi birləşdirən tarixi əlaqələrin kökü isə çox qədimdir. Bu gün bu birliyi, bu qardaşlığı göz bəbəyi kimi

qorumaq hər birimizin, bir türk olaraq, şərəf işi olmalıdır. Bir neçə gün öncə Bakıda keçirilən dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumunun işini yüksək dəyərləndirir və tədbirin təşkilatçılarna hədsiz minnətdarlığımı bildirirəm. Azərbaycan cümhurbaşqanı İlham Əliyevin forumdakı nitqi hər bir iştirakçı kimi mənim də rəğbətimə səbəb oldu. Prezident İlham Əliyev Türkiyə və Azərbaycan arasında mövcud dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin, mən deyərdim ki, çox yüksək xarakteristikasını verdi. O belə söylədi: “Bu gün Türkiyə və Azərbaycan — iki qardaş ölkə bərabər addımlayır. Biz bütün tədbirlərdə bərabər iştirak edirik, aramızda ən yüksək fikir birliyi var. Bəlkə də, dünyada ikinci belə ölkələr yoxdur ki, bir-birinə bu qədər bağlı olsun, həm xalqların etnik mənsubiyyəti baxımından, həm siyasi baxışlar, həm də orta q maraqlar baxımından. Biz elə etməliyik ki, birliyimiz daha da güclənsin, hərtərəfli olsun”. Fikrimcə, bu fikir ölkələrimiz arasında əlaqələrin, münasibətlərin daha da möhkəmləndirilməsi üçün, bir növ, çağırışdır.

Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı mövcud münasibətlər bütün türk dünyası üçün örnək hesab edilə bilər. Türk dünyası, türklər bu gün bir yumruq kimi birləşməlidir. Nə qədər bir olsaq, bir yerdə olsaq, gücümüz də bir o qədər artır. Bu baxımdan mən bu cür tədbirlərin tez-tez keçirilməsinin tərəfdarıyam. Çünki belə tədbirlər dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları arasında əlaqələrin möhkəmlənməsinə təkan verəcək. Xaricdəki Türkiyə və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birliyi isə ölkələrimiz arasında əlaqələrin möhkəmlənməsi, türk dünyasının gücünün, qüdrətinin daha da artması deməkdir. Əminəm ki, vətənlərindən uzaqda yaşayan Türkiyə və Azərbaycan vətəndaşlarını bir araya gətirən diaspor təşkilatları rəhbərlərinin Bakıda keçirilmiş forumu müsbət nəticələr verəcək. İstər azəri türkü, istərsə də Türkiyə türkü – fərq eləməz – hansı xarici ölkədə yaşamasından, hansı fəaliyyətlə məşğul olmasından asılı olmayaraq hər zaman Vətəninin, millətinin yanında olacaq, haqq səsimizi bütün dünyaya yetərinə çatdırmağa səy göstərəcək. Bu, hər birimizin namus, qeyrət və şərəf işi olmalıdır.

Ərdəğan SARAC, Makedoniya türk icmasının başçısı:

— Bakıda olmağımdan qürur duyuram. Xoşbəxtəm ki, Azərbaycan və Türkiyə xalqlarının birliyinə, dostluğuna xidmət edəcək çox dəyərli bir tədbirdə iştirak etmək mənə qismət oldu. Xaricdə yaşayıb fəaliyyət göstərsəm də, Türkiyənin və Azərbaycanın mənafeyinin qorunmasını əsas işim hesab etmişəm. Mənim iki vətənim var — Türkiyə və Azərbaycan! Din və dil birliyinə malik Azərbaycan və Türkiyə xalqları bugünkü dostluğa, qardaşlığa görə türk dünyasının iki böyük öndəri Mustafa Kamal Atatürkə və Heydər Əliyevə minnətdar olmalıdırlar. Birinin “Azəri türklərinin dərdləri bizim dərdimiz, sevincləri bizim sevincimizdir”, digərinin isə “Türkiyə və Azərbaycan iki dövlət, bir millət” söyləmələri bu gün hər birimizdə qürur hissi doğurur. Bu müdrik kəlamlar bizi bir-birimizə daha da yaxınlaşdırır, birləşdirir.

Bu gün bütün türk dünyasının böyük ümidlərlə baxdığı müstəqil Azərbaycanın hər bir uğuru bir türk oğlu olaraq məni də hədsiz sevindirir. Türkiyə ilə Azərbaycanın birgə iştirakıyla reallaşan nəhəng enerji layihələri ölkələrimizin gücünün, qüdrətinin göstəricisidir. Azərbaycanın bugünkü inkişafının şahidi olduğum üçün mən, ilk növbədə, Bakıda keçirilən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumunun təşkilatçılarna hədsiz təşəkkürlərimi bildirirəm. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, forum xaricdəki türk və Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsi baxımından olduqca əhəmiyyətli hadisədir. Burada səsləndirilən fikirlər, xüsusən də Azərbaycan cümhurbaşqanı İlham Əliyevin və Türkiyənin Baş naziri

Rəcəb Tayyib Ərdoğanın çıxışlarında ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin mövcud səviyyəsinin çox gözəl xarakterizə edilməsi, həmçinin diaspor təşkilatlarının bu sahədəki vəzifələrinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər maraqla qarşılandı. Tədbirdə türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları arasında əlaqələrin möhkəmləndirilməsi istiqamətlərini və prioritetləri müəyyənləşdirən mükəmməl bir sənədin iştirakçılara paylanması, xüsusilə yerinə düşdü. Hesab edirəm ki, bu sənəd əsl fəaliyyət proqramı kimi diaspor işinin möhkəmləndirilməsi işində bizə yardımçı olacaq. Tədbirdən, ümumiyyətlə, Azərbaycandan yüksək təəssüratla ayrılıram.

Akif GÜLMƏMMƏDOV, Ukrayna Azərbaycanlıları Konqresinin sədri:

— Forumun işindən, Prezident İlham Əliyevin çıxışından bu qənaətə gəldim ki, diasporlarımızın təşkilatlanması, aralarındakı əlaqələrin möhkəmlənməsi prosesi bundan sonra daha da sürətlə aparılmalıdır. Bunu həm də ona görə deyirəm ki, etiraf edək ki, bu gün bir sıra diaspor təşkilatlarının sadəcə adı var, lakin fəaliyyətlərində ciddi irəliləyiş nəzərə çarpmır, Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılmasında fəallıq göstərmirlər. Halbuki, cənab Prezident İlham Əliyevin də dediyi kimi, hər bir diaspor təkcə yaradılmaqla, adının tarixə düşməsi ilə kifayətlənməməlidir. Diaspor Azərbaycanın problemlərini, o cümlədən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı əsl həqiqətləri dünya xalqlarının diqqətinə çatdırmağı qarşısına mühüm vəzifə kimi qoymalı, yaşadığı ölkənin ictimai-siyasi həyatında öz işi, fəaliyyəti ilə daim diqqət mərkəzində durmalıdır.

Mən diqqəti bir mühüm məqama da yönəltmək istərdim. Cənab İlham Əliyev bütün xarici səfərlərində Azərbaycanın diaspor nümayəndələri ilə görüşür, tapşırıq və tövsiyələrini verir. Heç vaxt yadımdan çıxmaz, dövlət başçısı “Türkdilli dövlətlərin və topluluqlarının 10-cu dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı”nda xarici ölkələrdə, Avropa ölkələrində diaspor fəaliyyəti ilə bağlı tədbirlərin mütəmadi keçirilməsinin zəruriliyini vurğuladı. Bildirdi ki, biz özümüzü tanıtmalıyıq, öz potensialımızı təqdim etməliyik. Bəzi hallarda bizim haqqımızda süni rəy formalaşdırılır və bunun arxasında Türkiyə və Azərbaycana düşmənçilik mövqeyi tutan erməni lobbisinin fəaliyyəti dayanır... Bizim əleyhimizə çox böyük mütəşəkkil, böyük maliyyə dəstəyinə malik və bəzi riyakar siyasətçilər tərəfindən dəstəklənən Ermənistan lobbisi fəaliyyət göstərir. Onların təbliğatını ifşa etməliyik... Bizim xaricdə fəaliyyətimiz daha yüksək səviyyədə qurulmalıdır. Bu baxımdan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinə önəm verilməlidir.

Azərbaycan, eləcə də türk diasporlarının fəaliyyətlərini gücləndirmək, qarşıya qoyulan vəzifələrini yerinə yetirmək baxımdan Prezident İlham Əliyevin bu sözlərini yüksək qiymətləndirirəm. Əminəm ki, hər bir diaspor təşkilatı bu tövsiyəni daim diqqət mərkəzində saxlayacaq, onun yerinə yetirilməsində səyini əsirgəməyəcəkdir.

Xalq qəzeti.-16 mart.-2007-ci il

"Biz təbliğatımızı uğurla qurmalıyıq"

"AZƏRBAYCAN VƏ TÜRK DİASPOR TƏŞKİLATLARININ FORUMU BÖYÜK ƏHƏMİYYƏTƏ MALİKDİR"

P.Sultanova

Ötən həftə Bakıda keçirilən Azərbaycan və Türk diasporlarının birinci forumunun iştirakçıları arasında Moskvada fəaliyyət göstərən "Ocaq" Cəmiyyətinin təmsilçisi Nəsim Nəbioğlu və Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin Rusiya bölməsinin rəhbəri Mirşəraf Fətiev də olub. "525" in müxbiri N.Nəbioğlu və M.Fətievlə görüşərək bu tədbirin əhəmiyyəti və Rusiyadakı diasporumuzun fəaliyyəti barədə onların fikrini öyrənib

– Forumun nəticələrini necə qiymətləndirirsiniz?

N.N: Bu forum çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Birincisi, dünyada Azərbaycana Türkiyə qədər yaxın olan ikinci dövlət tapmaq çox çətindir. Dövlətlərimizin ortaq maraqları, hədəfləri var. Ona görə də bütün məsələlərdə olduğu kimi diaspor işində də bizim bir nöqtəyə vurmağımız çox vacibdir. Ayrı-ayrılıqda apardığımız mübarizə istədiyimiz nəticəni verə bilməz. Çünki tək əldən heç vaxt səs çıxmaz. Biz bir millət, iki dövlətsiz, bir diasporumuzun da olmasına çalışmalıyıq. Bu, bizi daha güclü, sözümlü daha kəsərli edə bilər.

M.F: Forumun bir mühüm əhəmiyyəti də türkdilli dövlətlərin bir araya gəlməsidir. Mənim diqqətimi daha çox orada işlənən bir ifadə cəlb etdi. Özbəkistandan olan nümayəndə "biz bir millət, yeddi dövlətlik" dedi. Bu o deməkdir ki, artıq bütün türkdilli dövlətlər bir arada olmaq istəyir. Bu isə yaxın gələcəkdə türk dövlətlərinin güclü birliyinin yaradılması deməkdir.

– Bu gün Rusiyadakı Azərbaycan diasporunun vəziyyəti necədir?

N.N: Azərbaycanın ən böyük diasporası Rusiyadadır. Rusiyada azərbaycanlıların sayının çox olmasına baxmayaraq, bu günə kimi həqiqətlərimizi bu ölkədə istədiyimiz kimi çatdırma bilməmişik. Hesab edirəm ki, bunun günahı özümüzdədir. Yəni Rusiyada soydaşlarımızın, diaspor təşkilatlarımızın, cəmiyyətlərimizin çoxluq təşkil etməsinə rəğmən, işimizi bir istiqamətdə qura bilməmişik.

– Forumda bir sıra sənədlər qəbul edildi. Onların həyata keçirilməsi istiqamətində nə kimi addımlar atmağı düşünürsünüz? Rusiyadakı diaspor təşkilatları arasında fikir ayrılıqlarının olması bu işə mane olmayacaq ki?

N.N: Əlbəttə, çox mühüm sənədlər qəbul edildi. Bunların arasında Dağlıq Qarabağla əlaqədar, türk və Azərbaycan diasporlarının fəaliyyət strategiyası və digər mühüm sənədləri göstərmək olar. Arzumuz budur ki, həmin sənədlər arxivlərə düşməsin, real olaraq həyata keçirilsin. Bizim də həmin qərarların yerinə yetirilməsi ilə bağlı üzərimizə müəyyən vəzifələr düşür. Bunun üçünsə vətəndən kənarında yaşayan hər bir azərbaycanlı və türk səylə çalışmalıdır.

M.F: Mən də həmin sənədlərin böyük əhəmiyyəti olduğu qənaətimdəyəm. Nəsb müəllim dediyi kimi indi əsası həmin sənədlərin yerinə yetirilməsidir. Ümumiyyətlə, forum özü bizim üzərimizə mühüm vəzifələr qoyur. Bu vəzifələrin hər biri də azərbaycançılıq, türkçülük naminədir.

– Forumda həm Azərbaycan prezidenti, həm də Türkiyənin baş naziri Xocalı soyqırımı ilə bağlı da fikirlərini səsləndirdilər. Bu soyqırımın dünyada tanınması istiqamətində Azərbaycan diasporu nə kimi fəaliyyət göstərə bilər?

N.N: Biz Xocalı faciəsini builki qədər dünya ictimaiyyətinə açıb göstərə bilməmişdik. Bu işdə əlbəttə ki, Heydər Əliyev Fondunun mühüm xidmətləri olub. Mən bəzən düşünürdüm ki, indiki gənclər Xocalı soyqırımını unuda bilər. Çünki indi 20-25 yaşlı olan bir gənc həmin faciə baş verəndə uşaq olub. Amma builki anma tədbirləri həm də onu göstərdi ki, gənclərimiz bu faciənin ağrısını daha çox çəkir və dünya ictimaiyyətinə onu çatdırmaq uğrunda çalışır. Biz düşünürük ki, dünya Xocalı faciəsini, nəhayət, soyqırım kimi tanımalıdır. Ermənilər ötən əsrin əvvəllərində olmayan bir hadisəni soyqırım kimi qələmə verib, dünya parlamentlərində tanınmasına nail olublar. Bu istiqamətdə onlar bir an da olsa fəaliyyətlərini dayandırmayıblar. Bəs, biz nə səbəbdən yaxın tariximizdə baş verən soyqırımı beynəlxalq aləmdə tanınması uğrunda mübarizə aparmırıq? Ermənilərin böyük təbliğat maşınları daim bizim və qarşı Türkiyənin əleyhinə işləyir. O maşını elə qurublar ki, bizim başımıza gələn müsibətləri özlərininki kimi qələmə verirlər. Mətbuatda belə məlumatlar dərc etdirirlər. Düşünürəm ki, həqiqəti çatdırmaq üçün əlimizdən gələni əsirgəməməliyik.

M.F: Ermənistanın Rusiyanın sevimli dövləti olduğunu heç kim inkar edə bilməz. Söhbət ondan gedir ki, biz təbliğatımızı uğurla qurmalıyıq ki, nəticələr əldə edə bilək. Məsələn, bu il Rusiyada Xocalı faciəsi ilə bağlı təşkil edilən tədbirlərdə hər kəs çalışmışdı ki, rusiyalı dostu olan ziyalıları, akademikləri, professorları həmin tədbirlərə gətirsinlər. Rusiya ictimaiyyətinin belə nüfuzlu insanları tədbirlərə qatılarda əslində nə baş verdiyini özləri üçün aydınlaşdırırlar. Bir tələbə öz müəllimini, dekanını, yaxud oxuduğu ali məktəbin prorektorunu hansısa bir tədbirə cəlb etmək üçün ilk növbədə yaxşı oxumalı, nümunəvi olmalıdır. Bu mənada gənclərimizdən razıyam. Onlar ermənilərin təbliğatına qarşı çıxmağı bacarırlar. Şəxsən mən xaricə istirahətə gedəndə belə özümlə həm Xocalı faciəsi, həm də ümumiyyətlə, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Azərbaycanın tarixi ilə bağlı bir neçə kitab götürürəm. Həmin kitabları yanımda olan xaricilərə verirəm ki, onlar bizim haqqımızda nəse öyrənsinlər.

– Bu yaxınlarda Rusiyada ölkəmizlə bağlı bir neçə kitab nəşr olunub. Onlar barəsində bir qədər ətraflı məlumat verməyinizi xahiş edirəm.

N.N: "Erməni – Azərbaycan münaqişəsi" kitabı Mirəşrəf müəllimin maliyyə dəstəyi ilə işıq üzünə görüb. Bu nəşrdə münaqişənin hüquqi yolla həlli şərh olunub. Kitabın müəllifləri Xarici İşlər Nazirliyinin əməkdaşları Tofiq Musayev və İlqar Məmmədovdur. Gələcəkdə kitabı ingilis, fransız, alman dillərinə də tərcümə etmək planlaşdırılır. Başqa bir nəşr isə müəllifi Cəfər Sadiq, redaktoru isə mənim olduğum "Xocalı soyqırımı" kitabıdır. Burada Rusiyanın ən populyar qəzetlərindən olan "Nezavisimaya qazeta"da 1997-ci ildə Azərbaycan barədə çap olunan məlumatlar yer alıb. Eyni zamanda Xocalı ilə bağlı müxtəlif qəzetlərdə işıq üzünə görünən məlumatlar kitaba daxil edilib. "Rusiyanın tarixində azərbaycanlılar" kitabı isə həmyerlimiz Əbdül Hüseynovun altı il ərzində Rusiyanın arxivlərində apardığı araşdırmaların nəticəsində işıq üzünə görüb. Kitabda 17-ci əsrdən bu

günə kimi Rusiyanın tarixində rolu olan 600-dək azərbaycanlı barədə maraqlı məlumatlar dərc olunub. Biz gələcəkdə də bu istiqamətdə işimizi davam etdirəcəyik.

– Azərbaycanlılar zaman-zaman Rusiyada problemlərlə qarşılaşır. "Miqrantlar haqqında" qanunun qüvvəyə minməsi də bəzi problemlər yaratmışdı. İndi vəziyyət necədir?

M.F: Bəzən elə hadisələr olur ki, onları millətlərarası münaqişə kimi qələmə vermək düzgün deyil. Soydaşlarımızın öz aralarında da münaqişələr baş verir. Konkret adıçəkilən qanuna gəlicə hesab edirəm ki, o, əslində soydaşlarımızın xeyrinə oldu. Yəni Rusiyada hər şey qanuniləşdi. Əvvəl azərbaycanlılar gələndə çətinlik çəkir, zirzəmilərdə qalırdı. İndisə onlar qeydiyyatdan keçir və bir illik razılıq sənədi alırlar. Həmin qanun azərbaycanlılar üçün heç bir problem yaratmır.

525-ci qəzet.-16 mart.-2007-ci il

Diaspor - xarici siyasətimizin ağırlıq mərkəzi

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRK DİASPOR TƏŞKİLATLARININ I FORUMU TƏSDİQLƏDİ Kİ, ERMƏNİ TƏBLİĞATININ İFLAS DÖVRÜ ARTIQA BAŞLAYIB

Ceyhun Abbas

Şübhə yoxdur ki, Prezident İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun keçirilməsi Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin inkişafında yeni təkan olacaq. Ölkələrimiz arasında münasibətlər artıq elə bir səviyyəyə çatıb ki, diaspor təşkilatları arasında da intensiv əlaqələrin inkişafı sosial sifariş kimi ortaya çıxmaqdadır. Prezident İlham Əliyevin sözlərilə desək, "... Bir-birimizə bağlı olmalıyıq, bir-birimizin əlini möhkəm tutmalıyıq ki, gücümüz daha da artsın.

Bizim əleyhimizə çox böyük, mütəşəkkil, geniş maliyyə dəstəyinə malik olan və bəzi riyakar siyasətçilər tərəfindən dəstəklənən erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Biz onların təbliğatını ifşa etməliyik, darmadağın etməliyik, ancaq müdafiə naminə yox. Biz hücum etməliyik, çünki həqiqət bizim tərəfimizdədir." Bu baxımdan, Bakıda keçirilən Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumu xüsusi önəm daşıyır. Qeyd edək ki, Forumda 2006-cı il iyunun 6-da Antalyada təsdiq edilmiş "Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası"nın qarşıya qoyduğu vəzifələr müzakirə mövzusu olub. Şübhəsiz ki, bu strategiyanın mövcudluğu dünya siyasi arenasında həmişə güclü mövqeyə malik olan türk dünyasının maraqlarının müdafiəsinin bundan sonra vahid mərkəzdən koordinasiyasını təmin edəcək.

Həmçinin, bu strategiya Azərbaycan və Türkiyə arasında münasibətlərin inkişafına təkan verəcək, Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın vahid strateji xətt əsasında inkişafını stimullaşdıracaq, iki ölkənin milli maraqlarının müdafiəsi işində xaricdə yaşayan azərbaycanlıların və türklərin fəal iştirakına zəmin yaradacaq, onların yaşadıkları ölkələrin cəmiyyətə inteqrasiyası prosesini sürətləndirəcək və ictimai-siyasi həyatında iştirak imkanlarını genişləndirəcək, hüquq və azadlıqların qorunması sahəsində səylərin birləşməsinə imkan verəcək. Bütün bu amillər bir daha göstərir ki, Prezident İlham Əliyevin qarşısında duran ən ümdə vəzifələrdən biri də məhz Türk dünyası birliyinin təmin olunmasıdır.

Şübhəsiz, İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə diaspor və lobbini quruculuğu fəaliyyətinə xüsusi diqqətlə yanaşması bu sahənin ölkənin xarici siyasət strategiyasındakı mühüm rolu ilə şərtlənir. Dövlət başçısı düzgün olaraq hesab edir ki, hər bir müstəqil dövlətin beynəlxalq nüfuz və qüdrəti onun ölkə hədudlarından kənarında formalaşdırdığı diasporun, lobbinin fəaliyyət imkanlarının səviyyəsi ilə ölçülür. Bu amili nəzərə alan xalqlar dünya miqyasında öz mənafelərini hər zaman layiqincə qoruyur, ümummilliy problemlərin həllinə nail olur, öz dilini, mədəniyyətini, incəsənətini, tarixini lazımi səviyyədə təbliğ edirlər. Elə diasporlar da var ki, hələ öz dövləti yaranmamışdan xeyli qabaq formalaşmış, təşkilatlanmış və bu gün fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin ictimai-siyasi həyatına fəal təsir imkanlarına malikdir. Məsələn, bu gün İsrail dövləti məhz güclü yəhudi lobbisinin və diasporunun mütəşəkkil fəaliyyəti ilə dünya miqyasında öncül mövqə tutur. Beynəlxalq

aləmdə məşhurlaşmış “Soxnut” yəhudi təşkilatının illik büdcəsi 600 milyon ABŞ dollarına yaxındır və bu qurum İsrailə külli miqdarda yardım edir. Unutmaq olmaz ki, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizini bu günədək işğal altında saxlayan təcavüzkar Ermənistan da ərazi ilhaqı siyasətini məhz xaricdəki güclü erməni lobbisinin maddi və ideoloji-təbliğati dəstəyi ilə gerçəkləşdirməyə çalışır.

Ötən əsrin 80-90-cı illərində keçmiş Sovetlər Birliyində iqtisadi-siyasi sistemin kifayət qədər böhranlı duruma düşməsi, ideoloji əsasda bəzi məsələlərin artması müttəfiq respublikalarda müstəqillik və milli dövlətçilik ideyalarının güclənməsinə rəvac verdi. Digər keçmiş sovet respublikalarından fərqli olaraq, Azərbaycan xalqının azadlıq istəyi son dərəcə ağırlı, qanlı və həm də fəxarət doğuracaq hadisələr fonunda gerçəkləşdi. Şübhəsiz, əlverişli coğrafi-siyasi mövqeyə, güclü intellektual potensiala və zəngin təbii resurslara malik Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi mövcudluğu bəzi xarici dövlətlərə və onların himayəsinə sığınmış antimilli daxili qüvvələrə qətiyyətlə sərəfəli deyildi.

Onu da qeyd etmək ki, bu qeyri-müəyyənliyin hökm sürməsində həm də o dövrdə Azərbaycanın xaricdə güclü lobbilə təşkilatlarının və diaspor qurumlarının olmaması rol oynayır. Lakin bu realığı nəzərə alan ümummilli lider Heydər Əliyev ilk gündən diaspor hərəkatını genişləndirmək məqsədi ilə müvafiq addımlar atdı, 23 may 2001-ci ildə Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi barədə sərəncam imzaladı. Elə həmin il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirildi və bu möhtəşəm tədbir öz əhəmiyyətinə görə ölkəmizin çağdaş tarixinə əlamətdar hadisə kimi düşdü. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız, nüfuzlu diaspor təşkilatlarının rəhbərləri Respublika Sarayına toplaşaraq diaspor və lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra ciddi məsələləri müzakirə etdilər, eləcə də konkret qərarlar, fəaliyyət proqramları təsdiqləndi. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşısına qoyduğu başlıca vəzifələr kimi diqqəti cəlb etdi. Qurultaydan sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı tamamilə yeni bir mərhələyə qədəm qoydu. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə fərman imzaladı. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar verdi.

Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayında İlham Əliyev Azərbaycanla bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması işində xaricdəki soydaşlarımızı daha fəal olmağa çağırırdı. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin gerçək mahiyyəti, habelə ölkəmizin son illər demokratiya, insan hüquqlarının müdafiəsi və iqtisadi inkişaf sahəsində əldə etdiyi uğurlar barədə təbliğatın gücləndirilməsi vacibliyini önə çəkdi. Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun gedişi isə bir daha təsdiqlədi ki, rəsmi Bakı diaspor amilinin xarici siyasətə təsirini gücləndirmək niyyətindədir və bu yönümdə ciddi addımların atılması nəzərdə tutulur.

İki sahil.-16 mart.-2007-ci il

Dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu soydaşlarımızın lobbiçilik fəaliyyətinə böyük təkan verəcək

Rəşad Cəfərli

Forum həm də ümumən türk dünyasının birliyinin daha da möhkəmləndirilməsi üçün müstəsna əhəmiyyət daşıyır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Bakıda keçirilən dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının I forumu öz işini uğurla başa vurdu. Bütün türk dünyasında böyük hadisə kimi dəyərləndirilən və xüsusən bundan sonra beynəlxalq miqyasda birbaşa Azərbaycan və Türkiyə ilə əlaqədar proseslərə təsirsiz ötürməyəcəyi proqnozlaşdırılan forum diaspor və lobbiçilik fəaliyyətində yeni mərhələnin əsasını qoymaqla yanaşı, görüləsi işləri də müəyyənləşdirdi. İndi forumda səslənən fikirləri, qarşıya qoyulan vəzifələri əməli işdə həyata keçirmək istiqamətində tədbirlər görülür.

Son illərdə lobbiçilik fəaliyyətinin beynəlxalq siyasi proseslərdə öz sözünü deməsi artıq bir faktdır. Dövlətlərarası münasibətlərdə, ümummillə məsələlərdə diaspor cəmiyyətlərinin lobbiçilik fəaliyyətinin müstəsna əhəmiyyət kəsb etməsi günümüzün reallığıdır. Bir çox hallarda dünyada gedən proseslərə təsir etmək iqtidarında olan dövlətlərin siyasi hakimiyyətləri diaspor cəmiyyətlərinin təbliğatını əsas götürərək müvafiq qərarlar qəbul etməyə üstünlük verirlər. Əlbəttə, bunun üçün diasporun hazırlıqlı olması, onun üzvlərinin yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi və mədəni həyatında yaxından iştirak etmələri çox vacibdir. Bu məsələdə diaspor təşkilatlarının güclü olması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Erməni lobbisinin son illərdə türk dünyasına qarşı apardığı kampaniyada qazandığı uğurların kökündə təmsil olunduqları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəallıqları dayanır. Bəzi Avropa ölkələrində və ABŞ-da ötən əsrin əvvəllərindən etibarən sıx məskunlaşan ermənilərin lobbiçilik fəaliyyətlərində qazandığı əsas uğurlar Türkiyəyə qarşı yalançı soyqırımı iddialarına bəzi dövlətlərin parlamentlərini inandıra bilmələri, Azərbaycana qarşı ABŞ Konqresində "907-ci düzəliş" in qəbuluna nail olmalarıdır. Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə bəzi beynəlxalq təşkilatların və dövlətlərin ikili standartlardan yanaşmasının kökündə də erməni diaspor təşkilatlarının lobbiçilik fəaliyyətinin dayandığı istisna deyil. Xarici ölkələrdəki erməni diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti təkcə Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı deyil, ümumən türk dünyasına qarşı yönəlib. Hazırda beynəlxalq siyasi proseslərin ziddiyyətli bir məcrada cərəyan etdiyi, hətta bir çox müstəvilərdə dünyəni düşdüğü, dalana dirəndiyi bir zamanda Azərbaycan və Türkiyə barəsində xüsusən Qərb təfəkküründə doğru məlumatların yer alması, əsl həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması və ən əsası ermənilərin lobbiçilik fəaliyyətinin antitürkiyə, antiazərbaycan fəaliyyətinin qarşısının alınması, onların yalan iddialarının ifşa edilməsi üçün xarici ölkələrdəki Azərbaycan və türk diaspor cəmiyyətlərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Artıq elə bir zaman yetişib ki, Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları bir nöqtəyə daha dəqiq vurmaq üçün lobbiçilik fəaliyyətlərini keyfiyyətcə yeni mərhələdə davam etdirməlidirlər. Demək olmaz ki, bu günə qədər

Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları ortaq marağa, niyyətə istiqamətlənmiş fəaliyyət proqramı həyata keçirməyiblər. Əgər Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları olmasaydı, kim bilir, ermənilər indi daha hansı məkrli məqsədlərinə nail olmuşdular. Odur ki, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin bir mərkəzdən koordinasiya edilmiş şəkildə həyata keçirilməsi, bütün məsələlərdə ulu öndər Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" kəlamını rəhbər tutaraq, Azərbaycan və Türkiyənin problemlərini ayırmadan, bir millətin problemi kimi dünyaya çatdırılması artıq tarixi zərurət olaraq meydana çıxıb. Məhz erməni iftirasının bütün dünyada tüğyan etdiyi bir vaxtda maraqları üst-üstə düşən Azərbaycan və türk icmalarının birgə fəaliyyəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bütün bunları nəzərə alan Prezident İlham Əliyev türk dövlət başçılarının ötən ilin noyabrında Antalyada keçirilən zirvə toplantısında Bakıda Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin forumunun keçirilməsi təşəbbüsü ilə çıxış etmişdi.

Türkiyə və Azərbaycan arasındakı əlaqələr tarixən bağlı olduğu kimi, xarici ölkələrdəki türk və Azərbaycan diaspor təşkilatları da sıx əlaqələrə malikdirlər. Gənc olmasına baxmayaraq Azərbaycan diasporu fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə artıq aparıcı mövqelərə sahib olmaqdadır və bizlərə dost olan və daha təcrübəli diaspor təşkilatları ilə, xüsusən türk cəmiyyətləri ilə əlaqələrə böyük önəm verir. I Bakı forumu isə Azərbaycan və türk diasporlarının və ümumən türk dünyasının birliyinin daha da möhkəmləndirilməsi üçün müstəsna əhəmiyyət kəsb etdi. Diaspor təşkilatları arasında əməkdaşlığın inkişafı, milli maraqlarımızın müdafiəsi, mənəvi irsimizin təbliği kimi vəzifələrin qarşıya qoyulduğu forumda qəbul edilən qərarlar bütün türk dünyasının diaspor qurumlarının vahid ideologiya ətrafında birləşməsinə xidmət edəcək. Forumun nəticəsi olaraq Azərbaycan və türk diasporları bundan sonra fəaliyyətlərini birgə həyata keçirəcəklər və təbii ki, bu, Azərbaycan və Türkiyənin maraqlarına ayrı-ayrı deyil, ortaq mövqedən yanaşaraq təmin edilməsi üçün mühüm addım olacaq, ümumi mənafeələrdə daha effektiv nəticələrin hasil olmasına təkan verəcək. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev forumdakı çıxışı zamanı möhkəm birliyin maraqların təmin olunmasına xidmət edəcəyini vurğulayıb: "Bizim gücümüz ondadır ki, bir-birimizə arxalanırıq. Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanın çox böyük dəstəyə ehtiyacı vardı və biz onu Türkiyədən aldığımız. Bu gün isə Azərbaycanın artan imkanları, potensialı, siyasi çəkisi, bölgədə oynadığı rolu və iqtisadi imkanları öz növbəsində Türkiyənin də mövqələrinə dəstəkdir. Bu qarşılıqlı qardaşlıq münasibətləri, qarşılıqlı maraq əsasında, dərin tarixi köklər əsasında qurulmuş münasibətlər artıq beynəlxalq siyasətin amilinə çevrilibdir. Biz nə qədər güclü olsaq, aramızda nə qədər möhkəm birlik olsa, maraqlarımızı da bir o qədər təmin edəcəyik".

Türk dünyasının birliyi ideyasının əhəmiyyətini bir daha nümayiş etdirən dünya Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumunun yekunu olaraq qəbul edilən sənədlərin ən mühümü "Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası"dır. Bu sənədin qəbul edilməsini zəruri edən başlıca amil Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının vahid qurum kimi təşkilatlanması, əməkdaşlığın dərinləşdirilməsidir. Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasında Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün nəticələri barədə təbliğat xarakterli tədbirlərin həyata keçirilməsinin gücləndirilməsi vacib sayılır, türk dünyasının ortaq problemlərinin diqqət mərkəzində saxlanması qeyd edilir. Forum iştirakçıları qəbul olunmuş bütün qərarların yerinə yetirilməsi üçün bütün səylərin birləşdiriləcəyinə əmindirlər. Türkiyə və Azərbaycan tarixin müxtəlif mərhələlərində bir-birlərinə dəstək nümayiş etdirmişlər və bu proses

indi də davam edir. Dünyanın hər yerində türk millətlərinin maraqlarının qorunması və etibarının yüksəldilməsi uğrunda aparılan mübarizədə qardaşların bir-birinə dəstək verməsindən başqa bir iş ola bilməz. Hədəflər böyük, aradan qaldırılmalı olan əngəllər isə çoxdur.

Ermənistanın isə türk dünyasının iki qüdrətli dövləti - Türkiyə və Azərbaycan qarşısında cılız bir görkəmdə olmasını söyləməyə bəlkə də ehtiyac yoxdur. Erməni diaspor cəmiyyətlərinin Türkiyə və Azərbaycana qarşı düşmənçilik kampaniyaları da məhz bundan irəli gəlir. Amma bundan sonra erməni lobbisi öz qarşısında birgə təşkilatlanmış, vahid mövqedən çıxış edən Azərbaycan və türk diaspor cəmiyyətlərini görəcək.

Azərbaycan.-18 mart.-2007-ci il

Biz çoxuq və varlıyq

Türk və azərbaycanlı diaspor təşkilatlarının birliyi və Azərbaycanın təbliğata iri vəsait yönəltməsi erməniləri təşvişə salıb

R.Qaraxanlı

"Azərbaycanın dövlət təbliğatı tək Rusiyada deyil, səfirliyi olan istənilən ölkədə çox aktiv işləyir". Belə bir bəyanatla bu günlərdə Yerevanda Rus-erməni ittifaqının rəhbəri Yuri Navoyan çıxış edib. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın Rusiyadakı diasporu olduqca böyükdür və yaxşı təşkilatlanıb ki, bunu burada yaşayan ermənilər barədə söyləmək çətindir. "Azərbaycanlılar xüsusilə söhbət Dağlıq Qarabağdan düşəndə, çox aqressiv olurlar. Mitinqlər keçirirlər, rusiyalı siyasətçilərlə görüşürlər. Bizim isə işimiz 1915-ci ilin genosidi və Dağlıq Qarabağdakı vəziyyətə dair izah verməkdən ibarətdir" - deyə Navoyan şikayətlənib.

"Ay Data" komitəsinin Skandinaviya nümayəndəliyinin başçısı Syuzan Xardalyan da öz vəziyyətləri barədə gileylənib. Onun sözlərinə görə, İsveçdə 5 min erməni yaşadığı halda, azərbaycanlıların sayı 100 mindir. "İsveçin hakim Sosial-demokrat Partiyasının maraqları Türkiyə və Azərbaycanla bağlıdır. Buna görə də işləmək çox çətindir. Azərbaycan, fars və türk icmaları vahid cəbhədən çıxış edirlər və bizim Skandinaviyadakı fəaliyyətimizin əsasında onlara müqavimət göstərmək dayanır" - deyə Xardalyan bildirib.

"Ay Data" (Erməni məsələsi) təşkilatı daşnakların nəzarətindədir. Məlumdur ki, ölkə hüduqlarından kənarında fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatları və lobbi qurumlarına da əksər hallarda məhz onlar nəzarət edirlər. Az əvvəl Ermənistanda ikili vətəndaşlığa icazə verilməsi daşnakların daxildə təsir areallarını xeyli artırıb. Ekspertlərə görə, bu yola əl atmaqla Robert Koçaryan seçkilər ərəfəsində daşnakların könlünü alır. Tək onu qeyd etmək olar ki, bu qanuna əsasən, Amerikada yaşayan erməni, daha doğrusu, Ermənistanın vətəndaşlığını almış erməni seçkilərdə səs verə biləcək. Bu səsi isə faktiki olaraq bəribaşdan daşnaklara verilmiş hesab etmək olar.

"Ay Data"-nın mütəmadi bir araya gələn komitələrinin budəfəki əsas mövzusu təbii ki, qarşıdan gələn parlament seçkiləridir. Bununla belə, təmsilçilər Azərbaycan və Türkiyə ilə qarşıdurmadan da danışmağı unutmurlar. Məlumdur ki, Ermənistanın daxili siyasi həyatında ən çox xalı da elə bu problemdən danışarkən qazanmaq olar. Qurumun Skandinaviya, Kanada, ABŞ, Kipr, Argentina və Rusiyadakı rəhbərlərinin çıxışlarından belə başa düşmək olar ki, ermənilərin əsas narahatlığı Azərbaycanın təbliğata ciddi vəsait xərcləməsi və türk diaspor təşkilatları ilə koordinasiya edilmiş fəaliyyət rejiminə keçməsidir. Xardalyanın sözlərinə görə, "türklərdə və azərbaycanlılarda etnik lobbiçilik ənənələri yoxdur. Ancaq onların erməni təbliğatına qarşı xərclədikləri vəsait bizdə yoxdur". Onun dediklərinə görə, Skandinaviya ölkələrindəki türk və azərbaycanlı diaspor qurumlarının uzun tarixi var. Ermənilərin fəaliyyəti isə 20 illik dövrü əhatə edir. Almaniyada türklər siyasi təşkilatlar, partiyalar və siyasətçilər, habelə KİV-lə yaxından əməkdaşlıq etməyə başlayıblar və bu,

Xardalyanın dediklərinə əsasən, erməniləri qorxudur. Ermənilər səfirlikləri ilə diasporları arasındakı sıx əməkdaşlıqdan danışıqlar da, yenə də Azərbaycan və Türkiyənin imkanları önündə acizliklərini büruzə veriblər. Elə həmin Papinyan deyib ki, Kanada və ABŞ-da azərbaycanlılar və türklər təbliğati aksiyalara 10 milyon dollardan çox vəsait xərcləyirlər: "Ermənistanın səfirlərindən fərqli olaraq onların diplomatik nümayəndəlikləri çox fəaldırlar". Navoyan isə qeyd edib ki, hazırda erməni maraqlarının əksinə yönəlmiş təbliğatın qarşısını almaq üçün Ermənistan dövlətinin müdaxiləsinə və yardımına ciddi ehtiyac duyulur. Bu həm də o deməkdir ki, diasporun sadəcə olaraq vəsaiti qurtarmaq üzrədir, yaxud da Azərbaycan və Türkiyənin imkanları ilə ayaqlaşa bilmir. Ancaq məlum deyil: Ermənistan haradan tapsın bu vəsaiti? Axı bu ölkənin özünün büdcəsinin yarısından çoxu xaricdəki ermənilərin hesabına formalaşdırılır.

Ermənistanda Gürcüstanda yaşayan ermənilərin və Cavaxetiya bölgəsinin durumu ayrıca narahatlıq doğurur. Söhbət tək onların bu regionu gələcəkdə gürcülərdən almaq planının alt-üst olmasından deyil, daha çox bu ərazilərdə türk amilinin güclənməsindən gedir. Yerli ermənilər bərk qorxurlar ki, çıxarılmış rus hərbi bazasının yerinə türkiyəli hərbiçilər yerləşdiriləcək. Bundan əlavə, hər bir erməni anlayır ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu xəttinin işə başlaması faktiki olaraq bu bölgədə Türkiyə və Azərbaycan amilinin təsirinin nəzərəcarpacaq dərəcədə yüksəlməsi deməkdir. Nəzərə alınsa ki, Gürcüstan mesheti türklərinin tarixi vətənlərinə qayıtmalarına razılıq verib, ermənilərin təlaşı daha da anlaşılan olar. Məlumdur ki, Stalin tərəfindən çıxarılmış türklərin torpaqları və evlərini məhz ermənilər ələ keçiriblər.

Erməni təbliğatı bu gün 10 il bundan qabaq etdiklərinə nail ola bilmir. Bunun bir neçə səbəbi var. Birincisi, Azərbaycan xarici siyasət sferasında effektiv təbliğat kursu quraraq ətrafında olan informasiya blokadasını yarmağa müvəffiq olub. Yəni bu gün ermənilərin dünyanı aldatmalarının qarşısı tam alınmasa da, hər halda, onlar bunu əvvəlkitək edə bilmirlər. İkincisi, Azərbaycanın iqtisadi qüdrəti və maliyyə imkanları artıb və artmaqda davam edir. Bu isə o deməkdir ki, ölkəmiz təbliğat işinə də lazımınca vəsait ayıracaq. Bunun nəticəsi artıq indidən özünü göstərir. Ermənilərin isə gileylənməyə və bu reallığı "təmiz olmayan oyun" kimi təqdim etməyə ən azı haqları çatmır. Axı ermənilər də nə ediblərsə, diasporun pulları hesabına mümkün olub. Qəzetlərdə materiallardan tutmuş, konqresmenlərin ələ alınmasınadək. Nəhayət üçüncüsü, türk və azərbaycanlı diaspor təşkilatlarının birliyi, vahid mərkəzdən idarə olunmaları erməniləri təşvişə salıb. Nə qədər mübarizə və müqavimətdən danışıqlar da, bu təzyiqa tab gətirə bilməyəcəklər. Biz çoxuq və varlıyıq. Odur ki, ermənilər tərəfindən bu tip bəyanatların məhz qardaş ölkələrin diaspor təşkilatlarının Bakıda keçirilən forumundan sonra intensivləşməsi təsadüfi deyildir. Ermənilər sadəcə, uzaqgörən deyillər. Bunu qabaqcadan bilməliydilər.

Azərbaycan.-3 aprel.-2007-ci il

Azərbaycan diasporunun yeni mərhələdə inkişafının istiqamətləri

Vəli Həbibəoğlu,

fəlsəfə elmləri doktoru, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Dövlət İdarəçilik Akademiyasının professoru

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev bütün sahələrdə olduğu kimi, Azərbaycan diasporunu inkişaf etdirmək, təkmilləşdirmək, onu güclü lobbilyə çevirmək və müstəqil dövlətimizin quruculuğu prosesində diaspor hərəkətindən səmərəli istifadə etmək istiqamətində də zəngin nəzəri irs qoyub getmişdir. Bu gün onun dövləti idarə etmək təcrübəsindən layiqincə istifadə edən və yeni mərhələdə bu təcrübəni öz məqsədyönlü praktik fəaliyyəti ilə uğurla davam etdirən, zənginləşdirən Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bütün sahələrin inkişafına diqqət yetirdiyi kimi, Azərbaycan diasporunun fəaliyyətini də diqqətlə izləyir və inkişaf etməsinə böyük qayğı ilə yanaşır. Dövlətimizin başçısı dünya azərbaycanlılarının II qurultayındakı nitqində ümummilli liderimizin fəaliyyətindəki müsbət xüsusiyyətlərindən bəhrələndiyini və yeni mərhələdə, yəni XXI əsrin ilk onilliyində diasporun inkişaf etdirilməsinin böyük siyasi əhəmiyyət daşıdığını xüsusi olaraq vurğulayıb, I qurultaydan keçən dövr ərzində soydaşlarımızın təşkilatlanmasını, yaşadıkları ölkələrin həyatında daha da fəal rol oynadığını böyük qürur hissi ilə qeyd edib. Eyni zamanda, diasporun bu sahədə qazandığı uğurlarını layiqincə qiymətləndirərək göstərib ki, bu, həm onların mövqelərini möhkəmləndirib, eyni zamanda müstəqil Azərbaycan Respublikasının mövqeyini gücləndirib, əhəmiyyətini artırıb.

Bu gün Azərbaycan dövlətinin nüfuzu və mövqeyi dünyada artmaqdadır. Dövlət başçısı müstəqil dövlətimizin qarşısında duran vəzifələri, problemləri həll etmək, dövlətlərarası münasibətləri daha da yaxşılaşdırmaq, milli dövlət maraqlarını layiqincə müdafiə etmək məqsədilə gecə-gündüz çalışır, xarici ölkələrə mütəmadi səfərlər edir. Gənc dövlətimizin məqsədyönlü siyasətini beynəlxalq aləmdə uğurla həyata keçirir.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə keçirilən dünya azərbaycanlılarının I qurultayından 5 il vaxt ötür. Bu müddət ərzində dünyada bir çox hadisələr olmuş, gənc dövlətimizin həyatında xaricdəki həmvətənlərimiz mühüm rol oynamışlar. Azərbaycanın dövlət strukturları, bu sahə ilə bilavasitə konkret məşğul olan, cavabdehlik daşıyan şəxslər, ayrı-ayrı qeyri-hökumət təşkilatları az iş görməmiş, böyük təcrübə toplamışlar.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev əmindir ki, dünya azərbaycanlılarının II qurultayından sonra bu təcrübə daha da artacaqdır: "Mən əminəm ki, artıq mövcud olan gözəl meyllər bu qurultaydan sonra daha da güclənəcəkdir. Azərbaycanlılar daha da möhkəm təşkilatlanacaq, yaşadıkları ölkələrdə da-ha da möhkəm mövqələrə sahib olacaqlar və beləliklə, dünyadakı 50 milyonluq Azərbaycan xalqı daha da yaxşı yaşayacaq, öz məqsədlərinə nail olacaqlar".

Məhz ulu öndərimiz Heydər Əliyevin diaspor quruculuğu sahəsində həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində bu gün Rusiya Federasiyasında Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin 73 regional təşkilatı uğurla fəaliyyət göstərir. Bu regional təşkilatların fəaliyyətini əlaqələndirərək onlar arasında əlaqələri tənziqləmək məqsədilə

Rusiya Federasiyasının Federal dairələrində dairə şuraları yaradılmışdır. Hazırda ətrafında Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin 14 regional təşkilatını birləşdirən Privoljsk, 5 regional təşkilatı birləşdirən Ural, 11 regional təşkilatdan ibarət Şimal-Qərb, 16 regional təşkilata aid Sibir və Uzaq Şərq dairə şuraları təsis edilərək uğurla fəaliyyət göstərirlər. Onu da qeyd edək ki, Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresi regionda fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşdirilməsi istiqamətində də fəaliyyəti genişləndirməkdədir. Bu qurumların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi və həmvətənlərimiz arasında həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi, onların maraqlarının müdafiəsinin təminatı məqsədilə Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Koordinasiya Şurası təsis edilmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2004-cü ilin oktyabr ayında ümumrusiya azərbaycanlılarının II qurultayındakı nitqində diaspor quruculuğu sahəsində təşkilatlanma prosesini çox vacib sayaraq həmvətənlərimizə bu istiqamətdəki fəaliyyətlərini daha da canlandırmağı tövsiyə etmişdir: "Mən çox şadam ki, Ümumrusiya Azərbaycanlılarının Konqresi qısa müddətdə çox güclü, nüfuzlu struktura—bütün regional təşkilatları öz ətrafında birləşdirə bilmiş və istər Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların hüquqlarının qorunması məcrasında, istərsə də ikitərəfli əlaqələrimizin genişlənməsi və möhkəmlənməsi məcrasında fəal işləyən struktura çevrilmişdir. Konqres bu istiqamətdə çox mühüm rol oynayır".

Təcrübə göstərir ki, həqiqətən diaspor fəaliyyəti, quruculuğu mühüm strateji vəzifədir. Dünya diasporu hərəkətində qabaqcıl yer tutan ölkələr bu strateji vəzifənin yerinə yetirilməsinə böyük diqqət yetirirlər. Ona görə də onlar güclü diaspora malikdirlər, mütəşəkkil lobbiyə çevrilə biliblər.. Xalqımızın ümummilli lideri diasporun strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini çox gözəl bilirdi, öz fəaliyyətində onun inkişafına xüsusi diqqət yetirirdi. Bu strateji siyasi ənənəni Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev də uğurla davam etdirir. Onun Prezident kimi fəaliyyət göstərdiyi 3 il ərzində bu sahəyə diqqətinin, qayğısının, həm də tələbinin nəticəsidir ki, Rusiyada, Ukraynada, keçmiş müttəfiq respublikaların əksəriyyətində diasporun təşkilatlanması işində yeni keyfiyyət dəyişiklikləri yaranmış, onların fəaliyyətləri xeyli güclənmiş, mütəşəkkil qüvvəyə çevrilmişlər.

Eyni vəziyyət bir çox Avropa dövlətlərində yaranmaqdadır. Xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz hələ Bakıda keçirilən dünya azərbaycanlılarının II qurultayına qədər məskunlaşdıqları ölkələrdə yeni təşkilatların yaranmasına və onların siyasi fəallığının artmasına böyük diqqət yetirmişdilər. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin verdiyi məlumata görə, yalnız 2004-cü ildə Avropada, Şimali Amerikada, MDB məkanında və digər ölkələrdə, o cümlədən Norveç, Niderland, Almaniya, İspaniya, İtaliya, Belçika, Bolqarıstan, Çexiya, Finlandiya, Estoniya, Polşa, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Misir Ərəb Respublikası, Türkiyə və ABŞ-da 40-a yaxın yeni Azərbaycan icmaları və birlikləri təsis edilmişdir ki, bu da Azərbaycan dövlət başçısının diaspor quruculuğu işinə nə qədər böyük diqqət və qayğı ilə yanaşdığını, xarici siyasətdə onların fəaliyyətinə böyük əhəmiyyət verdiyini aydın göstərir. Biz dünya azərbaycanlılarının birinci qurultayından keçən müddət ərzində bu sahədə nə qədər mühüm dəyişikliklərin olduğunu illər üzrə də müşahidə edə bilərik. Belə ki, xarici ölkələrdə yaşayan Azərbaycan icma və birliklərinin artım göstəricisi bu sahədə nə qədər böyük iş aparıldığını təsdiqləyir. Məsələn, 2002-ci ildə fəaliyyət göstərən 218 cəmiyyətdən 11 adda yeni təşkilat yaradılmışsa, 2003-cü ildə artıq 28 təşkilat yeni fəaliyyətə başlamışdır. Sonrakı illərdə bu tendensiya daim yüksələn xətt üzrə inkişaf edib. Belə ki, 2004-cü ildə artıq bütün dünyada 277 təşkilat fəaliyyət göstərirdi

halda, 2005-ci ildə onların sayı 312-yə çatmışdır. Bütünlükdə 2004-cü ildə 31, 2005-ci ildə isə 34 yeni diaspor təşkilatı yaradılmışdır.

Azərbaycan Prezidentinin diasporun təşkilatlanması, ümumiyyətlə, diaspor quruculuğu işinə böyük diqqət yetirdiyinin və bu istiqamətin ümummilli liderimizin ənənəsinin uğurla davam etdirdiyinin hamımız şahidiyik. Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi də fəaliyyətini bu istiqamətdə quraraq xüsusilə Avropa ölkələrində yeni icmaların yaranmasına böyük diqqət yetirir. Bunun nəticəsi olaraq 2005-ci ildə İsveçrədə İsveçrə-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti, İsveç-də "Azərbaycan naminə" Dərnəyi, İsveç-Azərbaycan Gəncləri Federasiyası, Azərbaycan-İsveç Kültür və Humanitar Dərnəyi, Hollandiyanın Rotterdam şəhərində "Azeriunited" Cəmiyyəti, Böyük Britaniyanın paytaxtında Azərbaycan Gənclər Klubu, London İqtisadi və Siyasi Elmlər Məktəbinin nəzdində Azərbaycan Cəmiyyəti, Almaniyanın Berlin şəhərində "Azərbaycan evi", Maqdaburt şəhərində "Azərbaycanın dostları" Cəmiyyəti, Fransada "Azərbaycan evi", Estoniyada "İrs" Gənclər Təşkilatı, Çexiyada Təhsil Alan Azərbaycanlı Tələbələrin Assambleyası, Belarusda, Ukraynada, Orta Asiya ölkələrində yeni ictimai təşkilatların yaradılması və fəaliyyətlərinin mütəşəkkil qaydada qurulması diaspor hərəkatının güclənməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Bu gün Azərbaycan diasporu daha əvvəlki kimi pərakəndə vəziyyətdə fəaliyyət göstərmir. Onun fəaliyyətinin əsasını artıq doğma Vətənlə bağlı yaxşı dərk edilmiş milli maraqların həyata keçirilməsi təşkil edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünya azərbaycanlılarının II qurultayındakı nitqində bu məsələyə xüsusi olaraq toxunmuşdur. O, qurultay iştirakçılarına ölkəmizdə həyata keçirilən geniş iqtisadi, siyasi, sosial-mədəni islahatlardan, görülmüş işlərdən məlumat vermiş, eyni zamanda bu istiqamətlərdə qarşıda duran mühüm vəzifələrdən, Azərbaycan həqiqətlərinin yayılmasının çox vacib, böyük ictimai-siyasi əhəmiyyət kəsb etməsindən danışaraq demişdir: "Azərbaycan öz iqtisadi potensialını, hərbi potensialını tam şəkildə işə salır. Biz hər istiqamətdə çox sürətlə, düşünülmüş proqram və konsepsiya əsasında irəliləyirik. Yenə də qeyd etmək istəyirəm ki, bu istiqamətdə Azərbaycan diasporunun çox böyük rolu var. Mən istəyirəm ki, həm Azərbaycanın dünyada təbliğ edilməsində, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya birliyinə çatdırılmasında, azərbaycanlıların yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi həyatında fəal iştirakında bu rol daha da güclü olsun. Məsələn, mən çox istəyirəm ki, azərbaycanlılar yaşadıkları bütün ölkələrin siyasi həyatında daha fəal rol oynasınlar. Siyasi partiyalara üzv olsunlar. Çalışsınlar ki, o ölkələrin qanunvericilik orqanlarına seçilsinlər. Bu bizim mövqelərimizi möhkəmləndirir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin diaspor nümayəndələri qarşısında qoyduğu mühüm istiqamətlərdən biri də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində azərbaycanlıların daha fəal, daha məqsədyönlü iştirak etmələridir. O, təkcə dünya azərbaycanlılarının II qurultayında deyil, müxtəlif səfərləri zamanı xaricdə yaşayan həmvətənlərimiz qarşısında qətiyyətli, həm də indiyədək qoyulmamış vəzifələri irəli sürmüşdür. Belə ki, o, türkdilli dövlətlərin və toplumların 10-cu dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Azərbaycan dövlətinin mövqeyində, hər bir azərbaycanlının fəaliyyətində mühüm dönüş yaradılmasını tələb etmişdir: "Hesab edirəm ki, xarici ölkələrdə, Avropa ölkələrində belə tədbirlərin keçirilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki biz özümüzü tanıtmalıyıq, öz potensialımızı təqdim etməliyik. Bəzi hallarda bizim haqqımızda süni rəy formalaşdırılır və bunun arxasında Türkiyə və Azərbaycana düşmənçilik mövqeyi tutan erməni lobbisinin

fəaliyyəti dayanır. ...Bizim əleyhimizə çox böyük mütəşəkkil, böyük maliyyə dəstəyinə malik olan və bəzi riyakar siyasətçilər tərəfindən dəstəklənən erməni lobbisi fəaliyyət göstərir. Biz onların təbliğatını ifşa etməliyik, darmadağın etməliyik, ancaq müdafiə naminə yox. Biz hücum etməliyik, çünki həqiqət bizim tərəfimizdədir... Bir daha demək istəyirəm ki, xaricdə bizim fəaliyyətimiz daha da yüksək səviyyədə qurulmalıdır. Bu baxımdan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinə böyük önəm verilməlidir".

Azərbaycan diasporunun, eləcə də xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlının qarşısında qoyulmuş bu mühüm vəzifə, istiqamət öz hücum xarakteri ilə seçilməlidir. Həmvətənlərimiz Azərbaycan həqiqətlərinin yayılmasında, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli sahəsində aparılan danışıqların yerli əhaliyə, dövlət strukturlarına düzgün çatdırılmasında öz siyasi fəallıqlarını artırmalı, erməni diasporunun gözləmədiyi vasitələrdən vaxtında və səmərəli istifadə etməli, öz hücum mövqeyini heç vaxt əlindən verməməlidir. Bu işdə Azərbaycan diasporunun yaxın dostları olan Türkiyə və yəhudi lobbisinin gücündən səmərəli istifadə olunmalıdır. Bu, xaricdəki həmvətənlərimizin erməni lobbisinə qarşı hücumunu daha da kəskinləşdirə, bu istiqamətdə mühüm uğurlar qazanmağa kömək edə bilər.

Respublika.-2 yanvar.-2007-ci il

İlham Əliyev: Hazırda Azərbaycan Respublikası və diasporumuz keyfiyyətcə yeni fəaliyyət mərhələsinə qədəm qoymuşdur

Qədir Aslan

Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan 50 milyondan artıq soydaşımızın bir istinad məkanı var ki, bu da müstəqil Azərbaycan dövlətidir. Soydaşlarımız Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, zəngin milli mədəniyyətimizin təbliğində, təcavüzkar erməni millətçilərinin ideoloji təxribatlarının ifşasında getdikcə daha fəal rol oynayırlar. Prezident İlham Əliyev dünya azərbaycanlılarına müraciətində bu məsələlərə xüsusi önəm verərək deyib: "Azərbaycanlıların birliyi və həmrəyliyi ideyası bu gün artıq həm bütün dünyada yaşayan soydaşlarımızın düşüncəsinə hakim kəsilmiş, həm də dövlət siyasətimizin prioritet istiqamətləri səviyyəsinə yüksəlmişdir. Yaşadıqları ölkələrdə soydaşlarımızın təşkilatlanması, azərbaycanlı icmalarının fəaliyyətinin genişləndirilməsi, Vətənlə əlaqələrinin güclənməsi istiqamətində son illərdə həqiqətən çox işlər görülmüşdür... Hazırda Azərbaycan Respublikası və diasporumuz keyfiyyətcə yeni fəaliyyət mərhələsinə qədəm qoymuşdur".

Milli həmrəylik Vətənin maraqlarından doğan zərurətdir. Xalqımız dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra milli birliyin təminatı, dünya azərbaycanlılarının vahid milli mənafe ətrafında bir-ləşdirilməsi dövlət quruculuğunun əsas vəzifələrindən biri kimi meydana çıxdı. Milli dövlətçilik ideyası, dövlət müstəqilliyimizin əbədiliyi və dönməzliyi, Azərbaycan Respublikası, bütün soydaşlarımızın milli sərvəti, bu gün harada yaşamasından asılı olmayaraq bütün həmvətənlərimizin Vətəni kimi dərk edilməsi azərbaycançılığın mühüm meyarlarındandır.

1993-cü ilin iyununda tarixi zərurət və xalqın tələbi ilə milli öndərimiz Heydər Əliyev yenidən respublika rəhbərliyinə qayıtdıqdan sonra ölkəmizin ictimai həyatının bütün sahələrində, o cümlədən dünya azərbaycanlıları ilə əməkdaşlıq istiqamətində keyfiyyət və mahiyyətcə yeni mərhələ başlanmışdır.

Müstəqil Azərbaycan Respublikasının qurucusu, xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyev çoxşaxəli fəaliyyətində daha bir tarixi missiyanı - dünya azərbaycanlılarının milli birliyinin ideoloqu, təbliğatçısı və təşkilatçısı olmaq missiyasını öz üzərinə götürmüş və uğurla həyata keçirmişdir. Onun müdrik siyasəti nəticəsində dünya azərbaycanlıları ilə iş dövlət əhəmiyyətli strateji məsələyə çevrilmişdir.

Milli birliyin ideoloji əsası olan azərbaycançılıq ideyasını məhz milli öndərimiz Heydər Əliyev formalaşdırmışdır. 2001-ci ilin noyabrında Bakıda, dünya azərbaycanlılarının I qurultayının keçirilməsi Vətənlə bağlılığı təmin etmiş, müxtəlif ölkələrdə yaşayan eloğlularımız bir bayraq altında birləşərək monolit bir qüvvəyə çevrilmişlər. Ulu öndərimiz dünya azərbaycanlılarının qurultayındakı tarixi nitqində demişdir: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur

hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı, Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq".

Vurğulamaq lazımdır ki, bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti özünün ən parlaq dövrünü yaşayır. Ölkəmizdə dövlət quruculuğunun bütün sahələrində həyata keçirilən köklü islahatlar öz bəhrəsini verməkdədir. Eyni zamanda xaricdə məskunlaşmış soy-daşlarımızla əlaqələrin möhkəmlənməsi dövlətimizin xarici siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. Bu siyasətin məqsədi dünya azərbaycanlılarının tarixi Vətənlə hərtərəfli münasibətini qurmaq, onların milli özünəməxsusluğunu qorumaq və inkişaf etdirmək, mədəni-siyasi hüquqlarını müdafiə etmək, diasporlararası əlaqələri genişləndirməkdir.

Diaspor quruculuğunun mühüm sahələrindən biri də xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasətinin hazırlanması və həyata keçirilməsidir.

2002-ci il dekabr ayının 27-də qəbul edilmiş və ümummilli lider Heydər Əliyevin 2003-cü il tarixli fərmanı ilə qüvvəyə minmiş "Xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla bağlı dövlət siyasəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunu XXI əsrdə xaricdə yaşayan soydaşlarımız və həmvətənlərimiz qarşısında çox geniş perspektivlər açdı və onların ölkəmizin milli mənafehləri ətrafında da-ha sıx birləşdirilməsinə zəmin yaratdı.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması diaspor quruculuğunun təşəkkül tapma-sına, həmvətənlərimizin mənəvi-ideoloji birliyinin yaradılmasına böyük təkan verdi.

Azərbaycan diasporunun inkişafı və mütəşəkkil qüvvəyə çevrilməsi məsələsi dünya azərbaycanlılarının I qurultayından sonra dövlət siyasətinin prioritet məsələlərindən birinə çevrilmişdir.

Ötən dövr ərzində Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanları Azərbaycan diasporunun mütəşəkkilliyinə nail olmaq məqsədilə yeni cəmiyyət və birliklərin yaradılmasına xüsusi diqqət yetirmişdir. Nəticədə, yeni icma və birliklərin yaradılması tendensiyası digər ölkələri də əhatə etmiş və Belarus-Azərbaycan icmaları Konqresi, Moldova Azərbaycanlıları Konqresi, Özbəkistan-Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzləri Assosiasiyası, Azərbaycan-Norveç Assosiasiyası birliklərdə birləşmişlər.

Bu gün Rusiya Federasiyasının 73 subyektində Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin 73 regional təşkilatı uğurla fəaliyyət göstərir.

Aparılmış məqsədyönlü işlər nəticəsində yalnız 2004-cü ildə Avropada, Şimali Amerikada, MDB məkanında və digər ölkələrdə, o cümlədən, Özbəkistan, Qırğızıstan, Norveç, Niderland, Almaniya, İspaniya, İtaliya, Belçika, Bolqarıstan, Çexiya, Finlandiya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Türkiyə, ABŞ və digər ölkələrdə 40-a yaxın yeni Azərbaycan icmaları formalaşmışdır.

2006-cı ilin martında Bakıda dünya azərbaycanlılarının II qurultayı keçirildi. Bu qurultay azərbaycançılıq ideologiyasının təntənəsi oldu. Qurultayda 49 xarici ölkədən 593 nümayəndə və 388 nəfər qonaq iştirak etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin qurultaydakı nitqi əslində bütün dünya azərbaycanlılarına ünvanlanmış tarixi çağırışdır: "Azərbaycan xalqı böyük xalqdır. Biz 50 milyonuq. Bu, dünya miqyasında böyük xalqdır. Bizim hamımızın bir Vətəni var - Azərbaycan. Çalışmalıyıq ki, doğma Vətənimizi möhkəmləndirək, zənginləşdirək, qüdrətli dövlətə çevirək".

Dünya azərbaycanlılarının Bakı şəhərində keçirilən II qurultayının iştirakçıları eyni soykökə, müstəqil milli-mənəvi və mədəni dəyərlərə malik Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının üzvlərinə müraciət edərək bildirmişlər ki, qardaş xalqlarımız zamanın ağır sınaqlarına mətanətlə sinə gərmiş, qədim, milli-mənəvi və tarixi irslərini qoruyub saxlayaraq zənginləşdirmiş, müstəqil dövlətləri olan Türkiyə Cümhuriyyətini və Azərbaycan Respublikasını yaşatmaqla ulu əcdadlarımızın bizə miras qoyduğu milli mənəvi sərvətləri gələcək nəsillərə ötürmək üçün əlverişli imkan qazanmışlar. Bütün səylər vahid bir məqsədə yönəldilməlidir.

Hazırda Azərbaycan diasporu keyfiyyətcə yeni fəaliyyət mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Azər-baycan dövləti xaricdə yaşayan soydaşlarımızın sosial-iqtisadi maraqlarının müdafiəsi, beynəlxalq konvensiyalarda təsbit olunmuş hüquqlarının qorunması üçün ardıcıl fəaliyyət göstərir, məqsədyönlü və təsirli tədbirlər görür.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünya azərbaycanlılarına müraciətində bu istiqamətdə görülən işləri yüksək qiymətləndirməklə yanaşı vurğulamışdır ki, Azərbaycan diasporunun potensial imkanları onun fəaliyyətinin real nəticələri ilə müqayisədə xeyli yüksəkdir: "Qarşımızda hələ də bir çox ciddi, həlli vacib olan problemlər durur. Azərbaycanlılar yaşadıkları ölkələrin iqtisadi, siyasi və sosial-mədəni həyatına sıx inteqrasiya olunmalı, bu ölkələrlə Azərbaycan Respublikası arasında əlaqələndirici vasitə rolunda çıxış etməlidirlər... Ümumazərbaycan məsələləri ilə bağlı təsirli addımlar atılmalı, aparıcı ölkələrdə güclü Azərbaycan lobbisi formalaşdırılmalıdır".

Respublika.-13 yanvar.-2007-ci il

Dünya azərbaycanlılarının konsolidasiya prosesində mühüm mərhələ

Prezident İlham Əliyev ulu öndərimizin milli birlik və həmrəylik konsepsiyasını özünün yeni-yeni addımları ilə zənginləşdirir

Xalid Niyazov

Azərbaycan xalqının əvəzsiz milli sərvəti olan müstəqilliyin əzmlə qorunub saxlanması, demokratik və hüquqi dövlət quruculuğu, Avratlantik məkana inteqrasiya siyasətinin ardıcıl surətdə həyata keçirilməsi, ciddi elmi əsaslara söykənən sosial-iqtisadi strategiyanın həyata keçirilməsi respublikamızı intensiv inkişaf yoluna çıxarmışdır. Qazanılmış nailiyyətlər ölkə daxilində milli birlik və vətəndaş sülhünün möhkəm əsaslarla intişar tapmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin təmin olunmasına, onların tarixi Vətənlə əlaqələrinin genişlənməsinə səbəb olmuşdur.

Azərbaycanın iqtisadi artım tempinə görə dünyanın lider dövlətinə çevrilməsi, Cənubi Qafqazda əsas söz və nüfuz sahibi kimi çıxış etməsi dünyanın müxtəlif ölkələrinə səpələnmiş həmvətənlərimizi daha da ruhlandırılmış, onların müstəqil dövlətimizin xoşbəxt gələcəyinə inamının, özünüdərək hissənin güclənməsinə, ümummilli maraqlar ətrafında sıx birləşməsinə ciddi zəmin yaratmışdır. Elə buna görə də diaspor quruculuğu sahəsində qazanılmış nailiyyətləri və qarşıda duran mühüm vəzifələri vaxtaşırı müzakirə etmək zərurəti yaranır. Azərbaycan iqtidarı dünya azərbaycanlılarının potensial imkanlarını cəmləmək, müstəqil dövlətimizin möhkəmlənməsi prosesində meydana çıxan müxtəlif problemlərin həllinə yönəltmək, daha sıx əlaqələr yaratmaq, milli birliyə nail olmaq və mütəşəkkil birgə qüvvə təşkil etmək söylərinə ciddi fikir verir. Azərbaycan Prezidenti

İlham Əliyevin 8 fevral 2005-ci il tarixdə Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi haqqında xüsusi sərəncam imzalaması da məhz diaspor quruculuğu sahəsinə xüsusi diqqətin nümunəsi sayıla bilər. Bu sərəncam əsasında martın 16-da yüksək səviyyədə keçirilmiş qurultay 1993-cü ildən başlanan diaspor quruculuğu siyasətinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu, davamlı və dönməz səciiyə daşdığını bir daha təsdiqləyir. Qurultayın keçirilməsində məqsəd xaricdə yaşayan soydaşlarımızın problemlərini, yaşadıkları ölkələrin iç siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha sıx əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını, eləcə də milli maraqlar naminə intensiv konsolidasiyasını təmin etmək olmuşdur. Qurultayda Azərbaycan diasporunun mövcud durumu müzakirə edilmiş, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiyasının təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi məsələləri ətrafında səmərəli fikir mübadiləsi aparılmışdır. Tədbirdə Azərbaycan diasporunun fəaliyyət konsepsiyasının hazırlanması barədə qərarın qəbul olunması da təqdirəlayiqdir. Qurultayda dünya azərbaycanlılarına müraciət, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı xüsusi bəyanat, erməni qəsbkarlarının xalqımıza qarşı törətdiyi soyqırımı

aktlarına etiraz ifadə edən bəyanat, habelə işğal olunmuş ərazilərdə tarixi abidələrimizin, mədəni irsimizin dağıdılması ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciət və digər mühüm sənədlər qəbul edilmişdir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayındakı çıxışında qeyd edildiyi kimi, ölkəmizdə diaspor quruculuğu prosesi ulu öndərimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olmaqla, konseptual motivli ideyalarını özündə parlaq surətdə təcəssüm etdirir. Ölkənin beynəlxalq imicinin formalaşmasında, mövqələrinin güclənməsində, milli diaspor hərəkatının geniş vüsət almasında müxtəlif səbəblərdən dünyaya səpələnmiş soydaşlarımızın imkanlarını və potensialını nəzərə alan ümummilli liderimiz - 1993-cü ildə xalqın təkidlə tələbi ilə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra - bu sahəyə xüsusi diqqətlə yanaşmışdır. Ulu öndər Heydər Əliyev çıxışlarında hər zaman xüsusi qeyd etmişdir ki, xarici ölkələrdə güclü diaspor və lobbı formalaşdırmadan xarici siyasətdə qarşıya qoyulmuş strateji hədəflərə çatmaq, milli maraq və mənafeləri beynəlxalq müstəvidə layiqincə müdafiə etmək mümkün deyildir. Bu reallığı yetərincə düzgün qiymətləndirən ulu öndərimiz müxtəlif səbəblərdən Azərbaycan hüdudlarından kənarında yaşamaq məcburiyyətində olan azərbaycanlılarda milli ruhun yüksəldilməsinə, onların vahid ideologiya və mental dəyərlər sistemi ətrafında konsolidasiyasına çalışmış, soydaşlarımızı ümummilli problemlərə hər zaman həssaslıqla yanaşmağı tövsiyə etmişdir. Bu yöndə ardıcıl və sistemli tədbirlərin həyata keçirilməsi Azərbaycanın xarici siyasət doktrinasının prioritet istiqamətinə çevrilmiş, ulu öndərimiz Heydər Əliyev müxtəlif ölkələrə səfərləri zamanı soydaşlarımızla keçirdiyi görüşlərdə milli diaspor təşkilatlarının vahid, mütəşəkkil qüvvə kimi təşkilatlanması zərurətini önə çəkmiş, bunun ideoloji-siyasi konturlarını müəyyənləşdirmişdir.

Müstəqilliyinin ilk illərində Azərbaycanın daxilində mövcud olmuş ikitirəlik, psixoloji-siyasi barışmazlıq ovqatı ölkə hüdudlarından kənarında yaşayan soydaşlarımızın da həmrəyliyinə mane olmuş, onların milli ruhda köklənməsinə ciddi əngəl törətmişdir. Bu həm də xaricdəki soydaşlarımızın birliyinin ciddi təminatçısına çevriləcək konseptual dövlət ideologiyasının yoxluğu ilə bağlı olmuşdur. Fəqət, ulu öndərimiz Heydər Əliyev özünəməxsus müdriklik və uzaqgörənliklə bu mütəşəkkilli və birliyi yalnız vahid bir ideya ətrafında reallaşdırmağın mümkünlüyünü bəyan etmişdir - Azərbaycançılıq! Ulu öndərimiz çıxışlarında, imzaladığı sənədlərdə Azərbaycan diasporunun formalaşmasının konkret məqsəd və vəzifələrini, ümdə qayəsini - azərbaycançılıq ideologiyasının mahiyyətini açıqlamışdır. Azərbaycançılıq dövrün, zamanın tələbindən irəli gələn, günümüzün gerçəkliklərini əks etdirən hakim dövlət ideologiyasıdır. Bu ideologiya istinad ediləsi möhkəm dayaq kimi Azərbaycan diasporunun təşkili işini sürətləndirmiş, xaricdə fəaliyyət göstərən müxtəlif ictimai birliklərin, cəmiyyətlərin, dərnəklərin ideoloji-siyasi cəhətdən güclənməsinə ciddi zəmin yaratmışdır. Ümummilli liderimizin diaspor quruculuğu sahəsindəki dövlət siyasətinin səmərəliliyini artırmaq, bu sahədə mövcud potensialdan maksimum yararlanmaq, problemləri araşdıraraq aradan qaldırmaq məqsədilə 2001-ci il 23 may tarixdə imzaladığı Bakı şəhərində Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi barədə sərəncam milli diaspor hərəkatının genişlənməsi prosesinə mühüm töhfə olmuşdur. Elə həmin il noyabrın 9-10-da Bakıda Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı keçirilmiş, bu möhtəşəm tədbir öz əhəmiyyətinə görə ölkəmizin çağdaş tarixinə ən əlamətdar hadisələrdən biri kimi düşmüşdür. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımız, nüfuzlu diaspor təşkilatlarının rəhbərləri Bakıya toplaşaraq diaspor və lobbicilik fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra ciddi məsələləri müzakirə etmiş, bu sahədə konkret qərarlar, fəaliyyət proqramları

təsdiqlənmişdir. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun daha da artırılması, müxtəlif ölkələrdə dilimizin, tariximizin, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin, musiqimizin, bir sözlə milli irsimizin yüksək səviyyədə təbliği, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasətinin ifşası, bədnam erməni lobbisinə qarşı sistemli və ardıcıl əks-hücumun təşkili məsələləri qurultayın qarşıya qoyduğu vacib vəzifələr kimi diqqəti cəlb etmişdir. Ümummillə lider Heydər Əliyev qurultaydakı dərin və əhatəli çıxışında diaspor quruculuğu ilə bağlı dəyərli məsləhət və tövsiyələrini vermiş, gələcək fəaliyyət prioritetlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından tədbirin əhəmiyyətini önə çəkmişdir: "Bu qurultay dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin, birliyinin yaranması və inkişaf etməsi sahəsində mühüm əhəmiyyətə malikdir və demək olar ki, müstəqil Azərbaycanın həyatında tarixi hadisədir. Bu gün keçirilən qurultay xaricdə yaşayan soydaşlarımızın daha da həmrəy olması, təşkilatlanması üçün yeni bir mərhələnin başlanğıcıdır".

Bu möhtəşəm qurultaydan sonra Azərbaycan diaspor hərəkatı, həqiqətən də, tamamilə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Ulu öndərimiz bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci il 5 iyul tarixdə xüsusi fərman imzalamış və bunun əsasında Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsi yaradılmışdır. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar açmışdır. Komitə qısa müddətdə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası və Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməsi istiqamətində xeyli iş görməyə müvəffəq olmuşdur. Komitənin fəaliyyəti nəticəsində get-gedə daha çox təşkilat "güc birlikdədir" məntiqinə gəlir, ziddiyyətləri aradan qaldırmaq, mütəşəkkilliyə nail olmaq üçün qüvvələrini səfərbər etməyə çalışır. Ümummillə liderimiz Heydər Əliyev belə bir dövlət qurumunun yaradılması niyyətini hələ Dünya Azərbaycanlılarının I qurultayında açıqlamışdır: "Mən qurultayın sonunda belə nəticəyə gəldim ki, həqiqətən, Azərbaycanda diaspor ilə iş üçün xüsusi bir dövlət orqanı yaradılmalıdır. Güman edirəm ki, biz bu günlərdə belə bir orqanı yaradacağıq, əlaqələr daha da genişlənəcək, inkişaf edəcək, irəliyə doğru gedəcəkdir". Ulu öndərimiz diaspor təşkilatlarını əlaqələndirməklə dövlət siyasətini həyata keçirən müvafiq komitə yaratmaqla kifayətlənməmiş, eyni zamanda, bu sahənin hüquqi əsaslarının yaradılmasını təmin etmişdir. Heydər Əliyevin qanunvericilik təşəbbüsü ilə 2002-ci ildə Milli Məclis "Xaricdə yaşayan soydaşlarımıza dövlət qayğısı haqqında" qanunu qəbul etmişdir. Sənəd xaricdəki həmvətənlərimizə dövlət qayğısının hüquqi prinsip və əsaslarını müəyyənləşdirir. Qanuna görə, xaricdə yaşayan və fəaliyyət göstərən soydaşlarımızın hüquqları Azərbaycan dövləti səviyyəsində qorunur.

Bu gün diaspor təşkilatlarımız vahid məqsədlər uğrunda səfərbər olunmuşlar. Azərbaycan iqtidarının apardığı siyasi kurs ona yönəlib ki, ölkə hüdudlarından kənar da hamı bir nəfər kimi ümummillə mənafehlərin reallaşması istiqamətində əzmlə, qətiyyətlə fəaliyyət göstərsin. Tam əminliklə demək olar ki, I qurultaydan sonra bu ali məqsədə nail olunmuşdur.

Azərbaycan diasporunun dünyadakı digər diasporlardan mühüm bir fərqli cəhəti də var: dünyaya səpələnmiş soydaşlarımızın bir qismi müxtəlif səbəblərdən respublikamızı tərk etmiş azərbaycanlılardır. Onlar harada yaşamalarından asılı olmayaraq, özlərini azərbaycanlı hiss edir, millətimizi xaricdə layiqincə təmsil etməyə çalışırlar. Müstəqil Azərbaycanın daxili və xarici siyasət sahəsində əldə etdiyi uğurlar onların milli

şüurunu, özünüdərkini, torpağa bağlılığını günü-gündən möhkəmləndirir. Müxtəlif ölkələrdə məskunlaşmış azərbaycanlı diaspor təşkilatları soydaşlarımızın təşkilatlanması, səylərinin birləşdirilməsi, onların fəaliyyətinə məqsədyönlü xarakter verilməsi yolunda faydalı iş aparır, ölkəmizi daha yaxından tanıtdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirirlər.

Azərbaycan.-31 yanvar.-2007-cı il

Azəri və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcək

Forumda dünya türkdilli xalqlarına müraciət və erməni terrorçularının azərbaycanlılara qarşı törətdikləri terror və soyqırımı aktları ilə bağlı birgə bəyanatın qəbul edilməsi nəzərdə tutulur

Tahirə

*Martın 9-da Bakıda azərbaycanlı və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcək. Forumda Azərbaycanın prezidenti **İlham Əliyev** və Türkiyənin baş naziri **Rəcəb Təyyib Ərdoğanın** iştirakı gözlənilir. Dünyənin Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla iş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri **Nazim İbarihimov** mətbuat konfransı keçirərək, forumun məqsəd və mahiyyəti barədə geniş açıqlama verdi. Verilən məlumatına görə, Forumun yüksək səviyyədə keçirilməsi məqsədilə dövlət komitəsi və Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurası tərəfindən birgə Təşkilat Komitəsi, işçi qrupları yaradılıb və digər tədbirlər görülüb.*

Tədbirə Azərbaycan və Türkiyənin dövlət və hökumət nümayəndələri, xarici ölkələrdəki nüfuzlu azərbaycanlı və türk icmaları, türkdilli xalqların və dövlətlərin təmsilçiləri qatılacaq. Tədbirə 48 ölkədən, ümumilikdə 450 nəfərə yaxın nümayəndənin dəvət olunması planlaşdırılır. Azəri diasporunu 145 nəfər, türk diasporunu 120, Ahıska türklərini 16, İraqlı soydaşlarımızı 23 nəfər təmsil edəcək. Bundan başqa 30-dan çox ölkədən azəri və türk diasporlarının inkişafında xidmətləri olmuş, ümummillə maraqlarımızın qorunması işində fəal iştirak etmiş ayn-ayrı şəxslər, siyasi xadimlər, parlament və hökumət üzvləri, tanınmış alimlər və ziyalılardan ibarət 150 nəfərə yaxın qonağın iştirakı gözlənilir. Ən böyük nümayəndə heyətilə təmsil olunan ölkələr Almaniya (60), ABŞ (29), Bolqarıstan, (29), Rusiya (27), Niderland Krallığı (18) Norveç Krallığı(17), İsveç (16) Belçika(15), Kanada(15), Rumıniya(15), və Avstriya(13) olacaq. Türkiyədən tədbirə 61 nəfərin qatılacağı gözlənilir.

Forumda bir sıra sənədlərin qəbul olunması gözlənilir ki, bunlardan ən mühümü "Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası" olacaq. Strategiya layihəsi özündə Avropa, ABŞ və Kanada, MDB, Asiya, Avstraliya, Mərkəzi və Cənubi Amerika regionları üzrə azərbaycanlı və türk icmalarının əməkdaşlığının forma və metodlarını ehtiva edir. Layihənin hazırlanması zamanı xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların məskunlaşdıqları ölkələrin siyasi reallıqları nəzərə alınıb. Azərbaycanlı və türk diaspor təşkilatlarının Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması planlaşdırılır ki, onun üzvləri xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən azərbaycanlı və türk icmalarının rəhbərləri arasından seçiləcək. Qurum strategiyada nəzərdə tutulmuş tədbirləri əlaqələndirəcək və növbəti foruma qədər işlər haqqında hesabat hazırlayacaq. Forumda dünya türkdilli xalqlarına müraciət, Bakı bəyan-naməsi, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və erməni terrorçularının azərbaycanlılara qarşı törətdikləri terror və soyqırımı aktları ilə bağlı birgə bəyanat, bədnam "erməni soyqırımı" iddialarının tanınması barədə qərar qəbul edən ölkələrə etiraz bəyanatının qəbul edilməsi nəzərdə tutulur. Bakı

bəyannaməsi yekun sənədi kimi azəri və türk təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasından irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə həyata keçirilən tədbirlərlə bağlı tövsiyələri özün-də əks etdirəcək. Sənəddə Azərbaycan və Türkiyənin, habelə bütün türk dünyasının milli maraqlarının müdafiəsi, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların və türklərin ictimai-siyasi fəallığının artırılması, onların təşkilatlanması prosesinə dəstək verilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması, lobbı quruculuğu sahəsində əməkdaşlığın inkişafı, azərbaycanlı və türk iş adamlarının forumlarının keçirilməsi, xarici sərmayəçilərin Azərbaycan və Türkiyəyə investisiya qoymağa təşviq edilməsi ilə bağlı məsələlərin öz əksini tapacağı gözlənilir.

Martın 10-da isə "Avropa" mehmanxanasında Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II qurultayı keçiriləcək. Qurultayın işində Avropada fəaliyyət göstərən 64 azərbaycanlı diaspor təşkilatının 200 nəfərədək nümayəndəsi iştirak edəcək. Toplantı-da təsis qurultayından keçən dövr ərzində təşkilatın hesabatı dinlənəcək. Tədbirdə AAK-ın Avropadakı diaspor fəaliyyətinin genişləndirilməsi, buradakı soydaşlarımızın ideya-siyasi birliyinin daha da gücləndirilməsi, qitədəki Azərbaycan dәмәklərinin, icmalarının, federasiyalarının və başqa diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya imkanlarının artırılması məsələləri geniş müzakirə olunacaq. Bununla yanaşı qurultayın gedişində Avropa Azərbaycanlıları Konqresinə yeni üzvlərin qəbul olunması məsələsinin də müzakirəsi nəzərdə tutulub. Qurultayın sonunda bir neçə sənədin, o cümlədən iştirakçılar adından prezident İlham Əliyevə müraciətin, Dağlıq Qarabağ münaqişəsilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara müraciət və qətnamənin qəbul ediləcəyi gözlənilir.

N. İbrahimov eyni zamanda Xocalı soyqırımını ilə bağlı dünyanın bir çox ölkələrində tədbirlərin keçirilməsi yönündə işlərin aparıldığını qeyd etdi.

Onun sözlərinə görə artıq Moskvanın bazarlarında miqrantların işləməsinə icazə verilir, deportasiya halları azalıb. "Ajiotaja düşüb Moskvadan Bakıya gələnlər indi vəziyyətin normal olduğunu görüb, geri qayıdırlar. Leqallaşacaqlar, hüquqları təmin olunacaq, sənədləri qaydaya salınacaq. Yəni hansı hadisənin baş verməsindən asılı olmayaraq azərbaycanlılar əgər bir miqrant kimi sənədlərini qaydaya salacaqlarsa, orada maneəsiz yaşayacaqlar".

Dağıstanda yaşayan azərbaycanlıların qarşılıdaqları problemlərlə bağlı məsələlərə də aydınlıq gətirən N.İbrahimov müəyyən problemlərin olduğunu qeyd etsə də, bunun faciə şəklində təqdim olunmasını düzgün hesab etmədi. Belə ki, komitə üzvləri Dağıstanda ezamiyyətdə olub və azərbaycanlıların sosial problemlərinin olmadığını şahid olublar. N.İbrahimov müəyyən mənada addımların atılmasına ehtiyacın duyulduğunu qeyd etsə də, bunun mətbuat üçün olmadığını söylədi: "Kimlərsə orada separatçılıqla məşğuldur və azərbaycanlıların da Dağıstanda yaşayan müxtəlif xalqlar arasında soyuqluq yaratmasına çalışırlar". N.İbrahimov Komitənin belə hal-ların qarşısını almağa yönəlik işlər gördüyünü vurğuladı.

Paritet.-13-14 fevral.-2007-ci il

Azərbaycançılıq milli birliyimizin əsasıdır

Süleyman Məmmədov,

əməkdar elm xadimi, tarix elmləri doktoru, professor

Mənşəyini mifik təfəkkürdən alan, Azərbaycanın dövlətçilik təcrübələri zəminində formalaşan, XIX—XX əsrlərdə maarifçilik, realizm və romantizm məcralarında təkamül edən azərbaycançılıq 1918-ci ildə Şərqdə ilk demokratik dövlət yaradan ideologiyaya çevrildi. Totalitar ideologiyaya dayaqlanan so-vet imperiyası dövründə xalqın əsas müqavimət gücü, əsrin sonunda müstəqil Azərbaycanın istiqlal məfkurəsi oldu. O, üç təməl üzərində bərqərarlıdır: "Türk millətindənəm, islam ümmətindənəm, Azərbaycan məmləkətindənəm"! Azərbaycançılıq milli mənəviyyatımızın sağlamlığı üçün kütləni vahid ideya ətrafında toplaya bilən bir ideologiyadır. Azərbaycan ideologiyası vahid Azərbaycan xalqına və onun bütün dünyaya səpələnmiş övladlarına məxsusdur.

Filologiya elmləri doktoru, professor Nizaməddin Şəmsizadənin bu yaxınlarda çapdan çıxmış "Azərbaycançılıq" kitabı da milli ideologiyamızın təhlilinə və dəyərləndirilməsinə həsr olunmuşdur. Əsərdə Azərbaycan ideologiyasının təşəkkül tarixi və təkamül mərhələləri araşdırılır. Azərbaycançılığın təşəkkülü coğrafi bir məkan ki-mi yalnız ölkəmizin ərazisi ilə məhdudlaşdırılmır. Müəllif tamamilə haqlı olaraq, onu Şərq dünyası, qədim türk təfəkkürü, farsdilli mədəni-tarixi region və heç şübhəsiz ki, ümummüsəlman elminəzəri konteksti ilə bağlayır. Fikrimizcə, çox dəyərli qənaətdir. N.Şəmsizadə haqlı olaraq yazır ki, Şərq ən qədim zamanlardan üzü bəri Avropaya və bütün dünyaya klassik təfəkkür nümunələri verib, antik yunan elm və mədəniyyətini öz qoynunda bəsləyərək müdrikəsinə orta əsrlər Avropasına təqdim edib.

Şərqdə və təbii ki, Azərbaycanda milli mənlik şüuru ailədən başlayıb, ailə kultu bizdə cəmiyyətin əsasını təşkil edir. Müəllif azərbaycançılığın qayəsini ailə təməli ilə yanaşı ilk tarixi mənbələr, orijinal ədəbi nümunələr, kitabələr əsasında araşdırır və yazır ki, azərbaycançılıq Azərbaycan ərazisində xalqın təşəkkülündə iştirak etmiş tayfaların tarixi həyatının ictimai təkamülü haqqında təbii inamlara söykənən fikir forması kimi meydana çıxmışdır. Erkən orta əsrlər etnik-mədəni sistemində ədəbiyyat aparıcı mövqeyə çıxır ki, onun da əsasında mif, folklor və inam dayanır. Belə inamlardan ən qüdrətli zərdüştizm idi. Zərdüştün təliminə görə, "işıqlı şəhər" o zaman gələcək ki, "bəşər nəsli doğruluğa üz tutacaq".

Beləliklə, müəllif əsərdə bütün Şərqi ən qədim və mükəmməl fəlsəfi-dini təlimi olan zərdüştizmi Azərbaycan ideologiyasının konseptual qaynağı kimi verir. Bir fikir cərəyanı kimi, zərdüştizmin tarixi əhəmiyyəti bunda idi ki, onun ideyaları sonrakı ideoloji sistemlərə, Azərbaycan xalqının təfəkkürünə təkan verdi.

Erkən orta əsrlərdə tarixə iz salmış belə qüvvətli dini-ideoloji təriqətlərdən biri də məzdəkizm idi. Müəllif məzdəkizmi Azərbaycan ideologiyasının üçüncü əsası ki-mi götürür. Məzdəkizmin erkən orta əsrlərdə azadfikirlilik, azadlıq hərəkatını hazırlayan ideologiya olduğunu iqrar edir. Onu ideologiya tipi olaraq

cəmiyyəti, mühiti dərk etmək, onda öz mövqeyini müəyyən etmək istəyən insanın dünyaduyumu və yaşadığı mühitin tarixi səciyyəsi haqqında qənaətlərin yekunu ki-mi qiymətləndirir. "Məzdək təliminin əsas müddəəsi əda-lətli cəmiyyət qurmaq, insanlar arasında əmlak bərabərliyi yaratmaq idi". Bir ideoloji təlim kimi məzdəkizmin yeniliyi mübarizə ideyasını irəli sürməsi idi ki, məhz bu cəhətinə görə də o, antifeodal azadlıq hərəkatlarına qüvvətli təkan verdi. Məhz bu xüsusiyyətinə görə də məzdəkilər hərəkatı mövcud siyasi hakimiyyətlər tərəfindən narahatlıqla qarşılandı. Məzdəkilər hərəkatı məğlub olsa da, məzdəkizm ideologiyası Azərbaycanda və Şərqdə bütün orta əsrlərə işıq saldı. Bu, bir neçə əsaslı səbəblə bağlı idi. Birincisi, məzdəkizm özündən əvvəlki ideoloji sistemin (zərdüştizmin) ən yaxşı ənənələrinə əsaslanırdı, bu onun ideyaca davamlılığını təmin etdi. İkincisi, məzdəkizm, tarixi-siyasi miqyasına görə xalq hərəkatının ideologiyasına çevrilə, kütlələrə azadlıq üçün mübarizənin zəruriliyi fikrini aşılamaq bildi. Üçüncüsü, məzdəkizmin əsasında duran işıq ideyası qədim türkün mənşəyi və türk təfəkkürü üçün doğma idi. Məlumdur ki, türkün ulu əcdadı sayılan Oğuz xan da qədim türklərin həyatın mənşəyi kimi qəbul etdikləri ağ işıqdan - nurdan dünyaya gəlmişdi.

Əsərdə türk xalqlarının, o cümlədən Azərbaycanın tarixi iki mərhələyə bölünür: islamaqədərki və islamiyyət dövrü. İslamaqədərki dövrün ən böyük tarixi-ideoloji yekunu Azərbaycan xalqının yaranması idi. Bu, həm də Azərbaycan dilinin və ideologiyasının - azərbaycançılığın təşəkkül dövrü idi. Dünyanın digər xalqları kimi Azərbaycan xalqı da öz vətəninə - Azərbaycan ərazisində təşəkkül tapıb. Xalqı-mızın yarandığı ərazi şimalda Dərbənddən, cənubda Zəncan-Qəzvin bölgəsi daxil olmaqla, şərqdə Xəzər dənizindən, qərbdə İrəvan və Urmiya gölünün qərb sahillərini əhatə edir. Tarixi baxımdan " Azərbaycan dilinin və xalqının təşəkkülü III—VII əsrlərdə baş vermiş, VII-VIII əsrlərdə başa çatmışdır. Bu zaman Azərbaycanda gedən dini mübarizə artıq sona yetmişdi".

Əsərdə Azərbaycanda yarım əsrdən artıq davam etmiş xürrəmilər hərəkatı azad ruhun ictimai-tarixi ifadəsi kimi verilir. Xürrəmilərin bir ideologiya kimi türkün qanından çıxması, hərəkat kimi xalis Azərbaycan hadisəsi olması, bu hərəkatın təkcə Azərbaycan ərazisinin yox, həm də Azərbaycan ruhunun azadlığını qorumaq uğrunda mübarizəni məqsəd seçməsi önə çəkilir. Məzdəkizmin ideoloji ənənələrini davam etdirən xürrəmilər xilafəti kökündən laxlatdı. Xürrəmilik Şərqdə azadlıq uğrunda ən ardıcıl və fəal mübarizə aparan əqidə və fikir cərəyanı oldu. Əvvəlki hərəkat və ideoloji sistemlərdən fərqli olaraq, xürrəmilik vətən uğrunda yadellilərə qarşı çevrilmişdi, onun əsasında məhz vətən əxlaqı, vətənçilik duyğusu dayanırdı. XIII-XIV əsrlərdən başlanan etnogenez proseslərinin nəticəsində türk anlamı Azərbaycan millətinin adı kimi təfəkkürə və təkamülə daxil oldu.

H.B.Zərdabi, H.Z.Tağıyev, Ə.Hüseynzadə, Ə.Ağayev, Ə.Topçubaşov, M.Ə.Rəsulzadə, C.Məmmədquluzadə, Ü.Hacıbəyov, M.Ə.Sabir və H.Cavid kimi şəxsiyyətləri və onların başçılıq etdiyi ədəbi-tarixi cərəyanların fəaliyyəti sayəsində XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan milli ideologiyası formalaşdı və tarixdə ilk dəfə 1918-ci ildə milli dövlətin - Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin yaranması ilə nəticələndi. Müəllifin dediyi kimi, özündə türkçülük, islamçılıq və vətənçilik dəyərlərini birləşdirən həmin ideologiya Azərbaycançılıq idi.

Əsərdə milli burjuazianın ideoloqu kimi H.Z.Tağıyevin şəxsiyyəti və fəaliyyəti ön plana çəkilmişdir. Əsərdə N.Nərimanovun azərbaycançı görüşlərinin onun dövlətçilik prinsiplərində öz ifadəsini tapmasının verilməsi ciddi maraq doğurur. Azərbaycan ədəbiyyatında ilk tarixi faciə əsəri olan "Nadir şah" (1898) son əsrlərdə yazılmış yeganə bədii əsərdir ki, burada dövlətçilik haqqında geniş və aydın təlim verilir. N.Nərimanovun XIX əsrin sonlarında irəli sürdüyü islahatlar bu gün də öz müasirliyini itirməyib. Bu, hər şeydən əvvəl, N.Nərimanovun milli qurtuluş, istiqlalçılıq təlimi olan azərbaycançılıq ideologiyasının tarixi perspektivlərini göstərən danılmaz bir həqiqətdir.

VII əsrin ərəb tarixçisi Cürhumi yazırdı ki, "Azərbaycan qədimdən türklər ölkəsidir". Bu fikir tarixi mənbələrdə belə bir əhvalatla da təsdiq olunub. Xəlifə Müaviyə (661-750) yəmənli müdrik Abid İbn Şoriyədən soruşur: "Türklər və Azərbaycan nə deməkdir?" Abid də cavab verir: "Azərbaycan qədimdən burada məskunlaşmış türklərin ölkəsidir".

Azərbaycan dövləti olan Albaniyada xristianlıq və islamın nüfuz uğrunda mübarizəsi bu ölkənin və vahid bir xalqın parçalanmasına və sonrakı mübahisələrə səbəb oldu. Roma ilə sazişə girən monofizit qriqoryan kilsəsi müstəqil dinə malik olmayan albanların bir qismini xristianlaşdırmaqla xalq kimi formalaşma ərəfəsində Azərbaycan əhalisinin mənəvi birliyinə zərbə vurdu. Bu, həm də Azərbaycan dövlətçiliyinin ənənəvi inkişaf xəttindən sapmasına, zəifləməsinə səbəb oldu.

Professor N.Şəmsizadə kitabda "Dədə Qorqud" dastanlarının təhlilinə xüsusi yer ayırır və haqlı olaraq belə qənaətə gəlir ki, "Kitabi-Dədə Qorqud" ilkin halda VI-IX əsrlərdən çox-çox əvvəllər formalaşmağa başlamış və bizim eradan, ən azı hunların Azərbaycana gəlişindən (II əsr) əvvəlki dövrün real tarixi hadisələrinin izlərini əks etdirən abidədir. Dədə Qorqudun Məhəmməd əleyhissəlamın zamanında yaşadığını və 215 il ömür sürdüyünü nəzərə alsaq, belə bir fikir söyləyə bilərik ki, dastan islamiyyətin meydana gəldiyi dövrlərdə tam şəkildə formalaşmışdır. Amma N.Şəmsizadənin fikrincə, onu, bəzilərinin dediyi kimi, XII əsrin məhsulu saymaq doğru deyil.

"Kitabi-Dədə Qorqud" ümumtürk abidəsi, fəqət oğuz təfəkkürünün məhsulu-dur. Bu əsərdə türk xalqlarının tale birliyinin fəlsəfi-tarixi vəhdəti öz təcəssümünü tapır. Burada ümumtürk bədii təfəkkürü və müstəqil bədii mühitlər haqqında estetik-fəlsəfi konsepsiya formalaşmışdır. Müəllif yazır ki, "Kitabi-Dədə Qorqud" və-tənçilik haqqında dastandır. Burada vətən anlamı Dəmir-qapı Dərbənddən Zəncana və Anadoluya qədərki ərazini əhatə edir. Belə hesab edirik ki, "Kitabi-Dədə Qorqud" oğuz türkləri haqqında Azərbaycan ensiklopediyasıdır. Beləliklə, Dədə Qorqud peyğəmbər zamanında yaşamış peyğəmbərənə bir şəxsiyyət, Oğuzların ruhani başçısı kimi təqdim olunur. Dədə Qorqudu ilahiləşdirməklə dastançı, yəni Qorqudun adından dastanı qoşmuş şəxs dastanda baş verən hadisələrə oxucunu inandırmaq niyyəti güdür. Bu üsul sonralar Azərbaycan klassik ədəbiyyatında da tətbiq olundu. Bunun ən bariz nümunəsi dahi Nizaminin yaradıcılığıdır.

Azərbaycan dövlətçiliyi tarixində ilk dəfə Səfəvilər dini təriqətdən qüdrətli ideologiya kimi istifadə edərək mərkəzləşmiş dövlət yaratmağa nail oldular. Səfəvilər dövləti bütün orta əsrlər Azərbaycan dövlətçiliyinin yekunu və zirvəsi oldu.

XX əsrin əvvəllərində Qafqazda ictimai fikrin, milli intibahın mərkəzi öz sərvəti üzərində ucalan Bakı idi. "Millətə, milliyyətə, hüriyyətə" deyərək milli intibaha səsləyən qələm və fikir sahibləri daha çox "Hali-

Vətən"dən yazır, "Ucundadır dilimin həqiqətin böyüyü, nə qoydular deyəyim, nə kəsdilər dilimi" (Ə. Hüseynzadə) deyə milli oyanışa yol açırdılar.

Bəlkə də Azərbaycanın düşüncə tarixində heç vaxt "vətən", "millət" kəlmələri bu dövrdəki qədər geniş, aydın və dərin mənada işlənməmişdi. Onları narahat edən həqiqəti M.Hadi çox doğru ifadə etmişdi: "Yox millətimin xətti bu imzalar içində!" Cəsarətlə demək olar ki, bu illər türkcülüyn və islamçılığın azərbaycançılıq məcrasında uğurla birləşərək milli ideologiyanın müstəqil dövlət yaratdığı bir dövr idi. Bu dövlət 1918-ci il mayın 28-də İstiqlal bəyannaməsi elan edib, fəqət cəmi 23 ay yaşamış Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyəti idi.

Tarixi baxımdan ideologiya ilə mədəniyyətin vəzifələri az qala eyni məqsəddə birləşir - gələcəyi formalaşdırmaq! Müəyyən mənada müəllif mədəniyyəti ideologiyanın tərkib hissəsi hesab edir. Əgər təhsil ideologiyasının təbliğ funksiyasını ifadə edərsə, mədəniyyət təlqin vəzifəsini üzərinə götürür.

XX əsrin ilk iki onilliyində milli ideologiyanın formalaşması imperiyaçılığa qarşı müqavimət şəraitində baş vermişdir. Azərbaycançılıq suveren Azərbaycanın türkəsilli Azərbaycan xalqının ideologiyasıdır. Onun əsasında Azərbaycanı özünə vətən sayan bütün xalqların milli, etnik, dini və sosial hüquqlarının bərabərliyi ideyası dayanır.

Bizi birləşdirən bilən bir qüvvə var - adına Vətən dediyimiz ədəbi bağlantımız Ana torpaq. Onun üstündə birləşməsək altında birləşməli ola-cağıq. Atatürkün müdrik sözlərini təkrar edək: "Milli birliyə nail olmayan milləti başqalarına şikar olmaq qisməti gözləyir".

Xalq qəzeti.-14 fevral.-2007-ci il

Prezident İlham ƏLİYEV: Xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı Azərbaycanın hansı uğurlara nail olduğunu görəndə haqlı olaraq qürur hissi keçirir

Qalib Arif

Müasir, iqtisadi cəhətdən özünü təmin edən, regional proseslərə təsir göstərən ölkə və açıq cəmiyyət — budur Azərbaycanın gələcəyi. Artıq siyasətimizin nəticələri də göstərir ki, biz bu istiqamətdə böyük irəliləyişə nail ola bilmişik. Bütün bu işlərdə xaricdə yaşayan azərbaycanlıların da əməyi çox əhəmiyyətlidir və dəyərlidir, onların bu işlərdə böyük rolu var. Biz çox istəyirik ki, dünyada yaşayan bütün azərbaycanlılar birləşsinlər. Həm yaşadıkları ölkələrdə onların vəziyyəti yaxşı olsun, həm də onlar öz fəaliyyəti ilə müstəqil Azərbaycanın möhkəmlənməsində fəal rol oynasınlar.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev 1991-ci ildə, hələ Naxçıvanda olarkən dekabr ayının 31-ni dünya azərbaycanlılarının həmrəylik günü elan etdi və diqqəti bu məsələyə yönəltdi. Heydər Əliyev bəyan etdi ki, Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması və dünya azərbaycanlılarının haqlarını qoruya biləcək, Vətənə dünya səviyyəsində dəstək verə biləcək bir qüvvəyə çevrilməsi hazırda müstəqil Azərbaycanın qarşısında duran əsas prioritetlərdən biridir. Azərbaycan diasporu müstəqil Azərbaycan dövlətinin iqtisadi və siyasi maraqlarının həyata keçirilməsi, Dağlıq Qarabağ probleminin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll edilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərən güclü lobbiyə çevrilməlidir.

Təsadüfi deyil ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, güclü diasporun yaradılması istiqamətində dövlət səviyyəsində işlər yalnız Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra başladı. O, Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması və güclü lobbiyə çevrilməsi məsələsini Azərbaycanın dövlət siyasətində yeni bir istiqamət kimi dəyərləndirdi. Xarici ölkələrə səfərlərində Azərbaycan diasporu ilə görüşməyi, görüşlərdə çıxış etməyi, soydaşlarımızı eşitməyi bir ənənəyə çevirdi. Bu görüşlərdə, bu müzakirələrdə həmin istiqamətin konturları da müəyyənləşdi.

Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması, azərbaycançılıq ideyası altında, müstəqil Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməsi istiqamətində Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan məqsədyönlü işlər tezliklə öz nəticəsini verdi. 1994-cü ildə əsası qoyulan, 1997-ci ildən başlayaraq həyata keçirilən təşkilatlanma prosesi 2001-ci ildə daha yüksək mərhələyə daxil oldu. Noyabrın 9-da Bakıda dünya azərbaycanlılarının I qurultayı açıldı.

Azərbaycanın ümummilli lideri Heydər Əliyev qurultayda çıxış etdi. O, dünya azərbaycanlılarının I qurultayına böyük ümidlər bəslədiyini, bu qurultayın dünya azərbaycanlılarının qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsində çox böyük rol oynayacağını, öz xidmətlərini göstərəcəyini qeyd etdi. Ümummilli lider

xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, Azərbaycan dövləti —Azərbaycan diasporu əlaqələrinin inkişafı üçün xüsusi dövlət qurumunun yaradılmasının vaxtı çatdığını vurğuladı və I qurultaydan dərhal sonra Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradıldı.

Qurultaydan sonra keçən beş il müddətində Azərbaycan dinamik inkişaf etmişdir, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə hüquqi, siyasi, iqtisadi, struktur islahatların keçirilməsi, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, xalqın rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində əsaslı işlər görülmüşdür. Azərbaycan ÜDM-in artım səviyyəsinə və adambaşına düşən xarici sərmayələrin həcminə görə nəinki postsovet məkanında, hətta bütün MDB-də öncül yerə çıxmışdır. Bu müddətdə təbii ki, Azərbaycan diasporu da inkişaf etmiş, təşkilatlanmaq, birləşmək istiqamətində nailiyyətlər əldə etmişdir. Bütün bunlar dünya azərbaycanlılarının bir araya gəlməsini, nailiyyətləri və problemləri birlikdə müzakirə etməsini zərurətə çevirmişdir. 2006-cı il fevralın 8-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə dünya azərbaycanlıları Bakı şəhərində II qurultaya toplaşdılar. Qurultay Azərbaycan Prezidentinin bəyan etdiyi kimi, "xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların problem və qayğılarını, onların birliyi və təşkilatlanması sahəsindəki mövcud vəziyyəti təhlil etmək, Azərbaycan Respublikası ilə əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsi, ölkəmizlə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, diaspor quruculuğu işinin təkmilləşdirilməsi sahəsində qarşıda duran vəzifələri müzakirə etmək məqsədi ilə" keçirildi. Xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, diaspondan lobbiyə çevrilməsi istiqamətində yeni bir addım olacaq bu ümumxalq tədbiri ümumilikdə Azərbaycanın inkişafında, ən yeni tarixində əhəmiyyətli bir hadisə idi.

II qurultayın keçirilməsi bir daha göstərdi ki, Prezidenti İlham Əliyev siyasi həyatın bütün sahələrində olduğu kimi, diaspor quruculuğu sahəsində də Heydər Əliyev siyasətini davam etdirir, Azərbaycan diasporunun təşkilatlanmasına, Azərbaycan dövləti – Azərbaycan diasporu əlaqələrinin inkişafına böyük diqqət və qayğı göstərir. Prezident hələ 2004-cü ilin əvvəllərində Xarici İşlər Nazirliyində görüşündə bəyan etmişdi ki, xaricdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması sürətlənməli, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, Dağlıq Qarabağ probleminin ədalətli, beynəlxalq hüquq normalarına uyğun həll olunmasında onların imkanlarından maksimum istifadə edilməlidir.

Prezident İlham Əliyev xarici ölkələrə rəsmi səfərlərində Azərbaycan icmalarının, təşkilatlarının nümayəndələri ilə görüşür, problemləri ilə maraqlanır, onların qurultaylarında və başqa tədbirlərində iştirak edir. Bu nöqtəyi-nəzərdən, Prezidentin çoxsaylı Azərbaycan diasporu ilə təmsil olunan Rusiya, Ukrayna kimi postsovet ölkələrinə səfərləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Avropada isə bu cür ölkələrdən biri Almaniyadır. Müxtəlif mənbələrin üst-üstə düşən məlumatlarına görə, bu ölkə 200 mindən çox soydaşımıza ikinci vətən olmuşdur. Doğrudur, onların böyük əksəriyyəti mənşəyinə görə fərqlənir, amma Prezident İlham Əliyev yalnız bir ölkənin deyil, bütöv bir xalqın lideri kimi çıxış edir. Bu ilin fevral ayında həyata keçirilən Almaniya səfəri də istisna deyildi. Prezident ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan cəmiyyətlərinin nümayəndələri ilə görüşdü, öz tövsiyələrini verdi, onları dinlədi.

Prezident İlham Əliyev soydaşlarımıza ilk növbədə müstəqil Azərbaycan Respublikasının son dövrdə sürətlə inkişaf etdiyini, iqtisadi göstəricilərinə görə dünyanın bir çox qabaqcıl ölkəsini ötüb keçdiyini bildirdi. Azərbaycan artıq dünyanın diqqət mərkəzində olan neft və qaz ölkəsidir. Ölkənin karbohidrogen ehtiyatlarını

Avropa bazarlarına çıxarmaq üçün böyük neft və qaz kəmərləri çəkilmişdir. Artıq Azərbaycanı Avropayla birləşdirəcək dəmir yolu layihəsinin həyata keçirilməsinə başlanmışdır. Azərbaycan sürətlə Avropaya inteqrasiya edir — AŞ-ın üzvüdür, AB ilə də yaxından əməkdaşlıq edir. Bir sözlə, Azərbaycan özü öz problemlərini həll edən, dünyanın hansı ölkəsində yaşamasından asılı olmayaraq, öz vətəndaşlarına arxa dura bilən bir ölkədir. Prezident qeyd etdi ki, bütün bu nailiyyətlər respublikada siyasi və iqtisadi islahatların paralel keçirilməsi, yeni texnologiyaların Azərbaycana transfer edilməsi, qanunun aliliyi prinsipinə əməl edilməsi nəticəsində mümkün olmuşdur.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanda hüquqi biznes mühitinin yaradıldığını, Avropanın, Asiyanın və Amerikanın yüzlərlə şirkətinin bundan yararlandığını, əlverişli biznes qurduğunu diqqətə çatdırdı. Yeri gəlmişkən, Prezident "Vətənlə əlaqə" məsələsinə aydınlıq gətirdi. Qeyd etdi ki, Almaniyada yaşayan soydaşlarımızın Azərbaycanla birbaşa əlaqələri, Vətənə gəlib-gətmələri əlaqə formalarından biridir. Vətənlə ən böyük əlaqə isə, onun adət-ənənələrini yaşatmaq, gələcək nəsillərə çatdırmaq, dilini qorumaq, Azərbaycan dilini unutmamaqdır. Bizi bir millət kimi yaşadan da bunlardır – bizim dilimizdir, adət-ənənələrimizdir. Diaspor Azərbaycan üçün nə etməlidir, Azərbaycan diaspor üçün nə etməlidir – Prezident bu məsələlərə də aydınlıq gətirdi. Elan etdi ki, Azərbaycan dünyada yaşayan hər bir azərbaycanlının Vətənidir, dünyada yaşayan hər bir azərbaycanlı da Azərbaycan üçün, Vətən üçün əlindən gələni etməlidir. Bu istiqamətdə Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması, erməni faşizminin iç üzünün açılması, ifşa olunması əsas prioritetlərdən biridir. Çünki yalnız bundan sonra, Dağlıq Qarabağ probleminin beynəlxalq standartlara uyğun, ədalətli həlli reallaşa bilər.

Beləliklə, Azərbaycan Prezidentinin Almaniyaya rəsmi səfəri iki ölkə arasında iqtisadi və siyasi əlaqələrin möhkəmlənməsinə xidmət etməklə bərabər, həm də diaspor quruculuğu tarixində mühüm bir hadisə oldu.

Xalq qəzeti.-25 fevral.-2007-ci il

Bakıda dünya Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I forumu keçiriləcəkdir

Forumun keçirilməsi barədə təşəbbüsü Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2006-cı ilin sentyabrında Antalyada türkdilli dövlətlərin və topluluqların X dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında irəli sürmüşdür.

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov forumun keçirilməsi ilə bağlı görülmən işlər barədə AzərTAc-ın müxbirinə müsahibə vermişdir.

- Nazim müəllim, Azərbaycan və türk Diaspor Təşkilatları Rəhbərlərinin I Forumunun keçirilməsi hansı zərurətdən irəli gəlir?

- Forumun keçirilməsi ideyası, ilk növbədə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin türk xalqları arasında birliyin möhkəmləndirilməsinə verdiyi xüsusi önəmin göstəricisidir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin “Biz bir millət, iki dövlətlik” kəlamı Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin məzmununu dəqiq ifadə edən fəaliyyət devizinə çevrilmişdir. Əgər biz bir millət, iki dövlətiksə, onda bir millətin iki diasporu ola bilməz və dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin tədbirin keçirilməsi barədə təşəbbüsü də məhz bu prinsipə əsaslanmışdır. Prezidentimiz fəaliyyətinin bütün mərhələlərində türk dünyasının birliyinin möhkəmlənməsinə dəstək vermiş, türk xalqları arasında əməkdaşlığın inkişafı üçün çox mühüm addımlar atmışdır. 2006-cı il sentyabrın 18-də Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilmiş türkdilli dövlətlərin və topluluqların X dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin forumunun keçirilməsi barədə təşəbbüsü bunu bir daha təsdiqləyir. Hesab edirəm ki, forum nəinki Azərbaycan və türk icmalarının, bütün türkdilli xalqların həyatında tarixi bir hadisə olacaqdır. Forumun keçirilməsi ilə bağlı yaradılmış Təşkilat Komitəsinin ünvanına dünyanın müxtəlif ölkələrindən daxil olmuş müraciətlər, Azərbaycan və türk icmalarının reaksiyası bu tədbirin nə qədər mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

- Bu forum Azərbaycan və Türkiyə ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasına hansı töhfələri verəcəkdir?

- İndiyə qədər dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları yaxından əməkdaşlıq edir, birgə tədbirlər keçirir, xalqlarımızın tarixi, müasir həyatı ilə bağlı həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədi ilə səylərini birləşdirməyə çalışırlar. Azərbaycan və türk icmalarının nümayəndələri həmişə bir-birilərinin tədbirlərində fəal iştirak edəblər. Bu baxımdan diasporlarımız arasında əməkdaşlıq təcrübəsi mövcuddur. Lakin bu əməkdaşlıq pərakəndə şəkildə həyata keçirilirdi. Buna görə də Azərbaycan və türk icmalarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, əməkdaşlıq əlaqələrinin sistemli şəkildə həyata keçirilməsinə ehtiyac vardır.

2006-cı ilin iyununda Antalyada Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyasının hazırlanmasına dair Razılıq Protokolu imzalanmışdır. Ötən müddət ərzində strategiya layihəsi üzərində gərgin iş aparılmış və mükəmməl sənəd hazırlanmışdır. Bu sənəddə Azərbaycan və türk diaspor

təşkilatları arasında əməkdaşlığın bütün zəruri prinsipləri, istiqamətləri və formaları öz əksini tapmışdır. Əgər Azərbaycan və türk icmaları öz fəaliyyətlərini həmin strategiya əsasında düzgün qura bilsələr, çox ciddi nailiyyətlər əldə edə biləcəklər.

- Forumda hansı ölkələrdən nümayəndələr iştirak edəcəkdir?

- Forumda 48 ölkədən, o cümlədən Türkiyə, Almaniya, ABŞ, Rusiya, Ukrayna, Bolqarıstan və Niderland Krallığından 500 nəfərə yaxın qonağın iştirakı gözlənilir. Onlar yaşadıkları ölkələrin ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatının müxtəlif sahələrində fəal iştirak edən, türk xalqlarının birliyi ideyasına daim dəstək verən tanınmış alimlər və ziyalılar, siyasi və ictimai xadimlər, bir sözlə, türk dünyasına sıx bağlı insanlardır. Tədbirə Türkiyə, Almaniya, Latviya, Estoniya, Litva, Ukrayna, Belçika, Lüksemburq, Bolqarıstan ali qanunvericilik orqanlarının üzvləri də qatılacaqlar.

Forumda dünyanın müxtəlif ölkələrində, öz tarixi torpaqlarında yaşayan türkdilli xalqların təmsilçiləri, habelə onların diaspor təşkilatlarının rəhbərləri dəvət olunmuşlar. Tədbirdə müstəqil türk dövlətlərinin nümayəndələrinin də iştirakı forumun bütün türk dünyası üçün mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini təsdiqləyir.

- Forumda hansı sənədlər müzakirəyə çıxarılacaq?

- Forumda “Bakı Bəyannaməsi”, “Türkdilli xalqlara Müraciət”, “Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət başçalarına Müraciət”, “1915-ci ildə Türkiyədə baş vermiş hadisələrlə əlaqədar erməni iddialarına etiraz Bəyanatı”nın qəbul olunacağı gözlənilir. Bu sənədlərdən ən mühümü “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”dır. Strategiyanın hazırlanmasını zəruri edən başlıca amil Azərbaycanla Türkiyənin diaspor təşkilatlarının vahid qurum olaraq təşkilatlanması, diaspor quruculuğu sahəsində əməkdaşlığın dərinləşdirilməsidir. Bu, çox mühüm məsələdir. “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”nın həyata keçirilməsi bütün türkdilli xalqların diaspor qurumlarının vahid ideologiya ətrafında cəmlənməsi deməkdir.

Azərbaycan.-3 mart.-2007-ci il

Diaspora tariximizdə yeni mərhələ başlayıb

Nazim İbrahimov: "Forum Azərbaycan-Türk diasporunun güclənməsinə Prezident İlham Əliyevin töhfəsidir"

Sevda Əsgərova

Dünən Yeni Azərbaycan Partiyasının mənzil-qərargahında Aparatında Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov mətbuat konfransı keçirərək, martın 9-da Bakıda keçirilmiş Dünya Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin 1-ci Forumunun bütün türkdilli xalqların həyatında mühüm əhəmiyyətə malik hadisə olduğunu bildirdi.

Forumun Azərbaycan Prezidentinin Türk dünyasının birliyinə verdiyi ünəmin parlaq təzahürü kimi tarixə düşüyünü süyləyən komitə sədri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Baş naziri cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Şimali Kipr türk xalqının lideri cənab Mehmet Əli Tələtin iştirakının tədbirin əhəmiyyətini daha da yüksəklərə qaldıraraq, onun bütün Türk xalqları üçün mühüm ünəmə malik olduğunu təsdiqlədi: "Tədbirə ümumilikdə, 48 ölkədən 513 nəfər qatılmışdı ki, onlardan 173-ü Azərbaycan, 140-ı türk, 14-ü Ahısxa, 23-ü İraq diaspor təşkilatlarının, 5-i isə Kipr türklərinin nümayəndələri idi. Türkiyə, Almaniya, ABŞ, Rusiya, Ukrayna, İsveç, Niderland, Rumıniya, Norveç və Litva Forumda ən çox nümayəndə heyəti ilə təmsil olunan ölkələr idi. Forumda Azərbaycan və Türkiyə ilə yanaşı, Latviya, Estoniya, Litva, Ukrayna, Lüksemburq, Bolqarıstan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistanın dövlət və hökumət nümayəndələri, parlament üzvləri iştirak edirdilər. Aparılan müzakirələr zamanı Azərbaycan və Türkiyə diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət Strategiyası, Bakı Bəyannaməsi, türkdilli xalqlara müraciət, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə əlaqədar dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrin parlamentlərinə, dövlət və hökumət nümayəndələrinə Müraciət, 1915-ci il hadisələri ələ əlaqədar erməni iddiaları ilə bağlı qərar qəbul edən ölkələrə etiraz bəyanatı qəbul edilib".

N.İbrahimovun sözlərinə görə, forumun yekun sənədi olan Bakı Bəyannaməsində Azərbaycan və Türkiyənin, habelə bütün türk dünyasının milli maraqlarının müdafiəsi, xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların və türklərin ictimai-siyasi fəallığının artırılması, onların təşkilatlanması prosesinə dəstək verilməsi, insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması, lobbı quruculuğu sahəsində əməkdaşlığın inkişafı, azərbaycan və türk iş adamlarının forumlarının keçirilməsi, xarici sərmayəçilərin Azərbaycan və Türkiyəyə investisiya qoymağa təşviq edilməsi ilə bağlı məsələlər üz əksini tapıb. Həmçinin, Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının Koordinasiya Şurası yaradılıb ki, Şura strategiyada nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsini əlaqələndirəcək, Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının rəhbərlərinin nüvbəti forumuna qədər gürülmüş işlər haqqında hesabat hazırlayacaq.

Martın 10-da Bakıda keçirilən Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin II qurultayı barədə məlumat verən komitə sədri Konqresin sədri Bahəddin Kayanın Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin (AAK) I qurultayından keçən düvr ərzindəki fəaliyyətə həsr edilmiş hesabatla çıxış etdiyini nəzərə çatdırdı. Qurultayın işində Avropanın 30-dan çox ölkəsində fəaliyyət göstərən 84 Azərbaycan diaspor təşkilatından 139 nümayəndə iştirak edib. Tədbirdə AAK-ın Avropadakı diaspor fəaliyyətinin genişləndirilməsi, buradakı soydaşlarımızın ideya-siyasi birliyinin daha da gücləndirilməsi, qitədəki Azərbaycan dərnəklərinin, icmalarının, federasiyalarının və başqa diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiya imkanlarının artırılması məsələləri geniş müzakirə olunub. Bundan başqa, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli yolunda ölkəmizin ədalətli müvqeyinin Avropanın aparıcı ölkələrində dəstəklənməsi və bu sahədə ciddi addımların atılması ilə bağlı da təkliflər səsləndirilib. Ümumrusiya Azərbaycan Konqresinin vitse-prezidenti Natiq Ağamirov AAK-ın yeni prezidenti, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin Mərkəzi Şurasının 103 nəfərdən ibarət yeni tərkibi, AAK-ın birinci vitse-prezidentləri və vitse-prezidentləri, həmçinin, qurumun İcraiyyə Komitəsinə 27 nəfər yeni üzv seçilib. Toplantının sonunda Qurultay iştirakçıları adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə müraciət, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı Beynəlxalq təşkilatlara müraciət və Qurultayın Qətnaməsi qəbul edilib. N.İbrahimovun məlumatına görə, Dövlət Komitəsi yaxın vaxtlarda xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlı alimlərin və jurnalistlərin forumunu keçirməyi planlaşdırır.

Jurnalistlərin suallarına cavab verən komitə rəhbəri onu da bildirdi ki, müxtəlif ölkələrin çox güclü diasporları var. İsraildə 100 minə qədər Azərbaycan yəhudisinin yaşadığını və onların birləşərək "AZİZ" adlı təşkilat yaradacaqlarını və qurultay keçirəcəklərini bildiren N.İbrahimov onların Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdıracaqlarını söylədi. Gələcəkdə isə İrland, Polşa, Litva, Ukrayna və digər güclü dövlətlərin diasporları ilə birgə fəaliyyət strategiyası üzərində işlənəcək.

Səs.-16 mart.-2007-ci il

Azərbaycan diasporu ilə mütəşəkkil işin 5 ili tamam oldu.

Nazim İbrahimov: "Prezident İlham Əliyevin xüsusi diqqəti sayəsində dünyanın bütün ölkələrindəki Azərbaycan diasporları birləşərək, fəaliyyət dairələrini daha da genişləndiriblər"

Gülər

- Nazim müəlim, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaranma zərurəti haradan irəli gəlib və diasporla iş sahəsində 5 ildə hansı konkret nəticələr əldə olunub?

- Diasporun formalaşdırılması və inkişafı Azərbaycanın dövlət siyasətinin strateji istiqamətlərindəndir. Milli liderimiz Heydər Əliyev 1993-cü ildən Azərbaycana ikinci dəfə siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bu sahəyə çox ciddi fikir verib və bütün xarici səfərlərində diaspor üzvləri ilə hər zaman görüşlər keçirib, onları hər zaman daha aktiv olmağa çağırırdı. Çünki uzun illər ərzində, hələ Sovet İttifaqının mövcud olduğu bir zamanda Azərbaycana rəhbərlik etdiyi, daha sonralar isə Moskvada çalışdığı dövrdə dünyada kök salmış erməni diasporunun Azərbaycan əleyhinə təbliğat apardığından, türk dünyası əleyhinə hansı bəd əməllər törətdiklərindən, əlbəttə ki, tam xəbərdar idi. Görkəmli siyasi xadim, ümummillî liderimiz Heydər Əliyev Dağlıq Qarabağ probleminin yaranmasında məhz erməni diasporlarının hansı rolu oynadığını, nəticədə 20 faizədək Azərbaycan torpaqlarının işğalını da erməni diasporlarının verdiyi dəstək və güc sayəsində Ermənistanın və bu dövlətin havadarlarının həyata keçirdiyini bilirdi.

Bu cəhətdən də Ulu Öndər bizim görəcəyimiz ən mühüm işlərdən birini, Azərbaycan diasporlarının gücləndirilməsini və gələcəkdə erməni diasporu ilə başbaşa gəlib ölkənin haqq səsinin dünyaya çatdırmasını lazım bildi və milli liderin bu sahəyə verdiyi önəm, eləcə də uzun illər ərzində apardığı fəaliyyət 2002-ci ildə diaspor təşkilatları ilə işləyən bir dövlət qurumunun yaradılması zərurilliyini ortaya çıxardı. Beləliklə, ulu öndər Heydər Əliyevin 5 iyul 2002-ci ildə imzaladığı fərmana əsasən, Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi qurumu yarandı. Qeyd edim ki, əvvəllər bu iş ictimai təşkilatlar səviyyəsində aparılırdı, lakin onların da ya sabit büdcəsi olmur, ya da ümumi dövlət siyasəti kontekstində rolları aşağı səviyyədə olurdu. Bəzi hallarda həmin ictimai təşkilatların diasporun problemlərinin müxtəlif dövlət instansiyalarında qaldırmaq üçün gücü o qədər də yetərli olmadığı üçün Dövlət Komitəsi fəaliyyətə başladığı gündən çox böyük dəstək alıb. O zaman ulu öndərimiz, sonralar da Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev bu quruma xüsusi diqqət və qayğı göstəriblər ki, dünya ölkələrində pərakəndə şəkildə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşməsi yolunda XÖYAİDK öz fəaliyyətini lazımi səviyyədə qura bilsin.

Diasporumuzun fəaliyyətinin mətbuat səhifələrində işıqlandırılmasından da görmək mümkündür ki, komitə dövlət başçısının yürütdüyü siyasəti düzgün və inamla həyata keçirir. Məhz Prezident İlham Əliyevin xüsusi diqqəti və qayğısı sayəsində dünyanın bütün ölkələrindəki Azərbaycan diasporları çox mütəşəkkil birləşib və onların fəaliyyət dairəsi daha da genişləniib. Soydaşlarımızın türk diaspor təşkilatları, həmçinin, yəhudi diaspor qurumları ilə çox geniş əlaqələri vardır. Bu il Bakıda keçirilən Azərbaycan və Türk Diaspor

Təşkilatları rəhbərlərinin birinci forumu da onu göstərdi ki, biz artıq birgə işləyirik. Bir çox hallarda da bu işin əsas koordinasiya nöqtəsi Bakı şəhəri və Azərbaycan Respublikasında yürüdülmən siyasətdir. Çünki dövlətimizin siyasəti həm diaspor təşkilatlarımızın birliyini, həm də gələcəkdə bizim də, Türkiyənin də qarşısında olan problemlərin, haqq səsinin bütün dünyaya çatdırılması yönündə fəaliyyətlərinin gücləndirilməsini nəzərdə tutur və bu işə dəstək verir. Güman edirəm ki, artıq biz diaspor quruculuğu sahəsində bir neçə mərhələni keçmişik, yəni Azərbaycan diasporunun qlobal olaraq təşkilatlanması, əvvəlki illərin təhlil başa çatıb.

Düzdür, hər zaman yeni təşkilatlar yaranacaq və müəyyən təşkilatlarda müəyyən proseslər baş verəcək, bu, təbii prosesdir. Amma hesab edirəm ki, indi artıq yeni mərhələ başlanıb. Bu mərhələdə isə təşkilatlanmış diaspora qurumlarının özlərinin artıq yaşadıkları cəmiyyətlərdə daha yüksək mövqe tutmaları üçün, bizim onlara hansı yardımları göstərəcəyimiz məsələsi ortaya çıxır. Bunun üçün də xüsusi proqramlar işlənib hazırlanıb. Bu proqramlarda biri də diaspor təşkilatlarımızın güclü olduğu ölkələrdə və ya şəhərlərdə ictimai-siyasi xadimləri, dövlət adamlarını, yaxud həmin şəhərlərin bələdiyyə başqanlarını, müxtəlif rəhbər vəzifə tutan şəxsləri diasporlarımızın vasitəsilə Bakıya dəvət edib, Azərbaycanda baş verən prosesləri, iqtisadi inkişafı onlara göstərməkdir. Eyni zamanda, məqsədimiz Azərbaycan diasporları ilə onların əlaqələrini daha da yaxınlaşdırmaqdır ki, gələcəkdə diaspor təşkilatlarımız həmin dövlətlərdə, şəhərlərdə olan insanların gücündən istifadə edə bilsinlər, öz mövələrini daha da möhkəmləndirsinlər və Azərbaycanın haqq səsinə daha da yüksəklərə çatdırsınlar.

Bu mərhələ üçün bir məqamı qeyd edə bilərəm ki, son zamanlarda bir çox erməni saytlarını, xüsusilə də, Ermənistanın diasporlarının fəaliyyətinə aid saytları və həmin ölkə daxilində dərc olunan analitik yazıları izləsəniz, görəsəniz ki, komitəmizin fəaliyyəti, ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikasında diasporlarla aparılan iş gündəlik olaraq diqqətqə saxlanılır. Təbii ki, bununla düşmən öz diaspor təşkilatlarını duyuc salmaq məqsədi güdür.

Son zamanlarda ermənilərin verdikləri təhlillərdə belə məqamlar qabardılır ki, artıq Ermənistan və erməni diasporları fəaliyyətini daha genişləndirməli, gücləndirməlidirlər. Çünki Azərbaycan diasporu türk icmaları, eləcə də yəhudi diasporları ilə birgə fəaliyyətə başlayıblar. Bu diasporların dünyada səviyyəsində güclərinin bir yerə toplanması, gələcəkdə ermənilərin bütün fəaliyyətini sıfıra endirə, onların uzun illər ərzində yaratdığı mexanizmi dağıda bilər. Doğrudan da, Azərbaycan diasporlarının bizim dostlarımızla birgə fəaliyyəti bu mexanizmi artıq dağıtmağa başlayıb. Cənab Prezident İlham Əliyevin söylədiyi kimi, biz daha bundan sonra ermənilərin xalqımıza qarşı törətdiklərinin qarşısını almaq barədə düşünməkdənsə, əsas işimiz hücum taktikasındır. Bunun üçün Azərbaycan Respublikasında bütün imkanlar var. Ökənin iqtisadi inkişafı bütün sahələrə, o cümlədən, diaspor sahəsinə də öz təsirini göstərir, büdcəmiz artır. Təbii, büdcə artdıqda gücümüz artır. Bununla da biz Azərbaycan diasporlarının xarici ölkələrdə fəaliyyətini daha da gücləndiririk, daha önə çıxırıq, sözüümüzü daha kəsərli dünyaya çatdırı bilərik. Artıq Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində bir koordinasiya var. Onların fəaliyyətində emosionallıq, vətənpərvərlik hisslərindən başqa əlaqələndirilmiş məqsədli bir iş də var. "Biz nə istəyirik, nə etməliyik?" - bunu hətta Dövlət Komitəsinin əlaqələndirməsi olmadan belə diaspor təşkilatlarımız bilirlər və dövlətimizin siyasətini lazımınca həyata keçirirlər. Güman edirəm ki, bu işlər gələcəkdə daha da güclənəcəkdir.

- Nazim müəllim, bu həftə Köləndə keçiriləcək DAK-ın IX qurultayında iştirak edəcəksinizmi?

- Komitə yarandığı ilk vaxtlardan DAK-ın qurultaylarında təmsil olunub, bu quruma öz yardımını göstərib. İlk gündən bizim siyasətimiz odur ki, biz Azərbaycan uğrunda fəaliyyət göstərən hər bir azərbaycanlının yanındaıq, onları müdafiə etməyə hazırıq. İstəyimiz odur ki, onların fəaliyyəti Azərbaycanın adına, imicinə ziyan gətirməsin, dövlət maraqlarına zidd olmasın.

- Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin tam həllini tapmış saymaq olarmı?

- Bu problem həmişə mövcud olub və qarşıya çıxdıqca həll edilib. Xatirinizdədirsə, Rusiyada miqrasiya haqqında yeni qanun çıxanda, biz söyləyirdik ki, narahat olmağa heç bir əsas yoxdur, bu məsələ öz həllini tapacaq, bunun heç bir ağrısı olmayacaq və azərbaycanlılar Rusiyadan kütləvi şəkildə köç etməyəcəklər. Belə də oldu. İndi qarşıya çıxan hər bir problem lokal şəkildə həll edilir. Güman edirəm ki, azərbaycanlıların Rusiyada bizi narahat edəcək formada heç bir problemi yoxdur və heç zaman da olmayacaq.

- Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların problemləri istiqamətində Dövlət Komitəsi hansı işləri görür?

- Bu məsələdə bütün istiqamətlərdə fəaliyyət göstəririk. Vaxtı çatanda mətbuat vasitələrində atılan addımların, görülən işlərin nədən ibarət olduğunu izləyəcəksiniz. Hesab edirəm ki, Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların həyatının yaxşılığa doğru dəyişməsində ciddi dönüş vardır. Gürcüstan rəhbərliyi tərəfdən azərbaycanlılara qarşı diqqətin daha da artması ilə yanaşı, Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin də bu məsələyə xüsusi münasibəti vardır. Məhz bu diqqət və qayğı sayəsində Gürcüstandakı azərbaycanlıların cəmiyyətdə narahatlıq doğuran çoxlu problemləri həll olunmağa başlayıb.

Səs.-6 iyul.-2007-ci il

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsi xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarını dəstəkləyir və onlara hər cür yardımlar göstərir

Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Almaniyada, eləcə də dünyanın digər ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarını, ölkəmizlə bağlı həqiqətləri dünyada yayan, dövlətimizin xarici siyasətini qətiyyətlə müdafiə edən bütün icma və birlikləri fəal surətdə dəstəkləyəcək, onlara hər cür yardımlar göstərəcəkdir.

AzərTAc xəbər verir ki, bu sözləri Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Almaniya səfərinin yekunlarına dair iyulun 12-də keçirdiyi mətbuat konfransında demişdir.

N.İbrahimov bildirmişdir ki, iyulun 3-dən 9-dək Maynts şəhər bələdiyyəsinin başçısı Yens Baytelin dəvəti ilə reallaşan səfərdən məqsəd Almaniyada fəaliyyət göstərən diaspor təşkilatlarımızın Məşvərət Şurasının yaradılması məqsədi ilə keçirilən tədbirdə, Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin İcraiyyə Komitəsinin iclasında və Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayında iştirak etmək olmuşdur.

N.İbrahimov Məşvərət Şurasının yaradılması ilə bağlı tədbirdə çıxış etmiş, Azərbaycanın Almaniyadakı səfirliyinin Məşvərət Şurasının yaradılması ideyasının Dövlət Komitəsi tərəfindən dəstəkləndiyini vurğulamışdır. Bildirmişdir ki, azərbaycançılıq ideologiyasının təməl prinsiplərindən biri də bütün dünya azərbaycanlılarının ümummilli məqsədlər ətrafında sıx birliyin təmin olunmasıdır. Səfir Pərviz Şahbazovun da iştirak etdiyi tədbirdə Məşvərət Şurasında birləşən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birgə bəyanatı qəbul edilmişdir.

Bəyanatda deyilir ki, Şuranın yaradılmasından məqsəd rəsmi Bakının Avropaya inteqrasiyasını dəstəkləmək, Azərbaycan həqiqətlərinin, o cümlədən xalqımızın məruz qaldığı terror və soyqırımı aktları, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin səbəbləri, acı nəticələri barədə Almaniya və bütövlükdə Avropa ictimaiyyətinə çatdırılmasına yardım göstərmək, xalqımızın qədim tarixini, mədəniyyətini təbliğ etmək, Almaniyadakı Azərbaycan icmalarının fəaliyyətini əlaqələndirməkdir.

Məşvərət Şurası 6 aydan bir toplaşacaq, qurumun sədri əlifba sırası ilə üzv təşkilatların rəhbərlərindən seçiləcəkdir.

Nazim İbrahimov iyulun 6-da Maynts şəhərində keçirilən Avropa Azərbaycanlıları Konqresi İcraiyyə Komitəsinin iclasında iştirak etmişdir. Dövlət Komitəsinin sədri çıxışında təşkilatın gördüyü işlərdən danışmış, Azərbaycan diasporu üzvlərinin yaşadıkları cəmiyyətlərdə daha yüksək mövqə tutmasına yardım məqsədi ilə xüsusi proqramlar hazırlandığını bildirmişdir.

İclasda AAK-ın II Qurultayının Qətnaməsinə uyğun hazırlanmış 2007-2009-cu illər üçün Fəaliyyət Proqramı təsdiqlənmişdir. Qərara alınmışdır ki, iki ay müddətinə bu sənəddən irəli gələn tədbirlər planı hazırlansın.

Həmçinin “Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası”ndan irəli gələn məsələlərin də diqqət mərkəzində olduğu iclasda quruma üzv olan təşkilatların təklifləri dinlənilmişdir. İclasda Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin xüsusi mükafatı da təsis edilmiş və bu mükafatın hər il dekabrın 31-də – Dünya

Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günündə bir neçə nominasiya üzrə diaspor təşkilatlarına, ayrı-ayrı şəxslərə təqdim edilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Elə həmin tədbirdə AAK-ın internet saytının da təqdimatı keçirilmişdir. Yaxın vaxtlarda Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin mətbu orqanının da nəşrə başlaması təklif edilmişdir.

Dövlət Komitəsinin sədri iyulun 7-8-də Almaniyanın Köln şəhərində Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin IX qurultayına qatılmışdır.

N.İbrahimov demişdir ki, Dövlət Komitəsi bu quruma lazım olan hər bir dəstəyi göstərəcəkdir. Dövlət Komitəsinin sədri sonda jurnalistləri maraqlandıran sualları cavablandırmışdır.

AzərTAc.-12 iyul.-2007-ci il

Prezident İlham Əliyevin diaspor qarşısında müəyyənləşdirdiyi vəzifələr uğurla həllini tapır

Nadir Orucov,

Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin üzvü

DAK-ın IX qurultayı təşkilatın fəaliyyətində dönüş mərhələsi oldu

Dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra Azərbaycan dövlətinin qazandığı misilsiz nailiyyətlər sırasında milli-mənəvi özünəqayıdış prosesi xüsusilə diqqəti cəlb edir. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin müəllifi olduğu azərbaycançılıq ideologiyasının cəmiyyətimizdə özünə dayaq tapması, ölkə daxilində milli həmrəyliyin əldə olunması, bütün dünya azərbaycanlılarının dövlətimizin ümummilli mənafeləri ətrafında yumruq kimi birləşməsi faktının özü də müstəqillik dövründə əldə etdiyimiz ən ciddi nailiyyətlərdən biri kimi səciyyələnir.

Bu baxımdan tam əminliklə demək olar ki, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlıların diaspor təşkilatlarının və lobbicilik fəaliyyətlərinin güclənməsi də məhz Heydər Əliyevin sayəsində mümkün olmuşdur. Dünya azərbaycanlılarının müstəqil dövlətimiz və vahid məqsəd ətrafında birləşdirilməsi ideyasının müəllifi ümummilli lider Heydər Əliyevdir. Odur ki, xaricdə yaşayan soydaşlarımızın tarixi Vətənə bağlılığını təmin edən azərbaycançılıq ideologiyasının müəyyənləşdirilməsi də ümummilli liderimizin xidmətləri sırasında xüsusi vurğulanmalıdır. Bu gün Azərbaycançılıq həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar üçün əsas ideyaya çevrilmişdir. Ümummilli liderimiz bütün dünyada yaşayan soydaşlarımıza bu ideya ətrafında birləşməyi təlqin edir və bildirdi ki, azərbaycançılıq öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən, inteqrasiyasından bəhrələnmək və hər bir insanın inkişafını təmin etməkdən ibarətdir. Ulu öndərimiz xaricdə yaşayan azərbaycanlıların birliyi və təşkilatlanması məsələsini daim diqqət mərkəzində saxlamış, Azərbaycan diaspor cəmiyyətlərinin problem və qayğılarına böyük həssaslıqla yanaşmışdır. Diaspor təşkilatlarına öz tövsiyələrini verən ulu öndər həmvətənlərimizi Azərbaycanın ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında fəal olmağa istiqamətləndirmişdir. Heydər Əliyev xarici ölkələrdə Azərbaycan diasporunun formalaşdırılmasının vacibliyini, lobbicilik fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini və perspektivlərini bəyan etmişdir.

2001-ci ilin noyabrın 9-10-da Bakıda keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının I qurultayı xaricdəki soydaşlarımızın azərbaycançılıq ideyası ətrafında birləşərək təşkilatlanması baxımından tarixi əhəmiyyət kəsb edərək diaspor hərəkatının inkişafında yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Ulu öndərin bu möhtəşəm mərasimdəki proqram xarakterli nitqi Azərbaycan diasporu qarşısındakı vəzifələri, gələcək fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Bu qurultay həqiqətən dünya azərbaycanlılarının həyatında dönüş nöqtəsi idi. Həmin əzəmətli tədbirin ardınca dünyanın hər yerində Azərbaycan diaspor təşkilatları daha da sıx fəaliyyət göstərməyə başladılar. Eyni zamanda, Azərbaycan dövləti diaspor quruculuğu istiqamətində söyləri gücləndirdi.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə "Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə" fərman imzaladı. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə olunmasına geniş imkanlar verdi.

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin diaspor quruculuğu sahəsindəki siyasəti də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən inamla davam etdirilir. Cənab İlham Əliyevin prezidentlik fəaliyyəti dövründə diaspor və lobbi quruculuğuna xüsusi diqqətlə yanaşması bu sahənin ölkənin xarici siyasət strategiyasındakı mühüm rolu ilə şərtlənir. Cənab İlham Əliyevin respublikamıza rəhbərliyi dövründə Azərbaycanın milli dövlət quruculuğu sahəsində əldə etdiyi mühüm nailiyyətlər ölkə daxilində milli birliyin daha dərindən təmin olunmasına, dünya azərbaycanlıları arasında həmrəyliyin daha da güclənməsinə şərait yaratmışdır. Azərbaycanın irəliyə doğru atdığı hər bir addım, qazandığı uğur dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızı daha da ruhlandırılmış, onların müstəqil dövlətimizə inamını, milli hissələrini və gələcəyə ümidlərini artırmış, soydaşlarımızın Azərbaycan Respublikasının milli maraqları ətrafında daha sıx birləşmələri üçün zəmin yaratmışdır. Dövlət başçısı ilk gündən bəyan etmişdir ki, hər bir dövlətin xarici siyasətinin uğuru onun formalaşdırdığı diaspor və lobbinin imkanlarından bilavasitə asılıdır. Prezident İlham Əliyev diaspor quruculuğu işini xarici siyasət sahəsində prioritet istiqamətlərdən biri kimi qiymətləndirmiş və bu fəaliyyətin daha da gücləndirilməsi vacibliyini önə çəkmişdir. Dövlət başçısı milli mənafə və maraqların beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə qorunması, ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə dolğun, obyektiv çatdırılması baxımından xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzərinə mühüm vəzifələrin düşdüyünü qeyd etmiş, onların daha da təşkilatlanması, vahid hədəflər naminə mütəşəkkil fəaliyyət göstərmələri ilə bağlı dəyərli tövsiyələrini vermişdir.

Ötən il martın 16-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə Heydər Əliyev adına sarayda Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi diaspor quruculuğu sahəsinə xüsusi diqqətin bariz nümunəsidir. Bu qurultay ölkəmizdə 1993-cü ildən başlanan diaspor quruculuğu siyasətinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu, davamlı və dönməz səciyyə daşdığını bir daha təsdiqlədi. Qurultayın keçirilməsində məqsəd bu sahədə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın problemlərini, yaşadıkları ölkənin ictimai-siyasi həyatında iştirak etmək imkanlarını öyrənmək, onların tarixi Vətənlə daha sıx əlaqələrinin qurulmasını, eləcə də milli maraqlar naminə intensiv konsolidasiyasını təmin etmək idi. Qurultayda Azərbaycan diasporunun mövcud durumu müzakirə edilmiş, diaspor təşkilatlarının fəaliyyətinin koordinasiyasının təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasının daha müasir metodlarının hazırlanması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrin gücləndirilməsi məsələləri diqqət mərkəzində olmuşdur. Diaspor quruculuğu işinin ardıcılıq, davamlılıq tələb edən əhatəli bir proses olduğu da nəzərdən qaçmamalıdır. Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızla əlaqələrin daha da güclənməsini dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmiş Prezident İlham Əliyev bu amili bir an diqqətdən kənar qoymaraq hesab edir ki, diaspor

quruculuğu istiqamətində qazanılmış nailiyyətlərin, qarşıda dayanan vəzifələrin vaxtaşırı müzakirəsinə böyük ehtiyac var.

Hazırda Azərbaycan diasporunun dünyanın müxtəlif ölkələrində 200-dən çox birlik, cəmiyyət və assosiasiyası fəaliyyət göstərir. Bu təşkilatların hər biri Azərbaycanın bütün dünyada tanınmasına, mədəniyyətinin təbliğinə getdikcə daha çox öz töhfələrini verməkdədir. Müxtəlif ölkələrdəki azərbaycanlı diaspor təşkilatları soydaşlarımızın təşkilatlanması, səylərinin birləşdirilməsi, onların fəaliyyətinin məqsədyönlü xarakter alması naminə faydalı iş aparır, ölkəmizi daha yaxından tanıtdırmaq üçün müxtəlif tədbirlər həyata keçirirlər. Xarici ölkələrdəki diaspor cəmiyyətlərimiz ümummilli məsələlərlə bağlı həyata keçirilən dövlət siyasətinə böyük dəstək verməkdədirlər. Təbii ki, bütün bunlar diaspor quruculuğuna dövlət qayğısının artmasının, vahid koordinasiyanın nəticəsidir.

Xarici ölkələrdəki diaspor cəmiyyətləri arasında Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin öz yeri var. Çünki DAK azərbaycanlıların ən böyük və güclü diaspor təşkilatıdır. Dünyanın mötəbər beynəlxalq təşkilatları tərəfindən tanınmış DAK-ın qarşısında dayanan məqsədlər dünya azərbaycanlılarının hüquqlarını müdafiə etmək, Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmaqdır. Nizamnaməsində də deyildiyi kimi, DAK Azərbaycanda və ondan kənarında yaşayan azərbaycanlıların milli hüquqlarının bərpası və bir xalq kimi öz müqəddəratını özünün təyin etməsi uğrunda mübarizə aparan müstəqil ictimai təşkilatdır. Həqiqətən də təşkilatın qarşısına qoyduğu məqsədlər istiqamətində apardığı işlər göz qabağındadır. Konqres hər il Xocalı soyqırımının, Azərbaycan ərazilərinin işğalının, işğal altında olan torpaqlarımızdakı erməni vandallığının beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırılması, yalançı erməni təbliğatının ifşası üçün müxtəlif beynəlxalq təşkilatların binaları qarşısında, dünyanın ən böyük şəhərlərində yürüş-mitinqlər keçirir, həmçinin beynəlxalq simpoziumlar, elmi-praktiki konfranslar təşkil edir. Təşkilat üzvləri yaşadıkları ölkələrdə Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılması üçün fəal iş aparırlar.

Bu il iyulun 7-8-də Almanyanın Köln şəhərində DAK-ın IX qurultayı keçirildi. Qurultaya 56 ölkədə fəaliyyət göstərən qurum və təşkilatlardan 200 nümayəndə qatılmışdı. Tədbirdə Azərbaycandan səsvermə hüququna malik 80 nəfər, həmçinin qonaq qismində 50 nəfər iştirak edirdi. Azərbaycandan gələn nümayəndələr arasında dövlət rəsmiləri, deputatlar və ziyalılar var idi. Bu qurultay bir sıra cəhətlərinə görə əvvəlki toplantılardan xeyli fərqlənirdi. Ən əsası ona görə ki, qurultay DAK-ın bir diaspor təşkilatı olaraq xeyli gücləndiyini göstərdi. Qurultayın ilk günündə Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov çıxış edərək nümayəndələrə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin təbrikini çatdırdı. Prezidentin İcra Aparatının bölmə müdiri Qafar Əliyev isə Azərbaycan dövlətinin və iqtidarının daim diasporumuzun yanında olduğunu və onun qarşılaşdığı çətinlikləri həll etmək məqsədilə konkret addımlar atdığını diqqətə çatdırdı. Daha sonra DAK-ın sədri Cavad Derəxti təşkilatın fəaliyyəti ilə bağlı hesabat verdi. Əsasən Güney Azərbaycanda yaşayan azərbaycanlıların vəziyyətinin və Qarabağ probleminin müzakirə olunduğu qurultay həm də DAK-ın rəhbərliyində, nizamnamə və strukturunda edilən dəyişikliklərlə yadda qaldı. Qurultayda təşkilatın bugünkü vəziyyəti, 10 illik fəaliyyəti dövründə gördüyü işlər, diaspor problemləri də müzakirə olundu. Böyük Britaniyanın Edinburq Universitetinin professoru Qulamrza Səbri Təbrizi DAK-ın IX qurultayında təşkilatın yeni sədri seçildi.

Xatırladım ki, yeni sədrimiz Azərbaycan diasporunun ən görkəmli təmsilçilərindən olaraq, bütün həyatı boyu xalqına, millətinin ülvi amal və məqsədlərinə daim bağlı olub. Professor Qulamrza Səbri Təbrizi birləşdirici şəxsdir və təşkilatın sağlam qüvvələrinin tam dəstəyinə malikdir. Əminik ki, yeni sədrin təşkilatçılıq qabiliyyəti və yüksək vətənpərvərlik hissi nəticəsində DAK qarşıya qoyulan hədəflərə çatacaq. Bəli, DAK azərbaycanlıların dünyada fəaliyyət göstərən ən böyük və nüfuzlu təşkilatıdır. Lakin bütün uğurları ilə yanaşı, təşkilat gözlənilən ümidləri hələ tam şəkildə doğrulda bilməyib. Doğrudur, təşkilatın yaranma tarixi o qədər də böyük deyil. Bununla belə, DAK-dan çox gözlənilən var və təşkilatın qarşısında dayanan məqsədlərə lazımı səviyyədə nail ola bilməməsi müəyyən narazılıqlara yol açır. Bu, Konqresdə müəyyən problemlərin mövcudluğundan xəbər verir. DAK-da elə bir sistem, struktur formalaşdırılmalıdır ki, təşkilatın fəaliyyətinin güclənməsinə xidmət etsin. IX qurultayda yeni sədrin seçilməsi ilə problemlərin həll ediləcəyinə inam da artdı. Bütün yerli diaspor təşkilatları bu məsələdə fəal olmalı, DAK-ın güclü bir təşkilata çevrilməsinə öz töhfələrini verməlidirlər. Təəssüf ki, bu gün qurumun sıralarında siyasi intriqa ilə məşğul olanlar, öz cılız siyasi və şəxsi iddialarını gerçəkləşdirmək üçün DAK-dan sui-istifadə edənlər də var. Ancaq ulu öndər Heydər Əliyevin diaspor hərəkətinin təmizliyini və səmimiyyətini qorumaq barədə tövsiyələrini rəhbər tutaraq, qurumun tərkibində yalnız Azərbaycan mənafeyinə, azərbaycançılıq ideyasına bağlı insanların mövcudluğunun təmin ediləcəyinə indi böyük əminlik var. Sədrin müavini professor Paşa Qəlbinurun qeyd etdiyi kimi, DAK qısa müddət ərzində Azərbaycanın ən güclü, sanballı, ətrafında daha çox soydaşımızı birləşdirəcək diaspor təşkilatı olacaq.

İldən-ilə təşkilatın fəaliyyətində irəliləyişlər nəzərə çarpır və DAK bir təşkilat olaraq daha da təkmilləşir. IX qurultay isə təşkilatın fəaliyyətində yeni mərhələnin əsasını qoydu. Qurultayın yekunu olaraq DAK-ın qarşısında duran prioritetlər bir daha dəqiqləşdirildi, yeni istiqamətlər müəyyən edildi. DAK bundan sonrakı fəaliyyətində Azərbaycan dövlətçiliyinin daha da qüdrətlənməsinə, dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızın hüquqlarının qorunmasına, Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasına öz töhfələrini verəcək, ümummilliyet xarakter daşıyan məsələlərdə, ən əsası torpaqlarımızın işğaldan azad olunması istiqamətində Azərbaycan hakimiyyətinin yeritdiyi siyasi kursa dəstək nümayiş etdirəcəkdir.

Azərbaycan.-19 iyul.-2007-ci il

Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Kvemo-Kartli qubernatorunun müavini ilə görüşüb

Oktyabrın 27-də Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov Gürcüstanın Kvemo-Kartli bölgəsi qubernatorunun müavini Hüseyn Yusifovla görüşüb. Görüşdə Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların problemləri, təhsil və torpaqla bağlı həllini tapmayan bəzi məsələlər və onların çözümlər yolları, soydaşlarımızın Gürcüstan cəmiyyətinə inteqrasiyası ilə bağlı həyata keçirilən layihələr barədə ətraflı müzakirə aparılıb. Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin dəstəyi ilə qonşu ölkədəki Azərbaycan məktəblərində açılan gürcü dili kurslarının fəaliyyətini və səmərəsini yüksək dəyərləndirən qubernator müavini deyib ki, Gürcüstan dövləti də Azərbaycan hökumətinin bu ölkədəki soydaşlarımızın cəmiyyətə inteqrasiyası ilə bağlı reallaşdırdığı layihələri dəstəkləyir və lazımı köməyi əsirgəmir. Belə ki, gürcü dili kurslarına Gürcüstan Təhsil Nazirliyi də dərslərlər təqdim edib. Hüseyn Yusifov onu da bildirib ki, Kvemo-Kartli Qubernatorluğunun təşəbbüsü ilə Gürcüstandakı Azərbaycan məktəblərində gürcü dili üzrə olimpiada keçiriləcək.

Görüşdə Hüseyn Yusifov Kvemo-Kartli qubernatoru David Kirkitadzenin Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi rəhbərinin dəvəti ilə bu ilin sonunadək ölkəmizə səfərə gələcəyi barədə məlumat verib.

Qubernator müavinin sözlərinə görə, Gürcüstan dövləti dekabr ayının əvvəllərinə nəzərdə tutulan Gürcüstanda yaşayan Azərbaycanlı Gənclərin Forumunun keçirilməsini dəstəkləyir və tədbirin təşkilinə kömək göstərməyə hazırdır.

Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov bildirib ki, Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın cəmiyyətə inteqrasiyası məqsədilə Azərbaycan dövlətinin dəstəyi ilə həyata keçirilən layihələr bundan sonra da davam etdiriləcək. Nazim İbrahimov qeyd edib ki, DİDK Gürcüstandakı Azərbaycan məktəblərində açılan gürcü dili kurslarının fəaliyyətini yaxın gələcəkdə daha da genişləndirməyi planlaşdırır, bunun nəticəsində aşağı sinif şagirdlərini də kurslara cəlb etmək mümkün olacaq.

AzərTAc.-27 oktyabr.-2007-ci il

Azərbaycançılıq – milli ideologiyanın kamil nümunəsi

Ramiz Mehdiyev,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İcra Aparatının
rəhbəri, həqiqi dövlət müşaviri, akademik

Yeni minillikdə Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişaf fəlsəfəsini üç determinantın - milli ideyanın formalaşması, şəxsiyyətin rolunun tanınması və millətin məqsədyönlülüyünün dəstəklənməsi determinantlarının təsir dairəsində nəzərdən keçirmək lazımdır. XXI əsrdə Azərbaycanın simasını bu amillər bəri başdan müəyyən edir.

Əsas ideoloji paradıqların təşəkkülü tarixinə ötəri nəzər salaraq və milli ideya məkanında ehkam və dəyərlərin konvergensiyasının mümkünlüyünü nəzərdən keçirərək, onlardan hər birinin son illərdə Heydər Əliyev siyasətinin nailiyyətlərindən biri olduğunu təsdiqləyərək, indiki reallıqların təhlilinə keçək və milli Azərbaycan siyasətinin mənzərəsini yenidən canlandırmağa çalışaq.

Bu gün zəmanəmiz suallar zəmanəsi kimi təsəvvür olunur; elə suallar ki, onlara cavabı, çox güman, siyasətçilərin yeni nəsli - iqtisadiyyatın liberallaşdırılmasına yönəldilmiş siyasi xətti davam etdirməyə, onun cəmiyyət üçün məqbulluğunu təmin etməyə, ənənə və təməlləri qorumağa, cəmiyyətin qarbləşdirilməsini (vesternizasiya) uyğunlaşma imkanlarımızın səviyyəsinə çatdırmağa qadir modernistlər nəsli cavab verəcəkdir.

Alman sosioloqu Maks Veber peşə seçimi olaraq siyasətçilər və siyasət barədə düşüncələrində təkcə iradəni, ağılı, ehtirası, borc hissini, xarakteri deyil, həm də fəhmi - "reallıqların təsirinə daxili mütəşəkkilliklə və təmkinlə uyğunlaşmaq bacarığını..." siyasətçinin həlledici psixoloji keyfiyyəti sayırdı. Axı, məhz real vəziyyətə xüsusi həvəslə nüfuz etmək bacarığı dövlət idarəetmə strategiyasının işlənilib hazırlanmasına və lazımı anda düzgün qərar qəbul olunmasına kömək edir. Belə siyasətçilər həmişə öz diqqətini siyasətçinin əsas və real silahdaşı olan cəmiyyətə yönəldir və formalaşmış olan siyasi xəttin varisliyinə müsbət təsir göstərirlər. Nəticədə, yeni siyasi paradıqma, məkan, təfəkkür, mədəniyyət yarana bilər. 2003-cü ilin prezident seçkiləri nəticəsində məhz belə olmuşdur.

Ehtimal etməyə bütün əsaslar var ki, bu seçkilər milli siyasətin məkanını genişləndirir. 2003-cü ilin prezident seçkiləri əvvəlki seçkilərdən təkcə siyasi vəziyyətlə deyil, həm də ölkənin siyasi inkişaf mərhələsi ilə fərqlənir. Başqa sözlə desək, prezident seçkiləri gənc Azərbaycan demokratiyası üçün növbəti kamillik imtahanı oldu və yeni minillikdə Azərbaycanın necə bir dövlət olacağıın bünövrəsini qoydu.

Yeni dövr başlanır, amma necə bir dövr? Bu suala Heydər Əliyevin son illər ərzində ölkədə yaratdığı siyasi və iqtisadi vəziyyət cavab verir. Öz mahiyyəti etibarilə yeni dövr cəmiyyətin inkişafının maraqlarına və tələblərinə uyğun olmayan, milli siyasi məkanı məhdudlaşdırın yolu inkar edir. Eyni zamanda bu dövr ölkənin gələcək inkişaf istiqamətlərini də müəyyənləşdirir.

Ölkənin siyasi inkişafının 2003-cü ildəki mərhələsi göstərir ki, siyasi hakimiyyət, resurslar və statuslar uğrunda mübarizə həmişəkindən daha kəskin xarakter almışdır. Seçkiabağı kampaniyada iştirak müxalifətin bir çox xadimləri üçün özlərinin cəmiyyətdəki mövqelərini qoruyub saxlamaq və ya yaxşılaşdırmaq məqsədi deyil, partiyada tam hakimiyyət uğrunda və öz siyasi gələcəyi uğrunda amansız çarpışmadan duruş gətirmək məqsədi daşmışdır. Lakin həmin xadimlər bu mübarizədə yalnız bircə faktı təsdiqlədilər ki, onlar istər dünyada gedən siyasi proseslərin, istərsə də öz ölkəsinin və xalqının mənafelərinin mahiyyətini anlaya və dərk edə bilməyərək, tarixi prosesdən kənar qalmışlar.

Bizə elə gəlir ki, qüvvələrin sınaq dövrü sona yetmişdir. İndi ölkənin siyasi quruluşunu təkmilləşdirməkdən, yeni şəraitə uyğun gələn milli ideologiya hazırlamaqdan, iqtisadiyyatı modernləşdirməyin səmərəli yollarının axtarışından, habelə şəxsiyyətin və dövlətin mənafelərinə cavab verən siyasətin işlənilməsi və həyata keçirilməsindən söhbət gedir. Bu baxımdan milli ideologiya sağlam vətənpərvərlik, Vətənə məhəbbət hissi kimi öz torpağına hörmət, doğma xalqının özünəməxsus keçmişə malik olmaq və üzvi şəkildə inkişaf etmək hüquqlarını tanımaq kimi təsəvvürə gətirilir. Tarixi yaddaş konyunkturaya müvafiq surətdə yenidən formalaşdırılması mümkün olan ölü material deyildir, əksinə, öz kökləri ilə güclü, öz təzahürlərində bənzərsiz və öz imkanlarında qüdrətli olan canlı orqanizmdir.

Cəmiyyət insan şəxsiyyətinin inkişafını təmin edən, adamlarda mənlilik və ləyaqət, haqq-ədalət, qanuna hörmət hissləri doğuran biliklər sisteminin zəruriliyinə daim ehtiyac duyur. Belə sistemi yalnız keçmiş və bu gün barədə dərinləndirən fikirləşmək, gələcək üçün proqnozlar vermək sayəsində qurmaq olar. Bundan ötrü fikir, hisslər, intuisiya və sair xüsusiyyətlərin sintezi gərəkdir. Mənəviyyatla birləşməyən bilik təhlükəli ola bilər. Ötən illərin tarixi təcrübəsi göstərmişdir ki, cəmiyyətdə canlı və anlaşıqlı ideya olmadıqda, dövlətin və millətin siyasi, iqtisadi və mənəvi inkişafının əsasları sayılan ideoloji oriyentirlər olmadıqda hökmən boşluq yaranır və o, müxtəlif və çox vaxt bir-birinə zidd, ənənəvi sosial-mədəni normalarla vəhdət təşkil etməyən siyasi nəzəriyyə və ideologiyaların qarışığı ilə dolur. Bu, dövlətçiliyin formalaşması prosesinə və millətin simasına mütləq təsir göstərir.

1991-1993-cü illərin praktikası göstərdi ki, dövləti kortəbii, situativ şəkildə idarə etməyə, ictimai şüuru zorakılıqla ideologiyasızlaşdırmağa can atmaq nəyə gətirib çıxara bilər. Odur ki, ideoloji sistemi cəmiyyəti mənən dirçəltməyə, onun yaradıcılıq potensialını gücləndirməyə, ictimai şüuru uğurlu dövlət quruculuğunun başlıca amilinə çevirməyə qadir struktur kimi qurmaq niyyəti Heydər Əliyev siyasətinin əsası olmuşdur. Cəmiyyət-dövlət sistemində insanın yeri və rolu barədə biliklərin məcmusu kimi, milli mənafelərin daxili və xarici siyasət meydanında həyata keçirilməsinin çox mühüm mexanizmi kimi milli ideologiya yeni zamanın prioritetinə çevrilmişdir.

"Azərbaycançılıq" anlayışı milli siyasi diskursda nisbətən yaxın vaxtlardan işlədilir. O, ölkədə yaşayan bütün etnik qrupları və millətləri ümumdövlət mənafeləri və dəyərləri əsasında real surətdə birləşdirmək ideyasının verballaşdırılması kimi, 1992-1993-cü illərdə xüsusilə geniş yayılan şovinist və separatçılıq əhval-ruhiyyəsinə qarşı mübarizə ideyası kimi meydana gəlmişdir. Yeni anlayış ictimaiyyət tərəfindən kifayət qədər tez dəstəklənmiş, təzə, məzmunlu elementlərlə dolğunlaşmışdır. Düşünürük ki, indi "azərbaycançılıq" artıq milli ideologiyanın ilk nümunəsi hesab edilə bilər.

Elmi nəşrlərdə ideologiya sosial qrupların və ya bütün cəmiyyətin mənafələrini ifadə edən, sosial reallığı bu mənafələr prizmasından izah edən və əməli fəaliyyət direktivləri olan nəzəriyyələr, ideyalar və məlumatlar sistemi kimi müəyyənləşdirir. İdeologiya anlayışının şərhı dəfələrlə dəyişmişdir. İndi ideologiyaya cəmiyyətin mənəvi həyatının fenomeni, ictimai şüurun spesifik səviyyəsi kimi baxılır. İdeoloji düşüncənin spesifikasiyası onun dəyər yönümlülüüyü olub sosial gerçəkliyin, ictimai qaydaların, dövlət quruluşunun və sairin qiymətləndirilməsini əhatə edir.

İdeologiya mühüm sosial funksiyaları yerinə yetirir: mövcud reallıqlara haqq qazandırır və yaxud inkar edir, insanların fərdi və ya kollektiv davranışı amili kimi çıxış edir, sosial fəaliyyət proqramlarının hazırlanmasına kömək edir.

Deyilənləri nəzərə alaraq təsdiq edə bilərik ki, özünün bütün tərkib hissələri ilə birlikdə azərbaycançılığı tamamilə milli ideologiyanın konkret, spesifik forması hesab etmək olar. Azərbaycançılıq ideyası bir neçə nisbətən müstəqil təhlil cəhəti üzrə nəzərdən keçirilə bilər:

- əsasən antropologiya (etnologiya), etnoqrafiya, sosial psixologiya, linqvistik çərçivəsində nəzərdən keçirilən etnomədəni cəhət;
- sosiologiyanın, politologiyanın və digər cəmiyyətşünaslıq elmlərinin köməyi ilə açılan sosial-siyasi cəhət;
- beynəlxalq siyasət və hüquq sahəsində və digər sahələrdə kompleks elmi fənlər vasitəsilə işlənilən hazırlanan geosiyasi cəhət.

Lakin başlıcası odur ki, - bunu xüsusi vurğulamaq istərdik, - araşdırılan problemin təkə bir cəhəti çərçivəsində qapanıb qalmaq olmaz, çünki bu halda biz ölkədə yaşayan bütün etnosların həmrəyliyinin, sabit, tarixən perspektivli cəmiyyətin şərti kimi onların qarşılıqlı fəaliyyətinin əsası kimi azərbaycançılıq ideyasını sadəcə olaraq köklü surətdə əhatə edə bilmərik.

Məruz qaldığı bütün sınaqlara baxmayaraq, milli dövlət ideologiyası kimi azərbaycançılıq bu gün bizim qarşımızda dəqiq ifadə edilmiş ideya kimi durur. Onun ümumi tarixlə, onlarca millətin və etnik qrupun bir ərazidə birgə yaşayış təcrübəsi, onların psixoloji xüsusiyyətlərinin yaxınlığı, ümumi mental xarakteristikaları ilə şərtlənən öz bölgüsü var.

İdeologiya olaraq azərbaycançılıq mühüm funksional elementlərlə zəngindir və bunların da mahiyyəti ölkəni mənəvi və fiziki baxımdan zəiflətmək cəhdlərindən qorumaqdır. Bu ideologiya inzibati-ərazi quruluşuna görə unitar, siyasi quruluş və dövlət idarəçiliyinə görə hüquqi və demokratik dövlət kimi Azərbaycanın möhkəmlənməsinə və inkişafına yönəldilmişdir. Azərbaycançılıq müstəqil və bənzərsiz Azərbaycanı sivilizasiyalı dövlətlər sırasına çıxaracaq bir yoldur.

Azərbaycançılıq xalqımızın çox əzab-əziyyətlər bahasına nail olduğu tarixi sərvətdir. Bu, ilk növbədə, real müstəqilliyə nail olmağın, vahid və bölünməz Azərbaycanın qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsinin siyasi əsasıdır. Bu gün azərbaycançılıq milli həyatın ahəngdarlığının, konfessiyaların dinc yanaşı yaşamasının, ölkədə yaşayan bütün etnosların qardaşcasına qarşılıqlı əlaqəsi və təsirinin çoxəsrlik ənənəsi, onların ümumi taleyi və gələcək müstəqil Azərbaycanın bütövlüyü, inkişafı və firavanlığı uğrunda birgə mübarizəsinin ümumi tarixi təcrübəsidir.

Azərbaycançılıq ideologiyasında vahid polietnik millətin Azərbaycan dövlətçiliyinin yaradılmasına dair maraqlarının ümumiliyi, demokratiyanın, sərbəst iqtisadiyyatın, sosial həyat şəraitinin inkişafı uğrunda mübarizəsinin məqsədləri öz əksini tapmışdır. İdeologiya kimi azərbaycançılıq müstəqil Azərbaycanın fəlsəfi-sosial doktrinasının sosiomədəni və etnik-geosiyasi cəhətlərini özündə birləşdirmişdir. O, qarşılıqlı dəstək, əməkdaşlıq və bərabərliyin mühüm əsasını təşkil edir.

Bu deyilənlərdən görünür ki, ideya-nəzəri və siyasi baxımdan azərbaycançılıq və neokonservatizm bir-biri ilə sıx bağlıdır. Zənnimizcə, azərbaycançılıq coğrafi məkan baxımından neokonservatizmin milli variantı, onun prinsip və ideyalarının Azərbaycanın konkret şəraitində təcəssümüdür.

Metodoloji prinsip baxımından - ümuminin və xüsusunin, yəni birincinin və ikincinin nisbəti baxımından azərbaycançılıq ikinci kimi çıxış edir. Azərbaycançılıq və neokonservatizm bir-birini zənginləşdirərək vahid tam kimi çıxış edirlər. Buna görə də azərbaycançılığın milli ideologiya kimi qəbul edilməsi ölkəmizin sivilizasiyalı dövlətlər sırasına daxil olması, ümumdünya oriyentirləri və meyilləri kontekstində daha uğurlu inkişafı üçün möhkəm zəmin yaradır.

Neokonservatizm və azərbaycançılıq öz ləyaqətini itirməmiş xalqın sağlam düşüncəsinə, zəkasına eyni dərəcədə söykənir. Bu mənada vətənpərvərlik öz vətəninə, ölkəsinə, xalqına məhəbbət deməkdir və onun şovinizm ilə, milli müstəsnaqlıq və etnoeqoizm ilə heç bir əlaqəsi yoxdur.

Əsrlərin, minilliklərin dərinliklərindən gələn ənənəyə mənsubluq bizim mədəniyyətimiz kimi qədim mədəniyyət üçün dövlətçiliyin əsasını, bütün vətəndaşların rifahı naminə dövlətin mövcudluğunun və inkişafının əsasını təşkil edir. Məhz buna görə zəngin keçmiş olan dövlət fərdi və ya qrup mənafələrinin mexaniki məcmusunun ifadəsi deyildir, əksinə, bütün cəmiyyətin ali mənafələrinin təcəssümüdür. O mənafələrin ki, vətəndaş onların naminə təkə öz mülkiyyətini deyil, həm də həyatını qurban verməyi bacarmalıdır.

"Vətən, onun tarixi, dili və adət-ənənələri olmadan mən bir heç olardım" fikrini dərk edən fərd vətəndaşa çevrilir, çünki başa düşür ki, "vətənə olan təhlükə şəxsən mənə də, yəni mənim firavanlığıma və hətta həyatıma olan təhlükədir". Məhz bu şəkildə milli ideologiya ilə aşılannmış vətəndaşlıq dövlətin öz tərəqqisini, təhlükəsizliyini, ərazi bütövlüyünü, nəsillərin və milli ruhun varisliyini təmin etmək səylərinin əsas amilinə çevrilir.

Tarixi inkişafın mənasını, intellektual fenomeni və mədəni irsi özündə birləşdirən azərbaycançılığı bu gün belə təsəvvür edirik. Belə ideologiya millətin birliyinə, onun ruhunun əzəmətinə və sositumun fəaliyyətinin məqsədyönlülüyünə çalışaraq gələcəyə körpümüz olmağa qadirdir.

Prezident Heydər Əliyev 2001-ci il noyabrın 9-da Dünya Azərbaycanlılarının birinci qurultayında dövlətin siyasətini səciyyələndirərkən onun prioritet hissəsini nəzərə çatdırmışdır: "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı - Azərbaycanın dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq".

Dövlət siyasətinin strategiyası olan azərbaycançılıq dolğun ideologiyanın bütün keyfiyyətlərini qazanır, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyinin qavranılması və qiymətləndirilməsini müəyyən edir. Xalqın

həyatının təşkilinin ali forması, fundamental antropoloji təsisat dövlətdir. Məhz buna görə də dövlətçilikdən məhrum olmuş xalqlar dünya tarixinin səhnəsindən silinmişlər. Xalqın öz dövlətçiliyinə münasibəti barədə rəylərin dairəsi kifayət qədər genişdir və öz dövlətçiliyinə görə qürur hissindən və dövlət atributlarına çox böyük hörmətdən tutmuş, "xalqın öz hökumətlərini tənqid etməsindən xoşu gəlir" kimi bizim günlərdə mənasını itirməyən qədim Roma deyimində ən müxtəlif variantlarda özünü göstərir. Bəzi tədqiqatçılar milli dövlət ideyasını beynəlxalq münasibətlərin hakim konsepsiyasına qurban verərək bu ideyanı tarixin arxivinə göndərməyə nə qədər tələssələr də, əslində, biz milli dövlət modelinin müəyyən modifikasiyası ilə qarşılaşırıq. Hər bir dövlətin hər bir vətəndaşına aydın olmalıdır ki, beynəlxalq münasibətlərin təşəkkül tapmış müasir sisteminin əsasını suveren dövlətlər təşkil edir. Milli dövlət öz suverenliyini qorumağa, milli rifahın maksimum səviyyəyə çatmasına nail olmağa çalışır və s. Məhz belə qavrama prizmasından yanaşaraq vurğulamaq lazımdır ki, müasir Azərbaycan dövləti öz vətəndaşlarının təhlükəsizliyini təmin etməyə və onların sosial rifahına təminat verməyə qadirdir.

Dünyanı öz gözləri ilə görməyə çalışan hər bir insan təkcə milli ənənəyə deyil, həm də dünya sivilizasiyasına mənsub olduğunu dərk etməlidir. Ailə, soy, icma, etnos, dil birliyi həyatımıza təbii surətdə daxil olmuş kateqoriyalardır. Lakin daha yüksək, mücərrəd səpkili, yəni millətin fəvqündə duran və onun dünyagörüşünün formalaşmasında fəal iştirak edən dəyərlər var. Bu, milli ideya, milli ideologiyadır ki, onların təsiri nəticəsində dünya tarixi və siyasətinin müəyyənləşdirdiyi məkanda millətlər və dövlətlər yaranır, inkişaf edir, yaşayır, öz nadirliyini qoruyub saxlayırlar. Bu məkənin özünü sivilizasiya telləri birləşdirir və bunlar bir regionun xalqları və dövlətlərinin milli xüsusiyyətlərini inkar etməyərək və kiçiltməyərək onların yanaşı yaşamasını və əməkdaşlığını mümkün edir.

Azərbaycan Avropa ilə Asiyanın qovuşuğunda yerləşən ölkədir. Bizim sivilizasiyamız əsasən iki güclü qüvvənin təsiri altında formalaşmışdır: Şərq tətəmi və Qərb təsiri. Məlumdur ki, xalqın ictimai-tarixi inkişafının başlıca istiqamətlərini, onun xarakterini, dünya siyasi meydanında davranışını ən çox coğrafi determinizm amili müəyyən edir. Mütəfəkkirlərin bir çoxu coğrafi mühiti siyasi həyat, dövlət quruluşu formalarının və milli varlığın digər formalarının determinantı kimi qiymətləndirir.

Biz bu tədqiqatımız çərçivəsində milli ideologiya kimi azərbaycançılığın mahiyyətini təhlil etməyi qarşımıza məqsəd qoymuruq. İndi bu ideologiya dövlətçiliyimizin bir hissəsidir. Hegelin belə bir dahiyənə kəlamını xatırlamaq kifayətdir: "Xalqın dövlət quruluşu onun dini, onun incəsənəti və fəlsəfəsi ilə, yaxud heç olmasa onun təsəvvürləri və fikirləri ilə, ümumiyyətlə, onun mədəniyyəti ilə birlikdə vahid substansiyanı, vahid ruhu əmələ gətirir. Dövlət fərdiləşmiş bütöv deməkdir, bu bütövdən onun ən yüksək dərəcəli əhəmiyyətli bir tərəfini də ayırmaq olmaz".

Dərk etmək lazımdır ki, biz keçid iqtisadi sistemi olan, vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarının formalaşdığı tranzitar cəmiyyətdə yaşayırıq və Ermənistanla müharibə vəziyyətindəyik. Belə bir şəraitdə azərbaycançılıq integrativ ideoloji sistem kimi, "milli ideya" forması kimi təsəvvür edilir. Bu ideyanın əsasında sivilizasiyalı Avrasiya birliyinin bir hissəsi - özünəməxsus milli özgünlüyə, ənənəyə, milli eyniyyətə və mentalitetə malik Azərbaycan haqqında təsəvvür dayanır.

Tarixi inkişafın gedişində inteqrasiya olunan və formasını dəyişən "milli ideya" dövlət quruculuğu prosesində həmişə mühüm yaradıcı rol oynamışdır. Hələ qədim romalıların imperiya istilaları prosesində formalaşmış öz "milli-dövlət" ideyası vardı: "Qoy başqaları metalı yumşaq və mərməri canlı etsinlər və mahir əllərindəki tişələrlə heykəllər yonsunlar: ey romalı, onlar bunu səndən yaxşı bacarırlar! Sən isə bir şeyi - dövlətlə xalqları idarə etməyi, təkəbbürləri bağışlamağı və devirməyi yadında saxla". Tarixin dönüş məqamlarında milli ideya çox vaxt millətin və dövlətin inkişafının yeni istiqamətini müəyyən etmişdir.

Biz "yenidən ideologiyalaşdırmaya və ideologiyasızlaşdırmaya" çağırışlar dövrünü yaşayaraq ideologiya barəsində elə bir konstruktiv baxışa gəlib çıxmışıq ki, indi ideologiyayı obyektiv surətdə zəruri və müsbət hal kimi, siyasi vəzifələrin həlli üçün lazımi vasitə kimi, ölkəni modernləşdirmək üçün çox mühüm milli resurs kimi qavrayırıq. Bununla yanaşı, azərbaycançılıq bizim üçün, ilk növbədə, cəmiyyətimizdəki dəyərlərin elə bir sistemidir ki, o, ayrıca bir vətəndaşın həyatını ali ümummilli və ümumbəşəri dəyərlər dünyasına qovuşdurmaq üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycançılığın məzmunca mahiyyətini müxtəlif xalqların, mədəniyyətlərin, ənənələrin, konfessiyaların üzvi şəkildə vəhdəti təşkil edir. Azərbaycançılıq keçmiş tarixi dövrlərin mifologiyasını, mədəni kodlarını və rəmzlərini mənimsəyərək onlardan yeni ideyaları əsaslandırmaq və milli dövlətin inkişafının yeni vektorunu müəyyənləşdirmək üçün istifadə edir. İndi o, cəmiyyətimizdə ən qurucu və dinamik qüvvədir. Azərbaycançılığın gücü həm də bundadır ki, o, fərdi maraqları və meyilləri dövlətin siyasəti ilə birləşdirməyə və xalqın milli-mədəni eyniyyətini qoruyub saxlamağa qadirdir. Təbii ki, milli birliyə mənsubluq hissi həyatın özünə də mənə verir və onun əhəmiyyətini müəyyən edir, qarşılıqlı məsuliyyət və ümumi işə bağlılıq hissini gücləndirir, tənhalıq və qarıblik hissini aradan qaldırmağa kömək göstərir. Bu ideologiya Azərbaycanda vahid cəmiyyət, vahid xalq formalaşdırır.

Deyilənləri nəzərə alaraq Qərb tədqiqatçılarının belə bir fikrini müəyyən dərəcədə başa düşmək olar ki, insan "dərindən köksalma və demək olar ki, tayfa mənsubiyyəti duyğuları doğuran tarixi ənənələrin mövcudluğu şəraitində özünü müdafiə olunmuş hiss edə bilər".

Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, cəmiyyətin modernləşməsi, kosmopolitləşməsi, simasızlaşması və buna müvafiq olaraq öz kökündən qopmaq meyilləri gücləndikcə bu tələbat nəinki azalmır, hətta müəyyən şəraitdə qat-qat artır. Belə vəziyyətdə məhz dövlət - insan birliyinin bu özünü-təşkil forması bir çox sosial fenomenlərin formalaşması və institusionallaşmasının amilinə çevrilir.

"Mən - sivilizasiya" anlayışının inikası kimi azərbaycançılıq hər kəsin hüquq və azadlıqlarının təmin olduğu siyasi və dövlət quruluşunun milli mahiyyətinə, inkişaf strategiyasına, formasına etno-siyasi baxış kimi çıxış edir. Azərbaycançılıq cəmiyyətin normativ dəyərlərinin vəhdətinə - dövlət hüquq düşüncəsinin, əmək və işgüzar etika tərbiyəsinə, mənəvi dəyərlərə qovuşmağa səmtlənir və beləliklə də növbəti dəfə neokonservatizmlə çuğlaşır. Azərbaycançılıq güclü dövlət hakimiyyətinin və möhkəm milli intizamın, milli maraqların və milli özünüdərk olmasını istəyir. O, ən müxtəlif sosial təbəqələrdə həmrəylik axtarır, daimi, lakin mötədil, millətin və dövlətin real imkanlarından irəli gələn reformizmi təbliğ edir.

Azərbaycançılıq ideyasının dərk olunmasının əsasında Azərbaycan millətinin tarixi, mənəvi-əxlaqi və mədəni ənənələri zəminində birlik ideyası durur və bu, nəinki indi, həm də uzaq gələcəkdə azərbaycanlıların

təkcə bir yox, bir çox nəsillərinə xidmət edəcəkdir və müstəqillik və milli eyniyyət həmin nəsillər üçün layiqli həyatının və şəxsi azadlığının ayrılmaz atributlarına çevriləcəkdir.

Bu gün biz Azərbaycanda milli ideologiyanın formalaşmasının şahidiyik. Xalqın məhz çox böyük potensial ehtiyatlarının və ölkəni tərəqqiyə, firavanlığa doğru aparmağa qadir siyasi elitanın olması onu göstərir ki, neokonservatizmin milli forması kimi azərbaycançılıq Azərbaycan dövlətçiliyi tarixinin yaxın gələcəyi ərzində milli ideologiyanın əsası olaraq qalacaqdır.

Azərbaycan.-9 noyabr.-2007-ci il

**Heydər ƏLİYEV: Həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam.
Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyindən birliyinə doğru**

Müsaibəni apardı: Qalib Arif

Müsaibimiz Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimovdur.

—Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününün elan olunmasının ictimai-tarixi əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

— Diaspor quruculuğu Azərbaycanda müstəqilliyin ilk illərindən aktualıq kəsb etməyə başlasa da, bu taleyüklü vəzifənin həyata keçirilməsinə dövlət tərəfindən xüsusi diqqət göstərilməsi məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra mümkün oldu. Azərbaycan Respublikası dünya azərbaycanlılarının mənafə və maraqlarının təminatçısı olduğunu rəsmən bəyan etdi və xaricdə yaşayan azərbaycanlılarla dövlət səviyyəsində sistemli iş aparılmağa başlandı. Ümummilli liderimizin təşəbbüsü ilə 1991-ci ildə Naxçıvan Ali Məclisi 31 Dekabr – Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Gününün təsis olunması barədə qərar qəbul etdi və bu tarixi günün bütün ölkə ərazisində bayram kimi qeyd olunması ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi qarşısında vəsatət qaldırdı.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə dünya azərbaycanlılarının on altı ildir ki, milli birlik və həmrəylik günü kimi qeyd etdiyi bu bayram Azərbaycan xalqına mənsubluq, milli-mənəvi dəyərlərimizin təbliği, tarixi Vətənə bağlılıq, soydaşlarımızın yekdillik və mütəşəkkilliyinin gücləndirilməsi ideyalarını təcəssüm etdirir. Azərbaycanlıların həmrəyliyi və birliyi ideyası artıq bütün dünyada yaşayan soydaşlarımızın düşüncəsinə hakim kəsilmiş, dövlət siyasətimizin prioritet istiqamətlərindən biri səviyyəsinə yüksəlmişdir. Yaşadıqları ölkələrdə soydaşlarımızın təşkilatlanması, azərbaycanlı icmalarının fəaliyyətinin genişlənməsi, tarixi vətənlə əlaqələrinin güclənməsi istiqamətində son illərdə həqiqətən çox iş görülmüşdür. Azərbaycan dövləti xaricdə yaşayan soydaşlarımızın sosial-iqtisadi maraqlarının müdafiəsi, beynəlxalq konvensiyalarda təsbit olunmuş hüquqlarının qorunması üçün zəruri tədbirlər görür. Ayrı-ayrı ölkələrdə azərbaycanlıların icma və cəmiyyətləri vahid mərkəzlər ətrafında birləşir, ictimai-siyasi həyata onların təsiri artır. Soydaşlarımız Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında, zəngin milli mədəniyyətimizin təbliğində, təcavüzkar erməni millətçilərinin ideoloji təxribatlarının ifşa olunmasında getdikcə daha fəal rol oynayırlar.

—Azərbaycan diasporunun təşkilatlanması prosesində ümummilli lider Heydər Əliyevin rolu son dərəcə böyükdür. Bu proses, faktiki olaraq, ulu öndərin təşəbbüsü ilə başlayıb və onun rəhbərliyi ilə həyata keçirilib. Bu barədə bir qədər ətraflı danışmağınızı xahiş edirik.

— Dünya azərbaycanlılarının müstəqil dövlətimiz və vahid məqsəd ətrafında birləşdirilməsi ideyasının müəllifi ümummilli lider Heydər Əliyevdir. Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın tarixi Vətənə bağlılığını təmin

edən azərbaycançılıq ideologiyasının müəyyənləşdirilməsi də ulu öndərin xidmətidir. Bu gün azərbaycançılıq həm Azərbaycanda, həm də bütün dünyada yaşayan azərbaycanlılar üçün əsas ideyadır. Ümummilli lider dünya azərbaycanlılarını mahiyyəti öz milli mənsubiyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaq, eyni zamanda onların ümumbəşəri dəyərlərlə sintezindən bəhrələnməklə hər bir insanın inkişafını təmin etməkdən ibarət olan bu ideya ilə silahlanaraq, müstəqil Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməyə çağırırdı.

Ulu öndərimiz xaricdə yaşayan azərbaycanlıların birliyi və təşkilatlanması məsələsini daim diqqət mərkəzində saxlayır, Azərbaycan diaspor cəmiyyətlərinin problem və qayğılarına böyük həssaslıqla yanaşırdı. Ümummilli lider xarici ölkələrdə Azərbaycan diasporunun formalaşdırılmasının vacibliyini, lobbiçilik fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini və perspektivlərini bəyan etmişdi.

Ulu öndərin təşəbbüsü və himayəsi ilə 2001-ci il noyabrın 9–10-da Bakıda keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının I qurultayı xaricdə yaşayan soydaşlarımızın təşkilatlanması baxımından tarixi dönüş nöqtəsi oldu. Məhz həmin tədbirdən sonra dünyanın hər yerində Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyəti genişləndi, Azərbaycan dövlətinin diaspor quruculuğu istiqamətində söyləri gücləndi. Ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahədə sistemli dövlət siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə 2002-ci ildə “Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin yaradılması barədə” fərman imzaladı. 2002-ci ildə Milli Məclisdə qəbul olunmuş “Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımıza dövlət qayğısı haqqında” qanun xaricdəki azərbaycanlılara dövlət qayğısının hüquqi əsaslarını müəyyənləşdirdi.

— Daha sonra isə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və Azərbaycan dövləti ətrafında birləşməsi siyasətini Prezident İlham Əliyev uğurla və yaradıcılıqla davam etdirdi...

— Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayıb ki, ulu öndərin azərbaycançılıq ideologiyası milli mənsubiyyəti, milli-mənəvi dəyərləri qoruyub saxlamağa, dünya azərbaycanlılarını vahid vətən, vahid amal ətrafında toplamağa yönəlmiş fəlsəfi dünyagörüşüdür və bu dünyagörüşündən irəli gələn, Azərbaycan dövlətinin öz vətəndaşları ilə yanaşı, həm də bütün dünya azərbaycanlılarının vətəni olması ideyasını uğurla həyata keçirir. Cənab Prezident indiki və gələcək dövr üçün dövlətin və vətəndaşların vəzifələrindən danışırkən soydaşlarımızın doğma vətənləri ilə hüquqi, mədəni, mənəvi əlaqələrinin möhkəmləndirilməsinin zəruri olduğunu qeyd edir. Dövlət başçısı xaricdə və yaxud ölkədə yaşamağından asılı olmayaraq, hər bir azərbaycanlının maraq və mənafeyinin qorunmasını dövlətin başlıca vəzifəsi hesab edir. Prezident İlham Əliyevin respublikamıza rəhbərliyi dövründə Azərbaycanın irəliyə doğru atdığı hər bir addım, qazandığı uğur dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan soydaşlarımızı daha da ruhlandırır, onların müstəqil dövlətimizə inamını artırır, Azərbaycan Respublikasının milli maraqları ətrafında daha sıx birləşmələri üçün zəmin yaradır. Cənab Prezident ilk gündən bəyan edib ki, hər bir dövlətin xarici siyasətinin uğuru onun formalaşdırdığı diaspor və lobbinin imkanlarından bilavasitə asılıdır və məhz buna görə də, diaspor quruculuğu işini xarici siyasət sahəsində prioritet istiqamətlərdən biri kimi qiymətləndirir və bu fəaliyyətin daha da gücləndirilməsinin vacibliyini önə çəkir. Dövlət başçısı milli mənafə və maraqların beynəlxalq aləmdə yüksək səviyyədə qorunması, ölkə həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə dolğun, obyektiv çatdırılması üçün xaricdə

yaşayan soydaşlarımızın qarşısında mühüm vəzifələr qoyur, onların təşkilatlanması, mütəşəkkil fəaliyyət göstərmələri ilə bağlı tövsiyələr verir.

2006-cı il martın 16-da Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Bakıda Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsi də diaspor quruculuğu sahəsinə xüsusi diqqətin göstəricisidir. Bu qurultaydan sonra ölkəmizdə 1993-cü ildən başlanan diaspor quruculuğu siyasəti yeni mərhələyə qədəm qoydu.

—Dünya azərbaycanlılarının II qurultayından sonra başlanan yeni mərhələ hansı xüsusiyyətləri ilə səciyyələndirilə bilər?

— Xarici ölkələrdə yaşayan soydaşlarımızla əlaqələrin daha da gücləndirilməsini dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri kimi müəyyənləşdirmiş Prezident İlham Əliyev hesab edir ki, diaspor quruculuğu istiqamətində qazanılmış nailiyyətlərin, qarşıda duran vəzifələrin vaxtaşırı müzakirəsinə böyük ehtiyac var. Dünya azərbaycanlılarının II qurultayının keçirilməsindən məqsəd də diaspor quruculuğu istiqamətində görülmüş işləri dəyərləndirmək, habelə xaricdə yaşayan soydaşlarımızın üzləşdiyi problemləri, yaşadıkları ölkələrin iç siyasətinə təsir imkanlarını öyrənmək, onların tarixi vətənlə daha geniş əlaqələrinin qurulmasına xidmət edən tədbirlərin hazırlanmasını təmin etməkdən ibarət idi.

Qurultayda Azərbaycan diasporunun hazırkı vəziyyəti müzakirə edildi, bu sahədə çalışan təşkilatların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, ölkə həqiqətlərinin, xalqımıza qarşı törədilmiş terror və soyqırımı aktları ilə əlaqədar çoxsaylı faktların dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əlaqələrinin gücləndirilməsi məsələləri xüsusilə önə çəkildi, əsas istiqamətlərdə fəaliyyət strategiyası müəyyənləşdirildi.

— Bu il rəhbərlik etdiyiniz Dövlət Komitəsinin yaradılmasının 5 ili tamam oldu. Komitənin yaradılması zərurətini bir daha oxucuların diqqətinə çatdırmaq istərdik. Həm də bu müddət ərzində komitənin diasporun inkişafı sahəsində hansı konkret nəticələri əldə etdiyini bilmək maraqlı olardı.

— Diasporun formalaşdırılması və inkişafı Azərbaycanın dövlət siyasətinin strateji istiqamətlərindəndir. Bir qədər əvvəl qeyd etdiyim kimi, ümummillə liderimiz 1993-cü ildən, Azərbaycanda hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bütün xarici səfərlərində diaspor üzvləri ilə görüşlər keçirir, onları daha aktiv olmağa çağırırdı. Uzun illər ərzində, hətə Sovet İttifaqı dönməndə Azərbaycanın rəhbəri olduđu, daha sonralar isə Moskvada çalışdığı dövrdə dünyada kök salmış erməni diasporunun Azərbaycan əleyhinə necə təbliğat apardığından, türk dünyası əleyhinə hansı bəd əməllər törətdiyindən tam xəbərdar olan görkəmli siyasi xadim Heydər Əliyev eyni zamanda Dağlıq Qarabağ probleminin yaranmasında məhz erməni diasporunun hansı rol oynadığını, 20 faizədək Azərbaycan torpağının işğalını da erməni diasporunun verdiyi dəstək və güc sayəsində həyata keçirdiyini bilirdi. Bu cəhətdən bizim görəcəyimiz ən mühüm işlərdən birini öz diasporumuzun gücləndirilməsi və gələcəkdə erməni diasporu ilə başbaşa gəlib Azərbaycanın haqq səsinin dünyaya çatdırılması olduğunu ulu öndər öz uca təfəkkürünün zirvəsindən çox gözəl görürdü və diaspor təşkilatları ilə işləyən bir dövlət qurumunun yaradılmasının zərurilliyini Dünya azərbaycanlılarının I qurultayında elan etmişdi. Beləliklə, Azərbaycan Prezidentinin 5 iyul 2002-ci ildə imzaladığı fərmanla Xarici Ölkələrdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yarandı. Komitənin yaradılması xaricdəki Azərbaycan cəmiyyətlərinin, birliklərinin və dərnəklərinin fəaliyyətinin vahid mərkəzdən koordinasiyasına, habelə onların dövlət qayğısı ilə əhatə

olunmasına geniş imkanlar açdı, eyni zamanda dünya azərbaycanlılarının konsolidasiyasında, diaspordan lobbiyə çevrilməsində yeni mərhələnin başlanğıcını qoydu. Qeyd etmək lazımdır ki, əvvəllər bu iş ictimai təşkilatlar səviyyəsində aparılırdı, lakin onların da ya sabit büdcəsi olmur, ya da fəaliyyəti ümumi dövlət siyasəti kontekstində aşağı səviyyədə olurdu, bəzi hallarda isə həmin ictimai təşkilatların diasporun problemlərini müxtəlif dövlət instansiyalarında qaldırmaq üçün gücü yetərli olmurdu. Dövlət Komitəsi fəaliyyətə başladığı gündən bütün bu problemləri hədəfə aldı. Prezident İlham Əliyev xüsusi diqqət və qayğı göstərir ki, dünya ölkələrində pərakəndə şəkildə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının birləşməsi yolunda Dövlət Komitəsi öz fəaliyyətini lazımi səviyyədə qura bilsin. Komitə məhz bu diqqət və qayğının nəticəsində dövlət başçısının yürütdüyü siyasəti inamla həyata keçirir, diaspor quruculuğu sahəsində mühüm nailiyyətlər əldə edir. Hazırda Azərbaycan diasporunun dünyanın müxtəlif ölkələrində 300-dən çox birlik, cəmiyyət və assosiasiyası fəaliyyət göstərir. Bu təşkilatların hər biri Azərbaycanın bütün dünyada tanınması, mədəniyyətinin təbliği istiqamətində mühüm işlər görür, ümummilli məsələlərlə bağlı həyata keçirilən dövlət siyasətinə böyük dəstək verirlər. Təbii ki, bütün bunlar diaspor quruculuğuna dövlət qayğısının artmasının, vahid koordinasiyanın nəticəsidir.

—Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin hazırda qarşısında duran ən mühüm məsələlər hansılardır?

—II Qurultaydan sonra başlanan yeni mərhələdə artıq təşkilatlanmış diaspor qurumlarının yaşadıkları ölkələrdə daha yüksək mövqe tutmaları üçün bizim onlara dəstək verməyimiz məsələsi gündəmə gəlib. Bunun üçün də xüsusi layihələr hazırlanır və həyata keçirilir. Onlardan biri də diaspor təşkilatlarımızın güclü olduğu ölkələrdə ictimai-siyasi xadimləri, dövlət adamlarını, müxtəlif rəhbər vəzifə tutan şəxsləri diasporumuzun vasitəsilə Bakıya dəvət etmək, ölkəmizdə baş verən prosesləri, iqtisadi inkişafı onlara göstərməkdən ibarətdir. Məqsəd həm də Azərbaycan diasporu ilə onların əlaqələrini möhkəmləndirməkdir ki, gələcəkdə diaspor təşkilatlarımız həmin dövlətlərdə, şəhərlərdə olan insanların gücündən istifadə edə bilsinlər, öz mövqelərini daha da gücləndirsinlər və Azərbaycanın haqq səsinə daha da yüksəklərə çatdırsınlar.

Bu mərhələ ilə əlaqədar bir məqamı qeyd edə bilərəm ki, son zamanlarda bir çox erməni saytlarını, ümumiyyətlə Ermənistan mətbuatını izləsəniz görərsiniz ki, Komitəmizin fəaliyyəti, Azərbaycan Respublikasında diasporla aparılan iş gündəlik diqqətgə saxlanılır. Təbii ki, bununla düşmən öz diaspor təşkilatlarını duyuyq salmaq məqsədi güdür. Hətta son zamanlarda erməni analitikləri belə bir məqamı qabardır ki, artıq Ermənistan və erməni diasporu fəaliyyətini daha genişləndirməli və gücləndirməlidir. Çünki Azərbaycan diasporu türk icmaları, eləcə də yəhudi diasporu ilə birgə fəaliyyətə başlayıb. Bu diasporların dünyada gücünün bir yerə toplanması gələcəkdə ermənilərin bütün fəaliyyətini sıfıra endirə, onların uzun illər ərzində yaratdığı mexanizmi dağıda bilər. Doğrudan da Azərbaycan diasporunun digər xalqların diasporları ilə birgə fəaliyyəti bu mexanizmi artıq dağıtmağa başlayıb.

Prezident İlham Əliyev demişdir ki, biz bundan sonra erməni təbliğatına qarşı fəal mübarizəni genişləndirməli, müdafiə taktikasından hücum taktikasına keçməliyik. Bunun üçün Azərbaycan Respublikasında bütün imkanlar var. Ökənin iqtisadi inkişafı bütün sahələrə, o cümlədən diaspor sahəsinə təsir göstərir,

büdcəmiz artır. Büdcəmiz artdıqca, gücümüz də artır və biz Azərbaycan diasporunun xarici ölkələrdə fəaliyyətini daha da gücləndiririk, sözüümüzü daha kəsərli çatdırıb bilirik.

Artıq Azərbaycan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətində bir koordinasiya var. Onların fəaliyyətində milli-mənəvi dəyərlərə sadıqlıq, vətənpərvərlik hisslərindən başqa əlaqələndirilmiş məqsədli bir iş də var. “Biz nə istəyirik, nə etməliyik?” – bunu diaspor təşkilatlarımız artıq bilirlər və dövlətimizin siyasətini lazımınca həyata keçirirlər. Hesab edirəm ki, bu, Komitəmizin əsas nailiyyətlərindən biridir.

—Siz Azərbaycan diasporunun digər xalqların diaspor təşkilatları ilə əməkdaşlığından söz açdınız. Bu əməkdaşlıq dünyadakı şişirdilmiş erməni təbliğatının, erməni yalanlarının qarşısını almaya kömək edirmi, bu sahədə konkret faktlar varmı?

—Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyətində bu məqam əsas istiqamətlərdən biri kimi müəyyən edilib. Azərbaycan və Türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunda qəbul edilən Bakı Bəyannaməsinin də əsasını bu məsələ təşkil edir. Həmin tədbirdə təsdiqlənən birgə fəaliyyət strategiyasında da göstərilib ki, Azərbaycan və türk icmalarının Koordinasiya Şurası hər il konkret bir tarixdə Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və qondarma “erməni soyqırımı” iddiaları ilə bağlı birgə etiraz aksiyaları təşkil etsin. Bu il Bakıda keçirilən Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Qurultayında da Türkiyədə 1915-ci il hadisələri ilə əlaqədar “erməni soyqırımı” iddiaları ilə bağlı bəyanat qəbul edilib.

Bir faktı da qeyd edirəm ki, ABŞ Nümayəndələr Palatasının Xarici Əlaqələr Komitəsində Osmanlı imperiyasında işğalçı qüvvələrlə əməkdaşlıq edən erməni əhalisinin bir hissəsinin köçürülməsi ilə bağlı 1915-ci ildə baş vermiş hadisələrin “soyqırımı” kimi adlandırılması haqqında 106 nömrəli qətnamə layihəsi qəbul edilərkən də Azərbaycan diasporu türk diasporunun yanında olub. Məhz Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının ciddi səyləri və Amerikadakı yəhudi diasporunun iştirakı ilə bir neçə kongresmen səsini geri çəkib. Bu da Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə uğuru kimi qiymətləndirilə bilər.

—Yeri gəlmişkən, 2007-ci il həm də Bakıda Azərbaycan və türk diaspor rəhbərlərinin I Forumu kimi mühüm tarixi bir tədbirin keçirilməsi ilə yadda qaldı. Belə bir forumun keçirilməsinin, həm də məhz Bakıda keçirilməsinin əhəmiyyəti nədir?

— Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin I Forumunun keçirilməsi ideyası, ilk növbədə, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin türk xalqları arasında birliyin möhkəmləndirilməsinə verdiyi xüsusi önəmin göstəricisidir. Prezidentimiz hər zaman türk dünyasının birliyinin möhkəmlənməsinə dəstək verir, türk xalqları arasında əməkdaşlığın inkişafı üçün çox mühüm addımlar atır. 2006-cı il sentyabrın 18-də Türkiyənin Antalya şəhərində keçirilmiş türkdilli dövlətlərin və topluluqların X dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayında Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan və türk diaspor təşkilatları rəhbərlərinin forumunun keçirilməsi barədə təşəbbüsü bunu bir daha təsdiqlədi. Bu Forumun keçirilməsi Prezident İlham Əliyevin dövlətlərimiz arasındakı strateji müttəfiqliyə daha bir töhfəsi idi.

Bildiyiniz kimi, tarixi proseslərin gedişi dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan milyonlarla azərbaycanlı və türkün qüvvəsinin ümumi maraqlarımızın müdafiəsinə istiqamətləndirilməsini, Azərbaycan və Türkiyənin beynəlxalq aləmdə siyasi, iqtisadi mövqelərinin daha da möhkəmləndirilməsi istiqamətində onun potensialından istifadəni zəruri edir. Bu məqsədlə bu il Bakıda keçirilən Azərbaycan və Türk Diaspor Təşkilatları rəhbərlərinin

I Forumunda “Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının birgə fəaliyyət strategiyası” qəbul edilib. Bu çox mühüm sənəddir. Bu strategiyanın həyata keçirilməsi bütün türkdilli xalqların diaspor qurumlarının vahid ideologiya ətrafında cəmlənməsi deməkdir.

Təbii ki, buna qədər də diaspor təşkilatlarımız arasında əməkdaşlıq mövcud idi. Lakin forumdan sonra Azərbaycan və türk diaspor təşkilatlarının beynəlxalq aləmdə ümumi maraqlarımızın müdafiəsi istiqamətində fəaliyyəti daha da güclənib. Onlar qarşıya çıxan problemləri diqqətdə saxlayır, çıxış yollarını birgə müzakirə edir, Azərbaycan və Türkiyənin haqq səsinin dünyaya çatdırılması məqsədilə müntəzəm olaraq birgə tədbirlər keçirirlər. Eyni zamanda, xarici ölkələrdəki azərbaycanlıların və türklərin yaşadıkları dövlətin ictimai-siyasi proseslərində iştirak imkanları da artır.

— Bir ildə Bakıda türk xalqları ilə bağlı ikinci böyük tədbirin – Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayının keçirilməsi ölkəmizin türk dünyasının diqqət mərkəzinə çevrilməsində hansı rolu oynadı?

—Bəli, məhz Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Türk dövlət və cəmiyyətlərinin dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı ilk dəfə Türkiyədən kənarında keçirildi. Dövlət başçımız ötən il Antalyada keçirilən analoji toplantıdakı çıxışında XI qurultayın Bakıda keçirilməsini təklif etmişdi. Noyabrın 17–19-na təsadüf edən bu qurultay çox yüksək səviyyədə keçdi. Bütün türk xalqlarını əhatə edən belə bir qurultayın Azərbaycanda keçirilməsi ölkəmizin getdikcə türk dünyasının mərkəzinə çevrildiyini bir daha sübut etdi. Bu tədbir Azərbaycanın türk dünyasının mənəvi birliyinə nail olmaq istəyini təsdiqlədi və bir daha sübut etdi ki, türk dövlətlərinin, xalqlarının, diaspor təşkilatlarının vahid məqsədlər uğrunda, ideoloji məsələlərdə eyni mövqedən çıxış etməsi, yalan və şişirdilmiş erməni təbliğatına qarşı birgə mübarizəsi Prezident İlham Əliyevin xarici siyasətinin əsas hədəflərindəndir. Bu, bütövlükdə türkdilli xalqların dünya siyasətindəki yerini, təsir imkanlarını, nüfuzunu təmin etməyə yönəlmiş tarixi missiyadır.

Türkdilli dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı vahid məqsəd, amal uğrunda həyata keçirilən işlərin yeni mərhələsinin əsasını qoydu. Qurultay çərçivəsində türkdilli xalqlar arasında elm, texnika, mədəniyyət, təhsil, iqtisadiyyat, ticarət, turizm və maliyyə sahələrində əməkdaşlıq, mədəni irsin təbliği, türk gəncliyinin qarşısında duran vəzifələr, onların milli ruhda tərbiyə edilməsi problemləri, müasir qloballaşma proseslərinin xalqlarımızın həyatına təsiri ilə bağlı məsələlər müzakirə edildi. Eyni zamanda, türk dünyasını narahat edən bir sıra vacib problemlərlə–Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli, Şimali Kiprin beynəlxalq təcriddən çıxarılması, İraq və Əfqanıstanda yaşayan türkdilli xalqların vəziyyəti, Ahıska türklərinin tarixi torpaqlarına qayıdışı sahəsində mövcud çətinliklərlə əlaqədar fikir mübadiləsi aparıldı.

Sonda qəbul olunan yekun hesabatda qurultaydakı müzakirə və təhlillərin, irəli sürülmüş rəy və təkliflərin əsas istiqamətləri olaraq türkdilli xalqların sülh və təhlükəsizliyinin təmin olunması, beynəlxalq birliyə inteqrasiyasının sürətləndirilməsi məqsədi ilə fəaliyyətin gücləndirilməsi, türkdilli xalqlar arasında birliyin və onların dünya siyasi arenasındakı yerinin möhkəmləndirilməsi, ölkələrimizin iqtisadiyyat, siyasət, mədəniyyət, ticarət və digər sahələrdə əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi, habelə qarşılıqlı inteqrasiya meyillərinin gücləndirilməsi qərara alındı.

Qurultay Türkdilli Dövlətlər Birliyinin yaradılması üçün zəruri elmi, ideoloji, institusional və hüquqi zəminin formalaşdırılmasına başlamaq məqsədi ilə müvafiq konsepsiyanın hazırlanmasını vacib hesab etdi. Eyni zamanda türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının zirvə görüşünün daimi katibliyinin yaradılması ideyası alqışlandı, bu təklifin türk dünyası ölkələri arasında dostluq, əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə, xalqlarımızın qədim tarixə malik çoxəsrlik qardaşlıq münasibətlərinin inkişafına təkan verəcəyinə əminlik ifadə edildi, bu istiqamətdə tədbirlər görmək tövsiyə olundu.

Qurultayın daha bir mühüm yekun sənədi – 1915-ci il Türkiyə hadisələri ilə əlaqədar Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayı iştirakçılarının bəyanatı da elə bu ruhdadır. Bəyanatda tarix boyunca ermənilərin türk millətinə qarşı apardığı soyqırım siyasətindən bəhs olunur. Qurultay iştirakçıları bütün dünya ölkələrini, beynəlxalq təşkilatları regionda sülhə və sabitliyə təhlükə yarada biləcək qərarlardan çəkinməyə, bu cür məsələlərə ədalət hissi, diqqət və həssaslıqla yanaşmağa çağırır. Ümumiyyətlə, qurultay öz qarşısına kifayət qədər böyük məqsədlər qoymuşdu. Ən vacib məqam isə ondan ibarətdir ki, türkdilli xalqlar bu qərarların həyata keçirilməsi üçün lazımı iradəyə malik olduqlarını təsdiq etdilər. Bu, Türk Dövlət və Cəmiyyətlərinin XI Dostluq, Qardaşlıq və Əməkdaşlıq Qurultayının ən mühüm və ən əhəmiyyətli nəticəsidir.

— Azərbaycan diasporunun vahid təşkilatda birləşməsi istiqamətində hansı işlər görülür? Ümumiyyətlə, azərbaycanlıların dünyanın müxtəlif ölkələrində mövcud olan diaspor təşkilatlarının fəaliyyətini əlaqələndirmək mümkündürmü?

— Azərbaycan icmalarının fəaliyyətinin koordinasiya olunmuş şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Dövlət Komissiyası bir çox mühüm addımlar atmağa müvəffəq olub. Konkret olaraq, diaspor təşkilatlarımızın müxtəlif ölkələrdə bir araya gəldiyi Ümumrusiya Azərbaycan Konqresi, Avropa Azərbaycanlıları Konqresi, Türkiyə Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyaları, Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi, Kanada Azərbaycan Təşkilatları Federasiyası və digər qurumlar yaradılıb. Bu il Avropa Azərbaycanlıları Konqresinin fəaliyyət proqramı da təsdiqləndi. Əlavə olaraq Almaniyada fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatlarının Məşvərət Şurası yaradıldı.

Bütün bunlar Azərbaycan icmalarının vahid təşkilatlarda birləşməsi prosesinin artıq mütəşəkkil xarakter aldığı və bütün dünyanı əhatə etməkdə olduğunu göstərir. Bu proses qitələr üzrə yekunlaşdıqdan sonra dünya azərbaycanlılarının vahid bir təşkilatını yaratmaq ideyasının həyata keçirilməsi sahəsində addımlar atılacaq. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar gündən-günə inkişaf edən və qüdrətlənən Azərbaycana arxalanırlar. Azərbaycan dövləti nə qədər güclü olsa, diaspor təşkilatlarımızın imkanları da bir o qədər genişlənəcək. Bu gün demək olar ki, dünyanın bir çox ölkəsində Azərbaycan diaspor təşkilatları fəaliyyət göstərir. Bu, bizim gücümüz deməkdir. Onların həm geniş maliyyə imkanlarının olması, həm də yaşadıkları ölkənin siyasi və iqtisadi sahələrində cəmiyyətə mümkün qədər sıx inteqrasiya etmələri Azərbaycanın maraqlarının təmin olunması deməkdir.

— Maraqlı müsahibə üçün sağ olun.

Heydər ƏLİYEV: “Hər bir azərbaycanlı Azərbaycana ata ocağı kimi baxmalıdır”

Akif Kərimov,

Dünya Azərbaycanlıları Konqresi sədrinin müşaviri,

Azərbaycan və digər türkdilli xalqların əməkdaşlıq mərkəzinin sədr müavini,

“Kür-Araz” xeyriyyə cəmiyyətinin sədri

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 2001-ci ilin mayın 23-də “Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi barədə” sərəncam imzalaması ulu öndərimizin bu istiqamətdə atdığı tarixi addımlardan biri idi. Bu sərəncam xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin dövlətimiz ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, onlar arasında birliyin, həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyətləri və təşkilatlarının fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün tarixi sənəd hesab olunur.

2001-ci il noyabrın 9-10-da ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Dünya Azərbaycanlılarının Bakıda keçirilən I qurultayı da dövlət başçısının dünya azərbaycanlılarını birləşdirmək ideyasının reallığa çevrilməsi üçün əsl mərhələ olmuşdur. Qurultayda milli birliyimiz, həmrəyliyimiz, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin diaspor şəklində formalaşması, təşkilatlanması və öz maraqlarını, hüquqlarını, azərbaycançılıq ideyalarını geniş miqyasda müdafiə etmələri üçün strateji proqram müəyyən edilmişdir. Qurultayın mühüm nəticələrindən biri də dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış azərbaycanlıların təşkilatlanması, onların hüquqlarının birgə qorunması məqsədilə ulu öndərimizin sədrliyi ilə xüsusi mərkəz — Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması oldu. Qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində ötən müddətdə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizlə daim əlaqə saxlanılmış, xaricdəki Azərbaycan icmalarından diaspor formalaşdırılması və təşkilatlanması işi gücləndirilmişdir. Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, İsveç, Rusiya, Danimarka, Moldova, Ukrayna, Kanada, Gürcüstan, Norveç, Almaniya və s. ölkələrdə olan həmvətənlərimizlə intensiv əlaqələr yaradılmışdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin çıxışlarının birində vurğuladığı “Hər bir azərbaycanlı buraya ata ocağı kimi baxmalıdır. Mən müraciətlərimdə çalışmışam ki, Avropada, Asiyada, Amerikada və s. yerlərdə yaşayan azərbaycanlıların bu hissiyyatını oyadaraq onları Azərbaycana cəlb edib, Azərbaycana doğma münasibət bəsləmələrinə nail olum” sözləri ötən müddətdə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin məqsəd və məramını təşkil etmişdir.

Bunlardan əlavə, biz dünya azərbaycanlılarının mədəni köklərinin, qədim tarixinin və müasir inkişaf mərhələsində tutduğu yolun xaricdə yaşayan soydaşlarımıza və digər xalqların nümayəndələrinə çatdırılması istiqamətində işlər görürük. Milli mentalitetimizin, mədəniyyətimizin, tariximizin, incəsənətimizin bütün dünyada təbliğ edilməsi fəaliyyətimizin əsas ana xəttini təşkil edir. Diasporumuzun nümayəndələrinin ana dilində danışmaları, təhsil almaları üçün işlər diqqət mərkəzində saxlanılır.

Azərbaycan lobbisinin qurulması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Bu işdə əsas olaraq diasporumuzun səmərəli fəaliyyət göstərməsini nəzərdə tutmuşuq. Azərbaycanlıların çox məskunlaşdıqları

dövlətlərdə güclü lobbimizin yaradılması həmin dövlətlərdə Azərbaycanın maraqlarının müdafiə edilməsi ilə yanaşı, dövlətlərarası əlaqələrin də inkişaf etməsinə yardımçı olacaqdır. Eyni zamanda Azərbaycanpərəst elm, siyasət və mədəniyyət xadimləri ilə də görüşlər keçirilir və onların da köməyindən istifadə edilməsi üçün müvafiq işlər aparılır.

Hazırda DAK öz fəaliyyətini daha da genişləndirməkdədir. Bu məqsədlə xaricdə yaşayan həmvətənlərimizə onların qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsi işində iştiraklarının canlanmasına çalışırıq. Bu gün dünyanın bir çox ölkələrində milli mədəniyyət mərkəzləri, cəmiyyət və assosiasiyalar fəaliyyət göstərir. Onlar milli-mənəvi dəyərləri, ana dilimizi, incəsənətimizi, adət-ənənələrimizi və milli irsimizi qorumaq sahəsində əsaslı işlər görürlər və öz fəaliyyətlərini daha da genişləndirirlər. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin inkişaf etməsinə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşır. Dövlət başçımız diasporun inkişaf etdirilməsinin böyük siyasi əhəmiyyət daşıdığını daim xüsusi olaraq vurğulayır, soydaşlarımızın təşkilatlanmasını, yaşadıkları ölkələrin həyatında daha da fəal rol oynadığını böyük qürur hissi ilə qeyd edir. Eyni zamanda, diasporun bu sahədə qazandığı uğurları layiqincə qiymətləndirərək göstərir ki, bu, həm onların mövqelərini möhkəmləndirir, həm də müstəqil Azərbaycan Respublikasının mövqeyini gücləndirir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev haqlı olaraq hesab edir ki, həmvətənlərimizin öz fəaliyyətlərini belə qurmaları üçün hər cür imkan və şərait mövcuddur. Çünki müstəqil Azərbaycan Respublikası bütün ölkələrlə çox işgüzar, səmərəli münasibətlər qurmaqdadır. Belə olan halda, əlbəttə, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da bunu öz gündəlik həyatında hiss edirlər.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayında həmvətənlərimizə belə bir fikri tələq etmişdir ki, Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsi dünyada yaşayan azərbaycanlıların da mövqeyinin güclənməsində böyük əhəmiyyət kəsb edir. Dövlət başçımız xarici ölkələrə səfərləri zamanı soydaşlarımızla görüşməyi, qayğıları ilə maraqlanmağı, lazım gələrsə, bu və ya digər problemin həllində onlara kömək göstərməyi öz fəaliyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edir. Ona görə də soydaşlarımızla görüşlərində Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsi prosesində onların da yaxından iştirak etməsini arzulayır, bu qəbildən olan fikirləri nəzərlərinə çatdırır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qloballaşma dövründə xaricdə yaşayan azərbaycanlıları gənc müstəqil dövlətin dayağı hesab edir. Onların öhdəsinə çox böyük vəzifələrin düşməsinə bir daha xatırladaraq göstərir ki, çox təəssüf bir çox ölkələrdə Azərbaycan haqqında hələ də dolğun məlumat yoxdur. Əlbəttə, bu, yaxşı hal deyil, dövlət quruculuğu prosesində ümumi inkişafımıza, uğurlarımızın qazanılmasına mənfi təsir göstərən bir amildir. Onu dərhal aradan qaldırmaq üçün zəruri yollar, vasitələr axtarılıb tapılmalıdır. Burada həm dövlət strukturlarının, həm də xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Sadəcə, bu mühüm məsələyə laqeyd, etinasız yanaşmaq yox, xaricdəki həmvətənlərimizin siyasi fəallığını artırmağa nail olmaq lazımdır. Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayında bu məsələyə böyük diqqət yetirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev həmvətənlərimizin fəaliyyətində ölkəmiz ilə bağlı həqiqətlərin dünyada geniş yayılmasına, yerli əhalinin məlumatlandırılmasına böyük dövlət əhəmiyyətli bir iş kimi yanaşmasını xüsusi olaraq vurğulamışdır.

Xaricdə həmvətənlərimizin təşkilatlanması prosesi getdikcə güclənməlidir. Hər bir təşkilat tək-cə yaradılmaqla, adının tarixə düşməsi ilə kifayətlənməməli, yaşadığı ölkənin həyatında öz fəaliyyəti ilə diqqət mərkəzində durmalı, Azərbaycanın milli maraqlarının həyata keçirilməsi, yaxud qorunub müdafiə edilməsi sahəsində böyük ictimai-siyasi fəallıq göstərməli, lazım gələrsə, dövlət orqanlarına, ayrı-ayrı siyasətçilərə təsir etməyi bacarmalıdır.

Məhz ulu öndər Heydər Əliyevin diaspor quruculuğu sahəsində bu siyasətinin həyata keçirilməsi nəticəsində bu gün mühüm addımlar atılır, əməli işlər görülür, həmvətənlərimiz arasında həmrəylik möhkəmləndirilir, onların maraqlarının müdafiəsi təmin olunur.

Xalqımızın ümummilli lideri diasporun strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini çox gözəl bilirdi, öz fəaliyyətində onun inkişafına xüsusi diqqət yetirirdi. Bu strateji vəzifə və siyasi əhəmiyyəti dövlət başçımız İlham Əliyev də uğurla davam etdirir. İlham Əliyevin Prezident olduğu dörd il ərzində bu sahəyə diqqətinin, qayğısının, həm də tələbinin nəticəsidir ki, bir çox xarici ölkələrdə, keçmiş müttəfiq respublikaların əksəriyyətində diasporun təşkilatlanması işində yeni keyfiyyət dəyişiklikləri yaranmış, fəaliyyətləri xeyli güclənmişdir.

Azərbaycan.-31 dekabr.-2007-ci il

Etimada sədaqətlə

İxtiyar Hüseyinli

Türk dünyasının gücü onun birliyindədir

Siyasətin artıq yüz illərdir hökm etdiyi tələblərdən biri də dövlətlərarası münasibətlərdə hər bir ölkənin məhz öz maraqlarını və mənafeyini güdməsidir. Lakin Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri 80-90 il öncə olduğu kimi, bu gün də belə prinsiplərdə tam istisna təşkil edir. Hər iki dövlət əməkdaşlıqda ən ümdə məram kimi nə qazanmalıyam sualına cavab axtarmır, əksinə, qardaş ölkəmə necə xeyir verməliyəm məqsədini gerçəkləşdirir. Bəli, türk milləti - Anadoluya, yaxud da Azərbaycana məxsusluğundan asılı olmayaraq, xarakteri, qətiyyəti, hünəri, intellekti ilə daim necə fərqlənmişdirsə, eləcə də siyasəti və dostluğu ilə də tam başqa bir səmimiyyət sahibidir.

Bərabər yürüdük biz bu yollarda...

Əslində, Azərbaycan-Türkiyə strateji tərəfdaşlığını müəyyənləşdirən əsas amil heç də siyasi kontekstdə deyil, bu, bilavasitə aşağıdan - xalqdan başlayan və eyni soya-kökə, tarixə, inanca, adət və ənənələrə malik toplumların yeni dünya düzənində birgə olmaq çağırışıdır. Ötən əsrin əvvəllərində də yalnız bu topluluqlar birləşməyə arxa-dayaq idilər. Balkanlarda və Çanaqqala savaşlarında minlərlə Azərbaycan türkü qəhrəmancasına döyüşərək, Anadolu torpaqlarını müqəddəs qanları ilə suvardılar. Azərbaycan istiqlaliyyətini elan edərək, Xalq Cümhuriyyətini yaradanda da yardım yalnız qardaş ölkədən gəldi. Qafqaz İslam Ordusunun fədakarlığı sayəsində Azərbaycan dövləti Azərbaycan türklərinə məxsus oldu. Azərbaycan türkünün Anadolunun azadlığı naminə, Anadolu insanını isə Azərbaycanın istiqlalı uğrunda şəhidlik zirvəsinə ucaldan hünərin qayəsində müqəddəs məfkurə - bir olan Vətənin müqəddəratı dayanırdı!

Hələ 1933-cü ildə Türkiyə Cümhuriyyətinin banisi böyük Atatürk "Bu gün Sovetlər Birliyi dostumuzdur, qonşumuzdur, müttəfiqimizdir. Bu dostluğa ehtiyacımız var. Fəqət, sabah nə olacağını kimsə bu gün bilməz, bu dövlət Osmanlı və Avstriya-Macaristan kimi parçalana bilər. O zaman Türkiyə nə edəcəyini bilməlidir. Bu dostumuzun idarəsində dini bir, inancı bir, özü bir qardaşlarımız var. Onlara sahib çıxmağa hazır olmalıyıq. Hazır olmaq yalnız o günü susub gözləmək deyildir. Hazırlanmaq lazımdır. Millətlər buna necə hazırlanmalıdır? Mənəvi körpülərini sağlam tutaraq. Dil bir körpüdürE İnanç bir körpüdürE Tarix bir körpüdürE Köklərimizə enməliyik və olayların böldüyü tariximiz içində bütünləşməliyik. Onların bizə yaxınlaşmasını gözləməməliyik. Bizim onlara yaxınlaşmağımız gərəkdir!" - deyirdi. Bu böyük türkçünün "Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir" - fikrinin məntiqi davamını isə 60 il sonra ulu öndər Heydər Əliyev "Biz bir millət, iki dövlətlik" - sözləri ilə səciyyələndirdi və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin həlledici, təməl faktorunu müəyyənləşdirdi. Erməni lobbisinin türk dünyasına qarşı açdığı savaşın hər iki cəbhəsi - həm Qarabağın işğalı, həm də Türkiyənin beynəlxalq miqyasda əsassız iddialarla təklənməsinə yönələn cəhdlər birliyimizi alternativsiz seçim etdi. Heydər Əliyevin, Turqut Özalın, Süleyman Dəmirəlin yürütdüyü düzgün, səmərəli

əməkdaşlıq xətti Azərbaycanın və Türkiyənin haqq səsini boğmaq istəyənlərə kəskin zərbə oldu, dünya birliyi iradəmizi qəbul etmək zorunda qaldı. Təəssüf ki, içimizdə də "sapı özümüzdən olan baltalar" kifayət qədər düşmən dəyirmanına su tökdülər, həm Türkiyəni, həm də Azərbaycanı zəiflətmək naminə hər cür rəzalətə, siyasi avantüralara baş vurdular. Bu ürəkəğrıcı proses özünü qardaş Türkiyədə cari il ərzində daha qabarıq büruzə verdi. Lakin yenə də xalq öz müdrikliliyini, iradəsini göstərdi və həm öz ölkəsini, həm də iki dövlət arasındakı qardaşlığı qoruyan qüvvələrə dəstəyini nümayiş etdirdi.

Türkiyəyə sabitlik, təhlükəsizlik və tərəqqi bəxş edən Abdullah Gül- Rəcəb Tayyib Ərdoğan tandemi Azərbaycanı inkişaf dinamikasına görə dünya lideri edən Prezident İlham Əliyevlə birgə bu gün türk maraqlarının ləyaqətli ifadəçiləri olaraq, missiyalarını şərəflə yürüdürlər!

Əməkdaşlığın müxtəlif istiqamətləri üzrə həyata keçirilən tədbirlər uğurlu bəhrələrini verir. Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri yalnız iki dövlətin tərəfdaşlığını əlaqələndirmir, ümumiyyətlə, Şərqlə Qərbin - Çindən İngiltərəyə qədər uzanan bir ərazinin enerji və nəqliyyat kimi mühüm əhəmiyyətini tənzimləyir.

Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin intensiv inkişafını göstərən faktlardan biri də yalnız elə ötən ay ərzində baş verən iki hadisədir. Qardaş ölkənin Prezidenti Abdullah Gülün ilk xarici səfərini Azərbaycana etməsinin məmnunluğunu yaşayan xalqımız bir neçə gün sonra Türkiyənin Baş naziri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da iştirak etdiyi Türk dövlət və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayına ev sahibliyini etdi. Toplantıda bir daha vurğulandı ki, xaricdəki diasporun birliyi ilə yanaşı, ümumiyyətlə, bütün sahələrdə və istiqamətlərdə Azərbaycan və Türkiyə təmsilçiləri vahid mövqedən çıxış etməli, eyni yönümlü fəaliyyət göstərməlidirlər. Baş nazir Rəcəb Tayyib Ərdoğanın tədbirdə söylədiyi bu müdrik sözlər gerçəkliyi tam əks etdirir: "Birlikdə quracağımız yeni bir dünya və aydın gələcək bizləri gözləyir. Bu gələcəyimizin memarı yenə bizlər olacağıq. Biz hərtərəfli inkişaf və qardaşlıq əlaqələrimizi gücləndirdikcə, yeni və sağlam körpülər yaratdıqca, hər zaman hörmətlə andığımız atalarımızın rüyalarını da gerçəkləşdirmiş olacağıq. Biz bir-birimizin təbii ortaqlarıyıq. Tariximizə, mədəniyyətimizə, inancımıza söykənərək, aramızdakı əməkdaşlıq potensialını hərəkətə gətirməliyik. Bugünkü dünyada uğur qazanmağın yolu, əsasən əməkdaşlıq və həmrəylik içində yaşamaqdan keçir. Biz həmrəylik içində yaşamasaq, halımız necə olar?! Bizi parça-parça edərlər. Ona görə də biz həmrəylik içində yaşayacağıq".

XXI əsr türk əsri olacaq

"Biz milli dəyərlərimiz üzərində dövlətlərimizi qururuq. Müstəqil olmayan dövrdə bizi bir xalq kimi saxlayan, milli mənsubiyyətimizi qoruyan bizim tariximiz olubdur, mədəniyyətimiz olubdur, ana dilimiz olubdur, bizim milli musiqimiz olubdur, ədəbiyyatımız olubdur. Bu sahədə birliyin və qarşılıqlı əlaqələrin möhkəmləndirilməsi üçün çox gözəl imkanlar var. Əlbəttə, bizi birləşdirən bizim tariximizdir, - xalqlarımız əsrlər boyu bir yerdə yaşamış, yaratmışlar, - ənənələrimizdir, bizim mədəniyyətimizdir, dilimizdir, kökümüzdür, etnik mənsubiyyətimizdir. Bu, gələcək inkişaf üçün çox böyük bir əsasdır" - deyən Azərbaycan Prezidenti birliyimizi təkmil və möhkəm edəcək məqamları konkret göstərdi.

Mərhum Turqut Özal "XXI əsr türk əsri olacaq" - deyəndə yanılmırdı. Azərbaycan və Türkiyənin, eləcə də, Mərkəzi Asiyadan Sibir ellərinə və Avropanın mərkəzinə qədər uzanan ərazilərdəki türk soydaşlarımızın

dünyanın geosiyasi məkanında oynadığı önəmli rol, beynəlxalq təhlükəsizlik məsələlərində tutduğu aparıcı mövqe, enerji resurslarında söz sahibi olması və digər bu kimi mühüm məqamlar Türk amilini həlledici faktor kimi meydana çıxarıb. Azərbaycan və Türkiyə arasındakı səmimiyyət, qarşılıq güdməyən işbirliyi digər türk dövlətləri üçün də mütləq model rolunu oynamalıdır. Nicatımız birlikdədir. Çünki qocaman dünya hələ də yaddaşında türk cahangirlərinin Asiyadan Avropaya qədər müzəffər yürüşlər etdiyini, Roma Papasının diz üstə çökərək, Avropaya əfv diləməsini, xalqlarımızın ən böyük imperatorluqlara sahiblik etməsini bir fakt olaraq yaşadır. Bizə boyun əyən xalqlar da keçmişi unutmurlar, üzdə mehriban, arxada isə rəzil düşməyə çevrilirlər, hər fürsətdə pisləklərindən qalmırlar. Əgər həqiqi dostluq sıralarımız genişlənsə, türk dövlətlərinin möhkəm birliyi yaranarsa, onda Türk adı dünyaya yenidən bir günəş kimi doğacaq və tək xalqlarımızı deyil, bütün kainatı aydınlığa qovuşduracaq!

XXI əsrdə türk xalqlarının ən böyük silahı isə mükəmməl intellektə, müasir elmlərə, yüksək səviyyəli təhsilə və modern, sivil təfəkkürlü gənclərə yiyələnməsidir. Elm, təhsil türk toplumlarının daim istinad nöqtəsi olub. Türklər dünyanı yalnız qollarının gücü ilə deyil, həm də zəkalarının nuru ilə ilhaq edirdilər. Hələ qədim zamanlarda - digər xalqların müqəvvalara, heyvanlara səcdə etdiyi dövrlərdə belə, türklər sağlam düşüncəyə sahib olur, monoteistliyi qəbul edir, tək olan Yaradana - Tenqriyə, Tanrıya inanırdılar. "Günəş Şərqdən doğur" - misalının daim aktuallığını saxlamasını zəruri edən amillər də məhz o dövrlərdə türk zəkasının astronomiyaya, riyaziyyata, fəlsəfəyə, kimyaya, poeziyaya yeniliklər, kəşflər, novator istiqamətlər və cərəyanlar gətirmələri, bu elmləri əsl inkişaf mərhələsinə aparmaları olmuşdur. Həmçinin Tanrının sonuncu dini olan müqəddəs İslamın yayılmasında türk cəngavərləri öz rəşadətləri ilə necə misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərmişdirlərsə, o dövrün türk alimləri də islamın təbliğatında, təfsirində, insanlara daha tez aşılmasında, digər dinlərdən üstünlüyünün təsdiq edilməsində bütün müsəlman ülamələrindən daha çox və sanballı işlər görmüşlər. Türk hara gəlirdisə, hansı dövlətə sahibləndisə, ora əsarət yox, tam əksinə, yüksək savad, təhsil aparır, məktəblər, kitabxanalar açdırır, ona tabe olan xalqlara elm öyrədirdi - Türkün böyüklüyü elə bundadır! Türk adı əslində, həm də cəhalətin, savadsızlığın düşməni kimi çəkilməlidir!

Bütün bu sadalananları - malik olduğumuz ənənələri bu gün yaşatmaq və daha da genişləndirmək indi əsas vəzifədir. Bunu düzgün dərk edən türk ölkələri elmə və təhsilə dövlət qayğısını, himayəsini artırır, maariflənməni ən əsas məqsəd kimi müəyyənləşdirir. Azərbaycan müstəqilliyini elan etdikdən sonra bu sahədə qazanılan müsbət dəyişikliklər göz önündədir. Lakin etiraf etməliyik ki, Türkiyənin elm və təhsildə əldə etdiyi nailiyyətlər daha çoxdur və qardaş ölkənin mükəmməl təcrübəsindən faydalanmaq, onların yardımından düzgün bəhrələnmək Azərbaycan üçün prioritet təşkil edir. Ona görə də iki dövlət arasındakı münasibətlərdə elm və təhsil xüsusi önəm kəsb edən məsələdir. Hələ ötən əsrdə, 1918-ci ildə Azərbaycanın imdadına Qafqaz İslam Ordusu ilə çatan qardaş ölkə yardımını yalnız hərbi dəstəklə bitirmədi, həm də millətimizin cəhalətdən, savadsızlıqdan qurtulması üçün fəaliyyətə başladı. Qısa müddət ərzində onların fəal iştirakı ilə Naxçıvanda, Gəncədə, Bakıda və digər yerlərdə ilk tədris müəssisələri açıldı.

Azərbaycan və Türkiyənin təhsil, elm sahəsindəki mövcud əlaqələrinin uğurundan danışarkən isə şübhəsiz ki, ilkin təəssürat məhz "Çağ" Öyrətım Şirkətinin tədris müəssisələri ilə bağlı yaranır. 15 il öncə ulu öndər Heydər Əliyevin çağırışına cavab olaraq Azərbaycanda fəaliyyətə başlayan bu məktəblərin indi

respublikamızın təhsil flaqmanlarına çevrilmələri və ən nüfuzlü təhsil müəssisəsi adını daşımaları özünü türk sayan hər bir insanda haqlı qürur hissi doğurur.

Tarix təkrarlanır: "Qori"li elm fədailərinin "Çağ"lı varisləri

"Çağ" öyrətəncilər bütün varlıqları ilə maariflənmə, türk övladlarının savadlanması, bəşəriyyətin elmə sahib çıxması amalına bağlı insanlardır. 30 ilə yaxın bir dövəndə əvvəl Türkiyədə, sonra dünyanın dörd bir tərəfində, indi isə 100-dən artıq dövətdə bu şərəfli missiyalarını heç bir təşəkkür və təmənna ummadan fədakarlıqla həyata keçirirlər.

"Çağ" Öyrətimin fəaliyyətinə nəzər salarkən, XIX əsrin sonlarında Tiflisdə "Qori" seminariyasını bitirən Azərbaycan aydınlarını xatırlamamaq olmur. Onların hər biri o dövərlərdə sanki bir universitet idi. Ən ucqar kəndlərdə, ən dözülməz şəraitdə yalnız bir qayə ilə yaşayırdılar: yeni yetişən nəsil cəhalətdən və nadanlıqdan uzaq olmalı, təhsilə yiyələnməlidir! Aldıqları cüzi maaş, həmçinin çoxsaylı tənə, qınaq onları bu müqəddəs amaldan uzaqlaşdırmırdı. Sayı 100-ə çatmayan bu böyük maarifpərvərlər Azərbaycana minlərlə savadlı, idraklı, əsl vətənpərvər intellektlər bəxş etdilər. XXI yüzilin əvvəllərində də bu durum təkrarlanır: əslən İstanbuldan, İzmirdən, AnkaradanE olan yüzlərlə gənc müəllim məmləkətlərindən və ailələrindən uzaqda, qazsız, isti susuz ucqar əyalətlərdə - Ağdaşdan Gəncəyə, Şəkidən Lənkərana qədər türk liseylərində fəaliyyət göstərir, öz həyatlarının ən qaynar çağlarını Azərbaycan türklərinin gənc nəslinin savadlanmasına fəda edirlər. Bəlkə də bu müasirlərimizin "Qori" seminariyasının müdavimlərinin tariximizin qızıl səhifələrini təşkil edən fəaliyyətlərindən xəbərləri yoxdur. Ancaq hər iki fakt onu sübut edir ki, türk xalqlarının maarifpərvərləri böyük ürək sahibləridirlər, həqiqi vətəнкеşdirlər, türk adı daşıyan hər bir toplumun msaariflənməsinə həyatlarını qurban edən şəxsiyyətləridirlər.

Bu, bir yoldur - bu yolun nə başlanğıcı məlum, nə də ki sonuE Bircə bu yolun qayəsi aydın - türkün maariflənməsi, təhsilə yiyələnməsi! Bu yolun Azərbaycandakı cığırdaşları M.F.Axundov, Mirzə Cəlil, Əhməd bəy Ağayev, Əli bəy HüseynzadəE və daha kimlər, himayəçiləri isə unudulmaz Hacı Zeynalabdin Tağıyev idi! Bu yola Türkiyədə ötən əsrin 70-ci illərində çıxdılarE Görkəmli maarifpərvər, həyatını dünyanın dörd bir tərəfində yaşayan türk övladlarının savadlanmasına və cəhalətdən uzaqlaşmasına həsr edən Fətullah Gülən əfəndinin göstərdiyi düzgün istiqamətlə yüzlərlə elm fədaisi Türkiyənin ucqarlarına yürüdülər. Gülənin çağırışlarını türk insanını aydınlığa qovuşduracaq vasitə sayan yüzlərlə sahibkar təmənnsiz olaraq bu şərəfli işə pul yatırdılar. Məktəbin belə olmadığı, dünyanın kosmosu fəth etdiyi dövəndə hələ də cəhalət içində olan onlarla kənddə bu insanlar təhsil tətbiq etdilər, uşaqlara elm aşıladılar. Qısa müddət ərzində bu məktəblər Türkiyə təhsilində müsbət köklü dəyişikliklər yaratdı. Əldə edilən nəticə qarşıya qoyulan məqsədin ilkin uğuru idi. Hədəfdə isə bütün türk birliyinin maariflənməsi dayanırdı.

Öz sərvətini, bütün əmlakını xalqının maariflənməsinə sərf edən, həmvətənlərinin Çindən Birləşmiş Ştatlara qədər hər bir ölkədə təhsil almasının təşəbbüsçüsü və təşkilatçısı olan bu şəxs həm də milyonların etimadını qazanan insandır. Fətullah Gülənin adı Azərbaycan vətəndaşına ilk olaraq 1990-cı ilin qanlı Yanvarında bəlli oldu. Uca minbərdən Azərbaycanın haqq savaşını aparan, səsimizi dünyaya çatdıran,

şəhidlərimizə dualar söyləyən bu insanın göz yaşları içində faciəni törədənləri ifşa etməsi, dünyanı məlum olaylara münasibət bildirməyə çağırması hər birimizin yaddaşındadır. Onun həmfikirləri, ardıcılıarı Azərbaycanı heç vaxt tək qoymadılar. Qarabağ savaşının əsl mahiyyətini beynəlxalq birliyə çatdırmaqda o zaman bu şəxslərin, xüsusən də, "Zaman" qəzetinin yazarlarının fəaliyyəti misilsiz oldu. Bir sözlə, Fətullah Gülən ona dost olan hər bir kəsi Azərbaycana dost olmağa səfərbər etdi!

Bu qarşılıq güdməyən dəstək, böyük yardım şübhəsiz ki, dünyanın ən böyük azərbaycanlısının - Heydər Əliyevin diqqətindən kənar qala bilməzdi. Çünki bu insanlar həm də blokada vəziyyətində olan, təcavüzkarın birbaşa hədəfinə çevrilən Naxçıvanın haqq səsinin yayılmasında böyük işlər gördülər. Azərbaycanın, o cümlədən Naxçıvanın qardaş Türkiyə ilə əlaqələrini artıran "Ümid" körpüsü açıldıqdan sonra ulu öndərin əsas məqsədi məhz iki dövlət arasında təhsil, maarif, mədəniyyət körpüsünün salınması idi. Bu məramla əldə edilən razılışma əsasında, Türkiyədən gələn maarifçilərlə müzakirələr aparıldı. "Biz yeni, demokratik və sərbəst bazar iqtisadiyyatına üz tutmuşuq. Yeni cəmiyyət isə heç vaxt köhnə sovet məktəbi ilə inkişaf edə, möhkəmlənə bilməz. Bizə yeni, quracağımız cəmiyyətə uyğun məktəblər lazımdır. Azərbaycana ən yaxın belə məktəb sistemi Türkiyədədir, ona görə də, biz onlardan öyrənməli, öz təhsil sistemimizi qurmalyıq" - Heydər Əliyevin 1992-ci ildə söylədiyi bu sözlər həm də Azərbaycan övladlarının maariflənməsi işinə yardım göstərmək istəyən bu insanların fəaliyyətinə verilən böyük xeyir-dua idi. Beləliklə, missiya başladı!..

Yeni çağın elm məbədi - "Çağ" Öyrətim

"Çağ" Öyrətim Şirkətinin mövcud fəaliyyəti ilə tanış olmaq məqsədilə qurumun baş ofisinə yollanıyıq. Şirkətin İdarə Heyətinin sədri Ənvər Özərənlə Bakı Özəl Türk Liseyinin həyatında inşa olunan yeni korpusunun inşaat meydançasında görüşürük. İdarə heyəti üzvləri və inşaatçılarla birgə keçirilən, belə demək olarsa, səyyar müşavirədə ən xırda detallar təkrarən müzakirə olunur, şagirdlərin və pedaqoqların daha rahat tədris prosesi aparmalarının təmini məqsədilə layihəyə yeni təkliflər dəyərləndirilirdi. Hər kəsin yeni korpusun inşası məsələsinə həm həyəcan, həm də məmnunluqla yanaşması ilk baxışdan hiss edilirdi.

Ənvər bəyin inşaatçılara son sözü isə "binanın müasir və modern səviyyədə tikilməsi gözlənilməlidir, müəllim və şagirdin hər cür rahatlığı təmin olunmalıdır" - fikri oldu. Korpusun əsas elementlərindən olacaq idman meydançasında Ə.Özərənlə söhbətləşirik. Keçmiş xatırlanır, Türkiyədə ilk vaxtlar üzleşdikləri çətinliklər və aldıkları dəstək yada salınır, Azərbaycanda 15 il ərzində apardıkları fəaliyyətin məmnunluğu və uğurlu nəticələri çözlənir. Ənvər bəy başlatdıqları və nailiyyətlə addımlatdıqları yolun məğzini izah edir: "Heydər Əliyev hər zaman "Təhsil millətin gələcəyidir" - deyirdi. Bu böyük insanın müdrik sözləri həqiqəti tam əks etdirir. 15 il öncə bizə xeyir-dua verərkən də ulu öndər bu məqsədi həyata keçirmək niyyətində idi. Türkiyənin böyük ziyalısı Fətullah Gülən də artıq 40 ildir bəyan edir ki, "düşmənimiz cəhalətdir, fəqirlikdir, bölücülükdür". Fətullah əfəndi bu bəlalardan qurtulmaq üçün bizlərə öyrədir ki, cəhaləti yox etmək məqsədilə yeni nəslə öz kimliyimizə, adət və ənənələrimizə uyğun tərzdə, çağdaş təhsil verilməlidir. Fəqirliyə qarşı mübarizədə də bu təhsil önə keçməlidir və beləliklə, iqtisadi rifah, inkişaf təmin olunmalıdır. Əgər bir toplum savadlıdırsa, maarifçidirsə, ona düzgün təhsil verilərsə, o, bölücülüyə yol verməz, cəmiyyətin sabitliyini, təhlükəsizliyini önəmli sayar".

Ənvər Özərən qeyd edir ki, bu fikirlər Türkiyədə uzun müddət səsləndi. Nəhayət, Türqut Özalın özəl təhsilin yaradılması ilə bağlı çağırışından sonra bu yönümdə konkret fəaliyyətə başlandı və Fətullah Gülənə bu işdə təşəbbüskar olmaqla bağlı rəsmi dəstək gəldi: "Türkiyədəki fəaliyyətimizin böyük uğurlarını biz indi hər sahədə görürük. Tələbələrımız bu gün dünyada baş verən iqtisadi-ticari-siyasi prosesləri dərinləndirən bilən, qloballaşma prosesində dövlətin inkişafını dərinləndirən qavrayan mütəxəssislər və cəmiyyətin bütün sahələrində ölkəsinə, xalqına xeyir verir, Türkiyənin inkişafında önəmli rol oynayırlar. Azərbaycandakı tələbələrimizin ölkənizin həyatında daha intensiv iştirakı sabah daha aydın görünəcək, onların dövlətin və millətin inkişafında tutduqları mövqe yüksək olacaq".

"Çağ" Öyrətım Şirkətinin İdarə Heyətinin sədri ilə söhbətimiz onun kabinetində davam edir. Çox nəfis şəkildə, yüksək çap texnologiyasına uyğun yenidən nəşr olunan "Heydər Əliyev və "Çağ" Öyrətım" kitabını qürur hissi ilə vərəqləyən Ənvər bəy bildirir ki, kitabda şirkətin inkişaf xronologiyası, tarixi faktlar, ulu öndər Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin quruma daim göstərdikləri qayğı və dəstək, onların isə Azərbaycana layiqli xidmətləri öz əksini tapıb: "Qazanılan nailiyyətlər təbiidir. Bir binanın təməli möhkəmdir, onun uzunömürlüüyü və səmərəliyi heç kəsdə şübhə doğura bilməz. "Çağ" Öyrətımın təməli də sağlam əqidəli insan tərəfindən qoyulmuşdur. Onun memarı da, təməlini qoyan da, böyüdü bəybaşa çatdıran da Heydər Əliyev kimi dühadır, bu gün onu qayğı ilə dəstəkləyən Prezident İlham Əliyevdir, ilk gündən bu günədək doğma övladı kimi bağrına basan isə Azərbaycan xalqıdır".

Xatırladaq ki, Heydər Əliyev daim "Çağ" Öyrətım Şirkətinin məktəblərinə güvənir, onları təqdir edir, nümunə göstərirdi. Ulu öndər 1997-ci ildə bu şirkətin xeyirxahlarının Türkiyədə təsis etdikləri "Fatih" universitetinin fəxri doktoru adına layiq görülmüşdür.

Daim birinci

Bu təhsil müəssisələrindəki sağlam ab-hava, düzgün və məqsədyönlü pedaqoji yönüm, yalnız millətin gələcəyini hədəf seçən məramla bağlı şirkətin əsas fəaliyyət göstəricisidir. Xarici sərmayəçilər tərəfindən Azərbaycanda qurulmuş məhdud məsuliyyətli müəssisə olan şirkətin strukturuna ümumtəhsil mərhələsində Azərbaycan-Türkiyə özəl liseyləri; ali təhsilə hazırlıq mərhələsində "Araz" kursları və ali təhsil mərhələsində "Qafqaz" Universiteti daxildir. Ümumtəhsil mərhələsində "Çağ" Öyrətımın 10 liseyi (Bakı, Sumqayıt, Quba, Ağdaş, Əli Bayramlı, Gəncə, Lənkəran, Mingəçevir, Şəki), 1 gimnaziyası, 1 ibtidai məktəbi və 10 bölgədə ali təhsilə hazırlıq kursu fəaliyyət göstərir.

Liseylər bu gün Azərbaycan təhsilinin ən nüfuzlu, sanballı məktəbləri sırasında birinci olaraq, həm də milli elmimizin dünyada təbliğatçılarıdır. Tək bir faktı qeyd edək ki, son 13 il ərzində Dünya Bilik Olimpiadalarında (ABŞ, İspaniya, İtaliya, İngiltərə, Almaniya, İndoneziya, Meksika və digər dövlətlərdə) iştirak edən bu liseylərin şagirdləri 251 qızıl, gümüş, bürünc medallar qazanmışlar. Təbiət fənləri ingilis, əsas təhsil isə Azərbaycan dilində olan liseylərin maddi-texniki təminatı da ölkə miqyasında bənzərsizdir. Müəllimlərinin əksəriyyəti azərbaycanlı pedaqoqlardan ibarət olan məktəblərdə şagirdlərin 99 faizindən çoxu dünyanın ən tanınmış universitetlərinə qəbul olunurlar. ABŞ-ın Hyuston, Texas və Viskonsin, M.Lomonosov adına MDU, Almaniya, İngiltərə, İsveçrə, Çin, Fransa, Türkiyə, ümumiyyətlə, 40-a yaxın dövlətin 50-dən artıq ali

məktəbində təhsil alan məzunlar həm də Azərbaycanı, mədəniyyətimizi, elmimizi layiqincə təmsil və təbliğ edir, haqq səsimizi yayırlar. Bu məktəblərin 40-dan artıq məzunun Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetində təhsil aldığı barədə məlumata ulu öndər Heydər Əliyevin münasibəti belə olmuşdur: "Sovet dövründə biz ildə iki nəfəri Lomonosov adına Universitetə təhsil almağa yola salanda, bununla fəxr edirdik. Baxın, indi hər il bu məktəbdən neçə nəfər bu universitetdə təhsil alır".

Bir məqamı da vurğulayaq ki, şagirdlərin üçdə ikisi yerli, üçdə biri isə xarici universitetlərə daxil olurlar. Hazırlıq kurslarındakı şagirdlərin isə 90 faizindən artığı tələbə adını alır. Qəbul imtahanlarında 600 baldan artıq toplayan və Prezident təqaüdünə layiq görülənlərin 20 faizindən artığı məhz bu lisey və kursları bitirənlərdir. Eyni zamanda, TQDK-nin apardığı təhlilə görə, türk liseylərini bitirən şagirdlər 2000-2006-cı illər üzrə ədəbiyyat, riyaziyyat, ana dili, fizika, coğrafiya, türk dili, ingilis dili, kimya və tarix fənn blokları üzrə birincilər olmuşlar. Bu nailiyyət göstəriciləri cari ildə də davam etmişdir. Bu il qəbul imtahanlarında "Araz" kurslarını və Azərbaycan-Türkiyə özəl liseylərini bitirən 1378 nəfər yüksək nəticə ilə aparıcı ali məktəblərə, onlardan 7 nəfər ABŞ-ın, 9 nəfər Rusiyanın, 266 nəfər isə Avropa və Türkiyənin nüfuzlu universitetlərinə daxil olublar. Təhsil müəssisələrini bitirən 16 nəfər imtahanlarda göstərdiyi yüksək nəticəyə görə Prezident təqaüdünə layiq görülmüblər.

Prezident İlham Əliyev də daim "Çağ" Öyrətimin fəaliyyətinə böyük qiymət verib. "Mən istərdim ki, Azərbaycanda bu təhsil müəssisələrinin sayı çox olsun" - deyən ölkə rəhbəri qeyd edib ki, "Mən türk liseylərinin fəaliyyətlərini çox yüksək qiymətləndirirəm və bunları quran, işlədən insanlara öz minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Burada təhsil alan gənclərimiz beynəlxalq yarışlarda çox yüksək mükafatlar qazanırlar. Bu, bizi çox sevindirir və onu göstərir ki, həmin liseylər Azərbaycanın gələcəyi üçün gözəl kadrlar yetişdirirlər. Əlbəttə ki, bir Prezident kimi mən bu liseylərin öz fəaliyyətlərini davam etdirmələrini və daha da genişləndirmələrini istərdim".

Qafqazın "Harvard"ı

"Çağ" Öyrətim Şirkətinin fasiləsiz təhsil kompleksinin ən yüksək pilləsi isə 1993-cü ildən fəaliyyət göstərən "Qafqaz" Universitetidir. Ali təhsildə ilk dəfə kredit sistemini tətbiq edən bu ali məktəb həm elmi tədqiqatları, həm yüksək səviyyəli mütəxəssislər hazırlığında əldə etdiyi keyfiyyətə görə ardıcıl olaraq artıq bir neçə ildir ki, özəl universitetlər arasında ən yüksək reyting qazanır. Əlamətdar cəhət odur ki, universiteti bitirən tələbələrdən 80 faizi artıq işlə təmin olunub, qalanları isə ölkə daxilində və xaricində magistratura və doktorantura pillələrində təhsillərini davam etdirirlər.

Cari ilin noyabrın 7-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Abdullah Gül və onu müşayiət edən nümayəndə heyətinin üzvləri "Qafqaz" Universitetində olmuş, bu təhsil müəssisəsinin korpusunun təməlinin qoyulması və əsas tədris korpusunun açılış mərasimində iştirak etmişlər. Mərasimdə çıxış edən Prezident Abdullah Gül qeyd etmişdi ki, "Qafqaz" Universiteti Türkiyə və Azərbaycan arasındakı dostluq, qardaşlıq və birliyin ən bariz nümunəsi, ən parlaq simvoludur. "Türkiyə və Azərbaycan arasında təkə siyasi, hərbi və iqtisadi sahələrdə deyil, təhsil sahəsində də böyük işlər görülür. Onlardan biri də bu universitetdir. İnanıram ki, bu universitetin məzunları Azərbaycanın inkişafına dəstək verəcək, ölkəyə böyük xidmətlər göstərəcəklər. Eyni

zamanda, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında gerçək əməkdaşlığın və dostluq körpülərinin təməlləri olacaqlar. Bu universitetin Qafqazın ən əsas təhsil ocağına çevriləcəyinə inanıram". Abdullah Gül universitetin xatirə dəftərinə, "Burada gördüyüm medallar bir daha sübut edir ki, bu ali məktəb, sadəcə, Azərbaycanın deyil, bütün Qafqazın "Harvard"ı olacaq"- ürək sözlərini yazdı.

"Çağ" Öyrətım Azərbaycan dövlətinə və xalqına xidmətini bundan sonra daha geniş miqyasda davam etdirmək məqsədilə yeni layihələr üzərində işləyir. İdarə heyətinin sədri Ənvər Özərən xalqlarımızın ən böyük milli sərvətinin Atatürklə Heydər Əliyevin şah əsərləri olan müstəqil Türkiyə və Azərbaycan dövlətləri olduğunu xatırladaraq bildirir ki, digər mühüm sərvətimiz isə bizim gələcəyimiz olan gənclər, onların intellektual səviyyəsi, savadı və peşə hazırlığıdır: "Apardığımız təhsildə ən birinci niyyət odur ki, gənclərimiz savadlı olmaqla və dünya elmlərini dərinədən öyrənməklə yanaşı, həm də milli adət-ənənələrinə sahib çıxsınlar, keçmişlərini bilsinlər və bunu digər xarici ölkələrdə yaysınlar. Hər bir məzun öz dövlətinin kiçik diasporu, layiqli təmsilçisi olsun, xaricdə digər millətlərin içində əriməsin, öz milli kimliyini qorusun. Yəni, şagirdə riyaziyyatı, tarixi öyrətmək o qədər də çətin deyil, ancaq onu tam və kamil insan, cəmiyyətinə yararlı vətəndaş kimi formalaşdırmaq asan başa gəlmir. Azərbaycan dövlətinin nəzarəti altında "Çağ" Öyrətım Şirkəti belə gəncləri yetişdirməyi məqsəd seçib və buna nail də olmuşuq. Bu gün bizim məzunlarımız yalnız peşəkar mütəxəssislər, intellektual insanlar deyillər, onlar həm də yüksək vətənpərvərlik hissinə, ölkəsinə və xalqına böyük sevgiyə malikdirlər".

Bu, həqiqətən də qələbədir - türk toplumunu böyük zəfərlərə aparan qələbələrdən biri! Ənvər Özərən söhbətimizin sonunda bildirir ki, ötən 15 il "Çağ" Öyrətım üçün ulu öndər Heydər Əliyevin etimadını sədaqətlə doğrultmaq mərhələsi oldu. Qarşıdakı zaman isə Prezident İlham Əliyevin dəstəyinə layiq fəaliyyət göstərmək, onun türk xalqlarının bütünləşməsi ilə bağlı çağırışına töhfə vermək dövrü olacaq.

Bu niyyətin həyata keçməsi isə şübhəsiz ki, Türkiyənin Baş naziri və həm də "Çağ" Öyrətım Şirkətinin yaxın dostu olan Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Bakıda keçirilən son toplantıda söylədiyi fikirləri tezlaşdırəcək amillərdən olacaq: "Başqalarının xəyal belə edə bilmədiyini türk topluluqları gerçəkləşdirməyə qadirdir. Bunu keçmişdə bacardıq, indi də bacara bilərik. Ortaq tariximizdə olduğu kimi, bundan sonra seyr edən və ya izləyən deyil, öndə gedən, təyin edən olmalıyıq, olacağıq. Başqa çarəsi yoxdur. Yəni, bu topluluqlar gündəliyi müəyyən edilən yox, gündəliyi müəyyən edən topluluqlar olmalıdır. Çünki lider ölkələr və ya lider ölkə olmağın yolu buradan keçər. İnşallah, bizlər də həsəd aparılan ölkələr olacağıq. Bu yöndə qətiyyətli addımlar atdığımız təqdirdə bugünkündən daha gözəl günləri birlikdə yaşayacağıq".

Bəli, başqa çarə yoxdur! XXI əsri türk əsri etmək və Türk adını dünyaya bir günəş kimi doğurmaq yeganə amalımızdır!

Heydər ƏLİYEV: “Hər bir azərbaycanlı Azərbaycana ata ocağı kimi baxmalıdır”

Akif Kərimov,

Dünya Azərbaycanlıları Konqresi sədrinin müşaviri,

Azərbaycan və digər türkdilli xalqların əməkdaşlıq mərkəzinin sədr müavini, “Kür-Araz”

xeyriyyə cəmiyyətinin sədri

Ümummillə liderimiz Heydər Əliyevin 2001-ci ilin mayın 23-də “Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayının keçirilməsi barədə” sərəncam imzalaması ulu öndərimizin bu istiqamətdə atdığı tarixi addımlardan biri idi. Bu sərəncam xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin dövlətimiz ilə əlaqələrinin möhkəmləndirilməsi, onlar arasında birliyin, həmrəyliyin təmin olunması, habelə Azərbaycan icmaları, cəmiyyətləri və təşkilatlarının fəaliyyətinin gücləndirilməsi və əlaqələndirilməsi üçün tarixi sənəd hesab olunur.

2001-ci il noyabrın 9-10-da ümummillə lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Dünya Azərbaycanlılarının Bakıda keçirilən I qurultayı da dövlət başçısının dünya azərbaycanlılarını birləşdirmək ideyasının reallığa çevrilməsi üçün əsl mərhələ olmuşdur. Qurultayda millə birliyimiz, həmrəliyimiz, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin diaspor şəklində formalaşması, təşkilatlanması və öz maraqlarını, hüquqlarını, azərbaycançılıq ideyalarını geniş miqyasda müdafiə etmələri üçün strateji proqram müəyyən edilmişdir. Qurultayın mühüm nəticələrindən biri də dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış azərbaycanlıların təşkilatlanması, onların hüquqlarının birgə qorunması məqsədilə ulu öndərimizin sədrliyi ilə xüsusi mərkəz — Dünya Azərbaycanlılarının Əlaqələndirmə Şurasının yaradılması oldu. Qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində ötən müddətdə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmiş, xaricdə yaşayan həmvətənlərimizlə daim əlaqə saxlanılmış, xaricdəki Azərbaycan icmalarından diaspor formalaşdırılması və təşkilatlanması işi gücləndirilmişdir. Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, İsveç, Rusiya, Danimarka, Moldova, Ukrayna, Kanada, Gürcüstan, Norveç, Almaniya və s. ölkələrdə olan həmvətənlərimizlə intensiv əlaqələr yaradılmışdır. Ulu öndər Heydər Əliyevin çıxışlarının birində vurğuladığı “Hər bir azərbaycanlı buraya ata ocağı kimi baxmalıdır. Mən müraciətlərimdə çalışmışam ki, Avropada, Asiyada, Amerikada və s. yerlərdə yaşayan azərbaycanlıların bu hissiyyatını oyudaraq onları Azərbaycana cəlb edib, Azərbaycana doğma münasibət bəsləmələrinə nail olum” sözləri ötən müddətdə Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin məqsəd və məramını təşkil etmişdir.

Bunlardan əlavə, biz dünya azərbaycanlılarının mədəni köklərinin, qədim tarixinin və müasir inkişaf mərhələsində tutduğu yolun xaricdə yaşayan soydaşlarımıza və digər xalqların nümayəndələrinə çatdırılması istiqamətində işlər görürük. Millə mentalitetimizin, mədəniyyətimizin, tariximizin, incəsənətimizin bütün dünyada təbliğ edilməsi fəaliyyətimizin əsas ana xəttini təşkil edir. Diasporumuzun nümayəndələrinin ana dilində danışmaları, təhsil almaları üçün işlər diqqət mərkəzində saxlanılır.

Azərbaycan lobbisinin qurulması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir. Bu işdə əsas olaraq diasporumuzun səmərəli fəaliyyət göstərməsini nəzərdə tutmuşuq. Azərbaycanlıların çox məskunlaşdıqları dövlətlərdə güclü lobbimizin yaradılması həmin dövlətlərdə Azərbaycanın maraqlarının müdafiə edilməsi ilə yanaşı, dövlətlərarası əlaqələrin də inkişaf etməsinə yardımçı olacaqdır. Eyni zamanda Azərbaycanpərəst elm, siyasət və mədəniyyət xadimləri ilə də görüşlər keçirilir və onların da köməyindən istifadə edilməsi üçün müvafiq işlər aparılır.

Hazırda DAK öz fəaliyyətini daha da genişləndirməkdədir. Bu məqsədlə xaricdə yaşayan həmvətənlərimizə onların qarşıya qoyulan məqsəd və vəzifələrin həyata keçirilməsi işində iştiraklarının canlanmasına çalışırıq. Bu gün dünyanın bir çox ölkələrində milli mədəniyyət mərkəzləri, cəmiyyət və assosiasiyalar fəaliyyət göstərir. Onlar milli-mənəvi dəyərləri, ana dilimizi, incəsənətimizi, adət-ənənələrimizi və milli irsimizi qorumaq sahəsində əsaslı işlər görürlər və öz fəaliyyətlərini daha da genişləndirirlər. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də Azərbaycan diasporunun fəaliyyətinin inkişaf etməsinə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşır. Dövlət başçımız diasporun inkişaf etdirilməsinin böyük siyasi əhəmiyyət daşıdığını daim xüsusi olaraq vurğulayır, soydaşlarımızın təşkilatlanmasını, yaşadıkları ölkələrin həyatında daha da fəal rol oynadığını böyük qürur hissi ilə qeyd edir. Eyni zamanda, diasporun bu sahədə qazandığı uğurları layiqincə qiymətləndirərək göstərir ki, bu, həm onların mövqelərini möhkəmləndirir, həm də müstəqil Azərbaycan Respublikasının mövqeyini gücləndirir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev haqlı olaraq hesab edir ki, həmvətənlərimizin öz fəaliyyətlərini belə qurmaları üçün hər cür imkan və şərait mövcuddur. Çünki müstəqil Azərbaycan Respublikası bütün ölkələrlə çox işgüzar, səmərəli münasibətlər qurmaqdadır. Belə olan halda, əlbəttə, xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da bunu öz gündəlik həyatında hiss edirlər.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayında həmvətənlərimizə belə bir fikri tələq etmişdir ki, Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsi dünyada yaşayan azərbaycanlıların da mövqeyinin güclənməsində böyük əhəmiyyət kəsb edir. Dövlət başçımız xarici ölkələrə səfərləri zamanı soydaşlarımızla görüşməyi, qayğıları ilə maraqlanmağı, lazım gələrsə, bu və ya digər problemin həllində onlara kömək göstərməyi öz fəaliyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edir. Ona görə də soydaşlarımızla görüşlərində Azərbaycan dövlətinin möhkəmlənməsi prosesində onların da yaxından iştirak etməsini arzulayır, bu qəbildən olan fikirləri nəzərlərinə çatdırır.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev qloballaşma dövründə xaricdə yaşayan azərbaycanlıları gənc müstəqil dövlətin dayağı hesab edir. Onların öhdəsinə çox böyük vəzifələrin düşməsini bir daha xatırladaraq göstərir ki, çox təəssüf bir çox ölkələrdə Azərbaycan haqqında hələ də dolğun məlumat yoxdur. Əlbəttə, bu, yaxşı hal deyil, dövlət quruculuğu prosesində ümumi inkişafımıza, uğurlarımızın qazanılmasına mənfi təsir göstərən bir amildir. Onu dərhal aradan qaldırmaq üçün zəruri yollar, vasitələr axtarılıb tapılmalıdır. Burada həm dövlət strukturlarının, həm də xaricdə yaşayan həmvətənlərimizin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Sadəcə, bu mühüm məsələyə laqeyd, etinasız yanaşmaq yox, xaricdəki həmvətənlərimizin siyasi fəallığını artırmağa nail olmaq lazımdır. Dünya Azərbaycanlılarının II qurultayında bu məsələyə böyük diqqət yetirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev həmvətənlərimizin fəaliyyətində ölkəmiz ilə bağlı həqiqətlərin dünyada geniş

yayılmasına, yerli əhalinin məlumatlandırılmasına böyük dövlət əhəmiyyətli bir iş kimi yanaşmasını xüsusi olaraq vurğulamışdır.

Xaricdə həmvətənlərimizin təşkilatlanması prosesi getdikcə güclənməlidir. Hər bir təşkilat təkə yaradılmaqla, adının tarixə düşməsi ilə kifayətlənməməli, yaşadığı ölkənin həyatında öz fəaliyyəti ilə diqqət mərkəzində durmalı, Azərbaycanın milli maraqlarının həyata keçirilməsi, yaxud qorunub müdafiə edilməsi sahəsində böyük ictimai-siyasi fəallıq göstərməli, lazım gələrsə, dövlət orqanlarına, ayrı-ayrı siyasətçilərə təsir etməyi bacarmalıdır.

Məhz ulu öndər Heydər Əliyevin diaspor quruculuğu sahəsində bu siyasətinin həyata keçirilməsi nəticəsində bu gün mühüm addımlar atılır, əməli işlər görülür, həmvətənlərimiz arasında həmrəylik möhkəmləndirilir, onların maraqlarının müdafiəsi təmin olunur.

Xalqımızın ümummilli lideri diasporun strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini çox gözəl bilirdi, öz fəaliyyətində onun inkişafına xüsusi diqqət yetirirdi. Bu strateji vəzifə və siyasi ənənəni dövlət başçımız İlham Əliyev də uğurla davam etdirir. İlham Əliyevin Prezident olduğu dörd il ərzində bu sahəyə diqqətinin, qayğısının, həm də tələbinin nəticəsidir ki, bir çox xarici ölkələrdə, keçmiş müttəfiq respublikaların əksəriyyətində diasporun təşkilatlanması işində yeni keyfiyyət dəyişiklikəri yaranmış, fəaliyyətləri xeyli güclənmişdir.

Azərbaycan.-31 dekabr.-2007-ci il